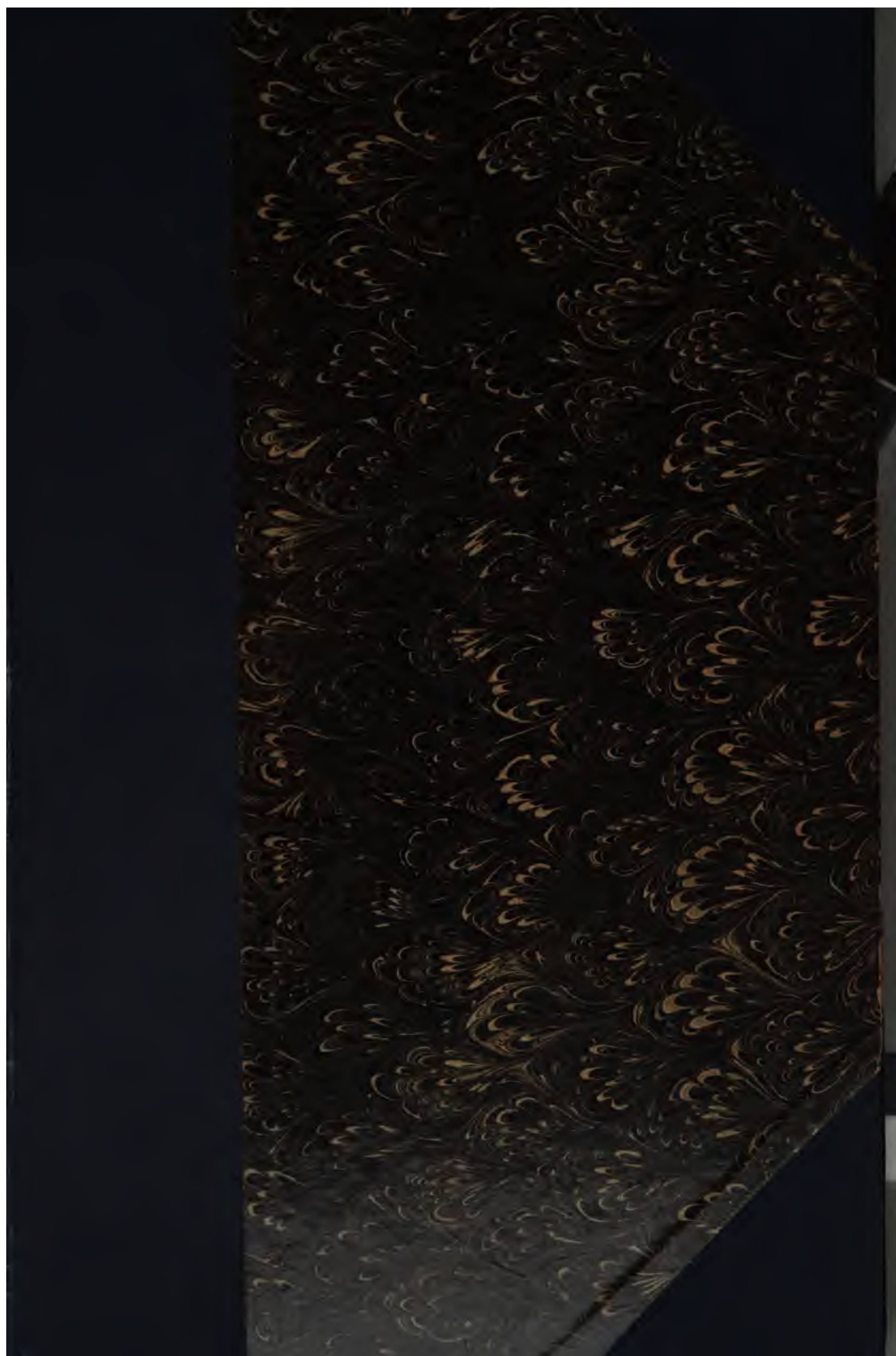

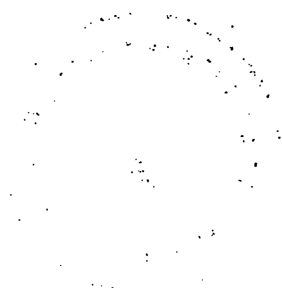

EX-LIBRIS
R·C·BOER

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

EX-LIBRIS
R·C·BOER

551

GUTA LAG OCH GUTA SAGA

JÄMTE ORDBOK

UTGIFNA FÖR

SAMFUND TIL UDGIVELSE AF GAMMEL NORDISK LITTERATUR

AF

HUGO PIPPING

KØBENHAVN
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI
1905—07

Innehållsförteckning.

Ordbok.

Hufvudkällan till vår kunskap om forngotländskan är en pergamentcodex, tillhörig Kongl. Biblioteket i Stockholm och signerad B 64. Denna bok består af 50 blad, som äro 167 mm. höga och 129 mm. breda. Bladen äro ordnade i 6 lag, af hvilka det 5te omfattar 10 blad, alla de öfriga 8. Pärmarna äro af skinn, och vid inbindningen hafva tillfogats 6 pappersblad i början och 7 i slutet af boken. På första sidan af det första pappersbladet har en relativt ung hand skrifvit „Gothlandz Landzlagh“ och på den pappersklädda insidan af öfre pärmen står: „Se den af mig utgifna Gottlandslagen, Lund 1852, föret. sid I. C. J. Schlyter“.

Cod. Holm. B 64 innehåller dels den viktigaste till våra dagar bevarade uppteckningen af Gotlandslagen [G. L.], dels några anteckningar om Gotlands äldre historia, efter Carl Säves föredöme gemenligen kallade Guta Saga [G. S.]. I sin egenskap af Gotlandslagens hufvudhandskrift plägar B 64 benämnas cod. A.

Om man ser bort från pagineringen, numreringen af kapitlen, några kapitelrubriker i G. S., en del marginalanteckningar, samt förtydliganden och ändringar verkställda i själfva texten, är hela cod. A skrifven af samma hand. Enligt C. J. Schlyter, Corpus Juris VII s. I, har nedskrifningen skett i medlet af 1300-talet. I betraktande af Schlyters stora erfarenhet som paleograf, torde väl denna datering få anses som i hufvudsak säker. Dock bör anmärkas, att det stöd för nämnda datering, som Schlyter hämtar ur innehållet

Innehållsförteckning.

Inledning.

Text.

EX-LIBRIS
R·C·BOER

Skulle G. S. gå tillbaka på ett latinskt original, så har med detta i alla fall införlifvats utdrag ur en inhemsk sagotradition. Härom vittnar den i Sagan [62 : 12—16] inflåtade versen:

Alt ir baugum bundit
bo land al þitta warþa
oc faum þria syni aiga
— — — — — —
Guti al Gutland aigha
Graipr al annar haita
oc Gunfiaun[1] *þriþi.*[2]

Den redaktion af G. L., som ingår i cod. A, lämnar icke genom sitt innehåll några fullt bestämda hållpunkter för bedömandet af handskriftens ålder. Den omständigheten, att i ett kapitel [sid 7 ff.] talas om prästhustrur och prästbarn, bevisar ej, att lagtexten skulle redigerats före Skäninge-mötet år 1248, vid hvilket Vilhelm af Sabina genomdref förbud mot prästers giftermål. Med rätta påpekar Schlyter i sin Corpus Juris VII s. VII, att Östgötalagen, som uppenbarligen är sammanställd efter år 1285, innehåller bestämmelser om biskops bröstarfvingar, och att Skäninge-mötets beslut ingalunda torde hafva åtlydts på Gotland förrän i Östergötland. Snarare kunde man i den omständigheten, att en annan handskrift innehåller flere bestämningar om prästbarn än cod. A [7 : 22—

[1] Den tyska versionen af G. S. [Schlyter, Corpus Juris VII s. 162—3] har *Gunnfiann*. [2] Jfr Brate Fornnordisk Metrik[2] § 61. Till frågan om förekomsten af verser och verslämningar i G. L. och G. S. se för öfrigt C. Säve Gutniska urkunder, Stockholm 1859, s. IX och 31; E. H. Lind Om rim och verslemningar i de svenska landskapslagarne, Upsala Univ. årsskrift 1881; Noreen Altschwedisches Lesebuch[2] s. 36 och 38; F. Jónsson Ark. f. nord. fil. XX 76 ff.; S. Lampa Studier i svensk metrik s. 42.

8 : 7] se ett bevis för, att cod. A sammanställts vid en tidpunkt, då frågan om prästbarns ställning inför lagen ej längre var fullt aktuell.

I en paragraf, som visserligen är af yngre ursprung än lagens hufvudmassa [se nedan sid XII f.], men som i alla fall införts i själfva texten till cod. A [38:16 ff.], stadgas, att bland „ogotländskt folk“ två systrar skola ärfva lika med en broder. Detta torde visa [jfr Schlyter Corpus Juris VII s. IX], att cod. A redigerats efter konung Valdemars bröllop år 1260,[1] då Birger Jarl enligt Erikskrönikans uppgift utfärdade ett påbud om att syster skulle ärfva hälften mot broder.[2]

En viss hållpunkt för bedömandet af den tid, då cod. A redigerats, ger den omständigheten, att trälar enligt denna lagtext kunde göra anspråk på att varda frigifne efter en arbetstid af fastställd längd [*mali*, se 4 : 25, 11 : 4 och 20 : 17], och ett upplysande faktum är äfven, att ett kapitel [47:10 till 48:3], som handlar om köp af trälar, och som finnes bevaradt i tre andra handskrifter, utelämnats ur cod. A. Att detta kapitel funnits i en äldre redaktion, på hvilken texten i cod. A är baserad, framgår af kapitelrubriken *Af cauptum manni*, som kvarglömts i innehållsförteckningen [2 : 6]. Af kapitlet *Af þiaufa reth* [50 : 18 ff.] saknar cod. A i motsats till två andra handskrifter, alla de stadganden, som röra trälar [50:26 ff., Schlyter sidd. 109 och 153].

Allt detta visar, såsom redan Schlyter insett,[3] att cod. A affattats på en tid, då träldomen på Gotland var nära sitt slut. När träldomen här afskaffades, kan icke sägas bestämdt, men om man tager i betraktande, att Birger Jarls förbud mot „gäfträldom“ anses som den svenska lagstiftande maktens första åtgärd mot träl-institutionen,[4] och att Magnus Eriksson

[1] Sveriges Historia[2] af E. Hildebrand m. fl., I 137. [2] loc. cit. s. 139. [3] Jfr. Schlyter Corpus Juris VII s. VIII—IX. [4] Sveriges Historia[2] af E. Hildebrand m. fl., s. 139.

vid sin eriksgata år 1335 ännu fann nödigt påbjuda, att ingen man, som föddes i Västergötland eller Värend af kristen far eller mor finge vara träl,[1] förefaller det, som om träldomens sista skede på Gotland knappast kunde hafva tagit sin början före år 1300. Det är mycket möjligt, att Schlyter träffat det rätta, då han menar, att cod. A nedskrifvits först i *medlet* af 1300-talet. Men något tvingande argument för att framskjuta tidpunkten för dess nedskrifning så långt i tiden torde lika litet kunna uppletas ur lagtexten som ur Guta Saga. Här måste paleografien fälla utslaget, och på denna punkt kan jag blott böja mig för Schlyters auktoritet.

Ehuru alltigenom präntad af samma hand[2] kan cod. A dock icke betraktas som ett fullständigt homogent dokument. Sagans upplysningar om Gotlands forntid hafva naturligtvis ett annat ursprung än lagstadgandena i G. L., och äfven dessa stamma icke alla från samma tid och härflyta icke ens alla ur likartade källor. Sida vid sida med stadganden från hednisk tid stå paragrafer, som inkommit genom det kristna prästerskapets inflytande. På grund af alla dessa omständigheter är språket i cod. A ingalunda enhetligt. Den förste, som observerat detta, torde varit Carl Säve, som i sina „Gutniska urkunder“ [s. VII—X, s. 60—61] framhåller, att språket i Sagan samt i de relativt unga lagkapitlen *Hitta ier þet sum nylast war takit vm loyski, vm scogha* och *af quinna reth* [se sidd. 59—61] märkbart skiljer sig från språket i lagens äldre kapitel.[3]

[1] loc. cit. sid. 203. [2] Jfr ofvan sid. I. [3] Med rätta framhåller Säve loc. cit. s. VII, att en åldersgräns går mellan kapitlen *af dufli* [s. 58 f.] och *Hitta ier þet sum nylast war takit vm loyski*. Slutorden i kapitlet *af dufli* hafva synbarligen en gång afslutat hela lagen, och ordet *nylast* i den senare kapitelrubriken visar, att ett yngre afsnitt här tager sin begynnelse. Af de följande kapitlen måste dock *af farwegh-*

Då jag i det följande talar om språkbruket i Guta Saga, sammanför jag, där ingen särskild reservation göres, med Sagan de tre kapitel af lagen, i hvilka Sagans språkbruk i hufvudsak gör sig gällande.

De viktigaste skiljaktigheterna mellan språket i lagen och det i Sagan äro följande:

I. Uddljudande *v* tecknas i lagen oftast med *v*, i Sagan nästan alltid med *w*. Jfr Kock Studier i fsv. ljudlära s. 1 ff., Ark. f. nord. fil. V 91—93, XII 92, samt ordboken.

II. Bokstafven *k* användes i Sagan ymnigare än i lagen. Så t. ex. skrifves ordet *cunungr* i Sagan 19 ggr med *k* och 3 ggr med *c*, medan *cuna* i lagen skrifves 61 ggr med *c*, men aldrig med *k*.

III. Ljudförbindelsen *-uer-* visar i lagen blott en svag, i Sagan däremot en tydlig benägenhet att öfvergå till *-uar-*, såsom framgår af följande exx.:[1]

a. I lagen skiljes strängt mellan pronominerna *huer* och *huar*, men i Sagan skrifves tre ggr *huar*, där man enligt lagens språkbruk skulle vänta *huer*. Jfr Säve s. VIII; Söderberg Forngutnisk ljudlära, Lund 1879, s. 6; Noreen Aschw. Gr. § 519; Pipping Nya gotl. stud. [Göteborgs Högskolas årsskrift 1904] s. 5 ff.

---

um manz [s. 60] räknas till lagens första och äldre afdelning. Dels af registret till cod. A [1:15], dels af andra laghandskrifter framgår det, att ifrågavarande kapitel haft sin plats på ett helt annat ställe, men där af misstag öfverhoppats. Se härom Schlyter Corpus Juris VII 61 not 56, 91 not 14, 141 not 1. Säve loc. cit. VII not 2. Pipping Gotländska studier, Uppsala 1901, s. 41.

De tre tilläggskapitlen saknas i en tysk version af G. L. Se Schlyter s. XIII och XV. Schlyter hade före Säve insett, att de ifrågavarande tre kapitlen voro relativt unga, ehuru han icke observerat deras egenartade språkbruk.

[1] Om denna öfvergång och villkoren för dess inträdande, se nedan.

b. Verbet *verþa* [*varþa*] 'blifva' har i lagen 62 presensformer med *e* och 6 med *a*, medan Sagan har inga presensformer med *e* och 6 med *a*. Jfr Säve s. X.

c. Infinitiven 'vara' heter i lagen 8 ggr *vera* och 5 ggr *vara* [*wara*], i Sagan alltid [4 ggr] *wara*. Jfr Säve X, där dock blott 7 fall af *vera* annoterats.

IV. Afledningsändelsen *schepr* ∽ *scapr* förekommer endast i Sagan [65 : 17] utan omljud. Jfr Säve s. IX. Dock bör anmärkas, att beläggen för denna afledningsändelse äro talrikare i Sagan än i lagen, hvarför utsikterna att anträffa variantformer äro mindre i lagen än i Sagan.

V. *steþr* ∽ *staþr* m. 'ställe, plats' har i lagen 3 former med omljud och en utan, i Sagan däremot [om ortnamn frånräknas] 2 former med omljud och 3 utan.

VI. Nsg. af ordet 'man' heter i lagen 56 ggr *maþr* och 42 ggr *mandr*, i Sagan 2 ggr *maþr* och en gång *mann*. Belägget *mann* [59 : 24] anträffas i ett af de tilläggskapitel till lagen, som här sammanförts med Sagan.

VII. Komparativen af **litil* 'liten' heter i lagen alltid [8 ggr] *minni, minna*. I Sagan anträffas formen *mindri* en gång vid sidan af ett *minnum*. Jfr Säve s. IX.

VIII. Af verbet *giera* 'göra' heter 3 spi i lagen alltid [19 ggr] *g*[*i*]*erir*. I själfva Sagan är formen ej belagd, men i ett af de slutkapitel af lagen, som i språkligt afseende föras tillsamman med Sagan, anträffas [60 : 3] formen *gier*.

IX. Af verbet *vera* heter 3 spi i lagen oftast *ir* [123 ggr af 200], i Sagan oftast *ier* [13 ggr af 17]. I pluralis är *iru* normalform både i lagen och i Sagan, men *ieru* förekommer i Sagan i 2 fall af 6, i lagen blott i ett fall af 68. Jfr Säve s. X, där dock oriktiga sifferuppgifter meddelas.

X. De possessiva pronominerna *minn* [**þinn*], *sinn* utbyta i Sagan aldrig sitt *i* mot *e*, medan denna för-

ändring i lagen plägar inträda framför geminata. [Noreen Aschw. Gr. § 115 anm. 2. Kock Svensk ljudhistoria § 60].

XI. Dsn. af poss. pron. ***var* 'vår' heter i lagen **oru** [2 ggr], i Sagan **waru** [1 gg].

XII. Beträffande böjningen af dem. pron. **þann** märkes:

a. dsn. heter i lagen oftast **þi** [37 ggr af 50], i Sagan oftast **þy** [12 ggr af 14].

b. formen **þy** använd som asn. förekommer blott i Sagan [65 : 21].

c. apl. heter i Sagan alltid **þaim** [4 ggr], i lagen vanligen **þa, þar, þaun** och blott undantagsvis **þaim** p. tr. g.

XIII. I Sagan användes pron. **þann** 2 ggr som best. art., men aldrig i lagen. Schlyter, Corpus Juris VII 310 b, uppger visserligen, att detta skulle vara fallet en gång [**þet** 11 : 11], men här synes mig **þann** användt som pron. determinativum. Som best. art. använder lagen pronominet **hinn**. [Se 5 : 27, 6 : 4, 7 : 21, 28 : 21, 29 : 9, 29 : 9, 37 : 8].

XIV. I Sagan användes **ann** 'en' två gånger såsom obest. art. [se Pipping, Nya gotl. stud. s. 14, samt ordboken], men detta är aldrig fallet i lagen, såvida man icke vill utläsa **osoyþan** [41 : 8] som **osoyþ ann**. Ett ord **osoyþan** finnes ingenstädes belagdt utom på detta ställe.

XV. 'Mången' heter i lagen ***margr** [4 belägg], i Sagan ***mangr** [3 belägg]. Jfr Säve s. IX—X.

XVI. Konj. 'förrän' heter i lagen 6 ggr **fyr þan**, 1 gg **fyr enn**, men i Sagan 1 gg **fyr þan** och 2 ggr **fyr en**. Jfr Säve s. IX, som dock med orätt uppger, att **fyr þan** är allenahärskande i lagen, **fyr en** i Sagan. Oriktig är äfven Säves uppgift, att konj. **þan** 'än' skulle vara belagd blott en gång i Sagan.

XVII. Konj. **men** 'utan' är belagd 1 gg i Sagan, aldrig i lagen, som i stället har **en**. Jfr Säve IX.

XVIII. Konj. 'att' heter i lagen oftast *et* [86 *et* mot 7 *at*], men i Sagan oftast *at* [15 *at* mot 14 *et*].

XIX. I lagen användes *ellar* blott som adv., i Sagan både som adv. och som konj. Måhända beror denna olikhet dock på en tillfällighet, ty materialet är mycket knapphändigt.

Bland olikheterna mellan lagen och Sagan räknar Bugge, N. T. f. Fil. N. R. III 266, äfven den omständigheten, att ordet *lausn* i lagen uppträder i metatiserad form [*launs*], men i Sagan oförändradt. Då emellertid ett par af de mest anmärkningsvärda fgotl. exemplen på metates [*silgdu, elpti*] anträffas just i Sagan, får man kanske icke lägga någon större vikt på den olika behandlingen af ordet *lausn*.

I några fall har Säve på oriktiga eller alltför svaga grunder sökt konstatera afvikelser mellan lagen och Sagan. Pronominalformen *hitta* [jfr Säve VIII] förekommer ingalunda blott i Sagan [59 : 6], utan, såsom Söderberg [s. 39 not 1] rättelsevis anmärker, äfven i lagen [58 : 6]. Sagans *leoncopungi* [jfr Säve IX] är att fatta som en efterhärmning af det fornöstgötska *Liongköpunger* [jfr Läffler Om *v*-omljudet af *i* etc. s. 77, Upsala univ. årsskrift 1877; Söderberg s. 24 not 1] och kan ej utan vidare jämföras med appellativet **caupungr* i lagen. En ren tillfällighet är det att 3 spi *raþir* [jfr Säve IX] för **raþr* anträffas i Sagan, men ej i lagen, ty exemplen på svarabhaktivokalen *i* äro icke mindre vanliga i lagen än i Sagan [jfr Söderberg s. 46 och här nedan]. Ej heller får man [jfr Säve IX och 60—61] fästa någon vikt vid, att lagen har *haitr* [1 gg], men Sagan *haitir* [4 ggr]. *Haitr* kan stå för *haitir* på samma sätt som *setr* för *settir*,[1] *lestr* för *lestir*, *troþr* för *troþur* m. m. Jfr Söderberg s. 46 och här nedan.

---

[1] Formen **settir* uppfattar jag med Schlyter som ns. [= fno. *sǽttir* m. 'fredsmäklare'], icke med Noreen Aschw. Gr. § 552 anm. 1 som npl. af **sett* f. 'förlikning'.

Ehuru jag efter Säves föredöme sammanfört lagens slutkapitel med Sagan, så vill jag därmed icke hafva påstått, att dessa partier af cod. A vore sinsemellan fullt homogena. Men på grund af materialets knapphet är det vanskligt att verkställa en ytterligare sönderdelning. Dock är det väl knappast en tillfällighet, att nsg. af ordet 'man' i Sagan heter *maþr* [2 belägg], men i lagens slutkapitel *mann* [1 belägg]. Viktigt är äfven, att Sagan har *herþin* < **hirþin* [66 : 3], medan tilläggskapitlet *vm scogha* har *wirþins* [60 : 1] utan någon öfvergång *-irþ-* > *-erþ-*. I motsats till Wadstein N. T. f. Fil. tredje R. III 6 kan jag icke anse, att öfvergången *-irþ-* > *-erþ-* vore belagd redan i lagens äldre kapitel, ty *sueuerþari* 28 : 25 och *sve verþari* 21 : 9 uppfattades säkerligen icke såsom participialformer af ett verb = fisl. *suívirða*,[1] utan såsom sammansättningar med adj. *verþr*. Verbet *virþa* är belagdt 7 ggr i lagen och skrifves alltid med *i*; dess ptc. prt. lydde tvifvelsutan **virtr*, icke **virþr*, eftersom **gyrþa* i ptc. prt. hette *gyrtr*. Wadstein har visserligen ansett[2], att nsf. *wird* [21 : 25] i en yngre handskrift är att uppfatta som ptc. af *virþa* och svarar mot **virþ* i cod. A, men jag tror, att en felskrifning för *werd* föreligger.[3]

Med tämligen stor säkerhet låter det sig påvisas, att lagens äldre kapitel i cod. A sammanfogats af beståndsdelar, som härstamma från olika håll. Den nyss [s. VI] omtalade paragraf, enligt hvilken syster skulle ärfva hälften mot broder, om de efterlefvande barnen voro „ogotländskt folk" [38 : 16—21], har naturligtvis författats allra tidigast på slutet af 1200-talet, medan flertalet lagbud helt säkert hafva mycket äldre anor. Läffler har i Antiqv. Tidskr. f. Sverige V 288 noten

[1] Så dock utom Wadstein äfven Noreen Aschw. Gr. § 115 a. 3 och Kock Svensk ljudhistoria § 50 s. 45. [2] N. T. f. Fil. tredje R. III 14 f. [3] Samma handskrift förväxlar *i* och *e* äfven på annat ställe [se texten sid 32 not 3].

påvisat, att nämnda paragraf utgör ett yngre tillägg,[1] samt att man i densamma träffar en anmärkningsvärd afvikelse från det normala språkbruket. Medan det s. 30 : 14—15 heter *þan sum bloþz ier nestr* och s. 32 : 3 *iru beþin bloz iem ner*, läsa vi i paragrafen om „ogotländskt folk" *þan sum bloþi ier nestr*. Det torde icke kunna betviflas, att *bloz* här representerar en äldre fraseologi, *bloþi* en yngre.[2] Till Läfflers iakttagelse kan fogas en annan af väsentligen samma art. Ifrågavarande paragraf uppvisar formen *fiarrar*, medan normalformen i cod. A är *fierrar*.[3] Denna form *fiarrar* visar, att paragrafen om ogotländskt folk nedskrifvits i en annan trakt af Gotland än lagens hufvudmassa. Emedan öfvergången *ia* > *ie* inträffade oliktidigt i olika trakter af Gotland,[4] kan ett ungt stadgande nedskrifvet inom det konservativare området mycket väl visa *ia*-former, medan äldre stadganden, nedskrifna i *ie*-området, visa *ie*-former.

Det bör tilläggas, att formen *fiarrar* utom i paragrafen om ogotländska arfvingar förekommer ännu på ett ställe i cod. A, nämligen s. 29 : 2. Men äfven här uppträder *fiarrar* i ett stadgande, hvars samband med den öfriga texten är rätt löst. Detta framgår af flere viktiga omständigheter. Den paragraf, som begynner med orden *þar sum gangs i garþi* [28 : 28—29 : 5], och som just innehåller det andra belägget för formen

---

[1] I cod. B [se sid. XVII] 34 r äro de första orden *En om ogutnisch folck* skrifna med rödt bläck likasom kapitelrubrikerna, men i innehållsförteckningen [bl. 55 v. ff.] finnes icke någon motsvarande kapitelrubrik upptagen. I cod. A, som representerar en yngre redaktion, upptages ifrågavarande paragraf däremot i innehållsförteckningen såsom ett särskildt kapitel. [2] Annorlunda Säve s. XVIII. [3] Jfr *fierri* 55 : 1, 63 : 8, *fierrar* 43 : 22. Kocks hypotes [Ark. V 381] om en ljudlagsenlig växling *fierri* ∽ *fiarrar* synes mig både oantaglig och obehöflig. [4] Pipping Runinskrifterna på de nyfunna Ardrestenarna. Skrifter utgifna af K. Humanistiska Vetenskaps-Samfundet i Uppsala VII 3 s. 47 ff.

fiarrar, har i cod. A infogats på orätt ställe.[1] Den berör arfsangelägenheter och har intet att skaffa med kapitlet *af sarum*, i hvilket den placerats. I tre andra redaktioner af G. L. har den fått en annan och lämpligare plats.[1] I cod. B [se sid. XVII], ingår nämnda paragraf icke i den sammanhängande texten, utan har tillfogats i marginalen och visar påtagliga afvikelser från hufvudtextens språkbruk.[2]

Det förtjänar kanske anmärkas, att frågan om kvinnas arfsrätt beröres i båda de tilläggsparagrafer, som innehålla formen *fiarrar*.

Det torde icke vara tvifvel underkastadt, att landskapslagarnas hufvudstomme härstammar från hednatiden. Härom vittna bl. a. de hedniska edsformulären i äldre Västgötalagen,[3] och de uppgifter om hedningen *Viger spas* flockar, som meddelas i förordet till Upplandslagen. Det kan därför löna mödan att efterse, i hvad mån ett afvikande språkbruk framträder i sådana lagparagrafer, om hvilka man med säkerhet vet, att de affattats först under kristen tid.

Det lilla inledningskapitlet till G. L. kan betecknas som den urkund, genom hvilken kristendomen upphöjdes till Gotlands statsreligion. Det torde sålunda vara visst, att ifrågavarande kapitel ur rättshistorisk synpunkt icke kan räknas till samma kategori, som de flesta andra lagkapitel. Detta historiska förhållande afspeglar sig äfven i språkformerna. Ehuru ingressen icke innehåller etthundra ord, visar den flere anmärkningsvärda afvikelser från normalspråket i cod. A.

I. Konjunktionen 'att' heter i ingressen 1 gg *et* och 2 ggr *þet*, men i öfriga delar af cod. A 100 ggr *et* [*eth*], 22 ggr *at*, aldrig *þet*.

II. Verbet *giera* har i cod. A 52 ggr vokalisa-

---

[1] Schlyter Corpus Juris VII 45 not 5. [2] Pipping Gotländska studier s. 32 och s. 73 ff. [3] Läffler Ant. Tidskr. f. Sv. V. s. 149 ff.

tionen *ie*, blott 1 gg *ia* I ingressen förekommer detta verb alls icke, men väl substantivet *giarning* [3 : 9] skrifvet med *ia*. Man kunde vara benägen att förklara skrifningen *giarning* genom att antaga en tidig förlängning af *ia* > *iā* framför *rn*, och en därigenom förorsakad konservering af den andra diftongkomponentens kvalitet.[1] Men en afvikelse från normalspråket i cod. A kvarstår i alla fall, ty belägget *hiern scal* 24:4 och 24:5 visar, att en utveckling *-iarn-* > *-iern-* här ägt rum. Formen *-biern* är belagd upprepade gånger på Hauggränstenen, som i sin behandling af diftongen *ia* > *ie* öfverensstämmer med cod. A, och som utan tvifvel är vida äldre än någon bevarad lagtext.[2] Dock bör märkas, att diftongen *ie* i dessa former icke har hufvudton.

Den rätta betydelsen af digrafen *ia* i *giarning* är naturligtvis osäker, sålänge de lärde tvista, huruvida verbet *giera* har brytningsdiftong eller icke. Ett nytt uppslag i denna invecklade fråga finner man hos Hultman Hälsingelagen s. 21.

III. Preteritum af verbet *byggia* heter i cod. A i regeln **bygþi*; pluralen *bygþu[s]* är belagd 5 ggr i Sagan. I ingressen till lagen finna vi emellertid ptc. dsn. *bygdu*. Denna omständighet torde icke få antecknas bland skiljaktigheterna mellan lagen och Sagan, ty i lagen bildas af verbet *leggia* preteritalformerna *legþi* [jfr Hauggrän *lekþi*], *legþu*. Om det nu också är sant, att verbet *byggia* hade en helt annan förhistoria än *leggia*,[3] så är det föga troligt, att en böjning *byggia*, **bygdi* skulle kunnat lefva vid sidan af *leggia*, *legþi*.[4] **Bygþi*

---

[1] Jfr Kock Ark. f. nord. fil. V 381, XIII 169 ff. Tamm Uppsala studier s. 25. Noreen Aschw. Gr. § 96. [2] Jfr Hildebrand Månadsblad 1887 s. 183 f. [3] Jfr t. ex. Olson Östgötalagens ljudlära s. 103 f. [4] Att verben *byggia* och *leggia* i fgotl. uppfattats såsom hörande till samma böjningsgrupp framgår bl. a. däraf, att 3spi af *leggia* hette *leggir* [4 belägg] icke **leggr*, detta påtagligen i anslutning till böjningen *byggia* ∽ **byggir*.

måste sålunda anses vara den normala preteritalformen icke blott i Sagan utan äfven i lagen, och då ingressen har ptc. dsn. *bygdu* får detta räknas bland exemplen på dess afvikande språkbruk.

På tal om ingressen förtjänar det ännu framhållas, att densamma visar en påfallande likhet med inledningsorden till den norska äldre Gulaþingslagen.[1]

Cod. A har flere gånger blifvit utgifven i tryck. Hadorph har i sin upplaga af G. L. och G. S.[2] uteslutande hållit sig till cod. A, som var den enda då kända, på gotländska affattade handskriften.[3] Schildener[4] meddelar ett aftryck af Hadorph's edition af cod. A. C. J. Schlyter tager i sin kritiska upplaga af G. L.[5] i främsta rummet hänsyn till cod. A. Hvarje gång han afviker från läsningen i cod. A, anföres denna handskrifts läsart i en not. Schlyter's kritiska upplaga af G. L. ger oss sålunda äfven ett diplomatariskt aftryck af cod. A. Dock bör det anmärkas, att Schlyter sällan genom kursivering utpekar de i cod. A talrikt förekommande nasalförkortningarna.[6]

Likasom Schlyter utgår äfven Säve i sin kritiska upplaga af G. L. och G. S.[7] närmast från cod. A, men afvikelserna äro här flere, detta främst på grund af Säves något långt drifna och delvis missriktade sträfvan att normalisera textens ortografi. Där Säve gör emendationer af icke-ortografisk natur — och han har gjort flere lyckliga sådana — plägar han i en not angifva läsarten i cod. A.

---

[1] Jfr Norges gamle Love I s. 3, Schlyter Corpus Juris VII s. VI—VII. [2] J. Hadorph Gothlandz-Laghen etc. Stockholm 1687. [3] En tysk version af G. L. torde icke varit Hadorph obekant. Se härom Schlyter Corpus Juris VII s. XIII och XXI. [4] K. Schildener Guta Lagh etc. Greifswald 1818. [5] C. J. Schlyter Gotlands-Lagen. Corpus Juris VII 1852. [6] Jfr Pipping Nya gotl. stud. s. 15 f. [7] C. Säve Gutniska urkunder, Stockholm 1859, s. 1—39.

Ett par måttfullt normaliserade utdrag ur cod. A finner man i Noreens Aschw. Leseb. s. 36—40. G. S. är aftryckt hos Annerstedt Scr. r. suec. III. sidd. 9—12.

Utom cod. A finnes det blott en[1] på gotländska skrifven codex af G. L., näml. pappershandskriften 54, 4to i Arne Magnussons samling, tillhörig Universitetsbiblioteket i København. Denna handskrift, som är inbunden i skinnpärmar, innehåller 64 blad, 20 cm. höga och 16.5 cm. breda. Det första och de 5 sista bladen äro oskrifna, den egentliga texten börjar först på det tredje bladet.

Cod. AM 54, 4to, efter Schlyters föredöme vanligen kallad cod. B, är nedskrifven år 1587 af den danskfödde superintendenten David Bilefeld, som vid ifrågavarande tidpunkt var kyrkoherde i Barlingbo och kontraktsprost i „norra tredingen", d. v. s. det nordligaste af Gotlands tre prosterier. Enligt Bilefelds egen uppgift utgör cod. B en kopia af en numera förkommen handskrift från år 1470. Dock har Bilefeld haft minst en annan nu försvunnen källa till hands, då han afskrifvit cod. 1470,[2] ty i margen till cod. B har han gjort tillägg och rättelser, af hvilka de flesta uppvisa alldeles tydliga afvikelser från språket i den fortlöpande texten[3] och därjämte så stora afvikelser från cod. A, att man icke kan anse dem vara tagna från sistnämnda handskrift.[3] Härmed förnekas icke möjligheten af att Bilefeld på en eller annan punkt tagit hänsyn till cod. A. Tvärtom kan man med visshet påstå, att Bilefeld under något skede af sitt lif ägt en rätt noggrann kännedom om cod. A, ty såsom jag tror mig hafva uppvisat i mina „Nya gotländska studier" s. 16 ff., äro en hel del marginalanteckningar

[1] Vid kopior utan själfständigt värde fästes här intet afseende. Några sådana finnas förtecknade i Schlyters inledning till Gotlandslagen s. XIX. [2] Så kallar jag för korthetens skull den försvunna handskriften af år 1470. [3] Se härom Pipping Gotl. stud. s. 73 ff.

och textändringar i cod. A gjorda af Bilefelds hand. Emedan cod. B är nedskrifven mycket senare än cod. A, står dess språk i många — dock icke i alla — afseenden på ett yngre utvecklingsstadium. Däremot visar innehållet i cod. B, att densamma går tillbaka på en äldre redaktion af G. L. än den, som är bevarad i cod. A. Cod. B innehåller nämligen åtskilliga lagbestämmelser, som saknas i A, och då de allra flesta af dessa gälla *prästbarn* eller *trälar*, så måste man antaga, att de utelämnats ur cod. A, emedan de icke hade någon användning efter prästcelibatets införande och trälarnas emancipation.[1]

En mindre viktig omständighet är, att G. S. saknas i cod. B. Detta kan naturligtvis bero äfven på andra grunder än att G. S. icke skulle varit författad, då urkällan till cod. B nedskrefs.

Schlyter och Säve hafva i sina upplagor af G. L. mångenstädes tagit hänsyn till läsarterna i cod. B och hafva in extenso återgifvit de kapitel, som finnas endast i B, hvarvid Säve dock företagit en mycket vidtgående normering af texten. Ett fullständigt, diplomatariskt aftryck af cod. B föreligger i mina „Gotländska studier“ Upsala 1901 s. 1—69.[2]

---

[1] En antydan om, att cod. A och cod. B dock ytterst gå tillbaka på samma källa, kan man finna i vissa fel, som äro gemensamma för båda handskrifterna. Jfr A 10:7 *maþnaþi*, läs *matnaþi*, B *madnadi;* A 45:21 *scyni*, läs *scynis*, B *schyni;* A 49:9 *vecki vm*, läs *recki vm*, B *wecki vm;* A 49:23 har stått *innat* i st. f. *inn at*, men genom ett streck är antydt, hvar ordgränsen bör gå, B [45 r i marginalen] har *in nat*, synbarligen på grund af felaktig sönderdelning af *innat;* A 53:6 *þrim*, läs *þriggia*, B *trim;* A 57:11 har stått *briauþi*, ehuru första stafvelsens *i* efteråt annullerats, B *Briaudi*, A 58:18 *aþrar*, läs *aþra*, B *adrar*; A 15:11 står *flaira* måhända [se nedan] för *flairi*, B har *fleyra.*

Det är likvisst möjligt, att ett eller annat af dessa fel uppkommit spontant på två håll, och vidare kan det hända, att Bilefeld vid nedskrifningen af cod. B haft tillgång till cod. A [jfr sid. XVII] och någongång vilseledts af dess fel.

[2] Jfr F. Jónssons anmälan i N. T. f. Fil. 3. Række 10. Bd.

I Gotl. stud. s. 73 ff. har jag visat, att språket i cod. B icke är homogent. Om man ser bort från kap. 24 [*Bers trell*], afviker marginalanteckningarnas språkbruk[1] från den fortlöpande textens i följande afseenden [jfr Gotl. stud. s. 76 ff.]:

I. Den diftong, som motsvarar fisl. *ei*, skrifves så godt som alltid i marginalen *ai*, i texten *ei* eller *ey* [jfr utom Gotl. stud. s. 76 äfven den här meddelade texten s. 51 not 3].

II. 3ppi af verbet *vera* heter i margen alltid [5 ggr] *iru*, i texten alltid [öfver 60 ggr] *ieru* [*iero*]; 3spi af samma verb heter i margen 2 ggr *ir* och 4 ggr *ier*, i texten finner man blott 4 *ir* mot mer än 200 *ier*.

III. Ändelsevokalerna *o*, *e*, som äro ganska vanliga i texten, äro icke belagda i marginalen. Jfr t. ex. *fiscum* i margen 7 r med *fiskom* 7 r i texten.

IV. Pronominalformerna *huer-*, *nequar*, som äro belagda i marginalen, heta i texten *huar-*, *naqwar*.

V. Bokstafven *þ* förekommer endast i marginalen.

Marginalanteckningarna i cod. B sammanfattar jag för korthetens skull under benämningen Bx.

Kap. 24 intager en mellanställning mellan den öfriga

---

s. 163 f. Jónsson föreslår att läsa handskriftens *hĩm olerdu*, *thaim fylgin* [5 r] som *hini* = *hinir* etc. Men *r*-bortfall är sällsynt i fgotl. och särskildt omotiveradt, då vokal följer. Dessutom fordrar sammanhanget här ovillkorligen neutrum, ty *thaim* är en i cod. B vanlig felskrifning för *thaun*. Vidare har cod. A *hin*, icke *hinir*. Haken ofvanför den första *m*-stapeln i *hĩm* betyder säkerligen, att denna stapel skall strykas, hvarigenom *him* ändras till *hin*.

Däremot tror jag, att Jónsson har rätt, då han föreslår att läsa *tokkelighit* [1 bis r] i st. f. *tekkelighit*, som Schlyter och jag hafva läst. Jag påminner mig, att jag fann den andra bokstafven i ordet mera lik *o* än *e*.

[1] Jag tager naturligtvis hänsyn blott till de marginalanteckningar, som äro skrifna på fgotl. Fda. äro de två första anteckningarna bl. 41 r. Jfr Gotl. stud. s. 49 och 73.

fortlöpande texten och Bx. Här skrifves *huer*, *ir* såsom i margen, men *ei*, *ey* anträffas lika ofta som *ai*.

Vid sidan af de på fgotl. affattade handskrifterna cod. A och cod. B finnas några på andra språk skrifna källor, som lämnat och ännu torde komma att lämna bidrag till kunskapen om texten i G. L. och G. S. Dessa källor äro:

a. En K. biblioteket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 65, innehållande en tysk öfversättning af G. L., verkställd år **1401** af hospitalsföreståndaren *Svnye* [*Suno*].[1] Till den tyska lagtexten ansluter sig en tysk öfversättning af G. S. Dessa öfversättningar finnas publicerade hos Schlyter. Lagtexten var känd af Hadorph och finnes aftryckt hos Schildener. Af intresse är bl. a., att de tre kapitel af G. L., hvilka anses utgöra ett senare tillägg, och som i cod. A visa språkliga öfverensstämmelser med Sagan, saknas i denna handskrift. De två kapitel om trälar, som finnas i cod. B, men saknas i A, äro här bevarade.

b. En Universitetsbiblioteket i København tillhörig papperscodex, sign. 55, 4to af Arne Magnussons samling, innehållande en dansk öfversättning af G. L. [icke G. S.] skrifven i medlet af **1500**-talet. Lika litet som den tyska öfversättningen härstammar den danska från någondera af de kända gotländska lagtexterna. Den danska öfversättningen finnes aftryckt hos Schlyter.

c. En medelsvensk, ännu outgifven öfversättning af en bit ur G. S. [*Mangir kunungar* etc. 64 : 3 ff.]. Öfversättningen ingår i den bekanta blandhandskriften cod. Holm. D 2. Se Noreen Aschw. Gr. s. 14.

---

[1] Icke *Svure* som Schlyter kallar honom [Corp. Juris VII 162]. Jfr Lindström Anteckningar om Gotlands medeltid II sidd. 27 och 425. Jag har af prof. Läffler blifvit uppmärksamgjord på Lindströms rättelse.

Föreliggande utgåfva är afsedd att vara en kritisk redaktion af de fgotl. källorna till G. L. och G. S., men en kritisk redaktion, ur hvilken läsaren utan besvär kan afsöndra en diplomatarisk kopia af cod. A. För vinnande af detta ändamål har jag i den fortlöpande texten hvarken uteslutit eller ändrat någonting, som finnes i cod. A, utan alla emendationer af denna art äro förlagda i noterna. Luckorna i cod. A har jag däremot ofta utfyllt med ledning af cod. B, men allt detta fyllnadsgods är utmärkt genom schwabach-typer, som tydligt skilja sig från de omgifvande partierna.[1] Närmare upplysningar om betydelsen af de olika typer och typografiska tecken, som kommit till användning i denna edition, meddelas på sid. 70.

I huru hög grad mitt arbete underlättats genom arbeten af tidigare forskare, behöfver väl knappast framhållas för dem, som känna Schlyters[2] lärdom, otroliga samvetsgrannhet och sunda omdöme, C. Säves kärlek till sin fäderneös språk och Söderbergs skarpsinne.[3] Vid sidan af dessa tre kunde ännu många nämnas, som löst enstaka problem ur den gotländska grammatiken eller tolkat dunkla ställen i Gotlandslagen. Namnen Bugge, Hjelmqvist, Kock, Lidén, Läffler, Tamm, Wadstein, Wimmer skall läsaren återfinna på flere ställen i denna bok, och ej minst ofta har jag haft tillfälle att hänvisa till den framställning af forngotländskans särmärken, som ingår i Noreens „Altschwedische Grammatik mit Einschluss des Altgutnischen“.[4]

---

[1] Äfven emendationerna till cod. B meddelas i noterna och äro icke införda i texten. [2] En i allo värdig föregångare till Schlyter var J. Hadorph, hvars text till G. L. förtjänar ett mycket högt beröm. Som lexikograf kunde Schlyter bl. a. stödja sig på Veylle, Loccenius, Hadorph, Verelius och framför allt på Ihre [Glossarium Suiogothicum, Upsala 1769]. [3] Söderberg Forngutnisk ljudlära, Lund 1879. [4] En del af detta arbete var tryckt, förrän Noreens grammatik hade utkommit fullständigt.

Det är klart, att de ställen, på hvilka jag läser handskrifterna annorlunda än Schlyter, icke kunna vara många, men några afvikelser sakna ej betydelse. De viktigaste äro följande:

1 : 1 *o soyþum*, af yngre hand ändradt till *o soyþom*. Schlyter: *osoyþom*. 1 : 5 *innitaknum*, förvanskadt af yngre hand. Resultatet af förvanskningen uppfattas olika af Schlyter och af mig. 1 : 14 *o gutniscum*. Schlyter: *ogutniscu*. 1 : 15 *mannz*. Schlyter: *manz*. 4 : 20 *ambatuu* [Hadorph]. Schlyter: *ambætnu*. 5 : 1 *af*. Schlyter: *aff*. 6 : 14 *fyda*. Schlyter: *fyrþa*. 6 : 24 *af*. Schlyter: *aff*. 6 : 26 *buþin*. Schlyter: *buþni*. 7 : 6 *critnum*, af yngre hand ändradt till *cristnum*. Schlyter anser, att ändringen gjorts af den ursprunglige skrifvaren. 11 : 3 *þaun*. Schlyter: *þaim*. 11 : 7 *scog[h]a*. Schlyter: *scogha*. 12 : 19 [jfr s. 70] *hurvi)t(na*. Schlyter: *hurvina*, af yngre hand ändradt till *hurvitna*. 16 : 12 *þa*. Schlyter: ingenting. 16 not 5 *syndir dir*. Schlyter: *syndir*. 17 : 11 *ai*. Schlyter: *a* eller *ai*. 21 : 24 *ogömslu*. Schlyter: *ogönislu*. 23 : 22 *sleg*, af yngre hand ändradt till *slegh*. Schlyter: *slegh*. 24 : 4 *byt)i(r*. Schlyter: *bytr*. 27 not 2 *Skegh*. Schlyter: *Skeg*. 28 : 25 *fara*. Schlyter: *sara*. 32 : 11 *bryþium*. Schlyter: *bryþrum*. 34 : 2 *hann? han?* Schlyter: *han*. · 36 not 1 *theiri*. Schlyter: *teiri*. 37 : 1 *lyndir*, af ung hand ändradt till *loyndir*. Schlyter: *lyndir*. 37 : 18 *drictas*. Schlyter: *driccas*. 42 : 13 *ertau*. Schlyter: *ertair*. 42 : 16 *warþa*, ändradt till *varþa*. Schlyter: *warþa*. 48 not 5 *frembro*. Schlyter: *frembru*. 50 : 2 *segr*, af yngre hand ändradt till *segir*. Schlyter: *segir*. 57 : 14 [*h*]*uerk*. Schlyter: *huerk*. 61 : 4 *flyctu*. Schlyter: *flyttu*. 64 : 13 *kunungur*. Schlyter: *kunnugur*. 65 : 11 *at*[ʀ]*r*. Schlyter: *atʀ*. 67 : 5 *biscup*. Schlyter: *biscuper*. 67 : 6 *a*[ʀ]*r*. Schlyter: *aʀ*. 69 : 10 *fara)s(*. Schlyter *fara*. 69 : 25 *ypit*, af yngre hand ändradt till *vpit*. Schlyter: *vpit*.

Några utstrukna bokstäfver [6 : 16, 8 : 2, 15 : 12] och siffror [26 : 5, 53 : 10] uppfattas olika af Schlyter

och mig. Förkortningstecken för svarabhaktivokal, tillfogade af yngre hand, hafva annoterats af mig, men i allmänhet icke af Schlyter [se dock Corpus Juris VII s. 37 not 12]. Här och där har jag afvikit från Schlyter, då det gällt att välja mellan stor och liten bokstaf, mellan sammanskrifning och särskrifning af ord och mellan de snarlika bokstäfverna *c* och *t*.[1] Schlyter skiljer mellan typerna *i* och *j*, men då gränsen mellan dem är mycket obestämd, och dess uppdragande icke synes erbjuda någon lön, som skulle svara mot mödan,[2] har jag konsekvent återgifvit båda tecknen med *i*. Noggrannare än Schlyter har jag åter förfarit därutinnan, att jag genomgående utpekat handskrifternas nasalförkortningar genom kursivering. Läsningen *fauþ* 42:26 är gemensam för Schlyter och mig. Den afvikande uppgiften s. 42 not 10 beror på ett förbiseende.

Ofvan uppräknade differenser mellan Schlyters och min uppfattning hänföra sig alla till den mekaniska utläsningen af handskrifternas bokstäfver eller siffror. Naturligtvis kan än mindre full enighet råda, då fråga blir, icke om handskrifternas faktiska innehåll, utan om konjekturer och emendationer. Diskussionen af de ändringar jag vidtagit, dels efter äldre forskares — främst Schlyters och Säves — föredöme, dels af eget initiativ, synes mig böra föras i samband med en redogörelse för några mera anmärkningsvärda vanor och ovanor hos resp. skrifvare.

Skrifvaren af cod. A visar stor osäkerhet, då det gäller att afgöra, huruvida konsonant + slutljudande *r* hade en vokal mellan sig eller icke.[3] Denna osäkerhet var säkerligen framkallad däraf, att en svarabhaktivokal,

[1] Se nedan. [2] Några iakttagelser öfver användningen af *i* och *j* i G. L. finner man hos Kock Svensk ljudhistoria §§ 3 och 94. [3] Jfr Söderberg Forngutnisk ljudlära s. 46. Noreen Aschw. Gr. § 160 2. b och anm. 2. Säve Gutniska urkunder s. 60—61, 64—67.

mindre tydlig än språkets öfriga vokaler, inställde sig, så snart ett forngotländskt ord kom att sluta på konsonant + *r*. En förklarlig önskan att markera svarabhaktivokalens relativa otydlighet alstrade en normalortografi, enligt hvilken svarabhaktivokalen lämnades obetecknad, medan öfriga vokaler skrefvos ut. Men skillnaden mellan svarabhaktivokalerna och språkets öfriga vokaler var dock påtagligen icke större, än att en viss vacklan i fråga om beteckningen kunde uppkomma. Å ena sidan utskrefvos stundom svarabhaktivokalerna likaväl som de öfriga, å andra sidan utelämnades stundom vokal framför slutljudande *r* äfven om den icke hörde till svarabhaktigruppen. Det torde icke få anses opåkalladt att i en kritisk upplaga aflägsna de sålunda alstrade ojämnheterna i beteckningssättet, i synnerhet som ett dylikt förfarande stundom förebygger tvetydigheter och underlättar läsarens uppfattning af texten. I likhet med Säve och Noreen har jag därför dels strukit svarabhaktivokalerna, där de finnas utskrifna i cod. A, dels utskrifvit full vokal framför slutljudande *r*, där vokalen utelämnats i handskriften.[1]

De fall, i hvilka jag strukit en i cod. A utskrifven svarabhaktivokal framför slutljudande *r* äro följande:

I. Vokalen *i*: *vintir* 4 : 25. *intir* 4 : 25. *viþir* 5 : 6. *sitir* 6 : 22. *intir* 11 : 4. *liggir* 11 : 9. *viþir* 11 : 13. *gutniskir* 18 : 24. *o gutnischir* 18 : 26. *Fingir* 24 : 12. *fengir* 24 : 15. *dyrir* 26 : 13. *fingir* 27 : 7. *dydir* 29 : 23. 30 : 2. *sitir* 31 : 12. *queþir* 33 : 25. *faldir* 34 : 3. *myþir* 34 : 7. *vindir* 36 : 7. *slitir* 36 : 19. *gangir* 38 : 20. *grigþir* 39 : 9. *sandir* 42 : 22. *feþir* 45 : 21. *hafir* 48 : 27. *stelkir* 49 : 9. *olauir* 65 : 5. 65 : 7. 65 : 10. 65 : 14. *wiþir* 68 : 12. *laiþingir* 69 : 1. *aiþir* 69 : 17. 69 : 17. *raþir* 69 : 23. Formen *þumlingir* 24 : 13 har af skrifvaren själf ändrats till *þumlingr*.

[1] Såsom tidigare påpekats, äro ändringarna af handskrifternas läsarter icke införda i den fortlöpande texten, utan finnas antecknade i noterna.

I formen *hafir* skulle det icke vara nödvändigt att uppfatta *i* som svarabhakti [jfr Noreen Aschw. Gr. § 553.5], om icke *hafr* vore ymnigt belagdt [35 ggr]. Formen *grigþir* kan utläsas *brigþir*, icke *brigþr*, emedan verbet *bregþa* ∽ *brigþa* har en tendens till svag böjning.[1] Intressant är nsm. *dyrir*, där svarabhaktivokalen icke kan hafva uppkommit på ljudlagsenlig väg. Till asm *dyran* har nsm *dyrir* bildats enligt analogien asm **margan* ∽ nsm **margir*.

Formen *dydir* förblir inkorrekt, äfven om *i* strykes. Jfr längre ned.

I den 4 ggr belagda formen *leggir* [aldrig **leggr*] har jag icke vågat betrakta *i* som svarabhakti, utan förmodar, att *leggir* är en nybildning till *leggia* efter mönstret *byggia* ∽ **byggir*.[2]

Om *bierir* se texten sid. 20 not 7.

II. Vokalen *a*: *laigulenningar* 5 : 19. *laupar* 13 : 26. *Bregþar* 53 : 7, samt *sacar* 17 : 19, där skrifvaren emellertid själf strukit svarabhaktivokalen.

Bregþar kan dock uppfattas äfven som en svag form. Jfr Aschw. Gr. § 530. 6 med anmärkningar.

III. Vokalen *u*: *kunungur* 63 : 16. *fiel kunungur* 64 : 13. *kunungur* 64 : 23.

Ett förkortningstecken, afsedt att angifva svarabhaktivokal och tillagdt af yngre hand, har jag annoterat i följande fall:

cumbir 12 : 20. 12 : 20. *marcir* 12 : 23. *vardir maþir Berþir* 23 : 21. *Schiautir* 36 : 22. *senieldir* 64 : 12. *netir* 69 : 2.

Svarabhaktivokal, utskrifven af yngre hand, föreligger i *Tacer* 19 : 16.

---

[1] Jfr Noreen Aschw. Gr. § 530. 6 anm. 3, här nedan s. XXIX och ordboken s. 13. Se äfven Fritzner I 186 *brigða* v. [2] Jfr ofvan s. XV not 4. Cod. B har 2 ggr *leggir* [2 r, 18 v] 1 gg *legg'r* [7 v].

De fall, i hvilka jag tillagt en vokal, som i cod. A utelämnats framför slutljudande *r*, äro följande:

I. Vokalen *i: moþr* 4 : 16. *tiþr* 5 : 14. *raiþr* 10 : 15. *friþr* 13 : 22. *vaitr* 14 : 25. 14 : 26. *veitr* 15 : 6. *hittr* 15 : 16. *frestr* 17 : 26. *lestr* 25 : 11. *bytr* 28 : 28. *laifr* 29 : 23. 48 : 25. *haitr* 37 : 9. *setr* 41 : 2. *seþr* 55 : 18.

Emendationen *moþr* > *moþir* är icke absolut nödvändig [jfr texten s. 4 not 4], men stödes af handskriftens *moþir* 16 : 25. Äfven formen *haitr* kan lämnas oändrad,[1] men torde dock stå i st. f. det 4 ggr belagda *haitir*.[2]

I *bytr* 24 : 4. 35 : 28 har skrifvaren själf tillagt det felande *i*, likaså i *scyldr* 43 : 14. Om *vitr* se texten sid 3 not 5 och Noreen Aschw. Gr. § 526 jämte anm. 2 och 4; om *lifr* se texten sid 11 not 9 och Noreen Aschw. Gr. § 553. 8.

I händelse *þrengr* 10 : 2. 43 : 4. svarar mot fsv. *þrængir* [Noreen Aschw. Gr. § 550 II] och fisl. *þrøngvir* [af *þrøngua*], bör det emenderas till **þrengir*, men formen kan möjligen likställas med fisl. *þrøngr* [vanl. *þryngr*]. Jfr Noreen Aisl. Gr. § 483 anm. och § 506 b.

II. Vokalen *a: callr* 4 : 17. *varþr* 20 : 18. 22 : 26.

III. Vokalen *u: troþr*[3] 38 : 25.

---

[1] Jfr Säve IX och 60—61; Noreen Aisl. Gr. § 522. 2, § 532 anm. 2. [2] Se ofvan sid XI, Noreen Aschw. Gr. § 570 anm. 4. [3] Den emenderade formen **troþur* bör likasom *trodhor* i B och F af Ögl. [om denna form se Olson Östgötalagens ljudlära, Lund 1904, s. 49] uppfattas som pl. af **troþa* f. = fisl. *tróða*. Att nygotl. *trodar* borde kunna likställas med fgotl. f. pl. **troþur* finner man af Säve, Bemærkninger over Øen Gotland, Historisk Tidsskrift IV s. 223—224. Egendomligt nog uppger Säve loc. cit. s. 216, att nygotl. *trodar* är neutrum. Om detta icke beror på ett misstag, torde en sekundär öfvergång från f. pl. till ett kollektivt neutr. sing. hafva ägt rum.

Af ofvanstående citatsamling framgår, att vid valet af svarabhaktivokal en viss tendens till vokalharmoni gjorde sig gällande.[1] Svarabhaktivokalen *i* föregås i mera än halfva antalet fall [19 ggr af 36] af ett *i*, svarabhaktivokalen *u* alltid [3 ggr] af ett *u*. Där vokalen *a* lämnats obetecknad framför *r*, emedan den oriktigt uppfattats som svarabhakti, finnes alltid [3 ggr] ett *a* i den föregående stafvelsen. Svarabhaktivokalen *a* i *laupar* föregås af en diftong, som innehåller *a*.

I annan ställning än framför slutljudande *r* har cod. A nästan aldrig svarabhaktivokal. Ett undantag föreligger dock i *senieldir* = *snieldr* 64 : 12.

I motsats till cod. A har cod. B i regeln ett tecken för svarabhaktivokal mellan *r* och föregående konsonant, om *r* står i slutljud eller framför konsonant. Men emedan den inskjutna vokalen oftast anges genom förkortningstecken, kan dess kvalitet jämförelsevis sällan fastställas. Vissa slutsatser kunna dock dragas ur en del af nedanstående observationer.

I marginalanteckningarna uppträder blott svarabhaktivokalen *e* [21 v *sunder*, 45 r *gyrter*], men beläggens fåtalighet medger ej uppställandet af någon regel.

Framför interkonsonantiskt *r* inskjutes *e* i *myderni* 25 r och 25 v, *federni* 26 v, *federnis* 27 r. Väsentligen likställd med dessa fall är väl äfven skrifningen *wider lagh* 46 v.

Vid undersökningen af svarabhaktivokalen framför slutljudande *r* synes det vara lämpligt att afskilja de fall, i hvilka den föregående stafvelsen innehåller vokalen *a* eller en *a*-haltig diftong eller triftong. Där ett *a* icke föregår, är den vanligaste svarabhaktivokalen utan gensägelse *i*, om ock *e* anträffas rätt ofta. Jag hänvisar till följande belägg:

agripir 46 v, *awitir* 6 v, *berdir* 23 r, *brydir* 26 r,

[1] Beträffande vokalen *u* har detta anmärkts redan af Söderberg s. 46.

drepir 8 v, 13 r, 16 r, *dytir* 24 v, *eygir* 2 v, 4 r, 17 r, 34 v, 34 v, 36 r, *fridir* 11 v, *geffuir* 8 r, *hendir* 20 v, *kombir* 23 r, *liffuir* [cod. A har alltid *lifr*, ej **lifir*] 5 r?, 8 r, *liggir* 39 v, *liutir* 25 v, *nestir* 12 r, 40 r, *prestir* [*præstir*] 12 ggr, *rifir* [*riffuir*] 38 r, 54 v, 54 v, *setir* 8 v, *sielffuir* [*sieluir*, *sielffir* 5 r, 7 r, 8 r, 12 v, 14 v, 19 r, 21 v, 29 r?, 34 r, 36 r, 36 r, 36 v, 40 v, 40 v, 47 r, 53 r, *sitir* 4 r, *soydir* 17 v, *spiltir* 6 r, *stelkir* 44 v, *systir* 26 r, *trengir?* 39 r, *vngir* 14 v. Summa 63 fall med *i* som svarabhakti.

agriper 48 r, *broker* 22 v, *eyger* 2 v, 5 v, 10 r, *geffuer* 2 r, *gipter* 29 r, *hunder* 17 v, *closters*[1] 8 r, *lenger* 25 v, *liffuer* 20 v, 24 v, *ligger* 23 r, *osoyder* 17 v, *ogipter* 29 r, *ogutnischer* 14 v, *præster* 3 r, 4 v, *sielffuer* [*sieluer*] 3 v, 21 v, 34 r, 43 v, 46 r?, *siter* 40 r, *schielder* 20 r, *skiuter* 9 v, *sunder* 21 r, *wider* 9 r, 10 r, 45 r, *winder* 5 r, *winter* 35 r. Summa 32 fall med *e* som svarabhakti.

Där *a* föregår, ställer sig statistiken på följande sätt:

akir 54 v, *batir* 44 v, *gangir*[2] 14 r, *haffuir* 2 r, 6 v?, 10 r, 14 v, 16 v, 21 r, 22 r, 24 v, 25 r, 27 v, 30 v, 34 r, 35 v, 36 r, 38 v, 38 v, 42 v?, 42 v, 43 r, 47 v, 48 v, *wardir* 45 v.[3] Summa 25 fall med *i* som svarabhakti.

aker 3 v, *alder* 43 r, *ater* 12 v, 40 r, 42 v, 42 v, *galter* 16 v, *ganger* 23 r, *haffuer* 3 v, 19 r, 22 r, 34 r, 43 v, 44 r, 49 v, *kumpnaster* 15 r, *lauper* 1 v, *liauter* 5 v, *schiauter* 10 r, *taker* 3 v, 8 v, 10 r, *warder* 7 v, 29 v. Summa 24 fall med *e* som svarabhakti.

Tendensen att föredraga *i* framför *e* framträder sålunda knappast, där ett *a* finnes i föregående stafvelse, och det är till och med möjligt, att en rakt motsatt tendens gjort sig gällande. Ty ehuru cod. A har 35 *hafr* mot 1 *hafir*, är det tänkbart, att en hel del

[1] Här är *r* icke slutljudande, men man torde få antaga, att nominativen skrefs *closter*. [2] Detta fall är osäkert, emedan ändring från konj. *gangi* torde föreligga. [3] *proastir* 9 v kan ej räknas med, emedan ändring från *prestir* föreligger.

af de fall, där cod. B har *haffuir*, svara mot fisl. *hefir* icke mot *hefr*. Om formerna *haffuir*, *haffuer* helt och hållet utelämnas ur statistiken, finner man svarabhaktivokalen *i* blott 4 ggr efter *a*, vokalen *e* däremot 17 ggr.

Då det icke med full säkerhet kan utrönas, hvilken den normala svarabhaktivokalen varit, där ett *a* föregick, har jag vid upplösning af förkortningstecknen i cod. B öfverallt insatt svarabhaktivokalen *i* framför slutljudande *r*.

Svarabhaktivokalen *u* har cod. B i *brestur* 38 r, *sieluur* 16 v och *a* i *eygar* 7 r. Huruvida *a* framför *r* är svarabhakti i *y farsta* [A *yfrsta*] 37 v, *yffuarsta* [A *yfrsta*] 38 r, *bregdar* [A *grigþir*] 35 r, *bregdar* [A *bregþ)a(r*] 48 v synes mig osäkert. Om *bregdar* se ofvan s. XXV, om superlativformen *yfarsta* se Noreen Aschw. Gr. § 469.

Svarabhakti framför annan konsonant än *r* anträffas ej i cod. B. Om asm *hwarin* 53 r se Noreen Aschw. Gr. § 524 II.

Den strykning af svarabhaktivokaler, som jag vidtagit i cod. A, kan sägas innebära ett visst våld på texten, som blott ursäktas däraf, att detsamma erbjuder en del praktiska fördelar [jfr ofvan s. XXIV]. En likartad dom måste fällas öfver mitt tillvägagående i flere fall, där texten har tvenne närliggande ord sammanskrifna, men jag skiljt dem åt. Prepositioner [främst *a*] äro så pass ofta sammanskrifna med ett följande ord, att detta knappast kan bero på en tillfällighet, utan väl måste förstås som ett bevis på skrifvarens sträfvan att grafiskt åskådliggöra biordets proklitiska ställning. Det oaktadt har jag i regeln lösgjort prepositionen från det följande ordet. Fallen äro följande:[1]

aann 3 : 5. [*avi* 7 not 3]. *amala* 44 : 8. *abaki* 48 : 23.

---

[1] Flere af dem äro förtecknade hos Schlyter Corpus Juris VII s. IV.

aþingi 53 : 8. *alandi, afluti* 55 not 4. [*ahafs* 56 not 1]. *agutlandi* 62 : 7. *innanþors borg* 62 : 25. *agutland* 64:3. *alandi* 66 : 17. *aþy* 69 : 13.

Adverbet *agin* [65 : 11] skrifves af Noreen Aschw. Leseb. 40 : 1 i två ord [jfr min ordbok s. 2]. I min text har jag ej skiljt båda lederna från hvarandra.

Skrifningen *liggia* = *liggi a* 42 : 25 skall måhända beteckna, att *liggi* är proklitiskt och hufvudtonen hvilar på *a*. Men för att undvika missförstånd måste man särskrifva orden.

Skrifningen *asannat* 53 : 9 i st. f. *a sannat* beror troligen på, att negationen *a* var sällsynt, och att *asannat* var en tänkbar sammansättningsform, bildad af verbet *sanna*. Jfr tillägg och rättelser till texten, samt ordboken under rubriken *a*.

Om möjligheten af att läsa *osoyþ an*[*n*] i st. f. *osoyþan* 41 : 8 se sid X.

Odisputabelt felaktig uppdelning, resp. sammanskrifning föreligger i fallen *iero gutniscs* [läs *ier ogutniscs*] 19 : 27 och *sakir* [Wadstein: *sak ir*] 21 : 24 [B 17 v]. Om *hwat tima* [cod. B 6 r, texten 9 : 14] i st. f. *hwatki ma* se nedan. Om *in nat* i st. f. *inn at B* 45 r i marginalen se sid. XVIII not 1.

Den korrumperade texten 8 : 16—17 [cod. B 5 v]: *Tha en han hempn at eyger so Budhit*, som framkallat rätt ingripande emendationer af Schlyter[1] och Säve[2], blir begriplig, blott man sammanslår *hempn at* till *hempnat* och uppfattar *eyger* som hjälpverb. Cod. B har visserligen på ett ställe [14 v] ptc. nsn. *hempt*, men för öfrigt böjes *hemna* [*hempna*] både i A och B efter första svaga konj.[3], och formen *hemnat* finnes belagd i A 18 : 17. Användningen af *aiga* som

---

[1] Schlyter s. 105 *Tha en han hempnar tha so ier Budit.* [2] Säve s. 36 *þa en hann hempnar, þa so ier budit.* [3] Noreens uppgifter om böjningen af fsv. *hæmpna* i Aschw. Gr. § 550 anm. 6 äga icke sin tillämpning på fgotl.

hjälpverb = *hafa* beror i detta fall sannolikt på inflytande från latinet [jfr texten s. 8 not 8], där den perifrastiska böjningen med *habere* hade vunnit stor utbredning under medeltiden. Men användningen af *eiga* som hjälpverb var för öfrigt icke heller okänd i fisl. Jfr Fritzner I s. 298 mom. 9.

En felaktig sammanskrifning af *han i* har förmodligen bidragit till uppkomsten af den oriktiga formen *henni* 31 : 1.

En hos alla skrifvare konstaterad och lätt förklarlig ovana består i öfverhoppande af ett eller flere ord, och frestelsen till detta fel är såsom bekant störst, där två i hvarandras närhet liggande ord begynna med samma bokstaf eller rent af lyda lika.[1]

Det skulle blifva för vidlyftigt att här uppräkna alla de fall, i hvilka jag med stöd af cod. B restituerat öfverhoppade ord eller satser. I många af dessa fall synes också hvarje diskussion öfverflödig, emedan de ifrågavarande restitutionerna allt sedan Schlyters och Säves dagar erkänts som lämpliga eller nödvändiga.[2]

Dock finnes det äfven ställen, på hvilka jag i motsats mot Schlyter och Säve ansett en komplettering af texten i cod. A nödvändig. Det viktigaste af dessa

---

[1] I flere fall har skrifvaren redan gjort ett språng i texten, men har därpå märkt och rättat sitt misstag. Jfr 6:8, 8:7, 27:7, 29:7, 60:13, 63:13.

[2] Beträffande restitutionen *þa en* 4:1 kan jag ej undertrycka anmärkningen, att skrifvaren af cod. A påfallande ofta öfverhoppat *en* i sammanställningen *þa en* och efteråt tillagt det felande ordet. Se 35:21, 35:33, 36:14, 43:17. Förhållandet tyder på en tendens att ersätta *þa en* med *þa*. På liknande sätt användes *þegar* 5 ggr i betydelsen *þegar sum*, *þar* 66:11 i betydelsen *þar sum*. [Klockhoff, Relativsatsen s. 45 f., synes dock anse, att *sum* 66:11 bortfallit genom felskrifning på samma sätt som *sum* 58:9, där restitution skett efter Säve's föredöme. Om utelämnande af relativpronomen se Noreen Aschw. Gr. § 513 och 517].

ställen är utan tvifvel 24 : 18—23, som finnes utförligt diskuteradt i mina Nya gotl. stud. s. 10 ff. Icke utan betydelse är det lilla ordet *oc*, som jag enligt cod. B tillagt s. 42:10. Schlyter och Säve, som omnämna läsarten i B, synas rata den och blifva därför tvungna att belasta ordboken med ett eljes obelagdt fgotl. nominalkompositum *oyc vagn*. Detta är nu icke någon svår olägenhet, men värre är, att den i texten synbarligen åsyftade parallelen *oyc oc vagn eþa rus oc kerru*, där *oyc* svarar mot *rus* och *vagn* mot *kerru*, helt och hållet förstöres. Och det ligger en viss vikt på att densamma upprätthålles. I flere fall, där skrifvaren medels konj. *eþa* förbundit tvänne ord af snarlik betydelse, har Schlyter ansett, att rättelser föreligga, och att *eþa* bör uttydas: *eller rättare.*[1] För min del tror jag, att vi bland de stilistiska egendomligheterna i fgotl. ha att annotera en viss förkärlek för parallelismer. Utom de af Schlyter missuppfattade[2] ställena *himin eþa hinna* 24 : 6, *lesas. eþa hafas* 58 : 17, *hetningar eþa dailu mal* 68 : 4, må påpekas *suigin eþa rimnin* 24 : 5, där den oregelbundna böjningen af *rimna*[3] synbarligen är framkallad af den stående förbindelsen med *suigin*, samt framför allt den i cod. A korrumperade fras [*oyc oc vagn eþa rus oc kerru*], som utgjorde utgångspunkten för denna lilla exkurs. Ty ingen kan väl uppfatta *oyc oc vagn* som en felskrifning för *rus oc kerru*.

Jämte öfverhoppande af ord förekommer naturligtvis äfven utelämnande af enstaka bokstäfver, och i sådana fall är det ofta ännu svårare att med säkerhet återställa grundtexten. En god ledning vid bedömandet af de möjligheter till felskrifning, som föreligga, får man dock stundom genom att studera de tillfällen, i

[1] Schlyter Corpus Juris VII s. III och 265 a. [2] Ett visst stöd för Schlyters uppfattning ligger dock onekligen däri, att cod. B 36 r har två rättelser under formen *ella hafa*, *Ella eygir*. Men där äro rättelserna tillfogade i marginalen. [3] Se Noreen Aschw. Gr. § 552. 3.

hvilka skrifvaren korrigerat sig själf. Ett fel, som han begått en gång, kan han äfven begå en annan, och den rättelse han i några fall gjort, kan uteblifva i andra. Då man nu har framför sig fall sådana som *h)u(art* 5 : 5, *to)l(f* 7 : 14, *hurvi)t(na* 12 : 19 [jfr s. 70], *w)e(l* 13 : 4, *wig)s(lum, wig)s(lir* 13 : 18, *schir)t(* 13 : 19, 13 : 19, *ma)r(cr* 14 : 23, *sielf)s(vald* 16 : 16, *vignia)u(ri* 25 : 10, *for)s(chiel* 28 : 7, *fiar)þ(a* 29 : 1, *þa)i(r* 35 : 13, *scirscuta)þ(i* 36 : 4, *wi)t(na* 39 : 16, *þri)þ(iu* 47 : 4, *þri)þ(iungs* 54 : 23, *h)u(art* 55 : 10, *Uar)þ(* 57 : 2, [*yna*] *ypna* 60 : 15, *S)c(arlaþ* 61 : 12, *ha)i(naim* 65 : 8, *la)i(þings* 68 : 24, synes det icke oberättigadt att läsa *sielfr* i st. f. *sielf* 6 : 7 [B *sieluer*], *kirchiumanna* i st. f. *kirchimanna* 6 : 12 [B *kyrkio manna*], *þegar* i st. f. *þear*[1] 10 : 19 [B *thegar*], *berþ* i st. f. *ber*[2] 22 : 14 [B *berd*], *cleþis* i st. f. *cleis* 33 : 2 [B *kledi*], *loyndir* i st. f. *lyndir* 37 : 1 [B *loyndir*], *scynis* i st. f. *scyni* 45 : 21 [Bx*schyni*], *frembru* i st. f. *fembru* 48 : 15 [B *frembro*], *husfroyu* i st. f. *husfoyu* 66 : 9 och, trots upprepningen, måhända äfven *haiþin* icke *haþin* 7 : 2 [B *heydin*], *haiþit* icke *haþit* 64 : 3 [saknas i B]. Felskrifningen *ha- þin* 7 : 2 underlättades däraf, att ordet var deladt på två rader[3]. I B 48 : 1 står *kalas* i st. f. *kallas*. Skrifningen *keldi* 7 : 23, B 5 r skall måhända antyda en begynnande öfvergång *rl* > supradentalt *l*. Jfr *ke)r(ldi* B 39 v, där det öfver raden

[1] Äktheten af formen *þear* är omstridd. Jfr den litteratur, som omtalas i texten sid. 10 not 9, samt Hesselman Stafvelseförlängning och vokalkvalitet s. 46. [2] Ptc nsf af *beria*. Man kunde möjligen tänka sig, att nsm *berþr* ljudlagsenligt skulle utvecklat sig till **berr*, hvaraf sedan nsf *ber*, om det icke såge ut, som om förbindelsen *-rþr* gett *-þr*. [Jfr *leþr* 8 : 7 samt ändringarna *ve)r(þr* 21 : 9 och *ole)r(þr* 34 : 28. Om *gaþr* se nedan sid. XLII]. Vill man nödvändigt bibehålla läsningen *ber*, har man väl snarast att i denna form se ett dentallöst particip [Noreen Pauls Grundriss I² § 256. 3] eller en danism. [Noreen loc. cit. § 189. 9b]. [3] Jfr *tak- kit* i. st. f. *takit* 15 : 20. Annorlunda angående *haþin, -it* Noreen Aschw. Gr. § 124 anm. 3. Om *a* i st. f. *ai* i runinskrifter se Bugge Aarbøger 1905 s. 174 f. och 211.

tillfogade *r*-et synes gifva vid handen, att skrifvaren tvekat mellan *l* och *rl*. Men å andra sidan är *keldi* 7:23 ändradt från *keldr*, som visar bevaradt men metatiseradt *r*.

Icke mindre vanliga än oafsiktliga uteslutningar af bokstäfver och ord äro felaktiga upprepningar af ett eller annat slag. Jämförelsevis oskadlig är upprepningen af ett helt ord, ty i dylika fall är det icke svårt att konstatera felskrifning [t. ex. *ar ar* 69 : 22]. Exempel, rättade af skrifvaren själf, finner man sidd. 24 : 6[1], 35 : 11, 35 : 18, 44 : 29, 50 : 14, 65 : 27. Stundom har skrifvaren, då han velat infoga ett öfverhoppadt ord, gjort detta på mera än ett ställe [se *fe* 44 : 15 och *sum* 18 : 20]. En felaktigt upprepad bokstafsgrupp finna vi i *blotir iru* 6 : 25. Svårast kan det vara att afgöra, hvar skrifvaren af misstag upprepat en bokstaf, som bort enkelskrifvas. I *tak- kit* 15 : 20 [B *takit*] torde det dock vara klart, att dubbelskrifningen af *k* uppkommit vid ordets afstafning, likaså dubbelskrifningen af *u* i *miþssu-umar* 13 : 27 [B *midsommar*]. Kombinationen -*þss*- beror väl på en kompromiss mellan den etymologiserande formen *miþsumar* och det ljudlagsenliga *missumar* 68 : 17. Där *nn* står i st. för väntadt *n*[2], har felet i regeln uppkommit därigenom, att nasalen antingen i den föreliggande handskriften eller i dess förskrift dels utskrifvits, dels därjämte angifvits genom förkortningstecken[3]. Stundom har väl äfven skrifvarens ouppmärksamhet föranledt förväxling af snarlika ord, sådana som *hann* och *han*[3], *enn* och *en*[4]. Orden *sinn* och *sin* 66 : 10

---

[1] 29 : 17 har skrifvaren varit på väg att skrifva *ains* 2 ggr.
[2] *mannz* 1 : 15. *hann* [B *haan*] 19 : 17, 35 : 34, 37 : 2. *hann* [B *haan*] 22 : 13. *hann* [saknas i B] 29 : 4. *hanna* [B *hana*] 26 : 3. *sunna* [B *sona*] 30 : 2. *synnum* [saknas i B] 63 : 22. *annzsuaraþv* [saknas i B] 63 : 13. *fyr enn* [B *fyr en*] 43 : 25. *þa enn* [B *Tha en*] 18 : 23. 18 : 26. *þann* [B *tha En*] 3 : 15.
[3] Jfr Pipping Nya gotl. stud. s. 15 f.
[4] Om *enn* i st. f. *en* se äfven Noreen Aschw. Gr. § 299.

synas hafva bytt plats. Om gemineringen i *mall* 13 : 1, *schiellum* 17 : 23, as *þrell* 20 : 14 [B *trell* 51 : 4], 3 spi *all* 20 : 23 se noterna i texten[1]. Om *hiin* se ordboken s. 37 not. 1. Kvantitetsväxlingen hos *i* i *minn*, **þinn*, *sinn*, kan möjligen hafva framkallat vacklande kvantitet hos vokalen i *hinn*. Rena felskrifningar äro sannolikt *carllum* 1 : 6, *fiuggur* 20 : 24, *harr* 26 : 18, *arr* 64 : 15. Däremot kan dubbelteckningen i *naicca* 3 : 4 och *latta* 65 : 1 möjligen uppfattas som en antydan om, att tenuis efter lång vokal eller diftong var något längre än en media i motsvarande ställning[2].

Dubbelskrifning af ett ljud, som bort enkelskrifvas, kan uppfattas som ett slag af dittografi. Men oftast uppträder dittografien i cod. A under andra former. Framför allt visar skrifvaren benägenhet att låta närbelägna ord sluta på samma sätt. I flere fall har han själf märkt sitt misstag och korrigerat det. Exx:

[en] et hann 11 : 7, *sinar syn[ar]* 16 : 18. *[enn])et ann(* 18 : 14. *tolf[s] m silfs* 25 : 3, 25 : 5. *ogutnisca cun[a]* 32 : 26. *gieri[r] sielfr* 44 : 23, *gier[t] alt hailt* 27 : 17. *flairi garþ[i]*[3] 31 : 1—2. *þy bragþ[y]* 67 : 20.

Okorrigeradt har misstaget förblifvit åtminstone på följande ställen:

ogutniscum 1 : 14 [efter *gutniscum* 1 : 13]. *syþir tiþir* 6 : 20. *nequan*[4] *main* 11 : 8. *þairar aigur* 11 : 9.

---

[1] Om *all* se äfven Aschw. Gr. § 299 och anm. [2] Detta är i denna stund fallet i finländsk högsvenska. Jfr Pipping Nystavaren IV 135. Specialförklaringar af dubbelskrifningen *-tt-* i paradigmet *lata* hafva för öfrigt uppställts med hänsyn till formen *lattær* i Ögl. [Schlyter Corpus Juris II 156 : 2]. Se Noreen Aschw. Gr. § 296. 4, Olson Östgötalagens ljudlära s. 154. Att fsv. *lata* alternativt kunde hafva kort stamvokal, framhålles af Kock Fsv. lj. s. 420 f., Sv. ljudh. 436; Tamm Uppsalastudier s. 26; Noreen Aschw. § 151. [3] Jag är icke benägen att i denna af skrifvaren själf ändrade form se en gammal *i*-stamsackusativ. [4] Jfr texten s. 61 not 11, tillägg och rättelser sid. 70, samt inledningen sid. XLV.

hafut[1] *luth* 11 : 19—20. *butr hafr* 14 : 5. *þairu gezlu* 22 : 23. *noyþas takis* 29 : 9—10. *niþium eþa bryþium* 32 : 11. *eþi felli* 42 : 25. *festa sum caupta* 43 : 11. *querrant laift* 48 : 27—28.

Med större eller mindre sannolikhet kan felskrifning af nyssbeskrifvet slag anses föreligga ännu i följande fall:

15 : 11 *haima eþa flaira* [läs *flairi*[2]?] *fulc*.

17 : 13 *þau en* [B *et*, läs *et*[3]?] *hann*.

19 : 3—4 *en* [B *at*, läs *et*[4]?] *barn*.

---

[1] Formen *gullat* i S [61 : 6] torde knappast utgöra ett tillräckligt stöd för att uppfatta *hafut* som en ljudlagsenlig utveckling ur *hafuþ*. [2] *flairi* är den form man närmast väntar. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 463. 2. Men äfven B visar ändelsen *-a*. Måhända är *flaira fulc* att uppfatta som formell sing. *Fulc* är ju ett kollektivum, och *flairi* kan väl trots sin plurala betydelse användas i sing. som attribut till ett ord i singularform, på samma sätt som fsv. *en* kan antaga pluralböjning, då det bestämmer ett plur. tantum. Jfr *i enom wæþiom* Schlyter Corpus Juris V 200 : 15, Siljestrand Ordböjningen i Vml. I 64. [3] Konj. 'ehuru' heter i cod. A 15 ggr *þau et* [*þaut*, *þau at*], men *þau en* finnes ej belagdt utom på detta ställe. Cod. B har en gång [51 : 12] *than* [läs *thau*] *en*, men äfven här följer ett ord, som slutar på *n* [*than en han*]. Orimlig är läsningen *þau en* icke. Jfr fsv. *æn þo* 'ehuru' Rydqvist V 182 not 2, fda. *En thog* 'om ock' Schlyter IX 232 : 11. [4] Jfr [*en*] *et hann* 11 : 7 och [*enn*])*et ann*(18 : 14, där *et* tyckes hafva ersatts med *en*[*n*] genom antecipation af det följande ordets slutbokstäfver, men där skrifvaren rättat sig själf. Cod. B har en gång *en* i betydelsen *et* [47 : 14], utan att något omedelbart angränsande ord slutar på *n*, men *en* förekommer här 3 ggr bland de 30 föregående orden, och kan af misstag hafva inkommit från raden ofvanför.

S. 50 : 16, där A har *et*, men B *en*, anser jag, att *en* har betydelsen 'om' och att läsarten *et* i cod. A är felaktig. Felet har uppkommit därigenom, att orden *þar til* föregå. Emedan *þar til et* är en mycket vanlig sammanställning, har skrifvaren trott sig böra ändra *en* till *et*, men har därvid förbisett, att sammanhanget kräfver ett större skiljetecken [B har komma] efter *þar til*. Schlyter har här, säkerligen med orätt,

32 : 2 *quinna luta*[1].

32 : 17 *scri* [läs *scrifan*[2]? B *schriuan*] *i etar manna scra*[3].

55 : 27 *afluti* [läs *a fluta*[4], B sic] *vti.*

60 : 12 *at vita at* [läs *a*[5], B sic] *ypna varst.*

Äfven skrifvaren af cod. B har flere gånger skattat åt benägenheten att låta närgränsande ord sluta med samma bokstäfver[6]. Det intressantaste exemplet föreligger s. 51 : 15—16, där handskriften har *i naugir segir naudugir* i st. f. *i naud* etc. S. 52 : 10 står *at lagrekat* troligen för *at lagrekit*, eftersom den regelbundna formen *lagrekit* återfinnes två rader nedanför. Flere exempel kunde sannolikt hämtas ur de delar af cod. B, som icke aftryckts i denna edition. Ett sådant fall är *flestar vnnar* [läs *vnna*] B 32 r. Genom en anteckning i margen är *vnnar* ändradt till *þula* [A: *þula*].

Nära besläktad med de dittografier, som bestå i en omotiveradt likformig afslutning af närliggande ord,

---

följt cod. A, och ger därför en felaktig öfversättning af stället. Jag öfversätter den ifrågavarande paragrafen på följande sätt: 'Och sedan erlägge han till den andre så hög mansbot, som den är värd, hos hvilken han nedlagt tjufgodset, och dessutom [*þar til*] tre mark till tinget. Om [*en*] en gotländsk man råkar ut för sådant, så böter gärningsmannen tolf mark till landet'.

[1] Läsningen *luta* är fullt rimlig, men B har *lutu*. [2] Eller möjligen, såsom Schlyter [Corpus Juris VII 295, Ordbok 566] föreslår, *scrif*. Isl. *skrif* n., Cleasby-Vigfusson 557, anföres dock endast ur det moderna språket. [3] Möjligen har skrifvaren, då han afbröt ordet *scrifan* vid 4rde bokstafven, trott att hann präntat *scra*. [4] Jag tror numera, att man här bör följa cod. B. Ordet *flut* n. kan då strykas ur ordboken, och dat. *fluta* hänföras till *fluti* m. 'flotte', 'farkost', som förut är belagdt genom ack. *fluta* 52 : 7. [5] Läsningen *a* erbjuder den fördelen, att *ypna* kan fattas som asf stark form. Om man läser *at*, måste *ypna* anses vara dsf, hvilket bereder svårigheter, vare sig att man antager stark eller svag böjning. [6] Om de fall, i hvilka *en* eventuellt står i st. f. *et* se sid. XXXVI noterna 3 och 4.

är skrifningen *aþrar* i st. f. *aþra* 58 : 18. Några få rader ofvanför [58 : 14—15] står *iii marcr. Oc aþrar þriar marcr*. S. 58 : 18 har skrifvaren glömt, att *annar* utgör bestämning till en underförstådd ap *oyra* och har konstruerat frasen, som om den hade bort utfyllas med ap *marcr*. Fgotl. apf *aþrar* [jfr Noreen Aschw. Gr. § 453. 3 anm. 5] bör enligt min mening obetingadt strykas ur grammatiken. Att cod. B här har *adrar* spelar ingen roll, ty frestelsen att tänka på *marcr* i st. f. på *oyra* var så stor, att mer än en skrifvare kan hafva fallit offer för densamma. Dessutom finnas flere fel, som äro gemensamma för A och B. [Se s. XVIII not 1].

Icke mycket mindre stark än benägenheten att afsluta närbelägna ord på samma sätt är frestelsen att låta dem börja lika. Jag hänvisar till följande belägg. *fara* [B *sara*] *far* 28 : 25. *faþur fystrir* [B *systrir*] 30 : 18, *sett saþur* [B *fadur*] 30 : 19—20. *vecki* [läs *recki*] *vm* [B *wecki vm*] 49 : 9. I alla dessa fall har skrifvaren underlåtit att rätta sitt misstag och förbiseendet har underlättats af likheten mellan *s* och *f*[1] samt *v* och *r*. Rättad är felskrifningen *þann þar* 6 : 8 i st. f. *hann þar*, ty skrifvaren har ofvanför raden tecknat ett *h*, som skall ersätta *þ* i *þann*.

Äfven där en bokstaf står hvarken i början eller i slutet af ett ord, förekommer det rätt ofta, att den ersättes med en af bokstäfverna i grannskapet. T. ex. *maþnaþi* [B *madnadi*], läs *matnaþi* 10 : 7. *noytgat* [B *neygat*], läs *noyþgat* 20 : 15. *flelsi* [B *frelsi*], läs *frelsi* 20 : 17. *miþ tuem viþnum* [B *witnom*] läs *vitnum* 22 : 12. *fyþ yr* [B *fydur*], läs *fyþur* 29 : 15. *grigþir* [B *Bregdar*], läs *brigþ*[*i*]*r* 39 : 9. *ogugnischir* [B *ogutnischir*], läs *ogutnischir* 43 : 18. *hailzlu* [B *heislu*], läs *haitzlu*[2] 55 : 2. *dydir* [B *dytrir*], läs *dyt*[*i*]*r*[3] 29 : 23. *dydir* [B *dytir*], läs *dyt*[*i*]*r*[3] 30 : 2. *dydrum*, läs *dytrum* 63 : 22. *sentu . . . sendumen* [läs

---

[1] Jfr nedan sid. XLVIII. [2] Eller snarare *haizlu*. Jfr sid. XXXIX not 6. [3] Jfr sid. XXIV—XXV.

sendimen] 64 : 5. Självrättelse föreligger i *dytrir* [från *dydır*] 30 : 2 och *þytti* [från *þitti*[1]] 62 : 10. Om *þu butr* 14 : 5 se sidd. XXXVI och XLIII.

Upprepade gånger möter oss i cod. A den företeelsen, att skrifvaren tecknat en bokstaf dels på dess rätta plats, men dels också några steg därifrån, oftast i den föregående stafvelsen. Belägg: *þrinþiungr* [B *tridiungir*] 11 : 17. *vengin* [B *wegin*] 13 : 2. *soyiþi* [B *soydi*] 14 : 18. *creifi a* [B *kreffuia*] 21 : 14. *scircscutaþi* [B *schirschutadi*] 22 : 13. *huauga*[2] [B *hauga*] 24 : 11. *Tielgia*[3] [B *Telgia*] 25 : 15. *witorþr* [B *witord*] 36 : 15. *raiþi*[4] [B *radi*] 45 : 16. *laistir* [B *lastir*] 48 : 13. *sclicum*[5] [B *slikom*] 52 : 28. *hailzlu*[6] [B *heislu*] 55 : 2. *socnsinna* [B *sochninna*] 57 : 6. *staþgaþ* [läs *staþga*] 64 : 18, samt af yngre hand *quinnia* [läs *quinna*] 1 : 7.[7]

Självrättelse föreligger i *gu*[*s*]*tniskir* [B *gutniskir*] 18 : 24 och i *br*[*i*]*auþi*[8] 57 : 11.

I *halfru legra* 26 : 17 [man väntar *halfu*] kan *r* hafva inkommit från *legra* eller från gsf **halfrar*, dsf. **halfri*, gp **halfra*.

Särskildt anmärkningsvärda äro de mycket diskuterade[9] formerna *snieckiu* [68 : 22], *snieckium* [68 : 14,

---

[1] *þitti* behöfver ej vara felskrifning. Jfr Kock Sv. ljudh. sid. 444. [2] Rätt många ord i närheten begynna med *hu*-. [3] Annorlunda Kock Medeltidsordspråk II 348 noten, Svensk ljudhistoria s. 267; Noreen Svenska etymologier, Skrifter utgifna af Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala V. 3 sid. 26, Aschw. Gr. § 231 anm. Hvarken Kock eller Noreen omnämner läsarten i cod. B, som hos Schlyter finnes citerad på en tämligen undanskymd plats. [4] Jfr dock äfven Kock Sv. ljudh. 420. [5] Jfr nedan sid. XLVII. [6] Jfr sid. XXXVIII not 2. [7] Fall af felskrifning sådana som *soyiþi*, *creifia*, *raiþi*, *laistir* erinra osökt om urn. *eirilaʀ* [By, Veblungsnæs] = *erilaʀ* [Järsberg]. [8] I B är felet orättadt [*Briaudi* 52 v]. Ett annat fel af samma art visar B i *sargardir* 19 v [läs *sargadir*], och måhända äfven i *smieri* 9 v [läs *smeri*]. Dock är äfven en annan uppfattning af *i*-inskottet i *smieri* möjlig. Se sid. XLI. [9] Se den i not 3 citerade litteraturen.

68 : 20]. Om icke hela tre belägg funnes, skulle jag obetingadt förklara det första *i*-et på samma sätt som *i*-et i *tielgia*. Men formens upprepning ger vid handen, att någon orsak af mindre tillfällig art måste hafva framkallat densamma. De teorier, som loc. cit. framställts af Noreen och Kock synas mig hafva förlorat en god del af sin bärkraft, sedan syskonexemplet *tielgia* eliminerats. Måhända var det skenbart öfverflödiga *i*-ets uppgift att markera en palatalisering af *n*, som inträdde, då det stod postkonsonantiskt fför palatal vokal. Ett dylikt antagande skulle förklara ännu ett par dunkla punkter i cod. A:s språk. Af adj. *snieldr* finnas tre belägg. S. 64 : 12 skrifves *senieldir*[1]. S. 65 : 28 har stått *snilli*, men skrifvaren har tillagt ett *e* öfver *i*. Huruvida han därmed åsyftat ett verkligt tillägg [*snielli*] eller en ändring af *i* till *e* [*snelli*], torde icke kunna afgöras. S. 66 : 9 står *snelli*. Nu finnas i fsv. variantformerna *snælder*, *sniælder*, *snilder*[2], men utan tvingande skäl bör man väl ej antaga, att samma skrifvare användt olika former om hvartannat. Däremot förefaller det mycket rimligt, att skrifvaren vid beteckningen af en konstant uttalsform *snieldr*[3] [eller *sneldr*?] hemföll åt en viss vacklan i ortografien, om *n* i förbindelsen *sne-* var så starkt palataliseradt, att skillnaden mellan fonemen *snie-* och *sne-* fördunklats.

Ännu ett stöd för antagandet, att postkonsonantiskt *n* fför palatal vokal varit palataliseradt, kan man finna i cod. A. *K*-ljud tecknas här med *c* i slutljud, fför vokalerna *a*, *o*, *u*, *y* och i regeln äfven fför konsonant, men med *k* fför *i*[4] och fför *n* + *i*, om förbindelsen *kni* är homosyllabisk[5].

---

[1] D. v. s. *snieldr*. Se sid. XXV och XXVII. [2] Söderwall Ordbok II 447, 449, 450; Noreen Aschw. Gr. § 78 anm. 1. [3] I betraktande af de brutna formernas ymnighet i fgotl. är jag mera benägen att emendera *snelli* till *snielli* än omvändt. [4] Om beteckningen af *k*-ljud fför *e* samt i förbindelsen *ski-* [*schi-*] se nedan. [5] Jfr *knis* 37 : 6, *kni* 37 : 7, *knium* 22 : 20,

En parallel till skrifningen *snieckiu* = *sneckiu* i cod. A är måhända *smieri* = *smeri* i B [9 v]. Dock är äfven en annan uppfattning af denna form möjlig. [Se sid. XXXIX not 8].

Upprepning af tvenne bokstäfver ett stycke från deras egentliga plats finner man i *sunnar*n*asta* 66 : 20.

Mycket sällan anträffas exempel på att ett ljud, som skall afsluta ett ord och inleda ett följande, enkeltecknas. I *annars* [läs *a annars*] 55 : 4 ser jag det säkraste exemplet, och icke ens här är det uteslutet, att handskriftens läsart kommit det faktiska uttalet ganska nära. I ännu högre grad torde detta varit fallet i förbindelsen *biscup sac* 13 : 24 och 68 : 10. S. 25 : 4 ger *veria sicli* [cod A] lika god mening som *werias sikli* [cod. B].

På metateser finnas icke så få exempel, men det är icke alltid lätt att afgöra, hvilka af dem som äro blott grafiska och hvilka som hafva ett fonetiskt underlag. Omkastningen *ai* > *ia* plägar man betrakta som felskrifning, ehuru den är flere gånger belagd [*liatar* 29 : 13, *riaþ*[1] 62 : 12; jfr *liat* Säve 154]. Metatesen *haflt* 36 : 13 är misstänkt[2], emedan en omkastning i

---

kniborþ 36 : 26 och *knifi* 23 : 18. I *drucnir* 23 : 1 och *tacnir* 12 : 3, 13 : 3 höra *c* och *n* till olika stafvelser, och dessutom kan association med fp **drucnar*, *tacnar* och andra former föreligga. S. 37 : 23 står *tacnir* i st. f. *tacnar*.

Det bör i detta sammanhang dock framhållas, att reglerna för användningen af tecknen *c* och *k* icke iakttagas så strängt, att en statistik, omfattande endast 5 fall, vore fullt bindande. En tillfällighet[?] har gjort, att den regelrätta formen **taca* aldrig anträffats, men *taka*[*s*] 10 ggr, fallen i S oräknade. Eller skulle motsatsen *aca* ∽ *taka* på något sätt sammanhänga med den divergerande utvecklingen *åka* ∽ *taga* i riksspråket?

[1] Lidén Uppsalastudier, tillegnade Sophus Bugge, s. 86 not 1. Noreen Aschw. Gr. § 544 anm. 2. J. Janko I. F. XX 281. [2] Enligt Noreen Aschw. Gr. § 337, 1 är *haflt* att fatta som „umgekehrte Schreibung".

motsatt riktning är bevisad genom *elpti* 62 : 20, där öfvergången [spirantiskt] *b* > *p* ej vore tänkbar, om icke *b* äfven i uttalet stått ffög *t*. Också cod. B känner metatesen *bl* > *lb* [*galff* 21 not 1]. S. 65 : 16 *silgdu* plägar uppfattas som en form med fonetisk metates[1], likaså *sonch*[2] 10 : 2. Om *sogna* se texten s. 5 not 5. As *gaþr* 40 : 16 är måhända en ren felskrifning för *garþ*[3]. I ns kunde *gaþr* hafva uppkommit af *garþr* på samma sätt som *leþr* 8 : 7 af *lerþr* Jfr texten s. 8 not 6 samt ofvan s. XXXIII not 2. Ljudlagsenlig är sannolikt omkastningen *gsl* > *gls* i cod. B. Jfr *wegls* 14 v [A 18 : 25 *vegsl*] och *hogls* 28 v [A 34 : 8 *hogsl*]. Om metatesen *lausn* > *launs* se texten sid. 53 not 8[4], samt inledningen sid. XI.

Omkastning af ordens inbördes ordning har förelegat i *þrysuar buþu* 17 : 24 [B *Budu trysar*], men skrifvaren har själf rättat sig. Okorrigerad omkastning synes vara förhanden i *helg. i* 15 : 20 [B *i helgh*]. Mindre säkert är det, att ordföljden *biera. oc* 18 : 10 [B *oc Biera*] beror på ett misstag. Jfr *noyda och* 9 : 12, *kuma oc* 51 : 14. I ett fall synes en omkastning af ordföljden hafva förbundits med ett omotiveradt emendationsförsök. S. 43 : 28 har det säkerligen från början stått ... *kerldi þet sum liauta a*, där *a* är 3spi af *aiga* [jfr cod. B *kerldi som liauta agha*]. Men skrifvaren, som synbar-

---

1 Noreen Aschw. Gr. § 337. 2. 2 Noreen Aschw. Gr. § 337. 3. 3 Schlyter Corpus Juris VII s. IV. 4 Kompletteringsvis må tilläggas följande sammanställning:

Sid.	53 : 16	A *laun*,	B *laun*,	danska versionen	*lön*.
„	53 : 23	-	- *laun*,	—	—
„	54 : 4	- *laun*,	- *laun*,	—	— *lön*.
„	54 : 9	- *launs*,	- *laun*,	—	— omskrifning
„	54 : 10	- *launs*,	- *laun*,	—	— *lösen*.

Läffler läser *launs* [< *lausn*] = *lösen* på de två sista ställena, där A har *launs* och danska versionen *lösen* eller omskrifning, men lämnar formen *laun* i A = da. *lön* orörd. Bugge inför på alla de ifrågavarande ställena läsningen *launs* [< *lausn*].

ligen trott, att *a* var preposition, har gifvit frasen den förvanskade formen ... *kerldi sum þet liautas a.*

I den handskrift, efter hvilken Sagan är kopierad, synas typerna *g* och *þ* hafva liknat hvarandra, om man får döma af felskrifningarna *siþri* 64 : 4 och *hoyþri* 68 : 11. Förskriften till lagen synes å sin sida haft att uppvisa rätt stor likhet mellan *u* och *y*. Genom detta antagande vinnes en enhetlig förklaring af formerna *fulgin*[1] [B *fylgin*] 7 : 22. *burþi*[2] [B *Byrdi*] 10 : 15. *butr*[3] [B *Byt*] 14 : 5. *buti*[2] [B *Byti*] 43 : 22. Jfr härmed, att *fyli* i cod B [51 : 21] sannolikt är en felskrifning för *fuli*[4]. B 45 r föreligger ändring från *fyli* till *fuli*. På förväxling af *u* och *n* beror felskrifningen *ambatuu* 4 : 20 samt många felskrifningar i cod. B.

I cod. B likna typerna *i* och *e* hvarandra till den grad, att man ofta kan råka i tvifvelsmål om den rätta läsningen. Se härom Pipping Gotländska studier s. 82, F. Jónsson N. T. f. Fil. III Række 10 s. 164. Förväxling af *i* och *e* föreligger med säkerhet i *wegi* [32 not 3] och efter hvad jag tror äfven i *wird* 21 : 25 [jfr sid. XII].

Typen *e* i cod. B visar likhet icke blott med *i* utan äfven med *o*[5]. I cod. A finnes däremot ingen anledning att antaga förväxling af typerna *e* och *o*, och jag kan icke acceptera Kock's förslag[6] att s. 6 : 26 läsa *mioc*, där handskriften har *mier*, hvilket af Söderberg [s. 27] med rätta emenderats till *miec.*

Ett fel, till hvilket skrifvare i äldre och nyare tid ofta förfallit, är en oriktig placering af *i*-prickar. På ett dylikt fel beror antagligen formen *socnninar* 10 : 5, som jag efter Säves föredöme ändrat till *socninnar.*

---

[1] Se ordboken s. 27 not 1. [2] Jfr Söderberg s. 5 not 1. [3] Jfr sid. XXXIX. [4] Se ordboken s. 26 not 1. [5] Se Pipping Gotländska studier s. 82, samt F. Jónsson N. T f. Fil. III Række 10 s. 163, där möjligheten att läsa *tokkelighit* B bl. 1bis r i st. f. *tekkelighit* först framkastats. [6] Kock PBB XX s. 125, Arkiv XXII 346 noten.

Ändringen stödes af flere belägg, där *socn* har enkelt *n* i stammen och 2 *n* i gsf eller dsf af den tillfogade bestämda slutartikeln [se ordboken s. 73]. Men det bör dock påpekas, att paralleler till skrifningen *socnninar* finnas på andra håll. Se t. ex. Brate Äldre Vestmannalagens ljudlära s. 73 och 87, M. Olsen Niarðarlǫg, Christiania Vid. Selsk. Forh. 1905 n:o 5 s. 10. En i förskriften felande *i*-prick har förändrat *sinn* till *sum* 29 : 1, en öfverflödig prick har af *sumt* gjort *suint* 63 : 19, samt i cod. B ofta *thaim* af *thaun*. [Jfr Gotl. stud. sid. 79].

Redan s. XXXIV anmärktes, att användningen af nasalförkortningstecken kunnat gifva anledning till missförstånd, emedan enkel nasal ibland råkade betecknas både med nasalstreck och med en utskrifven bokstaf. Å andra sidan kunde det lätt hända, att ett nasalstreck vid kopieringen undgick skrifvaren. Då cod. A 49 : 20 har *ranzsaka*, men B *Ransakan*, synes det mig säkert, att differensen beror på ett i A bortglömdt nasalstreck, om också läsningen *ranzsaca* kan försvaras genom antagandet, att en infinitiv eller en gpl. af *ranzsac* n. [beroende af *synia*] föreligger. Ej heller tviflar jag på, att *wesl* 51 : 13 bör utläsas **wensl*, ty om också nasalförkortning användes jämförelsevis sällan i cod. B, därifrån belägget är hämtadt, förekommer sådan likvisst äfven där[1] och kan hafva varit mycket vanlig i någon af de handskrifter, från hvilka B härstammar. Säkra felskrifningar af nästan samma art som *wesl* för **wensl* äro *sudir* i st. f. *sundir* B 20 v och *Budnan* i st. f. *Bundnan* B 16 r, texten sid. 20 not 1.

En känd egendomlighet hos den medeltida skriften är den starka likheten mellan bokstäfverna *c* och *t*. Denna likhet är mycket framträdande i cod. A, isynnerhet vid geminering, men ger i allmänhet icke anled-

[1] Jfr *hvariom manni*, *symin* 2 r, *sinom* 4 v, 39 r, *sonn*[*n*]*dag* 6 v, *allum*, *kaupungs* 7 r, *hanom* 8 r, *annansted* 30 r, *frammar*, *androm* 56 v, samt *bundnan* texten s. 20 not 2, Gotländska studier, rättelser och tillägg.

ning till någon tvetydighet. Hvilket resultat en rent mekanisk utläsning af skriften än må gifva, är det klart, att man bör läsa *iatta* 3 : 4, *Curtil* 27 : 16, *driccas* 37 : 18, *flyttu* 61 : 4, *Ricasta* 65 : 27. *Litvan* 23 : 25, 23 : 28 sammanställer Tamm i Nordisk Revy 1883—1884 s. 311 med got. *wlits* m. 'ansikte' [fsv. *liter* 'färg', 'hy'] och förkastar med rätta läsningen *licvan* [Hadorph, Rydqvist, Söderwall]. Svårare är valet mellan Hadorphs läsning *lictryggum* 60 : 2 och Schlyters *littryggum*. Ordets andra sammansättningsled är klarligen = fisl. *trygguar* fp 'aftal'[1] men man kan tvista om den förra ledens betydelse. Vare sig att man med Säve XXVIII tänker på fsv. *lykt* f. 'slut' eller med v. Amira 'Altschwedisches Obligationenrecht' s. 203 på fsv. *liker* adj. 'lik', måste man välja läsningen *-ct-*, men vid framtida etymologiseringsförsök bör äfven läsningen *-tt-* hållas i minnet såsom möjlig.

En viss osäkerhet kan råda vid utläsningen af sista bokstafven i *slit* 61 : 8. Här föreligger visserligen ett tydligt *t*, men man måste alltid räkna med den möjligheten, att förskriften haft ett tvetydigt *c*, där afskriften har *t*. Läsningen *slic* ger förträfflig mening. Formen i fråga kan uppfattas antingen såsom apn [i anslutning till *gylt kar oc belti gamul*] eller som en dentallös nsn [i anslutning till *sum þet ier*; cod. B har *slicht*, alltså sing.]. Dentallösa neutrer förekomma rätt ymnigt i cod. A. Utom substantiverade former [*verþ*, *þrang*] och adverbiet *lang* 16 : 4 hafva vi att anteckna exemplen *huer* 21 : 19, 24 : 10, *nequar* 61 : 17 [i samma kapitel som **slic*] och *nequan*, felskrifning för *nequar*[2] 11 : 8.

Man har uppfattat *slit* som en växelform till *slict*

---

[1] Formen *lyctryggiom* i B exemplifierar en bekant växling mellan *v*- och *j*-afledning. Jfr fisl. *inn tryggui* och fsv. gp *tryggiæ* af adj. *trygg*[*e*]*r*. Se Bugge Antiqvarisk Tidskrift för Sverige V 13. [2] Se s. XXXV not 4.

och som stöd härför åberopat den fht. växlingen *solihēr* ∽ *solichēr*.[1] Vid sidan af citatet från cod. A ställer man tre andra [från Vgl I[2], Da[3], och Biæ[4]]. Men i betraktande af att fsv. *sliker* är ett så vanligt ord, låter det sig måhända tänkas, att felkopieringen *slit* för *slic* skett 4 ggr. Läsningen *t* för *c* låg i alla dessa fall mycket nära till hands för skrifvarena, dels emedan de båda bokstäfverna liknade hvarandra, dels emedan man på grund af sammanhanget närmast måste vänta en form, slutande på den vanliga neutraländelsen *t*. Det är rätt anmärkningsvärdt, att Schlyter en gång[5] på en sönderrifven membran funnit ett öfver raden tillagdt *t*, som utgjorde den enda resten af en asn af *sliker*.[6] Förmodligen har originalet haft den dentallösa formen *slik* eller *slic*, men afskrifvaren har tillfogat den af honom väntade ändelsen *t*.

Synnerligen viktigt förefaller det mig, att *k*-lösa former af fsv. *sliker*, fgotl. *slicr* anträffats endast i nasn, d. v. s. endast i den form, där de kunna förklaras ur en förväxling af bokstäfverna *c* och *t*.

Fda. *sklit*[7] har jag utelämnat ur diskussionen, emedan felskrifning för *slikt* torde föreligga. Wadsteins uppgift, att formen enligt Schlyter skulle förekomma i en hel mängd [mer än 13] handskrifter, måste bero på ett missförstånd. Schlyter säger loc. cit., att den fras, som i cod. B börjar med *sklit*, finnes i mer än 13 handskrifter, men för alla dessa handskrifter utom B [cod. run.] anger han läsningen *Slict* eller *Sligt*.

---

[1] Se härom Noreen Urg. Lautl. s. 132, Aschw. Gr. § 510 anm. 2. Jfr äfven Wadstein N. T. f. Fil. III Række 3 s. 10. [2] Schlyter Corpus Juris I 24:4 nedifr., Börtzell-Wieselgren 14:9. [3] Schlyter Corpus Juris V 4:5 nedifr., Noreen Aschw. Leseb. 26:23. [4] Schlyter Corpus Juris VI 128:6. [5] Schlyter Corpus Juris I, Vgl. III, 267:1 nedifr. [6] Klemming, Lydekin, Småstycken på fornsvenska s. 200 omnämner ej detta *t*. [7] Schlyter Corpus Juris IX 6 not 25. Wadstein N. T. f. Fil. III Række 3 sid. 10. Fotolit. ed. af Skånelagen [codex runicus] 2 v 1.

Wadstein förmodar, att det vid sidan af fnord. *slíkr* funnits ett *sklíkr* < **se-glíkr*. Fda. *sklit* skulle antingen förhålla sig till **sklikt* som fsv. *slit* till *slikt*, eller också skulle *sklikt* genom dissimilation hafva gett *sklit*, som sedan påverkat *slikt*, så att dess *k* gått förloradt. Som belägg för fnord. **sklíkr* anför Wadstein s. 10—11 utom fda. *sklit* äfven felskrifningen *skicr*[1] i Elucidarius [fotolit. ed. s. 35. 3], och s. 16 fda. *sklict* Jy. lov 32 : 8. Om jag ville följa Wadsteins tankegång, kunde jag tillfoga fgotl. *sclicum* cod. A. 52 : 28 och den af skrifvaren själf rättade felskrifningen [*ski*] *slict* i samma handskrift 36 : 7. Men jag tror, att beläggen äfven med dessa af mig gjorda tillägg måste betecknas som mycket svaga. Att fda. *sklit* står för *slikt* synes mig knappast tvifvelaktigt. Såsom jag har visat sid. XXXIX, hör fgotl. *sclicum* i st. f. *slicum* till ett i cod. A ofta anträffadt slag af dittografier, och skrifvaren af Jy. lov kan väl hafva haft samma olater. Allra minst bevisande är naturligtvis felskrifningen *skicr* i Elucidarius och den därmed ungefär likställda, rättade felskrifningen [*ski*] i G. L.

Ett fall, där man skulle kunna ändra *c* till *t* är *leccior* 58 : 16. Ordets identitet med lat. *lectio* är uppenbar, men skrifningen *leccio* är fullt rimlig. Cod. B 54 r har *lexior*.

Äfven cod. B uppvisar spår af förväxling af *c* [eller *k*] och *t*. Bl. 27 r står *full wapn* i st. f. *fulk wapn*. Bl. 6 r [texten 9 : 14] står *hwat tima*, där sammanhanget fordrar *hwatki*[2] *ma*. Den rätta läsningen är funnen af prof. Tamm, som haft vänligheten meddela mig densamma. Tamm hänvisade mig därvid till Uppsala 'Nordiska förenings' protokoll, men jag har ej lyckats finna stället, där emendationen är omtalad. Huruvida

[1] Wadstein tänker sig *skicr* som en grafisk kompromiss mellan **sklicr* och *slicr*. [2] Normalstafning: i A *huatki*, i B *hwatki*.

prof. Tamm antagit förväxling af *c* och *t* eller af *k* och *t*, kan jag numera ej påminna mig med visshet.

Medan *c* af rent grafiska skäl kunde förväxlas med *t* i hvilken ställning som helst, inträdde af fonetiska grunder stundom förväxling af *c* och *g* i ställning ffför *s*. Att *drigs* 37 : 20 står i st. f. *drics*[1], är fullkomligt säkert. Huruvida skrifningen *ligs vitni* 38 : 24 bättre afspeglar ordets etymon än *lics witni* 39 : 3 är osäkert, emedan härledningen är dunkel. B har i båda fallen *lichs witni*.

En förväxling af *i* och *t* synes föreligga i formen *legutlu* [läs *leguitu*] cod. B 27 r, texten s. 33 not 2. A har *legwitu*.

Bokstäfverna *s* och *f* hafva förväxlats i rätt många fall. Om *fara*, *fystrir* och *saþur* se sid. XXXVIII. Tillläggas må ännu *fauþ* [läs *sauþ*] 42:26, *hasþa* [läs *hafþa*] 62 : 11 samt *gief* 69 : 16, som enligt Bugge bör förklaras ur ett äldre *giefs*, där *s* utlästs som *f* och hela ordet sålunda uppfattats såsom **gieff*. Cod. B 7 r har *halsua* i st. f. *halfua*.

Om felskrifningen *ai miþ* se sid. III f.

Egendomlig är skrifningen *fh* i st. f. *f* i *nefha* 12 : 8, *laifha* 60 : 17 och *alfha* 64 : 7.

Runskriftens inflytande har vållat skrifningarna *gangdahar* 12 : 4 och *butnan* 20 : 8.

Den osäkerhet i behandlingen af uddljudande vokal och af *h*, som i fgotl. röjer sig redan på en af Ardrestenarna[2] framträder äfven hos skrifvaren af cod. A[3]. Ett *h* är utelämnadt i *umbla* 6 : 18 och *afreki* 55 : 25, men oriktigt tillagdt i *hen* 4 : 10. Skrifvaren har själf rättat sig i följande fall:)*h*(*afr* 4 : 7.)*h*(*afþi* 5 : 25.

---

[1] *a vagst* 44 : 19, 44 : 28 skulle efter normalortografien i cod. A skrifvas *a vaxt*. [2] Pipping Runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna s. 34—35. [3] Jfr äfven Söderberg s. 36, Noreen Sv. L. I sid. 324, Klintberg Sv. L. VI. 1 sidd. 11 och 18.

)*h*(*est* 14 : 14.)*hh*(*eldr* 18 : 19,)*h*(*ailt* 25 : 18,)*h*(*alf* 37 : 6,)*h*(*auga* 63 : 21. [*h*]*eldi* 56 : 7, [*h*]*uerk* 57 : 14.

Formen *þins* 54 : 28 har jag efter Schlyters föredöme ändrat till *þings*, en skrifning som är belagd sex gånger. Men det måste medges, att emendationen icke är absolut nödvändig. För det första kan man tänka sig, att *n*, som ffför det bevarade *g* i *þing* var det normala tecknet för *velar* nasal, undantagsvis kunde utöfva samma funktion, äfven där *g* bortfallit på grund af konsonanthopning. Och för det andra är det möjligt, att den velara nasal, som efter *g*-bortfallet kommit att stå fför *s*, trots sambandet med nom. *þing*, utvecklat sig till *n*, åtminstone i den stående förbindelsen *til þins*[1]. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 281. 2 jämte där citerad litteratur, samt Aisl. Gr.[3] § 255.

I hufvudsak likställd med fallet *til þins* är formen *þinfyra* [50 : 23], och likartad är måhända skrifningen *oqueþins* < **oqueþings*. Se härom Noreen Aschw. Gr. § 331 anm. Cederschiöld Om några ställen i Äldre Västgötalagen [Göteborgs Högskolas årsskrift 1898, n. 3 sid. 21] anser dock, att intet *g* här funnits. Jfr äfven Noreen Aschw. Gr. § 330.

Såsom jag framhållit i Gotl. stud. s. 91 ff., har den man, som skrifvit cod. A, uttalat den i äldre fgotl. utan undantag brukade diftongen *ai* [= fisl. *ei*] såsom *ei*[2], hvilket framgår däraf, att han i räkneordet två, som i förskriften antagligen betecknats med siffror, regelbundet skrifver *tueir*, *tueim* i st. f. **tuair*, *tuaim*[3], och äfven eljes någon gång ersätter *ai* med *ei*. Dessa ojämnheter i ortografien har jag aflägsnat genom att öfverallt [i noterna] återinföra normaldiftongen *ai*. Den förskjutning af *ai* till *ei*, som ägt rum i skrifvarens uttal,

[1] Jfr nsv. *till sjöss* men gs *sjös*. S. 46 : 3 står dock *til þings*. [2] I cod. B skrifves, utom i Bx, nästan alltid *ei*, *ey* = *ai* i cod. A. [3] Formen *tuaim* är belagd i Bx [B 21 v, marginalen]. Se Pipping Gotl. stud. sidd. 28, 92 och facsimilebladet.

torde hafva vållat, att skrifningen *ai* enligt hans uppfattning lika väl eller lika illa kunde beteckna de diftonger, hvilkas normaltecken voro *oy* och *ai*. Sålunda kan det måhända förklaras, att han stundom förväxlar dessa diftonger[1]. S. 31 : 9 står *þaigin* i st. f. väntadt *þoygin*[2] [Bx *thoyghin*], s. 32 : 21 står *loyfir* i st. f. *laifir* [B *leiffuir*] och s. 55 : 18 *loyfi* i st. f. *laifi* [B *haffi*].

Motiven för ändringen *þriggiu* till *þriþiu* 32 : 19 finnas utförligt framlagda i mina Nya gotl. stud. s. 13 f, och jag håller för säkert, att ordningstalet för 'tre' här föreligger. Men det kan förtjäna annoteras, att Vgl I, Schlyter Corpus Juris I 17 : 7 har *þriðiæ* i st. f. väntadt *þriggiæ*, alltså en förväxling af samma art, om också gående i motsatt riktning.

En påtaglig felskrifning, för hvilken jag dock icke lyckats upptäcka någon bestämd orsak, är *oratlica* 38 : 16 [B *oradlika*], läs *oraþlica*. *Gullat* 61 : 6 är väl felskrifning för *Gullaþ* [B *Gullad*]. Jfr sid. XXXVI not 1.

En ändring, om hvars nödvändighet jag begynt hysa tvifvel, föreligger i *bandu vereldi* 'mansbot för den som dräpts inom sin fredskrets', hvilken form jag på flere ställen [se ordboken] insatt i st. f. *banda vereldi*. Båda formerna äro belagda, och då simplex 'fredskrets' i G. L. heter *banda*, synes *bandu vereldi* vara den form, som man närmast väntar. Men *banda vereldi* är den vanligare formen, och *banda* kan uppfattas som gen. af ett pl. tant. *band* = fisl. [*vé*]*bǫnd*. *Vébǫnd* betydde enl. Fritzner 'Baand, som brugtes til dermed at indhegne det fredhellige Sted hvor Dommeren havde sit Sæde, Rætten holdtes'.

---

[1] I Ormsö-Nuckö-målet hafva de diftonger, som svara mot fgotl. *ai* och *oy*, sammanfallit i *ai*. Se Vendell Laut- und Formlehre . . . . . . Ormsö und Nukkö, Helsingfors 1881 s. 58—59. Hultman Finländska Bidrag, Helsingfors 1894 s. 287. Danell Nukkö-målet, Stockholm 1905 § 11. [2] Om formen *þaigin* se äfven Kock Ark. XI 126 och texten s. 31 not 2.

Flere emendationer hafva bestått i aflägsnandet af fel, som införts af yngre hand. Sådana fel äro *o soyþom* 1 : 1, *vir intakti turn* 1 : 5. *quinnia* 1 : 7, *o gutniscum* 1 : 14, *Tacer* 19 : 16, *vardir* .... *slegh* 23 : 21—22, *þolff* 58 : 18, och väl äfven *liggie* 69 : 21, ehuru jag icke med bestämdhet kan påstå, att *e*-et härrör enbart från den yngre handen. I *mannz* 1 : 15 är det mycket möjligt, att den ena nasalen får skrifvas på den hands räkning, som uppfriskat ordet.

Som kändt är Schlyters textbehandling i allmänhet konservativ, men det finnes dock rätt många, här icke uppräknade fall, i hvilka jag i anslutning till nyare forskningar ansett mig böra föredraga handskrifternas läsarter framför Schlyters. En särskild motivering kräfver måhända läsningen *þoygi et* 45 : 11 [cod. A], som jag i motsats till både Schlyter och Säve bibehållit. Konj. *þoygi* [< **þau-gi*] *et* betyder enligt min mening 'icke engång om', och som parallel kan anföras Skånelagens *ey þo at* med samma betydelse. [Jfr Schlyter Corpus Juris IX 67 : 2, Ordbok s. 753].

Som synes af ofvanstående redogörelse, har jag vid emenderingen af texten i hufvudsak inskränkt mig till att rätta verkliga fel och blott undantagsvis gjort ändringar, som ej åsyfta annat än att åstadkomma en mera konsekvent ortografi. Men i denna inledning torde det vara lämpligt att påpeka de viktigaste regler, som borde följas, om man ville företaga en mera genomgripande normalisering. Texten i B är dock så korrumperad, att det knappast torde vara lönt att gifva fullständiga anvisningar för dess restituerande. Jag skall därför inskränka mig till att längre ned annotera dess viktigaste afvikelser från cod. A. Här följa närmast några iakttagelser rörande skrif- och språkbruket i cod A.

Dubbelteckning af vokal strider mot bruket, men förekommer dock någon gång, om vokalen är lång. Belägg: *haan* [2][1], *laas, seen, siir* [3], *þaar* [2]. Angående *hiin* se sid. XXXV, om *miþssuumar* sid. XXXIV. Formen *sii* [af verbet *sia*] är tvåstafvig. [Jfr B *sie*].

Dubbelteckning af kort konsonant förekommer endast som felskrifning. Jfr s. XXXIV f.

För dubbelteckning af lång konsonant synas följande regler gälla.

I. Om lång konsonant föregås af kort vokal och efterföljes af konsonantiskt *i*, *u* eller af *r* dubbelskrifves den i regeln. Belägg: *beggia, byggia(s)* [3], *leggia* [3], *liggia* [10], *liggie, tyggia* [4], *þriggia* [5]; *haggvin, hagguit*; *dryckiu* [2], *myndrickiu, snieckiu(m)* [3]; *neccrar, vittra.*[2]

Det kan icke afgöras med säkerhet, huru förbindelsen *-kkw-* tecknades. I pron. *nequar* betecknar *-qu-* måhända *-kw-*, men kan också tänkas beteckna *-kkw-* [jfr fisl. *nekkuarr*][3]. Om man menar, att *nequar* åtminstone alternativt hade långt *k*-ljud, kan växlingen *necrum* ∽ *neccrar* förklaras genom antagande af inflytande från de osynkoperade formerna. Noreen Aschw. Gr. § 522. I och § 296. 4 antager sekundär förlängning af *k* fför *r*.

II. Om lång konsonant föregås af kort hufvudtonig vokal eller stigande kort diftong och efterföljes af vokal [svarabhakti räknas som sådan] dubbelskrifves den alltid. Exx: *baddus, hagga* [2], *ecki* [6], *nacca, falla* [3], *frammi, brinna, clappat, fyrra, fierri* [2], *þissi* [3], *þitta* [14]; *haggr* [4], *liggr* [5], *slippr, hattr, scattr* och *wittr* 'vinter'.

Dsf *hueri* behöfver ej uppfattas som undantag. Se mom. VI.

---

[1] Siffrorna inom klammer ange beläggens antal; de kunna verifieras med tillhjälp af ordboken. Där endast ett belägg finnes, utsättes ingen siffra. [2] Det är möjligt att *vittra* har svarabhakti fför *r* i anslutning till n s **vittr*. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 160 anm. 1. [3] Se Noreen Aschw. Gr. § 522. I och Aisl. Gr.[3] § 465. 3, § 275. 1.

III. Om lång konsonant föregås af kort hufvudtonig vokal eller stigande kort diftong och står i slutljud, behandlas den olika allt efter sin kvalitet.

1. Kombinationerna *rr*, *ss* och *mm* enkelskrifvas. Belägg: *byr* 'vind' [3], *er*[1], *fyr* [20], *gar*, 3 s p i *gier*, *huer* [47] *huar* 'enhvar' [2], *quer*, *ver?*[2], *rus* [4], *þes* [7], *scam* [3]. Beläggen för *m* och *s* äro väl fåtaliga [*þes* kan hafva kort *s*], men för *r* synes regeln i hvarje fall tryggad.

2. *ll* enkelskrifves i regeln, om denna kombination uppkommit ur två konsonanter, som i urnordisk tid voro åtskilda af vokal. Belägg: *dyl*, *hyl*, *schil*, *stiel* [4], *vil* [4], *wil* [32][3], men *hyll*, *vill* [5], *will* [4].[4]

3. I öfriga fall dubbelskrifves långt *l* i regeln. Belägg: *all*[5] [15], *fall* [2], *pell*, *spiell*, *tull*, men *ful* [s. 35 : 20], *spiel* [5]. Om *ful* se äfven Kock Fsv. lj. sidd. 7 och 549.

4. Långt *k*-ljud visar nästan lika ofta dubbelskrifning som enkelskrifning. Belägg: *ficc* [2], *ficch*, *gicc*, men *buch*[6], *fic*, *fich*, *nych*, *stuch*.

5. Kombinationerna *gg*, *nn*, *pp* och *tt* visa i regeln dubbelskrifning. Belägg: *hagg* [4], *legg*, *vegg*, men *hag* [2], *schieg*; *ann* [12], *bann* [3], *enn* 'ännu' [8], *hann* [259], *hinn* [14], *inn*, *cann* [8], *mann* [49], *menn* [58], *minn*, *senn* [10], *sinn* [2], *þann* [23], men *an* [2], *en* 'ännu' [9], *han* [3], *hin* [7], *in* [2], *can* [3], *men* [8], *san* [3], *sen* [4], *sin* [2], *sun* [7],

---

[1] < **arwiz*. Jfr Noreen Ark. III 14, Söderberg U-omljudet, Öfversigt af Filologiska sällskapets i Lund förhandlingar 1881—1888 s. 85. Kock Svensk ljudhistoria s. 248. Det är åtminstone i hög grad sannolikt, att fgotl. *er* haft långt *r*. [2] Det är osäkert, om *ver* haft långt *r*. Se Bugge Norges Indskr. med de ældre Runer I 155. [3] Den starka frekvensen af formen *vil*, jämförd med *vill*, kan delvis bero på förenkling af *l* i svagton. Äfven i *dyl*, *hyl* etc. är konsonantlängden omtvistlig. Jfr Noreen Aisl. Gr.[3] § 521. 2. [4] Preteritopresensformen *scal* har förmodligen enkelt *l* likasom fisl. *skal*. *All* [2] = *scal* har analogisk förlängning [Kock Fsv. lj. s. 415]. Jfr äfven Noreen Aschw. Gr. § 295 och § 299 anm. [5] Af *aldr*. [6] *ch* får icke uppfattas som dubbelskrifning af *c*. Jfr *croch*.

þan [37][1]; *tupp, vpp* [6], *upp* [20], men *wp* [2]; *att* [3][2], *datt* [3], *iemgutt*[3], *hatt, lagrytt*[3], *sett* 'sitt' [9], *sett* 'satt', *sitt* [2], *scatt* [3], men *at*[2], *brat* [af *braiþr*][4], *iem gut*[5], *seth, scat.*

IV. I ställning mellan två vokaler, af hvilka den förra är lång och hufvudtonig, dubbeltecknas långt *t* ofta. Öfriga konsonanter äro dels icke belagda som långa i denna ställning, dels alltid enkeltecknade. Belägg: *attu* [af *aiga*], [*wiþr*]*atta*, ds *attu, atta* num [13], *attunda* [4], *byttr*[6], *iatta, mattin, retta* [3], [*a*] *vittr*[6], [*o*] *wittr*[6], *þytti; dotir* [4], *dotur* [5], *drotin* [6], *etar* [4], *heti* [2], *netir*[6] [5], *nata* [4], *natum* [4], *retr*[6], *retum, satir, setr* [läs *setir*], *vitr* [3], *vitum*; [*fram*] *reida, lydu,* [*o*] *fydum, stridu, vari. Gieta* [< **ga-ahtian*] är trol. = fisl. *gǽta*, hvars *t* förenklats enligt analogien *vǽta* : *vǽtti* = x : *gǽtti* [jfr v. Friesen Om de germanska mediageminatorna s. 16 not]. Måhända hafva verben **heta* 'vedervåga' och **seta* 'försona' [hvaraf subst. **setir*] varit utsatta för samma ombildning [se v. Friesen loc. cit.]. Beträffande många af de ofvan uppräknade fallen är för öfrigt konsonantlängden omtvistad. Jfr Söderberg s. 33 f, Wimmer Døbefonten s. 55 f, Noreen Aschw. Gr. § 304, Ottelin Studier öfver Cod. Bur. I § 24.

Orsaken till att intervokaliskt långt *t* efter lång vokal ofta dubbelskrefs, men *d, r* icke, får säkerligen sökas däri, att lång tenuis i dylik ställning var något längre än lång tonande konsonant. Jfr sid. XXXV om kort tenuis i motsvarande fall.

V. I slutljud efter lång vokal eller fallande diftong enkelskrifves lång konsonant oftast. Belägg: *noyd, framraid,* ns *þrel* [8], *hun, schin* [3], *scin, awair, botair,*

---

[1] I flere fall, där *n* enkelskrifves, kunna svagtonsformer föreligga; *sun* kan vara att likställa med fisl. *son, sun*. [2] Af *ann* 'en'. [3] Här föreligger dubbelskrifning trots möjlig accentreduktion. [4] *brat* af *braþr* hade kanske lång vokal. Jfr nsv. *brådt* med å < ā. [5] Enkelskrifningen kan här bero på accentreduktion. [6] Med svarabhakti för *r*.

liccair [2], *suer*, *dyr* [2], *huār* [2], *la*[*a*]*s* [2][1], *laus* [3], *ōs*[2], *brat* [af *braþr*], *byt* [30], *friþ wet*[3], *fyt* [2], *gyt*, *hoyslet*, *lyt*, *nat* [2], *ret* [7], *reth* [4]. Undantag bilda utom *ett*, *matt* äfven *hell*, n s *þrell* [3], i hvilka sistnämnda ord man enligt Kock Sv. ljudh. s. 203 dock kan tänka sig stamvokalen förkortad.

VI. I ställning efter icke-hufvudtonig vokal förekommer [mom. I oräknadt] endast konsonanten *n* dubbelskrifven och äfven *n* hufvudsakligen blott i intervokalisk ställning. Belägg: *socnninar* [läs *socninnar*], *socninna*, *socnsinna* [läs *socninna*], *socкinni* [3]; *rekinn*, *suninn*; *bundin*, *buþin*, *drepin*, *drotin* [6], *engin* [36], *fangin*, *garþin* [2], *himin*, *karlin*, *cumin*, *liþin*, *soyþin* [4], *staþin*, *takin* [11], a s *wegin*, n s m *wengin* [läs *vegin*]; *acubek*; *axul*, *gamal* [3], *lykil*; *annar* [5], *annarir*, *annari* [2], *annara* [3], *hamar*, *nequar* [11], *siþar* [4].

Dsf *hueri*, som anträffas jämte *huerri* är väl att uppfatta som svagtonsform, snarare än som representant för en afvikande bildningstyp. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 454. 3. Att de ofvan citerade formerna *annarir*, *annari*, *annara* haft långt *r*, naturligtvis med en af accentsvagheten betingad reduktion, håller jag äfven för sannolikt.

Former sådana som *hafallar*, *forfallum*, [*bya*] *menn*, [*caup*]*menn* äro, om de öfverhufvudtaget haft nämnvärdt reducerad betoning, påverkade af simplex' ortografi. Jfr [*iem*]*gutt*, [*lag*]*rytt* m. fl. liknande sammansättningsleder, som upptagits bland hufvudtoniga former. Adv. *o schellica* synes stafvadt enligt proportionsanalogien *oraþ* : *oraþlica* = *osch*[*i*]*el* : x. Jfr dock äfven *schiellum* 17 : 23 och not 7 m. fl. belägg.

VII. Frånsedt de i mom. I uppräknade kombina-

---

[1] Om ordet är maskulinum. Söderbergs argumentering till förmån för neutralt genus [s. 45 not 1] är ej bindande. [2] På grund af riklig användning i svagton äro kvantitetsförhållandena i denna ordform variabla. [3] Pipping Neuphilologische Mitteilungen 1906, s. 139 ff.

tionerna enkelskrifves en konsonant, om den omedelbart gränsar till annan konsonant, hörande till samma ord. Etymologiskt lång konsonant i dylik ställning är väl i regeln förenklad icke blott i skriften utan äfven i uttalet. Exx: *ierl* [2], *drucnir*, *gylning*, *slepti*, *rētri*.

Ehuru regeln ofta tillämpas äfven i sammansatta ord [exx: *grancunu*, *upsala*], kunna *mannhelg*, *vppheldi* m. fl. icke sägas bilda verkliga undantag, ty *h* kan hafva varit förstummadt i uttalet.

Beträffande ortografien i cod. A må för öfrigt framhållas följande omständigheter.

Normalbeteckning för *g*-ljud är *g*, vare sig att klusil eller spirant föreligger. T. ex. *gripr*, *hagga*, *þing*, *wegr*, *daga*, *marga*, *helga*. För spirantiskt *g* är beteckningen *gh* dock ingalunda sällsynt. Belägg: *agh*, i *aigha*, 3 ppi *aighu* [6], 3 spk *aighi* [3], ds *aighu*, as *aighu*, ap *aighur*, *bryttugha*, *daghi* [3], *dagh* [8], *daghar*, *daghum* [2], *dagha* [2], *ertaugh*, *ertaughar*, *fiauratighi* [2], *hagha*, *helgh*, *helghi* [2], *helghan*, *helghastir*, *helghis brut*, *helghu daga*, *huerghi*, *lagh* [5], *lagha* [3] *laghum*, *laighu*, *laighur*, *magha*, *mogha* [4], *oformaghi*, *o formagha*, *saghur*, 3 pii *saghu*, *siextighi* [2], *scoghum*, *scogha*, *slegha*, [i *slegh* 23 : 22 är *h* tillagdt af yngre hand], *stigha*, *tiughu* [2], *torghi*, *tughi*, 3 spk *veghi*, [*far*]*vegh*, [*far*]*weghum*, *þeghar*.

Om *h* som tecken för spirantiskt *g* i *gangdahar* se texten s. 12 not 2, Söderberg s. 35, samt inl. s. XLVIII.

På grund af ett palatalinskott[1], som äger rum mellan *g* och ett följande hufvudtonigt kort *e* ersättes kombinationen *gĕ-* i hufvudtonig stafvelse med *gie-*. Till följd af växelverkan mellan hufvudtoniga och icke-hufvudtoniga former finner man dock stundom kombinationerna *ge-* och *gie-* [< *ge*] använda mot hufvudregeln. Belägg finner man under *gierþ*, *gierþa*, *gierþa maþr*, *gierþi*, *half gierþi*, *gingerþ*. I st. f. *gersemum* väntar man **giersemum*. Om *giera* [och *giarning*] se s. XV.

[1] Jfr Noreen Aschw. Gr. § 278.

Mellan *g*-ljud och ett långt *e* synes palatalinskott hafva förekommit, men lämnas i regeln obetecknadt. Inskott är belagdt i två former [*giēta*, *giēti* af *giēta* 'vakta'] men subst. **gēzla* visar fem belägg, alla utan inskott.

K-ljud tecknas med *q* i förbindelsen *k* + konsonantiskt *u*. Se ordboken under bokstafven *q* samt under *cuma* [8][1], *nequar* [26][1], *stinqua* [4][1].

K-ljud tecknas med *ch* i andra stafvelsen af ordet *kirchia* [77 belägg]. Undantag: *kirkia, kirkiu, kirciu, kirkiugarþi, kirciu menn.*

K-ljud tecknas med *ch* i ställning mellan ett *s* och ett utskrifvet[2] *i*- eller *e*-ljud. Belägg: *o gutnischir*[3] 18 : 26. *o gugnischir*, *schieg*, *o schellica*, *o schemdr*, *schiemd*, *schenkis*, *lekis schep*, *raiþschep*, *faru schiaut*, *schiauta* [7][1], *schiel* [12][1], *forschiel* [3][1], *o schiel*, *schierins*, *schilia* [6][1], *schin* [3], *schip* [7][1], *schipin* [2], *schipta* [13][1], *schirt* [2], *schirscuta* [3][1]. Annorlunda Söderberg s. 35.

Undantag: nsm *gutniskir*[3] 18 : 24, npm *gutniskir* 43 : 18, *o scemdr*, *scenkias*, *fordeþ sciepr*, *hiskep*, *sciauþu*, *scieldr*, *scilia*, *scin*, gp *scipa*, *scipta* [10][1], *scipti*, *scir*, *skira*, *scir*[*c*]*scutaþi* [2].

K-ljud tecknas med *k* i den homosyllabiska förbindelsen *kni*- [belägg sid. XL not 5] samt fför ett utskrifvet[2] *i*- eller *e*-ljud, om icke ett *s* föregår. Exx: *auki*, *huatki* [9], ns *stelkir*[3], np *stelkir*, *taki* [26], *kennir* [3], *kennu* [2], *kerldi* [6], *kera* m. fl.

Undantag: *huathci*, *tacin*, *nycchir*, *tachi*, samt af yngre hand *tacer*.

Mellan *k*-ljud, tecknadt med *k*, *ch* eller *c*, och vokalen *e* synes palatalinskott hafva förekommit, men

---

[1] Olika former äro här sammanförda under uppslagsformen. [2] Framför en outskrifven svarabhaktivokal *i* tecknas k-ljud nästan alltid med *c* [*gutniscr* 14 ggr, *tacr* 30 ggr m. fl.] och blott undantagsvis med *k* [*sekr*, *takr* 2 ggr]. [3] *i* är svarabhakti.

lämnas i regeln obetecknadt. Belägg: *kiennir*, *kiennis*, *kient* [2], *kietta*, *schieg*, *schiemd*, *fordeþ sciepr;* men *kennir* [3], *kennis* [3], *kendu*, *kennu* [2], *kennidomi*, *kera*, *kerir*, *kerldi* [6], *kerldis maþr* [2], *kerru*, *kexi*, *o schemdr*, *o scemdr*, *scenkias*, *schenkis*, *hiskep*, *lekis schep*, *raiþschep*.

I *schiel* [13][1], *forschiel* [3][1] och *schierins* antager jag, att brytningsform föreligger, och att bokstafven *i* sålunda icke betecknar palatalinskott. I *o schellica* saknas måhända brytning, men det är också möjligt att omvänd skrifning föreligger. Då *schiemdr* anträffas vid sidan af normalformen *schemdr*, kan *o schellica* också afse att beteckna *o schiellica* med brytningsdiftongen *ie*.

K-ljud tecknas i regeln med *c*, om det står i slutljud, framför konsonant[2], framför outskrifven svarabhaktivokal[3], framför någon af vokalerna *a*, *o*, *u*, *y* eller framför diftong, som börjar med en af dessa vokaler. Exx: *marc*, *drucnir*, *acr*, *casta*, *corn*, *custr*, *scynian*, *liccair*, *scavti*. Mot regeln användes likvisst ofta *k*, isynnerhet i Sagan, och någon gång *ch*. Belägg ur lagen: *huilik*, *karlin*, *karls*, *ko* [3], *korns*, *orkar*, *oyk* [2], i *ranzsaka*, as *ranzsaka*[*n*] [2], *reka*, *sak*, *sekr*, *sik*, *taka*[*s*] [10], *takr* [2], *dags uerk;* *buch*, *ficch*, *fich*, *hafrech*, *croch*, *nych*, *pascha*, *rechning*, *rychta*, *schal* f., *schaþa*, 3spi *schal* [5], *schulu* [2], *schut*, *sonch*, *stuch*, *verchhelgir*. Belägg ur Sagan: *aka*, *acubek*, *fiel kunungur*, *mik* [2], *kallar* [3], *kallaþin*, *kar*, *kulasteþar* [2], *kunungr* [19][1], *kurtil bonaþr*, *lickair*, *slikan*, *taka* [7], *tok*, *toku* [2], *wiku;* *wichna*.

Förbindelsen $k + s$ tecknas i regeln med *x*, om den går genom hela paradigmet. Belägg: *axlar* [äfven *acslar*], *axul*, *kexi*, *siex* [33], *siextan*, *siextighi* [2], *vxi*, *uxi* [2], *vxa* [2], *uxa* [*uksa*], *yxna*, *yxar* [5], *braiþyxi*, men gs *macs* till nom. **mac*. Om skrifningen *gs* = *cs*, *x* se s. XLVIII.

Den omständigheten, att valet mellan tecknen *k*

[1] Se sid. LVII not 1. [2] Om den homosyllabiska förbindelsen *kni-* se sid. XL not 5 och sid. LVII. Om *k* + konsonantiskt *u* se sid. LVII. [3] Jfr s. LVII not. 2.

och *c* [*ch*] i hög grad var beroende af, om ett följande *i* var utskrifvet eller icke, tyder på, att ortografien på denna punkt ej berodde enbart af *k*-ljudets växlande kvalitet, utan äfven af fruktan att *k*-ljud, tecknadt med *c* framför främre vokal, komme att utläsas orätt af de latinkunnige[1]. Att den latinska ortografien haft inflytande på den forngotländska, framgår äfven af skrifningen *qu* = *ku*.

Med den några gånger [se sid. LVIII] belagda skrifningen *ch* = *c* i slutljud bör jämföras skrifningen *th* = slutljudande *t*. Belägg: **brutith**, **eth**, **luth** [3], **reth** [5], **seth**, **standith**. Bokstafven *h* anses i båda fallen beteckna ett med explosionen förenadt aspirationsljud. Se härom Kock Ark. XVIII 164. Isolerad står formen **huathci**, där inljudande *t* betecknas med *th*.

Beträffande beteckningen af *u*- och *v*-ljud är att märka följande:

I. Ett in- eller slutljudande *u*, som är vokaliskt eller ingår såsom led i en diftong eller triftong, tecknas både i lagen och Sagan med *u*. Exx: **duga**, **luca**, **auca**, **draumbr**, **liauta**. Undantag: **ainv** [4], **andrv**, **annzsuaraþv**, **barnvm**, **biavþa**, **dravm**, **fivgura**, **gatv**, **gluggv**, **cvma**, **cunv** [2], **mannvm**, **messv**, **niv**, **nv** [2], **sagv**, **samv** [2], **sinvm** [2], **scavti**, **svm**, **tiv**, **warv**, **þv** [2].

II. Uddljudande vokaliskt *u* tecknas både i lagen och i Sagan oftast med *v*, ej sällan med *u*, någon enda gång med *w*. De statistiska siffrorna äro: för lagen 165 *v*, 56 *u* och 1 *w* [*wp heldis*]; för Sagan 41 *v*, 8 *u*, 1 *w* [*wp*].

III. Uddljudande *v* [= urn. konsonantiskt *u*] tecknas i lagen oftast med *v*, ofta med *w* och stundom med *u*, i Sagan nästan alltid med *w*. Siffrorna äro: i lagen 358 *v*, 186 *w*[2] och 21 *u*[3], i Sagan 87 *w*, 1 *v* [*varþr*] och intet *u*.

[1] Framför vokalen *y* användes bokstafven *c* dock regelbundet såsom tecken för *k*-ljud. Jfr för öfrigt Kock Fsv. lj. sidd. 544 ff. [2] Fallet *friþ wet* är medräknadt, ehuru oriktig upplösning af *friþu-et* föreligger. Jfr Pipping Neuphil. Mitt. 1906 s. 139 ff. [3] Fallet *dags* [*h*]*uerk* oräknadt.

I ofvanstående statistik upptagas icke följande fall, där *v* inleder andra leden af en sammansättning, och äfven sammanskrifning föreligger: A. *alzvaldanda, farvegh, farvegum, hurvitna, licvara* [2], *litvan* [2], *sielfsvald; farweg* [3], *legwitu* [där *h* förlorats fför *w*], *licswitni; farueg, anduerþi* [2][1], *anduerþu*[1], *sueuerþari*. S. *norwegi, eluist*[2].

IV. *V*-ljud tecknas med *f*, om det står i slutljud, fför konsonant, mellan två vokaler eller mellan likvida och vokal. Exx: *af, huif, halft, halfs, lufa, vfan, erfingi, halfum*.

Undantag: *haua, hauandi, olauir* [4], *arui, calua, þieluar, awair, alfha, laifha, nefha*[3].

V. Inljudande konsonant tecknas med *u* utom i de under IV uppräknade fallen. Exx: *huer, quam, suer, tuar, þuang, hagguit, nequar, stinqua*[4].

Undantag: *haggvin, svinum, tva*.

Frågan om uttalet och beteckningen af *v*-ljuden i cod. A finnes behandlad af Söderberg s. 39 f. och af Kock Arkiv V 91 ff. och XII 92.

Bokstafven *z* användes som tecken för kombinationen *ts*, vare sig att denna kombination innehåller gammalt *t* eller har uppkommit ur *lls* > *lts*, *nns* > *nts*, *d* + *s* eller *þ* + *s*.

Belägg: *baizl, foz, gangiz, gezlu* [2], *gezlum, haizl, liauz; falz, gulz* [5]; *banz* 13 : 1, ds *ranzaki*, 3 spk *ranzaki; banz* 61 : 3, *lanz* [8], *punz*; *barz, bloz* [2], *brigzlum, garz* [4], *guz* [3], *ryza* [2], *stez*. Såsom etymologiserande kompromissformer utan fonetiskt underlag har man att betrakta skrifningarna *bitz* [2], *drozsietum, latz, liautz, getzlu* [2];

[1] Jfr not 4. [2] Detta ord uppfattades troligen icke längre som sammansatt. [3] Jfr ofvan s. XLVIII. [4] Sammansättningarna *anduerþi* [2], *anduerþu* behandlas som enkla ord och följa denna regel. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 269 anm. 4. Om *nequar* är att uppdela *nek-kuarr* kan mom. V formuleras på följande sätt: konsonantiskt *u* tecknas med *u* efter tautosyllabisk konsonant.

ranzsac, ranzsaka[n] [4], *ranzsaki; annzsuaraþv, landz* [2], *gutlanzs; bloþz, laiþznum, liþzmeli, steþz*[1].

Skrifningar sådana som *liautz, getzlu* måste naturligtvis väcka den föreställningen, att *z* äfven kunde beteckna *s*-ljud[2]. Formen *venzl* kan därför mycket väl utläsas **vensl* = fsv. *vænsl*. I gsm *senz* = *sins*, som, enligt hvad vokalen *e* utvisar, ansluter sig till asm *senn*, torde *z* beteckna *ts* [**senns* > **se[n]nts*].

Sedan jag nu motiverat de emendationer, som jag gjort, och med stöd af statistiska uppgifter framlagt regler, hvilka kunna tjäna som rättesnöre vid en eventuell normalisering af texten i cod. A, skall jag gå att behandla några hufvudpunkter af ljudläran i denna text. Jag ser i regeln bort från företeelser, som återfinnas i fsv., och håller mig närmast till forngotländskans särmärken.

I. Urn. *ai* uppträder som *ai*, där fisl. har *ei* och fsv. ē. Exx: *bain, gait, haita*. Undantagen finnas behandlade i Gotl. stud. s. 91—95. Jfr ofvan sid. XLIX.

Det är omtvistadt, huruvida diftongen *ai* bevarats såsom sådan från urn. tid [Läffler Sv. landsm. I 274 f. 740 f.] eller genomgått utvecklingsserien *ai* > *æi* > *ai* [Noreen Aschw. Gr. § 124. 1].

Framför geminata förkortas *ai* till *a*. Belägg: nsm *an[n]* [7], gsf *annir*, dsf *anni* [2], asm *ann* [6], asn *at[t]* [4], 3pii *baddus*, adv. *brat* [af *braiþr*]. Jfr Åkirkeby: *ladu* = *laddu*. Ptc *raid* [*reida*] beror på utjämning.

II. Urn. *au* uppträder som *au*, där fisl. har *au* och fsv. *ø*. Exx: *auga, draumbr*.

Framför geminata förkortas *au* till *a*. Belägg: nasn *datt* [3] af *dauþr*. Ngotl. exempel äro *blatt, datt, ratt, snatt* [= 'blött, dött, rött, nakot' Neogard][3], fisl. *blautt, dautt, rautt, snautt*.

---

[1] Jfr Söderberg sid. 34. Med *steþz* bör den etymologiserande skrifningen *steþdum* sammanställas. [2] Om *z* som tecken för *s* i fsv. se Kock Skandinavisches Archiv I 49 ff. [3] Neogard Gautau-Minning, handskrift. Citerad efter kopian i Visby Allm. läroverks bibliotek. Andra belägg för *blatt* och *datt* i Wennerstens ordbok.

clostr är icke lånadt direkte från lat. *claustrum* utan från mlgt. *klōster*. Se Noreen Aschw. Gr. § 123 anm. 1.

III. Urg. *auh* har i fgotl. icke kontraherats till *ōh* utan uppträder, sedan *h* bortfallit i förlitterär tid, under formen *au* [*þau* = fisl. *þó*, fsv. *þō*, *haur* = fisl. *hór*]. Se härom Pipping Gotl. stud. sid. 130 ff. S. 134 framhålles, att regeln måhända gäller, äfven där urn. *-auh* utvecklats ur slutljudande urg. *-auȝ*, men att belägg ej anträffats. De af Säve meddelade preteritalformerna *flaug*, *laug*, *saug* äro tydligen analogibildade. Numera har jag i Wennerstens ordbok s. 113 under *Havgait* anträffat de alternativa formerna *flaug* och *flåv*, pret. af *flauga*, fgotl. *fliauga* 'flyga'. I formen *flåv* åsyftar skrifningen *åv* säkert den nygotl. diftong, som svarar mot fgotl. ō [Noreen Sv. landsm. I s. 351]. Det ser sålunda ut, som om urn. *-auh* < urg. *-auȝ* i fgotl. likasom i de öfriga nord. språken skulle utvecklat sig till ō.

IV. Urn. *au*, som modifierats genom palatal-omljud [= fisl. *ey*, fsv. *ø*], uppträder som *oy*[1]. Exx: *oyra*, *hoyra*, *noyþas*. Belägg för kontraktion ffför geminata saknas; ptc *noyd* [men ngotl. *nåddar*] ansluter sig till infinitiven.

V. Urg. *eu*, som på äldre danska, svenska och gotländska runstenar uppträder under formen *iau* [jfr Nørrenærå *niaut*; Rök *þiaurikʀ*[2]; Ardre III *kaiʀaiaut(r)*, läs *gaiʀ niautr*; Ardre IV *roþiauþ*, Ardre VII *roþiauþar*], bevarar denna form i cod. A. Belägg anträffas under uppslagsorden *biauþa*, *briaust*, *briauta*, *diaupr*, *driaugr*, *faru schiaut*, *fiaurir* [jfr fht. *feor*, *fior*], *fiauratigi*, *fliauga*, *hiaul*[3], *iaul* [jfr got. *jiuleis*], *liauta*, *niauta*, *schiauta*, *schiauþa* [jfr lapp. *skeudo*, Thomsen Einfluss s. 170, Bugge N. T. f. Fil.

[1] Jfr dock äfven texten sid. 63 not. 2. Om *leysti* på Åkirkeby dopfunten se Pipping Ardrestenarna s. 62. [2] Jag förbigår några belägg för *iau* i runinskrifter, emedan triftongens uppkomst i flere fall kan tolkas på olika sätt. [3] Jfr Noreen Urg. Lautl. s. 118.

N. R. III s. 269], *vig niauri*, *þiaufr*, *þiauþ*. Hit hör äfven ordet *þiaur* 'Taurus' i Fasti Danici, april månad.

Att fgotl. *iau* svarar mot fsv. *iū*, där denna diftong utvecklats ur urg. *eu*, men ingalunda utgör den generella motsvarigheten till fsv. *iū*, fvno. *iú*, *ió*, har framhållits af Kock PBB XXIII 538, Bugge Sv. Form. för. tidskr. XI 118 f. och Hultman Hälsingelagen s. 87 not 3. Kock och Hultman åberopa sig med rätta på fgotl. *þry* = fsv. *þry* < **þriū* = fvno. *þriú*, som enligt äldre teorier snarast borde ha gett fgotl. **þriau*[1], och Bugge hänvisar till Tjängvidestenens *iurulf* [Ant. tidskr. f. Sverige X. 1 s. 356], där urg. *-ebu-* gett *-iū-*, icke *-iau-*. Teorien om att *iau* både på och utom Gotland utvecklats direkte ur *eu* genom brytning och ingalunda förutsätter ett mellanstadium *iū* är framställd af mig i Neuphil. Mitt. $^{15}/_{11}$—$^{15}/_{12}$ 1902 s. 13 och synes hafva accepterats af Hultman[2] åtminstone i sina hufvuddrag.

Bugge menar, att urg. *-ebu-* gett fgotl. *-iū-* [genom mellanstadiet *ibu*?[3]], och det kan icke nekas, att Tjängvide-stenens *iurulf* är ett godt stöd för hans mening. Mot densamma kunde anföras fgotl. *siau*, om man nödgades antaga, att denna form ostördt utvecklats ur **sebun*. Men **sebun* kan hafva skyddats för öfvergång till **sibun*[4] genom inflytande från **sex*[5].

---

[1] Att med Noreen [Aisl. Gr.^{3} § 74. 6, Aschw. Gr. s. 505, Nachtrag till § 122. 1 och till sid. 114. 2] skilja föno. *þry* från fvno. *þriú* synes mig icke rådligt. [2] Hälsingelagen s. 87 not. 3 och sid. 89. [3] Frågan om en eventuell urnordisk öfvergång *ebu* > *ibu* har diskuterats med anledning af urn. *ȝibu*. Om denna form se bl. a. Bugge Aarbøger 1871 s. 203 ff. Ark. VIII s. 23; Läffler Ant. Tidskr. f. Sv. VI 2 s. 14; Noreen Aisl. Gr.^{3} s. 342; v. Grienberger Ztschr. f. d. Phil. XXXIX s. 55. [4] Den gotländska runkalendern [Ole Worm, Fasti Danici] har *siu* [10. juli] vid sidan af *siau* [27. juli], men den innehåller många tryckfel, och gotländskan är här starkt uppblandad med andra element, hvarför formen *siu* knappast torde vara fullt tillförlitlig. [5] Kock PBB XV 252 antager, att fisl. *siau* uppkommit

Om *-iū-* är den ljudlagsenliga utvecklingen af *-ebu-*, och vokalisationen i den första stafvelsen af *iurulf* icke till någon del beror på inflytande af *u* i den andra, får man måhända antaga, att urn. *-ebu-* och *-ewu-* utvecklats olika [*ebu* > *iū*, *ewu* > *iau*]. Dock kan *-iau-* i fgotl. g p *hiauna* 'äkta makars' på Levide-stenen[1] gå tillbaka på ett *-ewu-*, som icke blott uppkommit i n a p i anslutning till sg **hewa-* utan af samma anledning äfven bevarat sitt *e*.

Namnet *Gunfiaun* [i ty. öfvers. *Gunfiann*] är oklart och lämnar tills vidare ingen säker ledning vid bedömandet af triftongen *iau's* historia. Räkneordet *fiurtan* [jämte *fiugurtan*] kan icke anföras som instans mot utvecklingen *eu* > *iau*, ty huru man än vill förklara formen, är öfvergången *eu* > *iau* i räkneordet 4 säkert belagd genom *fiaurum* och *fiauratig*[*h*]*i* [8]. Sannolikt har *fiurtan* uppkommit ur äldre **fiugrtan*. Jfr Söderberg sid. 24, Kock PBB XX 133.

De fgotl. formerna *briauta*, *briaust*, *fliauga*, *liauta* visa, att brytning af *e* verkades af ett omedelbart efterföljande *u*, ehuru *l* eller *r* föregick.

VI. Vokalerna ĕ och æ̆, ē och ǣ hafva sammanfallit eller i hvarje fall närmat sig till hvarandra så mycket, att

under inflytande af urn. **ahtau*. Denna förklaring synes icke tillämplig eller i hvarje fall icke tillräcklig för det fgotl. räkneordet 7, som visar triftongen *iau* icke blott där *au* står i slutljud likasom i **ahtau*, utan äfven, där det efterföljande *n*-et bevarats. Jfr *siaunaim* [ngotl. *Sjonhem*] på Mulde-stenen. Läsningen *siaukaim* [Lilj. 1854, Säve 137, Pipping Månadsblad 1900 s. 61 ff.] är oriktig. Se härom Wennersten Gotländska kyrkor IV, Visby 1901 sid. 218 med hänvisning till P. A. Säve Berättelse till Vitterhetsakademien af 1864, samt Pipping Berättelse till Vitterhetsakademien af år 1902.

[1] Säve 136. Afbildad i Sveriges Hist. från äldsta tider till våra dagar I, 1sta uppl. sid. 313. Säves läsning är mycket bristfällig. Stenen undersöktes af mig sommaren 1902 [se min berättelse til Vitterhetsakademien]. Orden [*biþin f*]*ur selu þaiʀa hiauna* tror jag mig ha utläst riktigt på tvärbalken, om ock några af runorna äro skadade.

gemensam beteckning [*e*] användes för dem båda. Exx. på äldre *æ*-ljud betecknadt med *e*: *engi* n. 'äng' = fsv. *ænge*, *kera* v. 'kära' = fsv. *kǣra*.

VII. I många fall, där de öfriga nordiska språken hafva vokalen *e* [*æ*] eller växling mellan *e* och *i*, visar fgotl. enbart *i* eller använder *i* i större utsträckning än flertalet öfriga dialekter.

I ställning framför *R* anträffas i nordiska språk ej sällan en variation *e*[*æ*] ∽ *i*[1]. Jfr fisl. *mér*, *þér*, *sér*, fsv. *mǣr*, *þǣr*, *sǣr*, fgotl. *mīr*, *þīr*, *sīr* 'åt mig, dig, sig'; fisl. *vér*, *ér*, fsv. *vīr*, *īr*, fgotl. *vīr*, *īr*, 'vi, I'; fisl. *er*, *ero*, fsv. *ær*, *æru*, fgotl. *ir*, *iru* 'är äro'. I några fall beror denna växling väl hufvudsakligen uppå, att dubbelformer af mycket gammalt datum föreligga[2], men otvifvelaktigt är, att en öfvergång ĭ > ĕ, ē ffför *R* ägt rum öfver större delen af det nordiska språkområdet. Fgotl. visar icke minsta spår af denna öfvergång utan har konsekvent pronominalformerna *mir*, *þir*, *sir*, *vir* [Stainkumbla II *uiR*], *ir*, och 3 pers. pres. af verbet *vera* heter i de äldre

---

[1] Tidigare uttalanden i denna fråga finner man bl. a. på följande ställen: Sievers PBB VI 571. Brate Månadsblad 1886 s. 66—67. Noreen Aschw. Gr. § 83, Aisl. Gr.[3] § 106. 2. Kock Ark. VI 221 ff, XV 347 ff, Svensk ljudhistoria § 173. Brate och Kock hafva snedvridit hela problemet genom det egendomliga påståendet, att *R* icke skulle kunna palatalisera *a*, *o*, *u* och under samma förhållanden depalatalisera *i*. Om *R* med hänsyn till sin palataliseringsgrad låg emellan *a*, *o*, *u* å den ena sidan och *i* å den andra, finner jag det fullt naturligt, att det verkade palataliserande på *a*, *o*, *u*, men depalataliserande på *i*.

I 'Zur Phonetik der finnischen Sprache' har jag gjort en analys af ett *r*-ljud. På denna enda analys kunna ännu inga säkra resultat byggas, men det förtjänar dock anmärkas, att munhålans resonanston här var högre än för *a*, *o*, *u*, men lägre än för *i*. Jfr loc. cit. sid. 204 f. och 224. Brates och Kocks felaktiga argumentering upprepas i annat sammanhang af Hultman Hälsingelagen s. 121.

[2] Om got. *weis*, fht. *wir*, *ir* se Noreen Aschw. Gr. § 83 anm. 3.

källorna alltid[1] *ir* [*iR*], *iru* [*iRu*], Belägg: Sjonhem II *iRu*, Åkirkeby *iR* [2 ggr], *iRu*.

I Bx heter 3ppi alltid [4 eller 5 ggr] *iru*, i sing. förekommer 4 ggr *ier* vid sidan af 2 *ir*[2]. I de äldre partierna af cod. A anträffas 77 *ier* vid sidan af 123 *ir*, men i plur. blott 1 *ieru* mot 67 *iru*. I Sagan är sing. *ier* redan vanligare än *ir* [13 *ier* mot 4 *ir*], men plur. *ieru* är fortfarande relativt sällsynt [2 *ieru* mot 4 *iru*. Först i B har formen *ieru* [*iero*] helt och hållet undanträngt *iru* [64 fall mot o].

Häraf framgår, att formerna *ier*, *ieru* icke äro belagda förrän på 1300-talet, alltså mycket långt efter det brytningsprocesserna ägde rum, samt att vokalisationen *ie* uppträder tidigast i 3spi, där ingen möjlighet till brytning föreligger, och utgående därifrån långsamt vinner terräng i pluralen. Diftongen *ie* i *ier* har sålunda uppkommit ur *ir* [*iR*] genom en process, som har intet att skaffa med den samnordiska brytningen[3].

Då det nu är ovedersägligt, att formerna *ier*, *ieru* utvecklats ur äldre *iR*, *iRu* och ingalunda förutsätta några former **er* [**eR*], **eru* [**eRu*][4], kan och måste man med

---

[1] Hauggränstenens *þetaR*, utan ordskillnadstecken eller lucka mellan *t* och *a*, beror måhända på felristning [kontamination af *þet iR* och *þita iR*, jfr *þita iR* Åkirkeby]. Andra förklaringar lämnas t. ex. af Noreen Aschw. Gr. § 562 anm. 2 och Kock Sv. ljudh. § 304, Ark. VI 224. [2] Pipping Gotländska studier s. 76, där beläggställena anföras. [3] Jag har af prof. Lidén blifvit uppmärksamgjord både på det faktum, att diftongen *ie* uppträder förr i 3spi af *vera* än i 3ppi och på omöjligheten att med detta faktum förena den gängse teorien, enligt hvilken formerna *ier*, *ieru* skulle hafva uppkommit genom samnordisk brytning. Jfr Pipping Ardrestenarna s. 49. Neuphil. Mitt. $^{15}/_{11}$—$^{15}/_{12}$ 1902. [4] Som belägg för fgotl. *er* kan man naturligtvis icke betrakta de spridda fall, som vid sidan af normalt *ier* anträffas i urkunder, hvilkas språk är starkt uppblandadt med främmande beståndsdelar. 'Fasti Danici', upplagan af år 1643 s. 150, har 2 *er* vid sidan af 5 *ier* och äfven i cod. B finnes formen *er* 2 ggr belagd. Jfr Pipping Gotl. stud. sid. 76.

hänsyn härtill och till formerna *mir*, *þir*, *sir*, *vir*, *ir* bestrida, att en öfvergång *iʀ* > *eʀ* skulle ägt rum i fgotl.[1]

Många tecken tyda på, att en öfvergång ē > ī fför vokal ägt rum i fgotl., och en sådan ljudlag har äfven uppställts af Noreen i Pauls Grundriss I^2 § 144. 1 a^2 och af Kock i Svensk ljudhistoria § 187. De fall, som här närmast komma i betraktande äro följande:

Verbet 'se' heter i fgotl. *sīa*, i fsv. i regeln *sē[i]a*, sällan *sīa*. Fsv. *knǣ*, fisl. *kné*, som i några kasusformer hade ē [ǣ] framför vokal, heter i fgotl. *knī*, och på Åkirkeby-funten läses *trī* [= fsv. *trǣ*, fisl. *tré*], där ī kan hafva uppkommit på samma sätt som i *knī*. Kollektivet fisl. *fé*, fsv. *fǣ* användes företrädesvis i singularis, hvarför hiatus-ställningen i gp och dp icke torde haft synnerligen stor inverkan på rotvokalens utveckling. I stället stod ē fför *a* i gen. *fēar*, och spår af en öfvergång ē > ī i denna ställning visa sig i den fgotl. sammansättningen *fīleþi* [men *fē* och analogiskt *fēar*]. Dock kan ī i *fīleþi* äfven bero på s. k. urgermanskt *i*-omljud, eftersom *fe* är en *u*-stam. För antagandet, att urg. *i*-omljud här spelat en viss roll, talar den omständigheten, att gs *fīar* [bestämd form *fīans*[3]] förekommer äfven i fsv.[4], samt framför allt den urn. formen *fiu*, som är bevarad i cod. Leid[5].

Huruvida fgotl. *Suīar*, **frīadagr* utvecklat sig ur **Suēar*, **frēadagr* [= fsv. *Swēar*, *frēadagher*] enligt den nu diskuterade ljudlagen[6] eller i motsats till fsv. bevarat en äldre vokalisation ī[7], kan naturligtvis ej

---

[1] Jfr Pipping Neuphil. Mitt. $^{15}/_{11}$—$^{15}/_{12}$ 1902 s. 2. Prof. Lidén har haft vänligheten meddela mig, att han oberoende af mig funnit, att ifrågavarande öfvergång är främmande för fgotl. [2] Annorlunda Aschw. Gr. § 103. 2. [3] Kock Ark. V 382 noten. [4] Jfr dock Olson Ögl. lj. s. 18. [5] Bugge Bidrag til den ældste Skaldedigtnings Historie s. 22 förmodar dock, att uttalet *fēu* åsyftas. [6] Noreen Aschw. Gr. § 103. 2. [7] Kock Svensk Ljudhistoria § 109 f. *Frīadagr* är lånord. Se Bugge Ark. IV 121 ff.; Kock Ark. VI 223, IX 157, Sv. ljudh. § 109; Helm PBB XXXII 109.

afgöras med absolut visshet. I alla fall vittna dessa former om, att fgotl. i hiatusställning gärna har ī, där fsv. har ē. Detsamma visar fgotl. naf *þrīar*, am *þrīa* = fsv. *þrēar*, *þrēa*[1].

Fgotl. **tīa* 'tå' har jag i Nya gotl. stud. sid. 12 sökt härleda ur en grundform **teihōn*, men då detta afljudsstadium eljes icke är belagdt i ordet 'tå' är mitt förslag att betrakta som en nödfallsutväg. Kock Ark. XXII 216, Svensk ljudhistoria § 187 ser i *tīa* en fgotl. utveckling af en inlånad fornlågtysk form **tē*a. Låneformer af namn på kroppsdelar äro visserligen ej okända, men det synes mig dock, att ordet 'tå' helst borde förklaras utan tillhjälp af lånehypoteser. Prof. Lidén har muntligen framkastat ett förslag att tyda **tia* som utveckladt ur en stam **taiwōn* [jfr mlgt. *têwe*], som ljudlagsenligt skulle gett **tēwa*[2], och med analogisk *w*-förlust på grund af inflytandet från de oblika kasus, **tēa* > *tīa*.

Ingen af de former, i hvilka jag här efter andra forskares föredöme antagit en utveckling ē > ī vid hiatus, är emellertid strängt ljudlagsenlig utom möjligen *frīadagr*, förutsatt att ordet är tämligen sent inlånadt. Ty såsom Hultman visat i Hälsingelagen sid. 175 ff. har det i östnordiskan funnits en period, då hvarje obetonad vokal bortföll i ställning efter en starkare betonad, hvilket innebär, att alla ändelsevokaler ljudlagsenligt föllo, då de stodo omedelbart efter ton-

---

[1] Om fsv. *þrēar* se å ena sidan Noreen Aschw. Gr. § 115 anm. 4 och å den andra Kock Sv. ljudh. § 109. [2] Slutresultatet blir här detsamma, vare sig att man med v. Friesen [Till den nordiska språkhistorien. Skrifter utgifna af Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala VII 2 m. fl. ställen] antager en utveckling *aiw* > ǣw > fgotl. ēw, eller med Pipping [Grammatiska studier. Göteborgs Högskolas Årsskrift 1905] en utveckling *aiw* > ĕw med vokalförlängning fför intervokaliskt *w*. Annorlunda om behandlingen af urn. *aiw* hos Kock Ark. XVII 355 f. m. fl. ställen; Hultman Växlingen ǣ, *iō*, *iā*, Ark. XVII 209, Hälsingelagen s. 85 not 2.

stafvelsens vokal. Vid hiatus förelåg näml. regelrätt accenttypen 1, som ju bl. a. karakteriseras genom ändelsevokalens tonlöshet. Öfvergången ē > ī i **sēa* > *sīa*, **knēum* > *knīum* m. fl. former har sålunda inträffat framför analogiskt bevarade ändelsevokaler. Detta förhållande bör beaktas, då det gäller att bedöma konjunktivformerna af verbet *vera*. Cod. A har alltid 3spk *sei* [27], 3ppk *sein* [7], Cod. B 3spk *si* [17], *sy* = **sii* [1], *sy*ʳ [1], *sei* [5], *sey* [2] och 3ppk *sein* [4], *siin* [1], *si* [1]. De ljudlagsenliga formerna lydde säkerligen **se*, **sęn* [jfr fisl. *sé*], men äro aldrig belagda. I analogi med konjunktiver, i hvilka hiatus och kontraktion ej kunde ifrågakomma [*haldi*, *fyri* etc.] nybildades ett *sei* vid en tidpunkt, då lagen om ē > ī vid hiatus redan upphört att verka. Partiellt skedde ombildningen tidigare, och då erhölls *sīi*, en form som väl kontraherades till *sī*. Den sällsynta skrifningen *sii* [*sy*] förekommer blott i cod. B, där vokallängd ofta angifves genom dubbelskrifning. Om ett tvåstafvigt *sīi* funnits[1] torde kompromiss mellan *si* och *sēi* hafva förelegat. Kock Svensk ljudhistoria § 177 [jfr § 187] förklarar formerna *sei* och *sein*, hvilka, frånsedt bildningarna *veri*, *vari*[*n*], äro allenahärskande och ymnigt belagda i cod. A, såsom svagtonsformer. Detta synes mig obehöfligt.

Öfvergången ē > ī i hiatusställning kan äfven hafva bidragit till, att fisl. *vé* 'heligt ställe', som på svenska fastlandet motsvaras dels af *vī*, dels af *vǣ*, i fgotl. alltid heter *vi* [*Vi*]. Ty gp **vēa*, dp **vēum* måste i fgotl. ge **vīa*, *vīum*. Men det bör märkas, att hela den ljudlag [*ih*, *īh* > ē], enligt hvilken urn. **wīha* skulle gett *vē*, icke *vī*, för fgotl. vidkommande står på ganska klena fötter, hvilket man omedelbart finner genom att granska de gotländska formerna för de ord, som diskuteras af Noreen i Aschw. Gr. § 83. 2 a och § 83. 3 a, samt

[1] 3spk af verbet *sīa* 'se' visar i cod. A en gång den tvåstafviga formen *sii*. Se ofvan sid. LII.

af Kock i Svensk ljudhistoria § 170—171[1]. Det bästa stödet för antagandet att lagen gällt äfven i fgotl. är verbet *vela vm*, om det betyder 'sysselsätta sig med' och härledes ur en grundform **wīhalian*[2]. Men strängt taget kan ordet äfven betyda 'bruka svek'[3] och säger i sådant fall ingenting om ljudlagen *īh* > ē.[4]

VIII. *Ø*-ljud, långa och korta, hafva i cod. A sammanfallit med *y*-ljuden, vare sig att de uppkommit genom enbart palatalomljud eller genom kombineradt palatal- och labialomljud. Exx: *fȳþa* = fisl. *føþa*, *yfri* = fisl. *øfri*, *yx* = fisl. *øx*, samt *Yskilaim* [*Yskil* < *Øskil* < *Ǭskil;* jfr sid. LXXII].

IX. De korta *o*- och *u*-ljuden hafva i cod. A fördelat sig sålunda, att *o* användes fför *r* + kons., eljes *u*.[5]

De fall, i hvilka *o* anträffats fför *r* + kons., äro följande [jfr Söderberg sid. 16]: *bort*,[6] *borþ*, *forbuþ*, **fordeþ schepr*, **forfall*, **forn*, *forschiel*, *horn*, **icorni*, *corn*, *morþingi*, **norþastr*, *oformagi*,[7] *orca*, **ormbr*,[8] *Ormica*, *ort* f., **ortr* [af *yrkia*], *orþ*, *orþu* [af *verþa*], *torfa*, **torg*, *Valborga messa*,[9] *vitorþ*, **þorfa*, *þorca*, *þorp*, [*þors*] *borg*. Kort *u* fför *r* + konsonant förekommer blott i en eller annan utjämningsform [*scurnar* efter *scurin*] eller kompositionsform [*scurstainum*] samt i lånorden *curtil*,[10] **burgan*[11] och *burg*.[12]

---

[1] Det bör ihågkommas, att verbet *retta* säkert är påverkadt af adj. *retr* [jfr Noreen Aschw. Gr. § 83. 2 a] samt att subst. *retr* urspr. är *u*-stam [Kluge Nom. Stammb. § 133. Noreen Aisl. Gr.[3] § 385], icke en *i*-stam, och äfven kan hafva påverkats af adj. *retr*. [2] Bugge Ark. II 353 f. [3] Förbindelsen *vēla um* är belagd i fvno., äfven där *vēla* betyder 'bedraga', se Fritzner III 902—3. [4] Bugge Ark. II 352 f. [5] Se Söderberg sid. 16. Något annorlunda Noreen Aschw. Gr. § 111 och § 120. [6] På Åkirkeby-funten och i cod. B [se texten sid. 5 not 7] anträffas formen *burt*, hvilken måhända är att uppfatta som en kompromiss mellan *bort* och **brut*. Se Olson Ögl. ljudl. s. 54. Fårömålet har *burt* [Noreen Sv. l. I 310]. [7] Men *ofurmakum* Ardre IV. [8] Jfr *ormaluʀ* på Hauggränstenen. [9] Men *Valburhumissa* i 'Fasti Danici', Fåröm. *Valbur* Sv. l. I 320. [10] Söderberg s. 16 not 1. [11] Hultman Hälsingelagen s. 36. [12] *Burg* torde likasom **burgan* vara

Bland de talrika fall, i hvilka kort *u* står ffö̈r annan konsonant än *r*, ffö̈r *r* + vokal eller ffö̈r *r* i slutljud må nämnas: *dur*, **scura*, *scurin*, *cuma*, *fulc*.

Dat. *os* af pron. *vir* och konj. *oc* [*auk* ännu på Stainkumbla-, Hauggrän- och Sjonhem-stenarna] hade säkerligen långt *o*. Då *o*-ljudet längre fram förkortades, uppkommo formerna *us*, *uk*.[1] Att ett långt ō-ljud, då det förkortades, redan i fgotl. gaf *u*, visar fgotl. [*iem*] *gut*[*t*] och möjligen *hugunda* [jfr fisl. *hógyndi*].

En annan uppfattning om behandlingen af förkortadt ō i fgotl. uttalas af Söderberg s. 16 och Noreen Aschw. Gr. § 111 anm. 2, § 112 anm. 2. Räkneordet *tolf* spelar en viss roll i nämnda forskares argumentering. Men i betraktande af bildningar, som förekomma vid germanska former af räkneordet elfva [fsv. *ællovo*, fda. *ælluvæ*, fno. *ællugu*, ags. *endlufan*, ffr. *andlova*, fht. *einluph*, fsv. *ællofte*][2] samt fisl. *tuolf* = *tuǫlf?* < **tualuf*,[3] måste man fråga sig, om här icke möjligen kan föreligga labialomljud af ä. Och i sådant fall är skrifningen *o* den normala. Jfr *ol* 'öl'.

X. *I*-omljudet har i cod. A liksom i gotländskan öfverhufvud en vida större utbredning än i de öfriga nordiska språken. Detta framgår af belägg sådana som fgotl. **rygr* [∽ **rugr*] = fisl. *rugr*, fsv. *rogher*, *rugher;* fgotl. *slegr* = fisl. *slagr;* fgotl. *stefr* [Säve 18] = fisl. *stafr*, fsv. *staver*; fgotl. *soyþr* = fisl. *sauðr*; fgotl. *eln* = fisl. *alin*, *ǫln*, fsv. *alin*, *aln;* fgotl. **elui*[*t*]*scr* adj. 'förhäxad', men fisl. *aluítr* f. 'väsen från en annan värld', fgotl. preterita och

af tyskt ursprung. Jfr *þors borg*, *Valborga messa* samt *Uis. borh* Säve 123. Anmärkningsvärdt är dock ortnamnet *Bur*[*g*]*svik* [jfr *burss uigh* Schlyter 234 : 8; *burh* Säve 144 och 168.]

[1] *us* Säve 3 och 4; *uk* Säve 150; ngotl. *uss*, *uk* Noreen Aschw. Gr. § 112 anm. 2 och 81. 2a. Jfr äfven egennamnen på *Ruþ*-, '*But*- < *Rōþ*-, *Bōt*-, som diskuteras af Pipping, Ardrestenarna s. 37 f. [2] Jfr Noreen Aschw. Gr. § 176 och § 484, § 492 anm. 4. Wadstein Fno. homil. s. 82, men äfven Kock Ark. XIX 241 not 1. [3] Noreén Aisl. Gr. § 74. 10, där dock en annan tydning af *tuolf* ges.

particip af andra svaga klassen: *berþr* [Akirkeby 3 pii *be(rþ)u*], *flyttu*, *legþi* [Hauggrän *lekþi*], *sempt*, *spyrþr*, *telt*, *wendus* = fisl. *barðr*, *fluttu*, *lagði*, *samt*, *spurðr*, *talt*, *vanðusk* m. fl. exx. Se härom Pipping Gotl. stud. s. 95 ff., Neuphil. Mitteil. 15/11—15/12 1902 s. 1 ff., Nya gotl. stud. sid. 18 f., Zur Theorie der Analogiebildung, Mémoires de la Société Néophilologique á Helsingfors IV s. 270 ff., samt den i nämnda skrifter citerade litteraturen.

XI. Labialomljud äro ytterst sällsynta i cod. A. Utom de fall, i hvilka brytningsdiftongen genom omljud öfvergått till *io* eller *iu* [se längre ned] finnas blott följande: *ol*, *yx* [kombineradt *i*- och *w*-omljud jfr got. *aqizi*], nsf apn *annur*, apn *gamul*,[1] där omljudet verkats af bortfallet *u* eller *w*, samt möjligen **lyctrygguar* f. pl. [dat. *littryggum*], där vokalen *y*, som utan tvifvel gått genom hela paradigmet **trygguar*, skenbart beror på omljud genom kvarstående *w*,[2] men säkerligen uppkommit i anslutning till adj. **tryggr*, som förlorat sitt *w* i många kasus. Det är omtvistadt, huruvida *y* i fsv. *trygger* uppkommit genom labialomljud af *i*[3] eller genom *w*-brytning och brytningsdiftongens öfvergång till *y* i ställning efter *r*.[4] Om *tolf* se föreg. sida. Det enda kända fallet af *u*-omljud af långt *a* i fgotl. är sockennamnet *Yskilaim*. Se härom Läffler Sv. landsm. XIX 6. s. 33 f. och ofvan sid. LXX. Belägg hos Pipping Ardrestenarna sid. 21 not 1.[5]

---

[1] Annorlunda om *annur*, *gamul* Noreen Aschw. Gr. § 165.
[2] Mot antagandet, att kvarstående *w* skulle verkat omljud i fgotl. tala ffför allt orden *stinqua* och *nequar*, men äfven en del andra fall. Se härom Läffler V-omljudet s. 40, Hultman Hälsingelagen sid. 12 not 1. [3] Noreen Aschw. Gr. § 69. 4, jfr Aisl. Gr. § 74. 5 a. [4] Kock Ark. XV 218. [5] Fårömålet tyckes visa labialomljud i något större utsträckning än den öfriga gotländskan. Se härom Söderberg Öfversigt af Fil. sällsk. i Lund förh. 1881—1888 s. 91 not 1. Söderbergs iakttagelse kan kompletteras med notisen, att 'naken', som i Fårömålet heter *nåkagur*, hos Neogard uppträder under formen *nakuer*. Hit hör väl äfven Fårömålets *håvud* [Noreen Sv. landsm.

Åtskilliga af de ofvan behandlade företeelserna på vokallärans område kunna betraktas ur en gemensam synpunkt. Öfvergångarna ē > ī vid hiatus, æ > e, ø > y innebära alla en höjning af resonansen i munhålan,[1] och samma verkan hafva *i*-omljuden *u* > *y*, *a* > *e*, som i fgotl. äro allmännare än i något annat nordiskt språk. En relativt hög afstämning af munhålan åstadkommes i fgotl. äfven därigenom, att processer, som äro egnade att sänka resonansen i munhålan, och som ägt rum i öfriga nordiska språk, här uteblifvit eller reducerats till sitt omfång. Hit hör den i fgotl. okända öfvergången *iR* > ĕR, ēR, samt labialomljuden, som utan undantag innebära en sänkning af muntonen,[2] och som äro ytterst sparsamt företrädda i fgotl.

XII. Högre munton än flertalet fsv. dialekter har fgotl. äfven i förbindelsen *-uĕr-*, som i de äldre partierna af cod. A merendels är orubbad[3] och först i Sagan ersättes af *uăr* i större utsträckning[4]. Orsaken till växlingen *-uer-* ∽ *-uar-* i öno. har varit mycket debatterad[5]. Det lilla inlägg i frågan, som jag försökte göra i mina Nya gotl. stud. loc. cit., afsåg att stödja Kocks uppfattning, enligt hvilken denna växling icke kan förklaras, med mindre man antager, att en ljudlagsenlig utveckling *-uer-* > *-uar-* ägt rum i någon utsträckning.[6] Däre-

---

I 338] = fgotl. *hafuþ*. Ngotl. *kytt* [Noreen Sv. landsm. I 327], *kȳt* [Klintberg Sv. landsm. VI 1, s. 9] beror möjligen på substitution för fastlandsspråkets *kött*, fsv. *k[i]öt*, [*kyt*].

[1] Jfr Pipping Zur Phonetik der finnischen Sprache s. 204—205. [2] Vid palatalisering höjes resonansen i munhålan genom volymminskning hos resonansrummet, vid labialisering sänkes resonansen genom förträngning af resonansrummets mynning. [3] Belägg under *huer*, *vera*, *verþa*, *vereldi*, **þuer*, **veg þueri*. [4] Jfr Pipping Nya gotl. stud. sid. 5 ff. [5] Se Noreen Aschw. Gr. § 117 och där förtecknad litteratur. [6] Jfr sid. 7 not 2 loc. cit., där uttrycket fsv. afser att omfatta både fsv. i trängre mening och fgotl. Olämpligheten af att använda benämningen fsv. i denna mening är jag den första att erkänna.

mot afhöll jag mig från att vare sig bejaka eller förneka påståendet, att öfvergången *-uer-* > *-uar-* skulle inträdt just i relativt oaksentuerad stafvelse.[1]

Kock har, vilseledd af att jag användt termen fsv. i en något oegentlig betydelse [se föreg. s. not 6], missuppfattat min ståndpunkt och polemiserar i Svensk ljudhistoria s. 239 mot åsikter, som jag ingalunda önskar försvara.

Huruvida den omständigheten, att vokalen *u* i fgotl. vunnit terräng på *o*-s bekostnad, kan inmönstras under samma rubrik som de nyss diskuterade öfvergångarna, låter sig icke afgöras med säkerhet, ty *u* och *o*-ljuden, som likt alla vokalljud hafva äfven andra skiljemärken än munhålans resonanston, röra sig med hänsyn till muntonen i samma trakt af tonskalan.

XIII. Lägre munton än öfriga nordiska språk visar cod. A [med undantag af Sagan] därutinnan, att ī fför geminata öfvergått till ĕ.[2] Belägg under *senn* och *þenn*. Gsm *senz* ansluter sig till *senn* och *sett*.

XIV. En hög afstämning af munhålan har i någon mån motverkats af den omständigheten, att *R*-omljudet uppträder mycket sparsamt i fgotl. De enda belägg jag kan anföra ur cod. A äro *yr* och *oyra* [Noreen Aschw. Gr. § 64. 5 och 6]. Om **bera* 'blotta' och **heri*, som kunna hafva gammalt *e*, se Noreen Aschw. Gr. § 64 anm. 1 och Aisl. Gr.[3] § 68 anm. 1.[3] Om fgotl. *tuer* se Pipping Gotl. stud. sid. 93. Fgotl. *car* [ngotl. *kär*] svarar mot fisl. *ker* [Aschw. Gr. § 64. 1, Aisl. Gr.[3]

---

[1] Kock Undersökningar i svensk språkhistoria s. 88 ff. Jfr numera äfven Kock Svensk ljudh. § 293. [2] Eller närmat sig *e*. Jfr Söderberg sid. 32, Wimmer Døbefonten i Åkirkeby Kirke sid. 52. [3] För antagande af *R*-omljud i **heri* talar dock dels den omständigheten, att cod. B visar afljudsstadiet *a* [**hari*], dels och fför allt frånvaron af brytning. Fgotl. visar näml. i regeln *a*-brytning af gammalt *e* äfven i kortstafviga ord, hvilkas ändelsevokal *a* följts af nasal. Jfr Kock Ark. XVII 161 ff. men äfven nedan sid. LXXV f.

§ 68. 1, fgotl. [*vig*] *niauri*, frånsedt genusolikheten, mot fisl. *nýra*[1], fgotl. *Far*[*oy*] mot fisl. *fǽr*, fgotl. **snor* mot äda. och nno. *snør*.[2]

XV. Af den s.k. östnordiska brytningen [Noreen Aschw. Gr. § 127 och anm. 2] visar fgotl. icke ett spår. Det är säkert ingen tillfällighet, att belägg för denna företeelse ej kunna uppvisas, ty 3ppi *stinqua* = inf. måste vara en ljudlagsenlig form, och dess vokalisation stödes af formerna *sings* och [i B] *sinkir*, som hafva lånat sitt *i* från de obelagda infinitiverna **singua*,[3] **sinqua*.

XVI. *A*-brytningen har i fgotl. haft mycket större utbredning än i de flesta nordiska dialekter. Endast Dalarna och vissa delar af Östergötland och Småland kunna i detta afseende jämföras med Gotland.[4]

Enligt Kock loc. cit. s. 176 har fgotl., men hvarken den normala fsv. eller fisl. *a*-brytning af *e* i kortstafviga ord, där ändelsevokalen *a* på samnordisk tid var nasalerad, och af exempelsamlingen, i hvilken verben *iefa* < **ebōn* [jfr Kock loc. cit. sid. 166] och *biera* af **beran* stå sida vid sida, finner man, att Kock icke gör skillnad mellan de fall, i hvilka det nasalerade *a* är = gammalt kort *a* och de fall, i hvilka det utvecklats ur långt *o*-ljud. Detta måste särskildt påpekas, emedan Kock i Ark. XIX 247[5] framställt ett alternativt förslag, enligt hvilket brytningens uteblifvande i fsv. och fisl. ej berodde på *a*-vokalens nasalitet, utan på den vid nasa-

---

[1] Angående *R*-omljudet i *nýra* se Bugge Bezz. Beitr. III 105 f. [2] Kalkar IV 26 b. Falk-Torp Etym. Ordb. II 252 b. [3] 3spk *singis* visar icke med nödvändighet på en infinitiv **singa* eller **singia*; formen kan vara nybildad enligt analogien *drics* : **drickis* = *sings* : *singis*. Söderberg s. 40 not 3 ansätter en inf. **singa*. Men då ngotl. har [Söderberg loc. cit.] *singa*, *sinka*, *stinka*, synes det öfverflödigt att för fgotl. antaga en varierande infinitivbildning *stinqua*, **sinqua* ∽ **singa*. Jfr Läffler, V-omljudet, s. 40, 42. [4] Se Kock Ark. XVII 161 ff. och särskildt sid. 175. [5] Oberoende af yrkanden i samma riktning, som gjorts af Pipping och Sjöros. Jfr loc. cit. not 2 samt Ark. XX 218 not 2.

lens bortfall inträdande ersättningsförlängningen, som kan antagas hafva kvarstått ännu under *a*-brytningens sista skede. Men om man ser saken ur denna synpunkt, är det klart, att ändelsevokalerna *-a* < *-an* och *-a* < *-ōn* måste studeras hvar för sig, ty det är icke troligt, att de samtidigt förlorade sin långa kvantitet.

Klarast ligger problemet för fgotländskans vidkommande i 4de och 5te starka verbklasserna, där infinitivens *-a* utvecklats ur **-an*. Här föreligger brytning [utom i *j*-presentierna] öfverallt, där densamma icke hindrats af ett föregående *l*, *r*, *v*, eller af rotvokalens sekundära förlängning.[1] Belägg: *biera*, **schiera*,[2] *stiela*, *giefa*,[3] [**gieta*[4] i cod. B], **ieta* = fisl. *bera*, *skera*, *stela*,[5] *gefa*, *geta*, *eta*.

Äfven *-a* i de oblika kasus af svaga maskuliner har uppkommit ur äldre *-an*. Men här visar fgotl. icke samma regelbundenhet. Den väntade brytningen föreligger blott i ett kortstafvigt ord nämligen **drotsieti*[6] [Kock Ark. XVII 166 f.], men saknas i de af Kock ej omnämnda fallen **heri* och **nefi*.[7] I **heri* är den obrutna vokalen förklarlig, om man antager, att *R*-omljud af *a* föreligger och icke gammalt *e*, men **nefi* talar emot Kocks teori, då man icke utan vidare torde få antaga, att nominativens vokalisation här skulle segrat[8], men de oblika kasusformernas i **drotsieti*, **þieli*. En annan sak vore det, om nominativen **nefi* hade haft stöd i verbet **nefa* = fisl. *hnefa*[9] [< **hnebōn*] 'hålla i handen'. För Kock, som likställt fallen *-a* < *-an* och

---

[1] I **sēa* > *sīa*. Se Pipping Grammatiska studier, Göteborgs Högskolas årsskrift 1905 sid. 14. [2] Vid obruten vokal hade normalskrifningen varit **schera*, men skrifningen **schiera* äfven möjlig. [3] Att bruten vokal föreligger, framgår af Klinte-stenens *giafit* [Liljegren 1751, Säve 109, Kock Ark. XVII 176]. [4] Ortografien tvetydig. [5] Men fsv. *stiæla*. Jfr Kock Ark. XVII 163 och 183 noten. [6] Samt i ngotl. *tjeli* 'tjäle', som skulle hafva brytning äfven efter de för normal fsv. gällande reglerna. Jfr not 5. [7] Fisl. *hnefi* = nsv. dial. *njäva* diskuteras s. 166 och nno. *jase* 'hare' s. 169. [8] Dalm. *nävi* 'näfve' vill Kock loc. cit. sid. 175 förklara på detta sätt. [9] Kock Ark. XVII 166.

-a < *-ōn* med hänsyn till brytningen, står dock intet att vinna på denna väg, och på grund af materialets knapphet torde ingen här kunna komma utöfver blotta gissningar. Fgotl. *iefa* 'tvifla' < **ebōn* bevisar intet angående brytning genom *-a* < *-ōn*, ty verbet kan vara påverkadt af **ief* 'tvifvel' = fsv. *iaf* [Kock s. 173], och för ngotl. *stjeka* 'stappla' [Kock sid. 176], vågar jag ej konstruera en grundform **stekōn*. *Bera* 'blotta' kan hafva *R*-omljud af *a*. Ngotl. *tierå* 'tjära' [Kock sid. 176] bör helst icke tagas i betraktande i detta sammanhang. För det första är ordet urspr. långstafvigt [fi. *terva*], för det andra torde de oblika kasusformerna hafva inverkat på brytningsdiftongens utveckling[1] och för det tredje är ns af de fem. *ōn*-stammarna icke likställd med infinitiverna på *-ōn*. Jfr got. *tuggô* ∽ *salbôn*.

Skulle ändelsen *-a* < *-ōn* icke hafva verkat brytning i fgotl., kan **nefi* antagas vara påverkadt af verbet **nefa*. I annat fall sättes frågetecken för den obrutna formen **nefi*[2].

Vid fråga om *a*-brytningen i fgotl. bör man ännu observera, att formen *þeþan* i cod. A [= fsv. *þæþan*] på Åkirkeby dopfunten motsvaras af *þiaþan*, en form som enligt Kock Ark. XIX 245 är ljudlagsenlig. *Þiaþan* kan dock vara bildadt efter **hiaþan*, som väl måste hafva funnits, efter som 'här' i fgotl. heter *hiar* > *hier*.[3] Normalformen *þeþan* [se ordboken] kan icke vara påverkad af adv. 'där', som alltid heter *þar*, men väl af ett obelagdt **hēþan* = fisl. *héðan*.

Såsom jag visat i 'Ardrestenarna' s. 47 ff., har

---

[1] Jfr Noreen Aisl. Gr.[3] § 81 anm. Kock Ark. XIX 236. [2] Att brytningen inträdde tidigare i **hneban* än i **hnebōn* [om denna senare form öfverhufvud hade brytning] är sannolikt, men jag vågar icke basera lösningen af problemet **nefi* på detta förhållande. [3] Jfr Pipping Ardrestenarna s. 51 f. samt ordboken. På fastlandet är *hiar* nästan lika okändt som *þiaþan*. Formen är belagd endast genom *hiär* i Söderköpingsrätten.

diftongen *iä* i vissa delar af Gotland mycket tidigt öfvergått till *ie*, men på andra håll bevarats länge nog, hvarför man kan indela Gotland i ett *ia*- och ett *ie*-område. Cod. A härstammar otvifvelaktigt från *ie*-området. Exx. *hier*, *siex*, *biera* m. fl. I *iätta*, **siāl*, **siār*, **þiānista* är diftongens andra komponent lång och har på denna grund bevarat sin *a*-kvalitet; detsamma är fallet i *fiarþi*, **fiarþungr*, där sekundär förlängning fför *rþ* föreligger.[1] Formen *fiarrar* [bis] förekommer blott i yngre tilläggsstadganden om kvinnas arfsrätt[2] och är inkommen från *ia*-området. Detsamma torde vara fallet med *giarning*, som äfvenledes anträffas i ett yngre tillägg, ty formen *hiern scal* visar, att *ia* icke förlängts och bevarats fför *rn* i hufvudpartierna af cod. A. Jfr ofvan s. XIV f.

Fför *ld* synes en förlängning af *-ia* till *-iā* icke hafva varit helt okänd att döma af formen *gialdin* [bis], men icke heller beteckna den normala utvecklingen, ty *gield*, *gielda*, anträffas 17 ggr och torde [trots *geld*, *gelda* i cod. B] icke vara att uppfatta som obrutna former. Formen *hieldu* [af *halda*] bör äfven observeras i detta sammanhang, ehuru den egentligen faller under *u*-brytningsproblemet.

XVII. *U*-brytningen ger i fgotl. olika resultat i olika ställningar. Jag skall till en början framlägga nakna fakta och först därefter i korthet referera ett par teorier, som baserats på dem.

Där *u* eller *w* fallit efter lång rotstafvelse, har rotvokalen *e* brutits till *io*. I cod. A finnes intet annat belägg för denna regel än paradigmet *iorþ*. Ur den runologiska litteraturen kunna anföras namnen *Farborn* och *Kun-*

---

[1] Jfr Kock Ark. V 381, XIII 169. Tamm Uppsalastudier s. 25. Noreen Aschw. Gr. § 96 och § 97. **Gierþ*, *gierþa*, *gierþi* n. hafva ej brytningsdiftong utan *e* med föregående palatalinskott. Pret. *gierþi* af *giera* rättar sig efter infinitiven, hvars *ie* [1 gg *giara*] är af omtvistadt ursprung. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 118. Pipping Ardrestenarna s. 50. Hultman Hälsingelagen s. 21. [2] Se ofvan sid. XIII f.

born d. v. s. *Gun[n]born* på Sanda bildstenen,[1] hvilka förutsätta ett fgotl. *biorn*[2] 'björn', *iorþar* på Åkirkeby-funten och *þioki* d. v. s. *þiokki* 'tjocke' i Dune-inskriften[3], samt ur nygotländskan orden *biån* 'björn',[4] *gjård* 'bukgjord',[5] *giån* 'tok, narr' [Neogard], 'tok' [Ihre Dial. lex.], 'en Nar' [Säve Bemærkninger over Øen Gotland s. 221] 'glad tölp (om pigor)' [Wennerstens ordbok],[6] *jård*[7] 'jord', *tiåkkur*[8] 'tjock', *skiåld*[9] 'sköld'.

Där *u* fallit efter kort rotstafvelse, har rotvokalen antagit samma form som vid *a*-brytning d. v. s. i cod. A [och öfverhufvud inom *ie*-området] *ie*. Belägg: fgotl. **fielcunnugr* 'mångkunnig', **miec* [handskriften har *mier*, se texten sid. 6 not 10] 'mycket', *mielc* [∽ *mialk* B 43 v] < **miluk* 'mjölk', ngotl. *käl* [< **kiel*][10] 'köl', *miäd*[11] 'mjöd', *miälk*

---

[1] Stephens Old Northern Runic Monuments II 777 f. [2] Jfr Kock Ark. IX 146 f., XIX 241 not 1. [3] Söderberg Filologiska sällskapets i Lund förh. 1881—1888 s. 12. Om adj. 'tjock' se äfven Nordenstreng Nord. stud. tillegn. Noreen s. 67 f. [4] Neogard; Rietz skrifver *biånn*. [5] Noreen Sv. landsm. I 337. [6] = fisl. nsf, npn *giǫrn* 'begärlig'. Det besläktade verbet *girna* 'vara ifrig' [Rietz], *girnas* 'åstunda' [Neogard] är kändt i ngotl. Ordet *giån* synes gärna syfta på lättfärdigt uppförande mellan man och kvinna [se under *giån* n. Wennersten och *gjånä* Rietz]. Jag tänker mig, att dess nuvarande användning tagit sin början i fraserna *hān ir* [*ver*]*giorn* ['karltokig' jfr Lokasenna 17] och *þau* [en man och en kvinna] *iru giorn*. Den senare frasen förklarar till fullo, att den *u*-brutna formen kan användas om män, den förra, att ordet *giorn*, såsom det uppges hos Wennersten, med förkärlek användes om kvinnor. Annorlunda Kock Ark. XXII 343 f. Kock synes ej hafva observerat, att jag från ngotl. anfört ett annat fall, där den *u*-modifierade formen af ett adj. vunnit terräng utom sitt urspr. område, näml. den af Neogard använda formen *gam̄ult* citerad af mig i Ardrestenarna s. 48 och Neuphil. Mitteil. $^{15}/_{11}$—$^{15}/_{12}$ 1902 s. 8 not 5. [7] Noreen Sv. landsm. I 337. [8] Noreen Sv. landsm. I 337 [och 315], Söderberg Öfversigt af Filologiska sällskapets i Lund förh. 1881—1888. s. 13. [9] Neogard. Ordet kan vara lånadt från danskan. Kock Ark. XXII 343. [10] Noreen Sv. landsm. I 331. [11] Neogard.

∽ *mialk*[1] 'mjölk'. Flertydiga äro de fgotl. formerna **miel*, **smier* < **melu̯a*, **smeru̯a*, emedan det är svårt att afgöra, i hvilken grad diftongen *ie* beror på *w*-ljudets, och i hvilken grad på *a*-ljudets inflytande. Ännu mera invecklade äro förhållandena i ngotl. *mjalke* ∽ *mjälke* [Rietz 438 b], ty stammen är här troligen **meluku̯an*[2]. Att här utskifta inflytelsesfärerna för *u*, *w* och *a* torde vara ogörligt och äfven ändamålslöst, ty associationen med 'mjölk' har väl varit den mest afgörande faktorn vid ordets utveckling. Fgotl. *miel*, *smier* och ngotl. *mjalke* ∽ *mjälke* tala i ingen händelse emot, att fallet *u* eller *w* haft samma verkan på kort rotstafvelses *e* som ett *a*.

Där ändelsevokalen *u* kvarstår, uppträder brytningsdiftongen under formen *iu* i *tiugu*, *fiugur*, men som *ie* i 3pii *hieldu*.

Formen *hieldu* är sannolikt icke ljudlagsenlig utan påverkad af sg. **hielt*, som ännu lefver kvar i ngotl. *jält* [Noreen Aschw. Gr. § 543 anm. 7 och 8]. Däremot finnes ingen anledning att betvifla ljudlagsenligheten hos *tiugu*, *fiugur*. Men då brytningsdiftongen i båda dessa fall efterföljes af ett *g*, är det naturligtvis omöjligt att säga, huruvida gammalt *e* i fgotl. uppträdde som *iu* framför hvarje bevarad ändelsevokal *u*, oberoende af kvaliteten hos den eller de konsonanter, som skilde rotvokalen från ändelsevokalen.[3] *Om* ngtl. *stiolka* 'liten flicka' = *stulka* [Neogard] utgår från ett urg. **stelkōn*, och *om* rotstafvelsens vokalisation bestämts enbart af förhållandena i de oblika kasusformerna, skulle detta tyda på, att utvecklingen *e* > *iu* var bunden vid kombinationen med vissa konsonanter.

---

[1] Neogard. Jfr Pipping Ardrestenarna sid. 49 om möjlig dialektvariation *ia* ∽ *iä* i nygotländskan. [2] Snarare än **melukan*, som Kock antager [PBB XX 137], ty den isl. formen är **miǫlkui* > *miólkvi*. Se Bi. Haldorsen II 79, Rietz 438 b, Aasen 503 a. [3] Jfr Kock Ark. XIX 242—243, där dock 3ppi *ieru* med orätt indrages i diskussionen.

Vid fråga om den inverkan, som fallet *u* haft på rotstafvelsens *e*, lägger Kock synnerlig vikt på kvaliteten hos de konsonanter, som ligga emellan rotvokalen och ändelsevokalen, och anser, att valet mellan diftongerna *io* [i *iorþ*, ngotl. *gjård*, *tiåkkur*] och *ie* [i *miel*, *mielc*, *smier*, **fielkunnugr*, ngotl. *miäd* etc.] berott, icke på rotstafvelsens ursprungliga kvantitet, utan därpå, att brytningsdiftongen *io*, som engång skulle funnits i alla dessa fall, framför vissa konsonanter bevarats, men fför andra konsonanter öfvergått till *ie* genom mellanstadiet *iø*[1].

På grund af materialets knapphet torde det tillsvidare icke vara möjligt att med full visshet afgöra, huruvida den omständigheten, att *e* fför fallet *u* brutits dels till *io* och dels till *ie*, beror på de mellanliggande konsonanternas kvalitet eller kvantitetssumma. Det förtjänar dock framhållas, att den, som här lägger hufvudvikten på kvantitetsförhållandena, omedelbart kan förklara motsatsen mellan fgotl. run. *þioki* = **þiokki* och den form **miec*, som man efter Söderberg varit van att insätta i st. f. handskriftens *mier* [6:26]. I PBB XX 125 emenderar Kock detta **miec* yttermera till **mioc*, och i Ark. XXII 346 not 1 föreslår han alternativt att fatta **miec* som en svagtonig variantform till det starktoniga **mioc*.

Beträffande *u*-brytningsdiftongens historia är min uppfattning den, att brytningsresultatet till en början blef *ia*, likasom vid *a*-brytning. Detta *ia*-stadium finnes belagdt, icke blott där *u* följde omedelbart på *e* [se ofvan sid. LXII om triftongen *iau*], utan någongång också, där en konsonant låg emellan, näml. på Rökstenen i formerna *fiakura*, *fiakurum*. Brytningen af *e* till *ia* fför *u* innebär, att rotvokalen fick ett efterslag bestående af en vokal, hvars munton låg emellan rotvokalens och ändelsevokalens. Under fortsatt in-

[1] Se nu senast Ark. XXII 341 ff.

flytande af ändelsens *u* kunde diftongen *ia* sedermera utveckla sig till *io* genom omljud, och där *u* kvarstod ännu efter synkopetiden, fortgick assimilationsprocessen ännu vidare och brytningsdiftongen öfvergick åtminstone i vissa fall till *iu*[1].

XVIII. Jag har nu diskuterat de viktigaste egendomligheter i behandlingen af stamstafvelsens vokaler, som framträda i cod. A. Beträffande ändelsevokalerna gäller den enkla regeln, att inga andra sådana förekomma än *a*, *i* och *u*. Söderberg s. 25 upptager visserligen två undantag: *osoyþom* och *leccior*. Emellertid är *o soyþom* 1:1 af yngre hand ändradt från *o soyþum*, och i *leccior* kan man icke tala om en ändelse *-or*. Vokalen *o* i *leccio* [*lectio*] finnes ju redan i nsg af den latinska formen, och till denna sing. har bildats en fgotl. plural genom tillägg af *r*[2].

XIX. Den mest framträdande egendomlighet i konsonantläran, som kan påvisas i cod. A, är bortfallet af uddljudande *w* fför *r* oberoende af det ljud, som följer efter *r*. Fgotl. öfverensstämmer härutinnan med fisl., men skiljer sig från fsv., där uddljudande *w* fför *r* föll, blott om *r* efterföljdes af labialiserad vokal. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 252. Beläggen äro: *raiþi* f. 'vrede'; *rangr* pl. 'vränger', 'spanter'; [*haf*]*rek* 'vrakgods'; *reca* 'vräka', 'drifva', 'fästa'; *rekendr*[3]? pl. 'kedja'.

---

[1] Se härom Pipping Neuphil. Mitteil. $^{15}/_{11}$—$^{15}/_{12}$ 1902 s. 1 ff. samt ofvan sid. LXXX. Kock Ark. XXII s. 346 f. påstår kategoriskt, att *e* icke kunnat blifva *ia* annorlunda än genom mellanstadierna *iu* > *io* och skrifver fördenskull på mitt konto en utvecklingsserie, om hvilken jag aldrig drömt. Den fonetiska förklaringen till utvecklingen *e* > *ia* > *io* > *iu* har jag antydt redan i N. Mitt. sid. 19. Kock har ej gjort ens ett försök att bemöta densamma och omnämner ej med ett ord de af mig anförda runologiska fakta, som torde visa, att *u*-brytningsdiftongen passerat mellanstadiet *ia*. [2] Formen *leccior* diskuteras äfven af Wimmer Døbefonten sid. 45 noten. [3] Ptc af *reca* 'fästa' således 'det som fäster'? I betydelsen 'fästa' förekommer *reca* s. 49:4. Se dock Hellquist Ark. VII 16, Kluge IF XXI 361.

Ngotl. visar stundom *br-* [Säve XXVII] antagligen på grund af ljudsubstitution för fastlandsspråkets *vr-*[1]. Fgotl. *brisca*, som af Säve loc. cit. och Söderberg s. 41 sammanställdes med got. *ga-wrisqan*, föres af Bugge, Norges Indskr. med de ældre Runer, sid. 155 f. alternativt till nno. *briska* 'utbreda'. Kock har i 'Alt- und neuschw. Accentuierung' s. 212 och s. 219 härledt ordet ur ett äldre **bi-wriska*. Ur ljudlagsenlighetens synpunkt är häremot intet att invända, men det synes tvifvelaktigt, huruvida ordbildningsläran tillåter en sådan härledning. Jfr Bugge loc. cit. sid. 155.

XX. Preteritalformerna *giertr* etc. af *gierþa*, *gyrtr* etc. af *gyrþa*, *lent* af *lenda* och *sentu* af *senda* betraktas allmänt som analogibildade [se Noreen Aschw. Gr. § 263 anm. 2, Wadstein N. T. f. Fil. 3 R. III sid. 15]. Men såvidt jag kan finna, hindrar ingenting uppställandet af en fgotl. ljudlag, enligt hvilken två dentaler hörande till klusilernas eller spiranternas grupp öfvergått till *t*[*t*] om de sammanträffat i ställning efter nasal eller likvida.

Uppställandet af en dylik ljudlag kunde måhända äfven leda till en förklaring af subst. *tiunt* f. 'tionde' = fisl. *tiund*[2], fsv. *tiond*. Fgotl. *tiunt* betecknar Noreen Aschw. Gr. § 263 anm. 1 som oförklaradt[3]. Verbet *tiunta* rättar sig naturligtvis efter subst. *tiunt*.

XXI. Bortfall af slutljudande *R* äger i fgotl. rum blott i ringa utsträckning. Tydligt ser man, att det blott är *R* och icke *r* som fallit, om man jämför med hvar-

[1] Jfr dock öfvergången *wr-* > *br-* i finländska dialekter. Hultman Finl. Bidrag s. 180. [2] Om afledningssuffixet för fisl. *tiund* se Tamm Om fornnordiska feminina afledda på *ti* och på *iþa* s. 22, Brate Sv. Fornm. för. tidskr. VII 56. [3] Försök till förklaringar finner man tidigare hos Noreen Ark. III 26 anm. 2 och Ark. VI 324 noten.

andra sammanställningarna *dotur*[1] *barn, systur*[1] *barn* men *suna dytrir*. I adv. *þar*, som har gammalt *r*, kvarstår detta så godt som alltid, äfven fför konsonant, hvilket framgår af beläggen för *þar til* och *þar til et*. Endast i sammanställningen *þa fran* [B *tar fran*] saknas *r*-et; sannolikt var förbindelsen *-rfr-* ljudlagsvidrig. I prep. *eptir*, som har gammalt *r*[2], saknas detta *r* aldrig, ej heller i *yfir*. Däremot fattas slutkonsonanten ofta i *firi*[*r*], som på Hauggränstenen skrifves *furiʀ* = **fyriʀ*.

Att *ʀ*-förlusten i detta ord inträdt vid proklis åtminstone fför en del konsonanter, framgår af beläggen i ordboken sid. 23. Som preposition användes *firi* 70 ggr och *firir* 12ggr, men som postposition blott *firir* [2ggr]. I sammanställningarna *firi niþan* och *firi þy so et* saknas *r*-et, men i *firi*[*r*] *vtan* [konj. och prep.] kan *r* kvarstå, troligen emedan det ord, som följer efter *firi*, börjar med vokal. Som adverb i ställning före verbet heter ordet alltid [17 ggr] *firi*, men i ställning efter verbet 12 ggr *firir* och blott 3 ggr *firi*.

Behandlingen af slutljudande *ʀ* i genitiver brukade såsom första led i en komposition kan svårligen leda oss till en fix regel, emedan associationen med den fristående genitiven icke kunnat afklippas. Belägg för genitiver, i hvilka *-ʀ* dels bevarats, dels fallit, äro [jfr Noreen Aschw. Gr. § 321. 1; Söderberg Ölands runinskrifter sid. 32 not 1]: *etar menn* [3], *fear craf* [2], *crafar vereldi, ortar vitni* [3], *quislar menn* [2][3], *varþr* [läs

---

[1] Jfr *faþur* Ardre III, *faþur* Hauggrän, *faþur* Sjonhem II, *totur* Sjonhen III, men äfven *muþiʀ* Stainkumbla II [och *totuʀ* på Ardre VII, som dock måhända redan uppgifvit skillnaden mellan *r* och *ʀ*]. [2] Sjonhemstenarna samt Ardre III, som alla skilja mellan *r* och *ʀ* [jfr Pipping Ardrestenarna s. 41 och 58] hafva alltid *eftir* [*iftir, ebtir, ybtir*]. Ardre VII har *hebtiʀ* [jfr not 1]; Hauggränstenen, hvars ristare kände skillnaden mellan *r* och *ʀ*, har dock *eftiʀ* [och *furiʀ*]. [3] B har *qwisla men* 39 r.

varþar] *laust; axlar hafuþ, yxar hambri* [5], *symdar aiþ, gerþa mannum, manaþa frest* [3], *nemda manna, nemda *aiþr, orta soyþi, senga cleþi, seþa laus* [3], *socna menn* [13], *innan socna fulki, sola vpp gang, suna dytrir* [2], *tilquemda siþ, varþa lausa, varþa laust.*

Belägg för fallet *R* anföras äfven ur cod. B [*byaman, byamen(n)* 2 ggr[1]] samt ur runlitteraturen af Noreen och Söderberg loc. cit. Icke fullt säker är den gsg *elna*, som citeras af Söderberg ur cod. A 24:10, ty uttrycket *elna langr* 'en aln lång' kan vara påverkadt af *tyggia elna, þriggia elna* m. m. Vi säga ju i nysv. *ett hela tre* [1.3] i anslutning till *två hela tre* [2.3] o. s. v. Om formen *elna* i *half þriþi elna* se nedan sid. CI.

Pronominalböjningen[2] visar *R*-bortfall i gsf *þairi* [2]. Lärorik är jämförelsen mellan cod. A och cod. B i ett fall [15:19 och not 5], där A har *til þairi kirchiur*, men B *til kirckior teirir*. Synbarligen har *r* bevarats i B, emedan ordet *teirir* här är mera fristående än *þairi* i A.

XXII. Emedan den heterosyllabiska förbindelsen *pr* är mindre vanlig i nordiska språk och mycket sällan torde anträffas i associationsfria former, är det svårt att säkert bedöma skrifningen *einloyptri*. Om formen icke är felskrifven, torde ett ljudlagsenligt *t*-inskott föreligga, ty fgotl. har näppeligen haft ett adj. **ainloyptr* vid sidan af fisl. *einhleypr* och fsv. *ēnlø̄per.*

XXIII. Medan inskotten *lls* > *lts*, *nns* > *nts*, *sr* > *str*, *mr* > *mbr*, *llr* > *ldr*, *nnr* > *ndr*[3] i fgotl. torde hafva ägt rum i samma utsträckning som i normal fsv. [jfr t. ex. *alz, falz; banz* af *bann*, *ranz*[*s*]*ac*; *hambri, cumbr; aldra, faldr; findr, vindr* i cod. A, *altra* Hauggrän, *hustroya* Säve 15 och möjligen *raþialbr* Ardre III[4]], saknas inskottet *mn* > *mpn* helt och hållet i cod. A, och in-

---

[1] Men *fundar laun.* [2] Om *r*-lösa former af slutartikeln se texten s. 57 not 3. [3] Noreen Aschw. Gr. § 254, § 325 och § 326. [4] Enligt Brate Ark. XVIII 135 måhända = **raþialmbr.*

skotten *mt* > *mpt* samt *ml* > *mbl* saknas oftast[1]. Belägg: *emnum*, *hamn*, *hemna* [5], *iemnir*, *limnar*, *namn* [3], *nemna* [4], *stemni*, *stemnu* [6], *symnis*; *ainsamt*, *femtan*, *femta*, *halffemti*, *iemt*, men *sempt sic* [jämte *sempsic* 6 ggr]; *gamlar*, *þumlingr*, *þumling*, men [*h*]*umbla*. Om den afvikande behandlingen af inskotten i cod. B se längre fram.

Ofvanstående framställning af en del punkter i cod. A:s ortografi och ljudlära måste kompletteras genom en uppräkning af de viktigaste fall, i hvilka cod. B skiljer sig från cod. A. Härvid komma äfven några partier af formläran att beröras.

1. Dubbelteckning af lång vokal användes i cod. B i relativt stor utsträckning. Exx: *aar* 51r, 52r, 54v; *EEt* 39v; *haan* f. 1v, 18v, 30r, 30v [4 ggr], 31r [3 ggr], 31v [2 ggr], 34r, 40r; *haar* 22v; *hoor* 29r [2 ggr]; *liiff* 31r; *maal* 1v, *taar* 27v [3 ggr]; *triir* 43v, 44r, 44v. I *aat* [prp. o. adv.] 5r, 6v betecknar den dubbla vokalen troligen sekundär förlängning[2], likaså i *aagh* 35v, *liid* 34v, *øøl*, *ools* 32v. *Saa* 'så' 4r är en danism.

2. Dubbelteckning af konsonant föreligger i en del fall, där A alltid har enkelskrifning. Fallen *serck* 22v, *amercki* 57r, *folck* 11v, 34r, 51r, 52v, 53r, *folcke* 33r, *folcki* 57v [2 ggr], *schenckis* 32v antyda säkerligen, att den tonlösa klusilen var längre än den föregående likvidan eller nasalen, såsom ännu är fallet i finländskt uttal af dylika kombinationer[3]. Skrifningen *reydda* 2v visar, att motsvarande form *reida* i cod. A icke betecknar ett uttal med förkortad geminata[4] utan endast antyder, att den tonande klusilen *d* är kortare än de tonlösa klusilerna i samma ställning[5]. I *siell* 1 ᵇr skall dubbelskrifningen måhända beteckna *l*-ljudets dentala

---

[1] Jfr Söderberg s. 42 f. Wadstein N. T. f. Fil. 3 R. III s. 2 f. Noreen § 325 och § 332. [2] Vokalen i fsv. *at* är anceps, se Noreen Aschw. Gr. § 473. [3] Jfr Korsström Sv. Landsm. VI, Smärre meddelanden sid. L; Pipping Nystavaren IV 134; Noreen Vårt språk II 116. [4] Jfr Hultman Finl. Bidrag s. 176 not 1. [5] Jfr ofvan sidd. XXXV, LIV.

karaktär[1], hvilken kanske berodde på att ordet lånats[2]. Om proklitiska ord med sekundär konsonantförlängning [*thett, att, till* 1^br, *sick* 24v] se Noreen Aschw. Gr. § 299.

3. Tecknet *þ* saknas i B, om jag undantager 2 fall i Bx [*þula* 32r och *eþa* 41r].

4. Mellan klusilen *t* och den tonlösa spiranten *þ* göres ingen skillnad, utan båda tecknas promiscue med *t* eller *th*, säkerligen emedan de sammanfallit i uttalet. Exx: *thitta, thet* 1^br; *tarff* 1^br, *tienistu* 6r; *troa* 1^br, *Byti* 1^bv, *wt* 1^br; *thro* 1^br, *thidir* 2v, *Gutha* 1^br, *withni* 1^bv, *burith, fulth* 1^bv.

5. Den tonande spiranten *ð*, som i cod. A tecknas med *þ*, tecknas i cod. B omväxlande med *d* och *dh*. Exx: *lerdir, Wardir, madhir, wardhir* 1^bv; *gud* 1^br, *med, Eydh* 1^bv, *ordh* 2r. Däremot tecknas klusilen *d* regelbundet med *d* och icke med *dh*. Exx: *halda, cristindome, landi, dagh* 1^br, *reydda* 2v, *reyd* 3r. Då *dh* aldrig anträffas i former sådana som *Bregdas* 34v, *bregdar* 35r, 48v, *brigdir* 43r, *bregdan* 34v, 56v, 3 sii *hafdi* 3r, *haffdi* 12v, 3 pii *haffdu* 25r, ptc *haffdar* 6v, ds *hafdi* 20v, *haffdi* 21v, 31r, gp *haffda* 24v, *legdi* 3v, *liffdu* 25v, *sagdu*[3] 2r, beror detta tydligen på en öfvergång *ð* > *d* efter ʒ och *v*. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 257. 1b.

6. Uddljudande *v* tecknas oftast med *w* likasom i Sagan. Exx: *wir* [3], *war, waro, warom* [3], *wilia, wardir, witha, withnis* — alla på första sidan.

7. *w*-ljud i ställning efter tautosyllabisk konsonant tecknas oftast med *w*, icke med *u*. Exx: *swigin* 19v, *swerdi* 20r, *swin* 17r, 49r. Talrika andra belägg i Gotl. stud. sidd. 77 och 92.

---

[1] Jfr Noreen Aisl. Gr. § 295 anm. 1. [2] Närmare om detta spörsmål hos Kock Ark. IX 257 samt i den hos Ottelin Cod. Bur. II s. 50 citerade litteraturen. [3] *Bygdu* 1^br svarar mot *bygdu* i A 3:8. Se texten sid. 3 anm. 3 samt ofvan sid. XV f.

8. Långt vokaliskt *u*, som i cod. A oftast tecknas med *u* i in- och slutljud och med *v* i uddljud, tecknas i cod. B oftast med *w*. Exx: *nw*, *wt* 1br, *fwl* 1v, 2r, 2v, *wti* 2v.

9. Där *v*-ljud i cod. A tecknas med *f* [se ofvan sid. LX], har cod. B ej sällan *ff* [i slutljud] eller *f*[*f*]*u* [fför vokal]. Exx: *aff* [i de flesta rubriker], *tarff*, *vphoff* 1br, *haff*, *haffua*, *haffuir*, *haffui*, *halfft*, *halffs*, *halffu*, *halffuan*, *liffuir* [se ordb.], *hafua* 3v. Märk äfven *sieluer* 3v = A *sielfr*, *hawd* 31v = A *hafuþ*.

10. Där cod. A har *c*, har cod. B mycket ofta *k* eller *ch*. Exx: *kombir* 2v, *sochn* 3r, *chrisnom* 4v.

11. Cod. B använder digrafen *gh* i mycket större utsträckning än cod. A och afviker bestämdt från cod. A därutinnan, att *gh* kan användas i förbindelsen *ngh*. Exx: *Gangha* 2r, *tridiungh* [3] 3r.

12. Mindre ofta än cod. A bevarar cod. B *w* i ställning efter guttural. Belägg: *stinka* [A *stinqua*] 31v [4ggr], *haggin* [A *haggvin*] 22v, *haggit* [A *hagguit*] 21v.

13. Inskottet *mn* > *mpn*, som saknas i A, inträder regelbundet i B. Jfr sid. LXXXV f. Belägg: *empnom* 27v, *gangfempni*, *runfempni* 20r, *hempna* 5v, 6r, 14v [bis], 17r, 17v, *hempnar*, *hempni* 14v, *hempn at* [läs *hempnat*] 5v, *iempnir* 15v, *kumpnar* 18v, *limpnar* 25r, *nampn* 30r, *nempna* 3v, 5v, *nempni* 45r, *stempna* 48v, *stempno* 42r, 42v, 48v, *stempnir* 42r, *stempnu* 42v, *sympnis* 30r.

14. Inskotten *mt* > *mpt* och *ml* > *mbl*, som äro sällsynta i A, inträda oftast [*ml* > *mbl* alltid] i B. Jfr s. LXXXV f. Belägg: *femptan* 24r, 27r, *fempta* 33r, *halff fempti* 15v, 16r, *hempt* 14v, *sempt* 33r, 33v, 52r, 55r [men *femtan* 34v, *iemt* 24r och *semt* 52r, 53v]; *gamblar* 27v, *humbla* 4r, *Tumblingir* 20r, *tumbling* 22v.

Anm. Om *schempd* 30r se Noreen Aschw. Gr. § 332. anm. 2. Gen. *pilagrimps* 12v [A *pilagrims*] behöfver ej uppfattas som ett bevis för *p*-inskott mellan *m* och *s* [om dylika inskott se Noreen loc. cit., Kock Ark. XVI 265], utan kan vara bildad på nom. **pilagrimbr*.

15. Diftongen *ai* i cod. A motsvaras i cod. B af *ei* eller *ey*. Om undantagen se texten s. 51 not 3. Den i cod. B ofta anträffade formen *thaim* är felskrifven för *thaun*. Jfr Schlyter s. XII, Pipping Gotl. stud. s. 79.

16. Vokaltecknen *æ* och *ø*, som alls icke finnas i cod. A [jfr dock texten sid. 63 not 2], anträffas någon gång i cod. B. Exx: *præster* 4v, *iudæ* 53v, *læsas* 54r, *æi?* Bx 41r, *døyr* 5r, *ogømslu* 17v, *øffuir* 19v, *høgsli* 27v, *einløptri* 28r, *øøl* 32v. Angående olika former af *ø*-tecknet se Gotl. stud. s. 82. Om formen *døyr* se den i texten sid. 8 not 7 citerade litteraturen samt numera äfven Noreen Aschw. Gr. § 540.1. Björkman antager, att *ø* i *døyr* fått punkter från det efterföljande *y*-et, men *ø* har här inga punkter utan en hake.

17. Ljudförbindelsen *ver-*, *-uer-*, som i S visade en tendens att vika för *war-*, *-uar-* [se ofvan sid. LXXIII f.] har i B så godt som helt och hållet ersatts af *war* i verben *vera*, *verþa*, adj. *quer*, pron. *huer* och pronominalformer begynnande med *huer-*. Märk äfven *andwardu* 2v [A *anduerþu*] och ändringen *handa werk* från *handa wark* 1bv. Om *huerghin* i Bx och *huer* i kap. 24 se Gotl. stud. s. 76 f.

18. Brytningsdiftongen *ie* i cod. A motsvaras i flere fall af *ia* i cod. B. Flertalet af dessa fall äro hopade i ett mindre afsnitt af lagen, näml. kap. 24—29. Kap. 24 *iamt*, *iam dyrt*. Kap. 25 *iamner* [men *iemt*]. Kap. 26 *fiarrar* [Bx], *iam ner* [Bx], *siaxtan* [men *gield* Bx och *geld*[1]]. Kap. 27 *iam ner* 3 ggr. Kap. 28 *sialffs* [men *geffua*, *geffui*[2] 2ggr]. Kap. 29 *siax* 2ggr, *iamburnom* [men *geffui*][3]. Ifrågavarande afsnitt af lagen innesluter i sig

---

[1] Ordet hade sannolikt brytning i fgotl. Jfr 3ppk *gialdin* i cod. A. Se ofvan sid LXXVIII. [2] Ordet hade sannolikt brytning i fgotl. Jfr ofvan sid. LXXVI. [3] Fallen *fiarda* [bis] i kap. 26 Bx och *fiarda* [bis] i kap. 27 har jag utelämnat, emedan cod. A genomgående har *fiarþa* icke **fierþa*.

en stor del af Bx och hela kap. 24, d. v. s. just de delar af handskriften, som äfven i andra afseenden hafva att uppvisa arkaismer[1]. Om man utelämnar de sannolikt ogotländska formerna *geld* och *geffua*[2], samt *gield* 25r Bx, som kan vara = *geld* + palatalinskott, blir statistiken för ifrågavarande afsnitt af lagen [och för Bx öfverhufvudtaget] ännu mera homogen. Man kunde då konstatera, att brytningsdiftongen *ia* genomgående är bevarad: 1⁰ i Bx och kap. 24[1]. 2⁰ på blad 25, 26, 27 och 28 i cod. B.

Fyra fall af *ia*, svarande mot *ie* i cod. A anträffas i kap. 4, bl. 6r. Fallen äro: *Iach* [bis], *iac* [bis]. För kap. 4, som är i viss mån fristående[3], synes den regeln gälla, att *ia* bevarats i uddljud — en regel som förut är känd från andra håll. Jfr t. ex. Kock Ark. V 374, Noreen Aschw. Gr. § 96.

Strödda fall af *ia* [= *ie* i cod. A] äro: *iam wel* 4r, *sialff* 18r, *drossiatel* 32v, *mialk mati* 7r, *mialk mal* 43v, [men *nielk stulin*, läs *mielk stulin*, 43v].

19. Diftongen *iä* behandlas i allmänhet lika i A och B. Belägg: *fiardi* [2], *fiarda* [8], *fiardunga*, *iatta*[4], samt *tianistu* 6v. Kap. 4 [jfr not 3] har dock *tienistu*, en form som jämte *siell* 1ᵇr kan vara att anteckna bland de många danismerna i cod. B [da. *siel*, *tieniste* Kalkar III 741a, IV 399b]. Mlgt. *dieneste* [Ottelin Cod. Bur. II 53, Kock Ark. XXIII 193] bör kanske äfven tagas i betraktande. Fgotl. belägg för

[1] Om samhörigheten mellan Bx och kap. 24 se Gotl. stud. sid. 75 ff., samt ofvan sid. XIX f. [2] Affärstermen *geld* 'skuld' [i A alltid *gield*, men 3ppk *gialdin*] har troligen påverkats af mlgt. *gelt* 'skuld'. Skulle *geffua* [A *giefa*] hafva rönt inflytande af mlgt. *geven*? [3] Kap. 4 täcker i det närmaste Schlyters Additamenta 1 och 2; det rör prästerskapet, hvarför ogotländska inflytanden lätteligen kunna hafva spelat in, och är troligen öfversatt från latin. Jfr texten sid. 8 not 8. Samma kap. 4 har formen *tienistu* svarande mot *tianistu* i kap. 5. Se mom. 19. [4] Citaten ur B kunna, om ock ej utan möda, verifieras med tillhjälp af ordboken.

siel, siäl finnas från 1400-talet [Pipping Ardrestenarna sidd. 50 och 53], och då Bilefelds förskrift var daterad 1470, kan man ej förvåna sig öfver, att *ie*-former inströtts bland handskriftens normalformer med *iä*.

20. Cod. B använder i stor utsträckning *o* där cod. A har [kort] *u*. Exx: *folck, molka, koma, kombir, kona, som.* Detta beror säkerligen på inflytande från fastlandssvenskan och danskan. Omvändt har cod. B *burt* 3r, där A har *bort*. Se härom sid. LXX. *O* i st. f. *u* förekommer ymnigt äfven såsom ändelsevokal [*warom, waro, kendo, krisno, chrisnom, flytto* etc.], dock icke i Bx.

21. Stundom användes i B ändelsevokalen *e*, där cod. A har *i*. Belägg: *bade* 1r, 2v, 3v, *barne* 1v, *biaude* 13r, *drage* [bis] 13r, *drossiatel* 32v, *ecke* 26r, *flye* 2r, 12v, 13r, *flyen* 11v, *folcke* 33r, *fore* 10v, *henne* 1v, 2r, 15r [3 ggr], 28v [2 ggr], 31v, *hinne* 3v, *huse* 26r, *husbonde* 15r, *cristindome* 1r, *lande* 1r, *offuer* 19v, *oformage* 40v, *o guldinne* 3r, *rette* 1r, *sie* 5v, *tider* 6v, *thenne* 38v.

Om *sie, flye, flyen* vid ändelsevokalens tillfogande på analogisk väg [den skulle ljudlagsenligt gå förlorad, se ofvan sid. LXVIII f.] icke fingo aksent 2, kunna nästan alla ofvanstående belägg föras under någon af följande grupper:

a. Långstafviga med *a, e* eller *o* i stamstafvelsen.

b. Ord med ändelsevokal, som är obetonad på grund af ordets mångstafvighet, på grund af proklis eller på grund af hiatusställning.

De enda fall, som icke passa in under någon af ofvanstående kategorier äro *tider* och *huse*. *Drage* kan stå proklitiskt och *biaude* innehåller ett *a* i rotstafvelsen.

22. Svarabhaktivokalerna äro andra i B än i A. se härom sidd. XXVII ff.

23. Valet af ord och ordformer är något olika i A och B. Mot *eþa, miþ, naic[c]a, nequar, orca,* 3 spi *a, gierir, ir,* 3 ppi *iru,* 3 spk *sei,* 3 spi *al,* 3 ppi *ulu,* napn *engun* svara i B dels ofta, dels alltid: *ella, med, neytha, naqwar, bella, eygir, gier, ier, ieru, si, schal, schulu, engin.* I

st. f. 3spi *þarf* 5:6, gsf *sennir*, dsf *aldri*, *retri*, [*o*] *gutniscri* [6], nsf *or*, dsm *orum* [2], dsn *oru* [2 ggr, men i Sagan *waru*], dp *orum* har B: *tarfar*, *sinnar*, *alli*, *rette*, [*o*] *gutniski*, *war*, *warom*, *waro*, *warom*. *Sagdu* 2r är måhända felskr. för *legdu* [A *legþu*], men anmärkas bör dock, att A på andra ställen har *segþi*. Adj. *ypin* har i A blott omljudda former, i B förekommer *vpni* 34r, *vppit* 19v.

24. Den indeklinabla komparativen på *-in* kan i B användas som attribut i ställning före sitt substantiv. Belägg: *fleirin trelar* 46r, *fleirin men* 50v, *fleirin gardar* 51v [se Noreen Aschw. Gr. § 463. 3]. I A användes denna komparativform blott som predikatsfyllnad eller som attribut i ställning efter substantivet. Se Söderberg s. 43, ej fullt korrekt hos Noreen loc. cit.

25. Prepositionernas rektionsförhållanden äro stundom förenklade i B. Exx: A 3:11 *til lifs oc sialar*, B *till liif och siell*. A 4:1 *miþ siex mannum*, B *med siex man*.

26. B har några danismer som saknas i A. Detta beror dels på danskans växande inflytande på forngotländskan, dels på att Bilefeld var dansk född. Exx: *hiem* 13r [bis], *tiera* 19r [se härom Gotl. stud. s. 72 f. och Noreen Pauls Grundriss I² § 144 IIc], *saa* 4r [A *so*], *knibor* = *kniborþ* 31v [Noreen Pauls Grundr. I² § 189. 9b]. Mycket ofta skrifves *nd* för *nn*, emedan *nd* i danskan assimilerats till *nn*. Se t. ex. *hand* 33v, 41r Bx, *mand* 8v, *mend* 39v. [Noreen Pauls Grundriss I² § 184b]. *Offuer* 19v = da. *over*. Om *siell*, *tienistu* se mom. 19. I flere fall [jfr mom. 16 och 20] kan man ej veta, om danism eller suecism föreligger. Suecismer äro säkerligen *diupt* 18v, *liutir* 25v, *skiuter* 9v.

Emedan jag icke alltför mycket vill öfverskrida det omfång af sex ark, som på förhand fastställts för denna inledning genom öfverenskommelse mellan Samfund til Udg. af g. nord. Litt. och mig, samt emedan man

kan vinna de nödvändigaste upplysningarna angående den fgotl. formläran genom att anlita Noreens Aschw. Gr. och min ordbok, skall jag vid behandlingen af detta ämne inskränka mig till att påpeka några omständigheter af större vikt samt göra en del sammanställningar, som kunna blifva till nytta för den framtida forskningen.

Substantiv.

Maskulina vokalstammar.

Nsg. Frånsedt de fall, i hvilka ändelsen *-ʀ* assimilerats med en föregående konsonant, saknas nominativmärket *r* i *biscup* [oftast *biscupr*][1], *bat*[2] [B *batir*] samt *oyri* [B][3]. Vokalen *e* i ns *lestr* 'lyte' [B *lastir*] har af Söderberg s. 11 och Noreen Aschw. Gr. § 409. 3a återförts på *i*-omljud inom paradigmet, men torde i främsta rummet bero på anslutning till verbet *lesta* 'stympa' och subst. **lest* f. 'stympning' = fsv. *læst*.

Gsg. Ändelsen *-a*[*r*] är belagd i fallen: *byar, byriar, lutar, manaþar*[4], *mundar, rugar* ∽ *rygar*[5], *suna* [*dotir*], *varþar* [*laus*]. I *afraþa* [*laus*], *lasta* [*laus*], *scoga* [*brigzl*] och *slega* [*bytr*] kan gpl föreligga.

Dsg. Ändelsen *i* saknas blott i fallen[6]: *Acubec, drotin, friþ* [oftast *friþi*], *caupmanna scap, cust, lut, oyc, ret*[7], *sia, sleg*[8], *staþ* [B *stedi*], *a vaxt*, af hvilka de flesta hänföra sig till gamla *i*- eller *u*- stammar. Hos *i*-stammarna är frånvaron af ändelsevokal som bekant normal, och i betraktande af den nära beröringen mellan *i*- och *u*-

[1] Se Noreen Aisl. Gr.[3] § 348 anm. 1, Aschw. Gr. § 383, 1 e δ, samt Kock Ark. XXIII 196. [2] Danism eller felskrifning. Jfr dock äfven Noreen Aschw. Gr. § 383. 1 e ε. [3] Att nominativens *-r* icke genomgående saknats hos *ia*-stammarna framgår af ns *setr* = **settir*. [4] Konsonantstamsböjning af detta ord är ej belagd. [5] Noreens uppgifter i Aschw. Gr. § 409. 3a äro ofullständiga. Jfr ordboken. [6] I ds *oyri* är ändelsens *i* bevaradt, men stammens *i* har synkoperats. [7] B *rethi* 7v, 46r, 55v, 57r. [8] B *slegi* 21v, där A har dpl *slegum*.

stammarna förstår man, att de senare kunde påverkas af de förra.

Npl. Ändelsen *-ar* är belagd i *biscupar*, *dagar*, *domar*, *garþar*, *cunungar*, *-nautar*, *ormar*, *oyrar*, *pilagrimar*, *þrelar*. Ändelsen *-ir* är belagd i *aiþir*, *friþ[i]r*, *grisir*, *lastir*, *lutir*, *lyþir*, *slegir*, *soyþir*, *stelkir*, *synir*.

Dat. *dauþum* är icke att uppfatta som singularis. Jfr Osthoff IF XX 199 f.

Apl. Ändelsen *-a* är belagd i *acra*, *daga*, *fiarþunga*, *garþa*, *hauga*, *oyra*, *penninga*, *scoga*, *stucca*, *þriþiunga*. Ändelsen *i* är belagd i *gripi* 'grepp', *gripi* 'värdeföremål', *lasti*, *luti* 'delar', *lyþi*, *presti*, *quisti*, *siþi*, *slegi*, *soyþi*, *steþi*, *syni*, *vegi*. Ändelsen *u* är belagd i *lutu* 'arf' och *veþru*.

I *u*-stammarnas kompositionsform synkoperas *u* icke utan konsonantiseras, om andra sammansättningsleden börjar med vokal. Belägg: *Awair* < **Anu-ʒaiʀaʀ*[1], nsf *friþ wet* = *friþu-et*[2] samt *ruþuisl* [Pilgårds[3]], *roþuisl* [Sanda[4], Sjonhem I] < **Hrōþu-*[ʒ]*īslaʀ*[5]. Närmare om detta spörsmål hos Pipping Neuphilologische Mitteilungen 1906 s. 139 ff.

Neutrala vokalstammar.

Gsg. Ändelsen *-ar* förekommer blott i *fear*. Formen *verelz* [*maþr*] uppfattar jag[6] som gs af **vereldi* n. [jfr fsv. *wærældet* Schück Svensk literaturhistoria s. 80, formen citerad af Noreen loc. cit.]. Jag tror nämligen, att komposita af betoningstypen 3 2 0 ljudlagsenligt synkoperade sin ändelsevokal, då de bildade förra leden

---

[1] Bugge Ark. II 224. [2] Med fgotl. *frels oc friþ wet* bör jföras sställningen *fræls ok friþætta* i Ögl, Schlyter Corpus II 130:12. [3] Pipping i Nord. stud. tillegnade A. Noreen s. 175 ff. [4] Stephens Old Northern Runic Monuments II 777. Pipping Reseberättelse till Vitterhetsakademien 1902. [5] Bugge Ant. Tidskr. f. Sverige X 1 s. 356. [6] Annorlunda Noreen Aschw. Gr. § 408 anm. 5, Kock Svensk ljudhistoria § 290.

af en ny sammansättning. Regelns tillämpning förhindrades naturligtvis oftast af associationer med de talrika fall, i hvilka ingen sammansättning af andra ordningen förelåg, men den kan spåras i ett par stående förbindelser. Utom *verelz maþr* ville jag i synnerhet framhålla det hittills[1] icke nöjaktigt förklarade *eþingxvätte* 'vittnesmål under edlig förpliktelse' i Söderköpingsrätten s. 13[2]. Om man, anslutande sig till den här förfäktade ljudlagen, antager, att *eþingsvætte* kan stå i st. f. äldre **eþingisvætte*, är ordet lätt att etymologisera. I händelse sammansättningens alla leder hade utvecklat sig under starkton och utan att influera hvarandra, skulle ordet haft formen **eþ-gængis-vætte* 'edgångsvittnesmål'. Att utvecklingens resultat i stället blef **eþingisvætte* [> *eþingsvætte*] berodde på inverkningen af allmänt kända ljudlagar[3].

Dsg. Ändelsen *i* saknas vid hiatus. Belägg: *-bo, fe, Vi.* I dsg af *ia*-stammarna [*riki, schipti, þypti* m. fl.] har stammens *i* synkoperats och ändelsens *i* kvarstår. Där ns slutar på konsonant, är i cod. A ändelsens *i* alltid bevaradt utom i egennamnen *Farþaim, Hainaim.* I cod. B finnas äfven andra exx. på ändelselösa dativer [*werd* 40r, *brigsl* 43r].

Gpl., dpl. Framför ändelsen uppträder *i* i formerna *rifia, liþium, veþium, engium, merkium,* och *w* i gp *Angua*[4] [Säve 72].

---

[1] Jfr Noreen Aschw. Gr. § 331 och där citerad litteratur. [2] Se Klemming K. Vitterhets Historie och Antiqvitets Akademiens handlingar XXV n. f. V s. 276. [3] Om *g*-bortfall i liknande komposita se Bugge Ark. II 224, Noreen Aschw. Gr. § 245. Om öfvergången *æ* > *i* i fall, som äro analoga med **eþængi* se Kock Ark. IV 171 ff., Svensk ljudhistoria § 281; Noreen Aschw. Gr. § 102. 2. [4] Sockennamnet *Anga.* Jfr dat. *Ankum* [Ardre IV]. Ordets genus är obelagdt.

Feminina vokalstammar.

Nsg. Ändelsen *-r* är belagd hos *i*-stammarna *fyndr, vitr*.

Gsg. Ändelse saknas i *vegsl* 18:25, där kasus framgår af det koordinerade *bandur*, på samma sätt som kasus hos *marc* 50:22 framgår af det koordinerade *tyggia oyra*. Efter *til* synes genitivändelsen hafva kunnat utelämnas icke blott, om en koordinerad genitiv fanns [Noreen Aschw. Gr. § 399. 2a], utan äfven om en genitivbestämning förelåg. Ex: *til aldra manna samtalan* 68:3-4, hvarmed bör jämföras *til marc gulz* [*silfs*] 46:25, 47:1, 47:4, 50:25, där den verkliga formen för *marc* dock är svår att fastställa [jfr texten sid 40 not 3; annorlunda Rydqvist II 603 noten]. Det synes mig åtminstone tvifvelaktigt, huruvida man på grund af formerna *samtalan* 68:4 och *ierusalem* 66:26 [*til helga lanz ierusalem* 66:24] får antaga, att *til* i cod. A kunnat konstrueras med annan kasus än genitivus, och under inga omständigheter torde man få anse, att detta bruk förekommit i självfva lagen. Framför artikeln saknas genitivändelsen *-ar* som kändt [*socninnar*]. Dock märkes i cod. B 7r skrifningen *sochn annar* [Schlyter: *sochnannar*].

Genitiven *crafar* [*vereldi*] visar, att *craf* n. äfven kunde brukas som femininum. Jfr fisl. *krǫf* f.

Dsg. Ändelsen *u* föreligger i **ambatnu* [B *ambatn*], *baitu, iorþu*, [*clintu*?], *scalu, stangu, strandu*[1]. *iō*-stamsböjning föreligger i dativerna *byrþi, myri*.

Asg. *iō*-stamsböjning i **byrþi, yxi* samt *Ailikni* [Ardre V][2].

Napl. *axlar, elnar, fyrningar, giefar, hetningar, nasar,*

[1] De två sista orden böjdes troligen delvis som konsonantstammar, men äro belagda blott i ds. [2] Ändelserna *-i, -u* föreligga i några, delvis osäkert lästa egennamn. Säve 58 [*buthiþi*], 140 [*butaiþu*] och 198 [*hald . . auþu*].

niþar, *pascar*, *quiar*, *sacar*, *nauþsinar*, [*ᔕ synar*]; *aignir*, *at byrþir*, *ferþir*, **frestir*, *gierþir*, *-giftir*, *haildir*, *lautir*, *loyndir*, *sakir*, *seþir*, *snoþir*, *syndir*, *tiþir*, *vigslir*.

Dpl. Märk *lyctryggiom* [B] 60 not 1. Se ofvan sidd. XLV och LXXII.

I kompositionsfogen uppträder ofta *u*: *byr*[*g*]*slu fulc*, *faru schiaut*, *vpp *haizlu*[1] *soyþr*. Om denna fråga se Pipping Mémoires de la Société néophilologique à Helsingfors IV s. 251 f., 263—266 och där citerad litteratur, samt J. Swenning Arkiv XXIII 1—24 och 35.

Maskulina *an*-stammar. Märk gp *yxna*, *gutn*[*alþing*],[2] *casna?* [Noreen Aschw. Gr. § 416.5]. *ian*-stamsböjning visa *niþi* och **vili*.

Neutrala *an*-stammar. Se ordboken under *auga*, *oyra* och **hi* [*schepr*][3] samt gp *hiauna* [Levidestenen, ofvan sid. LXIV] och den som prep. stelnade formen *hia* på en runsten från Sanda.[4] *-fiaun* i *Gunfiaun* är enligt min mening ej = nsv. *fjun*.[5]

Feminina ōn-stammar. Märk gsg *bandur*, *festur*, *gatur*, *giptur*, *kirchiur*, *cristnur*, *cunur*, *messur*, *þufur*. Med undantag af fallet *vaizlur* [*ol*] har gsg använd som kompositionsform alltid ändelsen *-u*. Fristående genitiver på *-u* finnas däremot hvarken i cod. A eller cod. B. Gpl *quinna*,[6] *vicna*, *rofn*[*acr*].

Feminina *īn*-stammar. Se ordboken under **gang femni*, **run femni*, **giersemi*.

---

[1] Kan höra till ett svagt **haizla*. Jfr Söderwall Öfversigt af Fil. sällsk. i Lund förh. 1881—1888 s. 23. [2] Men *guta* som fristående genitiv. [3] Om *vatu* se Lidén Språk och stil VI s. 11. [4] Pipping Reseberättelse till Vitterhetsakademien 1902. Läsningen af ordet *hia* är dock osäker. Den ifrågavarande runstenen är = Lilj. 1746, Säve 100. [5] Om möjligheten af att uppfatta nsv. *fjun* som svagt neutrum se Åström Sv. Landsm. VI 6 sid. 73 anm. 3, Hellquist Ark. VII 149 not 3. [6] Som nsg användes *quinna* icke i fgotl. I fisl. har användningen af *kuinna* som nsg. måhända tagit sin början i den vanliga frasen *hon var kuinna fríðust*, där nsg ger väsentligen samma betydelse som gpl.

Enstafviga stammar. Se ordboken under *fotr*, *maþr*, **tandr*, *vittr*; *bot*, *broc*[B pl *Broker*], **brun*, *ertaug*, *gait*, **gas*, *hand*, *co*, *marc*, *mielc*, *nat*, *rang*, *seng*. Om *manaþr*, *stang*, *strand* se ofvan sidd. XCIII och XCVI. *Fingr* är neutrum.

r-**stammar.** Se ordboken under *faþir*, *broþir*, *moþir*, *dotir*, *systir*. Märk att genitiverna *faþur*, [**broþur*], *moþur*, *dotur*, *systur* i cod. A användas blott som kompositionsformer. I den fristående genitiven tillägges ett *s* [*faþurs* 5 ggr]. Cod. B har en gång [40 v, texten sid. 44 not 4] den fristående genitiven *fadur*.

Den sekundära napl *systriʀ* läses redan på Sjonhem II, men den ålderdomligare formen *systr* är flere gånger belagd ännu år 1443.[1] Pluralen *dytir* = *dytr* finnes i cod. B. Se texten sid. 30 not 1 och Söderberg sid. 38 not 1.

Gpl af *r*-stammarna är obelagd i G. L. och G. S. men kan suppleras med ledning af Fasti Danici, som har *bryra*[2] och gillestadgan, som har *brydra*[*lagh*] sid. 149 : 6.

nd-**stammar.** Se ordboken under *bondi*, *fiandi*, *frendi* [och *rekendr?* jfr sid. LXXXII].

Adjektiv.

Stark böjning i positivus eller superlativus.

Märk nsm *dyrir* [se ofvan sid. XXV] jämte *dyr*. Nsm *ogipt* beror väl likasom pron. nsm. *sielf* på felskrifning. Gsf är obelagd, men har säkerligen ändats på *-ri*[*r*] eller *-rar*. Jfr num. och pron. gsf *annarir* [B har *andri*, hvilken form dock kan uppfattas som dat.], *sennir*, *sinnar* [B], *þairi* [bis], *teiri* [B 27r], *teirir* [B]. Dsf *aldri*, **ainloyptri*, *ofrelsi*, *gutniscri* [B *gutniski*], *retri* [B *rette*] och bland ptc. pret. *berþri*, *cauptri*, *oschiptri* [B *oschipti*], *o guldni* [B *o guldinne*].[3]

---

[1] I 'Stadga för S. Karinsgille'. Se Klemming Småstycken på fornsvenska sid. 149:10, 149:11 och 151:1. [2] Ole Worm 'Fasti Danici'[2] Hafniæ 1643 sid. 138. [3] Jfr num. dsf *annari* [B 7r *andri*] och pron. dsf *huerri*, *hueri*, *þenni*, *senni*, *sinni*, *vari*, *þairi*.

Om dsn *halfru* se ofvan sid. XXXIX. Asm *bundnan* har ersatt det äldre *bundin* [Åkirkeby]. Gpl *aldra* [B 3 ggr *alla*], *helgra*, *lerþra*, *margra*, *crisna*, *bolfasta*, *scyldasta*. Jfr pron. *senna*, *sinna*, *þaira* och num. *annara*.

Ny 16 : 13 kan måhända uppfattas som dentallös asn. *Ia*-stams böjning är belagd hos **miþr*.

Svag böjning i positivus eller superlativus. Belägg: nsm *vngi*, *yngsti* m. fl.; nsf *huita*, *nya*; nsn *nesta*; gsm *helga*, *yngsta* m. fl.; gsf *fornu*, *nyu*; gsn *helga*; dsm *norþasta*, **sunnarsta*; dsf *fornu*; dsn *fyrsta*; asm *norþasta*, *sunnarsta*, *yngsta*; asf *fy[r]stu*, *hoystu*; asn *fyrsta*; np *mestu*, *nestu*, *olerþu*; gp *helghu[daga]*, *mestu*, *nestu*; dp *ypnu*, *mestu*, *nestu*; ap *fremstu*.

Afvikande från normalböjningen är nsf *fyrsti*, som troligen fått sitt *i* på grund af sin användning som räkneord. Jfr nsf *fyrsti*, *þriþi*, *fiarþi*, *femti* i Fasti Danici uppl. af 1643 s. 152.

Pron. *sami*, som i det stora hela böjes likasom ett svagt adj., visar följande afvikelser från normalböjningen: gp *sama* A 23 : 17, B 19r; dp *sama* A 23 : 23, B 29r, 39r; dsf *sami* B 15r. Om räkneordet *þriþi* se längre fram.

Komparativböjning.

Belägg för normalböjningen: nsm *nerari*, *verri*; nsf **hoygri*, *mairi*, *minni*, *yfri* [Fasti Danici][1]; nasn *maira*, *styra*[2]; dsm *eptra*, *frembra*; dsn *fyrra*, *maira*; asf *mindri*; asn *maira*, *minna*; np *flairi[n]*, *lengrin*, **mairin*, *minni*, *nerari*, *smeri*, *storari*, dp *flairum*, *minnum*; ap *driaugari*, *hoygri*, *flairi[n]*, **niþri*.

Afvikande från normalböjningen äro formerna dsm *sue verþari*,[3] dsn *mairu* [Noreen Aschw. Gr. § 463 . 1],

[1] I ordboken sid. 54 : 1 bör *yfra* helst ersättas med *yfri*.
[2] Icke npn som Noreen uppger i Aschw. Gr. § 463 . 2.
[3] Denna form beror möjligen på dittografi [det följande ordet är *manni*], men kan också uppfattas som oböjd. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 461.

npn *flaira*[1] samt i anslutning till den svaga positivböjningen dp **frembru*; ap *niþru*.

Formerna på *-in* [i st. f. *i*] förekomma i cod. A endast där komparativen icke står omedelbart före ett substantiv, till hvilket den utgör bestämning [Söderberg sid. 43]. Söderbergs framställning refereras orätt af Noreen [Aschw. Gr. § 463 . 3], som säger, att formerna på *-in* i cod. A ej skulle kunna användas i egenskap af attribut. Märk framför allt fallet *bol flairin* 45 : 17.

Participium presens. Böjningen framgår af följande belägg: nsm *aigandi*, *boandi* m. fl.; nsf *hafandi*; gsm *aiganda*; dsm *aiganda*; asm *aiganda*, *valdanda*, *gangandi*, *riþandi*; np *magandi*, *roandi*, *siglandi*, *viliandi*; dp *lifandum*; indekl. *segiandis*.

B har [25v] dp *liffuando* antingen i anslutning till adjektivens svaga positivböjning eller genom felskrifning [bortglömdt nasalstreck].

Om part. pres. i substantivisk funktion se under *nd*-stammar sid. XCVIII.

Adverb.

Påpekas må det dentallösa adverbet *lang* 16 : 4. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 454 . 1 c och § 470 anm. 11. Det bör vidare anmärkas, att af adjektiv i komp. former på *-i* användas adverbielt: *dyrari*, *sueuerþari*, *viþari*. I ännu större utsträckning användas former på *-a*[2] [asn]: *fyrra* [B 28r], *legra*, *maira*, *minna*, *oystra*, *verra*. Å andra sidan användas rena adverbkomparativer någon gång attributivt: *fierrar* 43 : 22, *manninerar* 21 : 1. Af adjektivernas superlativer användas som adverb former på *-t*, *-u*, *-um* och *-i*. Jfr *fyrst*, *fyrstu*, *mestu*, *fyrstum*, *fyrsti*. Se Noreen Aschw. Gr. § 470 . 5, § 470 . 2,

[1] Denna form kan bero på dittografi eller också uppfattas som nsn. Se ofvan sid. XXXVI. [2] Jfr Noreen Aschw. Gr. § 470 . 6.

§ 470. 3b, § 471 anm. 3. Måhända beror adv. superl. på *-i* i någon mån på anslutning till adv. komp. på *-i*.

Numeralia.

Se ordboken. Om **tuair* se Pipping Gotl. stud. s. 91 ff. Om gsf *annarir*, dsf *annari* [*andri*] se sid. XCVIII och om felskr. *aþrar* sid. XXXVIII. *þriþi* har [jfr Aschw. Gr. § 491] i det stora hela *-jan* ∽ *-jōn*-stamsflexion. Märk dock nsf *þriþi*. Huru *halfþriþi* 41 : 18 skall förstås synes osäkert, då dess hufvudord *elna* kanske kan uppfattas både som gsg och gpl, och då möjligheten af att *halfþriþi* var indeklinabelt måste tagas i betraktande. Jfr dsf *halffemti* 19 : 16. Anmärkningsvärdt är, att vi 32 : 19 finna gsf *þriggiu* i st. f. väntadt *þriþiu* [B *tridio*]. Denna omständighet får en viss vikt, om man observerar, att Vgl. I [Corpus Juris I 17 : 7] omvändt har *þriðiæ* i st. f. väntadt *þriggiæ*. *Siauanda* [B 42v, texten 47 : 12] behöfver man icke med Noreen [Aschw. Gr. § 492 anm. 1] uppfatta som skriffel. Jag tror, att formen bör förstås som en fgotl. transponering af da. *siuende*, som användes på motsvarande ställe i versio danica [Schlyter sid. 205 : 11] och är belagdt äfven annorstädes [jfr Kalkar Ordbog III 735].

'Fasti Danici' innehåller många belägg för räkneord, som ej anträffas i lagen eller Sagan. Exx: *allivu* [med normal kontraktion *ai* > *a* ffför geminata],[1] *atrtan*, *niutan*,[1] *þriatihi*, *fem tihi*, *siautihi*, *atitihi* [läs *atatihi*], *hundraþ*, *þusant* [läs *þusand*],[2] np *fyrstu*, *þriþiu*, *fiarþu*; nsf *fiarþi*, *femti*, *siatta*; nsm *atundi*, *þrettandi*. *Siauna* står antagligen i st. f. *siaunda*. Från den öfriga runologiska litteraturen kan man hämta formerna dsf *tolfte* [Säve 153], *fiurtando* [Säve 147] och *siæktando*? L. 2827.

Om **pronomina** lämnar ordboken rätt fullständiga upplysningar. Npm *þiʀ* [Sjonhem] beror säkert på analogibildning efter *vīr*, *īr*. Annorlunda Noreen Aschw.

---

[1] Denna intressanta form finnes icke omnämnd i Noreens Aschw. Gr. [2] *þusind* är danism likasom *siu*, *ti*.

Gr. § 508. 10.[1] Rörande npm *þaʀ* [Ardre III] se den hos Noreen loc. cit. omnämnda litteraturen. Angående npn *þa*? [A 7:20] se Kock Svensk ljudhistoria sid. 292.

Fårömålets *ēvar* 'vår' har utvecklats ur ett fgotl. **ūar*[*r*]. Se Noreen Sv. landsm. I 346 f. En medeltida form **ōar*[*r*] 'vår' ansättes af Noreen [loc. cit.] och v. Friesen Hum. Vet. Samf. skr. VII 2 sid. 65, men såvidt jag vet har ingen observerat, att detta antagande kan styrkas med belägget asm *oarn* Säve 63.

Om pron *huer* ∽ *huär* och *huär* se ofvan sid. LXXIII ff. om *nequar* ∽ *naqwar* se sidd. XIX och XCI; om *sinn* ∽ *senn* sid. LXXIV. Asm *sen* = *senn* förekommer redan på Ardre III. Om *hitta*, *his*[*s*]*an* etc. se Noreen Aschw. Gr. § 509 anm. 1.

Verb.

Presensparticipiernas böjning är redan behandlad på sid. C, och de intressantaste kasusformerna af ptc. prt. sid. XCVIII f.

Infinitiven har ändelsen *-a* äfven vid hiatus: *boa*, *broa*, *troa* [men rungotl. *bo?*].[2]

Verbernas former i 1. och 2. pers. äro jämförelsevis sällan belagda. Af 1. pers. finnas blott följande fall: 1spi *ier* [9:8 i ordboken sammanfördt med 3spi], *ma*, *uil* [Säve 77], 1spk *fari*, 1sii *vildi*, *uar* [Säve 153], 1ppi *faum*, *sculum*, 1ppk *magin*, *kunin* [= *cunnin*, Stainkumbla II], *biþim* [Säve 122 (och 202?)] och *biþium* [Säve 123]. Formerna *biþim* och *biþium* läsas på två syskonstenar från Lye, båda daterade 1449. Af 2spi märkes formen *matt* samt *viltu* med efterhängdt pronomen. För öfrigt sammanfalla de belagda formerna af 2spi alltid med 3spi,[3] 2ppi äro: *vilin*, *vitin*, *sculin*. 2spk äro *huti*, *stemni*, *fai*. 2ppk saknar belägg. 2sii

---

[1] Om dat. *us* se sid. LXXI. [2] På en runsten från Sanda. Pipping Reseberättelse till Vitterhetsakademien 1902. [3] Jag läser *hafir*, *laifr*, *vaitr* som *hafr*, *laifir*, *vaitir*. Jfr ofvan sidd. XXV och XXVI.

äro *lufaþi*, **sculdir;*[1] *drapt*, **gaft*, *vast*; **fict.*[2] 2 sik, 2 pii och 2 pik äro obelagda. 2 s imperat: *varþa*; *byt*, *gier*, *gierþ*, *laiþ*, *loys*, *royn*; *haf*; *vīt* [B 38 v] 'bevisa'; *bint*, *gelt*, *geld*; *cum*; *tac*; *fa*, *lat*; i Fasti Danici *byria*, *tel*, *haf*, *sla*, *vet* pro *vit* samt *si* 'se' [Åkirkeby]. 2 p imperat *herþin*; *giefin* samt på runstenar *biþin* [Säve 38, 39, 40, 41, 46 m. fl.] och *biþir* [L. 1707, 1708]. Pret. konj. är belagdt endast i fallen 3 sik *hindraþi*, *vildi*, *quami*, *sagi*, *vari*, *gatis*, *fori*, *toki*, 3 pik *callaþin*, *hoyrþin*, *scriþin*, *quamin*, *varin*, *satin*, *þorftin*, *sculdin*, *mattin*.

I cod. A har pres. konj. i 3 sg alltid ändelsen *-i*, i 3 pl alltid ändelsen *-in*, så vida man icke vill uppfatta formerna *liggi* 10 : 24 och *wari* 63 : 14 som plurala, hvilket väl är möjligt, men knappast nödvändigt [jfr Söderberg s. 43 not 1]. Cod. B har 3 ppk *si* [44 v], *luffui* [8 v].

Växlingen *guþ hielbin* ∽ *suiki* [Sjonhem I] beror på att *guþ* vid denna tidpunkt höll på att öfvergå från neutr. pl. till mask. sg. Jfr Läffler Ant. Tidskr. f. Sverige V 149 ff, Bugge ibid. sid. 145.

Angående böjningen inom de särskilda verbgrupperna må ännu göras några anmärkningar.

I svaga kl. Part. prt. *rimnin* [af *rimna* = fisl. fsv. *rifna*] i st. f. **rimnaþr* har uppkommit på grund af sammanställningen med *suigin*. *Hemna* böjes i cod. A alltid efter 1sta sv. Blott B bevarar spår af böjning efter 3dje sv. Jfr ofvan sid. XXX. Sekundär böjning efter klass I visa äfven *biþa* och *auca* [Noreen Aschw. Gr. § 526 anm. 2 och 542 anm. 11].

II svaga kl. Om 3 spi *leggir* se sid. XV not 4. Då formen är belagd 4 ggr i A, torde *i* knappast få upp-

[1] Formen *schuldir* läses 2 ggr i cod. B. Då denna handskrift i mer än ett fall uppvisar ålderdomligare former än cod. A [B *hempt* = A *hemnat*, B *fadur* = A *faþurs*; B *dytir* = A *dytrir* se ofvan sidd. XXX och XCVIII], kan jag i motsats till Noreen Aschw. Gr. § 563 anm. 2 icke anse *schuldir* som skriffel. Formen *lufaþi* kan med så mycket mindre skäl åberopas som bevis mot äktheten af *schuldir*, som den förekommer i Sagan. [2] Jfr äfven pret. pres. *matt*.

fattas som svarabhakti. Om preteritalböjningen se Pipping Gotl. stud. sid. 115 ff, Zur Theorie der Analogiebildung, Mémoires de la Société néophilologique à Helsingfors IV 303 f., Noreen Aschw. Gr. § 549 . 2a. Kristensen IF XIV Anz. s. 24 f. Annorlunda Tuneld Ark. XIX 375 f., XXI 383 ff.

III svaga kl. Om 3spi af *giera* [Hauggrän *kierua*] se sid. IX mom. VIII och sid. XCI. Ang. formerna *gierra, garran* se å ena sidan Rydqvist II 412, Noreen Aschw. Gr. § 240 anm. [*rw* > *rr*] och å andra sidan Kock Ark. XXII 278 [inf. *gierra* efter 3spi **gierr* = fisl. *gerr*]. Om preteritalformerna *þytti, syct, ort* se Pipping Gotl. stud. sid. 116 f. Om *hemna* se sid. CIII.

IV svaga kl. Om 2spi *hafir* se sid. XXV. 3spi *lifr* är = *liuær* i Ög. Se texten sid. 11 not 9. *Fulgin* är troligen felskrifning [se sid. XLIII], om också oomljudda former af detta verbum finnas på annat håll och kunna förklaras [jfr fht. *folgên*]. *Segia* böjes helt och hållet efter 2. svaga, om man frånräknar den sannolikt ogotländska formen *sagdu* [B 2r, se Gotl. stud. sid. 117]. *Segir* 50:2 är en af yngre hand korrumperad form.

I starka kl. Den enda belagda finita preteritalformen i texten är 3pik *scriþin*. Belägg ur runlitteraturen: 3spk *suiki*, 3pii *suku* [= *sycu*] och *siku*[1] [Sjonhem I]. 3pii *riþu* [Åkirkeby].

Verbet *vīta* vacklar mot 3dje svaga kl. Jfr texten sid. 3 not 5 och Noreen Aschw. Gr. § 526 anm. 3.

II starka kl. Belägg ur runlitteraturen: 3sii *bauþ*[2] [Pilgårds[3]], 3pii *guto* [Säve 108] och ptc nsm *skutin* [Säve 123]. Om ngotl. *flåv* < **flō* 'flög' se sid. LXII.

---

[1] Om *siku* på Tjängvide-stenen se Brate Ant. Tidskr. f. Sv. X. 1. 359. [2] Textens enda belägg för vokalisationen i pret. sg. ind. är 3sii *laut*. [3] Pipping i 'Nord. stud.' tillegn. A. Noreen sid. 175 ff.

III starka kl. Om frånvaron af omljud och brytning i typen *stinqua* se sidd. LXXII och LXXV. I hvilken utsträckning *bregþa* ∽ *brigþa* böjdes efter denna klass, är osäkert, emedan det ej alltid kan afgöras, när en vokal ffför *r* är att uppfatta som svarabhakti. Jfr sid. XXV. Ptc. nsm. *brigdir* är säkert en svag form.

Osäkert är huruvida formen *þrengr* hör hit. Se sid. XXVI.

Kompletterande belägg: 3sii *bran* = *brann* [Säve 107], sup. *unit* = *vnnit* [Hauggrän], ptc nsn *bruggit* [Kat. gillest. 151 : 9].

IV starka kl. Om brytningen i pres. se sid. LXXVI. Ang. formerna *bierra, bierir* se texten sid. 9 not 1 och sid. 20 not 7. Runbelägg: 3sii *bar*? Säve 132 [år 1582] och 3pii *kuamu* [Pilgårds].

V starka kl. Om brytningen i presens se sid. LXXVI. Prt. ptc. har alltid samma vokalisation som presens. Belägg: *drepin, rekin, vegin, verit,* **ietit, giefit** [jfr **giafit** Säve 109, där brytning otvifvelaktigt föreligger[1]]. Om böjningen af *vera* och *sia* se sidd. LXV f., LXIX och LXXVI not 1. *Lagrekat* är felskrifning; se sid. XXXVII. Kompletterande runbelägg: 3sii *baþ* [Säve 94], *uaah*[2] [Säve 80], 3pii *trabu* = *drapu* [Säve 87].

VI starka kl. Om 3spi *døyr* se sid. LXXXIX. Om böjningen af *draga* se Gotl. stud. sid. 126. Prt. ptc. *staþin* [10:14], som hör till *standa*, betyder 'stadd' [Schlyter Corpus VII 17 och Ordbok 596], icke 'deprehensus' [Schlyter Corpus VII 297], 'ertappt' [Noreen Aschw. Gr. § 540. 3]. Den felaktiga öfversättningen beror på förväxling med det bredvidstående *takin* [10:15]. Runbelägg: *tu* = *do?* [Tjängvide][3], *to, do* [Ardre IV, Sjonhem III, Säve 18, 76 m. fl.].

---

[1] Kock Ark. XVII 176. [2] Af *vega* 'dräpa', som har sekundär böjning efter denna verbklass. Jfr Noreen Aisl. Gr.[3] § 487 anm. 5. Aschw. Gr. § 538 mom. 2. [3] Brate-Bugge Ant. tidskr. f. Sverige X. 1. s. 356 ff.

Reduplicerande verb. Emendationen *haitr* > *haitir* 37:9 [jfr sid. XXVI samt Noreen Aisl. Gr.[3] § 522. 2 och Aschw. Gr. § 570 anm. 4] stödes af 3spi *haitiR* [Sjonhem III]. Andra runbelägg af intresse: 3sii *bikui* =*biggui*'bodde' [Hauggrän], *hiak*=*hiagg*'högg' [Säve 165], *liat* läs **lait* 'lät' [Säve 154][1], *fil* =*fell* 'föll' [Tjängvide]. *Fell* är påtagligen en ljudlagsenlig form. Däremot är 3spi **hielt* 'höll' [sid. LXXX] < **hialt* påverkad af pluralen vid den tidpunkt, då rotvokalen *e* brutits till *ia*, men ännu ej fått *u*-omljud. *U*-omljudets inträde i pluralen **hialdu* > *hieldu* hämmades sedermera genom inflytande af singularen **hialt* > **hielt*. Jfr sid. LXXX samt Pipping Neuphil. Mitteil. 15/11—15/12 1902 sid. 12.

Preteritopresentia. Om pres. ind. af *vera*, som i viss mån hör hit se sid. LXV f.

Egendomliga för fgotl. och för dalmålet äro formerna *al*, *ulu* = *scal*, *sculu*. Jfr Kock Sv. Landsm. XI 8 sid. 37 f, Noreen Aschw. Gr. § 322 .:3. Cod. B har en gång [2v] *tarfar* = A *þarf*. Runbelägg: 3spi *mun* [Hauggrän], 1ppk *kunin*=*cunnin*[Stainkumbla II],? *skulin*? [Säve 77].

Det återstår att tillägga några ord om beröringarna mellan forngotländskan och angränsande dialekter eller språk.

Såsom Guta Saga uppgifver, och enligt hvad man äfven eljes har sig bekant, lydde Gotland i den äldsta kristna tiden under Linköpings stift[2].

---

[1] Jfr *riaþ*, läs *raiþ* 62:12 [se sid. XLI]. Normalformen i fgotl. runskrift äro *lit*, *lit*, pl. *litu* [Ardre V, VII m. fl.]. Ang. kvantitetsförhållandena hos dessa former se dels Kock Sv. L. X. 4. s. 6 f., dels Noreen Gesch. d. nord. Spr. s. 634. Att fgotl. *hit* 'hette' haft lång vokal framgår af ngotl. *heit* [Noreen Sv. landsm. I s. 349]. Formerna 3sii *let* och 3pii *letu* läsas på Hauggrän-stenen och på stenen Säve 18. [2] Detaljerade uppgifter om de kyrkliga förhållandena på Gotland under äldre och nyare tider finner man i 'Visby stifts herdaminne' af O. W. Lemke, Örebro 1868.

Denna kyrkligt administrativa anordning utgjorde naturligtvis ett viktigt band mellan landskapen Gotland och Östergötland, men icke det enda, ty liflig förbindelse hade säkert långt tidigare rådt mellan Östgötakusten och Gotland, som var en viktig station på en af de mest anlitade vägarna österut. Man har sålunda goda skäl att forska efter likheter mellan forngotländskan och fornöstgötskan, och i själfva verket föreligga en hel del sådana.

I. Den s. k. Rökgruppens runtecken anträffas inom Sverige företrädesvis i Östergötland [Rök, Ingelstad, Kälfvesten, Slaka samt Gursten i Tjust, som hörde till Östgöta lagsaga[1]] och på Gotland [Tjängvide, Pilgårds].[2] Om frändskapen mellan runtecknen på den gotländska Roes-stenen och på östgötska stenar [Rök, Ingelstad, Gursten] se Bugge Sv. fornm. för. tidskr. XI s. 123 f, där likheten mellan typerna på Rök-, Tjängvide- och Pilgårds-stenarna äfven påpekas[3].

II. *a*-brytningen synes hafva inträdt väsentligen under samma betingelser i några delar af Östergötland [bl. annat i det vid kusten belägna Söderköping] och på Gotland. Se Kock Ark. XVII 174 f. samt ofvan sid. LXXV ff.

Bevarandet af *a*-brytningsdiftongens kvalitet i vissa kombinationer erbjuder äfven anmärkningsvärda paralleler i Ög och fgotl. Jfr Ög *siāl, þiānist, iāka, fiarþe, fiarþungær* och fgotl. *siāl, þiānista, iātta, fiarþi, fiarþungr;* Ög *gialda*, cod. A 2 ggr *gialdin*; Ög *iak, iamn, sialuær, siax, siaxtan*, cod. B *iac* [bis], *iach* [bis] 6r, *iamt, iam* 23v, *iamner* 25r, *iam ner* 25v [Bx], 26r, 26v 2 ggr, *iamburnom* 28v, *sialffs* 27v, *siax* 28r, 28v, *siaxtan* 26r. Jfr Tamm Upps. stud. sid. 25, Kock Ark. V 371 ff, XIII 169 ff.

---

[1] Styffe, Skandinavien under unionstiden s. 174. [2] Jfr Bugge Vitt. Hist. o. Ant. Ak. handl. 11 : 3 s. 78 f. [3] Bugge loc. cit. sid. 124 och Kock Ark. XVII 175 påpeka likheten mellan Rök *þiaurikR* och fgotl. *þiauþ*. Min uppfattning af triftongen *iau* i dessa fall framgår af framställningen sid. LXII ff.

Olson Ög. lj. sid. 74 ff. samt ofvan sid. LXXXIX f, där *ia*-formerna i cod. B dock diskuteras oberoende av östg.

III. Vokalen *e* anträffas icke sällan, där den normala fsv. visar *æ* — detta både i Ög [Olson Ög. ljudl. § 2, mom. 3] och i Söderköpingsrätten [*stemner*, 1 : 12, *medh* 7:22, *razmannumen* 10:13, *fengilse* 11:13, *frelsum* 13:16, *fordervas* 15].

IV. Af de östg. formerna *æt* 'att', *nak*[*u*]*ar* 'någon'[1] är den förra [*et*] normalform i cod. A af G. L., den andra [*naqwar*] i cod. B. Jfr Noreen Aschw. Gr. § 522. 4.

V. Östgötadialekternas *e* 'icke' [Schlyter Corpus II sidd. 96 not 24, 115 not 64, 124 not 73 och 76. Söderk. rätten sidd. 2, 13, 15, 22, 44, 46] är identiskt med fgotl. *ai* 'icke'. Läffler N. T. f. Fil. N. R. V. s. 79.

VI. *han* 'hon' och gs *fians* af *fæ* i Ög betecknas af Olson Ögl. ljudl. sidd. 23 och 18, om ock med tvekan, som gotlandismer. 3ppi *aru* 'äro' [Olson sid. 6] stämmer med *aʀ* på Hauggränstenen[2] och *burt* [Olson sid. 54], afem. *þria* [Olson sid. 38] med fgotl. *burt* [Åkirkeby och cod. B] och afem. *þriar* 'tre'.

Textcodex af Ög. använder i kort rotstafvelse vokalen *u* i många fall, där den normala fsv. har *o*. Se Kock N. T. f. Fil. N. R. VIII 295 ff, Tamm Upps. stud. sid. 24. Detta innebär naturligtvis ett närmande till fgotl. Fgotl. *cuma*, fsv. *koma* har ej blott i Ög utan äfven i andra östg. urkunder [Cod. Bur., Söderk.] påfallande ofta rotvokalen *u* [se Söderwall Ordbok, Schlyter Corpus II 309][3]. Formerna *hauær*, *liuær*, *vitær* i Ög äro identiska med fgotl. *hafr*, *lifr*, *vitr* [Tamm Uppsalastud. sid. 28]. Prt. ptc. *ryddu* [icke *ruddu*] i

---

[1] Kock Fsv. ljudl. s. 525; Noreen Aschw. Gr. § 8. h, Gesch. d. nord. Spr. s. 544. I Söderköpingsrätten märkas formerna *ät* 'att' 18:9, 32:13 samt *nakat* 15, *nakrä* 15:23, *naquar* [med *q* likasom i fgotl.] 35:13, *naquare* 35:14, 18, 19. [2] Jfr dock ofvan sid. LXVI not 1. [3] Äfven i inf. är rotvokalen *u* belagd i Ög. Se sidd. 13:4 och 13:5.

Ög [Schlyter 190:2] stämmer med fgotl. böjning af 2. svaga klassen. Formen *hut* i Ög [Tamm Upps. stud. sid. 32 och Olson sid. 55, Noreen Aschw. Gr. § 518 anm. 2] är = fgotl. *hut* [Säve 77].

VII. I cod. A spåras vissa ansatser till vokalharmoni vid valet af svarabhakti [se sid. XXVII]. I ett fragment af Östgötalagen är en dylik vokalharmoni strängt genomförd och hufvudhandskriften är ej främmande för denna företeelse. Se Olson sid. 80 f. Märkas bör i alla fall, att vokalharmonisk svarabhakti förekommer äfven på annat håll. Se t. ex. Lyngby T. f. Fil. og Pæd. I sid. 23.

VIII. I Söderköpingsrätten anträffas formerna *hiär* 7:9, 46:13, 46:19, *hiär[ländsk]* 12:12 = fgotl. *hier* 'här' och *iär* sidd. 2 och 46, *iä* 44:9 = fgotl. *ier* 'är'. Äfven *siä* 13:9 [2 ggr] = fgotl. *sia* 'se' förtjänar annoteras.

Enligt Noreen Aschw. Gr. § 538 anm. 1 förekommer fsv. *sia* utom i Söderk. och G. L. blott i P.I, KS. och i Sdm. Jag fäster särskild vikt vid formen *siæ* i Sdm [Schlyter IV 103:20, 152:1. Larsson Söderm. ljudl. sid. 27], emedan jag tror, att icke blott denna, utan ännu en hel mängd andra afvikelser från ifrågavarande handskrifts normalspråk finna sin förklaring, om man antager, att språket i en del af Södermanland [antagligen det vid kusten belägna Södertörn] på grund af den lifliga beröringen med Gotland delvis utvecklats i samma riktning som fgotl.

Af R. Larssons afhandling 'Södermannalagens språk. I. Ljudlära' framgår med fullkomlig säkerhet, att minst två olika dialekter [eller såsom Larsson sid. 83 noten närmast synes antaga, två åldersskikt] kämpa om herraväldet i hufvudhandskriften. I språkligt afseende sönderfaller densamma i två nästan jämnstora delar. I den förra hälften uppträder ymniga belägg för vissa företeelser, som anträffas blott sparsamt i handskriftens senare del. De flesta och de viktigaste af dessa i handskriftens förra del uppträdande egen-

domligheter innebära ett närmande till forngotländskan.

I. Likasom i fgotl. användes *e* som tecken för normalfsv. *æ* [Larsson sid. 12 ff].[1]

II. [*i*]*e* användes likasom i fgotl. svarande mot normalfsv. [*i*]*æ* [Larsson sid. 25].

III. Växlingen *i* ∽ *e* i ändelser visar en påfallande ymnig frekvens af *i* eller den af de båda vokalerna, som är allenahärskande i cod. A af G. L. [Larsson sidd. 70—86].

IV. Urg. *ai* har bevarat sin karaktär af diftong och tecknas i ett dussin fall med *ey* eller *ei* likasom i cod. B af G. L. [Rydqvist IV 139. Larsson sid. 55].

V. *ll* förekommer rätt ymnigt, där normalfsv. har *ld* [Larsson § 23 mom. 3. Om dessa formers koncentration i handskriftens förra del, se sid. 121]. Cod. A af G. L. har 2ggr *wal* = *vald*.

Spridda öfver olika delar af Sdm anträffas följande karakteristika, som synas antyda ett närmande till fgotl. eller beröring mellan fsörml. och fgotl.

I. Diftongen *iä* har hvarken i Sdm eller i G. L. undergått framåtverkande omljud, och *iä* är i Sdm. bevaradt bl. a. i uddljud [Larsson sid. 50], en regel af hvilken spår måhända föreligga äfven i cod. B af G. L. [se sidd. XC och CVII].

II. *y* anträffas i Sdm i några fall, där man efter handskriftens normala språkbruk närmast vänter *ø*. Om *yxe* [men *boløxe*], *kywerne*, *yrlugh* se Larsson sid. 40; om *fylghir* [vanl. *følghiæ*] sid. 47. I fgotl. *ø* alltid > *y*.

III. Omljud i pret. af 2. svaga klassen, som är regel i fgotl., är rätt ofta belagdt i Sdm. Belägg: *wæðsæt*[2] 75 : 13, *sæt* 126 : 21, *nærstæd*[*d*]er 118 : 1, *quælde*

[1] Äfven i ändelser användes ofta *e* där *æ* är normalvokal och detta sker företrädesvis i förra delen af handskriften. Larsson sid. 56 noten. [2] Jfr *sett* sid. 1 not 14. I den föreliggande frasen har äfven Ängsö-codex af U. L. den omljudda formen *sætt*. Jfr Westman i 'Nord. stud.' sid. 104. Angående omljudda preterita i fsv. verb af 2. svaga klassen se Noreen Aschw. Gr. § 549 . 2b.

175 : 7. Äfven andra paralleler med hänsyn till *i*-omljudets utbredning föreligga. Jfr Sdm *drægis*[1] 186 : 23 och fgotl. *drega* B 12r [= nygotl. *drēga*].[2] *Rynþiuf* [Larsson sid. 41][3] visar samma behandling af kortstafviga *i*-stammars kompositionsform, som de talrika fgotl. egennammen på *Heg-* < **Hagi-*.[4]

IV. Efter *u* i rotstafvelsen förekommer i Sdm aldrig *o* i den omedelbart följande ändelsestafvelsen [Larsson sid. 94]. I cod. A af G. L. förekommer ändelsevokalen *o* alls icke.

V. Märk formerna: inf *siæ* 'se', 3spk *si* af 'vara' [Larsson sid. 27] = fgotl. *sia, si* och am *þriæ* 'tre' [6 belägg enl. Larsson sid. 61] = fgotl. *þria; burt* [Larsson sid. 36] = fgotl. *burt* [B 3r och Åkirkeby]; *kumber* [Larsson sid. 29] = fgotl. *cumbr*.

Både Sdm [Larsson sid. 32] och Ög [Olson sid. 42] använda likasom fgotl. nästan uteslutande *o*, ej *u*, fför *r* + kons. Men denna tendens synes vara så pass starkt utbredd öfver det fsv. språkområdet [jfr Kock PBB XXIII 527], att den blott i andra hand kan räknas bland bevisen på beröring mellan fgotl. och dialekterna i Östergötland och Södermanland.

De beröringar mellan gotländskan och andra svenska dialekter, som kunna påvisas med stöd af folkmålens vittnesbörd, är jag nu icke i tillfälle att behandla. Rätt egendomligt är det kända faktum, att dalmålet företer så många anmärkningsvärda beröringspunkter med gotländskan. Ansatser till en parallel utveckling kunna spåras redan vid en jämförelse mellan Dalalagen och G. L. Särskildt anmärkningsvärd är den likartade behandlingen af ändelsevokalerna. Som sådana användas i Da företrädesvis *a, i, u* [Brate Ä.

[1] Märk äfven *wæxin* 139 : 3. [2] Se Gotl. stud. sid. 126. [3] Jfr äfven Pipping Zur Theorie der Analogiebildung. Mém. de la Soc. néophil. à Helsingfors IV sidd. 245, 268. [4] Pipping Nya Gotl. stud. sid. 23 not 4.

Vml. lj. § 9], i cod. A endast *a*, *i*, *u*. Normal svarabhaktivokal är i Da *i* [Noreen Aschw. Gr. § 160. 2b], likaså i cod. A, ehuru vokalen här jämförelsevis sällan utskrifves. Då man vet, huru intimt ändelsevokalernas behandling sammanhänger med betoningsförhållandena, och huru djupt dessa senare ingripa i språkens utveckling, får man icke underskatta den symptomatiska betydelsen af de ofvan påpekade, i och för sig måhända oväsentliga omständigheterna.

Om danismer i cod. B se sid. XCII. I cod. A finnas icke många sådana. Måhända höra hit formerna *sogna* 5 : 18, *liggie* 69 : 21, *mundgati* 63 : 23, *bat* 49 : 14. I fda. saknas som bekant [Noreen Aschw. Gr. § 3. 1] ändelsen *-r* i nsg af substantiverna.

Med gotiskan visar gotländskan närmare frändskap än något annat nordiskt språk. Öfverensstämmelserna inskränka sig icke till ljudförhållandena, utan omfatta äfven ordförrådet och ordens betydelseutveckling.[1] Frändskapen mellan gotländskan och gotiskan, har påvisats af Bugge[2] i en djuptänkt och väckande uppsats [loc. cit. sid. 152—158], som här icke kan refereras, men som utgör ett oumbärligt supplement till denna min inledning.

Lågtyskans inflytande på de nordiska språken — äfven lagspråket[3] — har varit mycket stort, och fgotl. har säkerligen mer än de flesta nordiska dialekter varit utsatt för detsamma. Orden *hogsl*, *hogsla*, som sannolikt

[1] Ett bland de märkligaste exemplen härpå utgör fgotl. *lamb*, som icke betyder 'lamm', utan likasom i got. 'får'. Se Bugge Norges Indskr. m. de ældre Runer I 156. [2] Säve Gutniska urkunder sid. XXIII påpekar, att fgotl. *tandr* 'tand' är mask. likasom got. *tunþus*, icke fem., som fallet är i öfriga nordiska språk. Säves förmodan, att *Haraldr Hilditǫnn* ursprungligen skulle hetat **Hilditannr*, synes mig icke välgrundad. [3] Jfr M. Kristensen Fremmedordene i det ældste danske skriftsprog. København 1906.

äro bildade af mlgt. *hogen* 'glädja', 'trösta', anträffas endast i G. L.[1] Mindre säkert är det, att fgotl. **tia* beror på lån från lågtyskan, såsom Kock förmodar [se sid. LXVIII]. I några fall har fgotl. i följd af sin starkare tendens till *i*-omljud inslagit en utveckling, som divergerar från de öfriga nordiska språkens, men konvergerar med lågtyskans. I dylika fall är det svårt att afgöra, om och i hvilken utsträckning direkt inverkan från lågtyskans sida föreligger.[2]

Af utländska appellativer, som inlånats i fgotl. men icke äro belagda i något annat nordiskt fornspråk, vet jag utom de tidigare nämnda orden *hogsl* och *slaper* ej några andra än *tassal* 'spänne'? och *cleti* 'matbod', 'förrådshus'. *Tassal* är sannolikt lånadt från mlgt., där *tassêl* betydde 'spänne hörande till en kvinnokappa', men kan naturligtvis i likhet med flere andra beklädnadstermer[3] härstamma från England. Ordet *tassel* lefver ännu i modern engelska och betyder 'tofs'. Både mlgt. *tassêl* och eng. *tassel* äro lånade från ffr. *tassel*, hvars betydelse synes hafva växlat något, men som enligt benäget meddelande af prof. Wallensköld, vanligen torde hafva betecknat en [förgylld] frans eller tofs. En etymologi för ffr. *tassel* meddelas med en viss reservation af *Hatzfeld* och *Darmesteter* i deras 'Dictionnaire' under rubriken *tasseau*. *Cleti* anses vara lånadt från något baltiskt språk [Säve sid. XXX, Bugge Norg. Indskr. I sid. 156].

[1] Märk äfven [*siau*] *slaperer* 'sju sofvare' i Fasti Danici Källan till Liljegrens läsning *svaferer* [sid. 276] är mig obekant. [2] Om substantiven på *-eri*, samt fgotl. *eln* 'aln' se Pipping Gotl. stud. sidd. 105—107 och 111, Nya gotl. stud. sid. 22 f., Zur Theorie der Analogiebildung, Mém. de la Soc. néophil. à Helsingfors IV sidd. 282—284; Tuneld Ark. XIX 373—375, XXI 378—382. Tuneld vill i Ark. XXI 383 f spåra lågtyskt inflytande äfven i preteritalböjningen af 2dra svaga verbklassen. [3] Alexander Bugge Vikingerne I 275 och II 119.

Huruvida fgotl. *ri* 'stång'[1] lånats från fi. *riihi*, som nu betyder 'torkhus', eller tvärtom är en omtvistad fråga[2], men under alla omständigheter talar ordet i viss mån för, att en beröring ägt rum mellan fgotl. och ffi. Vidare håller jag för sannolikt, att fi. *meri* 'haf' är lånadt från den urgotl. formen af fisl. *marr*[3] m. 'haf', emedan *i*-omljudet hos *i*-stammarna varit mest utbredt på Gotland.[4] Då Thomsen i 'Berøringer' sid. 199 tvekade att antaga germanskt ursprung för fi. *meri*, berodde detta på den då allmänt rådande, men enligt min mening oriktiga föreställningen, att fallande *i* i de nordiska språken ej skulle ha verkat omljud på vokalen i en kort rotstafvelse.

Innan jag afslutar föreliggande arbete är det mig en kär plikt att uttala min varma tacksamhet för den hjälp och det tillmötesgående, som under dess fortgång kommit mig till del från olika håll. Öfverbibliotekarien vid Kungl. Biblioteket i Stockholm dr E. W. Dahlgren har godhetsfullt tillåtit mig att under flere månader begagna cod. Holm. B 64 dels i Göteborgs Stadsbibliotek, dels i Universitetets Allmänna bibliotek i Helsingfors. Kommissionen för 'Det Arnamagnæanske Legat' har satt mig i tillfälle att i Göteborgs Stadsbibliotek ånyo begagna cod. AM 54, som jag vid utgifvandet af 'Gotländska

[1] Ordet *ria* 'torkhus' är i finländsk svenska belagdt redan under medeltiden. Se Söderwall Ordbok. Om formen *ri* insv. dial. se Rietz s. 531. [2] Se Säve sid. XXXI, Lidén Ark. IV 110 noten, Thomsen Berøringer sid. 276, Wiklund När kommo svenskarne till Finland, sid. 28. [3] Denna gotl. form har måhända icke haft samma genus, som fisl. *marr*. Jfr fht. *meri* n. och got. *marei* f. [jämte *marisaiws*]. Om urgotl. **meri* var neutr. [märk fi. *meri*, ej **meris*], utgör fi. *meri* ett bevis för att fallande *i* verkade omljud på vokalen i en kort rotstafvelse, äfven då *i* stod i slutljud. [4] Jfr Pipping Gotl. stud. sidd. 107 ff; Zur Theorie der Analogiebildung, Mém. de la Soc. néophil. à Helsingfors IV sid. 192.

studier' kopierat och aftryckt i Uppsala. 'Samfund til Udgivelse af gammel nordisk Litteratur' har på det mest förekommande sätt tillmötesgått mina önskningar i fråga om den typografiska utstyrseln, ordbokens och inledningens omfång m. m. Bibliotekarien dr Kr. Kålund har förmedlat hela korrespondensen med Samfundet och med tryckeriet — alla korrektur hafva gått genom dr Kålunds hand — och har mer än en gång gifvit mig nyttiga vinkar i fråga om de typografiska anordningarna. Den beredvillighet och älskvärdhet, med hvilken dr Kålund gjort mig dessa tjänster, skall jag alltid bevara i tacksam hågkomst.

Störst är min tacksamhetsskuld till min hustru, som utan att någonsin förtröttas tagit en synnerligen verksam del i detta likasom i alla mina tidigare arbeten.

B 55 v Hier byrias fyrstu*m*.
Af barnum.[1]
Af tiunt.
Af blotan.
Af prestum.
Af helgum dagum
Af munca aigum
Af mann helg.
Af aldra manna friþ.
Af war friþi
Af þingfriþi
Af haima friþi
Af mandrapi ſ**du*m***
Af lutnum[2] **sacum**
Af wereldu*m*[3] **manna.**
Af banda[4] **werel**[5]

A 1 r
B 56 r **Af o soyþom.**[6]
Af berþri cuna.[7]
Af sarum.
Af lutum. ſ**ti turn**[8]
Af manni vir. i*n* tak.
Af hor carllum
Af quinnia[9] **scam**
Af quinna gripum
Af bryþlaupum.
Af erfis gierþum.
Af scarlaþi
Af raiþcleþum
Af gutniscum cunu*m*.[10] B 56 v
Af o gutniscu*m*[11] **fulki.**
Af farvegum ma*n*nz.[12]
Af scoga brigslum

---

[1] I marginalen till denna sida finnes en till stor del utplånad kapitelnumrering utgående från Af barnum som n:o 1. Första läsliga siffran är vj vid Af munca aigum. Schlyter [s. II och s. 3, not 2] anser, att dessa siffror äro skrifna på 1400-talet. Likheten med Bilefelds siffror synes mig dock rätt stor. Jfr. Pipping, Nya gotländska studier s. 16 ff. Om förekomsten af *u*-hakar se Pipping, l. c. s. 18. [2] *n* uppkommet genom ändring. [3] Nasalstrecket har af yngre hand ändrats till *u*-hake. [4] Läs: bandu. B: Bandu. [5] Yngre skrifvare, som ej observerat stafvelsen dum på fjärde raden nedifrån, har tillagt bindestreck, samt på raden inunder: di. B: werildi. [6] Ändradt från o soyþum. Läs: o soyþum (Säve). [7] Läs: cunu (Säve). [8] Läs: Af manni innitaknum (l. tacnum). Har utan tvifvel stått så från början. Jfr. Schlyter s. 4, not 22. B: Aff intecht. [9] Tydliga spår af ändring. Läs: quinna (Schlyter). [10] Yngre hand har ändrat nasalstrecket till en *u*-hake. [11] Läs: o gutniscu. Schlyter: ogutniscu. [12] Schlyter: manz.

A 1 v Af halfgierþi
Af sauþi Af aigna
caupi Af gieldum
Af weþium Af þin
gum Af fear crafi
Af cauptu*m* manni
Af cauptu*m* uksa
Af cauptri ko
Af cauptu*m* hesti
Af hesta tect
B 57 r Af scipa gezlum
Af ranzaki Af þiau
fa reth Af oqueþins
orþum Af o merctu
smafileþi Af svinu*m*
Af bo lambum Af
fastu*m* veþuri o clip
tu*m* Af fastu*m* veþuri clip
tum Af buccu*m* oc gaitu*m*
Af nautu*m*. oc russu*m*
Af a merki Af acrum
Af rofu[1] acrum
Af hafreki
Af eldi
Af bieru eldi
Af broa gerþ Af scu
ti Af warþi ſþum B 57 v
Af husum oc hus þiau
Af byrgslu fulki
Af seþa lausu fulki
Af .i. cornum
Af herum Af scaf
li Af messu falli
Af dufli

---

[1] Bör troligen läsas: rofn. Jfr. 39 r och v.

Hier byrias lagh guta oc segia | so at fyrstum A 2r B 1 bis r

Þitta ir fyrst upp haf .i. la | gum oru*m* þet wir sculu*m* | naicca haiþnu oc iatta[1] cri | snu. Oc troa allir aann[2] guþ alzval | danda. Oc hann [hial]þar biþia | þet hann unni os ar oc friþ sigr oc | hailsu Oc þet et vir magin halda | cristindomi oru*m* Oc tro vari retri oc | landi oru bygdu[3] Oc vir magin huern | dag þet sysla .i. allum giarningum | Oc vilia orum. sum guþi sei dyrþ .i. | Oc or sei mest þarf at beþi til lifs oc | sialar

Af barnum

Þet ier nu þi nest at barn huert | scal ala su*m* fyt verþr a landi oru | oc ecki ut casta. vita scal hueriun | cuna seng sina þann[4] han .i. barn faru*m* || liggr fai miþ sir witnis cunur tuar. griþ | cunu Oc A 2v B 1 bis v grancunu et barn vari datt bu | rit Oc ai gingin hennar handa verc til ʃ [a])þa(| en frels cuna verþr at þi san et haan hafi | barni spilt þa byti han þriar marcr þeg | har sum þet cumbr upp firi kirciu menn. | Vtan þi at ains et han hafi fyr scriptat | sett mal Oc henni bieri lerþr)maþr(fult vit | ni um þa inni han script sina. En en | gin maþr a þar sac a ʃ þa en han du | lar oc cumbr mal upp firi þings me |)n(n. verþr han scir þa hafi han sinar þr | iar marcr af þaim sum hana vitr[5] |

[1] Kan äfven läsas iacta (Hadorph). B: iatta. [2] Läs: a ann (Schlyter). [3] Jfr Larsson, Södermannalagens språk s. 102 och 113; Ottelin, Cod. Bur. s. 80—81; Noreen, Aschw. Gr. § 258. a. 2; J. E. Olson, Östgöt. ljudl. s. 97 och 104. Säve och Noreen, Aschw. Les. s. 36, läsa: bygþu. A 43—44 står 5 ggr bygþu[s]. [4] B: tha En. Jfr A 25 r, A 50 v. [5] Säve s. 60: witir. Jfr dock Rydqvist I, 220, Kock, Fsv. Lj. s. 253 och Tamm, Upps. st. s. 28.

Oc symdar aiþ miþ siex mannum þa en han | uerþr
ful þa byti han þriar marcr soc | ninni En socn
uindr syct ʃ þa en mal | cumbr upp firi þings menn
A 3r þa byti | | þriar marcr þingi Oc aþrar þriar p | asti[1]
En haan at san verþr En cumbr mal | upp firi alla
lyþi. Oc uerþr han en siþan | at san þa laupr i. tolf
B 2r marcr viþr lan | da alla.)h(afr han ai fe at byta Þa
flyi la | nd Oc liggi[2] huerium manni þriar marcr |
viþr sum hana hysir. eþa haimir eþa | henni mat
giefr. Þa hen[3] han vil ai til | aiz at ganga. þa ir
han þau ful oc feld | at þy mali ʃ Þa en hinir
ganga atr | mals sum henni sac kendu. Oc uilia ai
fe | fram leggia þa sculu men hana saclau | sa dyma.
Oc skira þes mals En þair | symin hana miþ aiþ-
um. Oc takin hen | ni orþ af baki sum a legþu
ʃ Þa en | han gangr viþr et han moþr[4] var | Oc
callr[5] barn vara datt burit. Þa þa | rf ai henni fe
fram leggia. En men | vilia henni mistroa um Oc
A 3v engar hafr | | han uitnis cunur þar sum miþ henni
varu þa | en han .i. barnfarum war ʃ þa en am-
batuu[6] | manz uerþr slict mal kient Þa leggir[7] |
engin henni maira fe fram þan siex oyra | penn-
B 2v inga. Þa en han verþr ful. þa byti dro | tin firi
hana siex oyra penninga. Oc leggi | a bac henni siex
vintir[8] sen mali ier intir[9]

---

[1] Läs: proasti (Schlyter). [2] Radering vid slutet af ordet. Ser ut att vara ändradt från liggr. [3] Läs: en (Säve). B: en. [4] Läs: moþir (Säve). Jfr dock Hirt. Ind. Forsch. I 212; Noreen, Ark. VIII 179, Aschw. Gr. § 438. 1 b; Kock, Ark. VIII 383—4. [5] Läs: callar. B, Säve: kallar. [6] Läs: ambatnu (Säve). Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 4. [7] Formen leggir är belagd 4 ggr i A, *leggr ingen gång. [8] Läs: vintr. Säve: wintr. [9] Läs: intr. Säve: inntr.

af tiunt

Þet ier nu þi nest et þar a huer tiþir | hafa oc tiunt til fyra sum han kir | chiu hafr garra. Oc bol var af anduerþu | til scurat þan prestr a firir hanum allan | cristindom at veita[1]. h)u(art sum han)n(viþir[2] þa | rf arla eþa siþla ¶ So iru allir menn um | satir. et firi mariu messu i. fastu scal huer | maþr hafa tiunt sina fram reida[3] beþi ler | [l])þ(um manni sin luta. Oc kirchiu sen .i. rau | ki a huer maþr tiunta. Þa ma engin þet | | segia firir A 4r et ai sei tiunt berþ sen mariu mes | sa cumbr En eptir mariu messu þa scal pres | tr lysa um þria sunnudaga En a fiarþa kir | chiu durum atr luca oc tiþr[4] hepta firi kirchiu | mannum til þes tima at B 3r tiunt ier all fram | raid: Oc þriar marcr fylgia af þaim man | ni sum ai vildi fyr tiunt sina fram raiþa | þitta aigu allir sykia saman Oc allir aigu | at hafa. Sogna[5] menn aigu þriþiun[t])g(Oc kir | chia þriþiung Oc þriþiung prestr ¶ Þa en | laigulenningar[6] far bort[7] meþ tiunt o guld | ni[8] af so)c(n Oc .i. andra. þa sekr hann sic at | þrim marcum uiþr prest Oc kirchiu. Oc kir | chiu men Oc fyri en þau tiunt sina atr | þau et siþar sei ¶ Þa en nequar vill siir | kirchiu giera at mairu maki þan hann | fyr)h(afþi. þa scal hann giera af niu lutum | En [kir] tiunt[9] scal iemvel kirchia hafa sen | lut sum prestr senn. þar til et hin nya ier | vigþ En siþan scal

[1] Läs: vaita. Säve: waita. Jfr Pipping, Gotl. st. s. 93—95. [2] Läs: viþr. Säve: wiþr. [3] Läs: raida. Pipping, Gotl. st. s. 94. [4] Läs: tiþir (Säve). [5] Läs: socna. B: sochna. Säve: sokna. Formen sogna har förklarats på olika sätt. Jfr Söderwall, Hufvudepokerna s. 56; Noreen, Aschw. Gr. § 337. 3. [6] Läs: laigulenningr. Säve: laigulendingr. [7] B: burt. [8] B: o guldinne. [9] Tillägg: þa. B: tha.

A 4v B 3v hann þar giefa tiunt | | sum hann kirchiu gierþi
snimst. Ai ma ha | nn siþan atr laupa til fornu En
hann an | dra hafr gart nya Oc ai ma hann ganga |
fran hinni fornu. oc til nyu siþar þan a | þaim daghi
sum biscupr legþi wigslir | a ʕ þa en þaim tacr
sc)h(ilia um þegar um | fyrsta ar eþa annat. þa scal
sielf[1] vita mi | þ aiþi Oc kirchiu mannu*m* tuem
þaim su*m* | hinir vilia til nemna at þ)h(ann[2] þar .i.
kir | chiu gerþ vari oc .i. wigslu*m* Oc .i. allu*m*
lu | tum so su*m* andrir kirchiu menn ʕ Þa en | fram
iru gangnir þrir uintr eþa þrim | maira þa scal
hann hafa beþi kirchima*n* |)na([3] vitni et hann þar
miþ þaim .i. gierþ va | ri Oc prest senz vitni et hann oc
tiunt | hafi þar esiþan hanu*m* af fyda[4] so sum huer |
annara kirchiu manna ʕ Þa en maþr | laigir acr
B 4r eþa engi yr annari [so)c(nc][5] kir | chiu socn Oc iru
engun hus a. þa scal ha | nn corn tiunt querra laifa.
A 5r þar sum | | acr var til scuraþr En hoy eþa umbla[6]
þa fy | ri ha*n*n haim Oc giefi þaim presti tiunt
af | sum hann syþir[7] tiþir at Oc allan cristindo*m* | hafr
takit af þa en hus iru a þa scal alt qu | ert laifa.
hafi þan prestr tiunt af sum þar | at kirchiu sitir[8]
Iem vel a þaun kirchia sen | lut sum prestr senn

af blotan

Þet ier nu þy nest et blotir[9] iru man | nu*m*
mier[10] firi buþin[11] Oc fyrnsca all | þaim[12] sum haiþnu

[1] Läs: sielfr (Säve). B: sieluer. [2] Läs: hann. B: han. [3] Läs: kirchiu manna. B: kyrkio ma*n*na. [4] Ändradt från fyra. Läs: fyrþa. Schlyter anser att hdskr. har fyrþa. B: fyrd. [5] Schlyter s. 13, not 53 uppfattar de utstrukna bokstäfverna på annat sätt. [6] Läs: humbla (B, Säve). [7] Läs: sykir (B, Schlyter). [8] Läs: sitr (Säve). [9] Läs: blot (Säve, Söderberg, Forngutnisk ljudlära, s. 27). B: bloot. Jfr äfven Rydqvist II 97 noten och 113. [10] Läs: miec (Söderberg loc. cit.). B: mikit. [11] I-prick saknas, hvilket förklarar Schlyters felläsning buþni. Hadorph. Säve, Söderberg: buþin. [12] Läs: þaun (Schlyter).

fylgir Engin ma hai | ta a[1] huathci a hult eþa
hauga. eþa ha | þin[2] guþ. huatki a vi[3] e[t]þa
stafgarþa | ¶ Þa en nequar verþr at þi sandr oc
lai | þas hanu*m* so vitni a hand et hann hafi haizl |
nequara þa miþ mati eþa miþ dryckiu | senni sum B 4v
ai fylgir cri)s(tnum[4] siþi þa ir ha | nn sacr at þrim
marcu*m* viþr kirchiu me*nn* | En þair syct vinna.
Þitta aigu allir syki | a saman Oc allir aigu at hafa
prestr oc | kirchia oc kirchiumenn ¶ Þa en venzl |
ir hanum a hendi þa standi hann firi | | meþ siex A 5v
manna aiþi Þa en kirchiu | menn vinna ai syct oc
cu*m*br þet upp fi | ri þings menn þa veris[5] hann
en miþ | siex manna aiþi Eþa byti iii marcr | þingi
Þa en þet upp cumbr firi landa | alla Þa byti to)l(f
marcr landi en ha*nn* | ai vindr miþ tolf manna
aiþi firi sta*n* | dith

af prestu*m*. oc prest cunu*m*. oc þaira | ¶ barnv*m*

Þet ir nu þi nest et prestr | oc prest cuna Oc
prest barn lerþ | þa[6] iru slic at sleg oc at drapi oc B 5r
)at(allu*m* | lutu*m* su*m* bonda barn En hin olerþu
ful | gin[7] moþur cyni sinu ¶ en sidan framleydis alt Schlyter Add. 1.
th*et* som tar aff komb*ir*[8] bade A qwindi och a keldi,[9]

---

[1] *a* öfverflödigt, saknas i B. [2] Måhända skriffel för haiþin (Säve). Jfr dock A 45 r haþit och Noreen, Aschw. Gr. § 124. 1 a. 3. [3] Schlyter anser, att A har a v i. [4] I motsats till Schlyter tviflar jag på, att det tillagda *s*-et härrör från den ursprunglige skrifvaren. B: chrisnom. [5] B: wers. [6] B: thaim. [7] Läs: fylgin (B, Säve). [8] Schlyter transskriberar Bilefelds svarabhaktitecken med *e*. Den vanligaste svarabhaktivokalen är emellertid *i*, icke blott i cod. A, utan äfven hos Bilefeld. Endast då ett *a* finnes i föreg. stafvelse, är svarabhaktivokalen *e* vanlig hos Bilefeld, men den är knappast vanligare än *i*. [9] Ändradt från keldr; läs: kerldi (Schlyter).

tha fylgir e gutnisku kyni, vtan thi at Eyns, at han taki i [werra] werra oc nidri so Byrd sina, tha ier och hans rethir slikir som Bonda ella bonda Barna: ¶ Tha en *prest* som[1] olerdir hitter[2] sakar at giera ella man at wegha, tha siir han sieluir widir sakom e medan han liffuir, hwat som han er[3] ier inna[4] lands ell*ar*[5] vtan: ¶ Hittir maþr | [le]sacar at giera leþr[6] eþa olerþr þa by | ti engin frammar firi anna*n* þan han*s* | Schlyter Add. 2. custr vindr at ¶ Tha en han döyr[7] oc liauthir hin lerdi sakar, tha biaudi han boot thegar, fyri thy at ey ma præstir widir sakom sia, en hin si oschemdir at taka tegar, en han wil, med thy at ey ier hinom ret B 5v lerdan man at wega, ella illan wilia widir han at haffua, ¶ Tha en han will ey boot at taka, tha schal biera a tingh fyri alla lydi, taki tar en han wil ellar radin allir lydir fyri Boot en si madir osakir. ¶ Tha en han hempn at[8] eyger so Budit, tha Byti han man at fullu werildi, och Allom landom XC. M*arkir*. ¶ Tha en tweir brydir liauta sakar annar lerdir oc annar olerdir, oc wil hin lerdi Byta, en olerdi wil ey, tha leggi hin lerdi fram hafud lut sen taka i hendir som allir landar til nempna, oc haffui helgh sidhan, en hin sie widir sakom som ey wildi Boot biauda, ¶ Tha en werildi wardir budhit, tha bytir hwar sen hafud luta.

---

[1] Läs: son (Schlyter). [2] Läs: hittir (Säve). [3] er utgår (Schlyter). [4] Läs: innan (Schlyter). [5] Schlyter: ell*er*. Säve: eller. [6] Jfr Noreen, Ark. V 386, Aschw. Gr. § 320. 2. B: lerd*ir*. [7] Pipping, Ardrestenarna s. 62, Gotl. st. s. 90. Björkman, Journal of English and Germanic Philology V 389, utgår från oriktiga premisser. Se mina Gotl. st. s. 82. [8] Läs: hempnat. Hela frasen förklarar jag genom att antaga mekanisk öfversättning från ett stadgande på munklatin: Si vindicatum habet, (damno) sic præbito, — —. Betydelsen blir alltså: Om han har hämnats, sedan bot sålunda erbjudits, — —. Det förefaller mycket sannolikt, att en stadga, som närmast gäller prester, först affattats på latin.

¶ Tha en hin lerdi liauter at sakom sia, som ey ma hempna, tha schal)han(boot tegar taka som i Budi ier, B 6r ¶ Tha 'en han ey wil Boot taka, vtan wil heldir hempna, tha skal hin bierra[1] a tingh fyri alla lydi, taki en tar en han wil, ellar Radin their fyrir fe, oc madir si osakir. ¶ Tha en han wil ey lerdum manni Boot i Budi haffua, tha skal han ganga a tingh fyri alla lydi oc kera thar siit Maal segiandis, At iach ier lerdir madir, och til guds tienistu wigdir, iach ma ey y[2] haggom standa, ella i oristu, Boot wildi Jac taka en i Budi wari, en scham wildi Jac naudugir tula. ¶ Tha schulu landar a sia, noyda och man til hanom at Byta iem wel som han war noydir androm at Byta, fyri thy so et hwat tima[3] *prestir* at sia sakom, ella widir sia sakom vtan kristindombir wardir spiltir.

af helgum daghu*m* B 6v

Þitta ir nu þi nest at daga aigu | menn alla helga halda þa su*m* | | biscupar hafa helga buþit. A 6r oc allir | menn hafa wiþr takit Engin scal | annat werc at gierra[4] um sunnudag. | Eþa annan helgan dagh vtan tiþir | at hafa. Eþa guz þianistu at lyþa oc | luf hafa at riþa um bo sett. seen messa | ier su*n*gin. eþa tiþir iru hafþar ¶ ai ma | mandr maira a vagni haua vm sunnu | dagh þan [gu] punz þunga eptir yxna | oyk. Oc halfs eptir hesti.[5] Þa en mai | ra hafr þa ma halda lassi hans til siex | oyra oc þau byti hann siex oyra firi | helgis brut. vta*n* þi at ains et nauþ si | nar[6] til gangin. Oc leþr[7] maþr

---

[1] bierra: biera=gierra: giera. Jfr bierir A 15 r. [2] Läs: *i* (Säve). [3] Enligt en evident riktig konjektur af prof. Tamm har originalhandskriften haft huatci ma. [4] B: giera. [5] Radering vid punkten. [6] B: naud synar. [7] Jfr sid. 8 not 6.

verþi at | spyrþr. þa ma hann asia huat sum | til þrengr. oc lufa i kirchiu sonch[1] sen | ni. So et maþr verþi ai þa[ir])r(clanda | þr ella a vittr vm **gar** ¶ Þa en wi | þari wil aca þa laiti hann e viþr A 6v B 7r þa | nn lerþan[2] mann firi siir sum kirchiu | | socnn-inar[3] a wal.[4] en hann wil o wittr | vera Til caupungs ier manni lufat at | aca miþ garlacum maþnaþi.[5] vstu*m*. Oc | smieri. Oc allu*m* mielcmati. fiscum. Oç | fuglum. eþa soyþu*m*)þaim(sum þa al a torghi | selia. miþ bacaþu brauþi Oc ai meþ | mieli Eþa corni Oc ai miþ varu anna | ri. vtan ha*nn* heti viþr beþi lassi. oc siex | oyru*m*. sac. a halfa þann su*m* taki.[6] En halfa | prestr Oc kirchiu me*nn* þair su*m* hann þa | war .i. staþin þa en hann miþ var ta | kin ¶ Þa en maþr riþr oc raiþr[7] burþi[8] | þa ma ai þan mann clanda eþa saca*n* | vm giara. En hann sielfr sitr a baki | þa en hann hafr rus .i. tughi. eþa lai | þir miþ byrþi þa ir byrþ þaun tyc | B 7v [si])schi(elum. þear[9] sum halfu pundi ier ma | ira Oc þau fylgia en siex oyrar[10] helgi*s* | brut ¶ verþr frels maþr eþa cuna | a verki takin vm[11] sunnu- A 7r dagh eþa an | | nan helghan dagh. þa ier tyct werc | þet alt sum þaun þa .i. handu*m* hafa Oc | liggi þau wiþr siex oyra a viti firi hel | ghis brut. þet a oc halft þan su*m* tacr. | En halft a prestr.

[1] Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 337. 3. B: sochn. [2] En utraderad *r*-släng efter den andra *n*-stapeln. [3] Läs: socninnar (Säve). [4] Jfr A 49 r och Noreen, Aschw. Gr. § 340. 2. a. B: wald. [5] Läs: matnaþi (Säve). B: madnadi. [6] Läs: tacr. B: tak*i*r. [7] Läs: raiþir (Säve). [8] B: Byrdi. [9] Läs: þegar (Säve). B: thegar. Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 311 a. 3. Ark. VI 373. [10] B tillägger fyrir. Ordet kan dock undvaras. Jfr A 9 r: tolf oyrar helgis brut. [11] En fjärde stapel, som af misstag tillagts efter *m*, har annullerats genom en undersatt punkt.

Oc kirchia Oc kirchiu | menn ¶ verþr þrel eþa ambatn manz | vm helgan dagh a verki takin þa bytir | drotin firi þaun[1] þria oyra En þaun yr | kin. þria vintr sen mali ir intir[2]

Af munca aigum

Þet ier nu þi nest en nequar verþr | at þi sandr [en] et hann haggr scog[h]a[3] | firi muncu*m*. Eþa garþa niþr leggir[4]. | eþa nequan[5] main gierir viþr B 8r þa eþa | þairar[6] aigur. þa liggir[7] hanu*m* wiþr ba*n*n | Oc bot halfu mairi þan bonda milli Oc | hafi byt firi þet fyrsta þing sum þar | varþr nest eptir ¶ Þa en þings at bi | | þar)þa(liggia viþr þriar A 7v marcr landa sac. | oc þau byti hann viþir[8] þa at lagum. | þau et siþar sei. ¶ Þa en nequar maþr | giefr sic til clostrs barna lausan. Þa | valdi sielfr aign senni. huatki ma ha | na selia eþa schipta miþan hann lifr[9] | Þa en hann doyr þa stez þrinþiungr[10] | quer .i. clostri. En tueir[11] lutir ganga | atr vndir niþia þa en hann barn a þa | waldi hafut[12] luth sinu*m* ¶ Þa en verelz | maþr wil aign til clostrs giefa eþa til | kirchiur þa)giefi(tiunda luth af iorþ B 8v aign | senni Oc ai frammar vtan þi at[þ] ai | ns et niþiar lufin

af mann helgh

Þet ier nu þy nest et mannhelg a | standa um dagha þa alla sum ver | ch)h(elgir iru. fran þi et

[1] Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 12. [2] Läs: intr. Säve: inntr. [3] *h* är annulleradt genom en undersatt punkt. Schlyter: scogha. [4] Jfr sid. 4 not 7. [5] Läs: nequat. B: naqwat. [6] Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 454 anm. 2 och § 508. 13. B: Eygnir theira. [7] Läs: liggr (Säve). [8] Läs: viþr. Säve: wiþr. [9] Jfr Säve s. 60; Tamm, Upps. st. s. 28. Cod. A har 3 ggr lifr, ingen gång *lifir. [10] Läs: þriþiungr (Schlyter). B: tridiung*i*r. [11] Läs: tuair. Pipping, Gotl. st. s. 91 ff. [12] Läs: hafuþ. B: hafud.

sol setr vm af | tun oc til þes et lysir a þriþia
dygri | ʃ Fiurtan[1] daghar .i. iaulu*m* iru i friþ | |
A 8r tacnir. Siau wicur .i. fastu. Oc all pasca | vica. þrir
gangdahar[2] Oc all helghudaga[3] | vica ʃ Drepr þu
mann a þaim friþi þa | byt þriar marcr ʃ Sargar
þu mann | byt tolf oyra. Slar þu miþ stangu eþa |
yxar hambri byt siex oyra Nycchir þu | manni. eþa
rindr. eþa .i. har tacr. eþa | miþ nefha[4] slar. þa
B 9r byt þria oyra En i | raiþi ir gart ʃ Firi þrel bytir
ai fra*m* | mar þan þria oyra. En hann bloþugt | gierir
þar scal e byta sum gart ir. En | ai þar sum hinn ier
sum gierþi ʃ Pres | tr a tiþir hepta Oc kirchiu
duru*m* atr lu | ca firir allu*m* þaim sum guz helg
hafa bru | tith. Miþ þi eth e fylgir bann helgis |
bruti. Þa scal yr banni sla þegar so ir | byt sum
lagh segia. Oc kirchiu ma*n*num | þyckir raþ vera
ʃ Allir aigu sac sykia | saman Oc allir aigu at
hafa. Socna me | nn aighu þriþiung i sac en annan
A 8v kir | | chia Oc þriþia prestr **hurvi)t(na**[5] **sum** | **ai**
cumb*i*r[6] **landa sac** .i. En landa **sac cu*m*** | **b*i*r**[7] **huerghi**
i helgis **brut vtan þi** at | **ains et** mandr verþi i
kirchiu drepin | þa liggia fiauratigi marcr viþr[8]
B 9v þet | ir landa sac þar a proastr þriar ma | **re*i*r**[9] af

[1] B: Fiugurtan. [2] Läs: gangdagar (B, Säve). Skrifningen med *h* är inkommen från runkalendrarna. Jfr Bugge, Rök. I s. 57 noten; Wimmer, Runenschrift s. 257 not 2. I „Fasti Danici“ är dahr den normala skrifningen. Genom misstag står tillfälligtvis (s. 131 i 1643 års upplaga) kangdar i st. f. gangdahr. [3] Jfr Wimmer, Åkirkeby s. 63, not 3. Thomsen, Einfluss s. 135. [4] Läs: nefa. B: neffua. Ett försök att förklara skrifningen med *h* finner man hos E. H. Lind, Om rim och verslemningar s. 24. [5] B: hur witna. [6] Läs: cumbr. Förkortningstecknet är efteråt tillsatt af Bilefeld. Schlyter: cumbr. [7] Läs: cumbr (Schlyter), se föregående not. [8] B tillägger: ella i kirckiogardi, thar liggia xii. *Markir*, wid*i*r. [9] Läs: marcr (Schlyter). Förkortningstecknet är efteråt tillagdt af Bilefeld.

firi banz mall[1] ¶ Kirchiur iru | allar iem helgar a landi en mandr ver | þr **vengin**[2] .i. En kirchiugarþar iru | **þrir** helghastir .i. lagh tacnir Þar sc**u** | lu sakir menn helg hafa iem w)e(l .i. pre | st garþi **sum** .i. kirkiugarþi þar liggi | a wi**þ**r fiauratighi marcr. En sacr ma*n* | dr **ver**þr fangin[3] .i. þairi helg ¶ En sa | **kir** allar andrar þar sum smeri ieru | **oc ai cu**mbr landa sac .i. þa aighu kir | **chiu me*n*n** þriþiung .yr. en kirkia ann | luth[4] Oc **ann** prest**r** ¶ Slar þu m**a** | **nn .i. kirkiu meþ stangu e**þa yxar | | hambri. eþa sargar .i. kirchiugarþi þar | liggia siex A 9r marcr wiþr ¶ Slar þu ma*n*n | miþ nefa .i. kirchiu. eþa schiautr þu ma*n* | ni eþa .i. har tacr Eþa .i. kirchiu- B 10r garþi m | iþ sta*n*gu slar. eþa yxar hambri. þar liggia | wiþr þriar marcr Slar þu ma*n*n miþ ne | fa .i. kirchiugarþi , *ella schiauter thu manni,* eþa tacr þu ma*n*n .i. h | ar. þar liggia wiþr tolf oyrar helgis brut | ¶ Þa*n*n .a. e. wig)s(lu*m* syrgia su*m* wig)s(lir hafr | brutit Oc þar schir)t(giera su*m* ha*n*n o schir)t(gi | erþi meþ þri*m* marc*u*)m(

af aldra ma*n*na friþi

Nv iru enn friþr[5] andrir tuer þair | su*m* mestu varþa et menn ulu ma*n*n | helg halda. þar liggr ai ba*n*n wiþr. oc | ai biscup[6] sac vta*n* þy at ains. et þet ver | þi a helgu*m* dagi gart. þet ier aldra m | anna friþr. laupar[7] .a. fiurta*n* natu*m* ep | tir pascar. oc fem natu*m* eptir miþssu | | umar[8] Oc standr a tiu A 9v

[1] B: maal. Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 298. [2] Läs: vegin (Schlyter); B: wegin. [3] B: wegin. [4] Ordet är nästan utplånadt. [5] Läs: friþir (Säve s. 60). [6] Jfr A 49 r och Noreen, Aschw. Gr. § 383. 2 c. 5. B: Biscops. Schlyter: biscups. [7] Läs: laupr (Säve). B: laup*i*r. [8] Läs: miþsumar (Säve). B: midsommar.

B 10 v n[1] netr. oc tiu | daga at huaru bragþi. laupr vm so | la vpp gang. beþi af. oc a. ¶ Depr[2] þu | ma*nn* a þaim friþi. þa byt so miclu ve | reldi wiþr landa alla su*m* hinn ier dyr | su*m* þu drapt. banda haldr þir engun fyr | þan þu butr[3] hafr. Sargar þu ma*nn* | eþa ber a þaim friþi. þa byt þriar mar | cr ¶ A þaim friþi ma engin firi andru*m* | spi)e(lla huatki hus eþa garþa. vta*n* ha*nn* | sei sacr at þrim marcu*m*

Af warfriþi

Nv ier enn warfriþr siþan ha*nn* lau | pr a halfum manaþi firi aldra ma*n* | na seþir. Oc standr a halfan manaþ | eptir. A þaim friþi ma engin wirþa | firi andru*m* huatki)h(est eþa vxa miþ | þy et bo*n*di þarf þa huern dag a acru*m* | hafa vtan hann sei
B 11 r sacr at þrim mar | cu*m* ¶ Þa en gield ir ma*n*na
A 10 r millan oc | | ier lagrytt til gielz. þa wirþin annat | bo hans soyiþi[4] eþa cust. oc ai orta soy | þi su*m* ha*nn* þa viþr þarf

af þing friþi

Þar ier enn siþan þingfriþr ma*n*na | þings me*n*n aigu þingfriþ sykia. | Tacr)þu(mann .i. har. Eþa meþ nefa slar | .a. þingi. þa byt þriar ma)r(cr firi þing | friþ. Oc þau lagha bytr Slar þu m | ann miþ sta*n*gu. eþa yxar hambri eþa | sar vaitr.[5] byt þriar marcr. ¶ Drepr | þu ma*nn*[6] eþa af hagg vaitr[7] byt siex | marcr. vtan þy at ains et mandr ver | þi at

[1] *n* utgår (Schlyter). [2] Läs: Drepr (Schlyter). B: Drep*i*r. [3] Läs: byt (Schlyter). B: Byt. [4] Läs: soyþi (Säve). B: soydi. [5] Läs: vaitir. Säve: waitir. B: weit*i*r. [6] B tillägger: at daudom. [7] Läs: vaitir. Säve: waitir. B: weitir.

hemdum drepi*n*[n] ꝭ Ai ma sacr ma | þr þingfriþi vm troysta. en ai ier aldra | manna friþr

af haim friþi

Þa ir enn | hueriu*m* ma*n*ni haima friþr siþan B 11v ꝭ Dre | pr)þu(ma*n*n haima .i. garþi sinu*m* eþa af ha | gg veitr.[1] þa byt tolf marcr wiþr lan | da alla. oc andrar tolf hanu*m*. Oc þau | | wereldi ꝭ Slar A 10v þu ma*n*n miþ sta*n*gu e | þa yxar hambri Eþa sar veitr.[1] þa byt | þriar marcar hanu*m*. oc andrar þriar. | mogha. oc þau laga bytr ꝭ verþr hus | bondi berþr .i. garþi sinu*m*. haima eþa | flaira fulc. þa tacr[2] þa*n*n ann haim so[m])c(n[3] | su*m* hoy)g(str ir oc ai flairin. En all sculu | hafa lagha bytr

Af mandrapi

Þet ier nu þy nest en so illa ca*n*n bie | ras miþ fianda raþi et ma*n*dr hittr[4] | mann at drepa. þa scal flya miþ hanu*m* | faþir. oc sun. oc broþir. ꝭ Þa en ai iru | þair [sti] til. þa flyin miþ hanu*m* nestu | niþiar vm fiauratigi netr til þairi | kirchiur[5] B 12r su*m* allir me*n*n hafa helg. i[6] tak | kit.[7] þet ir farþeim.[8] oc þingsteþi oc at | lingabo. þar scal hafa

---

[1] Läs: vaitir. Säve: waitir. B: weitir. [2] B fortsätter: han sak fyri heim frid som. [3] Schlyter uppger oriktigt, att här ursprungligen stått soin. Från *c*, som är skrifvet öfver raden, går ett kors ned till den första *m*-stapeln, hvarigenom betecknas, att densamma skall ersättas med *c* (och de båda följande staplarna läsas som *n*). En arm af detta kors har af Schlyter uppfattats som *i*-prick. [4] Läs: hittir (Säve). B: hitter. [5] B: kirckior teirir. Jfr Säve s. XVII; Noreen, Aschw. Gr. § 454 a. 2; Pipping, Nya gotl. st. s. 14. Mot Noreens uppfattning måste ännu framhållas, att til ej styr dat. i cod. A af G. L. Se s. 40 not 3. [6] B: i helgh. [7] Läs: takit (B, Säve). [8] Läs: Farþaim. Jfr Pipping, Gotl. st. s. 94. Säve: Farþhaim.

helg. oc heli so .i. | prest garþi su*m* .i. kirchiugarþi.
¶ En | siþan þet ier vt gangit. þa riþi þen | gat | |
A 11r su*m* ha*n*n bandu will hafa dragit. oc | dragi vm
haim þorp þry. Oc so lang[1] a | scoga fran haim-
þorpu*m* þaim þrim et. | .i. miþiu mytis fran andru*m*
haimþorpu*m*. | su*m* annat vegscogs[2] liggia En hann
loy | fi far af þaim su*m* aign aighu[3] ¶ Ai ma |
bandu draga vm þing eþa caupu*n*g | oc ai vm
kirchiu maira þan aina. þa | sum ha*n*n til sykir.
hafi siþan helg .i. ba*n* | du sinni. oc sii wiþr annar.
Oc dragi .e. | a þaim friþi su*m* nestr ier eptir
B 12v pascar. |)þa([4] En þar til haldr hanu*m* banda þaun
sum | ha*n*n þa drog. en ha*n*n vandreþi hafþi ny |
gart. þet calla me*n*n vatu bandu ¶ | Þaun banda
su*m* dragin sta*n*dr vm atme | li hana ma engin
lasta sen atmeli ir v | ti. En ma*n*dr hafi sielf)s(vald
vera .i. bandu | senni. eþa fara ut lendis til helgra
ma*n* | na sinar syndir[5] at byta. hafi atta da |
A 11v ga frest til schips at fara. oc fari so .i. | | friþi
pilagrims ferþ sina. Oc þegar ha | nn atr cu*m*br.
þa hafi oc atta daga frest | fara atr til bandur
sennir[6] .i. friþi ¶ | Þa en mandr gierir til[7] sacar
.i. kirchiu | socn þairi su*m* ha*n*n bor .i. þa flyi
ha*n*n yr | þairi. oc[8] dragi annan steþ bandu. oc |
þau þar su*m* huatki bor .i. moþir eþa | dotir eþa
systir ¶ Kirchiu þa syki | ha*n*n þau andra miþan
firi þy so et ai | magu þair beþir til annir at fara |

[1] B: langht. [2] Läs: annan veg scogs. Säve: annan weg skogs. B: annan wegh til schogs. [3] *u* och en del af *h* hafva försvunnit, emedan membranen här har ett hål. [4] þa utgår. Detta ord, som saknas i B, står i margen och har undgått Schlyters uppmärksamhet. [5] Ändradt från synar. För säkerhets skull har skrifvaren sedan tillagt dir i marginalen. [6] B: sinnar. [7] saknas i B. [8] *c* och en del af *o* äro förstörda genom ett hål i papperet.

Tiunt þa fyri ha*n*n halfa þar su*m* ha*n*n | liþir B 13r sykir. En half liggi quer at þa | iri kirchiu su*m* ha*n*ns bol war til scurat | ſ þa en ma*n*dr gierir sacar .i. haim þor | pi þi sama su*m* ha*n*n bor .i. þa flyi ha*n*n þe | gar)þeþan([1] [þe*n*gat] oc dregi annan steþ ban | du En ha*n*n friþ wil hafa. meþ þy et | ai magu þair beþir .i. ainv haimþor | pi boa ſ þa en ogutniscr maþr drepr | | ogutniscan ma*n*n. þa dragi A 12r so bandu | su*m* gufniscr.[2] En ha*n*n a boli sielfs sins | bor a gutlandi ſ Biauþi bot ma*n*ni en | ha*n*n orkar[3] sen atmeli ir ut gangit | oc lati at meli ai[4] milli. oc biauþi þry | suar[5] vm þry ar. En hinn sei ma*n*dr o [se*m*] | scemdr þau en[6] ha*n*n taki at fyrsta sin | ni. þegar buþit verþr. ſ Þa en ha*n*n wil | ai taka at fyrsta sinni. oc ai at andrv | þa taki ha*n*n B 13v at þriþia. sen þry ar iru | vt gangin wil ha*n*n ai þa taka. þa | scal biera a þing firi alla lyþi. Taki | en þar en ha*n*n wil. Þa en ha*n*n ai wil | þa raþin allir lyþir firi fe en ha*n*n sei | ma*n*dr o sac[a]r ſ Þa en hinn callar ai ve | ra frest liþin. en ha*n*n callar vara liþin | su*m* vereldi biauþr. þa hafr þann vitorþ | su*m* liþit callar miþ þrim þaira ma*n*na | schiellu*m*[7] su*m* miþ hanu*m* heima at garþi waru | | Oc A 12v bot buþu þrysuar[8] vm þry ar. Oc vi | ti þet miþ tolf manna aiþi .et. e. wa | ri at meli a millu*m* latit. ſ Þa en ma*n*dr | wil ai vereldi byta.[9] oc frestr[10] iru all | ar liþnar. þa scal land ha*n*n friþlausan | dyma. oc til dags vm manaþa frest | vereldi vtretta. oc ha*n*n sacan at siex | marcu*m* silfs viþr mals aiganda. B 14r

[1] En del af det första *þ* är bortskuret. [2] Läs: gutniscr (Schlyter). B: gutnisch*i*r. [3] B: bellir. [4] Pipping, Nya gotl. st. s. 1. [5] B: trysar. [6] B: et. [7] B: skielom. Jfr Brate, Ä. Vml. lj. s. 72; Larsson, Söderm. s. 145; Noreen, Aschw. Gr. § 296. 1. [8] Står: þrysuar buþu, men den rätta ordningsföljden är angifven genom tecken. B: trysar. [9] B: Biauda. Läs: biauþa (Schlyter). [10] Läs: frestir.

oc | aþrar siex landi. So liggi oc þaim vi | þr su*m* ai haldr bandu sina. þar gangi | oc engun byn firir et ai sculi alt | upp takas

af lutnu*m* sacu*m*

En vm lutnar sakir eptir faþur. E | þa broþur. eþa niþia. þa aigu all | ir wiþr at sia þar til et þair orca vere | ldi biauþa. En hi*n*n taki þegar. en ha | nn wil. oc veri mandr o schemdr ¶ | Þa en ha*n*n ai wil so brat taka. þa scal | biauþa hanu*m*
A 13r þrysuar til iemlanga[1] | | biera. oc[2] siþan a þing firi alla lyþi | taki[3] þar en ha*n*n wil eþa raþin allir lyþir firir fe en þair sein osa[ca]kir ¶ | Uela tueir[4] vm eþa flairin oc drepa an | n ma*n*n. þa hafin þair
B 14v allir aina ban | du þar til [enn][5])et ann(tacr viþr bana ¶ Nidhi ma hempna en han wil fyri vngan oformaga: All þa | un su*m* lutu aigu liauta. oc wilia hem | na firi vngan oformaga. þa ir þet | hemnat su*m* nequar af þaim hemnar | firi ha*n*n huart su*m*)hh(eldr[6] ir quindis maþr | eþa kerldis. þaun hemd sta*n*dr so)su*m* su*m* sum[7](en ha*n*n | sielfr hemni ¶ Þaun warþa oc vereldi | upp taka en erfingi ir vngr sen at þi | mali ir cumit. et hinn ma[8] biauþa oc | yr sacum loysas su*m* .i. hafr varit ¶ þa | enn gu[s]tniskir[9] maþr drepr o gutnis | can ma*n*n oc orcar[10] vereldi biauþa þa | þarf ha*n*n huatki vegsl eþa bandur | ¶ þa enn o gutnischir[11] maþr drepr | |
A 13v gutniscan ma*n*n þa haldr ai hanum | banda. vtan
B 15r þi at ains et ha*n*n verel | di vinni buþit. Þa en

[1] B: wm atmeli. [2] B: oc Biera. [3] Tillägg: enn. B: en. [4] Läs: tuair. Jfr sid 11, not 11. [5] En punkt under *e* antyder, att ordet enn bör utgå. [6] Ett *h* är tillagdt framför *e* och ett ofvanför. Läs: heldr. [7] Ordet sum är skrifvet två gånger öfver raden och en gång i margen. Läses en gång (Schlyter). [8] B tillägger: fe fram. [9] Läs: gutniscr. Säve: Gutniskr. [10] B: bellir. [11] Läs: o gutniscr. Säve: Ogutniskr.

oformagi ver | þr ma*n*ni at bana þa ir byt at tolf ma | rcu*m* silfs ¶ Þa en cuna **haf**andi verþr | vegin miþ barni oc **orca**[1] me*n*n aiþu*m* | vppi halda en[2] barn vari henni quict | .i. quiþi þa viti þet hennar husbon | di en ha*n*n ir til ier [hua] han[3] til þa viti | þann su*m* henni ier nercumnastr[4] miþ | þrim bolfastu*m* mannu*m* gutniscu*m* at samv | socn. oc þar til so margu*m* et tolf sein allir | henni iem burnir. þa bytis[5] barnit at | tolf marcu*m* silfs oburit en hana at | fullu vereldi

Af wereldi manna

Nu iru enn fram vereldi ma*n*na Gut | niscs manz vereldi bytis at þrim | marcu*m* gulz. En ha*n*n ir at dauþum | drepin ¶ Aldra annara ma*n*na verel | | di bytis at tiu marcu*m* silfs. vtan | þrels A 14r B 15v vereldi at halffemti marc pe*n* | ninga ¶ **Tacer**[6] gufniscr[7] maþr ogu | tnisca cunu. þa bytis ha*n*n at fullu. | vereldi sinu. En barn fylgin feþr | ni sinu at vereldi ¶ Tacr o gutniscr | maþr gutnisca cunv. þa vari hu | art þaira at vereldi sinu En ba | rn fylgin feþrni at vereldi

af banda[8] | wereldi

Gutniscs manz banda[9] vereldi | iru tolf marcr silfs. en o gutnis | cs manz at fem marcu*m* silfs. oc þrels | at siex oyru*m* penninga. ¶ Allir iru ie*m* | nir at botu*m* þar til et lima lyti can i cu | ma. þa en lima lyti cumbr .i. þa iero | gutniscs[10] manz

[1] B: bella. [2] Läs: et. B: at. [3] Tillägg: ai (Schlyter). B: ey. [4] Denna passus visar, att uttrycket kneum kumin i Smålandslagen är korrekt och ej behöfver emenderas. Jfr Schwarz. Oblika kasus s. 84. [5] Läs: bytir (Schlyter). B: Byt*i*r. [6] Läs: Tacr (Schlyter). [7] Läs: gutniscr (Schlyter). B: gutnisch*i*r. [8] Läs: bandu. B: Bandu. [9] Läs: bandu. B: Banda. [10] Läs: ier ogutniscs (Schlyter). B: ier ogutnischs.

hand eþa fotr byt at | tiv marcu*m* pe*n*ninga. oc so all annur | misleti su*m* at vereldu*m* bytas ſ Drepr | A 14 v B 16 r þrel manz ma*n*n gutniscan. þa taki | | drotin oc laiþi hanu*m* bana bundnan[1] | .i. garþ firi fiauratigi nata. oc niv mar | cr silfs miþ. ſ þa en ai ier bani til þa | gieldi tolf marcr silfs oc ai maira ſ | þa en þrel drepr ogutniscan ma*n*n þa | byti drotin firi ha*n*n tuar marcr sil | fs. oc laiþi bana butnan[2] .i. garþ fi | ri fiauratigi nata ſ þa en ai ir | bani til. þa byti ha*n*n fe*m* marcr silfs | Oc vinni hanu*m* siex ma*n*na aiþ et ha | nn huatki vari .i. þaim scaþa raþan | di eþa valdandi ſ vindr ai drotin | aiþi uppi haldit þa byti fult vereldi. | beþi gutniscan oc ogutniscan ſ þa | en þrel drepr þrell[3] þa vindr ai ma*n*n | noytgat[4] til þes et ha*n*n giefi bana at | bot-u*m* en halffemti marc penni*n*ga ir. | i. buþi En þrel þan su*m* ort hafr mala | þa taki flelsi[5] firi kirchiu A 15 r B 16 v durum miþ | | socna ma*n*na vitnu*m* oc siþan varþr[6] | þrell siir sielfr huat su*m* ha*n*n gierir

af o | soyþum

Vxi fastr oc fem vittra gamal | bierir[7] oc manni tolf marca sac .i. | garþ en ha*n*n verþr manni at bana ſ | Hest all[8] binda En til bonda cu*m*br at | fiarþa staurgulfi fran liþstucki | oc fiuggur[9] stig fran duru*m* manz þa var | þar ai vta*n* frembra foti

[1] B: Budnan. Jfr Pipping, Gotl. st. s. 79, not 1. [2] Jfr Bugge Rök. I s. 57. Läs: bundnan. B: Bu*n*dnan. [3] Jfr B 46 r; Kock, Fsv. ljudl. s. 415; Brate Ä. Vml. lj. s. 74; Siljestrand, Ordb. I 38; Noreen, Aschw. Gr. § 38. 1. [4] Läs: noyþgat (Säve). B: neygat. [5] Läs: frelsi (B, Schlyter). [6] Läs: varþar (Säve: warþar) eller varþi. B: wardi. [7] B: Bier. bierir: biera = gierir: giera. Normalform (6 ggr i A) är bier. Jfr s. 9, not 1. [8] Jfr Kock, Fsv. lj. s. 415; Noreen, Aschw. Gr. § 38. 1 och 295. B: schal man. [9] Läs: fiugur. B: fiughur. Jfr Noreen, Aschw. G[r.] § 483 a. 1.

mannincrar oc | tannu*m* en ha*nn* bitz ¶ þa en þu i garþ | far eþa til cletis þa bint viþr gafl.[1] | eþa bac vegg. þa varþar þu ai fra*m* | mar þan aþans var telt ¶ Gal | tr merchtir ir at þriþia en ha*nn* hafr þria vi*n*tra | fastr gangit ¶ Hundr ir at fiarþa | hanu*m* varþar .e. vm alt en scaþa gierir | aighi þan su*m* B 17r wil. þaim fiauru*m* o que | þins vitum varþar huer maþr .i. gar | þi sinu*m* viþr tolf marca silfs sac ¶ þa | | en o queþins vitr ve)r(þr sue verþari | manni A 15v at bana þan gutniscu*m* þa falla | e tueir[2] lutir af vereldi ha*nn*s en þriþ | iung byti hiin su*m* soyþin a. þet calla | me*nn* crafar vereldi. En oqueþins | vitr verþr ma*nn*i at bana eþa lestir ma | nn at limu*m* þet al creifi a[3] oc ai he*m* | na. lagryþia til sum til annara giel | deta ¶ þa en oqueþins vitr vaitir | manni sar eþa lasti þa fallin e tueir[4] lu | tir af bot · En þriþiung by tir[5] hin su*m* so | yþin a. firi vta*n*[6] hund bit þa bytir | tanna spur huer[7] at tuem oy | ru*m* til fiugura ¶ Naut, oc Schlyter Add. 3. Rus oc swin tha wardar madir ey meira fyrir, than B 17v thet sielfft ier wert, en thet ier manni at schada: ¶ Tha en osoyder ier oc wardir madir waradir at fyri kyrckio durom oc fyri sochna mannom, oc gier sidan med ogömslu:[8] tha Byti halffu meira than sakir[9] wird,[10] ¶ tha en minni lastir warda than soydir ier

[1] B: galff. Jfr Aschw. Gr. § 337. 1. [2] Läs: tuair. Jfr s. 11, not 11. [3] Mellan creifi och *a* finnes ett hål i membranen. Läs: crefia. Säve: krefia. B: kreffuia. [4] Läs: tuair. Jfr s. 11, not 11. [5] Mellan by och tir finnes en skada i membranen. Läs: bytir (Schlyter). B: Byt*i*r. [6] Saknas i B. Hela frasen: Fyri ... fiugura är föröfrigt utstruken i B. [7] B: hwart, men jfr Huaifi bain huer A 17v. [8] Läs: ogoymslu (Säve). [9] Läs: sak ir. Wadstein. Nord. Tidsskr. f. Fil. Tredje Række III s. 14. [10] Läs: werd. Jfr rad 20 och 25: than thet sielfft ier wert och than soydir ier werd*i*r, samt s. 32, not 3. Annorlunda Wadstein loc. cit.

werd*ir*, tha Byti halffu minna: ¶ Hunder ier at fiarda, hanom wardar e vm alt til halffs werildis, en han schada gier, Eygi than som wil: ¶ Hwnss bit, tha Byti tanna spur hwart, at tweim oyrom til fiugura: ¶ Tha en han sar gier ella lima lyti: tha Bytir at halffuom mestu Botom: thet schal kreffuia oc ey hempna laghrydia til, som andra gelda:

B 18r **ber maþr cunu**

Ber maþr cunu so at barn spillis o | burit. oc hafr þau quict .i. quiþi ve | rit. þa bytir halfu vereldi. þa en han ki | ennir þet manni en ha*nn* dular. þa bindi | han hann viþr miþ tuem viþnum[1] þaim | sum hann[2] sic scircs)c(utaþi[3] firir a þriþia A 16r dy | | gri et han ber[4] vari. eþa þaim sum | viþr waru. oc þau bol fastu*m* oc tuei | m[5] qui*nn*a vitnu*m* et barn vari siþan. | datt burit sen han var berþ oc viti þet | sielf miþ siex þiauþa aiþi et þet qui | et vari Cuna scal barns at gieta at | mu*n*gati hueriu leggi .i. kietta oc ha | fi ner sir. eþa hafi barn .i. knium eþa | leggi .i. seng. Oc B 18v liggi sielf ner. So | scal hueriun[6] cuna vm þria vintra | barni gezlu veita[7] ¶ þa en nequar | mandr verþr miþ waþa .i. þairu[8] gez | lu barni at bana þa bytir ha*nn* vere | ldi fullu ¶ þa en cuna leggir[9] barn a | gulf niþr eþa i seti varþa laust, eþa | leggir[9] .i. seng. oc varþr[10] laust, þa ir | barn o byt huat su*m* helzt can at cu | ma ¶ þa en cuna gangr þar miþ |

[1] Läs: vitnum (Säve). B: witnom. [2] Läs: han (Säve). [3] Läs: scirscutaþi (Schlyter), eller normaliseradt: schirscutaþi. [4] Läs: berþ (Schlyter). B: berd. [5] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [6] Ändradt från huerium. [7] Läs: vaita. Säve: waita. Jfr s. 5, not 1. [8] Läs: þairi (Säve). B: teiri. Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 454, Anm. 2. [9] Jfr s. 4, not 7. [10] Läs: varþar (Schlyter).

barni .i. seng su*m* drucnir me*n*n liggia | | firir oc A 16v cufnar barn .i. þrangi. eþa m | iþ cleþum. þa ir þau barn obyt. þau | et han liggi sielf ner

af sarum

Gierir maþr ma*n*ni sar att eþa fl | airin mu*n*dar diaupt. þa byti m | u*n*d huern at half marc til atta marca | beþi a diauplaic oc a langlaic. oc hal | fu minna en ai ir mu*n*dar diaupt oc | þau þarf lekis B 19r schep wiþr ¶ þan m | aþr su*m* firi sarum verþr þa hafi witni | af tuem raþ mannu*m* .i. sama hunderi | oc ains lanz domera af sama siettu*n* | gi oc sueri sielfr miþ siex mannv*m* | miþ þaira **vitnu*m*.** **vtan** þaira aiþ en | bot ir mairi þan þriar marcr ¶ þa en | þriar marcr iru eþa þrim[1] minna. þa | ier þriggia manna aiþr ¶ þa en ha*n*n | flairi sar hafr. þa sueri ha*n*n huat ha | nn vil a ann eþa flairin oc þau til sa | ma | | bota ¶ **all** hulseri iru byt at m*a*rc A 17r silfs Sa | rgar maþr ma*n*n miþ knifi. þa bytir tuar | marcr silfs ¶ Castar[2] maþr at ma*n*ni mi | þ st**ai**ni eþa andru nequar**u** oc far sar af | þa bytir þriar marcr ¶ **vard*ir* maþ*ir* Berþ*ir* | miþ luca haggu*m* so et** B 19v **synir slegir** iru. **þa** | bytir **half marc huern[3] sleg)h([4] til fiugura oc | þau miþ sama vitnu*m* sum til sara** ¶ ier ma*n* | dr sargaþr ginu*m* nas[5] eþa[6] verþa[7] bytir tuei | m[8] marcu*m* penni*n*ga. oc)þau(litvan[9] en atr ir | groit ¶ ier ypit so et ai cann hailna. þa | iru fullar mestu bytr. en oyra halfu m | inna ¶ Ma er eþa litvan[9] sia yfir þuera | gatu sum ai hyl hattr

---

[1] nästan utplånadt. [2] *C* ändradt till *K* af Bilefeld. [3] En *u*-hake tillsatt öfver *n* men delvis utraderad. [4] Har utan tvifvel stått: Uerþr maþr berþr . . . . . sleg. *U* är ännu fullt tydligt. [5] B: nasar. [6] En yngre hand har dragit ett lodrätt streck mellan *e* och þa. [7] Läs: ver þa (Schlyter). B: wer, tha. [8] Läs: tuaim. Jfr s.11, not 11. [9] Hadorph: licvan, men jfr Tamm, Nordisk revy 1883—1884, s. 311.

eþa [v] hufa. millan | barz eþa brunar. þa bytir
half marc silfs | ʃ þa en sia ma yfir þuert mot. þa
ir m | arc silfs oc þau sara bytr ʃ Suarþ spr | ang
byt)i(r[1] at *marc* penninga ʃ Schin hiern | schal. þa
bytir. tuar marcr penninga En | ier hiern scal suigin
B 20 r [eþa] eþa rimnin. þa | ir marc silfs ʃ Sis a. himin[2]
A 17 v eþa hinna. | | þa ir byt. at tueim[3] *marcum* silfs
ʃ Bain huert | sum .i. scalu scieldr ier byt. at marc
[silfs] | pe*n*ninga. til fygura baina ʃ Huaifi ba | in
huer[4] su*m* bier elna langan þraþ ifir fe*m* | elna
huauga[5] ri. ir byt at tuem .*marcum*. pe*n*nin | ga
huert til fiugura baina ʃ Fingir[6] hu | ert ir byt. at.
iiii. *marcum*. pe*n*ninga. en þet af | ir ʃ þumling[i]r
at tuem marcu*m* silfs ʃ | þa en fingr ir liþ starct so
et engin ir fen | gir[7] at þa ir byt so sum af sei
ʃ þa en man | dr ir at anni hendi lestr. Oc ma
þau hal | da .a. suerþi eþa sicli oc vindr ai vapni |
vppi vegit þa ir byt at ii mar*cum*.[8] *Silffs.* ʃ Tha
en madir ier lestir at gangfempni[9] ella runfempni,
B 20 v ta ier Byt at ii. *Markum.* silfs ʃ | þa en sundr
ier þan hels eþa nacca þa ir | oc byt at ii
Marcum Silffs. ʃ Thia hwarion ier Byt at ii.
Markum penni*n*ga. en han af ir ʃ þa | en af ir hand
eþa fotr eþa auga uti þa | ir byt. at siex marcu*m*
silfs huert þaira ʃ | þa en mandr laicr at ma*n*ni. oc

---

[1] Schlyter: bytr. [2] Schlyter uppfattar i Glossaret himin som en felskrifning rättad genom orden eþa hinna. Jag tror snarare att två uttryck användts för att supplera hvarandra. Jfr de äfven af Schlyter åberopade parallellerna A 41 r och A 48 v. [3] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [4] Jfr tanna spur huer A 15 v. [5] Läs: hauga (B, Säve). [6] Läs: Fingr (Säve). [7] Läs: fengr. [8] Om de närmast följande raderna se Pipping, Nya gotl. st. s. 10 ff. [9] Jfr Säve s. XXVII; Wadstein, Nord. Tidsskr. for Filol. Tredje Række III, s. 2.

haggr af | beþar hendr. eþa a[1] beþa fytr. eþa beþin || augun ut stingr. Oc lifr[2] mandr en siþan. þa | byti A 18r tolf[s] m*arcr* silfs huert þaira. ſ Þa en nasar | iru scurnar af ma*n*ni so et hann ma ai veria[3] | sicli eþa snori. þa bytir oc at tolf[s] .m*arcum*. silfs ſ | Þa en tunga verþr dragin ut af hafþi. oc | af scurin so et ai ma mals wiþr at niauta. | þa)ir(oc byt. at tolf .m*arcum*. silfs. ſ Þa en mandr | verþr lestr at B 21r scapum so et hann ma ai bar | ns faþir vera. þa ir byt at siex .m*arcum*. silfs. vig | nia)u(ri huar ſ þa en beþir iru lestr[4]. þa ir byt | at tolf marcu*m* silfs ſ þa en[5] ir af miþ sca | pti. so et mandr. ma ai hugunda niauta | vtan sitiandi sum cuna[6]. þa ir byt. at xviii | marcu*m* silfs[7]. **Rif huert bytir at ii m*arcum*. til** fiv | gura rifia. ſ Tielgia[8] .i. hendi. eþa foti. ir | byt at marc pe*n*ni*n*ga. ſ þa en maira ba | in ir sundr. þa ir byt at m*arc*. silfs. so foz su*m* | hand*ar*. En lasta laust ir atr)h(ailt. ſ Þa en | lima lastir fylgia. þa bytir ii m*arcr* silfs. || hafr ma*n*dr syna. A 18v slegi a hendi. oc segr | hana o nyta wara. þa viti miþ samu vitn | um su*m* til sara. ſ þa en ai iru synir slegir. þa | hafi þan vitorþ su*m* vers. ſ þet B 21v ir handa | lestr minstr. En ai ma þula varmt eþa ca | lt. so su*m* fyr. þet ir byt. at. m*arc*. pe*n*ni*n*ga.

---

[1] *a* utgår (B, Schlyter). [2] Jfr s. 11, not 9. [3] B: werias. [4] Läs: lestir (Säve). [5] Tillägg: alt. B: Alt. [6] Ändradt från cuma. [7] De närmast följande meningarna lyda i cod. B på följande sätt: ſ Telgia i hendi ella foti Bytis at ii. M*arkum*. pen*ninga*. En sund*ir* ier ſ Riff, hwart Bytis at ii. M*arkum*. pen*ninga*. en sunder ier slagit: [I margen tillägges: ſ Tha en lima lastir fylgia da Byt*ir* ii. M*arkir*. Sylffs.] ſ Slegir so mangir som synlikir warda Bytis hwar at halff M*arc*. pen*ninga*. ſ Haffuir mad*ir* syna slegi etc. [8] Läs: Telgia (B). Annorlunda Kock, Medeltidsordspråk II, 348; Noreen, Svenska Etym. s. 26, Aschw. Gr. § 231 a.

oc | viti sielfr miþ ain syri. ʃ Ier lyþi lustit | manni yr hafþi miþ synu*m* slegu*m*. so et hann hu | atki hoyrir. hund .i. bandi. eþa ha*n*na[1] a va | gla. Eþa ma*n*n en ha*n*n .a. duru*m* callar. þa ir | byt. at. xii. *marcum*. silfs. oc viti sielfr. miþ. [wi][2] | siex manna aiþi. oc miþ samv vitnum su*m* | til sara ʃ þa en ma*n*dr verþr ainv oyra | at lyþi lestr. so et ha*n*n ecki hoyrir miþ þi | en ha*n*n haldr firi andru. þa ir byt. at. vi. | Marcum silfs. ʃ þa en oyra verþr ma*n* | ni af hagguit. þa ir byt. at *marc*. silfs. En | verþr oyra lyt. lyt[3] þa bytir.[4] at tueim[5] *marcum*. | A 19r B 22r penninga. ʃ Slar þu ma*n*ni tendr | | yr hafþi. þa bytir þu so huern su*m* hann | dyrir[6] ir. yfru fremstu tua. bytir at tuei*m*[5] | marcu*m* penni*n*ga huarn. En þa tua sum | þar sitia nest. at .*marc*. pe*n*ninga huarn En | siþan huern. at *marc* pe*n*ni*n*ga. miþ bitum oc | allu. En niþru tendr alla halfru[7] legra ut | oc ut ʃ Tacr þu manni .i. harr[8] miþ an | ni hendi. byt tua. oyra. ʃ Tacr þu miþ ba | þum. byt half marc. ʃ Nyckir þu ma*n*ni | byt tua oyra. ʃ Schiautr þv manni. byt | tua oyra Slar þu ma*n*ni mungat .i. aug | un. þa byt. þunca. atta ertaugar. ʃ | Sparcar þu ma*n*n byt tua oyra. Slar | þu ma*n*n miþ nefa byt tua oyra. gan | gr þu viþr ainum þa

---

[1] Läs: hana (B, Säve). Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 15.
[2] De utstrukna bokstäfverna beteckna talet 6. Fallet ger ökadt stöd åt min framställning i Gotl. st. s. 95, not 1.
[3] lyt utgår (Schlyter).
[4] B fortsätter: ta Bytir M*ar*k. S*il*ffs: [I margen: legbain Ella armlegg*ir* Bytis at twaim M*arkum*. silffs en sunder ier slaghit:] ʃ Slar thu manni tend*ir* yr haffdi ta Bytir thu fremstu tend*ir* twa vppi. oc twa nidri. at M*ar*k. S*il*ffs. ʃ oc sidan hwaru at ii. M*arkum*. pen*ninga*. med Bitom oc allu: ʃ Tak*ir* thu etc.
[5] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11.
[6] Läs: dyr (Säve s. 60).
[7] *r* inkommet från femininböjningen. Läs: halfu (Schlyter, Säve).
[8] Läs: har (B, Säve). Jfr sarr Kock, Fsv. lj. s. 415.

hafi ha*nn* vitorþ | til fygura[1] slegha. gangr þu ai
viþr | þa haf þu vitorþ su*m* vers. ʃ Slar þu | mann
miþ stangu. byt half marc. | | huert hagg. til tyggia A 19v
marca. fra*m*mar by | tir ai mandr fe sinu firi luca
hagg. vtan | lastir fylgin. þet iru lag guta.[2] Schieg | B 22v
manz bytir so su*m* annur hardrag ʃ loy | ski þet
sum fingir[3] ma a setia [þa] bytis | [half marc.] viii
ertaugar[4] ʃ þa en tu ma | a setia. þa bytis half
marc. ʃ þa en þum | ling latr til at þriþia. þa ir
byt. at Marc | penni*n*ga. ʃ þa en loyski ir so mikit
et lo | fa ma a leggia. þa iru tuar marcr pen | ninga.
ʃ þa en huert har ir af þa by- | tir at marc silfs.
En fra*m*mar bytir ai | þau et **huert har** sei af dregit
ʃ þa en | torfa ier manni af hafþi haggvin þa | ir
byt at marc silfs ʃ Scainir þu cle | þi manz. þa
byt ifir cleþi at oyri. Cur | til[5] at tueim[6] oyru*m*.
licvara. at atta er | taugum oc gier[t] alt hailt cleþi
manz | oc iem gut su*m* þet fyr war | | licvara callar[7] A 20r

---

[1] B: fiaugura, ändradt från fiaura. Skrifvarens mening har uppenbarligen varit att ändra fiaura till fiugura, men han har glömt att stryka *a*. Fiaugura bör sålunda icke upptagas bland belagda former. Jfr Noreen, Aschw. Gr. § 483 a. 1. [2] B fortsätter: Loyski thet som fing*i*r ma a setia, byter at viii. Ertaugom. tha en thu ma a setia, ta Bytis halff M*ark*. ʃ Tha en tumbling lat*i*r til at tridia ta ier Byt at M*ark*. pen*ninga*. [I margen: ʃ tha en loyski ier so mikit at lofa ma a leggia tha iru ii M*arkir*. pen*ninga*.] ʃ Ier loyski meira than lofi hyl: th*et* Bytis at M*ark*. S*ilffs*. Ier hwart har aff tha Bytis at ii. M*arkum*. S*ilffs*: [I margen: ʃ Ier torfa manni haggin. ier Byt at M*ark*. Sylffs.] ʃ Skegh mans Bytis so som annor haardragh: Ett par af dessa stadganden återfinnas i cod. A bl. 41. [3] Läs: fingr (Säve). [4] Som synes af ändringarna, har skrifvaren vid denna mening påverkats af den följande. Sannolikt bör man därför företaga en rekonstruktion med ledning af B och läsa: — — bytir (eller bytis) at atta ertaugum. [5] Kan äfven läsas: Turtil. [6] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [7] B: kalla.

serc. oc scyrtu. broc. oc hatt | manz. þaun iru all
B 23 r iem dyr. huert þai | ra su*m* scaint verþr. þa en a
harund cum | br. oc verþr sar. þa bytir þu beþi sar
oc | cleþi ¶ Sari scal maþr varþa ypnu | til iem langa.
oc aina nat ¶ Uerþr ma | þr berþr miþ luca hagg-
um. oc liggr .i. | seng samu so et ha*n*n ai gangr
uppi mil | lan. oc far þau for)s(chiel. þa hafi fiugura[1] |
bolfasta ma*n*na vitni. oc þriggia domera | af sama
siettu*n*gi. oc þar til so marga et | tolf sein ¶ þa en
ha*n*n ai far forschiel. | þa hafi hans arui vitorþ miþ
samu vit | nu*m*. En gangr ha*n*n vppi millan. þa
ha | fi vitorþ su*m* vers ¶ Gierir maþr ma*n* | ni
vegþuera. tacr riþandi ma*n*n .i. | baizl. eþa gangandi
B 23 v ma*n*n .i. acslar | oc vendir vm af gatv senni. þa
A 20 v bytir | | þunca. viii ertaugr. En gierir ha*n*n ma*n* | ni
vald. oc latr lengr fylgia. þa bytir | þriar marcr
hanu*m* firi vald. oc aþrar þri | ar moga ¶ Bers þrell
manz viþr m | ann frelsan. þa hafi .e. ha*n*n hag tu
gin | ainv. þa ier þaira millan iemt ¶ þa en | þrell
far flairi þan tu gin ainv. þa ir | byttr slegr huer
at tuei*m*[2] oyru*m* til f[i])y(gura[3] | ¶ þa en hin frelsi
far flairi hag þan att | gin tueim[4] þa ir hanu*m* byt.
at half m*arc*. | huert til fygura[5]. ¶ þa en þrel far
nych | eþa ryst. eþa rind. þa ir .e. hanu*m* byt | halfu
sueuerþari þan frelsu*m*. ¶ þa en | .i. fara[6] far cumbr.
þa bytir iemdyrt | su*m* frelsu*m* til þriggia marca
oc ai fra*m* | mar. þunca bytir engin þreli. oc | eng-
A 21 r B 25 r um[7] bytr[8] oc þrel þunca[9] | | þar sum gangs .i. garþi.

---

[1] B: fiugra. [2] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [3] *i* är icke utstruket, men *y* är skrifvet öfvenför *i*, hvilket betyder, att *i* skall ersättas med *y*. B: fiugura. [4] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [5] B: fiugura. [6] Läs: sara (B). Schlyter uppger, at äfven A har sara. [7] B: engin. [8] Läs: bytir (Säve). [9] Den återstående delen af kapitlet har af misstag kommit in här och bör, enligt hvad cod. B utvisar, inskjutas vid slutet af A 22 r.

þa liautin ni | þiar hafuþ lut su*m*[1] a fiar)þ(a ma*n*n.
en fiar | rar ier. þa taki attunda lut siþan gield | iru
guldin[2]. ¶ En quindi taki slict yr | garþi su*m*
ha*n*n[3] .i. hafþi en þet scrifat ier | .i. fyrsta ari. ier
þet ai scrifat þa hafi | garþin vitorþ

Af allu*m* lutum B 24r

En oformagar iru vngir eptir [dau] | faþur
dauþan. oc iru synir maga*n* | di menn. þa ma ai
hin elzti schilias vi | þr hin yngsta. þau et noyþas
takis[4] | fyr þan ha*n*n ir magandi. noytin allir af |
allu o schiptu þar til et ha*n*n ir fe*m*tan a | ra gamal.
siþan taki ha*n*n viþr sciau | þu[5]. oc scalu*m*. oc
liatar[6] firir sir huer | en þair ai wilia lengr saman
vera. | ¶ þa en so takr noyþas et iorþ verþr | til
fyþ yr[7] selia fyr þan allir sein ma | gandi. þa al
festa aldra iemt. oc[8] at | | fastu selia so elzta su*m* A 21v
yngsta vta*n* þy | at ains ai[9] et nequar taki vngan
o for | maga til sina. huat su*m* ha*n*n heldr ier
qui*n* | dis maþr eþa kerldis. oc giefi hanu*m* fy | þu
þar til et ha*n*n ir maga*n*di. þa haldr | ha*n*n inni
sinu*m* luta þau et andrir ver | þin iorþ til fyþur
selia ¶ Giftir faþir | sun senn. oc doyr suninn oc B 24v
laifr[10] dydir[11] | eptir sic þa schulu þaar sitia .i. karls
sca |)v([a]ti. oc biþa luta senna. ¶ þa en karlin |

---

[1] Läs: sinn (Schlyter) eller senn. B utelämnar ordet, men tillägger i stället mid Burnum. [2] B tillägger: oc qwinna lutir iru ut rettadir. [3] Läs: han (Säve). Jfr s. 35, not 1, och Pipping, Nya gotl. st. s. 15. [4] Attraheradt af det föregående noyþas. B, Schlyter: taki. [5] Jfr Bugge, N. Tidskr. f. Fil. N. R. III, s. 269. [6] Läs: laitar (Säve). B: leitar. [7] Läs: fyþur (Säve). B: fydur. [8] Tillägg ai (Schlyter). B: ey. [9] ai utgår (B, Säve). [10] Läs: laifir (Säve). B: leiffu*i*r. [11] Läs: dytr. B: dytrir. Jfr s. 30, not 1 och 3, samt dydrum A 44 v.

doyr oc gangs eptir þa schiptin arfi at | hafþa tali dydir[1] oc su*n*na[2] dytrir[3] ¶ þa en | synir karls iru flairin. þa liautin suna | dytrir eptir faþur senn ¶ Samulu*n*d | **liauz oc eptir** faþur moþur en **han** | **lifr**[4] lengr en sun ¶ Hafr erfi**lytia**[5] ai | gn **lutna**. þa liautr huert siþan eptir | annat .i. hueria quisl su*m* A 22r þet cumbr | | huart sum heldr sei linda[6] gyrt. eþa gyrþlu e | miþan bloz ir til ¶ þa en gangs bloþ alt. | oc ir cumit vndir tua linda gyrta. oc ocu | mit vndir þriþia þa liautr atr .i. garþ | sama su*m* yr war cumit ¶ þa en cumit ir | vndir þriþia. oc iru allir þrir eptir sik. | þa steþz þar quert .i. garþi B 25r su*m* .i. ier cumit | þau et gangis ¶ Hafr erfilytia lutu lut | na oc gangs eptir hana þa liauti þan | su*m* bloþz ier nestr ¶ þa en baþi iru iem | ner kerldi oc quindi þa liauti þau kerldi | oc ai quindi ¶ þar su*m* gangs .i. garþi þa | liauti dotir eptir faþur senn myþrni oc | faþur myþrni. ¶ þa en faþur fystrir[7] i | ru til giptar. eþa ogiptar þa takin þar se | tt saþur[8] myþrni ¶ þa en neccrar iru | ogiptar þa takin attunda pe*n*ni*n*g af | feþrni sinu þegar gield A 22v iru guldin[9] ¶ | | ¶ Gangs eptir ma*n*n. oc limnar enkia .i. gar | þi. þa hafi at vppheldi .i. garþi til atmelis | laup rygar.[10] oc annan korns vm huern ma | naþ. en han ai doyr. eþa giptis a fran ¶ | En þa*n*n custr su*m* henni fylgir[11] þar .i. garþ | þa taki slican yr

---

[1] Läs: dytr. B: dytir. I Katarina Gillestadga förekommer systr, ehuru redan Sjonhemsstenen II (Säve 90) har systriʀ. Pipping, Gotl. st. s. 129. [2] Läs: suna (Säve). Pipping, Nya gotl. st. s. 16. [3] Ändradt från dydir. [4] Jfr s. 11, not 9. [5] B: erffilitia. [6] Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 7 ff. [7] Läs: systrir (B, Schlyter). [8] Läs: faþur (Schlyter). B: fadur. [9] Här inskjutes: þar sum gangs .i. garþi etc., jfr s. 28, not 9. [10] B: rugar. [11] Läs: fylgþi. B: fylgdi.

garþi su*m* henni[1] quam | ¶ Uerþr cuna gipt .i. flairi B 25 v
garþ[i])a(oc far | barn .i. flairu*m*. þa liauti so barn
su*m* barn | myþrni sitt. beþi aign oc oyra oc bryþr |
takin upp firi samsystrir sinar. huat su*m* | þar iru
giptar eþa ogiptar ¶ þa en cu | na ir gipt af garþi
miþ haim fylgi. oc | gangs eptir hana þa liautz atr .i.
garþ | sama su*m* han af giptis ¶ þa en gangiz ier |
.i. þaim garþi þa liauti nesta bloþ huat | su*m*
heldr ier kerldi. eþa quindi oc þaigin[2] | quindi
lengra þan a fiarþa ma*n*n iru beþi | iem ner þa
liauti þau kerldi ¶ þet iru oc | | lag. et cuna liautr A 23 r
hogsl oc iþ eptir bonda | senn. sitir[3] han lengr enkia
.i. garþi meþ | synu*m* sinu*m* oc gangs eptir syni
hennar fyr | þan atta ar iru ut gangin. þa taki
marc | penninga vm huert ar miþan synir lif | þu.
En giptis han fran barnu*m* sinu*m* lifan | du*m* þa
hafi hogsl oc iþ. oc ai maira ¶ Enki | a þaun su*m* B 26 r
barnalaus ir. þa hafi herber | gi en han wil .i. sama
garþi su*m* han gipt | ier .i. þa en han ai wil. þa
hafi half *marc*. pe*n* | ninga vm huert ar til siextan
ara. oc taki | upp eptir þi su*m* ar liþa. En vm quinna |
lutu þa liautr dotir. eþa dotur barn. þa | en ai iru þaun
til. þa liautr systir eþa | systur barn. þa en ecki ier
þaira til þa | liautr faþur systir. eþa faþur systur |
barn. þa en ecki ier þaira til. þa liauti nes | ta bloþ.
a fiarþa mann oc ai fra*m*mar ier | ai þet til þa standr

---

[1] Läs: han i. B och Schlyter: haan i. Schlyter har emellertid missuppfattat stället. Orden sum han i quam betyda icke: som den kom i (gården) utan: som hon förde (den) i (gården). Såsom framgår af skrifningen haan i cod. B, är pronominet feminint och kan ej syfta på custr. Ett viktigt parallellställe är A 42 r: sum þar i garþ flyttu. [2] Noreen, Aschw. Gr. § 92 a, förklarar denna form ur *þa [< *þō] + aigin. Med hänsyn till Pipping, Gotl. st. s. 130 ff. bör som grundform till *þa sättas icke *þō utan þau. Jfr Aschw. Gr. § 91. 3. Måhända föreligger felskrifning. Säve: þoygin. B: thoyghin. [3] Läs: sitr (Säve).

A 23v quert .i. garþi meþ | | niþium ſ Ier kerldi gangit sic. oc ier .i. qui*n* | na luta[1] cumit. huat su*m* heldr ier af bryþr eþa | systr. oc iru beþin bloz iem ner þa liautin | beþin ſ Bri*n*na inni tueir[2] feþgar beþir. | B 26v i. ainu husi. druncna beþir a ainu schipi | eþa falla beþir .i. ainu vigi[3]. þa ier systir | iem ner su*m* dotir ſ varþa synir flairin | eptir mann. oc aucas af allu*m* cann gang | as eptir nequara. þa varin allir iem ner at | lutum til fiarþa. ſ Huer su*m* sell sett feþrni | oc af hendis allu þi sum innan staurs ier. | vari schildr viþr lutu miþ niþiu*m* eþa bryþi | um[4]. oc vari .i. ogutnisca manna vereldi en | synir hans varin .i. lutu*m*. oc .i. lagu*m* miþ ni | þiu*m* En þair fa atr þriggia marca laigi. | Engin þysun far sic gyt til luta. vtan þi | at ains et ha*n*n hafi aþal gutnisct[5]. beþi fa | þur oc moþur. oc vitri þegar B 27r miþ scri[6] .i. | etar manna scra þar til et þriar iru A 24r ep | | tir sic allar gufniscar[7]. þa liautr sun þai | ri þriggiu[8] lutu meþ niþiu*m* ſ Far gutn | iscr maþr [þry] þy barn wiþr gutnisca | cunu. oc gangs eptir ha*n*n oc loyfir[9] ep | tir sic þy barn syni oc dytrir þa schip | tin þaun feþrnis oyru*m* at hafþa tali | miþ aþal dytru*m*. En þar iru til. iru ai þar | til þa schiptin þaun sina milli at haf | þa tali feþrnis oyru*m* ſ En far gutniscr | maþr þy syni wiþr ogutnisca cun[a])v(þa | fyþi ha*n*n þaim þar til et þair iru ma | gandi wilia þair ai lengr miþ feþr ve | ra. þa giefi þriar m*arcr*. pe*n*ninga hueriu*m* |

[1] B: lutu. [2] Läs: tuair. Jfr s. 11, not 11. [3] B orätt: wegi. Jfr s. 21, not 10. [4] Läs: bryþrum. Schlyter anser, att handskriften har bryþrum. Spår af ändring i denna riktning synas. [5] B: gutnisk. [6] Läs: scrifan. B: schriuan. [7] Läs: gutniscar. B och Säve: gutniskar. [8] Läs: þriþiu. B: tridio. Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 13. [9] B: leiffuir. Men jfr loyfi A 39.

þaira oc fulc vapn oc senga cleþi fal | du[1] oc legwitu[2] oc vengi oc femtan el | nar cleis[3] til gangcleþa ¶ þa en hann | hafr þy dytrir þa fyþi oc B 27v þaim þar til | et þar iru xviii ara gamlar hafi sielfs | | wald vm gipta þaim en nequar baiþis. | en A 24v warþa þar ai giptar oc wilia þar ai le*n* | gr meþ feþr vera sen xviii ar iru ut gan | gin þa giefi Marc silfs hueri þaira oc se | ng. oc gang cleþi. oc ko eptir emnu*m* sinv*m* | ¶ Þy barna ret schal ut giefa allan miþ | kirchiu manna schiellu*m*[4] ¶ Far gutniscr | maþr þy dotur viþr ogutnisca cunu oc falz nequar viþr þa þy dotur þa hogsli[5] | hana miþ iiii. Marcum. pen*ninga*. huat ha*nn* heldr | ier gutniscr eþa ogutniscr. En verþr maþr in | ni takin miþ þissi þy dotur. þa loysi vn | dan hand eþa fot meþ iii m*arcum*. silfs. far | gutnisc cuna þy dotur. viþr B 28r ogutnis | can ma*nn* þa hafi sama ret su*m* nussi war | sect ¶ Þa en mandr verþr inni takin | miþ gutniscri cunu einloyptri[6] þama[7] | hann [þan] .i. stuch setia oc hepta vm þri | ar netr oc senda buþ frendu*m* loysin vndan | hand eþa fot miþ siex marcu*m* silfs eþa lati | | af hagga en ha*nn* vindr ai A 25r vndan loyst ¶ | þa en ha*nn* ai verþr inni takin miþ. vtan | verþr barn hanu*m* til handa burit. oc ken | nir cuna ma*nn*i barn. En ha*nn* queþir[8] nai | viþr. þa taki ha*nn* miþ sir tua bolfasta me*nn* | af þairi socn su*m* þa var cunan .i. þan[9] barn | war aflat. oc sueri so miþ siex ma*nn*a aiþi | at þair

---

[1] B: falling. [2] B: leguttu. [3] Läs: cleþis. B: kledi. Säve: kleþis. [4] jfr sid 17, not 7. [5] B: høgsli. Jfr högsl, högen i den tyska versionen (Schlyter s. 134: 24 och 136: 17). [6] Läs: ainloyptri (Säve). [7] Läs: þa ma (Schlyter). [8] Läs: queþr (Säve s. 60). [9] B: ta en. Jfr sid. 3, not 4.

B 28v aldri hoyrþin af þy mali orþ eþa | ymil fyr þan barn vari fyt þa fylgir ha | nu*m* vitorþ En ha*n*n[1] far þa tua bolfasta me*n*n | ʃ faldir[2] ha*n*n oc far ai witorþ. þa hafi han | vitorþ miþ siex ma*n*nu*m* allu*m* sir iem bur | nu*m*. oc sueri þet et ha*n*n sei faþir at barni | En hann taki wiþr barni siþan. oc wiþr | myþir[3] en ha*n*n wil þa en ai vill eþa ai ma | þa giefi henni fult hogsl en han gutnisc | ir A 25v ʃ Uerþr gutniscr maþr inni takin miþ o | | gutniscri cunu. þa far han þriar marcar | af hanu*m*. oc þoygi ellar vtan ha*n*n sei | inni takin [k]þar su*m* hennar seng ir oc | hennar haim ʃ Uerþr ogutniscr maþr | inni takin miþ gutniscri cunu. þa by | ti su*m* aþal gutniscr ʃ þa en ha*n*n verþr | ai inni takin oc far þau barn meþ he*n* | ni. þa giefi henni hogsl. atta B 29r marcar | oc fyþi sielfr barn sett ʃ En ke*n*nir | cuna barn hanu*m* oc ha*n*n queþr nai viþr | þa veri sic miþ samv witnu*m* su*m* gutn | iscr En barn fyþin þair su*m* hogsl aigu | upp taka faþir eþa broþir en han ogipt[4] | ier ʃ Far gutniscr[5] maþr barn viþr o | gutnisca cunv þa giefi oc henni hogsl | iii. m*arcr*. oc fyþi faþir barn sett ʃ þa en ha | nn verþr inni takin miþ. þa giefi oc þri | ar .m*arcr*. þau et ai sei barn

gierir ma*n*dr hor | |

A 26r Gierir mandr hor þa byti. iii m*arcr*. þin | gi. oc siex marcar mals aiganda | ʃ þa en ma*n*dr gierir yfir hor[6] ole)r(þr.[7] þa | byti xii m*arcr*. la*n*di. oc aþrar tolf mals aiga*n* | da ʃ Gierir giptr maþr hor viþr ogi | ρta cunu. þa schal ha*n*n hana hogsla ʃ | Gierir

[1] Nasalstrecket tvifvelaktigt, möjligen af yngre hand. Schlyter: han. [2] Läs: faldr (Säve). [3] Läs: myþr (Säve). [4] Läs: ogiptr. B: ogipter. [5] Läs: o gutniscr (Schlyter). B: ogutnisch*i*r. [6] Tillägg: lerþr eþa (Schlyter). B: lerd*i*r ella. [7] Jfr s. 8, not 6.

laggipt cuna hor wiþr ogipta*n* | ma*n*n. þa schal B 29v ha*n*n hana ai hogsla ¶ Ue | rþr maþr inni takin miþ annars ma*nz* | cunu lerþr eþa olerþr. þa liggi hanu*m* | viþr fiauratigi marcr. eþa lif hans oc | raþi þaun mals aigandi huat ha*n*n he | ldr vill. fe eþa lif hans ¶ luccar ma*n*dr | dotur manz eþa nequan hans var | naþ til festur vta*n* faþurs raþ eþa fre*n* | da. þa byti .xl. m*arcr*. mals aiganda þar | hafi land .tolf. m*arcr*. af ¶ Tacr ma*n*dr cunv | eþa moy rani eþa valdi. vtan faþurs | | raþ eþa frenda. þa raþin þair su*m* A 26v he*n*nar | mal rychta halsi [eþa] eþa vereldi ha*n*s | en cuna ir gutnisc þar hafi land tolf | .m*arcr*. af ¶ þa en cuna ir o gutnisc þa raþ | in þa)i(r su*m* hennar mal rycta. halsi hans | eþa .x. m*arcum*. silfs. þar hafi land. xii m*arcr*. af |

Verþr cuna schiemd .i. scogi oc til sy | mnis B 30r noyd eþa annan staþ. þa lai | þi ma*n*n miþ opi. en han ai [ai] vil scam | þula. oc fari þengat eptir sum ha*n*n far | firir ¶ þa en nequar hoyrir op he*n*nar | þa ma þan biera henni ful schiel oc | all so sum ha*n*n viþr vari oc augum a sa | gi ¶ þa)en(engin hoyrir op hennar. þa | schirscuti han sic þegar vm fyrsta dygr | þar su*m* han til byar cumbr oc segi nam | n manz. þaira niautr han oc schiela | at en þaun duga vilia ¶ þa en han le*n* | | gr suelir oc A 27r kerir ai þa ir þigia best ifir | þan far þa witorþ sum vers ¶ þa en ma*n* | dr verþr at slicu sandr oc fylgia schiel cu | nu. þa byt)i(r hann gutniscri cunu xii m*arcr*. sil | fs. en ogutniscri cunu fem marcr silfs B 30v oc | ofrelsi vi oyra pe*n*ninga ¶ Uerþr firi lagg | ipt cuna gutnisc eþa ogutnisc. þa hafr | ha*n*n firi gart lifi sinu. eþa loysi sic miþ | so miclu vereldi su*m* cuna ir dyr ¶ þa)en(cuna | kennir ai ma*n*n. oc schirscutar þau sic vm | fyrsta dygr siþan ha*n*n[1] til

[1] Läs: han (Säve). Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 15.

byar cumbr oc | latz siþan hafa kient ma*n*n siþan
lengra | ir fran gangit. þa vers ha*n*n miþ xii. ma*n* |
na aiþi[1]. þa en han ier haua*n*di oc biers a | þaim
tima su*m* han scam sina scirscuta)þ(i þa | aigi han
vitorþ miþ tolf ma*n*na aiþi oc vit | nu*m* þaim su*m*
han sic schirscutaþi firir ¶ þa | en þrel manz gierir
B 31r [ski] slict viþr gutnis | ca cunu þa vindir[2] ai drotin
miþ vereldi | vert ha*n*n vta*n* þi at ains at han heldr
vili | hafa vereldi þan lif hans | |

A 27v **vm quinna | gripi**[3]

En vm quin*n*a gripi iru lag þaun S | lar þu
tupp eþa huif af cunur haf | þi so et ai ier miþ
vaþa gart oc beras ha | fuþ hennar haflt[4] þa byt.
m*arc.* pe*n*ni*n*ga | þa)en(beras alt þa byt ii m*arcr.*
hafi han witorþr[5] | vm miþ vitnu*m* þaim su*m* a
sagv huat sum | heldr beraþis alt eþa halft ¶ En
ofrels cu | na far slega bytr. oc ai maira ¶ Slitr |
þu nast eþa nestla cunur þa byt atta | ertau[r])g(ar.
slitir[6] þu beþi byt half marc | þa en)ha*n*n(faldr
B 31v niþr a iorþ. þa byt .m*arc.*[7] Slitr | þu snoþir cunur
þa byt half m*arc.* hueria | til mestu bota. oc fa
henni alt atr wi | ti sielf ner alt ir ¶ Schiau**t***i*r[8] þu
cunv | so et henni stinqua cleþi yr lagi þy su*m* |
þaun fyr varu þa byt atta ertau[þ]gar | Stinqua
þaun a legg miþian. byt half | .m*arc.* Stinqua þaun
A 28r so et sia ma kniborþ | | þa byt .m*arc.* pe*n*ninga.
Stinqua þaun so haut | et beþi ma sia lend oc

---

[1] B tillägger: fyri theiri, som ey ier haffandi. [2] Läs: vindr. [3] Rubriken står i margen. *v* och *g* äro delvis bortskurna. [4] B: halfft. Jfr s. 21, not 1. [5] Läs: vitorþ (Säve). B: witord. Jfr dock Schlyter s. 306. [6] Läs: slitr (Säve). [7] B: ii *Markir.* [8] Läs: schiautr (Schlyter). Svarabhaktitecknet är af yngre hand.

l)o(yndir[1]. þa byt ii *marcr*. Ta | cr þu cunv vm baugliþ byt half .*marc*. En ha*n*n | kera wil Tacr þu vm alnbuga byt atta er | taughar Tacr þv vm axlar hafuþ. byt fem | er*taugar*. Tacr þu vm briaust byt oyri. ⁋ Tacr þu | vm ancul[2] byt)h(alf *marc*. Tacr þu milli knis oc | calua byt atta ertaugar Tacr þu vfan kni | byt .v. er*taugar*. B 32r
Tacr **þu** en handar[3] mair. þa ir þet | gripr **hinn** o haiþ verþi oc haitr[4] fola gripr | þar liggia engar fe bytr wiþr : flest**ar þula** | sen þar **til** **cu*m*br** ⁋ Þa en firi verþr o **gutni** | sc **cuna** þa bytir þu he*n*ni halfu minna gri | pi alla þan gutniscri cunu. en firi ir cuna | frels oc friþ wet

af bryllaupum

Vm wagnicla ferþir þa schulu ai flai | rin aca þan tueir[5] a huaru*m*[6] wagni | en magha raiþ ir af takin. þar singis | bruþ messa su*m* vngi maþr ier oc bryllaup | scal drictas[7] Sendi vngi maþr þria me*n*n | | gin bruþ senni. oc bryttugha biþi þar A 28v
su*m* | bruþ messa sings. oc bryllaup drigs[8] ⁋ En | bryllaup scal driccas vm tua dagha miþ al | lu fulki. oc giefar giefi huer su*m* wil eptir | wilia sin- B 32v
u*m*. En fyrningar iru af tacnir[9] | til bryllaupa hafa A þriþia daghi þa ha | fin sielfs wald vm at biauþa atr drozsie | tum oc gerþa ma*n*nu*m* oc nestu frendum | Minni sculu scenkias so marg su*m* husbon | di wil

[1] Läs: loyndir (B). Jfr Pipping, Gotl. st. s. 88. Schlyter har ej observerat, att yngre hand fogat ett *o* öfver raden till lyndir i cod. A. [2] B: ankal. [3] Jfr Bugge, Nord. Tidskr. f. Fil. N. R. III s. 262; Noreen, Urg. L. s. 138; Söderwall, Ordbok s. 463. [4] Läs: haitir. Jfr Säve s. 60—61, samt A 44 r (på två ställen), 46 v, 49 v. [5] Läs: tuair. Jfr s. 11, not 11. [6] Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 5. [7] Läs: driccas. Schlyter anser att handskriften har så. [8] Läs: drics. B: dricks. Säve: drikks. [9] Läs: tacnar. B: tachnar. Säve: taknar.

firir mariu minni En eptir mari | u mi*n*ni þa hafi
huer maþr haim luf oc ol | bieris ai lengr. in. huer
sum þitta briautr | þa byti .xii. m*arcr*. landi. En huer
su*m* o buþin cu*m* | br til bryllaups eþa waizlur ols þa
B 33r giel | di iii oyra penn*inga*[1]. Erfis gierþir iru allar af
tac | nar vta*n* huer su*m* wil þa giefi cleþi oc | scyþi
innan socna fulki eptir þan su*m* fra*m* | ier liþin[2]
B 33v Scarlaþ oc bladragning. sliti | þet [ier][3])huer(su*m*
til ier oc engin maira til au | ki sen þet ier slitit
A 29r huatki fornt eþa nyt | | Raiþcleþi oc raiþwengi
schierins ai smeri | þan .i. fiarþunga ¶ Þitta ir oc
sempsic vm | gutniscar cunur et huer broþir gieri
raþ firir | systr senni til giptur wil ha*n*n ai þa giefi
B 34r he*n* | ni attu*n*da lut af aighu senni til wp heldis |
miþ scynian nestu fre*n*da oc socna ma*n*na | so et
han huergi oratlica[4] firi gieri sinvm | cust ¶ En vm
o gutnisct fulc þa liauti | n tuar systrir gin ainu*m*
bryþr ¶ þa en fal | la cann syscana millan eþa
syscana barna | þa schiptin so þi sum feþrni: eþa
myþrni | þa en fiarrar gangir[5] þa liauti þan sum |
bloþi ier nestr[6]

B 34v **af scoga brigzlum**

Brigþas tueir[7] me*n*n vm scog. þa al ma*n* | dr
hafa tu witni. ligs[8] vitni. oc ortar | witni laþigs wiþ
garran. eþa troþr[9] clu | fit oc a stumbla legt. eþa

[1] B tillfogar sedan: Magum oc wagniklom ... landi. Jfr A 41 v. [2] B inskjuter här de sju första paragraferna af kapitlet af quinna reth A 42 r och v. [3] Ofvanför ier synas några streck, troligen en början till ordet huer, som sedan införts i marginalen. [4] Läs: oraþlica. B: oradlika. Säve: oraþlica. [5] Läs: gangr (Säve). [6] Här inskjutes, efter anvisning af cod. B, samt registret till cod. A (jfr äfven Schlyter s. 61, not 56), kapitlet af farweghum manz, som i A återfinnes bl. 41 v och 42 r. [7] Läs: tuair. Jfr sid. 11, not 11. [8] B: lichs. [9] Läs: troþur.

clappat quisti | oc saman burit. oc þar latit þorcas til | hafallar. þet ir ortar witni fult ʃ Uitorþ | hafi B 35 r þa*n*n sum licswitni hafr driaugari | | at ort vm A 29 v cring. an af þaim su*m* mest .a. | schal fysti til aiz at ganga. wil ha*n*n ai. | miþ aiþi vitna. þa dugin hans vitni hu | argu*m*[1] ʃ En vm aþal iorþ schal oc hafa | tu vitni niþia vitni oc ortar vitni vm þri | a vintr ortar vitni bierint[2] þair su*m* aign | aighu a fasta grigþir[3] þan su*m* cring um | .a. þa uitnin þair sum nest aigu vtan vm | ʃ Niþia vitni bier ai nerari þan fiarþi | fran cumin. Þa en þaun mytas. aþal iorþ)**oc scogr oc myr. þa tacin Aþal iorþ tva luti**,([4] | oc scogr. oc myr þriþiung. ʃ Scogr oc | myr þa tacr halft huat. af dauf iorþu | þar sum þaun mytas millan stumbla oc | star þufur oc huatki ma B 35 v þaira miþ andru | wi)t(na. ai scogr miþ myri. oc ai myr miþ | scogi ʃ lufi engin maþr andru*m* ma*n*ni ha | gga .i. o. schiptu*m* scogi. eþa agh sla .i. o. schi | ptri myri. vta*n* ha*n*n sei sacr at þrim. M)a(rc-u*m* | wiþr mals aiga*n*da. oc aþru*m* þrim wiþr | | mogha ʃ Dirfis engin maþr yrkia .i. an | nars manz A 30 r scogi eþa myri vtan þet sei | tyct miþ schiellum[5] su*m* ha*n*n miþ far. an bol | eþa faru schiaut. En segr ha*n*n et hinn. o sche | llica hafi takit. þa vitin[6]

---

[1] Pipping, Nya gotl. st. s. 6. [2] B: bierin. Jfr Bugge, Rök. I s. 57 och 147, Kock, Ark. XIV 247, Noreen, Aschw. Gr. § 336 a. 3. samt härnedan s. 48 not 10. [3] Läs: Brigþr. Schlyter: brigþir. B: Bregdar. [4] Orden oc scogr . . . luti äro tillagda i marginalen, enligt Schlyter af 1500-tals hand. Synbarligen hafva i förskriften två rader efter hvarandra börjat med orden oc scogr, och skrifvaren har öfverhoppat den förra raden. Säve ändrar luti til lutu, hvilket är opåkalladt. Pipping, Nya gotl. st. s. 14. [5] Jfr s. 17, not 7. [6] B: witni. Schlyter och Säve följa B, men jag ser ingen anledning att emendera A. Jfr viti þet 17: 24, 19: 4 och 22: 17. Pluralen vitin är motiverad däraf, att båda parterna deltogo i synen.

þet meþ a syn ¶ | Huer su*m* schaþa far vm scog. eþa aþrar | aighur. oc wil ha*n*n nequarum mistroa vm | nequat. þa syni engin andru*m* ranzsac. oc | .a. syn. vtan sac ¶ Huer su*m* merki vm[1] spil | lir vta*n* B 36r staurs eþa innan þa wari sacr at | þrim marcu*m* viþr mals aiganda. oc aþrum | þrim wiþr moga ¶ Dirfis oc engin maþr | gerþa af o schiptri aign. vta*n* ha*n*n sei sacr at | þrim .*marcum*. viþr mals aiga*n*da. oc en aþru*m* .iii. | wiþr mogha ¶ Garþi .a. varþa huer þar | sum ha*n*n giert hafr. þan tagarþi su*m* ta fast | .a. en þan su*m* ai a. tafast. þa varþar þan mi | þal garþi. þar bytir huer spiell su*m* ha*n*n garþ | a firir ¶ þa en flairi hafa garþ auman þa | gialdin allir spiel su*m* ai hafa garþ laggier | tan | | A 30v Engin far haildir firir spiel sin vtan | ha*n*n hafi sielfr laggiertan gaþr[2] ¶ Ai ma | wisa spiellu*m* .a. annars garþ auman vtan | ha*n*n sielfr hafi goþan

B 36v

af half gerþi

Baiþis maþr halfgierþi af ma*n*ni. þa | al til segia hanu*m* miþ gra*n*na vitnu*m* eþa kir | chiu ma*n*na. oc schilin socna me*n*n til lutar | .i. samu siaunatu*m*. liauti siþan sielfr miþ | gra*n*na vitnu*m* En hinn ai wil viþr wara | oc gierþ þar su*m* þu liautr en hin hafi si | þan atmelis frest fran luta daghi ¶ þa | en siþan cuma soyþir .i. þa tac .i. hus. oc lat | ai ut fyr þan ha*n*n spiel bytir. oc half .*marc*. | fra*m* setr til garz ¶ Hafi giert .i. halfum | manaþi. oc tachi atr veþ sin ¶ þa en ha | nn ai gierþir .i. halfu*m* manaþi. þa tappi | sinni half marc. oc þu tac atr til anna | rir half Marc.[3] þar til et

[1] Läs: merkium. B: merkiom. [2] Läs: garþ (Schlyter). B: gard. Om nom. *gaþr < garþr se s. 8, not 6. [3] Läsningen Marc är riktig, endast under den förutsättningen, att halfmarc är ett oböjligt uttryck. I annat fall måste den obelagda genitivformen af marc insättas. Då er., ertau. skrifves i st. f. ertaugar (Schlyter s. III,

gert ier. varþi | | .e. spiellu*m* miþan o gert ir. firi A 31 r B 37 r
þi et gar | þr ir gra*n*na setr[1] ¶ Huer su*m* tacr soyþ
.i. | hus. þa anduerþi soyþi til þes et ha*n*n | til segr
hinu*m* miþ gra*n*na vitnu*m* su*m* soy | þin .a. vil
ha*n*n ai siþan)soyþ sen(ut loysa. þa ha | fi sielfr
scaþa en soyþr ir verri. eþa dau | þr meþ allu. þa
en allu*m* ier laglica til segt | þa anduerþi þan su*m*
garþ a. auman ¶ þa | en ma*n*dr a)o(soyþan[2] oc
laupr .i. at laggier | tu*m* garþi. þa al ma*n*ni til segia
miþ gran | na witnu*m*. oc biþia soyþ senn hepta.
þa | en ha*n*n siþan gierir scaþa. þa al taka soyþ | .i.
hus. oc ha*n*n byti spiel su*m* soyþin a. ¶ Bri | autr
uxi band hailan garþ þau et ha*n*n ai | sei laggiertr. B 37 v
þa bytir þu spiel. þa en ha | nn laupr yfir þa bytir
ai, en ai oc garþr | laggiertr ier ¶ þa ir uxi at lag-
um he | ptr en horn band ir a. eptra foti. oc so | vm
horn ¶ Engin garþr ir laggiertr | | vtan ha*n*n sei A 31 v
meþ tueim[3] bandu*m* bundi*n* | oc half þriþi elna
haur til yfrsta ba*n*da | oc þau firi þaim soyþu*m*

Pipping, Nya gotl. st. s. 4), är det omöjligt att på paleografiska grunder afgöra, hvilken form af marc, som här åsyftas. Äfven då marc ej efterföljes af en punkt (jfr A 37 v), har man frihet att insätta den form, som sammanhanget kräfver, ty, frånsedt att en punkt lätt kan falla bort, är det långt ifrån säkert, att punkten i er., ertau. är att uppfatta som ett förkortningstecken. Det kan lika väl hända, att den är ett skiljetecken (jfr t. ex. Marcum. s. 33: 13), och att ordets felande afslutning är obetecknad.

Om jag ser bort från G. S., konstrueras prep. til i cod. A 77 ggr med otvetydig genitiv, aldrig med otvetydig annan kasus. [Jfr sid. 15 not 5, där rektionsförhållandena hos prep. til tangeras.] A 35 r (bis), A 35 v och A 37 v läser jag til marc gulz (silfs), icke i afsikt att konstruera til med dat. utan emedan gen. af marc synes hafva blifvit oböjd i ställning framför silfs eller gulz. Jfr A 37 r.

[1] Läs: se[t]tir. [2] Schlyters konjektur osoyþ är omotiverad. Jfr Bugge, N. Tidskr. f. Fil. N. R. III, s. 267. [3] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11.

su*m* yfir laupa | oc ai firir suinu*m* eþa firir þeim[1]
soyþu*m* | su*m* vndir scriþa. ¶ Gasa eþa)grisa(gieti
*huer | sielfr en garþr ir laggiertr firir

Haggr maþr innan gierþa oloyfin*s*[2] | oc acr til. þa
B 38r wari sacr at þrim m*arcum*. | wiþr mals aiganda. oc
aþrum þrim moga | En bier ha*n*n yr haim til sina. þa
wari | sacr. at atta ertaugu*m*. oc .e. hailt atr | ¶ Brestr
axul a gatu eþa annat raiþi | þa haggi saclaust .i.
annars aign en | ha*n*n ai sielfr .a. so ner et ha*n*n sia
ma oyc oc | wagn. eþa rus oc kerru ¶ Rifr þu ga | rþ
manz upp so et þu briautr yfrsta b | anda þa. byt
half M*arc*. En rifr þu annat | staurgulf. byt).v(iiii[3]
ertau*gar*.[4] rifr þu þriþia | byt iiii[5] ertaugar. Rifr
A 32r þu so brat sum | | liþzmeli sei þa byt tuar marcr
oc ai | fra*m*mar. oc gierþ atr garþ hans iem | goþan.
oc iemlanga*n* su*m* ha*n*n fyr war | oc warþa[6] scaþa
emen ypit ier ¶ Ta | cr þu wiþ manz eþa garz
B 38v virki. eþa ti | mbr .i. scogi. byt .vi. oyra. þa en
hinn ha | fr til gatur fyrt. þa iru þriar m*arcr*. en
ha | nn ecki laifir sett atr oc fai hanu*m* alt | sett
aigit atr iem gutt oc iem mikit. | en þu ve)r(þr
sandir[7] at. viti sielfr miþ ai | þi ner alt ier

Af sauþi

Sauþi var | þar huer su*m* ha*n*n .i. garþi hafr. vta*n* þi at | ains et hiaul liggia[8] eþi[9] felli dur þa | varþar þa*n*n su*m* fran ypnu gangr grafr | þu fauþ[10] .i. engium eþa aign þenni þa gi | er gang oc gatu iem goþa fran su*m* til | ellar varþar þu soyþi manz en ha*n*n wa | þa liautr

[1] Läs: þaim (Säve), jfr Pipping, Gotl. st. s. 94. [2] B: oloyfis. [3] Läs: viii (Säve). B: viii. [4] Jfr Pipping, Nya gotl. st. s. 4. Schlyter: ertair. [5] Läs: xiiii. Jfr Schlyter s. 66 not 33. B: iiii likasom A. [6] En punkt under den första *w*-stapeln betecknar kanske ändring til *v*. [7] Läs: sandr (Säve). [8] Läs: liggi a (B, Schlyter). [9] Läs: eþa (Schlyter). B: ella. [10] Läs: sauþ. B: saud. Enligt Schlyter har hdskr. sauþ.

af aigna cau | pi

Aign ma engin se | lia vta*n* þrang rekin til. þa segi til scyl | | dasta meþ socna ma*nn*u*m* oc A 32 v B 39 r etar ma*nn*u*m* | oc þair scynin huat til þrengr ¶ En huer | su*m* giefr pe*nn*i*n*ga a aign. vta*n* þissa scyni | an. þa hafi firi giefit pe*nn*ingu*m* sinu*m*. oc | byti tolf marcar landi. oc aþrar .xii. scy | ldu*m* ma*nn*u*m*. þaim su*m* rypta. En aign ir al | dri lagcaupt. vta*n* meþ þings manna | scynian. oc afraþr fra*m*mi sta*n*di vm atme | li ¶ Meþ samu witnu*m* scal oc festa su*m* ca | upta[1] ¶ Scipta me*nn* aignu*m*. þa lysin a | þingi scipti sinu. so et beþir sein wiþr þa | en nequar mistror þaim. þa ranzaki .i. | sama ari ¶ þa en ai vinna scyld)i(r me*nn* | caupt aign af þaim su*m* selia þarf. þa | caupin quislar me*nn*. eþa etar menn |)miþ(samu scyn su*m* seth[2] ir. En aign caupis | aldri vtan etar ¶ Þa)en(þair me*nn* hafa | B 39 v aign su*m* ai iru .i. ett. gutniskir eþa og | ugnischir.[3] oc þorfu selia. þa selin þaim | | sum liauta aighu en A 33 r þair efla. efla ai | þair. þa caupin hunderis menn .i. sama | hunderi sum aign liggr .i. ¶ huer su*m* þit | ta briautr. buti[4] .xii. m*arcr*. landi ¶ þa en fier | rar maþr caupir þan nesti. þa scal afraþ | fram [leggia] setia a hunderis þingi. þi su*m* | aign liggr .i. oc hinum laglica til segia | su*m* vtan þings ier fyr enn afraþ fram | seti firi hans socna ma*nn*um su*m* afraþ a ta | ka ¶ Sel maþr aign sina þa takin a | fraþ beþi quindi oc kerldi su*m* þet liauta*s* | a.[5] oc ai þair

---

[1] Läs: caupa (Schlyter). B: kaupa. [2] Jfr Säve samt Hultman, Nordiska studier, tillegnade Adolf Noreen, s. 219. B: seght. Schlyter följer B i sin öfversättning. Så gjorde äfven jag i Gotl. st. s. 125. [3] Läs: ogutnischir (Schlyter). B: ogutnisch*ir*. [4] Läs: byti (Säve). B: Byti. [5] Läs: ...kerldi þet sum liauta a. B: ...kerldi som liauta agha. Jfr äfven sum liauta aighu r. 19 ofvan.

su*m* noyta miþ hanu*m*. En aign | caupin þau niþiar
B 40 r eþa quislar me*nn*. wi | lia ai þair. þa iru quindis
me*nn* nerari þa | n vtan me*nn* ¶ En sel maþr aign
sina | oc caupir andra miþ sama verþi til | macs
A 33 v sir. þar gangr ai afraþr af ¶ | | Iorþ ir oc aldri
afraþa laus. vtan þi *at* ai | ns et allir lyþir selin.
eþa han verþi at | vereldi guldin. eþa .*marc.* laigi[1]
at haim fy | lgi amala[2] þingi vt lufat. eþa at þiauf |
gildi guldin ¶ Iru bryþr flairin eþa br | yþlingar.
oc hafa scipt. eþa aþrir scyl | dir me*nn*. oc selia
ymsir aign sina. þa ta | ki engin þaira afraþ af
aþrum. vtan | þan sum þaim ier nestr. oc haldr
sen | ni aign ¶ Sitr mandr .i. hers handu*m* | oc
gieldr firi sic iorþ eþa aign sina. þa | ier niþi nestr
atr loysa en hann wil. oc)fe fe[3](fi | ri gielda siþan
hinn haim cumbr ¶ Sitr | bonda sun .i. hers handum
eþa oformagi. | þa ma engin ha*nn* dyrari loysa þan
B 40 v .at. iii | m*arcum*. silfs. vtan þi at ains et vmbuþ
sei | til faþurs[4] eþa frenda. oc hafi þriþiun | g at a
vagst. slict sama fe su*m* ha*nn* galt | En witorþ far
ha*nn* ai fra*mm*ar. þan. | til .iii. m*arca*. silfs. en þa
tacr a schilia ¶ En | hinn sum lutna hafr aign oc
A 34 r ai | | ir oformaghi. ha*nn* gieri[r] sielfr mal firir
sir | so sum ha*nn* wiþr ma cuma. þet standr su*m*
ha | nn sielfr gierir ¶ þaun iru lag landa milli | et
ut lendingr loysi aldri dyrari ma*nn* gutni | scan.
þan at .iii. m*arcum*. silfs. vtan ha*nn* hafi vmb | uþ
faþurs eþa fre*n*da. oc taki þr)iþ(iu*n*gs a vag | st eptir
fe [fe] sinu ¶ þa en broþir far miþ fe | osciptu oc

---

[1] B: markleygi. [2] Läs: a mala (B, Schlyter). [3] Det ena fe utgår. [4] B: fadur.

cumbr .i. hers hendr þa loysin bry | þr ha*n*n. oc
miþ fe o sciptu þa en ha*n*n far miþ | fe schiptu þa
loysi sic sielfr ¶ Bryþr aigu | broþur af hers hand-
u*m* loysa .e. miþan o sci | pt ir þaira millan ¶ þa
en nequat gagn | biers ainu*m* til handa fra*m*mar B 41r
þan andru*m* e | þa verþr f[i])y(ndr auþin þa aigu
allir hafa | e miþan o scipt ir ¶ þa en [broþir]
bryþr | veria aign o scipta. oc drepr ann þaira |
ma*n*n þa varþar sinu*m* vercu*m* huer þa*n*n byti | r
sum drap ¶ Engin gutniscs manz su | n far schipt af
feþr þoygi[1] et ha*n*n baiþis | vtan þi *at* ains et faþir
wili eþa giptis mi | þ faþurs wilia ¶ þa en ha*n*n
scipta vill þa | taki upp hafuþ lut senn af oyru*m*
at rech | | ni*n*g. en faþir hafi bol sett o schipt. oc A 34v
gie | fi syni þaim landz laighur af. oc hafuþ | lut
se*n*n. oc raiþi[2] sielfr firi sir fara huert | ha*n*n wil
¶ þa en þair hafa bol flairin þa | fari sun a nequat
þaira. oc at recning | en ha*n*n vill so fra*m*marla
su*m* faþir scynias | ai oraþa maþr ¶ þa en ogut-
niscr maþr | hafr syni o gipta. eþa gipta. þa fain
al | dri scipt af feþir[3] sinu*m*. vtan faþir scyni[4]
o | raþa maþr

af gieldu*m*

¶ Huer sum gield ge | rir oraþlica. þa firi gieri
sinu*m* lut. oc ai m | aira. en engin gieldi gield B 41v
eptir ha*n*n dau | þan fra*m*mar en hans custr
vindr at

---

[1] Schlyter följer B, som har than (= þau). [2] Läs: raþi (Schlyter). B: radi. Men jfr äfven Kock, Ark. XX s. 72. [3] Läs: feþr (Säve). [4] Läs: scynis (Schlyter scynis eller sc[h]ini). Säve: skynis. B: schyni.

af ueþiu*m*

Hafr þu veþ takit af ma*n*ni firi sant gi | eldeti. þa ste*m*ni hanu*m* til kirchiur. eþa | til þings oc loysi atr at laga frestu*m* eþa | wirþin socname*n*n. eþa þings me*n*n

Af þingu*m*

Þitta ir oc sempt sic et þing all scal by | ria halda firi miþian dagh. Raþme*n*n | sculu retta a hunderis þingum huer sum | ai cumbr af þaim firi A 35r miþian dag. þa by | | ti þria iii[1] oyra þingi ¶ þa en engin þaira | ier cumit[2] vm miþian dag þa varin sak | ir at iii. m*arcum*. viþr þan su*m* fyr bier mal upp. | oc aþrum þrim moga ¶ En domar dym | ins ai lengr. oc aiþir lyptins ai lengr en | sol setr. huer su*m* þitta briautr byti þingi | eptir þy su*m* þing B 42r ier h**au**t til ¶ Sacar en | gar ma siettu*n*gr sykia hoyrin þan til | iii m*arca*. En þriþiungr til siex .m*arca*. oc land alt | til tolf m*arca*. ¶ Iru stefnur vm aignir. þa | vari lagfeldr þa*n*n su*m* ai cumbr at sama | tima sum þing al halda

af fear crafi

Can fear craf verþa ma*n*na millan. þa | far engin hoygri lag af andru*m* þan | til siex ma*n*na. en þaim cann a scilia ¶ En | vm aigna dailu. til. xviii. manna. En dai | la ir til. marc.[3] gulz so. oc þau et maira sei | þa en þaim schil a. þa sculu þet wirþa hun | deris raþme*n*n vta*n* aiþ et daila

---

[1] iii utgår (Schlyter). Jfr Pipping. Gotl. st. s. 95 not 1.
[2] Läs: cumin (Schlyter). B: kumin. [3] Jfr s. 40, not 3.

sei til. m*arc*.[1] | gulz. oc taki nu fystu ste*m*nu vm mana | þa frest af þairi ¶ þa en ha*nn* wil atr se | gia þa segi atr firi half[2] manaþ fram | | til A 35 v þri)þ(iu ¶ þa en daila ir minni. en til. m*arc*[1] | gulz. þa scal taka .vi. manna ste*m*nu fy | rstu vm B 42 v halfan manaþ þa en ha*nn* w | ill atr segia þa segi atr firi siaunata fr | est. oc flyti vm siaunata frest aþra fra*m* | til þriþiu en stefnur ma ai lengr flytia | vtan beggia vilia

Aff manna Kaupi.

Schlyter Add. 4.

Kaup*ir*[3] tu mans man i gard thin ta Royn han vm vi. daga, en a siauanda geld thu werd ella ater leyd en thir ey at gies.[4] ¶ Tha en hin wil ey ater taka som seldi, vtan wil tik wid*ir* halda med formala, en tu haffua schuldir oc[5] at*ir* leyda: hwat som thir at gatis wer ella Bet*ir*. ¶ Tha en thu haffuir schiel schielom gin: th*et* at tu schuld*ir* at*ir* leyda at frestom, en thir ey at gatis: ta haffu*ir* thu witord som at*ir* leyd*ir*,[6] oc lagum fylgir. ¶ Tha en tu haffuir man leng*ir*: oc wiltu sidan at*ir* leyda, sidan | | frest ier wt lidin, oc kallas tu B 43r haffua tan for mala gart, tha haffuir hin witord som at laghom seldi, gelt tha werd hinom, oc haff th*et* tu ficht: ¶ En sidan schal sali warda fyri trim lastum, Brutfalli, oc Bedroytu, wardar om ny oc nidan, tha en fran beyni werkir, ta wardar till at melis oc sidan fyri brigsl allan alder. ¶ Ta en han ward*ir* brigd*ir* i heldi, ta huti[7] thu sala thin oc leyd hanom a hand, gieri han ta man thir heimulan, ella fai ath*ir* tir werd so mikit som thu hanom fyrir gafft. ¶ Tha en id*ir*

[1] Jfr s. 40, not 3. [2] Jfr tappi sinni half marc 40 : 29, m. fl. ställen, där halfr är oböjdt. B: halffuan. [3] Säve rätt, men Schlyter: Kauper. [4] Jfr Bugge, Norges Indskr. m. d. yngre Runer s. 7. [5] Tillägg: ey (Schlyter). [6] Säve: laidir. Schlyter oriktigt: leyder. [7] Jfr Pipping. Gotl. st. s. 87.

schil vm, hin kallas mid mala haffua selt: en tu kalas[1] med fastu kaupi haffua kaupt. ta haffu*i*r oc tan witord som med fastu kaupir, oc laghum fylg*i*r.[2]

B 43v

Caupir þu vxa

Caupir þu uxa þa royn ha*n*n vm þria | daga ſ lastir fylgia hanu*m* tueir.[3] ann en | ha*n*n ai dragr. annar en ha*n*n briautr ſ | caupir þu ko þa royn hana vm þry m | ielc mal ſ lastir fylgia henni tueir[3] an | en han sparcas so et ai ma mulca annar | en han mielc stulin ier

Caupir þu hest

Caupir þu hest þa royn ha*n*n vm þria | daga. oc laiþ atr miþ lasti en þu nequ | an findr ſ laistir[4] fylgia hesti þrir. þa*n*n | ir ann. en ha*n*n star blindr ier. Annar | en ha*n*n bitz. þriþi en ha*n*n fembru[5] fotu*m*. | sparcas. þa en þu ha*n*n lengr hafr. þa A 36r ta | er ai sali wiþr þaut lastir fylgin vtan | | ha*n*n sielfr wili

B 44r

af hesti

Tacr þu hest manz | .i. baitu eþa annan steþ o loyfis hinu*m* su*m* a. oc | riþr miþ eþa acr miþ. þa byt .iii. m*arcr*. mals ai | ganda. oc aþrar iii moga. En þu verþr san | dr at et þu abaki[6] wast. oc. fa. e alt hailt atr ſ | Tacr þu hest manz wiþr garþ bundnan | oc laifr[7] engin[8] atr. þa byt oc þriar .m*arcr*. mals | aiganda. oc aþrar þriar mogha. vta*n* þi at | ains et þu mistakit haf)i(r[9]. oc annan querra | nt[10] laift. þa en þu mistakit hafr. þa byt. viii | ertaugar. oc cum hanu*m* hailu*m* atr firi þriþ | ia dygr

[1] Läs: kallas (Säve). [2] Läs: fylgir. Schlyter: fylger. [3] Läs: tuair. Jfr s. 11, not 11. [4] Läs: lastir (B, Schlyter). [5] Läs: frembru (Schlyter). B: frembro. [6] Läs: a baki (B, Schlyter). [7] Läs: laifir (Säve). B: leiffuir. [8] B: engan. [9] Läs: hafr (Säve). A har 35 hafr mot 1 hafir. [10] Läs: querran (Säve). B: qwarran. Jfr s. 39, not 2. Jag tror att *t* inkommit från laift.

Af schipa getzlu

Um schipa getz | lu iru lag þaun. Caup schip þet su*m* þretan | iru rangr .i. oc þrir bitar þi varþar B 44 v man | dr at strandu uti ¶ En byrþing scal reka | ginu*m* stuch eþa rif. eþa ginu*m* bul wiþr hus | þet sum þiauþ sufa .i. ¶ laas al at wara. oc | lykil þan su*m* husfroyia bieri eþa husbondi | ¶ Rekendr sein ai lengrin þan þrir stelkir | oc fiarþi hamar. veghi stelkir[1] huer tuar | marcr. eþa vecki[2] vm þriar rangr. oc af sia || þa varþar ai ¶ Hittir mandr A 36 v myndrickiu | varþa lausa at strandu uti þa aighi þa*n*n | sir at attu su*m* a hittir. En hinn ir huergi | so ner et hann op hans hoyrir en ha*n*n þry | suar hafr ypt ¶ Bat[3] ir ecki yr varnaþi ai | ghi huer su*m* will ¶ þa en mandr tacr manz | bat. at staþu*m*.[4] oc far miþ. þa bytir ha*n*n so | sum ha*n*n riþi hesti B 45 r manz

af ranzsacan

Cuma me*n*n manni til garz oc baiþas at | ranzsaki. þa ma engin ranzsaka[5] synia. | wil ha*n*n granna sina viþr hafa. þa all biþa | þaira. en ai will ma*n*ni o schiel biauþa nem | ni sinn ma*n*n huar[6][g] in at ganga. laus gy | rtr scal inn at[7] ganga. oc capu laus siþan | ranzsaka scal ¶ þa en mandr syniar aþru*m* | ranzsakan. þa iru o hailig dur hans oc | far enga bot firir. þau et ai hittis fuli[8] inni | ¶ þa en

---

[1] Läs: stelkr (Säve). [2] Läs recki (Schlyter). B: wecki. [3] Läs: Batr (Säve). Jfr dock Noreen, Aschw. Gr. § 383. 1. e. ε. B: Batir. [4] Jfr Pipping, Nya Gotl. st. s. 10. [5] Nasalstreck bortglömdt. B: Ransakan. [6] Genom ett tecken är angifvet, att orden huar och in böra läsas hvart för sig. [7] Står innat, men ett streck åtskiljer *n* och *a*. [8] Jfr fula (50: 11) men fyli B 45 r (i margen ändradt till fuli) och B 47 r. Ordet diskuteradt af Söderberg i Forngutnisk ljudlära, sid 17, not 1; af Bugge i Fritzners ordbok III s. 1108.

inni hittis nequat þes su*m* men iefa | vm. þa scal at fangu*m* spyria. **ga**ngr ha*n*n | wiþr þegar oc **segir**[1] **fang sin**. þa al lai | þznu*m* fylgia. oc **royna** fang hans. fullas | hanu*m* schiel þar su*m* ha*n*n fyrsti til A 37 r B 45 v schiautr | | þa ir ha*n*n verþr at þi mali ¶ þa en ha*n*n | ficch af andru*m* oc wissi ai et ill*a* war fangit | þa tacr þan wiþr su*m* ha*n*n a hand laiþir ¶ | En ha*n*n ir þa fran laus ¶ þa en)hin(dular þa | þarf ha*n*n schiela wiþr þaira su*m* viþr warv | þaun schiel bita ha*n*n en ha*n*n ai vindr miþ | lagh-u*m* firi standit ¶ þa en mandr bier ma*n* | ni fula .i. garþ. oc .i. hus þet su*m* las ir at oc | wil so ma*n*n firi raþa þa hafi firi burit al | lu þi su*m* ha*n*n bar ¶ En siþan þa byti ha*n*n | wereldi hanu*m* [so] so miclu sum hinn ir dyr | sum ha*n*n a hand bar. oc iii Marc[a]r þin | gi. þar til et[2] gutniscr maþr verþr firi þa | bytir ha*n*n tolf marcr landi

B 46 r

af þiaufa reth

En vm þiaufa reth þa iru lagh þaun | huer su*m* stiel tua oyra eþa tueim[3] oyru*m* | minna þa byti siex [vi] oyra. snattan bot | ¶ Stiel ha*n*n millan tyggia oyra. oc m*arc.*[4] | silfs þa scal ha*n*n þin-fyra.[5] oc merkia oc | til wereldis dyma ¶ Stiel ha*n*n siþan en | hann merctr ir þau et minna sei þa scal | | A 37 v ha*n*n hengia ¶ Stiel ha*n*n til marc[6] silfs eþa | Schlyter Add. 5. maira þa scal ha*n*n oc þau[7] hengia: Stiel trell mans oyri ell*a* oyri minna, th*a* Byti hwar drotin fyri han iii. oyra. En hin kumb*i*r sielff*i*r vp typti som typtit eig*i*r.

[1] Af yngre hand ändradt från segr. Läs: segr. [2] Läs: en (B). B har komma mellan til och en. [3] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [4] B: mark. Jfr s. 40, not 3, men äfven Corp. Jur. I 67: 13: mællir suerikis ok danmark. [5] Läs: þingfyra (Schlyter). B: ting fyra. [6] Jfr s. 40, not 3. [7] Schlyter föreslår i Glossaret den öfverflödiga emendationen: þa. Jfr Kock, Ark. XI 126.

¶ Ta en typti ier meira than oyri, ta haffui e han fyrsti set atir, oc trigildi sidan so mikit som tar til biers som typti war: ¶ Stiela fleirin trelar an oyri, ta Byti hwar drotin trigildi fyri sin trell[1] en han ey kumbir sielffuir typti vp. ¶ Tha en tiauffnadir ier ey aldir til, ta B 46 v schal wita tan som tiauffnadin misti huru mikill han war: oc than[2] thi at eyns et hus ella laas wari til brutit ¶ Tha en ey ier vndir lasi takit, oc huaski ier til Brutit hun ella hell, ta taki han trelin oc fresti han, oc leggi engin widir lagh fram, kumi Bain[3] heilom oc Brust heilom atir drotin til handa, oc Byti als endhti fe fyrir: than[2] en han enga saghu aff haffui. ¶ Ta en agripir ier engin til,)vtan(wesl[4] eyn, ta schal leggia fram wider lagh ofresta mans. ¶ kuma oc heilom atir oc Byti vi. oyra fyri baugband[5] vi. oyra: ¶ i naugir[6] segir naudugir, thet han ey waldir. ¶ far madir med agripi til gars, oc kennir treli mans typt: tha schal B 47 r drotin Ransaka lata oc sielffuir trell sin Binda, oc ey fyri standa ta tarff ey trigildi gelda. ¶ Tha en madir will ey sielffir trel sin Binda, ella Ransaka lata, oc hittis tan[7] thar fyli[8] inni, ta geldi han trigildi hinom som typtit atti han haffir tha vpkumit. ¶ Jer tiauffnadir so mikil et ey windir trigildi fyri guldit: ta schal hin haffua trelin som typtit atti, ey ma han oc meira fyri stiela tan sielffum sir. ¶ Kumbir annar vp typti, oc takir tiauff oc Bindir oc ey han som typti atti, tha schal han haffua fundar[9] laun, attunda lut aff, Bade

[1] Jfr s. 20, not 3. [2] Läs: thau (Schlyter). [3] Ändradt från Bein. Läs: Bein. Till de i mina Gotl. st. s. 76 uppräknade fallen af ai i cod. B må ännu läggas detta, samt aigu 36 r 3. [4] Ett nasalstreck bortglömdt. Jfr ofvan 7: 9; 20, not 1; 49, not 5. Annorlunda Noreen, Aschw. Gr. § 317. Anm. 1. Säve: wensl. [5] Här fattas någonting. Jfr Schlyter, s. 110, not 24. [6] Läs: naud (Schlyter). [7] Läs: thau. Schlyter: tau. [8] Jfr s. 49, not 8. [9] Rätt upplöst af Säve. Schlyter: funder.

aff tiaufi oc alagi. ſ Jer trel a-laupstighi, oc ier lyst
eptir at kyrckio, ella a tinghi, ta ier. tan muslegu mad*ir*,
B 47 v oc Byt*ir* engin trigildi fyri than som stiel mat at siir:
vtan sett schal hwar at*ir* haffua, en til ier. ſ tha en
ietit er,[1] tha fullar th*et* engin fyri muslegu man. ſ Tha
en trell ward*ir* at*ir* fangin, tha loys han at*ir* fyri ii.
oyra a landi: oc fyri iii. oyra en han a fluta komb*ir*,
oc fyri halff *Mark*. en yr lands syn komb*ir*: ſ than
schal man at*ir* loysa, som schipit atti, vtan thi at eyns,
at lagrekat wari: ſ Tha en han haffuir handom kumit
a gripi naqwara, ta schal gripi at*ir* loysa som trelin
atti. ſ Tha en schip war lagrekit ella vndir lasi takit,
tha loysi than schipit at*ir* som trelin atti, oc so gripi
B 48 r alla som han handom a quam oc toygi frammar tan til
iii. *Marka*. ſ Tha en han bort laup*ir* a schipi warda-
lausu, ella a haffi nid*ir* sink*ir*, so et hin mist*ir* trel
sen som atti: ta geldi tan trell, som schipit atti:
ſ Ward*ir* naqwar mad*ir* bundin agrips laus: tha
schulu th*et* schuda trir Radmen, oc hoyra hans ord,
hwat han ier schyld*ir* ella o schyld*ir*:: ſ teir iii. Rad-
men schulu wara aff hunderi sama: ella sama settungi:
teir schulu witna th*et* som teir hoyra[2] han ier schuld*ir*
ella oschyld*ir*, so oc en agriper ier:

af oque | þins orþu*m*

Oqueþins orþ iru manni fiugur | þiaufr. oc morþ-
ingi. rauferi. oc casna | vargr En vm cunu iru fem
B 48 v þiaufr. oc mor | þingi. hordombr. oc fordeþ sciepr. oc
casna | wargr ſ þa en mandr verþr firir sclicu*m*[3] | o-
queþins orþum þa scal fara haim til ga | rz hinu*m*
su*m* þaim[4] hafr melt. oc stefna ha | nu*m* til kirchiur

[1] Läs: ier (Säve). [2] Tillägg: hwat (Schlyter). [3] Läs: slicum (Schlyter). B: slikom. [4] B: thz = th*et*. Säves konjektur þaun är ändamålslös, ty dels kan mela konstrueras med dativ, dels förekommer formen þaim som acc. icke blott i G. S. (där den är allenahärskande) utan äfven i G. L. Jfr Pipping, Gotl. st. s. 79-80.

miþ schielu*m*. oc biþia orþ | sin atr taka. þaun
su*m* osinu*m* iru melt .i. st*ri* | þi eþa vpp dryckiu.
¶ þa en ha*nn* dyl. þa |)su(eri miþ þrim mannu*m*
firi socna ma*nn*u*m* | et ha*nn* aldri þaun orþ melti
¶ vindr ha*nn* | ai aiþi uppi haldit. þa byti ha*nn* iii
oyra | oc symi ma*nn* miþ þrim[1] manna aiþi at |
kirchiu ¶ Bregþ)a(r[2] maþr ma*nn*i slic oque | þins
orþ firi socn aldri eþa aþingi.[3] eþa | a stefnu oc far
asannat[4] gart þa byti | ha*nn* hanu*m* þriar marcr oc B 49r
syma[5] ha*nn* | | miþ [vii][6])siex(manna aiþi a þingi. A 38r
þitta scal sy | kia at lagha frestu*m* so cunu sum
manni

af)s(ma f | leþi[7]

Cumbr omerct sma fileþi til manz þa ha | fi til kirchiur. oc til ains þings. kiennis | þet ai atr. þa lati wirþa. oc taki þing la | un[8] af. oc schipin socnar[9] þi su*m* yfir ier

af sui | num

Cvma storari suin til manz þan | smagrisir merct eþa omerct | þa scal hafa til tyggia þinga. oc þriþia | þriþiungs þings. oc hafi ertaug um | huert þing kennis þet ai atr þa wirþin | socna me*nn* oc tafi tings laun aff, oc schipin sochna men þi su*m* yfir ier

---

[1] Läs: þriggia (Schlyter). B: trim. [2] Läs: Bregþr. B: Bregdar. Jfr s. 39, not 3. [3] Läs: a þingi (Schlyter). B: a tingi. [4] Läs: ai sannat (Säve). B: ey sannad. [5] Läs: symi (B, Säve). [6] Genom en punkt under den andra ettan är vii ändradt till vi. Sedan har hela siffergruppen strukits och siex tillagts med bokstäfver. Jfr Pipping. Gotl. st. s. 95 not 1. [7] Läs: fileþi. Det förra *i*-et är bortskuret. [8] Läs: launs eller lausn. Läffler, Bidrag till svensk språkhistora, s. 72 ff; Bugge, N. T. f. Fil. N. R. III, 265. B: laun. [9] Schlyters läsning socnar menn är omotiverad. Kock, Ark. XX, s. 72.

B 49v

af bola | mbum

Cuma bo lamb til manz þa hafi | til tyggia þinga oc þriþia þriþiungs | þings oc haiti vpp vm þry ar oc taki la | un[1] eptir þi su*m* þriþiungr hafr fyr wa | na hapt. en þet su*m* þar aucas af. þa hafi | þa*n*n su*m* fyþir

af fastu*m* weþuri ocliptum

Cumbr fastr weþur o cliptr til manz | þa taki A 38v ertaug firi hepta launs[1] | | kennis ha*n*n ai atr þa taki so launs[1] sum | firi annur lamb

af fastu*m* weþuri cliptu*m*

ſ Slippr fastr veþur cliptr laus eptir | symonis[2] messu iude. þa hafi firi gangit | sielfu*m* sir til þes tima su*m* me*n*n hafa wana | haft at laust[3] lata. þau B 50r scal atr biauþa hi | nu*m* su*m* slepti miþ hans socna ma*n*na wit | nu*m* ſ þa en ha*n*n wil ai atr loysa þa hafi | þan su*m* fich. oc leggi a merki sitt miþ sie | lfs sins socna manna witnu*m*

af gaitu*m* oc | buccu*m*

ſ Buccu*m* oc gaitu*m* scal upp haita vm tu | ar so scal atr loysa gait firi siex pe*n*ni*n*ga | a hueriu þingi. oc buch firi ertaug ſ | Nautu*m*)oc[4] russu*m*(scal upp haita at tueim[5] þingu*m*. | oc þriþia þri)þ(i-ungs þingi vm þry ar. ke*n* | nis þet ai atr a fyrsta þingi þa scal wir | þa oc þau upp haita oc hafi tuar erta | ugr firi þing huert ſ þaun naut eþa | rus B 50v su*m* nytia ma þa nyti miþ socna m | anna kennu oc A 39r fari ai til wisbyar miþ | | vtan riþi til þins[6] meþ eþa

[1] Se s. 53, not 8. B: laun. [2] B: Simonis. [3] B: loyst. [4] En del af *o* är bortskuren. [5] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [6] Läs: þings. B: tings.

laiþi oc leg | gi af saþul. oc bindi so fierri Et mot stu | cca magi sia miþ allu*m* upp hailzlu[1] soyþu*m*

af mer | ki

¶ Huer su*m* amerki gierir *a* annars fileþi | vtan þet sei caupt eþa at haim fylgi | giefit. oc verþr þar sandr at þa byti iii | m*arcr.*

af acru*m*

¶ Hafa flairi me*n*n acra sa | man oc wilia sumir liggia lata oc su | mir sa. þa raþin þair su*m* maira aigu oc | segin til firi mariu messu .i. fastu h)u(art | þair heldr wilia liggia lata eþa sa ¶ En | schiptas land boar vm. þa hafi vi. pe*n* | ni*n*ga firi laups land B 51 r þan su*m* bort far. | af þaim su*m* þar cumbr a firi acra þa su*m* | ha*n*n ai far sa. oc rymin þair vm hoyslet. | huer firi aþru*m* so margra lassa rum su*m* | bol gieldr at marcu*m*

af rofnacrum

¶ Huer bondi su*m* seþr[2] hafr þa loyfi lau | ps land til rofn acrs vm huert ar ¶ En | seþa laust fulc su*m* hus hafr. þa hafi halfs | | laups land til rofn A 39 v acrs. oc þan lati oyk | til su*m* aign a ¶ huer su*m* ai haldr þitta þa | wari sacr *a*t iii oyru*m* wiþr socn ¶ En hui | lik socn su*m* ai ryctar þitta þa vari sak | at .iii. m*arcum*. en a þing cu*m*br B 51 v

af afreki[3]

¶ Hittir mandr hafrech a landi[4] þa | hafi attunda pe*n*ning huern af fynd ¶ | hittir ha*n*n a fluti[4] vti oc

---

[1] Läs: hai[t]zlu (Schlyter). B: heislu. [2] Läs: seþir (Säve). B: sed. [3] Läs: hafreki. B: haffreki. [4] Orden a landi, a fluti äro nästan sammanskrifna i A.

þarf wiþr schi | ps oc ara. eþa hittir ha*nn* a hafs[1]
butni | oc þarf wiþr croch oc kexi[2]. þa hafi þri | þiung
af fynd[3] sinni ſ þa en ha*nn* hittir | yr lanz syn þa
hafi halft af þi su*m* ha*nn* | hitti

Af eldi

Cann so illa at bieras | et scaþi schin af þaim
[h]eldi su*m* gieris .i. | scurstainu*m* eþa .i. eld husum.
oc fliaugr | .i. annan garþ at scaþa. þa byti iii
Mar | cr. En scaþi ir til iii m*a*rca. þa en flairi |
B 52 r garþar fa scaþa þa litin allir wiþr þ | ar iii marcr

af bieru eldi

ſ þa en | scaþi schin[4] af bieru eldi. þa byti
A 40 r hal | | fu wereldi sinu þan su*m* bier. þa en af
o | formagha scin[4] slict. þa gieldi þan su*m* | wisar

af broa gierþ

ſ þet ir oc semp[5] | sic et broa scal vm huert
ar .i. allu*m* soc | nu*m* huilikin socn su*m* ai broar
þa byti iii m*arcr*. | þingi

af scuti

ſ þet ir oc sempsic[6] en | schut þarf schiauta
til landz þarfa þa | scal schiauta at marca tali. beþi
B 52 v af aign | oc af oyru*m*. oc)ai(af garru*m* gersemu*m*

---

[1] Orden a och hafs äro sammanskrifna, men genom ett tecken är angifvet, att de böra åtskiljas. [2] Säve emenderar: kroks ok kexis, hvilket är öfverflödigt. Jfr oc þau þarf lekis schep wiþr 23: 8. [3] B: fund. Jfr fund*a*r laun 51: 26. [4] B: scher. [5] B: semt. [6] B: sempt sick.

af warþi

¶ Uar)þ(al sitia[1] huer su*m* ier tiughu ara oc | haldi wapnu*m* uppi oc allu*m* scyldu*m*[2] oc giel | di warþ penni*n*ga .i. pascha wicu

af husu*m* | oc hus | þiauþu*m*

¶ Huer su*m* setr hus niþr vtan | socnsinna[3] luf. þa wari sacr *at* .iii. m*arcum.* | wiþr socn oc rymi hus upp .i. sama[r] ari | ¶ Huer sum takr hus þiauþ vtan socni*n* | na[4] luf. þa wari sacr at .iii. oyru*m*

af byrslu fulki

¶ Alt byrslu ful[k]c sum a bondans br[i]au | þi[5] ier gangr þet bort ohelgan dagh | af garþi oloyfis sins husbonda þa lai | | fi)atr(ertaugh u*m* dag A 40 v B 53 r huern af sinni laighu oc | fulli dags [h]uerk[6] atr ¶ Alt seþa laust fulc .i. | socnu*m*. þa hafi engti gin meli et þet ai sculi | byrgia seþ miþ bondum. oc hafi siex penni*n* | ga af laups landi firi corn oc fem fem[7] penn*inga.* | firi rug[8] oc hagra oc fyþi sic sielft oc segi | bondi til miþ schiellu*m*[9] huer sum þar gin | melir þa wari sacr at oyru*m* iii[10]

af icornu*m*

¶ Huer su*m* far at icornu*m* firi simo*n*is messu | iude oc eptir mariu messu .i. fastu. byti. iii. | m*arcr*. en fari engin innan staurs vtan luf ai | ganda B 53 v

---

[1] Ändradt från setia. [2] B: schuldom. [3] Läs: socninna (Schlyter). B: sochninna. Noreen, Aschw. Gr. § 321 A. 2, betraktar formen som tvifvelaktig. Men den är belagd en gång i B och (fransedt det öfverflödiga *s*-et i socnsinna) 2 ggr i A. Jfr 57: 9. [4] B: sochninnar. [5] B: Briaudi. [6] Schlyter har ej sett, att *h* är struket. B: wercki. [7] fem utgår (Schlyter). [8] B: Rygh. [9] Jfr s. 17, not 7. B: schielom. [10] B tillägger: wid*i*r bondan.

af herum[1]

¶ Fari engin at heru*m*[2] | miþ gildri eptir mariu messu .i. fastu E | þa firi symonis messu iude vtan ha*n*n he | ti wiþr .iii. m*arcum*.

af scafli

¶ Hitta[3] ir oc se*mp*[4] | sic et scafl alt scal hafa helg til yfru ma | riu messur huer su*m* þitta briautr byti | kirchiu ma*nn*u*m* þria oyra. af þissu hafi | halft þa*n*n[5] sykir ¶ Briauta oformagar | þa bytin halfu minna

af messu falli

A 41 r ¶ Þet ir oc gamal retr et varþa messv | | fall B 54 r vm sunnudag. Eþa annan helgan | dag. þa scal prestr byta proasti .iii. m*arcr*. | Oc aþrar þriar marcr socninni ¶ þa | en messu fall warþa vm fria dagh eþa | annan messu dag þan su*m* niu leccior le | sas. eþa hafas.[6] þa byti prestr .xii. oyra. | proasti. oc aþrar[7] **þolff**[8] socni*n*ni

af dufli

¶ Dufl ier af takit. huer su*m* duflar | þa wari sacr at þrim oyru*m* wiþr socn | ¶ wil ai socn sykia B 55 r þa byti socn .iii. m*arcr*. þin | gi[9] ¶ þet ir oc semp[10]

---

[1] B: harum. [2] B: harom. [3] B: Thitta. Schlyter läser Þitta, hvilket är en öfverflödig ändring. Jfr Hitta, 59: 6; his[s]an, Säve 58 (125); hin[n]a, Säve 126, 145, 187; hila (felskr. för hita = hitta), Säve 138. [4] B: semt. [5] Tillägg: sum (Säve). B: som. [6] Schlyter uppfattar i sitt Glossar orden eþa hafas som en rättelse till lesas. Men jfr s. 24, not 2; s. 68, not 2. [7] Läs: aþra (Säve). B: adrar. [8] Läs: tolf (Säve). [9] De återstående paragraferna af detta kapitel utgöra i cod. B lagens slutord. De följa efter kapitlet Vm schoga. [10] B: sempt.

sic et þet iru lag. su*m* | hier ir scrifat .i. þet sculu allir me*n*n hal | da ſ þa en nequarar at byrþir cun | nu þar uerþa su*m* ai hittas hier .i. þa | sculu þar slitas miþ domera tali oc[1] | þet sueria et þet sein ret guta lag oc | siþan scrifas hier i

[2] Hitta ier þet | sum nylast war takit vm loyski B 22 v

ſ Ier loyski maira en lofi hyll[3] þet bytis | at marc silfs ſ Ier huart har af þa by | tis at tueim[4] marcu*m* silfs

Aff Burgan wid*i*r byamen. B 54 r Schlyter Add. 6.

[5]Burgan wid*i*r byaman ier oc fyrbudin. ſ Kaupi engin meira en han orkar betala.

Allar festu eygur schulu haffua frest vm try aar til gelda som meirin ieru en *Mark. Silffs*. Ta ma ey B 54 v oyra wirda en hin ey wil, vtan eygu, oc haffi than[6] han frest vm try Aar:

vm scogha | |

ſ Huar sum haggr .i. manz scoghu*m* | innan staurs. A 41 v eþa vtan. oc acr til. byti | þriar marcr penni*n*ga. oc gieri hailt a | tr ſ Huer sum rifr manz garþ. et | aka ma ginum. þa byti .iii. m*arc*r. pennin | ga ſ Huer su*m* far oloyfis yfir manz | aighu byti .iii. oyra. Rifr ma*n*n[7] gluggv | a garþi manz byti samulu*n*d[8] ſ Um

---

[1] Säve tillägger þair, ej utan skäl. [2] Jfr s. 27, not 2; s. 58, not 3. [3] Se Noreen, Aschw. Gr. § 295. [4] Läs: tuaim. Jfr s. 11, not 11. [5] Början af detta kapitel återfinnes i A 42 v. [6] Läs: thau (Schlyter). [7] B: man. Säve: mandr. Emendationen kan försvaras därmed, att nom. mann eljes icke förekommer i cod. A. Men ändringen synes mig dock icke tillräckligt motiverad, ty nästan alla beläggen på nom. maþr, mandr härröra från lagens äldre kapitel. I G. S. förekomma två maþr, intet mandr, i lagens yngre kapitel hvarken maþr eller mandr. [8] B: iii. oyra: i st. f. samulund.

fes | tu aigur allar. þa loysins. eþa wirþins | .i. sama littryggum.[1] eþa festins þar su*m* | þar cumnar ieru ¶ Huer su*m* firi gier[2] | þriggia marca laigi at þranglausu. B 55 r ha | fi firi gart sinu*m* halsi. oc cuna hans ki | rchiu B 32 v rumi sinu[3]. oc standi atr .i. stapli | [4]¶ Magum oc wagn-iclu*m* schenkis ai ma | ira. En þry minni. oc engti car)maira([5] en half | scal gangi .i. at mestu. oc huer sum | þaim misfirmir. byti tui byt. oc tolf | Marc[a]r landi

B 34 r

af farweghu*m* manz[6]

En vm farwegi manna þa iru lagh | þaun a A 42 r mandr aign huergin tafas | | ta)þ(a al ha*n*n sielfr at vita at ypna varst | hur ha*n*n farvegh a þa en ha*n*n tafasta | a. oc ypna varst. þa far ha*n*n [sielfr | lucna]. ai vita a annars aign ypna. | En hafr ha*n*n B 34 v sielfr lucna. þa ma ha*n*n | vita a annars [yna] ypna ¶ þa en me*n*n | wilia gierþa talautir innan gierþa | þa aigu þair quiar laifha[7] femtan sti | gha braiþar. þa helga þair garþ se | nn oc ai ellar ¶ Gierþir mandr sir | hagha yfir farweg manz þa gier | þi ha*n*n hanu*m* liþ. en hin fari su*m* ha*n*n | fyr for ¶ þa en ha*n*n gierþir atr ga | tu manz yfir laga[8] farueg manz | þa gierþi þan liþ su*m* garþin a. oc þa | n varþi liþiu*m* sum veg .a.

---

[1] Hadorph: lictryggum. B: lyctryggiom. Läs: lyctryggium. Jfr, Säve s. XXVIII. [2] Enda belägg på 3 sg. pres. ind. akt. af giera i lagens yngre kapp. och Sagan. I lagens äldre kapp. alltid (19 ggr): g(i)erir. I cod. B är gier normalform. [3] B: kirckiu stedi sinom. [4] Jfr s. 38, not. 1. [5] B: enchti teira styra. [6] Jfr s. 38, not 6. [7] Läs: laifa (Säve). [8] B: lad.

af qui*n*na reth[1] B 33r

ʃ Um quinna reth ier oc sempsic[2] et | nauta bo
sculu taka til femta banz | rus. oc [lap] lamb so su*m*
þa[i]r .i. garþ | flyctu[3] ʃ All gylning ier af takin v | tan
tassala ʃ Gyltan cupar scal bre*n* | | na hur)su*m*(ha*n*n A 42v
hittis ʃ Gullat[4] oc silkis | band. annur þan slungin. iru
all af | takin. Gylt kar oc belti gamul ier | lufat at hafa
slit[5] su*m* þet ier. oc engu | n[6] til auca. ʃ Tuar marcr
gulz scal fy | lgi[7] wara. oc ai maira. ai ma maira |
giefa. oc ai maira baiþas ʃ Bladra | gning ier all af B 33v
takin. oc pell. oc ma | ai gipta garþa millan. vtan
meþ hui | tum lereptu*m* ʃ S)c(arlaþ ieru oc af ta | kin.
engin ma scarlaþ caupa. huarki | nyt eþa gamalt. oc
engin ma þet me | þ giptu giefa garþa millan[8]. ʃ[9] Silfr |
band oc kurtil bonaþr ier oc af takin | ʃ[10] Burghan B 54r
wiþr bya me*n*n ier oc firi | buþin caupi engin maira
en ha*n*n þe | ghar gieldr eptir. huar su*m* nequar[11] | af
þissu*m* briautr. byti. tolf marcr | landi | |

---

[1] Jfr s. 38, not 2. Om de två sista paragraferna se nedan. [2] B: sempt sik. [3] Läs: flyttu. (B: flytto.) Schlyter anser, att hdskr har så. [4] Läs: Gullaþ (Säve). B: Gullad. [5] Läs: slic eller slict. B: slicht. Säve: slikt. [6] B: engin ny. [7] B: heim fylgi. [8] B tillägger: vtan haffua qwart i gardi. [9] Denna § saknas i B. [10] En del af denna § återfinnes i B 54 r (jfr inskottet i A 41 r); resten fattas. [11] Schlyter ändrar formen till nequat. Men jfr. s. 21, not 7, samt Aschw. Gr. § 519. A. 4. Felskrifningen nequan (11: 8) förklaras lättast, om man antager, att urtexten äfven där haft nequar (= nequat).

Guta saga[1].

A 43r Gutland hitti fyrsti maþr þan | sum þieluar[2] hit. þa war gut | land so eluist[3] at þet daghu*m* sanc Oc | natum war uppi. En þann maþr | quam fyrsti eldi a land Oc siþan sa | nc þet aldri. þissi þieluar hafþi ann | sun sum hit hafþi. En hafþa cuna | hit huita stierna þaun tu bygþu fy- | rsti agutlandi[4] **fyrstu** nat sum þau | n saman suafu þa droymdi henni | draumbr. So sum þrir ormar wa- | rin slungnir saman .i. barmi he*n*nar | Oc þ[i])y(tti henni su*m* þair scriþin yr bar | mi hennar. þinna draum segþi **han** | firi hasþa[5] bonda sinu*m* hann **riaþ**[6] **dra-** | vm þinna so. Alt ir baug**um** A 43v **bundit** | bo land al þitta **warþa oc faum** | | þria syni aiga. þaim gaf hann namn | allu*m* o fydum. guti al gutland aigha | graipr al annar haita Oc gunfiaun þri | þi. þair sciptu siþan gutlandi .i. þria | þriþiunga. So at graipr þann elzti | laut norþasta þriþiung oc guti miþ | al þriþiung En gunfiaun þa*n*n yngsti | laut sunnarsta Siþan af þissum þri*m* | aucaþis fulc .i. gutlandi so mikit um | langan tima. at land elpti[7] þaim ai al | la fyþa. þa lutaþu þair bort af lan | di huert þriþia **þiauþ** so at alt sculdu | þair aiga oc miþ sir bort hafa su*m* þair | vfan iorþar a**ttu.** Siþan wildu þa | ir nauþugir bort fara men foru i*n*na | nþors borg[8]

[1] Allt det följande saknas i B. Rubriken Guta saga härrör från Säve. [2] I st. f. þieluar har förut stått hit. [3] Jfr Bugge, N. Tidskr. f. Fil. N. R. III, 260. Wadstein, Uppsalastudier s. 153. Hadorphs läsning eliust är säkert felaktig. [4] Läs: a gutlandi (Schlyter). [5] Läs: hafþa (Schlyter). [6] Läs: raiþ (Lidén, Upps. st. s. 86, not 1). Jfr liatar i st. f. laitar (29: 13), samt liat i st. f. lait (Säve 154). [7] Noreen, Aschw. Gr. § 337. 1. [8] Läs: innan þors borg (Schlyter).

Oc bygþus þar firir. siþa*n* | wildi ai land þaim þula vta*n* racu | | þaim bort þeþan. Siþan foru þair bo | rth A 44r .i. fa[1] royna. Oc bygþus þar firir | þar gatu þair ai sic vppi haldit Vta*n* | foru .i. aina oy[2] wiþr aistland su*m* haitir | dagaiþi. Oc bygþus þar firir Oc gier | þu burg aina su*m* enn synis. þar gatu | þair oc ai sic haldit. Vtan foru vpp at | watni þi su*m* haitir dyna Oc vpp ginu*m* | ryza land so fierri foru þair at þair | quamu til griclanz[s]. þar baddus þa | ir byggias firir af grica kunu*n*gi. vm. | ny. oc niþar kunungr þa*n*n lufaþi þa- | im Oc hugþi at ai miþ[3] ann manaþr | wari. siþan gangnu*m* manaþi wildi | hann þaim bort wisa En þair an*n*z | suaru[4])suaraþv þa([so sir wara] at ny oc niþar | wari .e. oc. e. Oc quaþu so sir wa | | ra lufat. þissun þaira A 44v wiþratta qua*m* | firir drytningina vm siþir þa segþi | han. Minn herra kunu*n*gur[5] þu lufaþi | þaim byggia vm ny. oc niþar. þa ir | þet .e. oc .e. þa matt þu ai af þaim | taka. So bygþus þair þar firir. | oc enn byggia. oc enn hafa þair suint[6] | af waru mali Firi þan tima oc len | gi eptir siþan. Troþu menn a. hult. | oc .a.)h(auga. wi. oc. stafgarþa. oc a hai | þin guþ. blotaþu þair synnu*m*[7] oc dy | dru*m*[8] sinum Oc fileþi. miþ mati. oc mu*n* | dgati[9]. þet gierþu þair eptir wantro | sinni. land alt. hafþi sir hoystu blota*n* | miþ fulki. ellar hafþi huer þriþiun | gr. sir. En smeri þing hafþu mindri |

---

[1] Ett hål i membranen mellan *a* och *r*. Läs: f a r o y n a (Schlyter). [2] Kan läsas ø y, men typen ø är eljes icke belagd i cod. A. [3] Läs: a t a i n n i þ. Pipping, Nya gotl. st. s. 14. [4] s u a r u utgår, jfr Schlyter, Säve och Noreen, Aschw. Leseb. s. 38. [5] Läs: c u n u n g r (Noreen, Aschw. Les. s. 38). Säve: k u n u n g r. [6] Läs: s u m t (Schlyter). [7] En spetsig hake öfver det första *n*-et betyder troligen d e l e a t u r. Läs: s y n u m (Säve). [8] Läs: d y t r u m (Säve). Jfr s. 29, not 11. Noreen, Aschw. Les. 39: 3, behåller d y d r u m. Se äfven Aschw. Gr. § 438. 5. [9] Läs: m u n g a t i (Säve). Jfr äfven F. Jónsson, N. T. f. Fil. N. R. X, s. 321.

blota*n* meþ fileþi. mati. Oc mu*n*gati. | sum haita suþnautar. þi et | þair suþu allir saman. | |

A 45 r Mangir kunu*n*gar stridu agutland[1] | miþan haþit[2] war. þau hieldu gu | tar .e. iemlica siþri[3]. Oc ret sinu*m*. Siþan | sentu gutar sendumen[4] ma*n*ga til suia | rikis En engin þaira fic friþ gart fyr | þan awair strabain af alfha[5] socn ha*n*n | gierþi fyrsti friþ wiþr suia kunung. | þa en gutar hann til baþu at fara. | þa suaraþi ha*n*n. Mik witin ir nu fai | gastan oc fallastan giefin þa mir | En ir wilin et iec fari innan slikan. | waþa þry wereldi. att mir sielfum. | annat burnu*m* syni minu*m*. Oc **priþia** | cunu. þy et hann war sen**ield***ir*.[6] Oc | fiel kunu*n*gur[7] so su*m* saghur af **ganga** | gicc hann a staggaþan **ret** wiþr **suia** | **kunung**. Sie**x** **tighi** **marca** silfs **vm** | **arr**[8] huert. þet **ier scattr** guta **so at** | A 45 v **suiarikis** cunu*n*gr[9] **fiauratighi**. **m***arc***r**.[10] | | silfs af þaim siextighi. En ierl hafi | tiughu marcr silfs. þinna staþgaþ[11] | gierþi ha*n*n miþ lanz raþi. fyr en | ha*n*n haiman fori. So gingu gutar | sielfs wiliandi vndir suia kunung | þy at þair mattin frir Oc frelsir syki | a **suiariki** .i. hueriu*m* staþ. vtan tull oc | allarutgiftir[12]. So aigu oc suiar sykia | gutland firir vtan cornband ellar | annur forbuþ. hegnan oc hielp sculdi | kunu*n*gur[13] gutum at waita. En þair | wiþr þorftin. oc kallaþin. sendimen | al oc kunu*n*gr oc ierl samulaiþ a gut | nal

---

[1] Läs: a gutland (Schlyter). [2] Läs: haiþit (Säve). Jfr dock s. 7, not 2. [3] Läs: sigri (Schlyter). [4] Läs: sendimen[n] (Säve). [5] Läs: alfa. Säve: Alfa. Jfr s. 12, not 4; s. 60, not 7. [6] Läs: snieldr (Schlyter). [7] Läs: cunnugr (Noreen, Aschw. Les. 39: 18). Säve: kunnugr. Schlyter har trott, att handskriften har kunnugur. [8] Läs: ar (Säve). [9] Tillägg: hafi (Schlyter). [10] Jämför Siextighi marca strax förut samt fiauratigi marca 68: 23. [11] Läs: staþga (Schlyter). [12] Läs: allar utgiftir (Schlyter). [13] Läs: cunungr (Noreen, Aschw. Les. 39: 27). Säve: kunungr.

þing senda. Oc latta[1] þar taka | scatt sinn. þair sendi-
buþar aighu fri | þ lysa gutu*m* alla steþi til sykia yfir
haf | sum upsala kunu*n*gi til hoyrir. Oc so | þair sum
þan wegin aigu hinget sy | kia | |

Eptir þet siþan qua*m*[2] helgi olauir[3] ku | nungr A 46 r
flyandi af norwegi miþ schipu*m* | oc legþis .i. hamn.
þa sum callar acrgarn | þar la helgi olauir[3] lengi. þa
for ormica | af ha)i(naim oc flairi rikir me*n*n til ha*n*ns |
miþ giefum sinu*m* þann ormica gaf ha | num tolf weþru
miþ andru*m* clenatum | þa gaf helghi olauir[3] kunu*n*gr
hanu*m* at[R])r([4] | agin tua bulla oc aina braiþyxi. þa |
tok ormica wiþr cristindomi eptir hel | ga olafs kenni-
domi Oc gierþi sir byna | hus .i. sama steþ sum nu
standr acrgar | na kirchia þeþan for helghi olauir[3] til |
ierzlafs .i. hulmgarþi |

Þaut gutar hainir waru. þau silg- | du[5] þair miþ
caupmanna scap in | nan all land baþi cristin oc haiþin. |
þa saghu caupme*n*n cristna siþi .i. crist | nu*m* landum
þa litu sumir sic þar crist | na Oc fyrþu til gutlanz
presti | | botair af acubek hit þa*n*n sum fyrsti kir | chiu A 46 v
gierþi .i. þa*n*n staþ sum nu haitir ku | lasteþar. þy
wildi ai land þula vtan bre*n* | du hana þy callar þar
en kulasteþar. þa | eptir þan tima war blota*n* .i. wi.
þar gie | rþi kirchiu aþra. þa samu kirchiu wildi | land
oc bre*n*na þa for ha*n*n sielfr wp a. | kirchiu. þa. oc
segþi. wilin ir bre*n*na þa | sculin ir bre*n*na mik meþ
kirciu þissi [ha | nn] ha*n*n war ricr sielfr oc Ricasca[6]
manz | dotur hafþi ha*n*n su*m* hit liccair sni)e(lli[7] boa*n* |

[1] Läs: lata (Säve). [2] Nasalstrecket står öfver *u*. [3] Läs: Olafr (Säve). [4] R är ej utstruket, men det *r*, som tillagts i margen, är naturligtvis menadt som en rättelse. Schlyter, som antagligen ej sett detta *r*, läser atR. [5] Noreen, Aschw. Gr. § 337. 2. [6] Läs: ricasta (Schlyter). [7] Kan efter behag läsas snelli eller snielli, emedan *e* är skrifvet ofvanför *i*. Läs: snielli (Schlyter).

di [k])þ(ar su*m* kallar stainkirchiu ha*n*n reþ | mest vm þan tima hann halp botairi | magi sinu*m* Oc segþi so herþin ai bre*n*na | mann ella kirchiu ha*n*ns þy et han sta*n* | dr .i. wi. firi niþan clintu. miþ þy ficc | þaun kirchia standa obrend han war | sett þar miþ aldra helguna namni i*n* | nan þan staþ su*m* nu kallar pe[1] trs | |
A 47 r **kirchiu.** han war fyrsti kirchia .i. gut | landi sum standa ficc Siþan vm ne- | quan tima eptir lit suer hans lickair[2] | snelli[3] sic crisna. Oc husfoyu[4] sina. barn | sinn[5] oc hiskep sin allan oc gierþi kirchi | u .i. garþi sinu*m*. þar nu kallar stainkir | chiu han war fyrsti kirchia a landi | uppi .i. norþasta þriþiu*n*gi Siþan gutar | sagu crisna manna siþi þa lydu þair | guz buþi oc le)r(þra manna kennu to- | cu þa almennilica wiþr cristindomi. | miþ sielfs wilia sinu*m* vta*n* þuang so et | engin þuang þaim til cristnur ¶ Siþan | en me*n*n orþu almennilica cristnir þa | gierþis kirchia annur alandi[6] .i. atlinga | bo han war fyrsti .i. miþalþriþiu*n*gi | ¶ Siþan warþ þriþi gar a landi .i. | farþaim .i. sunn-
A 47 v arnasta[7] þriþiu*n*gi af[8] | | þaim briscaþus[9] kirchiur allar[9] .i. gutlan | di þy et me*n*n gierþu sir kirchiur at mai- | ru maki ¶ Fyr en gutland toki steþi | lica wiþr necru*m* biscupi[10] þa quamu bi)s(cu- | par[11] til gutlan)z(s[12] pilagrimar til helga la- | nz ierusale*m* Oc þeþan haim foru. þan ti- | ma war wegr oystra vm ryzaland | oc gricland fara til ierusalem þair wi- | gþu fyrst kirchiur Oc kirchiugarþa | Miþ byn þaira su*m* giera litu

---

[1] Ett hål i membranen mellan *e* och *t*. [2] Orden hans och lickair äro sammanskrifna, men åtskilda med ett streck, som troligen tecknats af yngre hand. [3] Läs: snielli (Säve). Jfr s. 64, not 6, och s. 65, not 7. [4] Läs: husfroyu (Schlyter). [5] Läs: sin (Säve). [6] Läs: a landi (Schlyter). [7] Läs: sunnarsta (Schlyter). [8] I margen till vänster om denna rad står ett (betydelselöst) *r*. [9] Jfr Bugge, Norges Indskr. m. d. ældre Runer I 155–156. [10] *p* är ändradt från *þ*. [11] *s* är tillagdt på två ställen, dels öfver raden, dels i margen. [12] *z* står öfver *n*.

kirchiur | Siþan en gutar wendus[1] wiþr | cristindom þa sentu þair sendibuþa | til hoy)g(sta biscups .i. leoncopu*n*gi þy et | hann war þaim nestr. so at miþ steþ | du*m*[2] ret quami ha*n*n til gutlanz þa*n*n rai- | þschep giera miþ þaim forschielu*m* at | [a] biscup[3] wildi cuma af leoncopu*n*gi | | [k])þ(riþia huert a[R])r([4] A 48r til gutlanz miþ tolf | mannu*m* sinu*m* su*m* hanu*m* sculdin fylgia | vm land alt miþ bo*n*da hestu*m* so man | gum oc ai flairum ¶ So a biscupr | vm gutland fara til kirchiu wigsla. | Oc gingerþa sinna taka þry borþ oc | ai maira at kirchiu wigsl. huerri miþ. | þrim marcu*m*. at alteris wigsl. at borþ | miþ tolf oyrum En alteri ainsamt | scal wigias þa en baþi iru o wigþ al | teri oc kirchia saman þa sculu baþi | wigias firi þry borþ Oc þriar marcar | penninga Af presti andru*m* huerium | a biscupr gingerþ taka vm tilquem | da siþ[5] þry borþ Oc ai maira af andru*m* | hueriu*m* presti su*m* ai gierþi gingerþ a | þy ari. taki biscupr af hueriu*m* lausn | So su*m* kirchiur iru til scuraþar. þair | | sum ai gingerþ A 48v gierþu at þy brag | þ[y])i(. þair sculu gingerþ giera þegar | biscupr cu*m*br atr at þriþia ari. En | hinir aigu loysa su*m* fyrra bragþi | gingerþ gierþu ¶ Cunnu dailur | warþa su*m* biscupr a dyma þaar scu | lu

[1] Söderberg, Forngutn. lj. s. 12, rättar Schlyters uppfattning af detta ord. [2] Läs: steddum (Säve). Jfr statu, stata [= steddu, stedda] på Pilgårdsstenen. Se Pipping i Nord. St. tillegnade A. Noreen, s. 177. [3] Schlyter läser biscup*er*. Intet förkortningstecken finnes utsatt. Vill man tillägga en nominativändelse, hvilket är öfverflödigt (Noreen, Aisl. Gr. III § 348, Anm. 1) bör man läsa biscupr. [4] R är ej utstruket, men *r* skrifvet ofvanför med rödt bläck. Schlyter läser oriktigt aR. [5] I motsats till Schlyter, Wadstein (N. Tidsskr. f. Fil. Tredje Række III s. 9) och Hjelmqvist (Ark. XIX s. 169) tror jag, att stället ej behöfver emenderas. Orden vm tilquemda[r] siþ utgöra öfversättning af ett latinskt pro visitationis consuetudine, där consuetudo betyder skatt. Jfr Hjelmqvist loc. cit. s. 172.

lendas .i. sama [g] þriþiungi[1] et þair | menn wita mest
af sannundum sum þar | nest boa varþr ai þar þaun
daila | lent þa scal han schiautas til aldra | manna
samtalan. Oc ai af þriþiungi | .i. annan Cunnu het-
ningar[2] eþa dai | lu mal warþa sum biscupi til hoyra |
at retta. þa .a. hier biþa biscups | quemdar. oc ai yfir
fara vtan þuang | reki til. oc mikil synd sei at ai ma |
A 49r proastr loysa. þa scal yfir fara mi | | llan walborga
messur oc helguna me | ssur. En ai þar eptir vm wintr
tima | til walborga messur Biscup[3] sac. i gu | tlandi
ier ai hoyþri[4] þan þriar mar)er(| Siþan gutar toku sir
biscup oc | presti oc wiþir[5] fulcumnum cristindo- | mi
þa toku þair Oc wiþr at fylgia | suia kunungi .i. her-
ferþ miþ siau sni | eckium[6]. vfan .a. haiþin land oc ai
v- | fan cristin. So þau at cunungr. a bia | vþa gutum
laiþing eptir wittr Oc | manaþa frest firi liþstemnu
dag oc [m] | þau scal liþstemnu dagr wara firi mi- |
ssumar oc ai siþar. þa ir laglica buþit | oc ai ellar þa
hafa gutar wal[7] vm at | fara en þair wilia miþ sinum
A 49v sniec- | kium[8] oc atta wichna wist en ai mai | | ra þa
)en(gutar efla ai fylgia þa gial | din fiauratigi marca
penninga firi | hueria snieckiu[9] Oc þau at andru | ari.
Oc ai ath þy sama ari sum buþit | war. þet haitir
la)i(þings lami .i.)þaim(ma | naþi þa scal aina wiku
buþ cafli v)m(| fara oc þing nemnas. þa en mannum |

[1] Schlyter tillägger: þy. [2] Schlyter vill i sitt Glossar stryka orden hetningar eþa; Bugge, N. Tidskr. f. Fil. N. R. III, s. 263 läser (h)etningar. Wadstein, N. Tidsskr. f. Fil. Tredje Række III, s. 7 emenderar ingenting och synes hafva träffat det rätta. [3] Jfr s. 13 not 6. Schlyter: Biscups. [4] Läs: hoygri (Schlyter). [5] Läs: wiþr (Säve). [6] Läs: sneckium. Jfr snækkiu[r] Sdml. Add. 2 och 5; ofvan s. 25, not 8; nedan not 8 och 9. Söderberg, Forngutn. lj. s. 30, not 1; Tamm, Slaviska lånord s. 17. [7] Jfr s. 10, not 4. Säve: wald. [8] Jfr not 6. [9] Läs: sneckiu. Jfr not 6 och 8.

sembr at laiþingir[1] scal ut ganga | þa scal siþan halfan manaþ til fer)þ(ar | boas En siþan **siau** net*i*r[2] firi liþste*m* | nu sculu laiþings me*n*n garlakir | wara Oc byr**i**ar biþa þa en so ca*n*n | warþa. et ai cu*m*br byr .i. þairi wicu | þa sculu þair en biþa siau netr eptir | liþste*m*nu dag. þa en ai cu*m*br byr .i. þ- | airi frest. þa aigu **þair** haimfara | at sacla**usu** **miþ** **þy** et **ai** gatu þair | roandi yfir haf farit vta*n* siglandi | | Cuma A 50r lai[ngs])þings(**b**u**þ** .i. mi*n*nu*m* **fres-** | tu*m* þan manaþar. þa a **ai** fara)s(³ | vtan ha**i**ma sitia at sac lausu | Ier so et cunu*n*gr wil **ai** troa at | buþ quamin olag**li**ca eþa byr | **hi**ndraþi at **ret**u*m* frestu*m* þa **ai**gu | se*n*di**m**e*n* k**u**nungs su*m* scat taka aþy[4] | þingi su*m* nest ir eptir sancti petrs | messu taka **t**olf ne*m*da ma*n*na aiþ. | Sv*m* sendime*n* kunu*n*gs nemna wilia | et þair miþ lag**li**cu*m* forfallu*m* ha**i**ma | satin. ¶ Engin **g**ie**f**[5] nemda aiþir[6] .i. | gutlandi vtan kunu*n*gs aiþir[6] Ca*n*n | so illa at bieras at cr**u**naþr kunu*n*gr | warþr miþ nequaru waldi bort | rekinn af **s**inu riki þa aigu ai gu | tar scatt vt giefa vta*n* haldi ha | nu*m* vm **þ**ry an oc þau aigu þair | | . e h**uert ar scatt saman giera oc liggie**[7] | A 50v **lata.** : **En þa vt giefa þan**[8] **þry ar ar**[9] | **iru vt gangin**. **þaim** **su*m* þa raþir**[10] | **suia riki** ¶ **Lyct bref miþ kunu-** | **ngs insigli scal at allu*m* kunungs ret** | **sendas. oc ai vpit.**[11]

[1] Läs: laiþingr (Säve). [2] Förkortningstecknet är tillagdt af yngre hand. Läs: netr (Schlyter). [3] Läs: fara. Schlyter anser, att hdskr. har fara. [4] Läs: a þy (Schlyter). [5] Läs: giefs. Bugge, N. Tidskr, f. Fil. N. R. III, s. 261. [6] Läs: aiþr. Bugge, loc. cit. [7] Läs: liggia (Säve). Formen liggie är icke att förklara enligt regeln i Aschw. Gr. § 144, utan som en af Bilefeld införd danism. Jfr Pipping, Gotl. st. s. 72 och Nya gotl. st. s. 18. [8] Jfr s. 3, not 4. [9] ar utgår (Schlyter). [10] Läs raþr (Säve). [11] Läs: ypit (Säve). Bokstafven *v* är af yngre hand ändrad från *y*. Pipping, Nya gotl. st. s. 18.

Typografiska upplysningar.

1. Med kursivstil betecknas bokstäfver, som i handskriften återges med förkortningstecken.

2. Fetstil betecknar [utom i kapitelrubrikerna sidd. 3—61] förtydliganden, ändringar eller tillägg, gjorda af yngre hand.

3. Med schwabach betecknas de partier af lagen, som upptagits ur cod. B.

4. „Guta saga“ och de yngsta kapitlen af lagen äro tryckta med mindre typer än lagens hufvudpartier.

Anm. Enstaka paragrafer, som anses utgöra yngre tillsatser, äro icke utmärkta genom särskilda typer.

5. Ord och bokstäfver, som äro utstrukna i handskriften, hafva satts inom klammer: [ ].

7. Ord och bokstäfver, som i handskriften äro tilllagda öfver raden eller i marginalen, hafva satts inom afvigvända parentestecken:) (.

Tillägg och rättelser.

Sid. 2 not 1 står: 39r läs A39r.
— 8 not 7 tilläges: Se dock äfven Noreen, Aschw. Gr. § 540. 1.
— 11 not 5 står: nequat läs: nequar. Jfr sid. 61 not 11.
— 12 not 5 tilläges: t i hurvitna [cod. A] är blott förtydligadt af yngre hand; redan den ursprunglige skrifvaren har tillagt det öfver raden.
— 16 not 8 står: papperet läs: membranen.
— 20 not 8 står: Kock läs: 49: 21; Kock.
— 38 not 4 står: Säve: oraþlica läs: Säve: oraþlika.
— 40 not 3 står: oböjligt läs: oböjdt.
— 53 not 4 står: (Säve) läs: (Säve) eller a sannat.
— 61 not 5 tilläges: Se dock äfven Noreen, Aschw. Gr. § 510 anm. 2.

Förklaring af de i ordboken begagnade förkortningarna.

A. = de partier af cod. A., som i texten äro tryckta med *korpus*, d. v. s. de flesta kapitlen i G. L.

S. = de partier af cod. A., som i texten äro tryckta med *bourgeois*, d. v. s. G. S. samt några få kapitel af G. L. [se sid. 59 ff.], hvilkas språk nära öfverensstämmer med språket i G. S.

B. = de partier af G. L., som äro hämtade ur den fortlöpande texten i cod. B.

Bx. = de partier af G. L., som äro hämtade ur marginalanteckningarna i cod. B.

adj. = adjektiv. *adv.* = adverb. *ack* = ackusativ. *as [asm, asf, asn]* = ackusativ singularis [maskulinum, femininum, neutrum]. *ap [apm, apf, apn]* = ackusativ pluralis [maskulinum etc.]. *dat* = dativ. *ds [dsm, dsf, dsn]* = dativ singularis [maskulinum etc.]. *dp [dpm, dpf, dpn]* = dativ pluralis [maskulinum etc.]. *dep.* = deponens. *f.* = feminint substantiv. *gen* = genitiv. *gs [gsm, gsf, gsn]* = genitiv singularis [maskulinum etc.]. *gp [gpm, gpf, gpn]* = genitiv pluralis [maskulinum etc.]. *i* = infinitiv. *imperat* = imperativ. *komp* = komparativ. *kompos.* = kompositionsform. *konj.* = konjunktion. *m.* = maskulint substantiv. *n.* = neutralt substantiv. *nom.* nominativ. *ns [nsm, nsf, nsn]* = nominativ singularis [maskulinum etc.]. *np [npm, npf, npn]* = nominativ pluralis [maskulinum etc.]. *num.* = räkneord. *postp.* = postposition. *prp.* = preposition. *pron.* = pronomen. *ptc.* = particip [tempusbeteckning utsättes icke, emedan

förväxling torde vara utesluten]. ***sup*** = supinum. ***superl*** = superlativ. *v.* = verbum. *3spi[p]* = 3. pers. singularis presens indikativ [passiv]. *3ppk[p]* = 3. pers. pluralis presens konjunktiv l. optativ [passiv]. *3sik[p]* = 3. pers. singularis imperfektum konjunktiv l. optativ [passiv]. *3pii[p]* = 3. pers. pluralis imperfektum indikativ [passiv].

A.

a *prp. med dat.* på, i, *med ack.* på, i, till, emot. **A.** *med dat.* **a** 3:14. 5:13. 6:4. 7:10. 9:24. 10:9. 10:17. 10:21. 11:2. 12:1. 12:5. 13:1. 13:25. 14:3. 14:6. 14:7. 14:13. 14:15. 14:23. 16:11. 17:9. 17:10. 17:25. 22:13. 24:17. 25:20. 26:3. 26:4. 32:5. 36:3. 37:16. 37:24. 41:16. 42:8. 43:12. 43:24. 44:8. 46:8. 48:23. 53:8. 53:8. 53:10. 54:21. 54:24. 55:26. 55:27. 56:1. 57:11. *med ack.* **a** 3:5. 4:24. 7:1. 7:1. 7:2. 7:4. 16:4. 17:17. 18:10. 22:25. 23: 16. 28:2. 29:1. 31:10. 31:26. 36:20. 36:25. 38:25. 40:16. 45:17. 50:7. 50:15. 55:24. 60:14. 60:15. *kasus osäker* **a** 23:7. 23:7. 43:5. **a** *användt utan hufvudord [ss. adv.] eller som led i en sammansättning* 2:4. 3:24. 4:15. 6:5. 6:17. 6:21. 10:1. 10:3. 10:24. 13:26. 13:27. 14:2. 14:11. 14:12. 24:6. 27:7. 27:8. 27:11. 30:25. 35:21. 36:15. 39:8. 40:1. 40:3. 42:25. 44:19. 44:22. 44:28. 46:24. 46:26. 49:12. 54:17. 55:4. 55:13. **S.** *med dat.* **a** 59:24. 62:7. 66:12. 66:17. 66:19. 67:18. 69:13. *med ack.* **a** 62:4. 63:20. 63:20. 63:21. 64:3. 64:14. 64:25. 65:25. 68.14. *i sammans.* **a** 65:11. **B.** *med dat.* **a** 44 not 2. 47:12. 48 not 6. 52:1. 52:2. 52:7. 52:15. 52:16. 53 not 3. *med ack.* **a** 8:15. 9:4. 9:7. 47:27. 52:7. 52:11. 52:14. *kasus osäker* **a** 7:23. 7:23. 55:4. **a** *användt utan hufvudord eller som led i en sammansättning* 9:12. 51:13. 51:17. 52:1. 52:18. 52:23. 27 not 2. 27 not 2. 42 not 8. **Bx.** **a** *utan hufvudord* 27 not 2.

a *adv.* icke. **A.** **a** 53: 9. [dock kan felskrifning för **ai** föreligga. Se texten s. 53 not 4]. Jfr **ai**, **e.**

a se **aiga** *v.*

a *felskrifning* 25:1.

af *prp. med dat.* af, från, om, angående. **A.** *med dat.* **af** 1 sid. 31 ggr. 2 sid. 40 ggr. 3:12. 3:26. 4:15. 5: 1. 5:4. 5:15. 5:20. 5:25. 6:21. 6:24. 7:17. 9:16. 11:5. 11:21. 11:24. 13:21. 14:10. 14:20. 15:3. 15:14. 16:7. 18:4. 18:18. 19:11. 19:22. 20:20. 21:10. 21:17. 23:4. 23:10. 23:11. 25:4. 25:6. 27:14. 28:8. 28:14. 29:6. 29:10. 30:21. 31:5. 31:7. 32:3. 32:7. 33:26. 34:1. 34:10. 36:12. 37:14. 38:14. 38:22. 39:4. 39:14. 40:7. 40:18. 40:19. 42:23. 43:1. 43:14. 44:11. 45:3. 45:10. 45:13. 45:21. 45:23. 46:1. 46:2. 46.6. 46:9. 46:21. 46:23. 47:2. 48:19. 49:1. 49:10. 49:18. 50:6. 50:18. 52:24. 53:13.

53:18. 54:1. 54:7. 54:11. 54:19. 55:3. 55:7. 55:13. 55:17. 55:25. 55:27. 56:3. 56:4. 56:5. 56:6. 56:11. 56:12. 56:13. 56:15. 56:19. 56:22. 56:22. 56:22. 57:1. 57:5. 57:10. 57:12. 57:14. 57:17. 57:21. 58:1. 58:5. 58:8. 58:11. 58:19. 60:9. **af** *användt utan hufvudord eller som led i en sammansättning* 6:14. 6:20. 6:22. 12:23. 14:2. 14:26. 15:5. 23:20. 24:13. 24:15. 24:23. 24:23. 25:1. 25:6. 25:12. 26:10. 27:12. 32:10. 33:22. 35:9. 35:12. 35:15. 37:16. 37:23. 38:5. 43:9. 43:23. 43:26. 43:26. 43:27. 44:5. 44:5. 44:6. 44:11. 45:15. 53:16. 54:5. 55:1. 58:20. **S.** *med dat.* **af** 61:1. 61:17. 62:19. 62:21. 63:9. 63:17. 63:19. 64:7. 64:16. 65:6. 65:8. 65:20. 66:20. 67:6. 67:15. 67:17. 67:18. 68:2. 68:4. 69:19. **af** *användt utan hufvudord eller som led i en sammansättning* 59:9. 61:4. 61:7. 61:10. 61:12. 61:15. 64:13. **B.** *med dat.* **aff** 1 not 8. 47:10. 52:1. 52:21. 59:11. **aff** *utan hufvudord eller led i en sammansättning* 7:23. 27 not 2. 51:12. 51:27. 53:23.

***a fastr** *adj.* angränsande. **A.** *asf* **a fasta** 39:8.

***af fyra** *v.* aflämna, gifva. Se **fyra.**

af hagg *n.* stympning. **vaita afhagg** stympa. **A.** *as* **af hagg** 14:26. 15:6.

***af haggua** *v.* afhugga. Se ***haggua.**

***af hendas** *v. dep. med dat.* afhända sig. **A.** *3spi* **af hendis** 32:10.

***afla** *v.* afla. **A.** *ptc nsn* **aflat** 33:28.

a fran *adv.* därifrån. **giptas a fran** gå sin rätt förlustig på grund af giftermål. **A.** **[giptis] a fran** 30:25.

afraþr *m.* afgift, som då fast egendom afyttrades till annan person än säljarens närmaste släktning, tillföll nämnde släktning och belöpte sig till 1/8 af köpeskillingen. **A.** *ns* **afraþr** 43:9. 44:5. *as* **afraþ** 43:23. 43:26. 43:26. 43:27. 44:11. **Jfr afraþa laus.**

afraþa laus *adj.* säljbar utan att **afraþr** erlägges. **A.** *nsf* **afraþa laus** 44:6.

af takin *ptc.* afskaffad, se **taca.**

aftun *m.* afton, dagen före en helgdag. **A.** *as* **aftun** 12:1.

agha se **aiga** *v.*

***agr** *m.* ett halfgräs, Cladium mariscus. **A.** *as* **agh** 39:18.

a gin *adv.* tillbaka, i gengäld, å sin sida. **S.** **agin** 65:11.

***agripr** *m.* tjufgods, hvarmed någon blifvit befunnen. **B.** *ns* **agripir** 51:13. **agriper** 52:23. *gs* **agrips [laus]** 52:18. *ds* **agripi** 51:17.

agrips laus *adj.* en hos hvilken tjufgods icke anträffats. Se **laus.**

a hendi *postp. med dat.* emot. **A.** **a hendi** 7:10.

***a hitta** *v.* anträffa, se ***hitta**

ai *adv.* icke. [Jfr **a** icke, **ai**, **e** alltid]. **A. ai** 3:17. 4:7. 4:10. 4:12. 4:17. 5:11. 5:16. 6:2. 6:3. 7:6. 7:11. 7:15. 9:23. 10:3. 10:10. 10:11. 10:16. 11:22. 12:10. 12:11. 12:19. 13:8. 13:23. 13:24. 14:18 15:1. 15:2. 15:13. 15:18. 16:7. 16:8. 16:27. 17:6. 17:14. 17:15. 17:16. 17:18. 17:20. 17:26. 18:2. 18:3. 18:9. 18:27. 20:5. 20:6. 20:9. 20:12. 20:14. 20:25. 21:3. 21:14. 23:8 23:26. 23:28. 24:17. 25:4. 25:7. 25:9. 25:21. 25:23. 27:1. 27:4. 27:13. 28:6. 28:10. 28:27. 29:5. 29:8. 29:13. [29:17 utgår]. 30:16. 30:25. 31:17. 31:19. 31:22. 31:26. 31:26. 32:23. 32:27. 33:6. 33:6. 33:22. 33:23. 34:3. 34:7. 34:7. 34:14. 34:23. 35:2. 35:18. 35:26. 35:33. 36:7. 36:12. 36:17. 37:15. 38:2. 38:11. 38:13. 39:5. 39:10. 39:16. 39:16. 40:11. 40:14. 40:16. 40:23. 40:26. 40:28. 41:5. 41:13. 41:15. 41:15. 42:1. 42:9. 42:15. 43:14. 43:18. 43:20. 43:28. 44:2. 44:5. 44:21. 44:23. 45:19. 45:25. 46:9. 46:14. 46:14. 46:19. 47:8. 48:6. 48:9. 48:17. 49:8. 49:10. 49:21. 49:26. 50:6. 50:10. 53:5. 53:15. 53:22. 54:9. 54:16. 54:24. 54:28. 55:14. 55:22. 55:23. 56:17. 56:22. 57:16. 58:21. 59:3. 60:14. 60:18. **S. ai** 60:6. 61:9. 61:9. 61:10. 61:11. 62:20. 63:1 63:3. 63:6. 63:17. 65:22. 66:3. 67:9. 67:11. 67:17. 67:17. 67:19. 68:2. 68:4. 68:6. 68:7. 68:9. 68:11. 68:14. 68:18. 68:18. 68:20. 68:21. 68:23. 69:4. 69:6. 69:7. 69:10. 69:11. 69:19. 69:25. **B. ey** 8:10. 8:12. 8:14. 8:20. 8:23. 9:1. 9:3. 9:6. 9:9. 19 not 3. 21:20. 22:6. 29 not 8. 36 not 1. 47:13. 47:13. 47:18. 51:4. 51:5. 51:8. 51:16. 51:18. 51:19. 51:20. 51:23. 51:24. 51:26. 53 not 4. 59:15. 59:16.

ai *adv.* alltid. [Jfr **a**, **ai** icke, **e** alltid]. **A. ai** 17:11.

ai *felskrifning* **S.** 63:11.

aiga *v.* äga, hafva, hafva besittningar, äga rätt att göra ngt, vara skyldig att göra ngt. **aiga sac a** äga rätt att utkräfva böter för ngt. **A.** *3spi* **a** 3:24. 5:2. 5:4. 5:10. 6:23. 10:6. 10:12. 10:25. 10:25. 11:19. 11:25. 12:12. 12:23. 13:18. 21:12. 21:18. 39:4. 39:9. 40:9. 40:11. 40:11. 40:13. 41:4. 41:8. 41:8. 41:12. 42:9. 43:27. 43:28. 48:21. 55:21. 60:10. 60:12. 60:13. 60:23. 60:23. *3ppi* **aigu** 5:17. 5:17. 5:18. 7:8. 7:8. 9:17. 12:17. 12:17. 14:22. 18:6. 18:16. 34:19. 39:10. 45:3. 45:6. 55:10. 60:17. **aighu** 12:18. 13:8. 16:7. 39:8. 43:19. *3spk* **aigi** 36:4. **aighi** 21:6. 49:11. 49:14. *ptc nsm* [**mals**] **aigandi** 35:5. *gsm* **aiganda** 57:24. *dsm* [**mals**] **aiganda** 34:27. 34:29. 35:8. 48:22. 48:26. *asm* **aiganda** 42:5. [**mals**] **aiganda** 17:29. 39:20. 40:6. 40:9. **S.** *i* **aiga** 62:14. 62:22. **aigha** 62:15. *3spi* **a** 67:9. 67:16. 67:23. 68:6. 68:15. 69:10. *3ppi* **aigu** 64:22.

65:4. 67:22. 69:7. 69:12. 69:19. 69:21. **aighu** 65:2. *3pii* **attu** 62:23. B. *3spi* **eigfr** 50:28. **eyger** 8:17. *3ppi* **agha** 43 not 5. *3spk* **eygi** 22:3. *3sii* **atti** 51:22. 51:24. 51:26. 52:9. 52:12. 52:13. 52:17. 52:17. Se äfven ***aigin**.

***aiga** f. [jord]egendom. A. *ds* **aighu** 38:14. *dp* **aigum** 1:7. 11:5. *ap* **aigur** 11:9. **aighur** 40:2. S. *as* **aighu** 59:23. *ap* **aigur** 60:1. B. *as* **eygu** 59:16. *np* **eygur** 59:14.

***aigin** *adj.* egen. A. *asn* **aigit** 42:21.

aign *f.* [jord]egendom. A. *ns* **aign** 43:8. 43:16. 43:21. 43:24. *ds* **aign** 11:16. 40:7. 42:9. 42:27. 44:13. 56:22. **[iorþ] aign** 11:22. *as* **aign** 11:20. 16:7. 30:5. 31:3. 39:8. 43:2. 43:5. 43:14. 43:27. 44:1. 44:3. 44:11. 44:14. 44:22. 45:8. 55:21. 60:11. 60:14. *dp* **aignum** 43:11. *ap* **aignir** 46:19. B. *ap* **eygnir** 11 not 6. Se äfven ***aigna daila, *aigna caup.**

***aigna daila** *f.* tvist om jord. A. *as* **aigna dailu** 46:24.

***aigna caup** *n.* jordköp. A. *ds* **aigna caupi** 2:2. 43:1.

ain, ains, ainu, ainum, aina se **ann** och **vtan þi at ains et.**

***ainloypr** *adj.* ensam, ogift. A. *dsf* **einloyptri** 33:19.

***ainsambr** *adj.* ensam. S. *nsn* **ainsamt** 67:13.

ain syri *n.* ed aflagd af käranden eller svaranden ensam. A. *ds* **ain syri** 26:1.

Aistland *n.* Estland. S. *ack* **aistland** 63:4.

aiþr *m.* ed. A. *ns* **aiþr** 23:15. *gs* **aiz** 4:10. 39:4. *ds* **aiþi** 6:7. 7:11. 7:13. 7:16. 17:25. 20:12. 22:17. 26:6. 33:28. 36:3. 36:5. 39:5 42:22. 53:5. 53:6. 53:10. *as* **aiþ** 4:1. 20:11. 23:13. 46:27. *np* **aiþir** 46:14. *dp* **aiþum** 4:14. 19:3. S. *ns* **aiþir** [läs **aiþr**] 69:17. 69:17. *as* **aiþ** 69:14.

aca *v.* åka. A. *i* **aca** 10:4. 10:7. 37:15. *2spi* **acr** 48:21. *3spi* **acr** 42:4. S. *i* **aka** 59:21. *3spi* **acr** 59:20.

acr *m.* åker. A. *ns* **acr** 6:18. *gs* **[rofn] acrs** 55:19. 55:21. *as* **acr** 6:15. *dp* **acrum** 2:4. 14:15. 55:7. **rofnacrum** 55:17. **rofu acrum** [läs **rofn acrum**] 2:5. *ap* **acra** 55:8. 55:14.

Acrgarn en hamn på Gotland, nu kallad St. Olofsholm. S. *as* **acrgarn** 65:7. *kompos* **acrgarna [kirchia]** 65:14.

***Acubeccr** *m.* en socken på Gotland. S. *ds* **acubek** 65:20.

al se ***seulu.**

ala *v.* uppföda. A. *i* **ala** 3:13.

***a lag** *n.* böter. B. *ds* **alagi** 52:1.

***aldr** *m.* tid. B. *as* **alder** 47:26. Se äfven **aldri.**

***aldr** *pron.* all, hel. A. *nsf* **all** 5:15. 6:26. 12:3. 12:4. *nsn* **alt** 10:23. 18:3. 30:9. 36:14. 36:16. 36:22. 42:22. 46:18. 57:11. 57:15. 58:6. *dsm* **allum** 10:8. *dsf* **aldri** 53:8. *dsn* **allu** 26:17. 29:11. 32:10. 37:21. 41:6. 50:13. *asm* **allan** 5:5.

6:20. 33:10. *asn* alt 6:21. 21:6. 27:17. 36:22. 42:20. *npm* allir 3:5. 5:6. 5:17. 5:17. 7:8. 7:8. 9:19. 12:17. 12:17. 15:20. 17:19. 18:6. 18:11. 18:14. 19:8. 19:25. 29:15. 30:12. 32:8. 40:14. 44:6. 45:7. 56:10. 59:2. *npf* allar 13:1. 13:7. 17:27. 32:18. 38:5. *npn* all 15:13. 18:16. 20:2. 23:17. 28:1. *gp* aldra 1:9. 13:21. 13:25. 14:12. 15:2. 19:14. 29:16. *dp* allum 3:9. 6:9. 7:21. 12:13. 29:6. 32:7. 34:4. 41:7. 55:2. 56:17. 57:3. *apm* alla 4:5. 4:7. 7:14. 9:17. 11:26. 14:4 15:6. 17:17. 18:11. 26:17. 37:12. *apn* all 35:20. 46:7. S. *nsf* all 61:4. 61:10. *nsn* alt 62:12. 63:24. *dsm* allum 69:24. *asm* allan 66:10. *asn* alt 62:22. 67:8. *npm* allir 64:2. *npn* all 61:7. *gp* aldra 66:5. 68:3. *dp* allum 62:14. *apm* alla 62:21. 65:2. *apf* allar 60:1. 64:21. *apn* all 65:17. B. *nsm* aldér 51:5. *nsn* alt 7:22. 25 not 5. *gsn* als [se under *alz] 51:11. *dsn* allu 26 not 4. *asm* allan 47:26. *asn* alt 22:2. 48:24. *npm* allir 8:16. 29:10. allér 8:22. *npf* allar 59:14. *dp* allom 8:18. *apm* alla 8:15. 9:4. 9:8. Jfr **almennilica, *alzvaldandi, gutnal þing.**

aldri *adv.* aldrig. A. aldri 34:1. 43:8. 43:17. 44:5. 44:26. 45:21. 53:4. S. aldri 62:5.

***Alfa** en socken på Gotland. S. Alfha [socn] 64:7.

allar *adv.* allestädes. S. allar 66:20.

almennilica *adv.* allmänt. S. almennilica 66:14. 66:17.

***alnbugi** *m.* armbåge. A. *as* alnbuga 37:3. [B. albuga] Jfr **eln.**

als se ***alz.**

alteri *n.* altare. S. *ns* alteri 67:13. 67:13. *gs* alteris 67:12.

***alz** *adv.* alls. B. als enchti fe alls intet gods 51:11. Jfr aldr *pron.*

***alzvaldandi** *adj.* allsvåldig. A. *as* alzvaldanda 3:5. [B. alzwaldugan].

ambatn *f.* trälkvinna. A. *ns* ambatn 11:2. *ds* ambatuu [läs ambatnu] 4:20

a merki *n.* nytt kreatursmärke, som utplånar ett äldre. A. *ds* a merki 2:4. *as* amerki 55:4.

a millum *adv.* där emellan. A. a millum 17:25.

an bol *n.* körredskap. A. *nom* an bol 39:23.

***anduerþa** *v. med dat.* ansvara för. A. *3spk* anduerþi 41:3. 41:7.

***anduerþr** *adj.* framåtvänd, hörande till början. A. af anduerþu *[dsn]* från början 5:4.

ancul *m.* fotknöl. A. *as* ancul 37:5. B. *as* ankal 37 not 2.

ann *num.* "unus," "solus," "idem". Användes också som obest. artik. [S. 63:4. 63:6.] A. *nsm* ann 15:12. 18:14. 45:8.

48:6. 48:14. **an** 39:4. 48:8. *gsm* **ains** 23:11. *gsf* **annir** 16:27. *gsn* **ains** 53:15 [se äfven **vtan þi at ains et**]. *dsm* **ainum** 26:24. 38:17. 45:5. *dsf* **anni** 24:16. 26:18. *dsn* **ainu** 32:5. 32:5. 32:6. **ainv** 17:7. 26:7. 28:19. 28:20. *asm* **ann** 3:5. 13:9. 13:9. 18:13. 23:16. *asf* **aina** 16:9. 18:14. 28:5. *asn* **att** 23:5. 28:22. **S.** *nsm* **ann** 63:11. *nsf* ***ain** 63 not 3. *asm* **ann** 62:6. *asf* **aina** 63:4. 63:6. 65:11. 68:24. *asn* **att** 64:11. **at** 67:12. **B.** *nsf* **eyn** 51:13. *asm* **an** 51:3. *gsn* **eyns**, se **vtan þi at ains et.** Se äfven ***ain loypr**, ***ainsambr**, **ain syri.**

annan steþ *adv.* annorstädes. **A. annan steþ** 16:24. 17:5. 48:20. **annan staþ** 35:17.

***annan veg** *prp. med gen.* på andra sidan om. Se sid. 16 not 2.

annar *num* "secundus", "alius", "alter". **A.** *nsm* **annar** 16:10. 48:6. 48:9. 48:15. *nsn* **annat** 42:8. *gsm* **annars** 35:3. 39:21. 40:17. 42:9. 55:4. 60:14. 60:15. *gsf* **annarir** 40:30. *dsm* **aþrum** 44:12. 49:25. 55:15. **andrum** 14:7. 14:14. 39:17. 40:3. 45:6. 46:23. 50:6. *dsf* **annari** 6:16. 10:11. *dsn* **andru** 23:20. 26:8. 39:16. **andrv** 17:15. *asm* **annan** 8:8. 9:20. 10:22. 12:18. 16:24. 17:5. 30:24. 35:17. 48:20. 48:27. 56:8. 58:13. 58:16. **annat** [läs **annan**] 16:6. *asf* **aþra** 47:8. **andra** 5:21. 6:3. 16:26. 44:4. *asn* **annat** 6:6. 9:19. 14:17. 30:6. 42:12. *npm* **aþrir** 44:10. **andrir** 6:10. 13:22. 29:21. *npf* **andrar** 13:7. *npn* **annur** 20:2. *gp* **annara** 6:15. 19:14. 21:15. *dp* **aþrum** 39:20. 40:6. 40:9. 42:6. 46:13. **andrum** 16:5. *apm* **aþrar** [läs **aþra**] 58:18. *apf* **aþrar** 4:4. 18:1. 28:17. 34:28. 40:2. 43:7. 48:22. 48:26. 58:14. **andrar** 15:7. 15:9. *apn* **annur** 27:6. 54:10. **S.** *nsm* **annar** 62:15. *nsf* **annur** 66:17. *dsm* **andrum** 67:15. 67:17. *dsn* **andru** 68:22. *asm* **annan** 68:4. *asf* **aþra** 65:24. *asn* **annat** 64:11. *npn* **annur** 61:6. *dp* **andrum** 65:10. *apn* **annur** 64:23. **B.** *nsm* **annar** 8:19. 8:19. 51:25. *asm* **annan** 16 not 2. *npn* **annor** 27 not 2. *gp* **andra** 22:7. *dp* **androm** 9:13. *apm* **adrar** [läs **adra**] 58 not 7.

***annar huer** *num.* hvarannan. **S.** *dsm* **andrum huerium** 67:15. 67:17. Jfr *Hjelmqvist* Ark. XIX 167 f., samt ***attundi huer**, ***þriþi huer.**

***anzuara** *v.* svara. **S.** *3pii* **annzsuaraþv** 63:13.

ar *n.* år, [god] årsväxt. **A.** *ds* **ari** 29:4. 43:14. 57:8. *as* **ar** 3:6. 6:6. 31:15. 31:20. 55:19. 56:17. *np* **ar** 17:16. 31:14. 31:21. 33:7. *gp* **ara** 29:11. 31:21. 33:4. 57:2. *ap* **ar** 17:12. 17:24. 54:4. 54:20. 54:24. **S.** *ds* **ari** 67:18. 67:21. 68:22. 68:23. *as* **ar** 67:6. 69:21. **arr** 64:15. *np* **ar** 69:22. *ap* **aR** 69:20. **B.** *ap* **aar** 59:14. 59:17.

***ar** *f.* åra. **A.** *gp* **ara** 56:1.

*arf *n.* arf. A. *ds* **arfi** 30:1.
*arfi *m.* arfvinge. A. *ns* **arui** 28:10.
arla *adv.* tidigt. A. **arla** 5:6.
*arm leggr *m.* armpipa. Bx. *ns* **armleggɼ** 26 not 4.
asannat se a *adv.* och *sanna.
a sia *v.* åskåda, granska, udersöka. Jfr sia.
a schilia se schilia.
a syn *f.* besiktning. A. *ds* **a syn** 40:1. *as* **a syn** 40:3.
at *prp. med dat.* åt, till, för, på, i, vid, hos, om, angående, såsom, i afseende å, enligt. A. *hufvudordet utsatt* **at** 3:2. 3:11. 3:19. 4:11. 5:21. 5:24. 6:20. 6:22. 7:3. 7:6. 7:20. 7:20. 7:21. 11:6. 11:13. 14:1. 14:8. 14:16. 14:27. 17:2. 17:13. 17:15. 17:15. 17:16. 17:23. 17:29. 18:22. 19:1. 19:1. 19:7. 19:9. 19:10. 19:13. 19:14. 19:15. 19:16. 19:17. 19:18. 19:20. 19:21. 19:24. 19:25. 19:26. 20:1. 20:2. 20:15. 20:22. 20:23. 21:4. 21:5. 21:10. 21:13. 21:13. 21:19. 22:18. 22:23. 23:6. 23:17. 23:19. 24:4. 24:7. 24:8. 24:11. 24:12. 24:14. 24:16. 24:18. 24:21. 24:24. 24:25. 25:5. 25:7. 25:8. 25:10. 25:11. 25:14. 25:14. 25:16. 25:17. 25:24. 26:4. 26:7. 26:9. 26:10. 26:11. 26:14. 26:15. 26:16. 27:9. 27:10. 27:12. 27:15. 27:16. 27:16. 27:17. 28:21. 28:23. 29:16. 30:1. 30:23. 32:9. 32:22. 32:24. 34:6. 35:27. 39:3. 39:19. 40:5. 40:8. 41:9. 41:15. 42:5. 42:7. 44:7. 44:8. 44:8. 44:18. 44:19. 44:27. 45:14. 45:18. 46:4. 46:12. 46:20. 49:4. 49:11. 49:12. 49:15. 50:2. 50:5. 53:6. 53:11. 54:23. 55:5. 55:16. 55:24. 56:8. 56:21. 57:9. 57:20. 57:22. 58:2. 58:21. 60:12. **at** *står utan hufvudord [ss. adv.] eller som led i en sammansättning* 4:5. 4:6. 8:9. 10:1. 11:12. 22:27. 24:15. 25:7. 35:24. 42:22. 45:27. 48:23. 49:6. 50:12. 55:6. 56:6. 59:2. S. *hufvudordet utsatt* **at** 59:8. 59:9. 60:3. 60:7. 63:7. 66:21. 67:11. 67:12. 67:20. 67:21. 68:22. 69:7. 69:10. 69:12. 69:24. **ath** 68:23. **at** *står som sammansättningsled* 69:18. B. *hufvudordet utsatt* **at** 8:18. 9:1. 14 not 6. 21:21. 22:1. 22:4. 22:5. 24:19. 24:20. 24:22. 25 not 7. 25 not 7. 25 not 7. 26 not 4. 26 not 4. 27 not 2 [5 ggr]. 47:17. 47:22. 52:2. 52:3. 57:7. **at** *står utan hufvudord eller som led i en sammansättning* 9:14. 21:22. 47:13. 47:15. 47:18. Bx. *hufvudordet utsatt* **at** 26 not 4. 27 not 2. Jfr äfven konj. vtan þi at ains et.
at *inf. märke* att. A. **at** 4:7. 4:10. 5:5. 5:18. 7:8. 8:7. 9:20. 9:21. 9:21. 9:22. 10:7. 12:17. 15:16. 16:18. 16:19. 16:27. 18:6. 22:18. 37:24. 39:5. 49:22. 49:23. 54:14. 60:12. S. **at** 61:7. 64:8. 64:24. 68:6. 68:13. 68:19. B. **at** 8:4. 8:5. 8:11. 8:13. 8:13. 8:14. 9:13. 9:13.
at *konj.* se et.

at bieras *v.* hända, se **biera**.

at biþa *v. med gen.* afbida, se **biþa**.

***at byrþ** *f.* händelse, fall. **A.** *np* **at byrþir** 59:2.

Atlingabo *n.* en socken på Gotland. **A.** *nom* **atlingabo** 15:21. **S.** *dat* **atlingabo** 66:18.

at meli *n.* ett års tid. **A.** *ns* **atmeli** 16:16. 17:11. **at meli** 17:25. *gs* **atmelis** 30:23. 40:24. *as* **atmeli** 16:15. 43:10. **at meli** 17:11. **B.** *gs* **at melis** 47:25. *as* **atmeli** 18 not 1.

atr *adv.* tillbaka, åter, ånyo, igen, baktill, kvar. **A. atr** 4:12. 5:13. 5:23. 6:2. 11:18. 12:13. 16:20. 16:21. 23:26. 25:18. 30:10. 31:6. 32:14. 36:22. 37:24. 40:28. 40:30. 42:7. 42:15. 42:20. 42:21. 44:15. 46:4. 47:2. 47:3. 47:6. 48:13. 48:24. 48:25. 48:29. 53:1. 53:15. 53:22. 54:9. 54:15. 54:16. 54:21. 54:24. 57:13. 57:14. 60:21. **S. atr** 59:21. 60:5. 65:11. 67:21. **B. ater** 47:12. 47:13. **atær** 47:15. 47:17. 47:18. 47:20. 51:2. 51:11. 51:14. 52:4. 52:6. 52:6. 52:9. 52:11 52:13. **athær** 47:28.

***atta** *f.* tillhörighet. **A.** *ds* **attu** 49:12. Jfr **viþratta.**

atta *num.* åtta. **A. atta** 16:18. 16:21. 23:6. 26:22. 27:17. 31:14. 34:15. 36:18. 36:24. 37:3. 37:7. 42:7. **S. atta** 68:20.

atti, attu se **aiga** *v.*

***attundi** *num.* åttonde. **A.** *asm* **attunda** 29:2. 30:21. 38:14. 55:26. **B.** *asm* **attunda** 51:27.

***attundi huer** *num.* hvar åttonde. **A.** *asm* **attunda huern** 55:26. Jfr ***annar huer, *þriþi huer.**

***Avair** *m. personnamn.* **S.** *nom* **awair** 64:6.

***a vaxtr** *m.* tillökning. **A.** *ds* **a vagst** 44:19. *as* **a vagst** 44:28.

auga *n.* öga. **A.** *ns* **auga** 24:24. *dp* **augum** 35:21. *ap* **augun** 25:2. 26:22.

***a vita** *v.* anklaga, se **vita.**

a viti *n.* böter. **A.** *ns* **a viti** 10:24.

auca *v.* öka. **A.** *3spip* **aucas** 32:7. 54:5. *3spk* **[til] auki** 38:9. **S.** *i* **[til] auca** 61:8. *3siip* **aucaþis** 62:19.

***aumbr** *adj.* ömklig, dålig. **A.** *asm* **auman** 40:13. 40:17. 41:8.

auþin *ptc.* beskärd. **A.** *nsf* **auþin** 45:6.

***axl** *f.* skuldra. **A.** *gs* **axlar** 37:4. *ap* **acslar** 28:14.

axlar hafuþ *n.* skulderblad, skuldra, se **hafuþ.**

axul *m.* [vagns] axel. **A.** *ns* **axul** 42:8.

aþal *oböjl. sammansättningsled* äkta, infödd, odlad [om jord]. **A. aþal** 32:15. 32:23. 34:13. 39:6. 39:11. 39:12.

aþans *adv.* nyss. **A. aþans** 21:3.

B.

bade se **beþi.**

bain *n.* ben. **A.** *ns* **bain** 24:8. 25:16. *gp* **baina** 24:9. 24:12. **B.** *ds* **beyni** 47:25. Jfr **huaifi bain, leg bain, Strabain.**

***bain hail** *adj.* som har oskadad benbyggnad. **B.** *dsm* **bain heilom** 51:10.

***bait** *f.* bete. **A.** *ds* **baitu** 48:20.

baizl *n.* betsel. **A.** *as* **baizl** 28:13.

baiþas *v. dep.* begära. **A.** *3spi* **baiþis** 33:5. 40:19. *3ppi* **baiþas** 49:19. *3spk* **baiþis** 45:11. **S.** *i* **baiþas** 61:10. *3pii* **baddus** 63:9.

***baca** *v.* baka. **A.** *ptc dsn* **bacaþu** 10:10.

***bacr** *m.* rygg. **A.** *ds* **baki** 4:15. 10:17. 48:23. *as* **bac** 4:24. **B.** *ds* **baki** 48 not 6.

bac vegg *f.* bakvägg. **A.** *as* **bac vegg** 21:2.

band *n.* band, par [af kreatur]. **A.** *ds* **bandi** 26:3. **S.** *gs* **banz** 61:3. Jfr **baug band, horn band, corn band, silfr band, silkis band, *band hail.**

banda *f.* fredskrets; ett fridlyst område, inom hvilket en dråpare till en viss tid och under vissa villkor var skyddad för hämnd. **A.** *ns* **banda** 14:4. 16:12. 16:14. 18:27. *gs* **bandur** 16:21. 18:26. *ds* **bandu** 16:10. 16:17. *as* **bandu** 16:3. 16:8. 16:24. 17:6. 17:9. 18:2. 18:14. Jfr ***vatu banda, *bandu vereldi.**

banda [Jfr fisl. **vébǫnd** *n. pl.*] **vereldi** se ***bandu vereldi.**

***band hail** *adj.* som har hela band [om gärdsgård]. **A.** *asm* **band hailan** 41:13.

***bandi** *m.* gärdsgårdsvidja. [Jfr *Säve* XIX]. **A.** *gs* **banda** 41:19. *as* **banda** 42:11. *dp* **bandum** 41.18.

***bandu vereldi** *n.* mansbot för den, som dräpts inom sin fredskrets [**banda**]. **A.** *ds* **banda** [**B. bandu**] **wereldi** 19:22. *np* **banda** [**B. banda**] **vereldi** 19:23. *dp* **banda wereldum** 1:16. **B.** *ds* **bandu werildi** 1 not 4 och 5.

bani *m.* bråd död, baneman, dråpare. **A.** *ns* **bani** 20:5. 20:9. *ds* **bana** 18:15. 19:1. 20:23. 21:10. 21:13. 22:23. *as* **bana** 20:4. 20:8. 20:15.

bann *n.* bannlysning. **A.** *ns* **bann** 11:10. 12:14. 13:24. *gs* **banz** 13:1. *ds* **banni** 12:15.

***barmbr** *m.* barm. **S.** *ds* **barmi** 62:9. 62:10.

barn *n.* barn. **A.** *ns* **barn** 3:17. 19:4. 22:9. 22:16. 22:26. 23:2. 23:3. 31:2. 31:3. 31:22. 31:23. 31:25. 33:24. 33:27. 34:2. 34:24. *gs* **barns** 22:18. 25:9. *ds* **barni** 3:19.

19:3. 22:22. 22:23. 23:1. 34:6. *as* **barn** 3:13. 4:17. 22:20. 22:24. 33:25. 34:15. 34:16. 34:17. 34:18. 34:20. 34:22. **bar-nit** 19:9. *np* **barn** 7:20. 7:21. 19:18. 19:20. *gp* **barna** 38:19. [**þy**] **barna** 33:9. *dp* **barnum** 1:2. 3:12. 31:16. **barnvm** 7:18. *ap* **barn** 11:19. 31:2. [**þy**] **barn** 32:20. 32:21. **S.** *ap* **barn** 66:10. **B.** *gp* **barna** 8:3.

barna laus *adj.* barnlös. **A.** *nsf* **barnalaus** 31:18. *asm* **barna lausan** 11:15.

*barn far *n. pl.* barnsäng. **A.** *dat* **barn farum** 3:15. **barn-farum** 4:20.

*barþ *n.* skägg. **A.** *gs* **barz** 24:1.

*batr *m.* båt. **A.** *ns* **bat** 49:14. *as* **bat** 49:15. **B.** *ns* **batir** 49 not 3.

baug band *n.* band om handlederna. **B.** *ap* **baugband** 51:15.

*baug liþr *m.* handled. **A.** *as* **baugliþ** 37:2.

*baugr *m.* ring. **S.** *dp* **baugum** 62:12.

baþi se **beþi[r]**.

*bed royta se *beþ royta.

*beccr *m.* bäck, se *Acubeccr.

bella *v.* förmå. **B.** *3spi* **bellir** 17 not 3. 18 not 10. *3ppi* **bella** 19 not 1.

belti *n.* bälte. **S.** *ap* **belti** 61:7.

*bera *v.* blotta. **A.** *3spip* **beras** 36:13. 36:14. *3siip* **beraþis** 36:16.

*beria *v.* slå, tröska; *dep.* slåss. **A.** *2spi* **ber** 14:6. *3spi* **ber** 22:8. 22:9. *3spidep* **bers** 28:17. *ptc nsm* **berþr** 15:11. 23 not 4. 28:5. *nsf* **berþ** 5:11. 22:17. **ber** [läs **berþ**] 22:14. *dsf* **berþri** 1:2. **B.** *ptc nsf* **berd** 22 not 4.

*bestr se *goþr.

betala *v.* betala. **B.** *i* **betala** 59:13.

*betr *adv. komp.* bättre. **B.** **betir** 47:16.

beþi [. . . oc] *konj.* både [. . . och]. **A.** **beþi** 3:11. 5:8. 6:12. 10:12. 14:2. 20:13. 23:7. 28:3. 31:3. 32:16. 36:27. 43:28. 56:21. **S.** **baþi** 65:17. **B.** **bade** 7:23. 51:27. Jfr **beþir.**

beþir *num.* båda. **A.** *nm* **beþir** 16:27. 17:7. 25:11. 32:4. 32:5. 32:6. 43:12. *nn* **beþi** 31:10. **beþin** 32:3. 32:4. **baþi** 30:15. *gen* **beggia** 47:9. *dat* **baþum** 26:19. *am* **beþa** 25:1. *af* **beþar** 25:1. *an* **beþi** 36:19. **beþin** 25:1. **S.** *nn* **baþi** 67:13. 67:14. Jfr **beþi . . . oc.**

*beþ royta *f.* sängröta, vitium lectum commingentis. **B.** *ds* **bedroytu** 47:24.

biauþa *v.* bjuda, erbjuda, inbjuda *[m. dat.]*, påbjuda, befalla. **A.** *i* **biauþa** 18:7. 18:9. 18:22. 18:25. 37:24. 49:22. 54:15. *3spi* **biauþr** 17:21. *3spk* **biauþi** 17:10. 17:12. *3pii* **buþu** 17:24.

ptc nsm **[o] buþin** 38: 4. *nasn, sup* **buþit** 9: 18. 17: 14. 18: 28. *npn* **[firi] buþin** 6: 26. **S.** *i* **biavþa** 68: 15. *ptc nsf* **[firi] buþin** 61: 16. *nsn* **buþit** 68: 18. 68: 23. **B.** *i* **biauda** 8: 23. 17 not 9. *3spk* **biaudi** 8: 10. *ptc nsf* **[fyr]budin** 59: 12. *nsn* **budit** 8: 17. **budhit** 8: 24.

biera *v.* bära, framföra, frambära, föda, tillskynda; *dep.* inträffa, hända. **A.** *i* **biera** 17: 17. 18: 10. 35: 20. *idep* **bieras** 15: 15. **[at] bieras** 56: 6. *3spi* **bier** 24: 10. 39: 10. 42: 6. 46: 12. 50: 11. 56 : 13. **bierir** 20: 21. *3spidep* **biers** 36: 3. 45: 5. *3spk* **bieri** 3: 22. 49: 7. *3spkp* **bieris** 38: 2. *3ppk* **bierint** [läs **bierin**?] 39: 8. *3sii* **bar** 50: 14. 50: 15. *ptc nasn, sup* **burit** 3: 17. 4: 17. 22: 16. 33: 24. 39: 1. **[o] burit** 22: 9. **[o]burit** 19: 9. **[firi] burit** 50: 13. *npm* **[iem] burnir** 19: 8. *dp* **[iem] burnum** 34: 5. **S.** *idep* **[at] bieras** 69: 18. *ptc dsm* **burnum** 64: 11. **B.** *i* **biera** 8: 15. 18 not 2. **bierra** 9: 4. *3spi* **bier** 20 not 7. *3spidep* **[til] biers** 51: 2. Jfr ***burin**.

***bieru eldr** *m.* buren eld. Jfr **eldr**.

binda *v.* binda, öfverbevisa. **A.** *i* **binda** 20: 23. *3spk* **bindi** 22: 12. 55: 1. *2simperat* **bint** 21: 2. *ptc nsm* **bundin** 41: 18. *asm* **bundnan** 20: 4. 48: 25. **butnan** [läs **bundnan**] 20: 8. **S.** *ptc nsn* **bundit** 62: 13. **B.** *i* **binda** 51: 18. 51: 20. *3spi* **binder** 51: 26. *ptc nsm* **bundin** 52: 18. *asm* **bundnan** 20 not 2. **budnan** [läs **bundnan**] 20 not 1.

biscupr *m.* biskop. **A.** *ns* **biscupr** 6: 5. *gs* **biscup [sac]** 13: 24. *np* **biscupar** 9: 18. **S.** *ns* **biscupr** 67: 9. 67: 16. 67: 18. 67: 21. 67: 23. **biscup** 67: 5. *gs* **biscups** 67: 2. 68: 6. **biscup [sac]** 68: 10. *ds* **biscupi** 66: 23. 68: 5. *as* **biscup** 68: 12. *np* **biscupar** 66: 23. **B.** *gs* **biscops** 13 not 6.

bit *n.* bett. **A.** *ns* **[hund] bit** 21: 18. **B.** *ns* **[hwnss] bit** 22: 3.

bita *v.* bita, vålla att någon blir fälld; *dep.* bitas. **A.** *3ppi* **bita** 50: 10. *3spidep* **bitz** 21: 1. 48: 15.

***biti** *m.* kindtand. **A.** *dp* **bitum** 26: 17. **B.** *dp* **bitom** 26 not 4.

***biti** *m.* bjälke. **A.** *np* **bitar** 49: 3.

biþa *v.* bida, dröja, afbida *[med gen.]*. **A.** *i* **biþa** 29: 24. 49: 21. *3spi* **[at] biþar** 11: 12. *3spk* **biþi** 37: 19. **S.** *i* **biþa** 68: 6. 69: 4. 69: 5.

biþia *v.* bedja. **A.** *i* **biþia** 3: 6. 41: 10. 53: 1. **S.** *3pii* **[til] baþu** 64: 8.

bladragning *f.* väggbonad af blått tyg. **A.** *as* **bladragning** 38: 8. **S.** *ns* **bladragning** 61: 10.

blindr *adj.* se **star blindr.**

***blot** *n.* offer. **A.** *np* **blotir** [läs **blot**] 6: 25. **B.** *np* **bloot** 6 not 9.

***blota** *v. med dat.* offra. **B.** *3pii* **blotaþu** 63: 21.

blotan *f.* offer. **A.** *ds* **blotan** 1:4. 6:24. **B.** *ns* **blotan** 65:23. *as* **blotan** 63:24. 64:1.

bloþ *n.* blod, blodsband, blodsförvant. **A.** *ns* **bloþ** 30:8. 31:8. 31:25. *gs* **bloz** 30:8. 32:3. **bloþz** 30:15. *ds* **bloþi** 38:21. Sid 30:8 fungerar genitiven **bloz** som nom. Jfr fsv. **goz.**

***bloþugr** *adj.* blodig; **giera bloþugt** såra. **A.** *asn* **bloþugt** 12:10.

bo *n.* egendom, gård, boskap. **A.** *as* **bo** 9:22. 14:18. Jfr **bo lamb, bo land, Atlingabo, nauta bo.**

boa *v.* bo, *dep.* rusta sig. **A.** *i* **boa** 17:7. *3spi* **bor** 16:23. 16:25. 17:4. 17:10. **B.** *i dep.* **boas** 69:2. *3ppi* **boa** 68:2. *ptc nsm* **boandi** 65:28.

***boi** *m.* se ***land boi.**

bol *n.* gård, landtgods. **A.** *ns* **bol** 5:4. 17:3. 55:16. *ds* **boli** 17:9. *as* **bol** 45:14. *ap* **bol** 45:17. Jfr ***bol fastr.**

bol se **an bol.**

bo lamb *n.* tamt får. Se **lamb.**

bo land *n.* bebodt land. **S.** *ns* **bo land** 62:13.

***bol fastr** *adj.* bofast. **A.** *gp* **bolfasta** 28:8. *dp* **bol fastum** 22:15. **bolfastum** 19:6. *ap* **bolfasta** 33:26. 34:3.

bonaþr *m.* se **kurtil bonaþr.**

bonda barn *n.* bondbarn. **A.** *np* **bonda barn** 7:21. **B.** *gp* **bonda barna** 8:3.

bonda sun *m.* bondson. **A.** *ns* **bonda sun** 44:16.

bondi *m.* bonde, make. **A.** *ns* **bondi** 14:14. 55:18. 57:19. *gs* **bonda** 20:23. **bondans** 57:11. *as* **bonda** 31:12. *gp* **bonda** 11:10. *dp* **bondum** 57:16. **S.** *ds* **bonda** 62:11. *gp* **bonda** 67:8. **B.** *as* **bondan** 57 not 10. *gp* **bonda** 8:3. Se äfven **bonda barn, bonda sun** och **husbondi.**

***borg** *f.* borg. **S.** *as* **burg** 63:6. Jfr **Valborga messa, Þorsborg.**

bort *adv.* bort. **A.** **bort** 5:20. 55:13. 57:12. **S.** **bort** 62:21. 62:23. 62:24. 63:2. 63:12. 69:19. **borth** 63:2. **B.** **bort** 52:15. **burt** 5 not 7.

borþ *n.* bord, måltid. **S.** *as* **borþ** 67:12. *ap* **borþ** 67:11. 67:14. 67:16. Jfr **kni borþ.**

bot *f.* bot, böter. **A.** *ns* **bot** 11:10. 23:13. *ds* **bot** 21:17. *as* **bot** 17:10. 17:24. 49:26. 50:21. *np* **bytr** 23:27. 24:3. 37:10. *gp* **bota** 23:17. 36:21. *dp* **botum** 19:26. 20:15. *ap* **bytr** 14:24. 15:10. 15:13. 36:17. **B.** *ds* **boot** 8:16. *as* **boot** 8:10. 8:14. 8:23. 9:2. 9:3. 9:7. 9:10. *dp* **botom** 22:6.

Botair *m. personnamn.* **S.** *ns* **botair** 65:20. *ds* **botairi** 66:2.

***bragþ** *n.* gång, tidpunkt. **A.** *ds* **bragþi** [B. **bregdi**] 14:1. **S.** *ds* **bragþi** 67:20. 67:22.

***braiþr** *adj.* bred. **A.** *sn [adv.]* **brat** 42:14. *apf* **braiþar** 60:18.
***braiþyx** *f.* stridsyxa. **S.** *as* **braiþyxi** 65:11.
***braþr** *adj.* bråd. **A.** *sn [adv.]* **brat** 18:9.
***brauþ** *n.* bröd. **A.** *ds* **brauþi** 10:10. 57:11. **B.** *ds* **briaudi** 57 not 5.
bref *n.* bref. **S.** *ns* **bref** 69:23.
***bregd** se ***bragþ.**
bregdan se **brigsl.**
***bregþa** *v.* klandra, tillvita, förebrå; *dep.* tvista. **A.** *3spi* **grigþir** [läs **brigþr**] 39:9. **bregþar** [läs **bregþr**] 53:7. *3ppidep* **brigþas** 38:23. **B.** *3spi* **bregdar** 39 not 3. 53 not 2. *ptc nsm* **brigdir** 47:26.
brenna *v.* bränna, nedsmälta. **S.** *i* **brenna** 61:5. 65:25. 65:26. 65:26. 66:3. *3pii* **brendu** 65:22. *ptc nsf* **[o]brend** 66:5.
***bresta** *v.* brista. **A.** *3spi* **brestr** 42:7.
briaust *n.* bröst. **A.** *as* **briaust** 37:5. Jfr ***brust hail.**
briauta *v.* bryta, sönderbryta, bryta upp, öfverträda. **A.** *2spi* **briautr** 42:11. *3spi* **briautr** 38:3. 41:12. 43:22. 46:15. 48:7. 58:7. *3ppi* **briauta** 58:9. *sup* **brutit** 13:19. **brutith** 12:14. **S.** *3spi* **briautr** 61:18. **B.** *ptc nsn* **[til] brutit** 51:8. 51:9.
brigsl *n.* klander, tvist. **A.** *dp* **brigslum** [B. **bregdan**] 1:16. **brigzlum** [B. **bregdan**] 38:22. **B.** *ds* **brigsl** 47:26.
***brigþa** *v.* se ***bregþa.**
brinna *v.* brinna. **A.** *3ppi* **brinna** 32:4.
***briscas** *v. dep.* utbreda sig. **S.** *3pii* **briscaþus** 66:20.
broa *v.* reparera vägar. **A.** *i* **broa** 56:16. *3spi* **broar** 56:17.
broa gierþ *f.* vägbyggnad, vägreparation. **A.** *ds* **broa gerþ** 2:9. **broa gierþ** 56:15.
broc *f.* byxor. **A.** *as* **broc** 28:1.
broþir *m.* broder. **A.** *ns* **broþir** 15:17. 34:19. 38:12. 44:29. *ds* **bryþr** 32:3. *as* **broþur** 18:5. 45:3. *np* **bryþr** 31:3. 44:9. 45:1. 45:3. 45:8. *dp* **bryþium** [läs **bryþrum**] 32:11. **B.** *np* **brydir** 8:19.
***brun** *f.* ögonbryn. **A.** *gs* **brunar** 24:1.
***brust hail** *adj.* oskadd i bröstet. **B.** *dsm* **brust heilom** 51:11. Jfr **briaust.**
brut *n.* se **helgis brut.**
***brut fall** *n.* fallandesot. **B.** *ds* **brutfalli** 47:24.
bruþ *f.* brud. **A.** *ds* **bruþ** 37:19.
bruþ messa *f.* brudmessa. **A.** *ns* **bruþ messa** 37:17. 37:20.
bryllaup *n.* bröllop. **A.** *ns* **bryllaup** 37:18. 37:20. 37:21. *gs* **bryllaups** 38:4. *gp* **bryllaupa** 37:23. *dp* **bryllaupum** 37:14. **bryþlaupum** 1:9.
***bryttuga** *f.* brudförerska. [*Bugge* Tidsskr. f. Fil. N. R. III 260.] **A.** *ns* **bryttugha** 37:19.

***bryþlaup** se **bryllaup.**

***bryþlingi** *m.* broderbarn. **A.** *np* **bryþlingar** 44: 9.

***bugi** *m.* se ***aln bugi.**

***bucer** *m.* bock. **A.** *as* **buch** 54: 22. *dp* **buccum** 2: 2. 54: 19. 54: 20.

bul *m.* planka. **A.** *as* **bul** 49: 5.

***bulli** *m.* rundt dryckeskärl. **S.** *ap* **bulla** 65: 11.

burg se ***borg.**

burgan *f.* lån, köp på kredit. **S.** *ns* **burghan** 61: 15. **B.** *ns* **burgan** 59: 12. *ds* **burgan** 59: 11.

***burin?** ***burn?** Enligt *Neogard* "Gautau-Minning" betyder **haimburn** "värden i huset". **Bx.** *dat* **burnum** 29 not 1.

burt se **bort.**

***butn** *m.* botten. **A.** *ds* [**hafs**] **butni** 56: 2.

buþ *n.* bud, befallning; **hafa i buþi** erbjuda; **vera i buþi** vara erbjuden. **A.** *ds* **buþi** 20: 16. *as* **buþ** 33: 20. **S.** *ds* **buþi** 66: 13. *np* **buþ** 69: 9. 69: 11. **B.** *ds* **budi** 9: 2. 9: 7. 9: 11. Jfr **buþ cafli, forbuþ, vmbuþ.**

***buþi** se ***sendi buþi.**

buþ cafli *m.* budkafle. **S.** *ns* **buþ cafli** 68: 25.

***bya maþr** *m.* stadsbo. **B.** *as* **byaman** 59: 12. *ap* **byamen** 59: 11.

byggia *v.* bo, bebo. **A.** *ptc dsn* **bygdu** 3: 8. **S.** *i* **byggia** 63: 16. 63: 18. *idep.* **byggias** [**firir**] 63: 9. *3pii* **bygþu** 62: 7. *3pii dep* **bygþus** [**firir**] 63: 1. 63: 3. 63: 5. 63: 18. Jfr **firir** etc.

byn *f.* bön, begäran. **A.** *ns* **byn** 18: 2. **S.** *ds* **byn** 66: 27.

byna hus *n.* bönehus. **S.** *as* **byna hus** 65: 13.

***byr** *m.* gård, bebodt ställe. **A.** *gs* **byar** 35: 23. 36: 1. Jfr ***bya maþr, *Visbyr.**

byr *m.* medvind, vind. **S.** *ns* **byr** 69: 4. 69: 6. 69: 12. *gs* **byriar** 69: 4.

byrgia *v.* inbärga. **A.** *i* **byrgia** 57: 16.

byrgslu se **byrslu.**

byria *v.* börja. **A.** *i* **byria** 46: 7. *3spip* **byrias** 1: 1. *3ppip* **byrias** 3: 1.

byrslu fulc *n.* arbetsfolk, som hjälper vid inbärgning. Se **fulc.**

***byrþ** *f.* börd. **B.** *as* **byrd** 8: 2. Jfr ***at byrþ.**

byrþ *f.* börda. **A.** *ns* **byrþ** 10: 18. *ds* **byrþi** 10: 18. *as* **burþi** [**B. byrdi**] 10: 15.

***byrþingr** *m.* bördning, ett slags farkost. **A.** *as* **byrþing** 49: 4.

byta *v.* ersätta, försona, böta, erlägga i bot. **A.** *i* **byta** 4: 7. 12: 11. 16: 18. [illegible] läs **biauþa**] 58: 14. *2spi* **bytir**

26: 13. 26: 14. 28: 3. 37: 11. 41: 14. 41: 14. *3spi* **bytir** 11: 3. 12: 9. 21: 17. 21: 18. 22: 10. 22: 24. 23: 18. 23: 20. 23: 22. 23: 25. 24: 1. 24: 4. 24: 5. 25: 5. 25: 14. 25: 19. 26: 11. 27: 4. 27: 6. 27: 12. 27: 13. 28: 15. 28: 16. 28: 26. 28: 27. 35: 28. 40: 12. 40: 26. 45: 9. 49: 16. 50: 17. **bytr** [läs **bytir**] 28: 28. **bytis** [läs **bytir**] 19: 9. *3spip* **bytis** 19: 13. 19: 15. 19: 17. 27: 7. 27: 8. *3spk* **byti** 3: 19. 4: 2. 4: 4. 4: 23. 7: 13. 7: 14. 8: 8. 9: 27. 11: 13. 20: 7. 20: 10. 20: 13. 21: 11. 23: 6. 25: 2. 34: 13. 34: 26. 34: 28. 35: 7. 38: 3. 41: 12. 43: 7. 46: 10. 46: 15. 50: 14. 50: 21. 53: 5. 53: 9. 55: 6. 56: 8. 56: 12. 56: 18. 57: 23. 58: 8. 58: 17. 58: 22. **buti** [läs **byti**] 43: 22. *3ppip* **bytas** 20: 2. *3ppk* **bytin** 58: 9. *2simperat* **byt** 12: 5. 12: 6. 12: 7. 12: 9. 14: 3. 14: 6. 14: 23. 14: 25. 14: 27. 15: 6. 15: 9. 26: 19. 26: 19. 26: 20. 26: 21. 26: 22. 26: 23. 26: 24. 27: 3. 27: 16. 36: 13. 36: 14. 36: 18. 36: 19. 36: 20. 36: 21. 36: 24. 36: 25. 36: 26. 37: 1. 37: 2. 37: 3. 37: 4. 37: 5. 37: 5. 37: 6. 37: 7. 42: 11. 42: 12. 42: 13. 42: 14. 42: 18. 48: 22. 48: 25. 48: 28. *ptc nsm* **byttr** 28: 20. *nsf* **byt** 25: 16. *nasn, sup* **byt** 11: 11. 12: 15. 19: 1. 20: 1. 24: 7. 24: 8. 24: 11. 24: 12. 24: 15. 24: 18. 24: 21. 24: 24. 25: 7. 25: 10. 25: 11. 25: 13. 25: 17. 25: 24. 26: 4. 26: 9. 26: 10. 27: 10. 27: 15. 28: 22. 28: 24. [**o**] **byt** 22: 26. [**o**]**byt** 23: 3. **butr** [läs **byt**] 14: 5. *npn* **byt** 23: 17. **S.** *3spip* **bytis** 59: 8. 59: 9. *3spk* **byti** 59: 20. 59: 22. 59: 23. 59: 24. 60: 8. 61: 18. *ptc asn* [**tui**] **byt** 60: 8. **B.** *i* **byta** 8: 20. 9: 13. 9: 13. *2spi* **bytir** 26 not 4. *3spi* **bytir** 8: 24. 22: 5. 26 not 4. **bytir** 19 not 5. 21 not 5. 52: 3. **byter** 27 not 2. *3spip* **bytis** 25 not 7 [3ggr] 27 not 2 [4ggr] *3spk* **byti** 8: 17. 21: 24. 22: 1. 22: 3. 43 not 4. 50: 27. 51: 3. 51: 11. 51: 15. *ptc nsf* **byt** 24: 22. *nsn, sup* **byt** 14 not 3. 24: 20. 27 not 2. **Bx.** *3spi* **bytir** 25 not 7. *3spip* **bytis** 26 not 4. *ptc nsn* **byt** 27 not 2.

C se K.

D.

dagr *m.* dag, dygn, bestämd dag eller termin. **A.** *gs* **dags** 17: 28. *ds* **dagi** 13: 25. **daghi** 6: 4. 37: 24. 40: 25. *as* **dag** 3: 9. 14: 15. 46: 10. 46: 11. 57: 13. 58: 13. 58: 16. **dagh** 9: 21. 10: 22. 11: 2. 46: 8. 57: 12. *np* **daghar** 12: 2 *gp* **daga** 16: 18. 16: 21. *dp* **dagum** 1: 6. **daghum** 9: 16. *ap* **daga** 9: 17. 14: 1. 48: 5. 48: 12. **dagha** 11: 26. 37: 21. **S.** *ns* **dagr** 68: 17. *as* **dag** 68: 17. 69: 6. **B.** *ap* **daga** 47: 12. Se äfven ***dags verc, *fria dagr, *gang dagr, *sunnu dagr, *helgu dagar.**

Dagaiþi Dagö. **S.** *nom* **dagaiþi** 63: 5.

***dags vere** *n.* dagsverke, se **vere.**
***dags verki** *n.* dagsverke. **B.** *as* **dags wercki** 57 not 6.
daila *f.* tvist. **A.** *ns* **daila** 46:25. 46:27. 47:4. *as* **dailu** 46:24. **S.** *ns* **daila** 68:3. *np* **dailur** 67:24.
dailu mal *n.* tvistemål. **S.** *np* **dailu mal** 68:5.
datt se **dauþr.**
***dauf iorþ** *f.* ofruktbar jord. **A.** *ds* **dauf iorþu** 39:14.
dauþr *adj.* död. **A.** *nsm* **dauþr** 41:6. *nasn* **datt** 3:17. 4:17. 22:16. *asm* **dauþan** 29:8. 45:26.
at dauþum *adv.* till döds. **A. at dauþum** 19:14. **B. at daudom** 14 not 6.
***diauplaicr** *m.* djuplek. **A.** *as* **diauplaic** 23:7.
***diaupr** *adj.* djup. **A.** *asn* **diaupt** 23:6.
***dirfas** *v. dep.* djärfvas, våga, understå sig. **A.** *3spk* **dirfis** 39:21. 40:7.
***domeri** *m.* domare. **A.** *gs* **domera** 23:11. *gp* **domera** 28:8. 59:4.
dombr *m.* dom. **A.** *np* **domar** 46:13. Jfr **hor dombr, *cristin dombr.**
dotir *f.* dotter. **A.** *ns* **dotir** 16:25. 30:17. 31:22. 32:6. *gs* **dotur** 31:22. *ds* **[þy] dotur** 33:15. *as* **dotur** 35:6. **[þy] dotur** 33:11. 33:12. 33:16. *np* **dytrir** 30:2. 30:3. **dydir** [läs **dytr**] 30:2. *dp* **dytrum** 32:23. *ap* **dytrir** 32:21. **[þy] dytrir** 33:3. **dydir** [läs **dytr**] 29:23. **S.** *as* **dotur** 65:28. *dp* **dydrum** [läs **dytrum**] 63:22. **B.** *np* **dytir** 30 not 1. *ap* **dytrir** 29 not 11.
***doya** *v.* dö. **A.** *3spi* **doyr** 11:17. 29:22. 30:1. 30:25. **B.** *3spi* **döyr** 8:9.
drag se **har drag.**
draga *v.* draga. **A.** *i* **draga** 16:8. *3spi* **dragr** 48:6. *3spk* **dragi** 16:3. 16:11. 16:24. 17:8. **dregi** 17:5. *3sii* **drog** 16:13. *ptc nsf* **dragin** 16:15. 25:6. *ptc nsn* **dregit** 27:13. *sup* **dragit** 16:3.
dragning se **bladragning.**
***drap** *n.* dråp. **A.** *ds* **drapi** 7:20. Se äfven ***manndrap.**
draumbr *m.* dröm. **S.** *ns* **draumbr** 62:8. *as* **draum** 62:11. **dravm** 62:12.
drepa *v.* dräpa. **A.** *i* **drepa** 15:16. *2spi* **drepr** 12:4. 14:26. 15:5. **depr** [läs **drepr**] 14:2. *3spi* **drepr** 17:8. 18:24. 18:26. 20:2. 20:7. 20:14. 45:8. *3ppi* **drepa** 18:13. *2sii* **drapt** 14:4. *3sii* **drap** 45:10. *ptc nsm* **drepin** 12:22. 15:1. 19:14. **B.** *2spi* **drep*r*** 14 not 2.
***driaugr** *adj.* dryg, kraftig. **A.** *komp apm* **driaugari** 39:3.
***dricca** *v.* dricka. **A.** *ip* **driccas** 37:21. **drictas** [läs **driccas**]

37:18. *3spip* **drigs** [läs **drics**] 37:20. *ptc* [aktiv betydelse] *npm* **drucnir** 23:1. **B.** *3spip* **dricks** 37 not 8.

drotin *m.* herre, ägare [till träl]. **A.** *ns* **drotin** 4:23. 11:3. 20:3. 20:7. 20:12. 36:7. **B.** *ns* **drotin** 50:27. 51:4. 51:18. *ds* **drotin** 51:11.

***droyma** *v. imp. m. dat.* drömma. **S.** *3sii* **droymdi** 62:8.

***drot sieti** *m.* -skaffare [vid bröllop]. **A.** *dp* **drozsietum** 37:25.

***druckin** *adj.* drucken, se **dricca.**

druncna *v.* drunkna. **A.** *3ppi* **druncna** 32:5.

***dryckia** *f.* drickande, dryck. **A.** *ds* **dryckiu** [B. **drykky**] 7:5. Se äfven ***vpp dryckia.**

***drytning** *f.* drottning. **S.** *as* **drytningina** 63:15.

dufl *n.* dobbel, spel. **A.** *ns* **dufl** 58:20. *ds* **dufli** 2:17. 58:19.

***dufla** *v.* dobbla, spela. **A.** *3spi* **duflar** 58:20.

duga *v.* duga, gagna. **A.** *i* **duga** 35:25. *3ppk* **dugin** 39:5.

***dula** *v.* neka. **A.** *3spi* **dular** 3:24. 22:12. 50:8.

dur *n. pl.* dörr. **A.** *nom* **dur** 49:25 [**felli**] **dur** 42:25. *dat* **durum** 20:25. 26:4. [**kirchiu**] **durum** 5:13. 12:13. 20:18. **B.** *dat* [**kyrckio**] **durom** 21:23.

dygr *n.* dygn. **A.** *ds* **dygri** 12:2. 22:14. *as* **dygr** 35:23. 35:34. 48:29.

***dylia** *v.* neka. **A.** *3spi* **dyl** 53:3.

dyma *v.* döma. **A.** *i* **dyma** 4:13. 17:28. 50:23. *3ppkp* **dymins** 46:13. **S.** *i* **dyma** 67:23.

Dyna Dynafloden. **S.** *ns* **dyna** 63:7.

dyr *adj.* dyr; **vera dyr** kosta. **A.** *nsm* **dyr** 14:4. 50:15. **dyrir** [läs **dyr**] 26:13. *nsf* **dyr** 35:33. *npn* [**iem**] **dyr** 28:2. *adv* [**iem**]**dyrt** 28:26. *adv komp* **dyrari** 44:17. 44:26.

dyrþ *f.* ära. **A.** *ns* **dyrþ** 3:10.

E.

e *adv.* alltid. **A. e** 10:4. 12:11. 12:14. 13:18. 16:11. 17:25. 21:6. 21:10. 21:16. 28:18. 28:24. 42:7. 48:24. **S. e** 63:14. 63:14. 63:17. 63:17. 64:4. 69:21. **B. e** 8:1. 22:2. 51:1. Se äfven **e men, e miþan, e siþan.** Jfr **ai.**

efla *v.* förmå, kunna. **A.** *3ppi* **efla** 43:20. 43:20. **S.** *3ppi* **efla** 68:21. *3sii* **elpti** 62:20.

ei . . . se ai . . .

ecki *adv.* icke. **A. ecki** 3:14. 26:8. 42:20. 49:14. Jfr **engin.**

***eld hus** *n.* kök. **A.** *dp* **eld husum** 56.7.

***eldr** *m.* eld. **A.** *ds* **eldi** 2:7. 56:5. 56:7. [**bieru**] **eldi** 2:8. 56:11. 56:12. **S.** *ds* **eldi** 62:4.

eln[1] *f.* aln. **A.** *gen* **elna** 24:10. 41:18. *gp* **elna** 24:10. *ap* **elnar** 33:2. Jfr ***alnbugi.**

ella *konj.* eller. **A. ella** 10:3. **S. ella** 66:3. **B. ella** 8:3. 8:4. 8:13. 9:10 9:14. 12 not 8. 13:16. 22:5. 24:19. 25 not 7. 34 not 6. 42 not 9. 47:12 47:16. 47:28. 50:27. 51:7. 51:9. 51:20. 52:2. 52:12. 52:16. 52:20. 52:21. 52:23. **Bx. ella** 26 not 4. Jfr **ellar, eþa.**

ellar *konj.* eller. **S. ellar** 64:23. **B. ellar** 8:6.

ellar *adv.* eljes, annars. **A. ellar** 34: 11. 42:28. 60:19. **S. ellar** 63:24. 68:18. **B. ellar** 8:15. 9:5. Jfr **ella, eþa.**

***elui[t]ser** *adj.* förhäxad. **S.** *nsn* **eluist** 62:3.

***elztr** se **gamal.**

e men *konj.* så länge som. **A. emen** 42:17.

e miþan *konj.* så länge som. **A. e miþan** 30:8. 41:1. 45:4. 45:7. **B. e medan** 8:5.

***emni** *n. pl.* tillgångar. **A.** *dat* **emnum** 33:9.

en *konj.* om, då. **A. en** 4:2 4:5. 4:18. 7:7. 7:15. 10:6. 10:16. 11:6. 12:9. 12:10. 13:2. 13:6. 15:2. 15:15. 16:6. 17:6. 17:9. 17:10. 17:18. 18:8. 18:11. 18:21. 19:5. 19:13. 20:16. 20:22. 20:23. 21:1. 21:4. 21:6. 21:12. 23:8. 23:13. 23:26. 24:13. 24:23. 25:18 25:23. 26:4. 26:8. 29:2. 29:4. 29:7. 29:13. 30:4. 30:24. 31:18. 32:13. 32:23. 33:5. 33:22. 34:2. 34:7. 34:8. 34:19. 35:11. 35:17. 35:25. 37:2. 37:12. 40:23. 41:6. 41:15. 41:16. 42:3. 42:9. 42:19. 42:21. 42:29. 43:19. 44:15. 44:21. 45:18. 46:24. 46:25. 48:6. 48:7. 48:8. 48:9. 48:13. 48:14. 48:15. 48:15. 48:23. 49:12. 49:13. 49:21. 50:10. 55:24. 56:9. 56:20. **et** [läs **en**] 50:16. **S. en** 64:10. 64:24. 67:12. 68:19. **B. en** 8:12. 8:15. 9:5. 9:11. 18:15. 21:21. 22:2. 25 not 7. 25 not 7. 47:13. 47:17. 50 not 2. 50:28. 51:4. 52:4. 52:7. 52:8. 52:23. 59:16. **Bx. en** 26 not 4.

en *konj.* men, och. **A. en** 3:23. 4:5. 4:14. 5:11. 5:13. 5:25. 5:27. 6:18. 7:21. 10:13. 10:25. 11:3. 11:18. 12:11. 12:18 12:20. 13:2. 13:7. 13:9. 15:13. 16:2. 16:12. 16:16. 17:2. 17:12. 17:19 17:20. 18:5. 18:7. 18:12. 19:9. 19:18. 19:20. 19:24. 20:16. 21:11. 21:17. 22:11. 23:27. 24:5. 26:10. 26:14. 26:16. 26:17. 27:13. 28:11. 28:15 29:3. 30:25. 31:16. 31:21. 32:12. 32:25. 33:5. 33:14. 33:25. 34:6. 34:16. 34:18. 35:29. 36:11. 36:16. 37:16. 37:20. 37:23. 38:1. 38:3. 38:16. 39:6. 39:23. 40:11. 40:24. 42:6. 42:12. 43:4. 43:8. 43:16. 44:1. 44:3. 44:20. 44:22. 45:14. 45:25. 46:13. 46:17. 46:24. 47:9. 49:4. 50:8. 50:14. 50:19. 52:26. 54:5. 55:11. 55:19. 55:23. 57:24. 60:10. 60:14. 60:20. **S. en** 62:4. 62:6. 62:18.

[1]Formen **eln** är belagd på Stånga-alnen. Säve XXII och 204.

63: 12. 63: 25. 64: 6. 64: 17. 67: 21. 68: 9. 68: 20. 69: 2. 69: 22. **B. en** 7: 22. 8: 11. 8: 16. 8: 20. 8: 22. 9: 11. 47: 12. 47: 23. 48: 1.

en *konj.* än. **A. en** 30: 5. 45: 26. 46: 14. 47: 4. **S.** 59: 8. 60: 6. 60: 7. 61: 17. **B. en** 59: 13. 59: 15.

en se **fyr en, siþan en, þa en, enn, en þau.**

en = et. A. 17: 13. 19: 3. **B.** 47: 14. 51: 12. Jfr **et** att, **þau en, þau et.**

engi *n.* äng. **A.** *as* **engi** 6: 16. *dp* **engium** 42: 27.

engin *pron.* ingen. **A.** *nsm* **engin** 3: 23. 4: 22. 5: 10. 7: 1. 8: 8. 9: 19. 14: 7. 14: 13. 16: 15. 24: 15. 28: 27. 32: 14. 35: 22. 38: 9. 39: 17. 39: 21. 40: 3. 40: 7. 40: 15. 41: 17. 43: 2. 44: 11. 44: 17. 45: 10. 45: 25. 46: 11. 46: 23. 49: 20. 57: 24. 58: 2. *nsf* **engun** 14: 5. 18: 2. *nsn* **ecki** 31: 23. 31: 25. *dsm* **engum** 28: 27. *asm* **engin** 48: 25. *asf* **enga** 49: 26. *asn* **engti** 57: 15. *npf* **engar** 37: 9. *npn* **engun** 6: 17. *apf* **engar** 4: 19. 46: 16. **S.** *nsm* **engin** 61: 13. 61: 14. 61: 16. 64: 6. 66: 16. 69: 16. *nsn* **engti** 60: 6. *apn* **engun** 61: 8. **B.** *nsm* **engin** 28 not 7. 51: 13. 52: 3. 52: 5. 59: 13. *nsn* **enchti** 60 not 5. *asm* **engan** 48 not 8. *asf* **enga** 51: 12. *asn* **enchti** 51: 11. *apn* **engin** 51: 10. 61 not 6. Jfr **ecki.**

enkia *f.* enka. **A.** *ns* **enkia** 30: 22. 31: 12. 31: 17.

enn *adv.* ännu, ytterligare. **A. enn** 13: 22. 14: 11. 14: 21. 15: 4. 19: 12. **en** 4: 6. 7: 13. 10: 20. 17: 18. 25: 2. 37: 8. 40: 9. **S. enn** 63: 6. 63: 18. 63: 19. **en** 65: 23. 69: 5. **B. en** 9: 5. 18 not 3.

enn se **fyr en, þa en.**

en þau *adv.* likväl. **A. en þau** 5: 22.

eptir *prp. med ack.* efter; *prp. med dat.* efter, enligt; *prp. utan hufvudord eller adv.* efter, efteråt, därefter. **A. eptir** *med ack* 5. 12. 13: 26. 13: 27. 16: 11. 18: 5. 29: 7. 29: 24. 30: 3. 30: 4. 30: 6. 30: 12. 30: 14. 30: 17. 30: 22. 31: 6. 31: 12. 31: 13. 32: 7. 32: 8. 32: 18. 32: 20. 32: 21. 38: 1. 38: 7. 45: 26. 54: 12. 57: 23. 58: 2. **eptir** *med dat* 9: 25. 9: 25. 31: 21. 33: 9. 37: 22. 44: 28. 46: 15. 54: 4. **eptir** *utan hufvudord* 11: 11. 14: 13. 30: 1. 35: 18. **S. eptir** *med ack* 65: 5. 65: 23. 68: 16. 69: 5. 69: 13. **eptir** *med dat* 63: 23. 65: 12. **eptir** *utan hufvudord* 61: 17. 63: 20. 66: 8. 68: 9. **B. eptir** *utan hufvudord* 52: 2.

***eptri** *adj. komp.* bakre. **A.** *dsm* **eptra** 41: 16.

er *n.* ärr. **A.** *as* **er** 23: 28.

er se **vera.**

erfilytia *f.* arftagerska. **A.** *ns* **erfilytia** 30: 5. 30: 13. **B.** *ns* **erffilitia** 30 not 5.

erfingi *m.* arfvinge. **A.** *ns* **erfingi** 18: 21.

erfis gierþ *f.* graföl. **A.** *np* **erfis gierþir** 38: 5. *dp* **erfis gierþum** 1: 10.

ertaug *f.* örtug. **A.** *as* **ertaug** 53:21. 54:9. 54:22. **ertaugh** 57:13. *dp* **ertaugum** 27:17. 42:7. *ap* **ertaugar** 26:22. 36:18. 36:24. 37:7. 42:13. 48:28. **ertaughar** 37:3. **ertaugr** 28:15. 54:26. **ertau**. 42:13. **er**. 37:4. 37:7. *korrumperad form* **ertaugar** 27:8. Se sid 27 not 2 och 4. **B.** **ertaugom** 27 not 2.

e siþan *adv.* alltsedan. **A.** **esiþan** 6:14.

et *konj.* att, så att [59:21], efter det att [22:14]. **A.** **et** 3:7. 3:17. 3:19. 4:16. 5:2. 5:7. 5:11. 5:27. 6:12. 6:13. 6:25. 7:4. 7:19. 10:2. 11:7. 11:25. 11:26. 12:1. 13:23. 14:14. 15:16. 16:5. 16:27. 17:6. 17:25. 18:3. 18:6. 18:14. 18:22. 19:8. 19:26. 20:11. 20:15. 22:14. 22:16. 22:17. 23:21. 23:26. 24:15. 25:4. 25:7. 25:9. 25:12. 26:2. 26:7. 27:11. 28:6. 28:9. 29:11. 29:14. 29:20. 31:11. 32:17. 32:26. 33:4. 34:5. 36.12. 36:23. 36:26. 36:27. 38:12. 38:15. 39:24. 40:30. 41:2. 41:3. 42:9. 42:11. 43:12. 44:25. 46:7. 46:27. 48:9. 48:23. 49:13. 50:6. 53:4. 55:1. 56:6. 56:16. 57:16. 58:6. 58:12. 59:1. 59:4. **eth** 12:14. **at** 3:13. 5:14. 6:8. 9:17. 22:9. 33:28. 49:19. **S.** **et** 59:21. 61:2. 64:2. 64:10. 64:12. 66:3. 66:15. 66:21. 67:3. 68:1. 69:4. 69:7. 69:11. 69:15. **at** 62:3. 62:17. 62:20. 62:22. 63:8. 63:11. 63:13. 64:15. 64:20. 67:3. 67:5. 68:7. 69:1. 69:11. 69:18. **B.** **et** 9:14. 51:23. 52:16. **at** 8:10. 8:12. 9:8. 19 not 2. 47:17. **Bx.** **at** 27 not 2. Se äfven **vtan þi at ains et, þau et, þoygi et.** Jfr **þet.**

et [läs **þy et** eller **þi et**]. **S.** 68:1.

et [läs **en**]. **A.** 50:16.

et[t] *f.* ätt, släkt. **A.** *gs* **etar** 43:17. *ds* **ett** 43:18.

et[t]ar manna scra *f.* släkttafla. **A.** *ds* **etar manna scra** 32:17.

***et[t]ar maþr** *m.* ätteman. **A.** *np* **etar menn** 43:16. *gp* **etar mannum** 43:4.

ey . . se **ai** . . .

eþa *konj.* eller. **A.** **eþa** 4:9. 4:9. 5:6. 6:6. 6:11. 6:16. 6:18. 7:1. 7:2. 7:2. 7:5. 7:13. 8:7. 9:20. 9:21. 9:23. 10:9. 10:11. 10:16. 10:18. 10:21. 10:22. 11:1. 11:7. 11:8. 11:9. 11:16. 11:21. 12:6. 12:7. 12:8. 12:8. 13:10. 13:11. 13:12. 13:13. 13:13. 13:14. 13:16. 14:6. 14:8. 14:14. 14:18. 14:23. 14:25. 14:25. 14:26. 15:5. 15:8. 15:8. 15:11. 16:8. 16:17. 16:25. 16:25. 18:5. 18:6. 18:13. 18:19. 18:26. 20:1. 20:12. 21:2. 21:2. 21:13. 21:16. 22:14. 22:20. 22:20. 22:25. 22:25. 23:2. 23:5. 23:14. 23:16. 23:19. 23:24. 23:28. 24:1. 24:1. 24:6. 24:7. 24:17. 24:21. 24:24. 24:24. 25:1. 25:1. 25:5. 25:15. 25:23. 26:3. 26:3. 28:13. 28:24. 28:24. 29:19. 30:7. 30:19. 30:25. 31:5. 31:9. 31:22. 31:23. 31:24. 32:3. 32:5. 32:11. 33:13. 33:15. 33:21. 33:22. 34:1. 34:7. 34:19. 35:3.

35:4. 35:5. 35:6. 35:7. 35:9. 35:9. 35:10. 35:11. 35:14. 35:17. 35:31. 35:32. 36:12. 36:16. 36:18. 38:4. 38:10. 38:18. 38:19. 38:25. 38:25. 39:18. 39:22. 39:23. 40:2. 40:5. 40:20. 41:6. 42:1. 42:2. 42:8. 42:10. 42:17. 42:18. 42:27. 43:15. 43:18. 44:2. 44:7. 44:7. 44:8. 44:9. 54:10. 44:14. 44:17. 44:19. 44:28. 45:6. 45:12. 45:20. 46:3. 46:5. 48:20. 48:21. 49:5. 49:5. 49:7. 49:9. 50:20. 50:25. 53:2. 53:8. 53:8. 53:20. 54:26. 54:28. 55:5. 55:11. 56:1. 56:7. 58:3. 58:13. 58:16. 58:17. **eþi** [läs **eþa**] 42:25. S. **eþa** 59:20. 60:1. 60:2. 61:13. 68:5. 69:11. Jfr **ella[r]**.

eþa *adv.* annars, eljes. A. **eþa** 18:11. 46:4.

F.

fa *v.* få, förvärfva, gifva, lämna, skaffa. A. *3spi* **far** 16:7. 23:20. 28:7. 28:10. 28:20. 28:22. 28:23. 31:2. 32:14. 32:19. 32:25. 33:10. 33:16. 34:3. 34:3. 34:10. 34:14. 34:20. 35:26. 36:17. 40:1. 40:15. 44:20. 45:10. 46:22. 49:25. 53:8. 55:14. 60:13. *3ppi* **fa** 32:14. 56:10. *2spk* **fai** 42:20. *3spk* **fai** 3:16. *3ppk* **fain** 45:20. *2simperat* **fa** 36:21. 48:23. *3sii* **ficch** 50:6. **fich** 54:17. *ptc nsm* **fangin** [felskrifning för **vegin**] 13:6. *nsn* **fangit** 50:7. S. *1ppi* **faum** 62:13. *3sii* **ficc** 66:4. 66:8. **fic** 64:6. B. *3spk* **fai** 47:28. *2sii* **ficht** 47:23. *ptc nsm* **fangin** 52:6.

***faigr** *adj.* dödsmärkt. S. *superl asm* **faigastan** 64:9.

***falda** *f.* sängtäcke. A. *as* **faldu** 33:1. Jfr **falling**.

***faldr** *adj.* dömd till undergång. S. *sup asm* **fallastan** 64:9.

fall *n.* Se ***brut fall, *forfall, messu fall.**

falla *v.* falla, stupa, misslyckas i bevisning, afgå; **fallas viþr** öfverbevisas om kränkning af. A. *i* **falla** 38:18. *3spi* **faldr** 36:19. **faldir** [läs **faldr**] 34:3. *3spidep* **falz** 33:11. *3ppi* **falla** 21:10. 32:5. *3ppk* **fallin** 21:16.

falling *f.* sängtäcke. B. *as* **falling** 33 not 1. Jfr **falda.**

fang *n. pl.* åtkomst. A. *dat* **fangum** 50:2. *ack* **fang** 50:3. 50:3.

far se ***barn far, sara far.**

fara *v.* fara, gå, resa, flytta. A. *i* **fara** 16:17. 16:19. 16:21. 16:27. 45:16. 52:29. *2spi* **far** 21:2. *3spi* **far** 5:20. 35:19. 39:24. 44:29. 45:2. 49:16. 55:13. 57:22. *3spk* **fari** 16:19. 35:18. 45:17. 54:28. 57:24. 58:2. 60:20. *3sii* **for** 60:21. S. *i* **fara** 62:24. 64:8. 66:26. 67:10. 68:7. 68:8. 68:19. 68:25. [**haim**]**fara** 69:7. **faras** [läs **fara**] 69:10. *3spi* **far** 59:23. *1spk* **fari** 64:10. *3sii* **for** 65:8. 65:14. 65:25. *3pii* **foru** 62:24. 63:2. 63:4. 63:7. 63:8. 66:25. *3sik* **fori** 64:19. *sup* **farit** 69:8. B. *3spi* **far** 51:16.

***far vegr** *m.* körväg. Se ***vegr.**

Faroy *f.* Fårö. **S.** *as* **faroyna** 63: 3.

faru schiaut *n.* dragare. **A.** *ns* **faru schiaut** 39: 23.

Farþaim *n.* Fardhem, socken på Gotland. **A.** *ns* **farþeim** 15: 20. **S.** *ds* **farþaim** 66: 19. Jfr **haim.**

***fasta** *f.* fasta. **A.** *ds* **fastu** 5: 7. 12: 3. 55: 10. 57: 23. 58: 3.

fastr *adj.* fast [**at fastu**: definitivt, utan förbehåll], osnöpt. **A.** *nsm* **fastr** 20: 21. 21: 5. 54: 8. 54: 12. *dsm* **fastum** 2: 1. 2: 17. 54: 7. 54: 11. *dsn* **fastu** 29: 16. **B.** *dsn* **fastu** 48: 2. 48: 3. Se äfven ***a fastr, *bol fastr, *ta fastr.**

faþir *m.* fader. **A.** *ns* **faþir** 15: 17. 25: 9. 29: 22. 34: 6. 34: 19. 34: 22. 45: 11. 45: 14. 45: 19. 45: 21. *gs* **faþurs** 35: 7. 35: 10. 44: 19. 44: 28. 45: 12. **faþur** [blott såsom kompositionsform] 30: 4. 30: 18. 30: 18. [30: 20 står **saþur**]. 31: 24. 31: 24. *ds* **feþr** 32: 27. 33: 7. 45: 11. *ds* **feþir** [läs **feþr**] 45: 21. *as* **faþur** 18: 5. 29: 7. 30: 3. 30: 17. 32: 16. **B.** *gs* **fadur** 30 not 8. 44 not 4.

fe *n.* penningar. **A.** *gs* **fear** se **fear craf.** *ds* **fe** 17: 19. 18: 12. 27: 4. 44: 29. 44: 29. 45: 2. 45: 2. *as* **fe** 4: 7. 4: 17. 4: 22. 35: 5. 44: 15. 44: 20. **B.** *ds* **fe** 9: 5. *as* **fe** 4: 13. 18 not 8. 51: 12. Se utom **fear craf** äfven **fe bytr, fileþi, sma fileþi.**

fear craf *n.* utkräfvande af lösegendom. **A.** *ns* **fear craf** 46: 22. *ds* **fear crafi** 2: 5. 46: 21.

fe bytr *f. pl.* penningeböter. **A.** *nom* **fe bytr** 37: 9.

***fella** *v.* sakfälla. **A.** *ptc nsm* **[lag]feldr** 46: 19. *nsf* **feld** 4: 11.

felli dur *n. pl.* fallucka, se **dur.**

fem *num.* fem. **A.** **fem** 13: 27. 19: 24. 20: 10. 20: 21. 24: 10. 35: 29. 37: 4. 52: 26. 57: 18.

fempni se ***gang femni, *run femni.**

femtan *num.* femton. **A.** **femtan** 29: 11. 33: 2. 60: 17.

femti *num.* femte. **S.** *gsn* **femta** 61: 3. Jfr **halffemti.**

***fengr** *m.* gripkraft. **A.** *ns* **fengir** [läs **fengr**] 24: 15.

ferþ *f.* färd, resa. **A.** *as* **ferþ** 16: 20. *ap* **ferþir** 37: 15. **S.** *gs* **ferþar** 69: 2. *as* **[her]ferþ** 68: 14.

festa *v.* pantsätta. **A.** *i* **festa** 29: 16. 43: 11. **S.** *3ppkp* **festins** 60: 2.

***festa** *f.* fästning, trolofning. **A.** *gs* **festur** 35: 7.

***festu aiga** *f.* pantsatt jord. **S.** *ap* **festu aigur** 60: 1. **B.** *np* **festu eygur** 59: 14.

feþgar *m. pl.* far och son. **A.** *nom* **feþgar** 32: 4.

feþrni *n.* fäderne[släkt], fäderneارf, fädernearfd jord. **A.** *gs* **feþrnis** 32: 22. 32: 24. *ds* **feþrni** 19: 18. 19: 21. 30: 21. 38: 19. *as* **feþrni** 32: 10.

***fiandi** *m.* fiende, djäfvulen. **A.** *gs* **fianda** 15: 16.

fiarþi *num.* fjärde. **A.** *nsm* **fiarþi** 39:11. 49:8. *gsm* **fiarþa** 32:9 *dsm* **fiarþa** 5:13. *dsn* **fiarþa** 20:24. 21:5. *asm* **fiarþa** 29:1. 31:10. 31:26. **B.** *dsn* **fiarda** 22:1.

***fiarþungr** *m.* fjärdedel. **A.** *ap* **fiarþunga** 38:11.

fiauratigi *num.* fyrtio. **A.** **fiauratigi** 12:22. 15:19. 20:4. 20:9. 35:4. **fiauratighi** 13:5. **S.** **fiauratigi** 68:21. **fiauratighi** 64:16.

***fiaurir** *num.* fyra. **A.** *nn* **fiugur** 52:25. *gen* **fiugura** 21:19. 23:23. 24:12. 28:7. **fivgura** 25:15. **fygura** 24:9. 27:1. 28:21. 28:23. *dat* **fiaurum** 21:7. *an* **fiuggur** [läs **fiugur**] 20:24. **B.** *gen* **fiugura** 21 not 6. 22:4. 28 not 3. 28 not 5. **fiugra** 28 not 1. **fiaugura** [felskrifning] 27 not 1. *an* **fiughur** 20 not 9.

***fiel cunnugr** *adj.* mångkunnig. **S.** *nsm* **fiel kunungur** [läs **fiel cunnugr**] 64:13.

fierrar *komp.* till **fierri** *adv.*, men äfven användt som adj. med betydelsen „fjärmare“. [Jfr **nerar**]. **A.** **fierrar** 43:22. **fiarrar** 29:2. 38:20.

fierri *adv.* långt borta, långt bort. **A.** **fierri** 55:1. **S.** **fierri** 63:8.

fileþi *n.* kreatur, boskap. **A.** *as* **fileþi** 55:4. **S.** *ds* **fileþi** 63:22. 64:1. Jfr **sma fileþi.**

fingr *n.* finger. **A.** *ns* **fingr** 24:14. **fingir** [läs **fingr**] 24:12. *as* **fingir** [läs **fingr**] 27:7. **B.** *as* **fingír** 27 not 2.

***finna** *v.* finna. **A.** *2spi* **findr** 48:13.

firi[r] *prp. med ack.* för, i stället för, till straff för, i ersättning för, för . . . skull, för brott mot, mot en ersättning af, före [i tiden], inför, såsom; *prp. med dat.* för, för . . . skull [**firi þi et**], framför, inför, till förfång för, till förmån för. **A.** *prp med ack* **firir** 38:1. 40:15. **firi** 3:20. 3:25. 4:3. 4:5. 4:23. 5:7. 7:12. 7:14. 8:8. 9:27. 10:24. 11:3. 11:11. 12:9. 13:1. 14:12. 14:24. 17:17. 18:10. 18:17. 18:18. 20:4. 20:7. 20:9. 27:4. 28:17. 31:4. 44:14. 46:2. 46:8. 46:9. 47:3. 47:7. 48:29. 54:9. 54:10. 54:21. 54:22. 54:26. 55:10. 55:12. 55:13. 57:17. 57:18. 57:22. 58:3. *prp med dat* **firir** 5:4. 12:13. 18:12. 29:13. 38:13. 42:1. 42:1. 44:23. 52:28. **firi** 5:14. 10:5. 11:7. 14:7. 14:14. 16:27. 17:19. 20:17. 23:9. 26:8. 41:1. 41:19. 43:26. 45:16. 53:4. 53:8. 55:15. *postp styrande ett relativt pronomen* **firir** 22:13. 36:6. **S.** *prp med ack* **firir** 63:15. **firi** 63:19. 67:14. 68:16. 68:17. 68:22. 69:3. *prp med dat* **firi** 62:11. **B.** *prp med ack* **fyrir** 10 not 10. **fyri** 8:15. 9:4. 9:7. 15 not 2. 18: 15. 50: 27. 51: 4. 51:15. 52:3. 52:5. 52:6. 52:7. 52:8. *prp. med dat.* **fyrir** 9:5. **fyri** 8:10. 8:16. 9:14. 21:23. 21:23. 36 not 1. 47:23. 47:26.

firi[r] *adv.* förut, framför, i ersättning därför, därför. **A.**

firir 23:1. 35:19. 40:13. 42:3. 49:26. **firi** 44:15. **B. fyrir** 21:20. 47:29. 51:12. **fyri** 51:23.

*__firi biauþa__ *v.* förbjuda. **A. firi buþin** 6:26. **S. firi buþin** 61:16. **B. fyrbudin** 59:12. Jfr **biauþa.**

*__firi biera__ *v. med dat.* förverka genom att bära. **A. firi burit** 50:13. Jfr **biera.**

byggias firir *v.* bosätta sig. **S. byggias firir** 63:9. **bygþus firir** 63:1. 63:3. 63:5. 63:18. Jfr **byggia.**

*__firi ganga__ *v. med dat.* genom gående förverka. **A. firi gangit** 54:13. Jfr **ganga.**

*__ganga firir__ *v.* förhindra. **A. gangi firir** 18:2. Jfr **ganga.**

*__firi giefa__ *v. med dat.* genom utgifvande förverka. **A. firi giefit** 43:6. Jfr **giefa.**

*__firi giera__ *v.* förverka, förskingra. **A. firi gieri** 38:16. 45:24. **firi gart** 35:31. **S. firi gier** 60:3. **firi gart** 60:4. Jfr **giera.**

firi niþan *prp.* nedanför. **S. firi niþan** 66:4.

firi raþa *v. med ack.* förråda. **A. firi raþa** 50:13. Jfr **raþa.**

segia firir *v.* föregifva. **A. segia firir** 5:10. Jfr **segia.**

*__standa firir__ *v.* stå i vägen, försvara [sig]. **A. standi firi** 7:10. **firi standit** 50:11. **firi standith** 7:16. **B. fyri standa** 51:19. Jfr **standa.**

firi stiela *v.* genom stöld förverka. **A. fyri stiela** 51:24. Jfr **stiela.**

firi vtan *konj.* utom, undantagandes. **A. firi vtan** 21:18. I cod. B. saknas ordet **vtan**, och **firi** är prep., hvilket äfven ger god mening. Se s. 21 not 6.

firir vtan *prp. med ack.* utan. **S. firir vtan** 64:22.

vera firi *v.* vara utsatt för ngt. **A. firi ir** 37:13. Jfr **vera.**

verþa firi *v. med dat.* råka ut för. **A. verþr firi** 50:17. **uerþr firi** 35:30. **firi verþr** 37:11. **firi [sarum] verþr** 23:9. Jfr **verþa.**

firi þy so et *konj.* därför att. **A. firi þy so et** 16:27. **B. fyri thy so et** 9:14.

*__fiscr__ *m.* fisk. **A.** *dp* **fiscum** 10:8.

fiurtan *num.* fjorton. **A. fiurtan** 12:2. 13:26. **B. fiugurtan** 12 not 1.

flairi, fleirin, *__flestr__, se **margr.**

*__fliauga__ *v.* flyga. **A.** *3spi* **fliaugr** 56:8.

*__flut__ *n.* flytande på vattnet. **A.** *ds* **fluti** 55:27.

*__fluti__ *m.* farkost. **B.** *as* **fluta** 52:7.

flya *v.* fly. **A.** *i* **flya** 15:17. *3spk* **flyi** 4:8. 16:23. 17:5. *3ppk* **flyin** 15:18. **S.** *ptc nsm* **flyandi** 65:6.

flytia *v.* föra, framflytta. **A.** *i* **flytia** 47:8. *3spk* **flyti** 47:7. **S.** *3pii* **flyctu** [läs **flyttu**] 61:4. **B.** *3pii* **flytto** 61 not 3.

***foli** *m.* dåre. **A.** *gs* **fola** 37:9.

forbuþ *n.* förbud. **S.** *ap* **forbuþ** 64:23.

***fordeþ schepr** *m.* trolldom. **A.** *ns* **fordeþ sciepr** 52:27.

***forfall** *n. pl.* förfall. **S.** *dat* **forfallum** 69:16.

***formali** *m.* förbehåll. **B.** *ds* **formala** 47:14. *as* **for mala** 47:21.

— **for** — se **oformagi.**

***forn** *adj.* gammal. **A.** *gsf* **fornu** 6:2. *dsf* **fornu** 6:4. *asn* **fornt** 38:10.

forschiel *n. pl.* villkor, sinnenas fulla bruk. **A.** *ack* **forschiel** 28:7. 28:10. **S.** *dat* **forschielum** 67:5.

fotr *m.* fot. **A.** *ns* **fotr** 20:1. 24:24. *gs* **foz** 25:17. *ds* **foti** 20:25. 25:15. 41:16. *as* **fot** 33:15. 33:21. *dp* **fotum** 48:16. *ap* **fytr** 25:1. **B.** *ds* **foti** 25 not 7.

fram *adv.* fram, vidare. **A.** **fram** 4:13. 4:18. 4:22. 19:12. 40:27. 43:23. 43:26. 47:3. 47:9. **B.** **fram** 8:21. 18 not 8. 51:10. 51:14.

fram ganga *v.* förlida. **A.** **fram—gangnir** 6:11. Jfr **ganga** och **fran ganga.**

***framlaiþis** *adv.* vidare. **B.** **framleydis** 7:22.

fram liþin *ptc.* afliden, död. **A.** *nsm* **fram—liþin** 38:7.

frammar *adv. komp.* längre fram, ytterligare, mera. **A.** **frammar** 8:8. 11:22. 12:10. 21:3. 27:4. 27:13. 28:27. 31:26. 42:15. 44:21. 45:5. 45:26. **B.** **frammar** 52:14.

frammarla *adv.* Användes i sammanställningen **so frammarla sum** = så framt. **A.** **frammarla** 45:18.

frammi *adv.* framme. **standa frammi** förblifva erbjuden. **A.** **frammi** 43:10.

fram raiþa *v.* erlägga, utbetala. **A.** *i* **fram raiþa** 5:16. *ptc nsf* **fram raid** 5:15. *asf* **fram reida** [läs **raida**] 5:8.

fran *prp. med dat.* från. **A.** **fran** 6:4. 11:26. 16:4. 16:5. 20:24. 20:25. 31:16. 40:24. 42:26. 42:28 [utan hufvudord]. **B.** **fran** 47:25. Se äfven **a fran, þa[r] fran.**

fran ganga *v.* förlida. **A.** **fran gangit** 36:2. Jfr **fram ganga, ganga.**

fran cumin *ptc.* besläktad. **A.** **fiarþi fran cumin** = besläktad i fjärde led 39:11. Jfr **ner cumin, cuma.**

frels *adj.* fri. **A.** *nsm* **frels** 10:21. **frelsi** 28:21. *nsf* **frels** 3:18. 37:13. **[o]frels** 36:17. *dsm* **frelsum** 28:25. 28:26. *dsf* **[o]frelsi** 35:30. *asm* **frelsan** 28:18. **S.** *npm* **frelsir** 64:20.

frelsi *n.* frihet. **A.** *as* **flelsi** [läs **frelsi**] 20:17. **B.** *as* **frelsi** 20 not 5.

***frembri** *adj. komp.* främre. **A.** *dsm* **frembra** 20: 25. *dpm* **fembru** [läs **frembru**] 48: 15. *superl apm* **fremstu** 26: 13. **B.** *dpm* **frembro** 48 not 5. *superl apm* **fremstu** 26 not 4.

***frendi** *m.* frände. **A.** *gp* **frenda** 35: 7. 35: 10. 38: 15. 44: 19. 44: 28. *dp* **frendum** 33: 21. 37: 25.

frest *f.* bestämd tid, frist. **A.** *as* **frest** 16: 19 16: 21. 17: 28. 40: 24. 47: 2. 47: 7. 47: 7. *np* **frestr** [läs **frestir**] 17: 26. **S.** *ds* **frest** 69: 6. *as* **frest** 68: 16. **B.** *ns* **frest** 47: 20. *as* **frest** 59: 14. 59: 17.

frest *n. pl.* = föreg. **A.** *dat* **frestum** 46: 4. 53: 11. *ack* **frest** 17: 20. **S.** *dat* **frestum** 69: 9. 69: 12. **B.** *dat* **frestom** 47: 17.

fresta *v.* pina. **B.** *3spk* **fresti** 51: 9. *ptc gsm* [**o**]**fresta** 51: 14.

***fria dagr** *m.* fredag. **A.** *as* **fria dagh** 58: 15.

frir *adj.* fri. **S.** *npm* **frir** 64: 20.

***friþ laus** *adj.* fredlös. **A.** *asm* **friþlausan** 17: 27.

friþr *m.* fred, frid. **A.** *ns* **friþr** 13: 26. 15: 2. [**haima**] **friþr** 15: 4. [**war**]**friþr** 14: 11. [**þing**]**friþr** 14: 21. *ds* **friþi** 12: 5. 13: 21. 14: 3. 14: 6. 14: 7. 14: 13. 16: 11. 16: 19. 16: 22. [**haima**] **friþi** 1: 12. [**haim**] **friþi** 15: 3. [**war**] **friþi** 1: 10. [**war**]**friþi** 14: 10. [**þing**] **friþi** 14: 20. [**þing**]**friþi** 1: 11. 15: 1. **friþ** 1: 9. *as* **friþ** 3: 6. 12: 2. 17: 6. [**þing**] **friþ** 14: 24. [**þing**]**friþ** 14: 22. *np* **friþr** [läs **friþir**] 13: 22. **S.** *as* **friþ** 64: 6. 64: 7. 65: 2. **B.** *as* [**heim**] **frid** 15 not 2. Se äfven ***friþ laus, *friþ vetr.**

***friþ vetr** *adj.* fri. **A.** *nsf* **friþ wet** 37: 13.

froy[**i**]**a** *f.* se hus **froy**[**i**]**a.**

fugl *m.* fågel. **A.** *dp* **fuglum** 10: 9.

ful *adj.* oren, sakfälld. [Jfr **schir**]. **A.** *nsf* **ful** 4: 2. 4: 11. 4: 23.

***fuldr** *adj.* full. **A.** *nsn* **fult** 39: 2. *dsn* **fullu** 19: 10. 19: 18. 22: 24. *asn* **fult** 3: 22. 20: 13. 34: 8. *npf* **fullar** 23: 27. *apn* **ful** 35: 20. **B.** *dsn* **fullu** 8: 18. Jfr **ful cumin.**

fuli *m.* [gömdt] tjufgods. **A.** *ns* **fuli** 49: 26. *as* **fula** 50: 11. **B.** *ns* **fyli**[1] 51: 21. **fyli** [ändradt till **fuli**] 49 not 8.

fulc *n.* folk, människor. **A.** *ns* **fulc** 55: 20. 57: 15. [**byrslu**] **fulc** 57: 11. *ds* **fulki** 1: 14. 2: 13. 37: 22. [**byrslu**] **fulki** 57: 10. [**byrgslu**] **fulki** 2: 12. [**innan socna**] **fulki** 38: 7. *as* **fulc** 38: 17. *np* **fulc** 15: 11. **S.** *ns* **fulc** 62: 19. *ds* **fulki** 63: 24.

fulc vapn *n.* stridsvapen. Se **vapn.**

***ful cumin** *adj.* [*ptc.*] fullkomlig, full, verklig. **S.** *dsm* **fulcumnum** 68: 12.

***fulla** *v.* uppfylla, fullgöra, till fullo ersätta. **A.** *3spk* **fulli** 57: 14. *3ppi* **fullas** 50: 4. **B.** *3spi* **fullar** 52: 5.

fund se **fyndr.**

fundar laun *f.* hittelön. **B.** *as* **fundær laun** 51: 27.

---

[1] Felskrifning [se sid 49 not 8] eller stam ***fulhian?** Annorlunda *Noreen* Aschw. Gr. § 416. 6.

fylgi *n.* hemföljd. **S.** *ns* **fylgi** 61:9. Jfr **haim fylgi.**

fylgia *v. med dat.* följa, lyda, medfölja, blifva följden, tillkomma, vara på någons [någon parts] sida. **A.** *i* **fylgia** 28:16. 50:3. *3spi* **fylgir** 7:1. 7:6. 12:14. 30:26. 34:2. *3ppi* **fylgia** 5:15. 10:21. 25:19. 35:28. 48:6. 48:8. 48:14. *3ppk* **fylgin** 19:18. 19:20. 27:5. 48:17. **fulgin** [läs **fylgin**[1]] 7:22. **S.** *i* **fylgia** 67:8. 68:13. 68:21. **B.** *2spi* **fylgir** 47:19. *3spi* **fylgir** 8:1. **fylgir** 48:3. *3ppk* **fylgin** 7 not 7. *3sii* **fylgdi** 30 not 11. **Bx.** *3ppi* **fylgia** 25 not 7.

fyli se **fuli.**

fyndr *f.* [Jfr dock Aschw. Gr. § 407] fynd. **A.** *ns* **fyndr** 45:6. *ds* **fynd** 55:27. 56:3. **B.** *gs* **fundar** 51:27. *ds* **fund** 56 not 3.

fyr *adv. komp.* förr, förut. **A. fyr** 3:21. 5:16. 5:25. 25:24. 27:18. 36:24. 42:16. 46:12. 54:5. 60:21. *superl* **fyrst** 3:3. **fyrsti** 50:4. **fysti** 39:4. **fyrstu** 47:5. **fyrstum** 1:1. **S.** *superl* **fyrst** 66:26. **fyrsti** 62:2. 62:4. 62:7. 64:7. 65:20. **B.** *superl* **fyrsti** 51:1.

fyr en *konj.* förrän. **A. fyr enn** 43:25. **S. fyr en** 64:18. 66:22.

fyr þan *konj.* förrän. **A. fyr þan** 14:5. 29:10. 29:15. 31:14. 34:1. 40:26. **S. fyr þan** 64:6.

fyra *v.* föra. **A.** *i* [**til**] **fyra** 5:3. *3spk* **fyri** 5:22. 6:19. 17:1. *ptc asf* [**af**] **fyda** [läs **af fyrþa**; B. **til fyrd**] 6:14. *sup* **fyrt** 42:19. **S.** *3pii* **fyrþu** 65:19. Jfr **þing fyra.**

fyri[r] se **firi[r].**

***fyrning** *f.* förning [af matvaror]. **A.** *np* **fyrningar** 37:23.

fyrnsca *f.* gamla [hedniska] seder och bruk, vidskepelse. **A.** *ns* **fyrnsca** 6:26.

fyrri *adj. komp.* förre. **A.** *superl dsn* **fyrsta** 17:13. 17:15. 29:4. 54:24. *asf* **fystu** 47:1. *asn* **fyrsta** 6:6. 11:11. 35:23. 35:34. *dp* **fyrstum** 3:2. **S.** *komp dsn* **fyrra** 67:22. *superl nsf* **fyrsti** 66:7. 66:11. 66:18. *asf* **fyrstu** 62:7.

fy[r]st[i], fyrstu[m] se **fyr, fyrri.**

fyþa *v.* föda, framföda, underhålla. **A.** *3spi* **fyþir** 54:6. *3spk* **fyþi** 32:26. 33:3. 34:16. 34:22. 57:18. *3ppk* **fyþin** 34:18. *ptc nsn* **fyt** 3:14. 34:2. **S.** *i* **fyþa** 62:21. *ptc dp* [**o**] **fydum** 62:14.

fyþa *f.* föda. **A.** *gs* **fyþur** 29:21. **fyþ yr** [läs **fyþur**] 29:15. *as* **fyþu** 29:19. **B.** *gs* **fydur** 29 not 7.

G.

gafl *m.* gafvel. **A.** *as* **gafl** 21:2. **B.** *as* **galff** 21 not 1.

gagn *n.* vinst. **A.** *ns* **gagn** 45:5.

[1] Se *Söderberg* s. 5 not 1, men äfven *Noreen* Aschw. Gr. § 553. anm. 2.

gait *f.* get. A. *as* **gait** 54:21. *dp* **gaitum** 2:2. 54:19. 54:20.
galtr *m.* galt. A. *ns* **galtr** 21:4.
gamal *adj.* gammal. A. *nsm* **gamal** 20:21. 29:11. 58:12. *npf* **gamlar** 33:4. *superl nsm* **elzti** 29:9. *gsm* **elzta** 29:16. S. *asn* **gamalt** 61:13. *apn* **gamul** 61:7. *superl nsm* **elzti** 62:17.
ganga *v.* gå, gå till ända, vara i omlopp; **gangas** eller **ganga sic** utslockna [om ätter]; **ganga atr** *[med gen.]* draga sig tillbaka från; **firi ganga** *[med dat.]* genom gående förverka; **ganga firir** förhindra; **fram ganga, fran ganga** förlida; **til ganga** tillstöta, inträffa; **ganga til** bidraga till; **ganga viþr** *[med dat.]* vidgå, erkänna. A. *i* **ganga** 4:10. 6:3. 39:5. 49:23. 49:23. *ip* **gangas** 32:8. *2spi* **gangr** [**viþr**] 26:24. 27:1. *3spi* **gangr** 22:27. 28:6. 28:11. 42:26. 44:5. 57:12. **gangr** [**viþr**] 4:16. **gangr** [**wiþr**] 50:2. **gangir** [läs **gangr**] 38:20. *3spip* **gangs** 28:28. 30:1. 30:8. 30:14. 30:17. 30:22. 31:6. 31:13. 32:20. *3ppi* **ganga** 11:18. **ganga** [**atr**] 4:12. *3spk* **gangi** [**firir**] 18:2. *3spkp* **gangis** 30:13. *3ppk* [**til**] **gangin** 9:28. *3pik* **gingin** [**til**] 3:17. *ptc asm* **gangandi** 28:13. *nsn, sup* **gangit** 16:2. 17:11. 21:5. [**firi**] **gangit** 54:13. [**fran**] **gangit** 36:2. *nsn med passiv- l. refl. märke* **gangiz** 31:7. **gangit sic** 32.1. *npm* [**fram**] **gangnir** 6:11. *npn* **gangin** 17:16. 31:14. 33:7. S. *i* **ganga** 69:1. *3ppi* **ganga** 64:13. *3spk* **gangi** 60:7. *3sii* **gicc** 64:13. *3pii* **gingu** 64:19. *ptc dsm* **gangnum** 63:12. *npn* **gangin** 69:22. B. *i* **ganga** 9:7.
***gang dagr** *m.* processionsdag. A. *np* **gangdahar** [läs **gang dagar**] 12:4. B. *np* **gangdagar** 12 not 2.
***gang femni** *f.* gångförmåga. [Se sid 24 not 9: obs. dock, att fisl. ***fimni** ej är belagdt. *Noreen* Aisl. Gr.[3] § 257 anm. 5]. B. *ds* **gangfempni** 24:19. Jfr ***run femni.**
gang cleþi *n. pl.* gångkläder. A. *gen* **gangcleþa** 33:2. *ack* **gang cleþi** 33:8.
***gangr** *m.* gång. A. *as* [**vpp**] **gang** 14:2. **gang** 42:27.
gar se **giera.**
***garlacr** *adj.* färdig, beredd. A. *dsm* **garlacum** 10:7. S. *npm* **garlakir** 69:3.
garn se **Acrgarn.**
garþr *m.* gärdsgård, gård. A. *ns* **garþin** [Bx. **garthinr**] 29:5. **garþr** 41:2. 41:15. 41:17. 42:3. *gs* **garz** 40:27. 42:17. 49:19. 52:29. *ds* **garþi** 15:5. 15:11. 17:23. 21:8. 28:28. 29:3. 30:12. 30:17. 30:23. 30:23. 31:1. 31:5. 31:8. 31:13. 31:19. 32:1. 40:9. 41:9. 42:24. 57:12. [**kirchiu**]**garþi** 13:11. 13:14. 13:16. 16:1. [**kirkiu**]**garþi** 13:5. [**miþal**] **garþi** 40:12. [**prest**]**garþi** 13:5. 16:1. [**ta**]**garþi** 40:10. *as* **garþin** 60:23. **garþ** 20:4. 20:9. 20:22. 21:2. 30:10. 30:26. 31:7. 40:13. 40:13. 40:14. 40:17. 41:8. 41:13. 42:10. 42:15. 48:24. 50:12. 56:8. 60:18. **gaþr**

[läs garþ] 40:16. *np* garþar 56:10. [kirchiu]garþar 13:3. *ap* garþa 11:8. 14:8. 31:2. [staf]garþa 7:3. **S.** *ds* garþi 59:24. 66:11. [hulm]garþi 65:15. *as* garþ 59:21. 61:4. *gp* garþa 61:11. 61:14. *ap* [kirchiu]garþa 66:27. [staf]garþa 63:21. **B.** *gs* gars 51:17. *ds* gardi 61 not 8. [kirckio]gardi 12 not 8. *as* gard 40 not 2. 47:11.

***gas** *f.* gås. **A.** *gp* gasa 42:2.

***gata** *f.* väg. **A.** *gs* gatur 42:19. *ds* gatu 42:8. gatv 28:14. *as* gatu 23:28. 42:27. 60:21.

***gersemi** se ***giersemi.**

gerþ, gerþa, gerþi se **gierþ, gierþa, gierþi.**

***gezla** *f.* vård, förvar. **A.** *ds* gezlu 22:23. getzlu 49:1. *as* gezlu 22:22. getzlu 49:2. *dp* gezlum 2:11.

***giarning** *f.* gärning. **A.** *dp* giarningum 3:9.

***gief** *f.* gåfva. **A.** *ap* giefar 37:22. **S.** *dp* giefum 65:9.

giefa *v.* gifva. **A.** *i* giefa 6:1. 11:21. [ut] giefa 33:10. *3spi* giefr 4:10. 11:15. 43:5. *3spk* giefi 6:19. 11:21. 20:15. 29:19. 32:28. 33:7. 34:8. 34:15. 34:21. 34:23. 37:22. 38:6. 38:13. 45:15. *ptc nsn, sup* giefit 43:6. 55:5. **S.** *i* giefa 61:10. 61:14. [vt] giefa 69:20. 69:22. *3spip* gief [läs giefs] 69:16. *3sii* gaf 62:14. 65:9. 65:10. *2pimperat* giefin 64:10. **B.** *2sii* gafft 47:29.

gield *n.* gäld, skuld. **A.** *ns* gield 14:16. *gs* gielz 14:17. *np* gield 29:2. 30:21. *dp* gieldum 2:3. 45:23. *ack* gield 45:24. 45:25. **B.** *gp* gelda 22:7. 59:15.

gielda *v.* erlägga, ersätta, böta, vara värd. **A.** *i* gielda 44:15. *3spi* gieldr 44:14. 55:16. *3spk* gieldi 20:6. 38:5. 45:25. 56:14. 57:3. *3ppk* gialdin 40:14. *3sii* galt 44:20. *ptc nsf* guldin 44:7. 44:9. *dsf* [o] guldni 5:20. *npn* guldin 29:3. 30:22. **S.** *3spi* gieldr 61:17. *3ppk* gialdin 68:21. **B.** *i* gelda 51:19. *3spk* geldi 51:21. 52:17. *2simperat* gelt 47:22. geld 47:12. *ptc dsf* [o] guldinne 5 not 8. *asn* guldit 51:23.

gieldeti *n.* gäld, skuld. **A.** *as* gieldeti 46:2. *gp* gieldeta 21:15.

giera *v.* göra, arbeta, skapa, erlägga. **giera til sacar** begå ett brott. **A.** *i* giera 5:24. 5:25. 8:7. 13:19. gierra 9:20. giara 10:16. *3spi* gierir 11:8. 12:10. 16:22. 17:3. 20:19. 21:6. 23:5. 28:12. 28:15. 34:25. 34:26. 34:27. 34:29. 34:30. 36:6. 41:11. 44:25. 55:4. gerir 45:24. *3spip* gieris 56:7. *3spk* gieri 38:12. 44:23. [firi] gieri 38:16. 45:24. *3sii* gierþi 6:1. 12:12. 13:20. *2simperat* gier 27:17. 42:27. *ptc nsm* gar 10:4. *nsn* gart 12:9. 12:11. 13:25. 36:13. *asm* garran 38:25. *asf* garra 5:3. *dp* garrum 56:22. *asn, sup* gart 6:3. 16:14. 53:9. [firi] gart 35:31. **S.** *i* giera 66:27. 67:5. 67:20. 69:21. *3spi* [firi] gier 60:3. *3spk* gieri 59:21. *3sii* gierþi 64:7. 64:18. 65:13.

65: 21. 65: 24. 66: 10. 67: 17. *3siip* **gierþis** 66: 17. *3pii* **gierþu** 63: 5. 63: 23. 66: 21. 67: 20. 67: 22. *ptc nsf* **gar** 66: 19. *asn* **gart** 64: 6. *sup* **[firi] gart** 60: 4. **B.** *i* **giera** 8: 4. 9 not 4. *3spi* **gier** 21: 23. 22: 3. 22: 5. *3spk* **gieri** 47: 28. *sup* **gart** 47: 21.

***giersemi** *f.* klenod. **A.** *dp* **gersemum** 56: 22.

***gierþ** *f.* görande, byggande, gärd, utskylder. **A.** *ds* **gierþ** 6: 13. **[broa] gierþ** 56: 15. **[broa] gerþ** 2: 9. **[kirchiu] gerþ** 6: 9. *np* **[erfis] gierþir** 38: 5. *dp* **[erfis] gierþum** 1: 10. Se äfven ***gierþa maþr, gingerþ.**

gierþa *v.* gärda, inhägna. **A.** *i* **gierþa** 60: 16. **gerþa** 40: 7. *3spi* **gierþir** 40: 29. 60: 19. 60: 21. *3spk* **gierþi** 60: 20. 60: 22. *2simperat* **gierþ** 40: 23. 42: 15. *ptc nsm* **[lag]giertr** 41: 13. 41: 15. 41: 17. 42: 3. *nsn* **gert** 41: 1. **[o] gert** 41: 1. *dsm* **[lag]giertum** 41: 9. *asm* **[lag]giertan** 40: 14. 40: 16. *sup* **giert** 40: 10. 40: 27.

***gierþa maþr** *m.* en som leder anordningarna vid ett bröllop. **A.** *dp* **gerþa mannum** 37: 25.

gierþi *n.* gärde, inhägnad mark. **A.** *gp* **gierþa** 42: 4. 60: 17. Se äfven **half gierþi.**

***gieta** *v.* gitta, kunna; *pass.* behaga, vara till nöjes. **S.** *3pii* **gatu** 63: 3. 63: 6. 69: 8. **B.** *3spip* **gies** 47: 13. *3sikp* **gatis** 47: 15. 47: 18.

gieta *v.* vakta, vårda. **A.** *i* **gieta** 22: 18. *3spk* **gieti** 42: 2.

***gift** se ***vt gipt.**

***gifta** se **gipta.**

-gildi se **þiauf gildi, þri gildi.**

gildri *n.* giller. **A.** *ds* **gildri** 58: 2.

gin *prp. m. dat.* emot. **A.** **gin** 28: 19. 28: 20. 28: 22. 37: 19. 38: 17. **B.** **gin** 47: 17. Jfr **gin gerþ, *gin mela, gin meli, a gin.**

gin gerþ *f.* gengärd, ett slags skatt, erlagd i form af förplägning. **S.** *as* **gingerþ** 67: 16. 67: 18. 67: 19. 67: 20. 67: 22. *gp* **gingerþa** 67: 10.

***gin mela** *v.* säga emot, vägra. Se ***mela.**

gin meli *n.* motsägelse, undskyllan. **A.** *as* **gin meli** 57: 15.

ginum *prp. m. ack.* genom; *adv.* därigenom. **A.** *prp* **ginum** 23: 24. 49: 5. 49: 5. **S.** *prp* **ginum** 63: 8. *adv* **ginum** 59: 22.

***gipt** se ***vt gipt.**

gipta *v.* bortgifta; *pass.* gifta sig. **A.** *i* **gipta** 33: 5. *3spi* **giftir** 29: 22. *3spip* **giptis** 30: 25. 31: 7. 31: 16. 45: 12. *ptc nsm* **giptr** 34: 29. **[o]gipt** [läs **ogiptr**] 34: 20. *nsf* **gipt** 31: 1. 31: 5. 31: 19. **[lag]gipt** 35: 1. 35: 30. *asm* **[o]giptan** 35: 1. *asf* **[o]gipta** 34: 30. *npf* **giptar** 30: 19. 31: 5. 33: 6. **[o]giptar** 30: 19. 30: 20. 31: 5. *apm* **gipta** 45: 20. **[o] gipta** 45: 20. **S.** *i* **gipta** 61: 11. **B.** *ptc nsm* **[o]gipter** 34 not 4.

***gipta** *f.* gifte, äktenskap. **A.** *gs* **giptur** 38:13. **S.** *ds* **giptu** 61:14.

***glugga** *f.* hål, öppning. **S.** *as* **gluggv** 59:24.

***-goymsla** se ***ogoymsla.**

***goþr** *adj.* god, i godt stånd. **A.** *asm* **goþan** 40:17. [**iem**] **goþan** 42:15. *asf* [**iem**] **goþa** 42:28. *asn* [**iem**] **gut** 27:18. [**iem**] **gutt** 42:21. *superl nsn* **best** 35:26.

***grafa** *v.* gräfva. **A.** *2spi* **grafr** 42:26.

Graipr *m. personnamn.* **S.** *ns* **graipr** 62:15. 62:17.

***gran euna** *f.* grannkvinna. **A.** *as* **grancunu** 3:17.

***granni** *m.* granne. **A.** *gp* **granna** 40:20. 40:22. 41:2. 41:4. 41:10. *ap* **granna** 49:20.

***grier** *m.* grek. **S.** *gp* **grica** 63:9.

Gricland *n.* Grekland. **S.** *gs* **griclanz** 63:9. *as* **gricland** 66:26.

gripr *m.* grepp, tag. **A.** *ns* **gripr** 37:8. 37:9. *dp* **gripum** 1:8. *ap* **gripi** 36:10. 36:11. 37:12.

***gripr** *m.* värdeföremål. **B.** *ap* **gripi** 52:11. 52:11. 52:13.

***gris** *m.* gris. **A.** *np* [**sma**]**grisir** 53:19. *gp* **grisa** 42:2.

***griþ euna** *f.* barnmorska. **A.** *as* **griþ cunu** 3:16.

***groa** *v.* gro, växa. **A.** *ptc nsn* **groit** 23:26.

gulf *n.* golf. **A.** *as* **gulf** 22:25. Jfr **staurgulf.**

***gull** *n.* guld. **A.** *gs* **gulz** 19:13. 46:25. 47:1. 47:5. **S.** *gs* **gulz** 61:9.

***gullaþ** *n.* gyllene hufvudprydnad. **S.** *np* **gullat** [läs **gullaþ** [1]] 61:6. **B.** *np* **gullad** 61 not 4.

Gunfiaun *m. personnamn.* **S.** *ns* **gunfiaun** 62:15. 62:18.

Guti *m. personnamn.* **S.** *ns* **guti** 62:14. 62:18.

***guti** *m.* gotlänning. **A.** *gp* **guta** 3:1. 27:5. 59:5. **S.** *np* **gutar** 64:4. 64:5. 64:8. 64:19. 65:16. 66:13. 67:1. 68:11. 68:19. 68:21. 69:19. *gp* **guta** 64:15. *dp* **gutum** 64:24. 65:2. 68:15.

Gutland *n.* Gotland. **A.** *ds* **gutlandi** 17:10. **S.** *ns* **gutland** 62:3. 66:22. *gs* **gutlanz** 65:19. 67:4. 67:7. **gutlanzs** 66:23. *ds* **gutlandi** 62:7. 62:16. 62:19. 66:7. 66:21. 68:10. 69:17. *as* **gutland** 62:2. 62:15. 64:3. 64:22. 67:9.

gutnal þing *n.* gotlänningarnes allting [landsting], som hölls i Roma. **S.** *as* **gutnal þing** 64:25.

gutniscr *adj.* gotländsk. **A.** *nsm* **gutniscr** 32:19. 32:25. 33:11. 33:13. 34:9. 34:14. 34:18. 34:20 [läs **o gutniscr**]. 50:16. [**o**] **gutnisçr** 19:19. [**o**]**gutniscr** 17:8. 33:14. 34:12. 45:19. **gufniscr** [läs **gutniscr**] 17:9. 19:17. **gutniskir** [läs **gutniscr**] 18:24. [**o**] **gutnischir** [läs **o gutniscr**] 18:26. *nsf* **gutnisc** 33:16. 34:8.

---

[1] Jfr dock *Noreen* Aschw. Gr. § 260. 7 och anm. 7.

35: 12. 35: 31. [o] gutnisc 35: 13. 37: 11. [o]gutnisç 35: 31. *gsm* gutniscs 19: 12. 19: 23. 45: 10. [o] gutniscs 19: 24. 19: 27. *dsm* gutniscum 21: 10. *dsf* gutniscri 33: 19. 34: 13. 35: 28. 37: 12. [o] gutniscri 34: 9. [o]gutniscri 35: 29. *dsn* [o] gutniscum [läs o gutniscu] 1: 14. *asm* gutniscan 18: 27. 20: 3. 20: 13. 44: 26. [o] gutniscan 18: 24. [o]gutniscan 17: 8. 20: 7. 20: 14. 33: 17. *asf* gutnisça 19: 19. 32: 20. 36: 7. [o] gutnisca 34: 21. [o]gutnisca 19: 17. 32: 26. 33: 11. *asn* gutnisct 32: 16. [o] gutnisct 38: 17. *npm* gutniskir 43: 18. [o]gugnischir [läs ogutnisçhir] 43: 18. *npf* gutniscar [läs gutniscar] 32: 18. *gpm* [o]gutnisca 32: 12. *dpm* gutniscum 19: 7. *dpf* gutniscum 1: 13. *apf* gutniscar 38: 12. **B.** *nsm* gutnischer 17 not 2. 19 not 7. [o]gutnischer 34 not 5. *gsm* [o]gutnischs 19 not 10. *dsn* gutnisku 8: 1. *npm* [o]gutnischer 43 not 3. *npf* gutniskar 32 not 7. *an* gutnisk 32 not 5.

Guþ *m.* Gud. **A.** *gs* guz 9: 21. 12: 13. *ds* guþi 3: 10. *as* guþ 3: 5. **S.** *gs* guz 66: 13. **B.** *gs* guds 9: 9.

guþ *n.* afgud. **A.** *ap* guþ 7: 2. **S.** *ap* guþ 63: 21.

gylning *f.* förgyllning. **S.** *ns* gylning 61: 4.

***gylla** *v.* förgylla. **S.** *ptc asm* gyltan 61: 5. *apn* gylt 61: 7.

***gyrþa** *v.* omgjorda. **A.** *ptc nsm* [laus] gyrtr 49: 23. *nsn* [linda] gyrt 30: 7. *apm* [linda] gyrta 30: 9.

***gyrþla** *f.* kvinnogördel. **A.** gyrþlu [gyrt] kvinnokön 30: 8.

***gyþa** *v.* göra god, godkänna. **A.** *ptc asn* gyt 32: 15.

H.

haf *n.* haf. **A.** *gs* hafs 56: 1. **S.** *as* haf 65: 3. 69: 8. **B.** *ds* haffi 52: 16. Se äfven ***haf rec.**

haf se **vpp haf.**

hafa *v.* hafva [*äfven ss. hjälpverb*], äga, hålla, behålla, föra. **A.** *i* hafa 5: 2. 5: 8. 5: 18. 5: 26. 6: 12. 7: 8. 9: 21. 9: 22. 12: 18. 13: 4. 14: 15. 15: 13. 15: 21. 16: 3. 17: 6. 36: 1. 36: 9. 37: 23. 38: 24. 39: 7. 45: 7. 49: 21. 53: 20. 58: 6. haua 9: 24. *2spi* hafr 14: 5. 46: 2. 48: 16. 48: 28. hafir 48: 27. *3spi* hafr 4: 7. 4: 19. 5: 3. 6: 3. 6: 20. 9: 26. 10: 17. 13: 19. 17: 21. 18: 23. 20: 17. 21: 4. 22: 10. 23: 15. 25: 19. 30: 5. 30: 13. 33: 3. 35: 31. 39: 3. 40: 10. 42: 19. 42: 24. 44: 22. 45: 20. 49: 14. 52: 30. 54: 4. 55: 18. 55: 20. 60: 14. *3ppi* hafa 9: 18. 9: 19. 10: 23. 12: 14. 15: 20. 40: 13. 40: 14. 43: 17. 44: 10. 45: 17. 54: 14. 55: 8. *3ppip* hafas 58: 17. *3spk* hafi 3: 19. 3: 21. 3: 25. 6: 14. 6: 22. 7: 4. 11: 10. 16: 10. 16: 16. 16: 18. 16: 21. 22: 19. 22: 20. 23: 10. 25: 22. 27: 1. 28: 7. 28: 10. 28: 12. 28: 18. 29: 5. 30: 23. 31: 17. 31: 18. 31: 20. 32: 15. 33: 4. 33: 17. 34: 4. 35: 8. 35: 12. 35: 15. 36: 15. 38: 1. 39: 2. 39: 24. 40: 15. 40: 17. 40: 24. 40: 27. 41: 5. 43: 6. 44: 19. 44: 27. 45: 14. 50: 13. 53: 14. 53: 21. 54: 2.

54:5. 54:13. 54:17. 54:25. 55:12. 55:20. 55:26. 56:2. 56:4. 57:15. 57:17. 58:8. *3ppk* **hafin** 18:13. 37:24. *2simperat* **haf** 27:2. *3sii* **hafþi** 5:25. 16:13. 29:4. *ptc nsf* **hafandi** 19:2. **hauandi** 36:3. *sup* **haft** 54:14. **hapt** 54:5. *npf* **hafþar** 9:23. **S.** *i* **hafa** 61:7. 62:23. *3ppi* **hafa** 63:19. 68:19. *3spk* **hafi** 60:4. 64:17. *3sii* **hafþi** 62:5. 63:24. 63:24. 65:28. *3pii* **hafþu** 63:25. **B.** *i* **haffua** 8:14. 9:7. 47:15. 47:21. 48:1. 48:2. 51:24. 51:27. 52:4. 59:14. 61 not 8. *2spi* **haffuir** 47:16. 47:19. **haffuir** 47:18. *3spi* **haffuir** 25 not 7. 47:21. 52:10. **haffuir** 48:2. **haffir** 51:22. *3spk* **haffui** 8:22. 51:1. 51:12. **haffi** 59:16. *2simperat* **haff** 47:22. *ptc nsf* **haffandi** 36 not 1.

***hafall** *f.* höst? [*Lidén* Uppsalastudier s. 94. *v. Friesen* Språk och stil II 227]. **A.** *gs* **hafallar** 39: 2.

hafandi *ptc. f.* hafvande. Se **hafa,**

***haf rec** *n.* vrakgods. **A.** *ds* **hafreki** 2:6. **afreki** [läs **hafreki**] 55:25. *as* **hafrech** 55:26. **B.** *ds* **haffreki** 55 not 3.

hafuþ *n.* hufvud. **A.** *ns* **hafuþ** 36:13. *ds* **hafþi** 25:6. 26:2. 26:12. 27:14. 36:12. *as* [**axlar**] **hafuþ** 37:4. **B.** *ds* **haffdi** 26 not 4.

***hafuþ lutr, *hafuþ luti** *m.* hufvudlott. Se ***lutr, *luti.**

***hafþa tal** *n.* antal af hufvud. **at hafþa tali** per capita. Se ***tal.**

Hafþi *m. personnamn.* **S.** *ns* **hafþi** 62:6. *gs* **hafþa** 62:6. *ds* **hasþa** [läs **hafþa**] 62:11.

hagg *n.* hugg. **A.** *as* **hagg** 27:3. *ap* **hag** 28:18. 28:22. **B.** *dp* **haggom** 9:10. Se äfven **af hagg, luca hagg.**

***haggua** *v.* hugga. **A.** *i* **hagga** 39:18. [**af**] **hagga** 33:22. *3spi* **haggr** 11:7. 42:4. **haggr** [**af**] 25:1. *3spk* **haggi** 42:8. *ptc nsf* **haggvin** 27:14. *nsn* [**af**] **hagguit** 26:10. **S.** *3spi* **haggr** 59:19. **Bx.** *ptc nsf* **haggin** 27 not 2.

***hagi** *m.* hage. **A.** *as* **hagha** 60:19.

***hagri** *m.* hafre. **A.** *as* **hagra** 57:18.

***hail** *adj.* hel, full, oskadd, läkt. **A.** *nsn* **hailt** 25:18. *dsm* **hailum** 48:29. *asm* **hailan** 41:13. *asn* **hailt** 27:17. 42:7. 48:24. **S.** *asn* **hailt** 59:21. **B.** *dsm* **heilom** 51:10. 51:11. 51:14.

haildir *f. pl.* skadeersättning. **A.** *ack* **haildir** 40:15.

***hailigr** *adj.* helig, fridlyst, helg-. **A.** *dsm* **helgum** 13:25. *asm* **helgan** 9:20. 11:2. 58:13. [**o**]**helgan** 57:12. **helghan** 10:22. *npm* [**verch**]**helgir** 11:26. *npf* [**iem**] **helgar** 13:1. *npn* [**o**] **hailig** 49:25. *gp* **helgra** 16:17. *dp* **helgum** 1:6. 9:16. *apm* **helga** 9:18. 9:18. *superl npm* **helghastir** 13:3. **S.** *nsm* **helgi** 65:5. 65:7. **helghi** 65:10. 65:14. *gsm* **helga** 65:12. *gsn* **helga** 66:24. Se äfven ***helgu dagar.**

hailna *v.* helna. **A.** *i* **hailna** 23:26.

***hailsa** *f.* hälsa. **A.** *as* **hailsu** 3:6.

hailzlu se ***vpp haizlu soyþr.**

haim *n.* hem. **A.** *ns* **haim** 34:12. Se äfven **haima friþr, haim fylgi, haim luf, haim socn, haim þorp, Farþaim, Hainaim.**

haim *adv.* hem. **A. haim** 6:19. 42:6. 44:16. 52:29. **S. haim** 66:24. **haim[fara]** 69:7.

haima *adv.* hemma. **A. haima** 15:5. 15:11. **S. haima** 69:10. 69:16. **B. heima** 17:23.

***haima** *v.* hysa, härbärgera. **A.** *3spi* **haimir** 4:9.

haima friþr *m.* hemfrid. Se **friþr.**

haiman *adv.* hemifrån. **S. haiman** 64:19.

***haim friþr** se **haima friþr.**

haim fylgi *n.* hemföljd. **A.** *ds* **haim fylgi** 31:6. 44:8. 55:5. **B.** *ns* **heim fylgi** 61 not 7.

haim luf *n.* lof att fara hem. **A.** *as* **haim luf** 38:2.

haim socn *f.* [böter för] hemgång. **A.** *as* **haim socn** 15:12.

***haimul** *adj.* rättmätig. **B.** *asm* **heimulan** 47:28.

haim þorp *n.* gård, där människor bo. **A.** *ds* **haim þorpi** 17:4. **haimþorpi** 17:7. *dp* **haimþorpum** 16:4. 16:6. *ap* **haim þorp** 16:4.

Hainaim *n.* socken på Gotland. **S.** *ds* **hainaim** 65:8.

haita *v.* kalla, kallas, heta; **haita a** *med ack.* åkalla; **haita vpp** *med dat.* kungöra om. **A.** *i* **haita [a]** 7:1. **[upp] haita** 54:20. 54:23. 54:25. *3spi* **haitr** [läs **haitir**] 37:9. *3spk* **haiti [vpp]** 54:3. **S.** *i* **haita** 62:15. *3spi* **haitir** 63:5. 63:7. 65:21. 68:23. *3ppi* **haita** 64:1. *3sii* **hit** 62:2. 62:6. 62:6. 65:20. 65:28.

***haizl** *f.* åkallan. **A.** *as* **haizl** 7:4.

***haizla?** se ***vpp haizlu soyþr.**

haiþin *adj.* hednisk. **A.** *apn* **haþin** 7:2. **S.** *nsn* **haþit** 64:3. *npm* **hainir** 65:16. *apn* **haiþin** 63:21. 65:17. 68:14.

***haiþna** *f.* hedendom. **A.** *ds* **haiþnu** 6:26. *as* **haiþnu** 3:4.

***haiþ verþr** se o **haiþ verþr.**

halda *v. med dat. eller ack.* hålla, behålla, kvarhålla, skydda, iakttaga. **A.** *i* **halda** 3:7. 9:18. 9:26. 13:23. 46:8. 46:20. 59:2. **halda [a]** 24:17. **[vppi] halda** 19:3. *3spi* **haldr** 14:4. 16:12. 18:2. 18:27. 26:8. 29:20. 44:12. 55:22. *3spk* **haldi [uppi]** 57:3. *ptc asn* **[uppi] haldit** 20:13. 53:5. **S.** *3ppk* **haldi** 69:20. *3pii* **hieldu** 64:4. *ptc asn* **[sic vppi] haldit** 63:4. **[sic] haldit** 63:7. **B.** *i* **halda** 47:14.

halda vppi *v.* hålla, lifnära, fullgöra, erlägga. Se **halda.**

half femti *num. indekl.* halffemte. **A. halffemti** 19:16. 20:16.

half gierþi *n.* halfgärdning, fördelning af stängselkostnader på två grannar. **A.** *ds* **halfgierþi** 2:1. **half gerþi** 40:18. *as* **halfgierþi** 40:19.

***half manaþr** *m.* en half månad. **A.** *as* **half manaþ** 47:3.

half marc *f. indekl.* en half mark. **A.** **half marc** 23:6. 23:22. 24:2. 26:20. 27:3. 27:8. 36:19. 40:29. 40:30. **half *marc*** 28:23. 31:20. 36:21. 36:25. 37:2. 37:6. 40:26. 42:12. **B.** *ns* **halff *mark*** 25 not 7. 27 not 2. 52:8.

***halfr** *adj.* half. **A.** *nsf* **half** 17:2. *nsn* **halft** 36:16. **haflt** 36:13. *gsm* **halfs** 55:20. *gsn* **halfs** 9:25. *dsm* **halfum** 14:11. 40:27. 40:29. *dsn* **halfu** 10:19. 11:10. 22:10. 23:7. 23:27. 28:24. 37:12. 56:13. 58:10. **halfru** [läs **halfu**] 26:17. *asm* **halfan** 14:13. 47:6. *asf* **halfa** 10:12. 10:13. 17:1. *asn* **halft** 10:25. 10:25. 39:14. 56:4. 58:9. **S.** *nsf* **half** 60:7. *asm* **halfan** 69:2. **B.** *nsn* **halfft** 36 not 4. *gsn* **halffs** 22:2. *dsn* **halffu** 21:24. 22:1. *asm* **halffuan** 47 not 2. *dp* **halffuom** 22:5.

half þriþi *num. indekl.* half tredje. **A.** **half þriþi** 41:18.

***hals** *m.* hals. **A.** *ds* **halsi** 35:11. 35:14. **S.** *ds* **halsi** 60:4.

hamar *m.* hammare, tvärstock af järn. **A.** *ns* **hamar** 49:8. *ds* [**yxar**] **hambri** 12:7. 13:11. 13:14. 14:25. 15:8.

hamn *f.* hamn. **S.** *as* **hamn** 65:6.

han se **hann.**

hand *f.* hand. **A.** *ns* **hand** 20:1. 24:23. *gs* **hand*ar*** 25:17. *ds* **hendi** 7:10. 24:16. 25:15. 25:20. 26:19. *as* **hand** 7:4. 33:15. 33:21. 50:7. 50:15. *gp* [**til**] **handa** 33:24. 45:5. *dp* **handum** 10:23. 44:13. 44:16. 45:3. *ap* **hendr** 25:1. 45:1. **B.** *ds* **hendi** 25 not 7. *as* **hand** 47:27. *gp* [**til**] **handa** 51:11. *dp* **handom** 52:10. 52:14. *ap* **hend*i*r** 8:21.

handa lestr *m.* lyte i hand. Se ***lastr.**

handar mair *adv.* högre upp. **A.** **handar mair** 37:8.

handa verc *n.* våld. Se **verc.**

***hani** *m.* tupp. **A.** *as* **hanna** [läs **hana**] 26:3. **B.** *as* **hana** 26 not 1.

hann *m.* **han** *f. pron. pers.* han, hon. **A.** *nm* **hann** 221 ggr. **han** 5:3. 19:5. 34:20. *nf* **han** 50 ggr. **haan** 3:19. 4:5. **hann** [läs **han**] 19:17. 22:13. 29:4. 35:34. 37:2. *gm* **hans** 18 ggr. **han*s*** 8:8. **hanns** 17:3. 21:11. *gf* **hennar** 10 ggr. *dm* **hanum** 36 ggr. *df* **henni** 23 ggr. *am* **hann** 19 ggr. *af* **hana** 15 ggr. *felskr* **henni** [läs **han** (*nom*) **i**] 31:1. **S.** *nm* **hann** 18 ggr. *nf* **han** 8 ggr. *gm* **hans** 60:4. 66:9. **hanns** 65:8. 66:3. *gf* **hennar** 62:10. 62:11. *dm* **hanum** 65:9. 65:11. 67:7. 69:20. *df* **henni** 62:8. 62:10. *am* **hann** 64:8. *af* **hana** 65:22. **B.** *nm* **han** 42 ggr. *nf* **haan** 31 not 1. *gm* **hans** 8:3. 52:19. *dm* **hanom** 9:12. 22:2. 47:27. 47:29. *am* **han** 8:13. 47:11. 50:27. 51:9. 52:6.

har *n.* hårstrå, hår. **A.** *ns* **har** 27:12. 27:13. *ack* **har** 12:8. 13:13. 13:17. 14:22. **harr** [läs **har**] 26:18. **S.** *ns* **har** 59:9. **B.** *ns* **har** 27 not 2. *ack* **har** 26 not 8.

har drag *n.* hårdragning, luggning. A. *ap* **hardrag** 27:6. B. *np* **haardragh** 27 not 2.
***hari** se ***heri.**
harund *f?* hull, kött. A. *as* **harund** 28:3.
hattr *m.* hatt. A. *ns* **hattr** 23:28. *as* **hatt** 28:1.
***haugr** *m.* grafhög. A. *ap* **hauga** 7:2. S. *ap* **hauga** 63:21.
haur *adj.* hög. A. *nsm* **haur** 41:19. *nsn* **haut** 46:16. *asf* **huauga** [läs **hauga**] 24:11. *komp apn* **hoygri** 46:23. *superl nsm* **hoy)g(str** 15:12. S. *kompar nsf* **hoyþri** [läs **hoygri**] 68:11. *superl gsm* **hoy)g(sta** 67:2. *asf* **hoystu** 63:24. B. *asf* **hauga** 24 not 5.
haut *adv.* högt. A. **haut** 36:27. *komp* **hoyrin** 46:17.
hegnan *f.* hägn, beskydd. S. *as* **hegnan** 64:23.
hei- se **hai-.**
***hel** *m.* häl. A. *gs* **hels** 24:21.
hel *m.* plugg, dörrtapp [*Lidén* Uppsalastudier s. 89--90]. B. *ns* **hell** 51:9.
heldi *n.* besittning. B. *ds* **heldi** 47:27. Jfr **vpp heldi.**
heldr *adv. komp.* hellre. A. **heldr** 36:8. B. **heldir** 9:3. Se äfven *konj.* **hua[r]t [sum] heldr, huat sum helzt.**
helg *f.* fred, säkerhet. A. *ds* **helg** 13:6. *as* **helg** 12:13. 13:4. 15:20. 16:1. 16:10. 58:7. B. *as* **helgh** 8:22. 15 not 6. Se äfven **mann helg.**
helga *v.* freda, skydda. A. *3ppi* **helga** 60:18.
helgi *adj.* se ***hailigr.**
helgis brut *n.* böter för brott mot helgad tid eller ort. A. *ns* **helgis brut** 10:20. 13:17. *ds* **helgis bruti** 12:14. *as* **helgis brut** 9:27. 12:21. **helghis brut** 10:24.
***helgu dagar** *m. pl.* pingst. A. *gen* **helghudaga** 12:4.
***helgun** *n.* helgon. S. *gp* **helguna** 66:6. 68:9.
***helguna messa** *f.* allhelgonadag. Se **messa.**
heli *n.* gömställe, fristad. A. *as* **heli** 16:1.
hemd *f.* hämnd. A. *ns* **hemd** 18:19. *dp* **hemdum** 15:1.
hemna *v.* hämna, hämnas. A. *i* **hemna** 18:17. 21:14. *3spi* **hemnar** 18:18. *3spk* **hemni** 18:20. *ptc nsn* **hemnat** [B. **hempt**] 18:17. B. *i* **hempna** 9:2. 9:4. 18:15. 22:6. *sup* **hempn at** [läs **hempnat**] 8:17.
hen se **þa en.**
***hendas** *v.* se ***af hendas.**
hengia *v.* hänga [i galge]. A. *i* **hengia** 50:25. 50:26.
hennar, henni se **hann.**
hepta *v.* fängsla, tjudra, inställa. A. *i* **hepta** 5:14. 12:12. 33:20. 41:10. *ptc nsm* **heptr** 41:16.
***hepta lausn** *f.* lösen för beslagtagna kreatur. Se **lausn.**
her *m.* krigshär. A. *gs* **hers** 44:13. 44:16. 45:1. 45:3.

herbergi *n.* husrum, bostad. **A.** *as* **herbergi** 31:18.

her ferþ *f.* krigståg. Se **ferþ**.

***heri** *m.* hare. **A.** *dp* **herum** 2:15. 58:1. 58:2. **B.** *dp* **harum** 58 not 1. **harom** 58 not 2.

herra *m.* herre. **S.** *nom* **herra** 63:16.

***herþa** *v.* [*Wadstein* N. T. f. Fil. Tr. Række III s. 6] taga vara på; *i negerad imperat.* = låt[en] bli. **S.** *2pimperat* **herþin** 66:3.

hesta tect *f.* olofligt bruk af annans häst. **A.** *ds* **hesta tect** 2:10.

***hestr** *m.* häst. **A.** *ds* **hesti** 2:9. 9:25. 48:14. 48.19. 49:16. *as* **hest** 14:14. 20:23. 48:11. 48:12. 48:20. 48:24. **S.** *dp* **hestum** 67:8.

***heta** *v.* äfventyra. ***heta viþr** [*m. dat.*] gå förlustig, förverka. **A.** *3spk* **heti** [**viþr**] 10:11. **heti** [**wiþr**] 58:4.

hetningar *f. pl.* stridigheter. **S.** *np* **hetningar** 68:4.

hiaul *n.* hjul. **A.** *ns* **hiaul** 42:25.

hieldu se **halda.**

hielp *f.* hjälp. **S.** *as* **hielp** 64:23.

***hielpa** *v.* hjälpa. **S.** *3sii* **halp** 66:2.

hier *adv.* här. **A.** **hier** 1:1. 3:1. 59:1. 59:3. 59:5. **S.** **hier** 68:6.

hiern scal *f.* hufvudskål. Se **scal.**

himin *m.* hinna. [*Noreen* Aisl. Gr. III § 258 anm. 5]. **A.** *ns* **himin** 24:6.

***hindra** *v.* hindra. **S.** *3sik* **hindraþi** 69:12.

hinget *adv.* hit. **S.** **hinget** 65:4.

hinn *pron., best. art.,* den andre, den [som], den. **A.** *nsm* **hinn** 12:11. 14:4. 17:12. 17:20. 18:7. 18:22. 37:8. 39:24. 40:23. 42:19. 44:16. 44:22. 49:12. 50:15. **hin** 21:17. 28:21. 29:9. 40:24. 50:8. 60:20. **hiin**[1] 21:11. *nsf* **hin** 5:27. *dsm* **hinum** 41:4. 43:25. 48:21. 52:29. 54:15. *dsf* **hinni** 6:4. *asm* **hin** 29:9. *npm* **hinir** 4:11. 6:8. *npn* **hin** 7:21. **S.** *npm* **hinir** 67:21. **B.** *nsm* **hin** 8:9. 8:11. 8:20. 8:21. 8:22. 9:1. 9:4. 47:13. 47:21. 48:1 50:28. 51:23. 52:16. 59:16. *dsm* **hinom** 47:22. 51:21.

hinna *f.* hinna. [*Lidén* Bezz. Beitr. XXI 107 ff.] **A.** *ns* **hinna** 24:7.

***hi schepr** *m.* husfolk. **S.** *as* **hiskep** 66:10.

***hitta** *v.* hitta, råka. **A.** *3spi* **hittir** 8:7. 49:10. 55:26. 55:27. 56:1. 56:3. [**a**] **hittir** 49:12. **hittr** [läs **hittir**] 15:16. *3spip* **hittis**

[1] Formen möjligen påverkad af de singulara possess. pronominerna. *Söderberg* s. 5 antager felskrifning.

50:1. *3ppip* **hittas** 59:3. *3spkp* **hittis** 49:26. *3sii* **hitti** 56:4. **S.** *3spip* **hittis** 61:6. *3sii* **hitti** 62:2. **B.** *3spi* **hitter** [läs **hittir**] 8:4. 15 not 4. *3spip* **hittis** 51:21.

hitta se **þissi.**

hogsl *n.* Jfr *mlgt.* **hogen** glädja, trösta. 1) en summa, som ogift kvinna fick utkräfva af sitt barns fader. 2) **hogsl oc iþ** enkas giftorätt i bo. **A.** *as* **hogsl** 34:8. 34:15. 34:19. 34:21. *as* **hogsl oc iþ** 31:12. 31:17.

hogsla *v.* gifva **hogsl** (1). **A.** *i* **hogsla** 34:30. 35:2. *3spk* **hogsli** 33:12. **B.** *3spk* **høgsli** 33 not 5.

hor *n.* äktenskapsbrott. **A.** *as* **hor** 34:25. 34:26. 34:29. 35:1. [**yfir**] **hor** 34:28.

hor dombr *m.* äktenskapsbrott. **A.** *ns* **hordombr** 52:27.

***hor carl** *m.* äktenskapsbrytare. Se ***carl**

horn *n.* horn. **A.** *ap* **horn** 41:17.

horn band *n.* hornband. **A.** *ns* **horn band** 41:16.

hoy *n.* hö. **A.** *ack* **hoy** 6:18. Jfr **hoy slet.**

hoy[g]ri, hoy[g]str se **haur.**

***hoyra** *v.* höra. **A.** *3spi* **hoyrir** 26:3. 26:8. 35:19. 35:22. 49:13. *3pik* **hoyrþin** 34:1. **S.** *3spi* [**til**] **hoyrir** 65:3. *3ppi* [**til**] **hoyra** 68:5. **B.** *i* **hoyra** 52:19. *3ppi* **hoyra** 52:22.

hoy slet *f.* [*Söderberg* s. 9 not 3] höslåtter. **A.** *as* **hoyslet** 55:15.

huaifi bain *n.* större benskärfva. **A.** *ns* **huaifi bain** 24:9.

huar *pron.* hvardera af två. **A.** *nsm* **huar** 25:10. 49:22. *nsn* **huart** 19:20. **huat** [B. **hwart**] 39:14. *dsm* **huarum** 37:16. *dsn* **huaru** 14:1. *asm* **huarn** 26:14. 26:16. **B.** *nsm* **hwar** 8:24.

huar *pron.* hvilkendera af två. Jfr *konj.* **hua[r]t, hua[r]t [sum heldr].**

huar se **huer.**

***huargi** *pron.* ingendera af två. **A.** *nsn* **huatki** 39:15. *dsm* **huargum** 39:6. Jfr *konj.* **huatki.**

huarki se **huatki.**

***hua[r]t [sum heldr]** *konj.* hvilketdera som, huruvida. **A.** **huart** [B. **hwat**] **heldr** 55:10. **huat** [B. **hwat heldir**] 23:16. **huat heldr** 35:5. **huat sum heldr** [B. **hwat som**] 36:16. **B.** **hwat** 52:20.

***hua[r]t [sum heldr]** *konj.* vare sig att. **A.** **huart** [B. **hwat**] **sum** 5:5. **huart** [B. **huat**] **sum heldr** 18:18; 30:7. **huat heldr** 33:13. **huat sum** 31:4. **huat sum heldr** 29:18. 31:8. 32:2. **B.** **hwat som** 8:6. 47:15.

huaski *konj.* hvarken. **B.** **huaski** 51:8. Jfr **huatki.**

huat sum hel[z]t [*konj.*] hvad helst som. **A.** **huat sum helzt** 22:26.

huat *pron.* hvad. **A.** *nom* **huat** 22:26. 43:4. *ack* **huat** 10:1. 20:19. Se äfven **huar, *huargi, huatki.** [Jfr *Noreen* Aschw. Gr. § 524. 1].

huatki *konj.* hvarken. **A.** **huatki** 7:2. 11:16. 14:8. 14:14. 16:25. 18:25. 20:11. 26:2. 38:10. **huathci** 7:1. **S.** **huarki** 61:13. **B.** **hwat ti[ma]** i st. f. **hwatki [ma]** 9:14. Jfr **huaski.**

huer *pron.* enhvar, hvarje. **A.** *nsm* **huer** 5:2. 5:8. 5:10. 6:14. 21:7. 28:20. 29:13. 32:9. 37:22. 38:2. 38:2. 38:3. 38:6. 38:8. 38:12. 40:1. 40:4. 40:10. 40:12. 41:2. 42:3. 42:24. 43:5. 43:21. 45:9. 45:24. 46:9. 46:14. 49:9. 49:14. 50:19. 55:4. 55:15. 55:18. 55:21. 57:2. 57:6. 57:8. 57:19. 57:22. 58:7. 58:20. *nsf* **hueriun** [ändradt från **huerium**] 3:15. 22:21. *nsn* **huert** 24:8. 24:12. 24:12. 24:25. 27:12. 27:13. 28:2. 28:23. 30:6. **huer** [B. **huart**] 24:10. *dsm* **huerium** 4:8. 15:4. 32:28. *dsf* **hueri** 33:8. *dsn* **hueriu** 22:19. 54:21. *asm* **huern** 3:9. 14:15. 23:6. 23:22. 26:13. 26:16. 30:24. 55:27. 57:14. *asf* **hueria** 30:6. 36:21. *asn* **hueri** 3:13. 25:3. 25:14. 27:3. 31:15. 31:20. 53:21. 54:26. 55:19. 56:16. **huer** 21:19. **S.** *nsm* **huer** 59:21. 59:22. 60:3. 60:7. 63:25. **huar** 59:19. 61:17. *nsn* **huart** 59:9. *dsm* **huerium** 64:21. 67:15. 67:17. 67:18. *dsf* **huerri** 67:11. *asf* **hueria** 68:22. *asn* **huert** 62:21. 64:15. 67:6. 69:21. **B.** *nsm* **hwar** 25 not 7. 50:27. 51:4. 52:4. *nsf* **hwarion** 24:22. *nsn* **hwart** 25 not 7. 27 not 2. *asm* **hwaru** [läs **hwarn**] 26 not 4. *asn* **hwart** 22:4. 21 not 7.

huergi[n] *adv.* ingalunda, icke, aldrig, ingenstädes. **A.** **huergi** 38:16. 49:12. **huerghi** 12:20. **huergin** 60:11.

huert *adv.* hvart. **A.** **huert** 45:16.

huer þriþi se **þriþi huer.**

hufa *f.* hufva. **A.** *ns* **hufa** 24:1.

***hugund** *f.* [*Läffler* N. T. f. Fil. N. R. II 306] bekvämlighet, naturbehof. **A.** *gp* **hugunda** 25:13.

***huifr** *m.* hufvudkläde. **A.** *as* **huif** 36:12.

huilikin *pron.* hvilken som helst. **A.** *nsf* **huilikin** 56:17.

***huilicr** *pron.* hvilken som helst. **A.** *nsf* **huilik** 55:23.

Huitastierna *f. personnamn.* **S.** *ns* **huita stierna** 62:6.

***huitr** *adj.* hvit. **S.** *dp* **huitum** 61:12.

***Hulmgarþr** *m.* Novgorod. **S.** *ds* **hulmgarþi** 65:15.

hul seri *n.* sår, som trängt in i buk- eller bröstkaviteten. **A.** *np* **hulseri** 23:17.

hult *n.* lund. **A.** *ap* **hult** 7:1. **S.** *ap* **hult** 63:20.

***humbli** *m.* humle. **A.** *as* **umbla** [läs **humbla**] 6:18. **B.** *as* **humbla** 6 not 6.

hun *m.* bom. [*Wadstein* N. T. f. Fil. N. Række X 228—29]. **B.** *ns* **hun** 51:9.

hund bit *n.* hundbett. Se **bit.**

hunderi *n.* härad. **A.** *gs* **hunderis** 43:20. 43:24. 46:9. 46:27. *ds* **hunderi** 23:10. 43:21. **B.** *ds* **hunderi** 52:21.

hundr *m.* hund. **A.** *ns* **hundr** 21:5. *as* **hund** 26:3. **B.** *ns* **hunder** 22:1. Se äfven **bit.**

hur *adv.* hvar. **A. hur** 60:12. **S. hur** 61:5. Jfr **hurvitna.**

huru *adv.* huru. **B. huru** 51:6.

hurvitna *adv.* öfverallt. **A. hurvitna** [se tillägg och rättelser till texten, s. 70] 12:19. **B. hur witna** 12 not 5.

hus *n.* hus. **A.** *ds* **husi** 32:5. *as* **hus** 40:26. 41:3. 41:12. 49:5. 50:12. 55:20. 57:6. 57:8. *np* **hus** 6:17. 6:21. *dp* **husum** 2:11. 57:5. [**eld**] **husum** 56:7. *ap* **hus** 14:8. **S.** *as* [**byna**] **hus** 65:13. **B.** *ns* **hus** 51:7.

husbondi *m.* husbonde, husfader, make. **A.** *ns* **husbondi** 15:10. 19:5. 37:26. 49:7. *gs* **husbonda** 57:13.

husfroy[i]**a** *f.* husmoder, hustru. **A.** *ns* **husfroyia** 49:7. **S.** *as* **husfoyu** [läs **husfroyu**] 66:9.

hus þiæuþ *n.* husfolk, tjänstefolk. **A.** *as* **hus þiauþ** 57:8. *dp* **hus þiauþum** 2:11. 57:5.

***huta** *v.* ropa, tillkalla. **B.** *2spk* **huti** 47:27.

***hyggia** *v.* tänka, mena. **S.** *3sii* **hugþi** 63:11.

***hylia** *v.* hölja, skyla. **A.** *3spi* **hyl** 23:28. **S.** *3spi* **hyll** 59:8. **B.** *3spi* **hyl** 27 not 2.

***hysa** *v.* hysa, härbärgera. **A.** *3spi* **hysir** 4:9.

høgsli se **hogsla.**

I.

i *prp. m. dat. el. ack.* i. **A.** *m. dat.* **i** 3:3. 3:9. 3:15. 4:20. 5:7. 5:9. 6:8. 6:9. 6:9. 6:13. 10:2. 10:17. 10:23. 11:18. 12:2. 12:3. 12:9. 12:18. 12:21. 13:4. 13:5. 13:6. 13:10. 13:11. 13:12. 13:13. 13:16. 15:5. 15:11. 16:1. 16:1. 16:5. 16:10. 16:17. 16:19. 16:22. 16:23. 17:4. 17:7. 19:4. 20:11. 20:16. 21:8. 22:10. 22:20. 22:23. 23:2. 23:10. 24:8. 25:15. 26:3. 28:6. 28:28. 29:4. 29:23. 30:12. 30:17. 30:23. 30:23. 31:2. 31:8. 31:13. 31:18. 32:1. 32:5. 32:6. 32:12. 32:13. 32:13. 32:17. 35:16. 39:18. 39:18. 39:21. 40:21. 40:27. 40:29. 42:8. 42:18. 42:24. 42:27. 43:13. 43:18. 43:20. 44:13. 44:16. 48:20. 53:2. 55:10. 56:7. 56:7. 56:17. 57:4. 57:8. 57:15. 57:23. 58:3. *m. ack.* **i** 4:6. 5:21. 12:2. 12:8. 12:21. 13:3. 13:13. 13:17. 14:22. 20:4. 20:8. 20:22. 21:2. 22:19. 22:20. 22:25. 22:25. 23:1. 26:18. 28:13. 28:14. 28:25. 30:10. 30:26. 31:1. 31:6. 33:19. 40:25. 41:3. 41:11. 50:12. 50:12. **i** *styr ett föreg. rel. pron. eller står utan hufvudord* 3:10. 10:14. 12:20. 13:2. 13:8.

15:21. 16:23. 16:25. 17:4. 18:23. 19:26. 19:27. 29:4. 30:13. 31 not 1. 31:19. 33:27. 40:25. 41:9. 43:21. 43:24. 49:3. 49:6. 59:1. 59:3. 59:5. **S.** *m. dat.* **i** 59:19. 60:1. 60:5. 62:9. 62:19. 64:21. 65:15. 65:18. 65:23. 66:4. 66:7. 66:10. 66:12. 66:18. 66:18. 66:19. 66:19. 66:21. 67:2. 68:1. 68:10. 68:24. 69:5. 69:6. 69:9. 69:17. *m. ack.* **i** 61:4. 62:16. 65:6. 65:13. 65:21. 68:4. 68:13. *utan hufvudord* **i** 60:7. **B.** *m. dat.* **i** 9:2. 9:7. 9:10. 9:11. 12 not 8. 25 not 7. 47:27. 51:15. 61 not 8. **y** 9:10. *m. ack.* **i** 8:21. 15 not 6. 47:11. *utan hufvudord* **i** 8:2. 31 not 1.

iac se **iec.**

iatta *v.* bejaka, bekänna. **A.** *i* **iatta** 3:4. **B.** *i* **iatta** 3 not 1.

***iaul** *n. pl.* jul. **A.** *dp* **iaulum** 12:2.

***iefa** *v.* tvifla, misstänka. **A.** *3ppi* **iefa** 50:1.

iec *1 pers. pron.* jag. **S.** *ns* **iec** 64:10. *ds* **mir** 64:10. 64:11. *as* **mik** 64:9. 65:26. **B.** *ns* **iac** 9:10. 9:11. **iach** 9:8. 9:9.

***iem burin** *adj.* jämbördig. Se **biera.**

***iem dyr** *adj.* lika dyr, belagd med lika höga böter. Se **dyr.**

iem dyrt *adv.* lika dyrt, lika mycket. Se **dyr.**

***iem goþr** *adj.* lika god. Se **goþr.**

***iem hailigr** *adj.* lika fridlyst. Se **hailigr.**

***iem langi** *m.* samma tid följande år. **A.** *gs* **iem langa** 28:4. **iemlanga** 18:10.

***iem langr** *adj.* lika lång. Se **langr.**

iemlica *adv.* ständigt. **S. iemlica** 64:4.

***iem mikil** *adj.* lika stor, lika mycken. Se **mikil.**

***iemn** *adj.* jämn, likställd, kvitt. **A.** *nsn* **iemt** 28:19. *npm* **iemnir** 19:25. Jfr **iemt.**

iem ner *adv.* lika nära [besläktad, berättigad]. **A. iem ner** 30:15. 31:10. 32:3. 32:6. 32:8.

iemt *adv.* jämt. **A. iemt** 29:16. Jfr **iemn.**

iem vel *adv.* lika väl, så väl. **A. iem vel** 6:23. **iemvel** 5:26. **iem wel** 13:4. **B. iem wel** 9:13.

ierl *m.* jarl. **S.** *ns* **ierl** 64:17. 64:25.

ier[u] se **vera.**

Ierusalem *n.* Jerusalem. **S.** *gs* **ierusalem** 66:24. 66:26.

***Ierzlafr** *m. personnamn.* Jaroslav. **S.** *gs* **ierzlafs** 65:15.

***ieta** *v.* äta. **B.** *ptc nsn* **ietit** 52:5.

ifir se **yfir.**

ifir cleþi *n.* kappa. **A.** *as* **ifir cleþi** 27:16.

***icorni** *m.* ekorre. **A.** *dp* **icornum** 57:21. 57:22. **.i. cornum** 2:14.

***ildr** *adj.* ond. **B.** *asm* **illan** 8:13.

illa *adv.* illa, orätt. **A. illa** 15:15. 56:6. **S. illa** 69:17. **B. illa** 50:6.

-in *best. slutartikeln.* **A.** *nsm* **[sun]inn** 29:22. **[garþ]in** 29:5. **[karl]in** 29:24. *nsf* **[cuna]n** 33:27. *gsm* **[bonda]ns** 57:11. *gsf* **[socnn]inar** [läs **socninnar**] 10:5. **[socn]inna** 57:9. **[socns]inna** [läs **socninna**] 57:6. *dsf* **[socn]inni** 4:2. 58:15. 58:18. *asm* **[garþ]in** 60:23. **[soyþ]in** 21:11. 21:17. 41:4. 41:12. *asn* **[barn]it** 19:9. **S.** *asm* **[weg]in** 65:4. *asf* **[drytning]ina** 63:15. **[faroy]na** 63:3. **B.** *gsf* **[sochn]innar** 57 not 4. **[sochn]inna** 57 not 3. *asm* **[tiauffnad]in** 51:6. **[trel]in** 51:9. 51:24. 52:11. 52:13. **[bonda]n** 57 not 10. *asn* **[schip]it** 52:9. 52:13. 52:17. **[typti]t** 50:28. 51:22. 51:24.

inn *adv.* in. **A.** **in** 38:2. 49:22. **inn** 49:23. Jfr **insigli, intect.**

***inna** *v.* fullgöra, sluta. **A.** *3spk* **inni** 3:23. *ptc nsm* **intir** [läs **intr**] 4:25. 11:4.

innan *prep. m. gen.* innanför, inom; *m. ack.* i, till. **A.** *m. gen.* **innan** 32:10. 40:5. 42:4. 57:24. 60:16. **S.** *m. gen.* **innan** 59:19. *m. ack.* **innan** 62:24. 64:10. 65:17. 66:6. **B.** *m. gen.* **inna** [läs **innan**] 8:6.

innan socna fulc *n.* insocknes folk. Se **fulc.**

inni *adv.* inne. **A.** **inni** 29:20. 32:4. 49:26. 50:1. **B.** **inni** 51:21.

inni takin *ptc.* ertappad. Se **taca.**

insigli *n.* insegel, sigill. **S.** *ds* **insigli** 69:24.

***intect** *f.* ertappande på bar gärning [i samlag]. **B.** *ds* **intecht** 1 not 8.

iorþ *f.* jord, mark, fast egendom. **A.** *ns* **iorþ** 39:12. 39:12. 44:5. *ds* **iorþu** 39:14. *as* **iorþ** 29:14. 29:21. 36:20. 39:6. 44:14. **S.** *gs* **iorþar** 62:23.

iorþ aign *f.* jordegendom, se **aign.**

ir *2 pers. pron. pl.* **S.** *n* **ir** 64:9. 64:10. 65:26. 65:26. **B.** *dat.* [jfr **þaim** 6:5. 46:24. 46:26] eller *ack.* [jfr **þa** 44:21]. **idir** 47:29.

ir[u] se **vera.**

***Iudas** se ***Simon Iudas.**

iþ *f.* id, sysselsättning. Se **hogsl.**

K. C.

cafli se **buþ cafli.**

***caldr** *adj.* kall. **A.** *asn* **calt** 25:24.

***calla** *v.* kalla, ropa på, åkalla, säga, benämna. **A.** *3spi* **callar** 17:20. 17:21 [illegible] 26:4. 27:18. **callr** [läs **callar**] 4:17. *3ppi* **calla** [illegible] :12. **S.** *3spi* **callar** 65:7. 65:22. **kallar** 66:1. 66 [illegible] *ik* **kallaþin** 64:24. **B.** *3spi* **kallar**

4 not 5. *2spi refl* **kallas** 47:20. **kalas** [läs **kallas**] 48:1. *3spi refl* **kallas** 48:1. *3ppi* **kalla** 27 not 7.

***calfi** *m.* vad. **A.** *gs* **calua** 37:6.

capu laus *adj.* utan kappa l. kåpa. Se **laus.**

car *n.* kärl. **S.** *ns* **car** 60:6. *ap* **kar** 61:7.

***carl** *m.* karl, husbonde. **A.** *ns* **karlin** 29:24. *gs* **karls** 29:23. 30:2. *dp* [**hor**] **carllum** [läs **carlum**] 1:6.

casna vargr *m.* mordbrännare. **A.** *ns* **casna vargr** 52:26. **casna wargr** 52:28.

casta *v.* kasta. **A.** *i* **casta** 3:14. *3spi* **castar** 23:19.

***caup** *n.* köp. **A.** *ds* **caupi** 2:3. 43:1. **B.** *ds* **kaupi** 47:10. 48:2.

caupa *v.* köpa. **A.** *i* **caupta** [läs **caupa**] 43:11. *2spi* **caupir** 48:4. 48:5. 48:7. 48:11. 48:12. *3spi* **caupir** 43:23. 44:4. *3spkp* **caupis** 43:17. *3ppk* **caupin** 43:15. 43:20. 44:1. *ptc nsf* [**lag**]-**caupt** 43:9. *nsn* **caupt** 55:5. *dsm* **cauptum** 2:6. 2:7. 2:9. *dsf* **cauptri** 2:8. *asn* **çaupt** 43:14. **S.** *i* **caupa** 61:13. *3spk* **caupi** 61:16. **B.** *i* **kaupa** 43 not 1. *2spi* **kaupir** 47:11. *3spi* **kaupir** 48:3. *3spk* **kaupi** 59:12. *sup* **kaupt** 48:2.

***caup manna schepr** *m.* köpenskap. **S.** *ds* **caupmanna scap** 65:17.

***caup maþr** *m.* köpman. **S.** *np* **caupmenn** 65:18.

caup schip *n.* handelsfartyg. **A.** *ns* **caup schip** 49:2.

***caupungr** *m.* stad. **A.** *gs* **caupungs** 10:6. *as* **caupung** 16:8. **S.** *ds* [**leon**]**copungi** 67:3. 67:6.

***kenna** *v.* känna, tillvita; **kenna atr** känna igen. **A.** *3spi* **kennir** 33:25. 34:16. 35:33. **kiennir** 22:11. *3spip* **kennis** 53:22. 54:9. 54:24. **kiennis** 53:15. *3pii* **kendu** 4:12. *ptc nsn* **kient** 4:21. *sup* **kient** 36:1. **B.** *3spi* **kennir** 51:17.

kenna *f.* undervisning, vetskap. **A.** *ds* **kennu** 54:27. **S.** *ds* **kennu** 66:14.

***kennidombr** *m.* undervisning. **S.** *ds* **kennidomi** 65:12.

kera *v.* kära, framställa [ett käromål]. **A.** *i* **kera** 37:2. *3spi* **kerir** 35:26. **B.** *i* **kera** 9:8.

kerldi *n.* mankön. **A.** *ns* **kerldi** 30:15. 30:16. 31:9. 31:11. 32:1. 43:28. **B.** *ns* **kerldi** 43 not 5. *ds* **keldi** [läs **kerldi**] 7:23.

***kerldis maþr** *m.* man. **A.** *ns* **kerldis** [**maþr**] 18:19. 29:19.

***kerra** *f.* kärra. **A.** *as* **kerru** 42:10.

***ketti** *m.* vagga. **A.** *as* **kietta** 22:19.

kexi *n.* båtshake. **A.** *as* **kexi** 56:2.

kirchia *f.* kyrka. **A.** *ns* **kirchia** 5:18. 5:26. 6:23. 7:9. 11:1. 12:19. **kirkia** 13:9. *gs* **kirchiur** 11:21. 15:19. 46:3. 52:30. 53:15. *ds* **kirchiu** 5:9. 6:22. 12:22. 13:12. 17:2. 53:7. **kirkiu** 13:10. *as* **kirchiu** 5:3. 5:22. 5:24. 6:1. 16:9. 16:26. *np* **kir-**

chiur 13:1. **S.** *ns* **kirchia** 65:14. 66:5. 66:7. 66:12. 66:17. 67:14. *ds* **kirciu** 65:27. *as* **kirchiu** 65:20. 65:24. 65:24. 65:25. 66:3. 66:10. **[Petrs] kirchiu** 66:7. **[stain]kirchiu** 66:1. 66:11. *np* **kirchiur** 66:20. 67:19. *ap* **kirchiur** 66:21. 66:26. 67:1. **B.** *gs* **kirckior** 15 not 5. *ds* **kyrckio** 52:2.

kirchiu dur *n. pl. t.* kyrkdörr. Se **dur.**

***kirchiu garþr** *m.* kyrkogård. Se **garþr.**

kirchiu gerþ *f.* kyrkobyggande. Se **gierþ.**

kirchiu menn *m. pl.* sockenbor, socknemän. Se **maþr.**

***kirchiu rum** *n.* kyrkplats, bänkrum. Se **rum.**

kirchiu soen *f.* kyrksocken. Se **soen.**

***kirchiu steþr** *m.* kyrkplats. Se **steþr.**

kirchiu vigsl *f.* kyrkoinvigning. Se **vigsl.**

clanda *v.* klandra, åtala. **A.** *i* **clanda** 10:16. *ptc nsm* **clandaþr** 10:3.

***clappa** *v.* afhugga. **A.** *sup* **clappat** 39:1.

***clenat** *n.* värdeföremål. **S.** *dp* **clenatum** 65:10.

***cleti** *n.* förrådshus [*Säve* XXX]. **A.** *gs* **cletis** 21:2.

***cleþi** *n.* kläde, tyg, kläder. **A.** *gs* **cleis** [läs **cleþis**] 33:2. *as* **cleþi** 27:15. 27:17. 28:4. **[ifir]cleþi** 27:16. *np* **cleþi** 36:23. **[raiþ]-cleþi** 38:10. *gp* **[gang]cleþa** 33:3. *dp* **cleþum** 23:2. **[raiþ]cleþum** 1:13. *ap* **cleþi** 38:6. **[gang] cleþi** 33:8. **[senga] cleþi** 33:1. **B.** *as* **kledi** 33 not 3.

***cliaufa** *v.* klyfva. **A.** *sup* **clufit** 38:25.

***clint[a?]** *f.* [*Söderberg* s. 14] klint. **S.** *ds* **clintu** 66:4.

***clippa** *v.* klippa. **A.** *ptc nsm* **cliptr** 54:12. **[o] cliptr** 54:8. *dsm* **cliptum** 2:1. 54:11. **[o] cliptum** 2:17. **[o]cliptum** 54:7.

***clostr** *n.* kloster. **A.** *gs* **clostrs** 11:15. 11:20. *ds* **clostri** 11:18.

***kni** *n.* knä. **A.** *gs* **knis** 37:6. *as* **kni** 37:7. *dp* **knium** 22:20.

kniborþ *n.* knäskål. **A.** *ap* **kniborþ** 36:26.

***knifr** *m.* knif. **A.** *ds* **knifi** 23:18.

***co** *f.* ko. **A.** *ds* **ko** 2:8 *as* **ko** 33:9. 48:7.

corn *n.* säd, korn. **A.** *gs* **korns** 30:24. *ds* **corni** 10:11. *as* **corn** 57:17.

corn band *n.* förbud mot spannmålshandel. **S.** *as* **corn band** 64:22.

corn tiunt *f.* tionde af säd. Se **tiunt.**

craf *n.* kraf, kräfvande. **A.** *ns* **craf** 46:22. *ds* **crafi** 2:5. 46:21.

crafar vereldi *n.* utkräfd mansbot. **A.** *as* **crafar vereldi** 21:12.

***crefia** *v.* utkräfva. **A** [illegible] [läs **crefia**] 21:14. **B.** *i* **kreffuia** 21 not 3. 22:6.

cring vm *adv.* däromkring. **A. cring um** 39:9. **vm cring** 39:3.

cristin *adj.* kristen. **A.** *dsm* **cris)t(num** 7:6. **S.** *npm* **cristnir** 66:17. *gpm* **crisna** 66:13. *dpn* **cristnum** 65:18. *apm* **cristna** 65:18. *apn* **cristin** 65:17. 68:15. **B.** *dsm* **chrisnom** 7 not 4.

***cristin dombr** *m.* kristendom **A.** *as* **cristindom** 5:5. 6:20. *ds* **cristindomi** 3:7. **S.** *as* **cristindom** 67:1. *ds* **cristindomi** 65:12. 66:15. 68:12. **B. kristindombr** 9:15.

cristna *f.* kristendom. **A.** *ds* **crisnu** 3:4. **S.** *gs* **cristnur** 66:16.

cristna *v.* döpa. **S.** *i* **cristna** 65:19. **crisna** 66:9.

***crocr** *m.* båtshake. **A.** *as* **croch** 56:2.

***cruna** *v.* kröna. **S.** *ptc nsm* **crunaþr** 69:18.

***cufna** *v.* kväfvas. **A.** *3spi* **cufnar** 23:2.

Culasteþar Kulstäde, gård i Valls socken på Gotland. **S.** *n.* [urspr. *gs*] **kulasteþar** 65:21. *a* [*gs*] **kulasteþar** 65:23.

cuma *v.* föra [*m. dat.*], komma. **viþr cuma** förmå. **A.** *i* **cuma** 19:26. 22:27. [**wiþr**] **cuma** 44:24. *3spi* **cumbr** 3:20. 3:24. 4:3. 4:5. 5:11. 7:12. 7:14. 13:8. 16:20. 19:27. 20:23. 28:3. 28:25. 30:7. 35:23. 36:1. 37:10. 38:4. 44:16. 45:1. 46:9. 46:19. 53:14. 54:8. 55:13. 55:24. **cumbr** [läs **cumbr**] 12:20. 12:20. *3ppi* **cuma** 40:25. 49:19. 54:2. **cvma** 53:19. *3sii* **quam** 31:1. *2simperat* **cum** 48:29. *ptc nsm* **cumin** 39:11. *nsn* **cumit** 18:22. 30:9. 30:11. 30:11. 30:13. 32:2. [**o**]**cumit** 30:9. *felskr* **cumit** [läs **cumin** *nsm*] 46:11. **S.** *i* **cuma** 67:6. *3spi* **cumbr** 67:21. 69:4. 69:6. *3ppi* **cuma** 69:8. *3sii* **quam** 62:4. 63:15. 65:5. *3sik* **quami** 67:4. *3pii* **quamu** 63:8. 66:23. *3pik* **quamin** 69:11. *ptc dsm* [**ful**]**cumnum** 68:12. *npf* **cumnar** 60:2. **B.** *i* **kuma** 51:14. *3spi* **kumbr** [**vp**] 50:28. 51:4. 51:25. **kombr** 7:23. 52:7. 52:8. *3spk* **kumi** 51:10. *3sii* **quam** 52:14. *ptc nsm* **kumin** 46 not 2. *sup* **kumit** 52:10. [**vp**]**kumit** 51:22. Jfr **ner cumin.**

cuma vp *v.* upptäcka. Se **cuma.**

cuna *f.* kvinna, hustru. **A.** *ns* **cuna** 3:15. 3:18. 10:21. 19:2. 22:18. 22:21. 22:24. 22:27. 25:13. 31:1. 31:5. 31:11. 33:16. 33:25. 34:16. 35:1. 35:12. 35:13. 35:16. 35:31. 35:33. 35:33. 36:17. 37:11. 37:13. **cunan** 33:27. [**prest**] **cuna** 7:19. *gs* **cunur** 36:12. 36:18. 36:20. *ds* **cunu** 33:19. 34:10. 34:13. 35:3. 35:28. 35:28. 35:29. 37:12. 53:11. **cunv** 36:23. 37:1. **cuna** [läs **cunu**] 1:2. *as* **cunu** 19:17. 22:8. 22:9. 32:20. 33:11. 34:30. 36:7. 52:26. **cunv** 19:19. 32:26. 34:21. 35:9. [**gran**]-**cunu** 3:17. [**griþ**] **cunu** 3:16. *gp* **quinna** 1:8. 22:15. 31:21. 32:2. 36:10. 36:11. **quinnia** [läs **quinna**] 1:7. *dp* **cunum** 1:13. [**prest**] **cunum** 7:17. *ap* **cunur** 38:12. [**witnis**] **cunur** 3:16. [**uitnis**] **cunur** 4:19. **S.** *ns* **cuna** 60:4. 62:6. *ds* **cunu** 64:12. *gp* **quinna** 61:1. 61:2. **B.** *gp* **qwinna** 29 not 2.

***cunna** *v.* kunna, råka. **A.** *3spi* **cann** 15:15. 23:26. 32.8. 38:18. 46:24. 56:6. **can** 19:26. 22:27. 46:22. *3ppi* **cunnu** 59:3. **S.** *3spi* **cann** 69:4. 69:17. *3ppi* **cunnu** 67:22. 68:4.
***cunnugr** *adj.* kunnig. Se ***fiel cunnugr.**
cunungr *m.* konung. **S.** *ns* **cunungr** 64:16. 68:15. 69:11. **kunungr** 63:10. 64:25. 65:5. 65:10. 69:18. **kunungur** [läs **kunungr**] 63:16 64:23. *gs* **kunungs** 69:13. 69:15. 69:17. 69:23. 69:24. *ds* **kunungi** 63:10. 65:3. 68:13. *as* **kunung** 64:8. 64:14. 64:20. *np* **kunungar** 64:3
cupar *m.* koppar. **S.** *as* **cupar** 61:5.
curtil *m.* kjortel, underklädning. **A.** *as* **curtil** 27:16.
curtil bonaþr *m.* kjortelprydnad. **S.** *ns* **kurtil bonaþr** 61:15.
custr *m.* egendom. **A.** *ns* **custr** 8:9. 30:25. 45:26. *ds* **cust** 38:16. *as* **cust** 14:18.
***cyn** *n.* släkt. **A.** *ds* **cyni** 7:22.
***kyrckia** se **kirchia.**

L.

lad? [*Säve* XXXI f.]. **B.** 60 not 8.
lag *n.* skick, ordning; *pl* lag, rätt, ed, edgång. **A.** *ds* **lagi** 36:23. *np* **lag** 27:5. 31:11. 36:11. 44:25. 49:2. 59:1. 59:5. **lagh** 3:1. 12:16. 50:19. 60:10. *gp* [*indekl. adj.* laga] **laga** 15:10. 46:4. 60:22. **lagha** 14:24. 15:13. 53:11. *dp* **lagum** 3:3. 11:14. 32:13. 41:15. **laghum** 50:10. *ap* **lag** 46:23. **lagh** 13:3. **B.** *dp* **lagum** 47:19. **laghum** 48:3. **laghom** 47:22. **Jfr a lag, viþr lag.**
lagfeldr *adj.* lagligen sakfälld, se **fella.**
laggiertr *adj.* lagligen gärdad, lagenlig [om gärdsgård], se **gierþa.**
laggiptr *adj.* lagligen gift, se **gipta.**
lagcauptr *adj.* lagligen köpt, se **caupa.**
laglica *adv.* lagligen. **A. laglica** 41:7. 43:25. **S. laglica** 68:18. [**o**]**laglica** 69:11.
laglicr *adj.* laglig. **S.** *dp* **laglicum** 69:16.
***lagr** *adj.* låg, se **legra.**
lagreka *v.* lagligen fästa, se **reka.**
lagryþia *v.* lagsöka. **A.** *i* **lagryþia** 21:14. *ptc nsn* **lagrytt** 14:17. **B.** *i* **laghrydia** 22:6.
laifa *v.* lämna. **A.** *i* **laifa** 6:17. 6:21. **laifha** 60:17. *2spi* **laifr** [läs: **laifir**] 48:25. *3spi* **laifir** 42:20. **laifr** [läs: **laifir**] 29:23. *3spk* **laifi** 57:13. *sup* **laift** 48:28. **B.** *2spi* **leiffuir** 19 not 10. *3spi* **leiffuir** 29 not 10. 32 not 9. 48 not 7. **Jfr loyfa.**

***laiga** *f.* lega, lön, [jord]ränta. A. *ds* laighu 57:14. *ap* laighur 45:15.

laigi *n.* jord, som ger ett visst arrende. A. *ns* **marc** laigi jord, som ger en mark i arrende 44:7. *as* þriggia marca laigi jord, som ger tre mark i arrende 32:14. S. *as* þriggia marca laigi 60:3. B. *ns* markleygi 44 not 1.

***laigia** *v.* arrendera. A. *3spi* laigir 6:15.

***laigu lenningr** *m.* arrendator. A. *ns* laigulenningar [läs: laigulenningr] 5:19.

***laica** *v.* leka, misshandla [at manni]. A. *3spi* laicr 24:25.

***laita** *v.* söka, hafva omsorg. A. *3spi* liatar [läs: laitar] 29:13. *3spk* laiti 10:4. B. *3spi* leitar 29 not 6.

laiþ se **samu laiþ.**

***laiþa** *v.* leda, föra. A. *3spi* laiþir 10:18. 50:7. *3spk* laiþi 20:4. 20:8. 35:17. 55:1. *3ppip* leiþas 7:4. *2simper* laiþ 48:13. B. *i* leyda 47:15. 47:17. 47:20. *2spi* leydir 47:18. *2simper* leyd 47:13. 47:27.

***laiþingr** *m.* ledung, krigståg till sjöss. S. *ns* laiþingir [läs: laiþingr] 69:1. *gs* laiþings [lami] 68:24. laiþings [menn] 69:3. laiþings [buþ] 69:9. *as* laiþing 68:16.

***laiþings lami** *m.* [Wadstein N. T. f. Fil. 3. Række III s. 7] skatt som betaltes vid underlåtenhet att deltaga i ledung. S. *ns* laiþings lami 68:24.

***laizn** *f.* ledning från man till man vid forskning efter rätte ägaren tilt ett omtvistadt föremål. A. *dp* laiþznum 50:3.

lamb *n.* får. A. *np* [bo] lamb 54:2. *dp* [bo] lambum 2:16. [bo]lambum 54:1. *ap* lamb 54:10. S. *ap* lamb 61:3.

land *n.* land, jord, landskap, rike, landsbygden. A. *ns* land 17:27. 35:8. 35:12. 35:15. 46:18. *gs* lanz [domera] 23:11. lanz [syn] 56:3. landz 56:21. landz [laighur] 45:15. *ds* landi 3:8. 3:14. 7:15. 13:2. 18:1. 34:28. 38:3. 43:7. 43:22. 50:17. 55:26. [laups] landi 57:17. *as* land 4:8. [laups] land 55:12. 55:19. 55:20. *gp* landa 44:25. S. *ns* land 62:20. 63:1. 63:24. 65:22. 65:24. [bo]land 62:13. *gs* lanz 64:18. 66:24. *ds* landi 60:8. 61:18. 62:21. 66:12. 66:17. 66:19. *as* land 62:5 67:8. *dp* landum 65:18. *ap* land 65:17. 68:14. B. *gs* lands 8:6. 52:8. *ds* landi 38 not 1. 52:7. Jfr **Aistland, Gricland, Gutland, Ryza land.**

***land boi** *m.* arrendator. A. *np* land boar 55:12.

***landi** *m.* landsman. A. *gp* landa 11:13. 12:20. 12:20. 12:23. 13:8. *ap* landa 4:7. 7:14. 14:3. 15:6. B. *np* landar 8:22. 9:12. *dp* landom 8:18.

***langlaicr** *m.* längd. A. *as* langlaic 23:7.

***langr** *adj.* lång. A. *asm* langan 24:10. [iem]langan 42:16.

komp. npl **lengrin** 49:8. S. *asm* **langan** 62:20. Jfr ***lem langi.**

lang[t] *adv.* långt. A. **lang** 16:4. *komp* **lengra** 31:10. 36:2. B. **langht** 16 not 1.

las *m? n?* lås. A. *ns* **las** 50:12. **laas** 49:6. B. *ns* **laas** 51:7. *ds* **lasi** 51:8. 52:12.

***lass** *n.* lass. A. *ds* **lassi** 9:26. 10:12. *gp* **lassa** 55:15.

lasta *v.* lasta, klandra. A. *i* **lasta** 16:16.

lasta laus *adj.* utan lyte, se **laus.**

***lastr, lestr** *m.* skada, fel, lyte. A. *ns* [**handa**] **lestr** 25:23. *ds* **lasti** 48:13. *np* **lastir** 27:5. 48:5. 48:8. 48:17. [**lima**] **lastir** 25:18. **laistir** [läs **lastir**] 48:13. *ap* **lasti** 21:16. B. *np* **lastir** 21:25. 48 not 4. *dp* **lastum** 47:23. Bx. *np* [**lima**] **lastir** 25 not 7.

lata *v.* lämna, låta, tillåta, tvinga; *refl.* låtsa. A. *i* **lata** 54:14. 55:9 55:11. *3spi* **latr** 28:16. **latr** [**til**] 27:9. *3spi refl* **latz** 36:1. *3spk* **lati** 17:11. 33:22. 53:16. **lati** [**til**] 55:21. *2simperat* **lat** 40:26. *ptc nsn* **latit** 17:26. *sup* **latit** 39:1.. S. *i* **lata** 69.22. **latta** [läs: **lata**] 65:1. *3sii* **lit** 66:8. *3pii* **litu** 65:19. 66:27. B. *i* **lata** 51:18. 51:20. *3spi* **latir** [**til**] 27 not 2.

laun *n. pl.* eller *f. sg.* lön. B. *a* [**lundær**] **laun** 51:27.

laun, se **lausn.**

laupa *v.* löpa, gå; **laupa a** börjas; **laupa af** slutas; **laupa i** ådraga sig. A. *i* **laupa** 6:2. *3spi* **laupr** 4:6. 14:1. 14:11. 41:9. 41:14. **laupar** [läs **laupr**] 13:26. *3ppi* **laupa** 42:1. B. *3spi* **laupir** 13 not 7. 52:15.

laupr *m.* en fjärdedels tunna? A. *as* **laup** 30:24.

laups land *n.* ett fjärdedels tunnland. Se **land.**

***laup stigr** *m.* rymmarstråt. B. *ds* **laupstighi** 52:1.

laus *adj.* lös, fri, befriad från, i saknad af. A. *nsm* **laus** 50:8. 54:12. [**eapu**] **laus** 49:24. *nsf* [**afraþa**] **laus** 44:6. [**barna**]-**laus** 31:18. *nsn* [**lasta**] **laust** 25:18. [**seþa**] **laust** 55:19. 57:15. *dsn* [**seþa**] **lausu** 2:13. *asm* [**barna**] **lausan** 11:15. [**friþ**]**lausan** 17:27. *asf* [**sae**]**lausa** 4:13. [**varþa**] **lausa** 49:11. *asn* [**varþa**] **laust** 22:25. [**varþr**] **laust** [läs **varþar laust**] 22:26. *adv.* **laust** 54:14. [**sae**]**laust** 42:8. S. *dsn* [**sae**]**lausu** 69:7. [**sac**] **lausu** 69:10. [**þrang**]**lausu** 60:3. B. *nsm* [**agrips**] **laus** 52:18. *dsn* [**warda**]**lausu** 52:15.

laus gyrtr *adj.* löst omgjordad. Se **gyrþa.**

lausn *f.* lösen. A. *as* **launs** [metat. af **lausn**] 54:10. [**hepta**] **launs** [metat. af **lausn**] 54:9. **laun** [läs **lausn** el. **launs**] 53:16. 54:4. S. *as* **lausn** 67:18. B. *as* **laun** [läs **lausn** el. **launs**] 53:23. 53 not 8. 54 not 1.

***laut** *f.* betesmark. Se ***ta laut.**

laut se **liauta.**

*laþ se *gullaþ och lad.

laþigs *adv.* om våren. A. laþigs 38: 24.

*legg bain *n.* skenben. Bx. *ns* legbain 26 not 4.

leggia *v.* lägga. A. *i* leggia 4: 13. 4: 18. 27: 11. *3spi* leggir 4: 21. 11: 8. 22: 24. 22: 25. *3spk* leggi 4: 24. 22: 19. 22: 20. 54: 17. 55: 1. *3sii* legþi 6: 5. *3pii* legþu 4: 15. *sup* legt 38: 25. S. *3sii refl* legþis 65: 6. B. *i* leggia 51: 13. *3spk* leggi 8: 21. 51: 10. Bx. *i* leggia 27 not 2.

*leggr *m.* ben. A. *as* legg 36: 25. Jfr *arm leggr, *legg bain.

legra *adv. komp.* lägre. A. legra 26: 17.

*leguita *f.* [*Bugge* Nord. Tidskr. f. Fil. N. R. III. s. 266] tygstycke, som lägges mellan halmen och sängkläderna. A. *as* legwitu 33: 1. B. *as* leguttu [läs leguitu] 33 not 2.

*leccio *f.* [*Wimmer* Åkirkeby s. 45 not.] läsning. A. *np* leccior 58: 16.

*lekis schepr *m.* läkarbehandling. A. *as* lekis schep 23: 8.

lend *f.* länd. A. *as* lend 36: 27.

*lenda *v.* slutföra, slita [en tvist]. S. *ip* lendas 68: 1. *ptc nsf* lent 68: 3.

lendis se *vt lendis.

lendingr se laigu lenningr, *vt lendingr.

lengi *adv.* länge. A. *komp* lengr 28: 16. 29: 13. 30: 5 31: 12. 32: 27. 33: 6. 35: 25. 38: 2. 46: 14. 46: 14. 47: 8. 48: 16 S. lengi 63: 20. 65: 7. B. *komp* lengir 47: 19.

*Leoncopungr se *Lincaupungr.

*lerept *n.* lärft. S. *dp* lereptum 61: 12.

lerþr *adj.* lärd. lerþr maþr = präst. A. *nsm* lerþr 3: 22. 35: 3. leþr 8: 7. 9: 28. [o]lerþr 8: 8. 34: 28. 35: 3. *dsm* lerþum 5: 8. *asm* lerþan 10: 5. *npn* lerþ 7: 20. [o]lerþu 7: 21. S. *gpm* lerþra 66: 14. B. *nsm* lerdir 8: 19. 9: 9. 34 not 6. [o]lerdir 8: 4. 8: 20. lerdi 8: 10. 8: 20. 8: 21. 9: 1. [o]lerdi 8: 20. *dsm* lerdum 9: 6. *asm* lerdan 8: 13.

*lesa *v.* läsa. A. *3ppip* lesas 58: 17.

*lesta *v.* skada, stympa. A. *3spi* lestir 21: 13. *ptc nsm* lestr 24: 16. 25: 8. 26: 7. *npm* lestr [läs lestir] 25: 11. B. *ptc nsm* lestir 24: 19.

lestr *m.* se lastr.

-leti se misleti.

-leþi se fileþi.

*liausta *v.* slå. A. *ptc nsn* lustit 26: 1.

liauta *v.* få, mottaga, ärfva. A. *i* liauta 18: 16. 43: 19. liautas [läs liauta] 43: 28. *2spi* liautr 40: 24. *3spi* liautr 30: 6. 30: 10. 31: 11. 31: 22. 31: 23. 31: 24. 32: 18. 42: 29. *3spip* liauz

30:4. **liautz** 31:6. *2spk* **liauti** 40:22. *3spk* **liauti** 30:14. 30:16. 30:17. 31:2. 31:8. 31:11. 31:25. 38:20. *3ppk* **liautin** 29:1. 30:3. 32:4. 38:17. *ptc asf* **lutna** 30:5. 44:22. *dp* **lutnum** 1:14. 18:4. *apm* **lutna** 30:14. *apf* **lutnar** 18:5. **S.** *3sii* **laut** 62:17. 62:18. **B.** *i* **liauta** 43 not 5. *3spi* **liauter** 9:1. **liauthír** 8:9. *3ppi* **liauta** 8:19.

lif *n.* kropp, lif. **A.** *ns* **lif** 35:4. *gs* **lifs** 3:11. *ds* **lifi** 35:32. *as* **lif** 35:5. 36:9.

***lifa** *v.* lefva. **A.** *3spi* **lifr** 11:17. 25:2. 30:5. *3pii* **lifþu** 31:15. *ptc dp* **lifandum** 31:16. **B.** *3spi* **liffuir** 8:6.

liggia *v.* ligga, vara belägen; **hanum liggia bytr viþr** han straffas med böter. **A.** *i* **liggia** 55:9. 55:11. *3spi* **liggr** 3:16. 28:6. 43:21. 43:24. **liggr** [**wiþr**] 13:23. **liggir** (läs **liggr**) [**wiþr**] 11:9. *3spk* **liggi** 17:2. 22:21. 23:3. 42:25. **liggi** [**viþr**] 4:8. 18:1. 35:3. **liggi** [**wiþr**] 10:24. *3ppi* **liggia** 16:6. 23:1. **liggia** [**viþr**] 11:12. 12:22. **liggia** [**wiþr**] 13:5. 13:11. 13:15. 13:17. 37:9. **S.** *i* **liggie** [läs **liggia**] 69:21. *3sii* **la** 65:7. **B.** *3spk* **liggi** 42 not 8. *3ppi* **liggia** [**widír**] 12 not 8.

ligs vitni *n.* bevisning af grannar i skogstvist. **A.** *as* **ligs** [B. **lichs**] **vitni** 38:24. *ap* **licswitni** 39:3.

-lica *adv.* se **almennilica**, **iemlica**, **laglica**, **raþlica**, **o schellica**, **steþilica**.

Liccair *m. personnamn.* **S.** *ns* **liccair** 65:28. **lickair** 66:9.

-likin se **huilikin**.

***-licr** se ***huilicr**, ***laglicr**, ***synlicr**.

***lic vari** *m.* [*Bugge* Nord. T.f. Fil. N. R. III s. 267] namn på klädespersedlar, som buros närmast kroppen. **A.** *as* **licvara** 27:17. 27:18.

lima lastr *m.*, **lima lyti** *n.* lemlästning. Se **lastr**, **lyti**.

***limbr** *m.* lem. **A.** *gp* **lima** [**lastir**] 25:18. **lima** [**lyti**] 19:26. 19:27. *dp* **limum** 21:14. **B.** *gp* **lima** [**lyti**] 22:5. **Bx.** *gp* **lima** [**lastir**] 25 not 7.

***limna** *v.* stanna kvar. **A.** *3spi* **limnar** 30:22.

***lindi** *m.* mansgördel. ***linda gyrtr** omgjordad med **lindi**, mankön. Se **gyrþa**.

***Lincaupungr** *m.* [Jfr *Läffler* Om v-omljudet s. 77]. Linköping. **S.** *ds* **leoncopungi** 67:3. 67:6.

lit se **lata**.

***lita** [**viþr** med *ack.*] *v.* nöja sig med. **A.** *3ppk* **litin** [**wiþr**] 56:10.

littryggum se ***lyctrygguar**.

lit van *n.* defekt i ansiktet. **A.** *as* **litvan** 23:25. 23:28.

***liz meli** *n.* [*Säve* XXVIII] bredden af ett [gärdsgårds]led. **A.** *ns* **liþzmeli** 42:14.

liþ *n.* led [i en gärdsgård]. **A.** *as* liþ 60:20. *dp* liþium 60:23. *ap* liþ 60:22. Jfr ***liz meli**, ***liþ stucer**.

liþa *v.* gå, lida, förlida. **A.** *3ppi* liþa 31:21. *ptc nsm* [fram] liþin 38:7. *asn* liþit 17:22. *npf* liþnar 17:27. *apn* liþin 17:20. 17:21. **B.** *ptc nsf* lidin 47:20.

***liþr** *m.* led. **A.** *as* [baug]liþ 37:2.

***liþ starer** *adj.* ledstyf. **A.** *nsn* liþ starct 24:14.

***liþ stemna** *f.* härmöte, mobilisering. Se ***stemna.**

***liþ stucer** *m.* portstolpe. **A.** *ds* liþstucki 20:24.

lofi *m.* flata handen. **A.** *as* lofa 27:11. **S.** *ns* lofi 59:8. **B.** *ns* lofi 27 not 2. **Bx.** *as* lofa 27 not 2.

***loyfa ?** *v.* lämna. **A.** *3spi* loyfir 32:21. *3spk* loyfi 55:18.

loyfi *n.* tillstånd, tillåtelse. **A.** *as* loyfi 16:7. Jfr **o loyfi[n]s.**

***loyndir** *f. pl.* blygd. **A.** *ap* lyndir [af yngre hand rättadt till loyndir] 37:1. **B.** *ap* loyndir 37 not 1.

***-loypr** *adj.* se ***ainloypr.**

loysa *v.* lösa, betala lösen, inlösa, utlösa, gifva aflösning. **A.** *i* loysa 44:17. 45:4. [atr] loysa 44:15. 54:16. 54:21. [ut] loysa 41:5. *i refl* loysas 18:23. *3spk* loysi 33:15. 35:32. 44:26. 45:3. 46:4. *3ppk* loysin 33:21. 45:1. *ptc asn* loyst 33:23. **S.** *i* loysa 67:22. 68:8. *3ppk* loysins 60:1. **B.** *i* loysa 52:9. 52:11. *3spk* loysi 52:13. *2simperat* loys 52:6.

loyski *n.* [*Säve* XXVIII] kal fläck på hufvudet. **A.** *ns* loyski 27:6. 27:10. **S.** *ns* loyski 59:8. *as* loyski 59:7. **B.** *ns* loyski 27 not 2. *as* loyski 27 not 2. **Bx.** *ns* loyski 27 not 2.

loyst *adv.* lös. **B.** loyst 54 not 3.

luf *n.* lof, tillåtelse. **A.** *as* luf 9:22. 38:2. 57:6. 57:9. 57:24.

lufa *v.* I. lofva. II. tillåta. **A.** *i* lufa 10:2 *3spk* lufi 39:17. *3ppk* lufin 11:23. *ptc nsn* lufat 10:7. 44:8. **S.** *2sii* lufaþi 63:16. *3sii* lufaþi 63:10. *ptc nsn* lufat 61:7. *asn* lufat 63:14.

luca *v.* stänga, innesluta. **A.** *i* [atr] luca 5:13. 12:13. *ptc asf* lucna 60:15.

luca hagg *n.* slag, som ej medför blodsutgjutelse. **A.** *as* luca hagg 27:4. *dp* luca haggum 23:21. 28:5.

***lucca** *v.* locka. **A.** *3spi* luccar 35:6.

lund se **samu lund.**

lustit se ***liausta.**

***luta** *v.* lotta. **S.** *3pii* lutaþu 62:21.

luta dagr *m.* den dag, då delning sker. **A.** *ds* luta daghi 40:24.

***luti** *m.* andel. **A.** *ds* luta 29:21. *as* luta 5:9. *ap* luta 32:2. **B.** *as* [hafud] luta 8:24.

***lutin** se **liauta.**

***lutr** *m.* del, lott [*ap* luti]; arf [*pl. t.; ack.* lutu]; at allum

lutum till alla delar. A. *gs* lutar 40:21. *ds* lut 45:25. [hafut (läs hafuþ)] luth 11:20. *as* lut 5:26. 6:23. 29:2. 38:14. [hafuþ] lut 29:1. 45:13. 45:15. luth 11:21. 13:9. *np* lutir 11:18. 21:10. 21:16. *gp* luta 29:24. 32:15. *dp* lutum 1:4. 5:25. 6:10. 7:21. 29:6. 32:9. 32:13. *ap* lutu 18:16. 30:14. 31:22. 32:11. 32:19. luti 39:13. B. *ds* [hafud] lut 11 not 12. *as* lut 51:27. [hafud] lut 8:21. *ap* lutu 32 not 1. Bx. *np* lutir 29 not 2.

lykil *m.* nyckel. A. *ns* lykil 49:6.

***lyckia** *v.* tillsluta, försegla. S. *ptc nsn* lyct 69:23.

***lyctrygguar, *lyctryggiar** *f. pl.* [*Säve* XXVIII, *Siljestrand* Ordböjn. I 93] förfallotid för kontrakt angående pantsatt jordegendom. S. *dp* littryggum [läs lyctryggum] 60:2. B. *dp* lyctryggiom 60 not 1.

lyndir se ***loyndir.**

***lypta** *v.* lyfta, aflägga [ed]. A. *3ppkp* lyptins 46:14.

lysa *v.* kungöra, lysa, dagas. A. *i* lysa 5:12. *3spi* lysir 12:1. *3ppk* lysin 43:12. S. *i* lysa 65:2. B. *ptc nsn* lyst 52:1.

lyti *n.* lyte. A. *ns* [lima] lyti 19:26. 19:27. B. *as* [lima] lyti 22:5.

-lytia se **erfilytia.**

***lyt[t]r** *adj.* lytt, skadad. A. *nsn* lyt 26:11.

lyþa *v.* åhöra, lyda. A. *i* lyþa 9:21. S. *3pii* lydu 66:13.

lyþi *n.* [*Hellquist* Ark. VII 38] hörsel. A. *ns* lyþi 26:1. *ds* lyþi 26:7.

lyþir *m. pl.* folk, människor. A. *np* lyþir 17:19. 18:12. 44:6. *ap* lyþi 4:6. 17:17. 18:11. B. *np* lydér 8:16. *ap* lydi 8:15. 9:4. 9:8.

M.

***maga** *v.* kunna, må. A. *3spi* ma 5:10. 6:2. 6:3. 7:1. 9:23. 9:26. 10:1. 10:16. 11:16. 14:7. 14:13. 15:1. 16:7. 16:15. 18:22. 23:27. 24:2. 24:16. 25:4. 25:7. 25:9. 25:12. 25:23. 27:7. 27:8. 27:11. 29:8. 33:19. 34:8. 35:20. 36:26. 36:27. 39:15. 40:16. 42:10. 43:2. 44:17. 44:24. 46:16. 47:8. 48:9. 49:20. 54:27. 60:15. *3spk* magi 55:2. *1ppk* magin 3:7. 3:8. *3ppi* magu 16:27. 17:7. *ptc nsm* magandi 29:10. 29:20. *npm* magandi 29:8. 29:15. 32:27. S. *2spi* matt 63:17. *3spi* ma 59:22. 61:9. 61:11. 61:13. 61:14. 68:7. *3pik* mattin 64:20. B. *1spi* ma 9:9. *3spi* ma 8:11. 9:1. 9:14. 18:15. 27 not 2. 27 not 2. 51:24. 59:15. Bx. *3spi* ma 27 not 2.

magandi *adj.* till mogen ålder kommen, se ***maga.**

***magr** *m.* besvågrad person, isht. måg; släkting. A. *gp* magha 37:16. S. *ds* magi 66:2. *dp* magum 60:5. B. *dp* magum 38 not 1.

main *n.* men, skada. **A.** *as* **main** 11:8.

mair se **miec.**

mairi se **mikil.**

***mac** *n.* mak, bekvämlighet. **A.** *gs* **macs** 44:4. *ds* **maki** 5:24. **S.** *ds* **maki** 66:22.

mal *n.* mål, talförmåga, språk, sak, mål i rättegång. **A.** *ns* **mal** 3:25. 4:3. 4:5. 4:21. *gs* **mals** 4:12. 4:14. 25:7. *ds* **mali** 4:11. 34:1. 50:5. *as* **mal** 3:22. 35:11. 35:14. 44:23. 46:12. [**banz**] **mall** 13:1. **S.** *ds* **mali** 63:19. *np* [**dailu**] **mal** 68:5. **B.** *as* **maal** 9:8. 13 not 1. Se äfven under **aiga, mals aigandi.**

mal *n.* viss tid, tidpunkt. **A.** *ds* **mali** 18:22. *ap* [**mielo**] **mal** 48:8.

mala þing *n.* trolofningsmöte. **A.** *ds* **mala þingi** 44:8. **B.** *ds* **mala** [**tingi**] 44 not 2.

mali *m.* viss tid, under hvilken träl skulle vara i träldom; förbehåll. **A.** *ns* **mali** 4:25. 11:4. *as* **mala** 20:17. **B.** *ds* **mala** 48:1. Jfr **formali.**

mals aigandi *m.* målsegande. Se **aiga** samt **B.** *as* **mals** [**eyganda**] 42:5.

manaþr *m.* månad. **A.** *gs* **manaþa** 17:28. 47:2. *ds* **manaþi** 14:12. 40:28. 40:29. *as* **manaþ** 14:13. 30:24. 47:3. 47:6. **S.** *ns* **manaþr** 63:11. *gs* **manaþar** 69:9. **manaþa** 68:16. *ds* **manaþi** 63:12. 68:24. *as* **manaþ** 69:2.

***mangr** *adj.* mången. **S.** *npm* **mangir** 64:3. *dp* **mangum** 67:9. *apm* **manga** 64:5. **B.** *npm* **mangir** 25 not 7. Jfr **margr.**

man[n] se **maþr.**

***mann drap** *n.* dråp. **A.** *ds* **mandrapi** 1:13. 15:14.

mann helg *f.* „mansfred", d. v. s. trygghet mot öfvervåld, vunnen genom skärpta straff, som gällde på vissa tider och ställen. **A.** *ns* **mannhelg** 11:25. *ds* **mann helg** 1:8. **mann helgh** 11:24. *as* **mann helg** 13:23.

manni nerar *adv.* närmare människan; till vänster [vid fråga om hästens fötter; en ryttare stiger af och på till vänster]. **A.** **manninerar** 21:1.

***margr** *adj.* mången. **A.** *npn* **marg** 37:26. *gp* **margra** 55:15. *dp* **margum** 19:8. *apm* **marga** 28:9. *komp npm* **flairi** 40:13. 55:8. 56:9. **flairin** 18:13. 30:3. 32:7. 37:15. 44:9. *npn* **flairin** 15:13. *np? n* **flaira** 15:11. *dp* **flairum** 31:2. *apm* **flairi** 31:1. **flairin** 23:16. *apn* **flairi** 23:15. 28:20. 28:22. **flairin** 23:5. 45:17. *superl npf* **flestar** 37:10. **S.** *komp npm* **flairi** 65:8. *dp* **flairum** 67:9. **B.** *komp npm* **fleirin** 51:3. Jfr ***mangr.**

***Maria** *f.* jungfru Maria. **A.** *gs* **mariu** 38:1. 38:1.

Mariu messa *f.* I. **Mariu messa i fastu** Marie bebådel-

sedag. **II. yfra Mariu messa** Jungfru Marie födelsedag [8. sept]. Se under **messa.**

marc *f.* mark [guld, silfver, penningar]. **A.** *ns* **marc** 20:16. 24:3. 24:6. *gs* **marc** 46:25. 50:25. ***marc*** 47:1. 47:4. 50:22. *ds* **marc** 19:16. 24:8. 25:16. 27:10. 27:12. 27:15. ***marc*** 23:17. ***marc*** 24:4. 25:17. 25:24. 26:10. 26:15. 26:16. *as* **marc** 33:8. ***marc*** 31:15. 36:14. 36:20. 36:26. *np* **marcr** 4:7. 5.15. 11:13. 12:22. 13:6. 13:12. 13:15. 19:23. 23:13. 23:14. 27:11. 35:4. ***marcr*** 42:19. *gp* **marca** 20:22. 21:8. 23:7. 27:4. 28:26. 32:14. 56:21. ***marca*** 56:9. ***marca*** 44:21. 46:17. 46:18. 46:18. *dp* **marcum** 5:21. 7:7. 14:9. 14:16. 17:29. 19:2. 19:9. 19:13. 19:15. 19:24. 20:1. 23:25. 24:14. 24:24. 25:11. 25:14. 26:9. 26:14. 33:13. 33:22. 39:19. 40:5. 55:16. ***marcum*** 13:20. ***marcum*** 24:18. ***marcum*** 24:7. 24:11. 24:13. 24:22. 25:5. 25:8. 25:10. 25:14. 26:5. 26:11. 33:16. 35:14. 40:8. 42:5. 44:18. 44:27. 46:12. 55:24. 57:7. 58:4. *ap* **marcr** 3:20. 3:26. 4:2. 4:4. 4:7. 7:13. 7:15. 12:5. 12:23. 14:6. 14:23. 14:26. 14:27. 15:6. 20:5. 20:6. 20:8. 20:10. 23:19. 23:20. 24:5. 28:16. 35:29. 42:14. 49:9. 50:16. 50:17. 53:9. 56:9. 56:10. 58:15. **marcar** 15:9. 34:10. 34:16. 34:27. 43:7. ***marcr*** 25:3. 25:19. 32:28. 34:21. 34:23. 34:26. 34:28. 35:8. 35:8 35:12. 35:15. 35:29. 36:14. 37:1. 38:3. 43:22. 48:22. 48:25. 55:6. 56:18. 57:24. 58:14. 58:22. **S.** *ds* **marc** 59:8. *np* **marcr** 61:8. 68:11. *gp* **marca** 60:3. 64:15. 68:21. *dp* **marcum** 59:9. 67:12. *ap* **marcr** 59:20. 60:8. 61:18. 64:17. **marcar** 67:15. ***marcr*** 59:22. 64:16. **B.** *ns* ***mark*** 59:15. *gs* **mark** 50 not 4. *ds* ***mark*** 26 not 4, 27 not 2, 27 not 2. *as* ***mark*** 26 not 4. *np* ***markir*** 12 not 8. *gp* ***marka*** 52:15. *dp* ***markum*** 24:20. 24:23. 25 not 7, 25 not 7, 26 not 4, 27 not 2. *ap* ***markir*** 8:18. 36 not 7. **Bx.** *ds* ***mark*** 27 not 2. *np* ***markir*** 27 not 2. *dp* ***markum*** 26 not 4. *ap* ***markir*** 25 not 7. Se äfven under **half marc.**

marca tal *n.* marktal, se **tal.**

marc laigi se **laigi.**

***matr** *m.* mat. **A.** *ds* **mati** 7:5. **[mielc]mati** 10:8. *as* **mat** 4:9. **S.** *ds* **mati** 63:22. 64:1. **B.** *as* **mat** 52:3.

***matnaþr** *m.* matvaror. **A.** *ds* **maþnaþi** [läs **matnaþi**] 10:7. **B.** *ds* **madnadi** [läs **matnadi**] 10 not 5.

maþr *m.* människa, man, träl[1]; *pron.* någon, man [20 not 8]. **A.** *ns* **maþr** 56 ggr. **mandr** 42 ggr. *gs* **manz** 35 ggr. *ds* **manni** 42 ggr. **manni[nerar]** 21:1. *as* **mann** 47 ggr. *np* **menn** 19 ggr.

---

[1] Af **man — heimulan** 47:28 framgår, att det i G. L. använda ordet för träl icke är = fisl. **man** *n.* Jfr äfven *gp* **manna** 47:10. Se härom *Säve* XX f.

[etar] menn 43:16. [hunderis] menn 43:20. [kirchiu] menn 6:10. 7:11. 10:13. 11:1. 13:8. [kirchiu]menn 7:9. [quindis] menn 44:3. [quislar] menn 43:15. 44:2. [raþ]menn 46:8. 46:27. [socna] menn 12:18. 40:21. 53:22. [socna]menn 46:4. [sogna] menn[1] 5:18. [scyldir] menn 43:14. 44:10. [vtan] menn 44:3. [þings] menn 14:22. 46:5. men 4:13. 4:18. 50:1. *gp* manna 32 ggr. [etar] manna 32:17. [kirchiu] manna 6:15. 33:10. 40:21. [kirchi]manna [läs kirchiu manna] 6:12. [socna] manna 20:18. 38:15. 54:16. 54:18. 54:27. [þings] manna 43:9. *dp* mannum 4:1. 6:25. 19:7. 34:4. 37:25. 53:3. [etar] mannum 43:4. [kirchiu] mannum 5:14. 6:7. 12:16. 58:8. [raþ] mannum 23:10. [scyldum] mannum 43:8. [socna] mannum 43:3. 43:26. 53:4. mannvm 23:12. *ap* menn 33:26. 34:3. 37:19. [kirciu] menn 3:21. [kirchiu]menn 7:7. [þings] menn 3:25. 4:3. 7:12. [kirchiu] men 5:22. S. *ns* maþr 62:2. 62:4. mann 59:24. *gs* manz 59:19. 59:21. 59:23. 59:24. 65:28. *as* mann 66:3. *np* menn 63:20. 65:8. 66:16. 66:21. 68:1. 69:3. [caup]menn 65:18. [sendi]men 69:12. 69:15. *gp* manna 66:13. 66:14. 68:3. [nemda] manna 69:14. [caup]manna [scap] 65:17. *dp* mannum 67:7. 68:25. *ap* [bya] menn 61:16. [sendi]men 64:25. [sendu]men [läs sendimen] 64:5. B. *ns* madir 11 ggr. man 20 not 8, 59 not 7. *gs* mans 27 not 2. 47:11. 50:26. 51:14. 51:17. *ds* manni 9:6. 13:16. 21:21. 26 not 4. *as* man 9 ggr. [bya]man 59:12. *np* [rad]men 52:19. 52:21. [sochna] men 53:23 *gp* manna 47:10 [kyrkio] manna 6 not 3. *dp* [sochna] mannom 21:23. *ap* [bya]men 59:11. Bx. *ds* manni 27 not 2. Se äfven **mann drap, mann helg, almennilica.**

meira se **mikil**.

***mela** *v.* tala, säga A. *3spi* [gin] melir 57:20. *3sii* melti 53:4. *ptc npn* melt 53:2. *sup* melt 52:30.

meli se **at meli, gin meli, *liz meli.**

men *konj.* men, utan. S. men 62:24.

men se **e men.**

merki *n.* råmärke, kreatursmärke. A. *ds* merki 55:3. *as* merki 54:17. *dp* merki vm 40:4. B. *dp* merkiom 40 not 1. Jfr **a merki.**

merkia *v.* märka. A. *i* merkia 50:23. *ptc nsm* meretr 50:24. *nsn* [o]merct 53:14. *dsn* [o] merctu 2:14. *npm* merct 53:20. [o]merct 53:20. B. *ptc nsm* merchtir 21:4.

messa *f.* mässa. A. *ns* messa 9:22. [bruþ] messa 37:17. 37:20. [mariu] messa 5:11. *gs* [mariu] messur 58:7. *as* [mariu] messu 5:7. 5:12. 55:10. 57:23. 58:3. [simonis] messu 57:22.

[1] B. sochna men.

[symonis] messu 54:13. 58:3. S. *gs* [helguna] messur 68:9. [walborga] messur 68:9. 68:10. *as* [petrs] messu 69:14.

messu dagr *m.* mässodag. A. *as* messu dag 58:16.

messu fall *n.* mässfall. A. *ds* messu falli 2:16. 58:11. *np* messu fall 58:15. messv fall 58:12.

mestr se **mikil.**

meþ se **miþ.**

***miel** *n.* mjöl. A. *ds* mieli 10:10.

mielc mal *n.* mjölkningstid, se **mal.**

***mielc matr** *m.* mjölkmat, se ***matr.**

mielc stulin *adj.* mjölkstulen, mjölkfattig [om kor], se **stiela.**

***miec** *adv.* mycket. A. mier [läs miec] 6:26. *komp* mair 37:8. Jfr **mikil.**

mikil *adj.* stor, mycken; *komp* större, mera; *superl* störst, mest. A. *nsn* mikit 27:10. *dsn* miclu 14:3. 35:32. 50:15. *asn* [iem] mikit 42:21. *komp nsf* mairi 11:10. 23:13. *nsn* maira 6:11. 10:19. 25:16. 46:26. *dsn* maira 45:25. mairu 5:24. *asn* maira 4:22. 9:23. 9:25. 16:9 [*adv.*]. 20:6. 31:17. 36:17. 38:9 [*adv.*]. 50:26. 55:9. *superl nsf* mest 3:10. *dsn* mestu 13:22 [*adv.*]. *asn* mest 39:4. *npf* mestu 23:27. *gpf* mestu 36:21. S. *nsf* mikil 68:7. *nsn* mikit 62:20. *komp nsn* maira 59:8. 60:6. 60:7. 61:9. *dsn* maira 68:20. mairu 66:21. *asn* maira 61:9. 61:10. 61:16. 67:11. 67:17. *superl dsn* mestu 60:7. *asn* mest 66:1 [*adv.*]. 68:1. B. *nsm* mikill 51:6. mikil 51:23. *asn* mikit 6 not 10 [*adv.*]. 47:29. 51:2. *komp nsn* meira 27 not 2. 51:1. *dsn* meira 51:24. *asn* meira 21:20 [*adv.*]. 21:24. 59:13. *npn* meirin 59:15. *superl dp* mestu 22:6. Bx. *nsn* mikit 27 not 2. Jfr ***miec.**

millan *prp. m. gen.* [vid 50:21 observeras not 4, samt *Noreen* Aschw. Gr. § 399. 2]. emellan; *adv.* däremellan, emellanåt. A. *prp. m. gen.* millan 14:17. 24:1. 28:19. 38:18. 39:15. 45:4. 46:22. 50:21. *adv.* millan 28:7. 28:11. S. *prp. m. gen.* millan 61:11. 61:14. 68:8.

milli = **millan.** A. *prp. m. gen.* milli 11:10. 32:24. 37:6. 44:25. *adv.* milli 17:12.

millum se **a millum.**

minn *pron. poss.* min. S. *nsm* minn 63:16. *dsm* minum 64:12.

minna *adj. n., adv. komp.* mindre. A. minna 23:8. 23:14. 23:27. 37:12. 50:20. 50:24. 58:10. B. minna 22:1. 50:27.

minni *adj. komp.* mindre. A. *nsf* minni 47:4. *superl nsm* minstr 25:23. S. *asf* mindri 63:25. *dp* minnum 69:9. B. *npm* minni 21:25. Jfr **minna.**

minni *n.* minnesskål. A. *as* minni 38:1. 38:1. *np* minni 37:26. S. *np* minni 60:6.

***misfirma** *v. m. dat.*[1] missfirma. **S.** *3spi* **misfirmir** 60: 8.
misleti *n.* lyte. **A.** *np* **misleti** 20: 2.
***mista** *v.* mista. **B.** *3spi* **mistir** 52: 16. *3sii* **misti** 51: 6.
mistaca *v.* taga af förbiseende. Se **taca.**
mistroa *v.* misstro, misstänka. Se **troa.**
miþ, meþ *prp. m. dat.* med, tillika med, hos, enligt; *adv.* därjämte, tillika; **miþ þi** [**þy**] = därför. **A. miþ** 124 ggr. **meþ** 20 ggr. **S. miþ** 25 ggr. **meþ** 4 ggr. **B. mid** 29 not 1. 48: 1. **med** 7 ggr.
miþ S. 63: 11, läs **niþ**.
miþal garþr *m.* mellangärdsgård, gärdsgård mellan åkrar eller ängar. Se **garþr.**
miþal þriþiungr *m.* mellantredingen; det mellersta af Gotlands tre prosterier. Se **þriþiungr.**
miþan *konj.* medan. **A. miþan** 11: 17. 31: 15. **S. miþan** 64: 3. Se äfv. **e miþan, e men.**
miþan *adv.* under tiden. **A. miþan.** 16: 26.
***miþr** *adj.* belägen i midten. **miþr dagr** middag. **leggr miþr** benet vid halfva höjden; **i miþium scogi** midt i skogen; **i miþiu** på halfva vägen. **A.** *asm* **miþian** 36: 25. 46: 8. 46: 10. 46: 11. *dsn* **miþiu** 16: 5.
***miþsumar** *m.* midsommar. **A.** *as* **miþssuumar** [läs **miþsumar**] 13: 27. **S.** *as* **missumar** 68: 17. **B.** *as* **midsommar** 13 not 8.
[**miþ**] **þi et** *konj.* där för att, på det att. **A. miþ þy et** 14; 14. **meþ þy et** 17: 6. **S. miþ þy et** 69: 7. **þi et** 64: 2. **þy et** 64: 12. 66: 3. 66: 21. 67: 3. **þy at** 64: 20. [**þy**] **et** 68: 1.
***mogi** *m.* hela [gotländska] folket, allmogen. **A.** *ds* **moga** 28: 17. 42: 6. 46: 13. 48: 22. **mogha** 15: 10. 48: 26. *as* **moga** 40: 6. **mogha** 39: 21. 40: 9.
morþingi *m.* mördare. **A.** *ns* **morþingi** 52: 25. 52: 27.
mot *n.* möte, sammankomst, ting. **A.** *as* **mot** 24: 2.
***mot stucer** *m.* tingsstolpe. Se ***stucer.**
moy *f.* mö. **A.** *as* **moy** 35: 9.
moþir *f.* moder **A.** *ns* **moþir** 16: 25. **moþr** [läs **moþir**] 4: 16. *gs* **moþur** 7: 22. *ds* **myþir** [läs **myþr**] 34: 7. *as* **moþur** 32: 16. [**faþur**] **moþur** 30: 4.
mulca *v.* mjölka. **A.** *i* **mulca** 48: 9.
***mundr** *m.* en nagels bredd. **A.** *gs* **mundar** 23: 5. 23: 8. *as* **mund** 23: 6.
mungat *n.* mungåt [öl], gästabud. **A.** *ds* **mungati** 22: 18. *as* **mungat** 26: 22. **S.** *ds* **mungati** 64: 1. **mundgati** [läs **mungati**] 63: 23.

---

[1] Obj. **þaim** är tvetydigt, emedan denna form i **S.** regelbundet användes äfven såsom ack. pl. Men cod. **B.** har **teim**, en form som är normal i dat., sällsynt i ack. Jfr Gotl. St. s. 79—80.

***muner** *m.* munk. A. *gp* **munca** 1:7. 11:5. *dp* **muncum** 11:7.

muslegu maþr *m.* träl som håller sig gömd. B. *ns* **muslegu madir** 52:2. *as* **muslegu man** 52:5.

***myndrickia** *f.* mindre farkost. A. *as* **myndrickiu** 49:11.

myr *f.* myr, mosse. A. *ns* **myr** 39:12. 39:13. 39:13. 39:17. *ds* **myri** 39:16. 39:19. 39:22.

***myta** *v.* möta; *pass.* mötas. A. *3spip* **mytis** 16:5. *3ppip* **mytas** 39:11. 39:15.

myþrni *n.* mödernearf. A. *ds* **myþrni** 38:20. *as* **myþrni** 30:18. 31:3 [**faþur**] **myþrni** 30:18. 30:20.

N.

nai *adv.* nej. A. **nai** 33:25. 34:17.

***naica** *v.* neka, förneka. A. *i* **naicca** 3:4.

***nacki** *m.* nacke. A. *gs* **nacca** 24:21.

namn *n.* namn. A. *as* **namn** 35:24. S. *ds* **namni** 66:6. *as* **namn** 62:14.

naqwar se **nequar.**

nas *f.* näsborre, näsvinge; *pl.* näsa. A. *as* **nas** 23:24. *np* **nasar** 25:3. B. *ap* **nasar** 23 not 5.

nast *f.* häkta, spänne. A. *as* **nast** 36:18.

nat *f.* natt, dygn. A. *as* **nat** 28:5. *gp* **nata** 20:5. 20:9. *dp* **natum** 13:26. 13:27. *ap* **netr** 14:1. 15:19. 33:20. S. *as* **nat** 62:7. *dp* **natum** 62:4. Se äfv. **siau netr.**

naugir se **nauþ.**

naut *n.* nötkreatur. A. *dp* **nautum** 2:3. 54:22. *ap* **naut** 54:26. B. *ap* **naut** 21:19.

nauta bo *n.* nötboskap. S *ack* **nauta bo** 61:2.

***-nautr** se ***suþ nautr.**

nauþ f. nöd B. *ds* **naugir** [läs **naud**] 51:15.

nauþ syn *f.* nödfall. A. *np* **nauþ sinar** 9:28. B. *np* **naud synar** 9 not 6.

***nauþugr** *adj.* tvungen, ovillig. S. *npm* **nauþugir** 62:24. B. *nsm* **naudugir** 9:11. 51:16.

-naþr se **curtil bonaþr, matnaþr, þiaufnaþr.**

***nefi** *m.* knytnäfve. A. *ds* **nefa** 13:12. 13:15. 14:23. 26:24. **nefha** 12:8. B. *ds* **neffua** 12 not 4.

nemda aiþr *m.* ed af nämnd. S. *ns* **nemda aiþir** [läs **aiþr**] 69:16.

nemda maþr *m.* nämndeman. S. *gp* **nemda manna** 69:14.

nemna *v.* utnämna, förordna, utsätta. A. *i* [**til**] **nemna** 6:8. *3spk* **nemni** 49:22. S. *i* **nemna** 69:15. *ipass* **nemnas** 68:25. B. *3ppi* [**til**] **nempna** 8:22.

nequar *pron. indef.* någon. **A.** *nsm* **nequar** 5:23. 7:3. 11:6. 11:14. 18:18. 22:22. 29:17. 33:5. 33:12. 35:19. 43:13. *nsn* **nequat** 45:5. 50:1. *dsm* **nequarum** 40:2. *dsn* **nequaru** 23:20. *asm* **nequan** 35:6. 48:13. *asf* **nequara** 7:5. *asn* **nequat** 40:3. 45:17. **nequan** [läs **nequar**] 11:8. *npf* **nequarar** 59:2. **neccrar** 30:20. *apm* **nequara** 32:8. **S.** *dsm* **necrum** 66:23. *dsn* **nequaru** 69:18. *asm* **nequan** 66:8. *asn* **nequar** 61:17. **B.** *nsm* **naqwar** 52:18. *asn* **naqwat** 11 not 5. *apm* **naqwara** 52:11.

***ner** *adj.* närbelägen, närbesläktad, närstående. **A.** *komp nsm* **nerari** 39:10. *npm* **nerari** 44:3. *superl nsm* **nestr** 16:11. 30:15. 38:21. 44:12. 44:14. **nesti** 43:23. *nsn* **nest** 3:13. 5:2. 6:25. 7:19. 9:17. 11:6. 11:25. 15:15. **nesta** 31:8. 31:25. *npm* **nestu** 15:19. *gpm* **nestu** 38:15. *dpm* **nestu** 37:25. **S.** *superl nsm* **nestr** 67:3. *nsn* **nest** 69:13.

ner *prp. m. dat.* och *adv.* nära. **A.** **ner** 19:6. 22:19. 22:21. 23:3. 42:9. 49:13. *komp* [**manni**]**nerar** 21:1. *superl* **nest** 11:11. 26:15. 39:10. **S.** *superl* **nest** 68:2. Se äfv. **iem ner, ner cumin.**

ner *interr.* när. **A.** **ner** 36:22. 42:22.

ner cumin *adj.* [*m. dat.*] nära besläktad. **A.** *superl nsm* **nercumnastr** 19:6.

nest[r] se **ner** *adj.* och *adv.*

***nestli** *m.* märla, hyska. **A.** *ack* **nestla** 36:18.

neygat se ***noyþga.**

niauta *v. med gen.* njuta; **at niauta** *med gen.* åtnjuta. **A.** *i* **niauta** 25:13. [**at**] **niauta** 25:7. *3spi* **niautr** [**at**] 35:24.

niu *num.* nio. **A.** **niu** 5:25. 58:16. **niv** 20:5.

niþ *f.* nedan. **S.** *ns* **niþ** 63:11 [handskr. har **ai miþ** i st. f. **ain niþ**] *np* **niþar** 63:13. *ap* **niþar** 63:10. 63:17.

***niþan** *n.* nedan. **B.** *as* **nidan** 47:24.

niþan se **firi niþan.**

niþi *m.* manlig släkting, isht i aflägsnare led. **A.** *ns* **niþi** 44:14. *np* **niþiar** 11:23. 15:19. 29:1. 44:1. *gp* **niþia** 39:7. 39:10. *dp* **niþium** 32:1. 32:11. 32:13. 32:19. *ap* **niþia** 11:19. 18:6. **B.** *ns* **nidhi** 18:15.

niþr *adv.* ned. **A.** **niþr** 11:8. 22:25. 36:20. 57:6. **B.** **nid***i***r** 52:16.

***niþra** *v.* förnedra. **B.** *3spk* **nidri** 8:2.

***niþri** *adj. komp.* undre. **A.** *apm* **niþru** 26:17. **B.** *apm* **nidri** 26 not 4.

***Norvegr** *m.* Norge. **S.** *ds* **norwegi** 65:6.

***norþastr** *adj. superl.* nordligast. **S.** *dsm* **norþasta** 66:12. *asm* **norþasta** 62:17.

noyta *v.* förtära. **A.** *3ppi* **noyta** 44:1. *3ppk* **noytin** 29:10.

***noyþa** *v.* nödga, tvinga; **noyþas** lida nöd. **A.** *ipass.* **noyþas** 29:9. 29:14. *ptc nsf* **noyd** 35:17. **B.** *i* **noyda** 9:12. *ptc nsm* **noyd*i*r** 9:13.

***noyþga** *v.* nödga, tvinga. **A.** *ptc asn* **noytgat** [läs **noyþgat**] 20:15. **B.** *ptc asn* **neygat** [läs **noygat**] 20 not 4.

nu *adv.* nu. **A.** **nu** 3:13. 5:2. 6:25. 7:19. 9:17. 11:6. 11:25. 15:15. 19:12. 47:1. **nv** 13:22. 14:11. **S.** **nu** 64:9. 65:13. 65:21. 66:6. 66:11.

nussi *adv.* nyss. **A.** **nussi** 33:17.

ny *n.* ny, nymåne. **S.** *ns* **ny** 63:13. *as* **ny** 63:10. 63:17. **B.** *as* **ny** 47:24.

***nyckia** *v.* rycka, skaka. **A.** *2spi* **nyckir** 26:20. **nycchir** 12:7.

***nycer** *m.* ryckning. skakning. **A.** *as* **nych** 28:24.

nylast *adv. superl.* mest nyligen. **S.** **nylast** 59:7.

***nyr** *adj.* ny. **A.** *nsf* **nya** 5:27. *gsf* **nyu** 6:4. *asf* **nya** 6:3. *asn* **nyt** 38:10. **ny** 16:13. **S.** *asn* **nyt** 61:13. **B.** *apn* **ny** 61 not 6.

nytia *v.* nyttja. **A.** *i* **nytia** 54:27. *3spk* **nyti** 54:27.

***nytr** *adj.* nyttig. **A.** *asf* [**o**] **nyta** 25:20.

O.

o- *privativum* se **biauþa**, **biera**, **brenna**, **byta**, **frels**, **fresta**, **fyþa**, **gielda**, **gierþa**, **gipta**, **gutniser**, **hailigr**, ***clippa**, **cuma**, **laglica**, **lerþr**, **merkia**, ***nytr**, **sacr**, ***schemma**, **schipta**, ***schir**, ***scyldr**, ***vigia**, ***vita**, samt flere under bokstafven **o** upptagna ord.

o formagi *m.* [*Bugge* N. T. f. Fil. N. R. III s. 267] öfvermage, omyndig person. **A.** *ns* **oformagi** 19:1. 44:17. **oformaghi** 44:23. *ds* **o formagha** 56:14. *as* **oformaga** 18:17. **o formaga** 29:18. *np* **oformagar** 29:7. 58:9. **B.** *as* **oformaga** 18:16.

***o goymsla** *f.* vårdslöshet. **B.** *ds* **ogömslu** 21:24.

***o haiþ verþr** *adj.* oanständig. **A.** *nsm* **o haiþ verþi** 37:8.

oc *konj. adv.* och, ock, äfven. **A.** **oc** 490 ggr. **S.** **oc** 108 ggr. **B.** **oc** 62 ggr. **och** 7:23. 8:2. 8:18. 9:9. 9:12.

ol *n.* öl. **A.** *ns* **ol** 38:2. *gs* [**waizlur**] **ols** 38:4.

***Olafr** *m.* Olof. **S.** *ns* **olauir** [läs **olafr**] 65:5. 65:7. 65:10. 65:14. *gs* **olafs** 65:12.

o loyfi[n]s *adv., prp. m. gen.* 1. *dat* utan lof [af]. **A.** **o loyfis** 48:21. **oloyfis** 57:12. **oloyfin*s*** 42:4. **S.** **oloyfis** 59:23. **B.** **oloyfis** 42 not 2.

op *n.* rop. **A.** *ds* **opi** 35:17. *as* **op** 35:19. 35:22. 49:13.

o queþins orþ *n.* okvädingsord, se **orþ**.

o queþins vitr *f.* oskäligt djur. **A.** *ns* **o quedins vitr** 21:9. **oqueþins vitr** 21:12. 21:15. *dp* **o queþins vitum** 21:7.

or se **var.**

oraþa maþr *m.* obetänksam människa. **A.** *ns* **oraþa maþr** 45:19. 45:22.

o raþlica *adv.* obetänksamt. **A. oraþlica** 45:24. **oratlica** [läs **o raþlica**] 38:16. **B. oradlika** 38 not 4.

***orista** *f.* strid. **B.** *ds* **oristu** 9:10.

orca *v.* orka, förmå. **A.** *3spi* **orcar** 18:25. **orkar** 17:11. *3ppi* **orca** 18:7. 19:3. **B.** *3spi* **orkar** 59:13.

***ormbr** *m.* orm. **S.** *np* **ormar** 62:9.

Ormica *m. mansnamn.* **S.** *ns* **ormica** 65:8. 65:9. 65:12.

ort se **yrkia.**

ort *f.* arbete. **A.** *ds* **ort** 39:3.

ortar vitni *n.* bevisning om verkställdt arbete. **A.** *ns* **ortar witni** 39:2. *as* **ortar vitni** 39:7. 39:8. **ortar witni** 38:24.

orta soyþr *m.* arbetskreatur. Se **soyþr.**

orþ *n.* ord. **A.** *as* **orþ** 34:1. *np* **[oqueþins] orþ** 52:25. *dp* **[oqueþins] orþum** 2:14. 52:24. 52:29. *ap* **orþ** 4:15. 53:1. 53:4. **[oqueþins] orþ** 53:8. **B.** *ap* **ord** 52:19. Jfr **vitorþ.**

orþu se **verþa.**

os se **vir.**

o sinum *adv.* olyckligtvis. **A. osinum** 53:2.

o schellica *adv.* olagligen. **A. o schellica** 39:24.

o schiel *n. pl.* oskäl, orätt. **A.** *ap* **o schiel** 49:22.

o soyþan *n.* okynnesfä. **A.** *as* **osoyþan** 41:8.

o soyþr *m.* okynnesfä. **A.** *dp* **o soyþum** 20:20. **o soyþom** [af yngre hand ändradt från **o soyþum**] 1:1. **B.** *ns* **osoyder** 21:22.

oy *f.* ö. **S.** *as* **oy** 63:4. Jfr **Faroy.**

***oycr** *m.* [*Bugge* N. T. f. Fil. N. R. III s. 274] ett par [dragare]. **A.** *ds* **oyk** 9:25. *as* **oyc** 42:10. **oyk** 55:21.

oyra *n.* öra. **A.** *ns* **oyra** 26:9. 26:11. *ds* **oyra** 26:7. *as* **oyra** 23:27.

oyri *m.* öre; i *pl.* äfv. = lösören. **A.** *ds* **oyri** 27:16. *as* **oyri** 37:5. *np* **oyrar** 10:20. 13:17. *gp* **oyra** 9:26. 10:24. 50:22. *dp* **oyrum** 10:12. 19:25. 21:19. 27:16. 28:21. 32:22. 32:25. 45:13. 50:20. 55:22. 56:22. 57:9. 57:20. 58:21. *ap* **oyra** 4:22. 4:24. 9:27. 11:3. 12:6. 12:7. 12:9. 12:10. 26:19. 26:20. 26:21. 26:23. 26:24. 31:3. 35:30. 38:5. 42:18. 46:10. 50:20. 50:21. 53:6. 58:8. 58:17. **S.** *dp* **oyrum** 67:12. *ap* **oyra** 59:23. **B.** *ns* **oyri** 51:1. *ds* **oyri** 50:27. *as* **oyri** 50:27. 51:3. *dp* **oyrom** 22:4. *ap* **oyra** 50:28. 51:15. 51:15. 52:7. 52:7. 59:16. 59 not 8.

oystra *adv.* österut. **S. oystra** 66:25.

P.

pascar *f. pl.* [*Säve* XXII] påsk. **A.** *gp* **pasca** 12:3. **pascha** 57:4. *ap* **pascar** 13:26. 16:12.

pell *n.* pell, som brukades vid vigsel. **S.** *ns* **pell** 61:11.

***penningr** *m.* penning [= $^1/_8$ ertaug]; *pl.* penningar. **A.** *as* **penning** 30:21. 55:27. *gp* **penninga** 4:22. 4:24. 19:16. 19:25. 20:1. 20:16. 23:25. 24:4. 24:5. 24:9. 24:11. 24:13. 24:23. 25:16. 25:24. 26:12. 26:14. 26:15. 26:16. 27:10. 27:11. 31:15. 31:20. 32:28. 35:30. 36:14. 36:26. 54:21. 55:12. 57:17. **penninga** 57:18. *dp* **penningum** 43:6. *ap* **penninga** 43:5. 57:4. **S.** *gp* **penninga** 59:20. 59:22. 67:15. 68:22. **B.** *gp* **penninga** 25 not 7. 25 not 7. 25 not 7. 26 not 4. 27 not 2. **Bx.** *gp* **penninga** 27 not 2.

***Petr** *m.* Petrus, Peter. **S.** *gs* **petrs** 66:6. 69:14.

Petrs messa *f.* Persmässa [29 juni], se **messa.**

***pilagrimbr** *m.* pilgrim. **A.** *gs* **pilagrims** 16:20. **S.** *np* **pilagrimar** 66:24.

prest barn *n.* prästbarn. **A.** *np* **prest barn** 7:20.

prest garþr *m.* prästgård. **A.** *ds* **prest garþi** 13:4. 16:1.

prest cuna *f.* prästhustru. **A.** *ns* **prest cuna** 7:19. *dp* **prest cunum** 7:17.

prestr *m.* präst, kyrkoherde. **A.** *ns* **prestr** 5:4. 5:12. 5:19. 5:26. 6:22. 6:23. 7:9. 7:19. 10:13. 10:25. 12:12. 12:19. 13:9. 58:14. 58:17. *gs* **prest** 6:13. *ds* **presti** 6:19. *as* **prest** 5:22. *dp* **prestum** 1:5. 7:17. **S.** *ds* **presti** 67:15. 67:17. *ap* **presti** 65:20. 68:12. **B.** *ns* **præstir** 8:11. **prestir** 9:14.

prest sun *m.* prästson. **B.** *ns* **prest som** [läs **prest son**] 8:4.

proastr *m.* kontraktsprost. **A.** *ns* **proastr** 12:23. *ds* **proasti** 58:14. 58:17. **proasti** 4:4. **S.** *ns* **proastr** 68:8.

***pund** *n.* lispund. **A.** *gs* **punz** 9:24. *ds* **pundi** 10:19.

Q.

quam se **cuma.**

***quemd** *f.* ankomst. **S.** *gs* **quemdar** 68:6. Jfr **tilquemd.**

quer *adj.* kvar. **A.** *nsm* **quer** 11:18. *nsf* **quer** 17:2. *nsn* **quert** 30:12. 32:1. *asm* **querrant** [läs **querran**] 48:27. *asf* **querra** 6:17. *asn* **quert** 6:21. **B.** *asm* **qwarran** 48 not 10. *asn* **qwart** 61 not 8.

***queþa** *v.* säga. **A.** *3spi* **queþr** 34:17. **queþir** [läs **queþr**] 33:25. **S.** *3pii* **quaþu** 63:14. Jfr **o queþins** [**orþ, vitr**].

***qui** *f.* väg mellan två gärdsgårdar. **A.** *ap* **quiar** 60:17.

***quicr** *adj.* [*Säve* XXIV] lefvande. **A.** *nsn* **quict** 19:4. 22:10. 22:18.

quindi *n.* kvinnkön. **A.** *ns* **quindi** 29:3. 30:16. 30:16. 31:9. 31:9. 43:28. **B.** *ds* **qwindi** 7:23.

quindis maþr *m.* kvinna. **A.** *ns* **quindis maþr** 18:19. 29:19. *np* **quindis menn** 44:2.

quinna se **cuna.**

quisl *f.* släktgren. **A.** *gs* **quislar** [**menn**] 43:15. 44:2. *as* **quisl** 30:6.

quislar menn *m. pl.* aflägsna släktingar. Se **maþr.**

***quistr** *m.* kvist. **A.** *ap* **quisti** 39:1.

***quiþr** *m.* kved, moderlif. **A.** *ds* **quiþi** 19:4. 22:10.

R.

raiþ *f.* ridt. **A.** *ns* **raiþ** 37:16.

raiþa *v.* föra på hästryggen. **A.** *3spi* **raiþr** [läs **raiþir**] 10:15. Jfr **fram raiþa.**

raiþi *n.* [kör] redskap. **A.** *ns* **raiþi** 42:8.

raiþi *f.* vrede[smod]. **A.** *ds* **raiþi** 12:9.

raiþ cleþi *n.* sadeltäcke. Se **cleþi.**

***raiþ schepr** *m.* bistånd. **S.** *as* **raiþschep** 67:4.

raiþ vengi *n.* ridkudde. Se **vengi.**

***ran** *n.* rån. **A.** *ds* **rani** 35:9.

***rang** *f.* spant. **A.** *np* **rangr** 49:3. *ap* **rangr** 49:10.

ranzsac *n.* husundersökning. **A.** *ds* **ranzaki** 2:12. *as* **ranzsac** 40:3.

***ranzsaca** *v.* verkställa [hus]undersökning. **A.** *i* **ranzsaka** 49:24. *3spk* **ranzsaki** [Schlyter s. 288 läser **ranzsaka**] 49:19. **ranzaki** 43:13. **B.** *i* **ransaka** 51:18. 51:20.

ranzsacan *f.* husundersökning. **A.** *ds* **ranzsacan** 49:18. *as* **ranzsakan** 49:25. **ranzsaka** [läs **ranzsakan**] 49:20. **B.** *as* **ransakan** 49 not 5.

rauferi *m.* röfvare. **A.** *ns* **rauferi** 52:26.

***rauer** *m.* skyl. **A.** *ds* **rauki** 5:9.

raþ *n.* råd, tillstyrkan, anstalter; **ir raþ** det är rådligt. **A.** *nom* **raþ** 12:16. *ds* **raþi** 15:16. *ack* **raþ** 35:7. 35:10. 38:13. **S.** *ds* **raþi** 64:18. Jfr **oraþa maþr.**

raþa *v.* råda, bestämma, vara mäktig, härska öfver [*m. dat.*], uttyda [*m. ack.*]. **A.** *i* [**firi**] **raþa** 50:13. *3spk* **raþi** 35:4. **raiþi** [läs **raþi**] 45:16. *3ppk* **raþin** 17:18. 18:11. 35:10. 35:13. 55:9. *ptc nsm* **raþandi** 20:12. **S.** *3spi* **raþir** [läs **raþr**] 69:23. *3sii* **riaþ** [läs **raiþ**] 62:12. **reþ** 66:1. **B.** *3spk* **radi** 45 not 2. *3ppk* **radin** 8:16. 9:5.

raþlica se **o raþlica.**

raþ maþr *m.* rådman; domare på **hunderis þing.** Se **maþr.**

rec se **haf rec.**
***reca** *v.* drifva, tvinga, fästa. A. *i* reka 49:4. *3ppk* rekin 43:2. S. *3spk* reki 68:7. *3pii* racu 63:2. *ptc nsm* rekinn 69:19. B. *ptc nsn* [lag]rekit 52:12. [lag]rekat [läs rekit] 52:10.
rekendr *f. pl.* [*Hellquist* Ark. VII 16] kedja. A. *nom* rekendr 49:7.
***reckia** *v.* räcka, nå. A. *3spk* vecki [läs reeki] 49:9. B. *3spk* weeki [läs recki] 49 not 2.
recning *f.* räkning. A. *ds* reçning 45:18. reçhning 45:14.
retr *m.* rätt, lag. A. *ns* retr 58:12. *ds* reth 2:13. 50:18. *as* ret 33:9. 33:17. reth 50:19. S. *ds* ret 64:4. 67:4. 69:24. reth 61:1. *as* ret 64:14. reth 61:2. B. *ns* rethir 8:3.
retr *adj.* rätt, riktig, laglig. A. *dsf* retri 3:8. *npn* ret 59:5. S. *dp* retum 69:12. B. *nsn* ret 8:12.
retta *v.* döma. A. *i* retta 46:8. S. *i* retta 68:6. Jfr **vt retta.**
ri *f.* stolpe. A. *as* ri 24:11.
rif *n.* refben, spant. A. *as* rif 25:14. 49:5. *gp* rifia 25:15. B. *ns* riff 25 not 7.
***rifa** *v.* rifva. A. *2spi* rifr 42:10. 42:12. 42:13. 42:13. S. *3spi* rifr 59:21. 59:23.
riki *n.* rike. S. *gs* [suia]rikis 64:16. [suia] rikis 64:6. *ds* riki 69:19. [suia] riki 69:23. *as* [suia]riki 64:21.
rier *adj.* mäktig. S. *nsm* rier 65:27. *npm* rikir 65:8. *superl gsm* ricasca [läs ricasta] 65:27.
rimnin *adj.* [*ptc.*] sprucken. A. *nsf* rimnin 24:6.
***rinda** *v.* skuffa. A. *2spi* rindr 12:8.
***rindr** *m.* skuffning. A. *as* rind 28:24.
riþa *v.* rida. A. *i* riþa 9:22. *2spi* riþr 48:21. *3spi* riþr 10:15. *3spk* riþi 16:2. 49:16. 54:28. *ptc asm* riþandi 28:13.
***roa** *v.* ro. S. *ptc npm* roandi 69:8.
rofn acr, rofu acr, rofäker se **acr.**
royna *v.* pröfva. A. *i* royna 50:3. *2simperat* royn 48:5. 48:7. 48:12. B. *2simperat* royn 47:11.
royta se **beþ royta.**
***rugr** se ***rygr.**
rum *n.* rum, plats, utrymme. A. *as* rum 55:15. S. *ds* [kirchiu] rumi 60:5.
***run femni** *f.* förmåga att springa. B. *dsf* runfempni 24:19.
rus *n.* häst. A. *as* rus 10:17. 42:10. *dp* russum 2:3. 54:22. *ap* rus 54:26. S. *ap* rus 61:3. B. *ap* rus 21:20.
***rygr** *m.* råg. A. *gs* rygar 30:24. *as* rug 57:18. B. *gs* rugar 30 not 10. *as* rygh 57 not 8.
ryeta *v.* sköta, drifva [ett mål], åtala. A. *3spi* ryetar 55:23. *3ppi* ryeta 35:[illegible] 35:11.

***ryma** *v.* utrymma. **ryma vpp** skaffa undan. **A.** *3spk* **rymi[upp]** 57: 7. *3ppk* **rymin** 55: 14.

rypta *v.* rifva upp, bryta [ett aftal] **A.** *3ppi* **rypta** 43: 8.

***rystr** *m.* skakning. **A.** *as* **ryst** 28: 24.

Ryza land *n.* Ryssland. **S.** *as* **ryza land** 63: 8. **ryzaland** 66: 25.

ryþia *v.* se **lag ryþia.**

S.

sa *v.* så, beså. **A.** *i* **sa** 55: 9. 55: 11. 55: 14.

***saga** *f.* berättelse, bekännelse. **S.** *np* **saghur** 64: 13. **B.** *as* **saghu** 51: 12.

sac *f.* sak, mål, brott, böter. **A.** *ns* **sac** 11: 13. 12: 20. 12: 20. 12: 23. 13: 8. 13: 24. **sak** 55: 24. *gs* **sacar** 16: 22. *ds* **sac** 12: 18. 21: 8. *as* **sac** 3: 24. 4: 12. 10: 12. 12: 17. 20: 22. 40: 4. *np* **sakir** 13: 7. *dp* **sacum** 1: 14. 18: 4. 18: 23. *ap* **sakir** 18: 5. **sacar** 8: 7. 17: 4. 46: 16. **S.** *ns* **sac** 68: 10. **B.** *ns* **sak** 21: 24. *as* **sak** 15 not 2. *dp* **sakom** 8: 5. 8: 11. 8: 23. 9: 1. 9: 14. 9: 15. *ap* **sakar** 8: 4. 8: 10. 8: 19.

sac laus *adj.* saklös. Se **laus.**

sacr *adj.* saker, brottslig, skyldig till straff. **A.** *nsm* **sacr** 7: 6. 13: 6. 14: 8. 14: 16. 15: 1. 39: 19. 40: 5. 40: 8. 42: 5. 42: 7. 55: 22. 57: 7. 57: 9. 57: 20. 58: 21. **[o] sacr** 17: 19. *asm* **sacan** 10: 16. 17: 29. *npm* **sakir** 13: 4. 46: 12. **[o]sakir** 18: 12. **B.** *nsm* **[o]sakir** 8: 16. 9: 6.

sali *m.* säljare. **A.** *ns* **sali** 48: 17. **B.** *ns* **sali** 47: 23. *as* **sala** 47: 27.

saman *adv.* samman, tillsammans. **A.** **saman** 5: 17. 7: 8. 12: 17. 29: 13. 39: 1. 55: 8. **S.** **saman** 62: 8. 62: 9. 64: 2. 67: 14. 69: 21.

***sami** *pron.* densamme, ***slicr sami** likadan. **A.** *dsm* **sama** 23: 11. 28: 8. 31: 18. 46: 20. *dsf* **samu** 28: 6. 43: 16. **samv** 19: 7. *dsn* **sama** 17: 4. 23: 10. 43: 13. 43: 21. 44: 4. 57: 8. *asm* **sama** 30: 10. 31: 7. 33: 17. *asn* **sama** 44: 20. *gp* **sama** 23: 17. *dp* **samu** 25: 21. 28: 11. 40: 21. 43: 10. **samv** 26: 6. 34: 18. **sama** 23: 23. **S.** *dsm* **sama** 68: 1. *dsn* **sama** 68: 23. *asm* **sama** 65: 13. *asf* **samu** 65: 24. *dp* **sama** 60: 1. **B.** *dsm* **sama** 52: 21. *dsn* **sama** 52: 21. Se äfven **samu laiþ, samu lund.**

***samsystir** *f.* helsyster. **A.** *ap* **samsystrir** 31: 4.

samtalan *f.* öfverläggning, sammankomst. **S.** *gs* [Jfr *Noreen.* Aschw. Gr. § 399. 2 a]. **samtalan** 68: 4.

samu laiþ *adv.* likaledes, likaså. **S.** **samulaiþ** 64: 25.

samu lund *adv.* sammalunda, på samma sätt. **A. samulund** 30:4. **S. samulund** 59:24.

sandr *adj.* sann, verklig, öfverbevisad. **A.** *nsm* **sandr** 7:3. 11:6. 35:27. 48:23. 55:6. **sandir** [läs **sandr**] 42:22. *nsf* **san** 3:19. 4:5. 4:6. *asn* **sant** 46:2.

sanc se ***sinqua.**

***sanctus** *lat. adj.* helig. **S.** *gsm* **sancti** 69:14.

***sanna** *v.* intyga, bevisa sanningsenligheten af ett påstående. **A.** *ptc asn* **sannat** 53:9. **B.** *apn* **sannad** 53 not 4. Se äfven tillägg och rättelser sid. 70.

***sannund** *f.* sanning. **S.** *dp* **sannundum** 68:2,

sar *n.* sår. **A.** *ns* **sar** 28:3. *ds* **sari** 28:4. *as* **sar** 28:3. *gp* **sara** 23:23. 25:21. 26:6. **sara** [**bytr**] 24:3. **fara** [läs **sara**] 28:25. *dp* **sarum** 1:3. 23:4. 23:9. *ack* **sar** 14:25. 15:8. 21:16. 23:5. 23:15. 23:20. **B.** *ack* **sar** 22:5. *gp* **sara** 28 not 6.

sara far *n.* sårande. **A.** *ack* **fara** [läs **sara**] **far** 28:25.

***sarga** *v.* såra. **A.** *2spi* **sargar** 12:5. 13:11. 14:5. *3spi* **sargar** 23:18. *ptc nsm* **sargaþr** 23:24.

***sat[t]r** *adj.* försonad, ense. **A.** *npm* **satir** 5:7.

***sauþr** *m.* brunn. **A.** *ds* **sauþi** 2:2. 42:23. 42:24. *as* **fauþ** [läs **sauþ**] 42:26. **B.** *as* **saud** 42 not 10.

saþul *m.* sadel. **A.** *as* **saþul** 55:1.

segia *v.* säga; **atr segia** gifva återbud; **segia firir** föregifva. **A.** *i* **segia** 5:10. 47:3. 47:6. [**til**] **segia** 40:20. 41:9. 43:25. *3spi* **segr** 25:20. 39:24. 41:3. **segir** [af yngre hand ändradt från **segr**] 50:2. *3spk* **segi** 35:24. 43:3. 47:3. 47:6. **segi** [**til**] 57:19. *3ppi* **segia** 3:1. 12:16. *3ppk* **segin** [**til**] 55:10. *ptc nsn* **sect** [kan äfven läsas **sett**] 33:18. [**til**] **segt** 41:7. **S.** *3sii* **segþi** 62:11. 63:15. 65:26. 66:2. **B.** *3spi* **segir** 51:16. *ptc indekl.* **segiandis** 9:8. *ptc nsn* **seght** 43 not 2.

sei se **vera.**

***sekia sic** *v.* åsamka sig ett straff af [**at**]. **A.** *3spi* **sekr** 5:21.

selia *v.* öfverlämna, sälja. **A.** *i* **selia** 10:10. 11:16. 29:15. 29:16. 29:22. 43:2. 43:15. 43:19. *3spi* **sel** 43:27. 44:3. **sell** 32:9. *3ppi* **selia** 44:10. *3ppk* **selin** 43:19. 44:6. **B.** *3sii* **seldi** 47:14. 47:22. *sup* **selt** 48:1.

***semia** *v. impers. m. dat.* vara ense. **S.** *3spi* **sembr** 69:1.

***semia sic** *v. reflex.* öfverenskomma, genom öfverenskommelse stadga. **A.** *ptc nsn* **sempsic** 38:12. 56:20. **semp sic** 56:16. 58:6. 58:22. **sempt sic** 46:7. **S.** *ptc nsn* **sempsic** 61:2. **B.** *ptc nsn* **sempt sik** 61 not 2. **sempt** [**sik**] 58 not 10. **sempt sick** 56 not 6. **semt** [**sick**] 56 not 5.

sen *konj.* sedan, då. **A. sen** 4:25. 5:11. 11:4. 16:16.

17:11. 17:16. 18:22. 22:16. 33:7. 37:10. 38:9. **seen** 9:22. Jfr **siþan.**

sen *pron.* se **senn.**

senda *v.* sända. **A.** *i* **senda** 33:20. *3spk* **sendi** 37:18. **S.** *i* **senda** 65:1. *ipass.* **sendas** 69:24. *3pii* **sentu** 64:5. 67:2.

***sendibuþi** *m.* sändebud. **S.** *np* **sendibuþar** 65:1. *ap* **sendibuþa** 67:2.

***sendimaþr** *m.* sändebud. Se **maþr.**

seng *f.* säng. **A.** *ns* **seng** 34:12. *ds* **seng** 28:6. *as* **seng** 3:15. 22:20. 22:26. 23:1. 33:8.

senga cleþi *n. pl.* sängkläder. Se **cleþi.**

senn *pron. poss. refl. 3pers.* **A.** *gsm* **senz** 6:13. **sins** 17:10. 54:18. 57:13. *gsf* **sennir** 16:22. *dsm* **sinum** 11:20. 15:5. 15:11. 21:8. 29:21. 37:22. 45:21. 45:25. **sinvm** 38:16. *dsf* **senni** 7:5. 10:2. 11:16. 11:22. 16:17. 28:14. 37:19. 38:13. 38:14. 44:13. **sinni** 16:10. 40:29. 56:3. 57:14. *dsn* **sinu** 7:22, 19:18. 19:18. 19:20. 27:4 30:21. 35:32. 43:12. 44:29. 56:13. *asm* **senn** 5:27. 6:23. 29:22. 30:3. 30:17. 31:12. 41:10. 45:13. 45:16. 60:18. **sen** 5:9. 5:26. 6:23. 41:5. **sinn** 49:22. **sin** 5:9. **sum** [läs **sinn**] 29:1. *asf* **sina** 3:15. 3:23. 5:8. 5:16. 5:23. 16:20. 18:2. 36:4. 43:27. 44:4. 44:11. 44:14. *asn* **sett** 3:22. 9:22. 30:19. 32:9. 34:16. 34:22. 42:20. 42:20. 45:14. **sitt** 31:3. 54:17. *gp* **senna** 29:24. *dp* **sinum** 31:13. 31:16. 43:6. 45:9. **sinvm** 33:9. *apm* **sina** 49:21. *apf* **sinar** 3:26. 16:18. 31:4 *apn* **sin** 40:15. 40:28. 50:3. 53:1. **S.** *dsm* **sinum** 60:4. 62:12. 64:5. 66:2. 66:11. 66:15. *dsf* **sinni** 63:23. *dsn* **sinu** 60:5. 69:19. *asm* **sinn** 65:1. **sin** 66:10. *asf* **sina** 66:9. *gp* **sinna** 67:10. *dp* **sinum** 63:22. 65:9. 67:7. 68:19. *apn* **sinn** [läs **sin**] 66:10. **B.** *gsf* **sinnar** 16 not 6. *dsm* **sinom** 60 not 3. *asm* **sen** 8:21. 8:24. 52:17. **sin** 51:4. 51:18. 51:20. *asf* **sina** 8:2. *asn* **sett** 52:4. **set** 51:2. **siit** 9:8.

seri se **hul seri.**

***serer** *m.* linne, lintyg. **A.** *as* **serc** 28:1.

seti *n.* säte. **A.** *as* **seti** 22:25.

setia *v.* sätta, förordna, stadga; **sol** [*obj.*] **setr** solen går ned. **A.** *i* **setia** 27:7. 27:8. 33:20. 43:24. *3spi* **setr** 12:1. 40:27. 46:14. 57:6. *3spk* **seti** 43:26. *ptc nsn* **seth** 43:16. **S.** *ptc nsf* **sett** 66:5. **B.** *i* **setia** 27 not 2 27 not 2.

***set[t]ir** *m.* försonare, fredsmäklare. **A.** *ns* **setr** [läs **set[t]ir**] 41:2.

***settungr** se **siettungr.**

seþ *f.* säd, såning. **A.** *as* **seþ** 57:16. *ap* **seþir** 14:12. **seþr** [läs **seþir**] 55:18. **B.** *as* **sed** 55 not 2.

seþa laus *adj.* som ej sår, d. v. s. ej äger åker. Se **laus.**

sia *v.* se; **sia at sacum** underhandla som kärande i dråpmål; **sia viþr sacum** underhandla som svarande i dråpmål. **A.** *i* **sia** 23:28. 24:2. 36:26. 36:27. 42:9. 55:2. **[a]sia** 10:1. **[wiþr] sia** 18:6. *3spip* **sis** 24:6. *3spk* **sii [wiþr]** 16:10. *3sik* **[a] sagi** 35:21. *3pii* **[a] sagv** 36:16. **S.** *3pii* **sagu** 66:13. **saghu** 65:18. **B.** *i* **[a] sia** 9:12. **[at] sia** 9:1. 9:14. **[widir] sia** 8:11. 9:15. *3spi* **siir [widir]** 8:5. *3spk* **sie [widir]** 8:23.

***sial** *f.* själ. **A.** *gs* **sialar** 3:11.

***siar** *m.* sjö. **A.** *ds* **sia** 49:10.

siau *num.* sju. **A. siau** 12:3. **S. siau** 68:14.

***siauandi?** *num.* sjunde. **B.** *dsm* **siauanda** 47:12.

siau netr *f. pl.* en vecka. **A.** *gp* **siaunata** 47:7. 47:7. *dp* **siaunatum** 40:22. **S.** *ap* **siau netr** 69:5. **siau netir** [läs **netr**] 69:2.

***siauþa** *v.* sjuda, koka. **S.** *3pii* **suþu** 64:2.

sielfr *pron.* själf. **sielfs sins** sin egen. **A.** *nsm* **sielfr** 10:17. 11:15. 18:20. 20:19. 23:12. 26:1. 26:5. 34:16. 40:16. 40:17. 40:22. 41:5. 42:3. 42:9. 42:22. 44:23. 44:25. 45:3. 45:16. 48:18. 60:11. 60:15. **sielf** [läs **sielfr**] 6:7. *nsf* **sielf** 22:17. 22:21. 23:3. 36:22. *gsm* **sielfs** 17:9. 54:17. *dsm* **sielfum** 54:13. *asn* **sielft** 57:19. **S.** *nsm* **sielfr** 65:25. 65:27. *dsm* **sielfum** 64:11. **B.** *nsm* **sielffuir** 51:5. 51:18. **sielffir** 50:28. 51:20. **sieluir** 8:5. **sieluer** 6 not 1. *nsn* **sielfft** 21:21. *dsm* **sielffum** 51:25.

sielfs vald *n.* frihet, rätt, rättighet. Se **vald.**

***sielfs vili** *m.* fri vilja. Se ***vili.**

sielfs viliandi *adj.* frivillig. Se **vilia.**

***sieti** se ***drot sieti.**

siettungr *m.* sjättedel. Gotland var indeladt i tre tredingar, sex sjättingar och än flere hundaren. **A.** *ns* **siettungr** 46:16. *ds* **siettungi** 23:11. 28:9. **B.** *ds* **settungi** 52:21.

siex *num.* sex. **A. siex** 32 *ggr.*

siextan *num.* sexton. **A. siextan** 31:20.

***siextigi** *num.* sextio. **S. siextighi** 64:17. **siex tighi** 64:14.

***sigla** *v.* segla. **S.** *3pii* **silgdu** 65:16. *ptc npm* **siglandi** 69:8.

-sigli *n.* se **insigli.**

sigr *m.* seger. **A.** *as* **sigr** 3:6. **S.** *ds* **siþri** [läs **sigri**] 64:4.

sic se **sina.**

***sikil** *m?* slem. **A.** *ds* **sicli** 25:4.

***sikil** *m.* skära. **A.** *ds* **sicli** 24:17.

silfr** *n.* silfver. **A.** *gs* **silfs** 44 ggr. **S. silfs** 59:9. 59:10. 64:15. 64:16. 64:17. **B.** *gs* **silffs** 24:22. ***silffs 24:17. 26 not 4. 26 not 4. 27 not 2. 27 not 2. 59:15. **Bx.** *gs* **silffs** 26 not 4. **sylffs** 25 not 7. 27 not 2.

silfr band *n.* band af silfvertråd. **S.** *np* **silfr band** 61:14.

silkis band *n.* sidenband. **S.** *np* **silkis band** 61:6.

*Simon Judas *m. personnamn.* **A.** *gs* **simonis iude** 57:22. **symonis iude** 54:12. 58:3. **B.** *gs* **simonis** [**iude**] 54 not 2.

Simonis messa Iude *f.* 28. oktober, se **messa.**

sin se **senn.**

*sin se ***nauþ syn, o sinum.**

sina *pron. pers. refl. 3pers.* **A.** *gen* **sina** 29:18. 32:24. 42:6. *dat* **sir** 3:16. 22:19. 29:13. 33:26. 34:5. 44:5. 44:24. 45:16. 49:12. 54:13. 60:19. **siir** 5:24. 10:5. 20:19. *ack* **sic** 5:21. 11:15. 22:13. 29:23. 32:2. 32:14 [obj. til **gyt**]. 32:18. 32:21. 34:17. 35:22. 35:32. 35:34. 36:6. 38:12. 44:14. 45:3. 46:7. 56:16. 56:20. 57:18. 58:6. 59:1. **sik** 30:12. **S.** *dat* **sir** 62:22. 63:14. 63:24. 63:25. 65:13. 66:21. 68:11. *ack* **sic** 61:2. 63:4. 63:6. 65:19. 66:9. **B.** *dat* **sir** 51:25. **siir** 52:3. *ack* **sik** 61 not 2. **siek** 56 not 6.

*singua *v.* sjunga. **A.** *3spip* **sings** 37:20. *3spkp* **singis** 37:17. *ptc nsf* **sungin** 9:23.

*sinn *n.* gång. **A.** *ds* **sinni** 17:14. 17:15.

sinn se **senn.**

*sinqua *v.* sjunka. **S.** *3sii* **sanc** 62:3. 62:5. **B.** *3spi* **sinkir** 52:16.

sir se **sina.**

sitia *v.* sitta, stanna kvar; **sitia varþ** hålla vakt. **A.** *i.* **sitia** 29:23. 57:2. *3spi* **sitr** 10:17. 44:13. 44:16. **sitir** [läs **sitr**] 6:22. 31:12. *3ppi* **sitia** 26:15. *ptc nsm* **sitiandi** 25:13. **S.** *i* **sitia** 69:10. *3pik* **satin** 69:16.

siþan *adv.* sedan, vidare. **A. siþan** 22 ggr. **S. siþan** 14 ggr. **B. sidan** 7:22. 21:24. 26 not 4. 47:20. 47:23. 47:25. 51:2. **sidhan** 8:22. Se äfven **e siþan.**

siþan *konj.* sedan, då. **A. siþan** 16:2. 29:2. 35:34. 36:1. 44:15. 49:24. **S. siþan** 66:12. 68:11. **B. sidan** 47:20. Jfr **sen.**

siþan en *konj.* sedan. **A. siþan en** 6:2. 50:24. **S. siþan en** 66:16. 67:1.

siþar *adv.* senare. **A. siþar** 5:23. 6:4. 11:14. **S. siþar** 68:18.

siþir se **vm siþir.**

siþla *adv.* sent. **A. siþla** 5:6.

*siþr *m.* sed, bruklig afgift, skatt. [Jfr s. 67 not 5]. **A.** *ds* **siþi** 7:6. **S.** *as* **siþ** 67:16. *ap* **siþi** 65:18. 66:13.

*siþri *felskrifning*, se **sigr.**

scafl *n.* trädfrukt. **A.** *ns* **scafl** 58:6. *ds* **scafli** 2:15. 58:5.

*scaina *v.* rifva sönder. **A.** *2spi* **scainir** 27:15. *ptc nsn* **scaint** 28:2.

scal f. skål. A. *ns* [hiern] scal 24:5. [hiern] schal 24:4. *ds* scalu 24:8. *dp* scalum 29:12. S. *ns* scal 60:7.
scal se ***sculu.**
scam *f.* skam, skändande. A. *ds* scam 1:7. *as* scam 35:18. 36:4. B. *as* scham 9:11.
***scap** *n. pl.* manslem. A. *dat* scapum 25:9.
***scapr** se ***schepr.**
***scapt** *n.* käpp, penis. A. *ds* scapti 25:12.
scarlaþ *n.* skarlakan. A. *nom* scarlaþ 38:8. *ds* scarlaþi 1:11. S. *ack* scarlaþ 61:13. *np* scarlaþ 61:12.
scattr *m.* skatt, utskylder. S. *ns* scattr 64:15. *as* scatt 65:1. 69:20. 69:21. scat 69:13.
***scaut** *n.* sköte. A. *ds* scavti 29:24.
scaþi *m.* skada. A. *ns* scaþi 56:6. 56:9. 56:12. *ds* scaþa 20:12. 42:16. 56:8. *as* scaþa 21:6. 41:6. 41:11. 56:10. schaþa 40:1. B. *ds* schada 21:21. *as* schada 22:3.
***sche** *v.* ske. B. *3spi* scher 56 not 4.
***schegg** *n.* skägg. A. *as* schieg 27:5. B. *ns* skegh 27 not 2.
schellica se **o schellica.**
***schemma** *v.* vanära. A. *ptc nsm* [o] schemdr 18:8. [o] scemdr 17:13. *nsf* schiemd 35:16. B. *ptc nsm* [o]schemdir 8:11.
***schenkia** *v.* iskänka. A. *ipass* scenkias 37:26. S. *3spkp* schenkis 60:6.
***schepr** se ***fordeþ schepr, *hi schepr, *caupmanna schepr, *lekis schepr, *raiþ schepr.**
schiaut se **faru schiaut.**
schiauta *v.* skuffa, hänskjuta, sammanskjuta. A. *i* schiauta 56:20. 56:21. *2spi* schiautr 13:13. 26:21. schiautir [läs schiautr] 36:22. *3spi* [til] schiautr 50:5. S. *ipass* schiautas 68:3. B. *2spi* schiauter 13:16.
***schiauþa** *f.* pung. A. *ds* sciauþu 29:12.
schiel *n. pl.* skäl, skälig orsak, bevis, vittnesbörd; **[miþ] schielum** lagligen. A. *nom* schiel 35:28. 50:4. 50:10. *gen* schiela 35:24. 50:9. *dat* schielum 10:19. 53:1. schiellum 17:23. 33:10. 39:22. 57:19. *ack* schiel 35:20. B. *dat* schielom 47:16. 57 not 9. skielom 17 not 7. *ack* schiel 47:16. Jfr **forschiel, o schiel, o schellica.**
***schiella** *v.* klinga. A. *3spi* scieldr 24:8.
***schiera** *v.* skära. A. *3ppkp* schierins 38:11. *ptc nsf* [af] scurin 25:6. *npf* scurnar 25:4.
schilia *v.* skilja, bestämma; *impers. m. ack. l. dat.* tvista, vara oense. A. *i* schilia 6:6. [a] schilia 44:22. [a] scilia 46:24. *ipass* schilias 29:9. *3spi* schil [a] 46:26. *3ppk* schilin 40:21. *ptc nsm* schildr 32:11. B. *3spi* schil 48:1.

***schina** *v.* synas, blifva uppenbar l. bekant. **A.** *3spi* **schin** 24:4. 56:6. 56:12. **scin** 56:14.

schip *n.* skepp. **A.** *ns* **schip** 49:2. *gs* **schips** 16:19. 56:1. *ds* **schipi** 32:5. *gp* **schipa** 49:1. 49:2. **scipa** 2:11. **S.** *dp* **schipum** 65:6. **B.** *ns* **schip** 52:12. *ds* **schipi** 52:15. *as* **schipit** 52:9. 52:13. 52:17.

***schipa** *v. m. dat.* fördela. **A.** *3ppk* **schipin** 53:16. 53:23.

schipta *v. m. dat.* skifta, dela, byta. **A.** *i* **schipta** 11:16. **scipta** 45:13. *3ppi* **scipta** 43:11. *3ppip* **schiptas** 55:11. *3ppk* **schiptin** 30:1. 32:22. 32:24. 38:19. *ptc nsn* [**o**] **scipt** 45:4. 45:7. *dsm* [**o**] **schiptum** 39:18. *dsf* [**o**] **schiptri** 39:19. 40:7. *dsn* **schiptu** 45:2. [**o**] **schiptu** 29:11. [**o**]**sciptu** 44:29. [**o**] **sciptu** 45:2. *asf* [**o**] **scipta** 45:8. *asn*, *sup* [*Säve* XIX] **schipt** 45:10. [**o**] **schipt** 45:14. **scipt** 44:10. 45:21. **S.** *3pii* **sciptu** 62:16

***schipti** *n.* skifte, delning. **A.** *ds* **scipti** 43:12.

***schir** *adj.* ren, skär, frikänd. **A.** *nsf* **scir** 3:25. *asn* **schirt** 13:19. [**o**] **schirt** 13:19.

***schira** *v. m. ack.* och *gen.* förklara oskyldig. **A.** *i* **skira** 4:14.

***schirscuta** *v.* framställa för vittnen; **schirscuta sic** taga vittnen; **schirscuta sic firir** taga såsom vittne. **A.** *3spi* **schirscutar** 35:34. *3spk* **schirscuti** 35:22. *3sii* **schirscutaþi** 36:6. **scirscutaþi** 36:4. **scircscutaþi** [läs **scirscutaþi**] 22:13.

sci- se **schi-**.

scogr *m.* skog. **A.** *ns* **scogr** 39:12. 39:13. 39:13. 39:16. *gs* **scogs** 16:6. *ds* **scogi** 35:16. 39:17. 39:18. 39:22. 42:18. *as* **scog** 38:23. 40:1. *gp* **scoga** 1:16. 38:22. *ap* **scoga** 11:7. 16:4. **S.** *dp* **scoghum** 59:19. *ap* **scogha** 59:18. **B.** *gs* **schogs** 16 not 2.

scra *f.* skrift, tafla se **etar manna scra.**

scri *felskrifning* se ***scrifan.**

***scrifa** *v.* skrifva, uppteckna. **A.** *ipass* **scrifas** 59:5. *ptc nsn* **scrifat** 29:4. 29:5. 59:1.

***scrifan** *f.* skrifvande, skrift. **A.** *ds* **scri** [läs **scrifan**]. 32:17. **B.** *ds* **schriuan** 32 not 6.

script *f.* kyrkostraff. **A.** *as* **script** 3:23.

***scripta** *v.* skrifta. **A.** *sup* **scriptat** 3:22.

scriþa *v.* krypa, kräla. **A.** *3ppi* **scriþa** 42:2. **S.** *3pik* **scriþin** 62:10.

***sculu** *v.* skola, böra, komma att. **A.** *3spi* **al** 12 ggr. **all** 20:23. 49:21. **scal** 47 ggr. **schal** 33:9. 34:30. 35:1. 39:4. 39:6. *1ppi* **sculum** 3:4. *3ppi* **ulu** 13:23. **sculu** 4:13. 13:4. 15:13. 37:26. 46:8. 46:26. 59:1. 59:3. **schulu** 29:23. 37:15.

3spk **sculi** 18:3. 57:16. **S.** *3spi* **al** 62:13. 62:14. 62:15. 64:25. **scal** 61:5. 61:9. 67:13. 68:3. 68:8. 68:17. 68:24. 69:1. 69:1. 69:24. *2ppi* **sculin** 65:26. *3ppi* **sculu** 61:3. 67:14. 67:20. 67:23. 69:3. 69:5. *3sii* **sculdi** 64:23. *3pii* **sculdu** 62:22. *3pik* **sculdin** 67:8. **B.** *3spi* **schal** 8:14. 9:2. 20 not 8. 22:6. 47:23. 51:6. 51:13. 51:17. 51:23. 51:27. 52:4. 52:9. 52:11. **skal** 9:4. 9:7. *3ppi* **schulu** 9:12. 52:19. 52:21. 52:22. 59:14. *2sii* **schuldir** 47:15. **schuld*i*r** 47:17.

sculd- se **scyld-.**

***scura** se ***til scura.**

***scur stain** *m.* eldstad. **A.** *dp* **scurstainum** 56:7.

***scut** *n.* skatt. **A.** *ds* **scuti** 2:9. 56:19. *ack* **schut** 56:20.

***scuþa** *v.* undersöka. **B.** *i* **schuda** 52:19.

***scyldir** *f. pl.* utskylder. **A.** *dat* **scyldum** 57:3. **B.** *dat* **schuldom** 57 not 2.

***scyldr** *adj.* besläktad. **A.** *npm* **scyldir** 43:14. 44:10. *dp* **scyldum** 43:7. *superl gp* **scyldasta** 43:3.

***scyldr** *adj.* skyldig, brottslig. **B.** *nsm* **schyld*i*r** 52:20. **schuld*i*r** 52:22. **[o] schyld*i*r** 52:20. **[o]schyld*i*r** 52:23.

scyn *f.* skön, pröfning. **A.** *ds* **scyn** 43:16.

***scynia** *v.* pröfva; *pass.* pröfvas vara. **A.** *3spip* **scynias** 45:19. *3spkp* **scyni** [läs **scynis**] 45:21. *3ppk* **scynin** 43:4. **Bx.** *3spkp* **schyni** [läs **schynis**] 45 not 4.

scynian *f.* skön, pröfning. **A.** *ds* **scynian** 38:15. 43:9. *as* **scynian** 43:6.

***scyrta** *f.* skjorta. **A.** *as* **scyrtu** 28:1.

scyþi *n.* skodon. **A.** *ap* **scyþi** 38:6.

sla *v.* slå. **A.** *i* **sla** 12:15. 39:18. *2spi* **slar** 12:6. 12:8. 13:10. 13:12. 13:14. 13:15. 14:23. 14:24. 15:7. 26:12. 26:21. 26:23. 27:2. 36:11. **B.** *2spi* **slar** 26 not 4. *ptc nsn* **slagit** 25 not 7. **Bx.** *ptc nsn* **slaghit** 26 not 4.

slegr *m.* slag. **A.** *ns* **slegr** 28:20. *ds* **sleg** 7:20. *as* **slegh** 23:22. *np* **slegir** 23:22. 25:22. *gp* **slega** 36:17. **slegha** 27:1. *dp* **slegum** 26:2. *ap* **slegi** 25:20. **B.** *np* **slegir** 25 not 7. *ap* **slegi** 25 not 7.

***sleppa** *v.* släppa. **A.** *3sii* **slepti** 54:15.

slet[t] *f.* se **hoy slet.**

***slicr** *adj.* sådan, likadan, lika mycken. **A.** *nsn* **slict** 4:21. 56:14. *dsn* **sliçu** 35:27. *asm* **slican** 30:26. *asn* **slict** 29:3. 36:7. 44:20. *npn* **slic** 7:20. *dp* **sclicum** [läs **slicum**?] 52:28. *apn* **slic** 53:7. **S.** *asm* **slikan** 64:10. *asn* **slit** [läs **slic[t]**? Jfr dock äfven *Noreen* Aschw. Gr. § 510 anm. 2] 61:8. **B.** *nsm* **slik*i*r** 8:3. *asn* **slicht** 61 not 5. *dp* **slikom** 52 not 3.

***slingua** *v.* fläta, slingra. **S.** *ptc npm* **slungnir** 62:9. *npn* **slungin** 61:6.

***slippa** *v.* slippa. **A.** *3spi* **slippr** 54:12.

***slita** *v.* slita, afslita, slita ut, nöta, afgöra. **A.** *ipass* **slitas** 59:4. *2spi* **slitr** 36:17. 36:20. **slitir** [läs **slitr**] 36:19. *3spk* **sliti** 38:8. *ptc nsn* **slitit** 38:9.

sma fileþi *n.* småboskap. **A.** *ns* **sma fileþi** 53:14. *ds* **smafileþi** 2:15. **sma fleþi** [läs **sma fileþi**] 53:13.

sma grisir *m. pl.* smågrisar. **A.** *nom* **smagrisir** 53:19.

***smar** *adj.* liten. **A.** *komp npf* **smeri** 13:7. *npn* **smeri** 38:11. **S.** *komp npn* **smeri** 63:25.

***smier** *n.* smör. **A.** *ds* **smieri** 10:8.

snattan bot *f.* böter för snatteri. **A.** *as* **snattan bot** 50:21.

***sneckia** *f.* krigsskepp. **S.** *as* **snieckiu** [läs **sneckiu**] 68:22. *dp* **snieckium** [läs **sneckium**] 68:14. 68:20.

***snieldr** *adj.* klok, vis. **S.** *nsm* **senieldir** [läs **snieldr**] 64:12. **snielli** 65:28. **snelli** [måhända felskr. för **snielli**. Jfr dock äfven *Noreen* Aschw. Gr. § 78 anm. 1] 66:9.

snimst *adv. superl.* senast. **A.** **snimst** 6:2.

***snor** *m.* snor. **A.** *ds* **snori** 25:5.

***snoþ** *f.* snodd, snöre. **A.** *ap* **snoþir** 36:20.

so *adv.* så, likaså, såväl, sedan. **A.** **so** 69 ggr. **S.** **so** 25 ggr. **B.** **so** 12 ggr. **Bx.** **so** 27 not 2. Jfr **firi þy so et.**

sogna se **socna menn** [under **maþr**].

socn *f.* socken. **A.** *ns* **socn** 4:2. 55:23. 56:17. 58:21. 58:22. *gs* [**kirchiu**] **socnninar** [läs **socninnar**[1]] 10:5. **socninna** 57:9. **socnsinna** [läs **socninna**] 57:6. *ds* **socn** 5:20. 19:7. 33:27. 53:8. [**kirchiu**] **socn** 6:16. 16:23. [**kirchiu**] **sonch** 10:2. **socninni** 4:2. 58:15. 58:18. *as* **socn** 55:22. 57:7. 58:21. *dp* **socnum** 56:17. 57:15. **S.** *ds* **socn** 64:7. **B.** *gs* **sochninnar** 57 not 4. **sochninna** 57 not 3. *ds* **sochn** 10 not 1. Jfr äfven **innan socna fulc, haim socn.**

socna menn *m. pl.* sockenmän. Se **maþr.**

socnar *m. pl.* sockenmän. **A.** *nom* **socnar** 53:16.

sol *f.* sol. **A.** *as? ds?* **sol** 12:1. 46:14.

***sola vpp gangr** *m.* soluppgång. **A.** *as* **sola vpp gang** 14:2.

som se **sum**

som *felskr.* se **sun.**

soyþr *m.* kreatur. **A.** *ns* **soyþr** 41:6. *ds* **soyþi** 41:3. 42:28. *as* **soyþ** 41:2. 41:5. 41:10. 41:11. **soyþin** 21:11. 21:17. 41:4. 41:12. *np* **soyþir** 40:25. *dp* **soyþum** 10:9. 41:19. 42:2.

---

[1] Jfr dock *Brate* Ä. Vml. lj. s. 73; *M. Olsen* Njarðarlǫg, Chr. Vid. Selsk. Forh. 1905, n:o 5 sid. 10.

55:2. *ap* **soyiþi** [läs **soyþi**] 14:18. [**orta**] **soyþi** 14:18. **B.** *ns* **soydir** 21:25. *ap* **soydi** 14 not 4. Jfr **osoyþr, osoyþan.**

sparca *v.* sparka; *dep.* sparkas. **A.** *2spi* **sparcar** 26:23. *3spi dep* **spareas** 48:9. 48:16.

spiell *n. pl.* skada. **A.** *dat* **spiellum** 40:16. 41:1. *ack* **spiel** 40:14. 40:15. 40:26. 41:12. 41:14. **spiell** 40:12.

spiella *v. m. ack.* fördärfva, förstöra. **A.** *i* **spiella** 14:7.

***spilla** *v. m. dat.* fördärfva, förgöra. **A.** *3spi* **spillir** 40:4. *3spip* **spillis** 22:9. *sup* **spilt** 3:19. **B.** *ptc nsm* **spiltir** 9:15.

***sprangr** se ***suarþ sprangr.**

spur *n.* spår. **A.** *as* **spur** 21:18. **B.** *as* **spur** 22:4.

spyria *v.* fråga. **A.** *i* **spyria** 50:2. *ptc nsm* [**at**] **spyrþr** 10:1.

staf garþr *m.* med stolpar inhägnad [helig] plats. Se **garþr.**

***stagga** se ***staþga.**

***stain** *m.* sten. **A.** *ds* **staini** 23:19. *dp* [**scur**]**stainum** 56:7.

***Stainkirchia** *f.* Stenkyrka, socken på norra Gotland. Se **kirchia.**

standa *v.* stå, bestå, vara gällande. **A.** *i* **standa** 11:25. *3spi* **standr** 16:15. 18:20. 31:26. 44:24. *3spk* **standi** 43:10. **S.** *i* **standa** 66:5. 66:8. *3spi* **standr** 65:14. 66:4. *3spk* **standi** 60:5. **B.** *i* **standa** 9:10. Se äfven **staþin.**

standa a *v.* fortfara, vara. **A.** *3spi* **standr a** 13:27. 14:12.

standa firir *v.* stå i vägen, försvara sig. **A.** *3spk* **standi firi** 7:10 *ptc asn* **firi standit** 50:11. **firi standith** 7:16. **B.** *i* **fyri standa** 51:19.

***stang** *f.* stör. **A.** *ds* **stangu** 12:6. 13:10. 13:14. 14:25. 15:8. 27:3.

***stapul** *m.* klockstapel. **S.** *ds* **stapli** 60:5.

star blindr *adj.* starrblind. **A.** *nsm* **star blindr** 48:14.

***starer** *adj.* se ***liþ starer.**

***star þufa** *f.* starrtufva. **A.** *gs* **star þufur** 39:15.

staur *m.* stör. **A.** *gs* **staurs** 32:10. 40:5. 57:24. **S.** *gs* **staurs** 59:19.

staur gulf *n.* störpar i gärdsgård. **A.** *ds* **staurgulfi** 20:24. *as* **staurgulf** 42:12.

***staþ** *n?* strand. **A.** *dp* **staþum** 49:15? Jfr ***staþuar.**

***staþga** *v.* stadga. **S.** *ptc asm* **staggaþan** 64:14.

***staþgi** *m.* stadga. **S.** *as* **staþgaþ** [läs **staþga**] 64:18.

staþin *ptc* [till **standa**] stadd. **A.** *nsm* **staþin** 10:14.

***staþr** se **steþr.**

***staþuar** *f. pl.* landningsplats. **A.** *dat* **staþum** 49:15? Jfr **staþ.**

stefna, *stemna *v. m. dat.* stämma. **A.** *i* **stefna** 52:30. *2spk* **stemni** 46:3.

***stefna, *stemna** *f.* sammankomst, stämning. **A.** *ds* **stefnu** 53:8. *as* **stemnu** 47:1. 47:5. *np* **stefnur** 46:18. *ap* **stefnur** 47:8. **S.** *gs* **[liþ]stemnu** 68:16. 68:17. 69:6. *as* **[liþ]stemnu** 69:3.

***stelcr** *m.* stjälk, länk i en kedja. **A.** *ns* **stelkir** [läs **stelcr**] 49:9. *np* **stelkir** 49:8.

-steþi se **Þingsteþi.**

***steþia** *v.* fastställa; *dep.* stanna. **A.** *3spi dep* **stez** 11:17. **steþz** 30:12. **S.** *ptc dsm* **steþdum** [läs **steddum**] 67:4.

steþilica *adv.* varaktigt. **S.** **steþilica** 66:22.

***steþr** *m.* ställe, plats. **A.** *as* **steþ** 16:24. 17:6. 48:20. **staþ** 35:17. **S.** *ds* **staþ** 64:21. *as* **steþ** 65:13. **staþ** 65:21. 66:6. *ap* **steþi** 65:2. **B.** *ds* **[kirokiu] stedi** 60 not 3. Se äfven **Culasteþar.**

stiela *v.* stjäla. **A.** *3spi* **stiel** 50:20. 50:21. 50:23. 50:25. *ptc nsf* **[mielc] stulin** 48:10. **B.** *i* **[fyri]stiela** 51:25. *3spi* **stiel** 50:26. 52:3. *3ppi* **stiela** 51:3.

stierna se **Huitastierna.**

stig *n.* steg. **A.** *gp* **stigha** 60:17. *ap* **stig** 20:24.

***stigr** se ***laup stigr.**

***stinga** *v.* stinga, sticka. **A.** *3spi* **[ut] stingr** 25:2.

stinqua *v.* hoppa, studsa. **A.** *3ppi* **stinqua** 36:23. 36:24. 36:25. 36:27.

***stor** *adj.* stor. **A.** *komp npn* **storari** 53:19. **B.** *komp nsn* **styra** 60 not 5.

Strabain *m. personnamn.* **S.** *ns* **strabain** 64:7.

***strand** *f.* strand. **A.** *ds* **strandu** 49:4. 49:11.

***striþa** *v.* strida, kriga. **S.** *3pii* **stridu** 64:3.

***striþ** *n.* strid. **A.** *ds* **striþi** 53:2.

***stuccr** *m.* stock. **A.** *ds* **[liþ]stucki** 20:24. *as* **stuch** 33:20. 49:5. *ap* **[mot] stucca** 55:2.

***stumbli** *m.* stubbe. **A.** *gs* **stumbla** 39:15. *ack* **stumbla** 38:25.

styra se ***stor.**

***suara** *v.* svara. **S.** *3sii* **suaraþi** 64:9. Jfr ***anzuara.**

***suarþ sprangr** *m.* bristning af hufvudsvålen. **A.** *as* **suarþ sprang** 24:3.

***suela** *v.* söla, dröja. **A.** *3spi* **suelir** 35:25.

suer *m.* svärfader. **S.** *ns* **suer** 66:8.

sueria *v.* svärja. **A.** *i* **sueria** 59:4. *3spk* **sueri** 23:11. 23:16. 33:28. 34:5. 53:3.

***suerþ** *n.* svärd. **A.** *ds* **suerþi** 24:17.

***sue verþari** *adv. komp.* ringare, mindre. **A.** **sueuerþari** 28:25.

***sue verþr** *adj.* ringa. **A.** *komp dsm* **sue verþari** 21:9.

sufa *v.* sofva. A. *3ppi* **sufa** 49: 6. S. *3pii* **suafu** 62: 8.
suiar *m. pl.* svenskar. S. *nom* **suiar** 64: 22. *gen* **suia** [**kunung**] 64: 8. 64: 14. 64: 20. **suia** [**kunungi**] 68: 13. **suia**[**riki**] 64: 21. **suia** [**riki**] 69: 23. **suia**[**rikis**] 64: 16. **suia** [**rikis**] 64: 6.
***suiga** *v.* böja sig. A. *ptc nsf* **suigin** 24: 5.
suin *n.* svin. A. *np* **suin** 53: 19. *dp* **suinum** 42: 1. 53: 18. **svinum** 2: 15. B. *ap* **swin** 21: 20.
sum *pron. rel.* som; *konj.* som, såsom. A. **sum** 272 ggr. S. **sum** 45 ggr. **svm** 69: 15. B. **som** 39 ggr.
sumar se ***miþsumar.**
***sumbr** *pron.* somt, somliga. A. *npm* **sumir** 55: 8. 55: 9. S. *asn* **suint** [läs **sumt**] 63: 19. *npm* **sumir** 65: 19.
sun *m.* son. A. *ns* **sun** 15: 17. 30: 5. 32: 18. 44: 16. 45: 10. 45: 17. [**þy**]**sun** 32: 14. **suninn** 29: 22. *ds* **syni** 45: 15. *as* **sun** 29: 22. *np* **synir** 29: 8. 30: 2. 31: 15. 32: 7. 32: 12. *dp* **synum** 31: 13. *ap* **syni** 31: 13. 32: 21. 45: 20. [**þy**] **syni** 32: 25. S. *ds* **syni** 64: 11. *as* **sun** 62: 6. *dp* **synnum** [läs **synum**] 63: 22. *ap* **syni** 62: 13. B. *ns* **som** [läs **son**] 8: 4.
suna dotir *f.* sondotter. A. *np* **suna dytrir** 30: 3. **sunna** [läs **suna**] **dytrir** 30: 2.
sundr *adv.* sönder. A. **sundr** 24: 20. 25: 17. B. **sund*i*r** 25 not 7. **sunder** 25 not 7. Bx. **sunder** 26 not 4.
***sunnarstr** *adj. superl.* sydligast. S. *dsm* **sunnarnasta** [läs **sunnarsta**] 66: 19. *asm* **sunnarsta** 62: 19.
***sunnudagr** *m.* söndag. A. *as* **sunnudag** 9: 20. 58: 13. **sunnudagh** 9: 24. 10: 21. *ap* **sunnudaga** 5: 13.
***suþ nautr** *m.* sjudkamrat, offerbroder. S. *np* **suþnautar** 64: 1.
sykia *v.* besöka, färdas, utsöka, åtala. A. *i* **sykia** 5: 17. 7: 8. 12: 17. 14: 22. 46: 16. 53: 11. 58: 21. *3spi* **sykir** 17: 2. 58: 9. **syþir** [läs **sykir**] 6: 20. [**til**] **sykir** 16: 9. *3spk* **syki** 16: 26. *ptc asn* **syct** 4: 3. 7: 7. 7: 11. S. *i* **sykia** 64: 20. 64: 22. 65: 4. [**til**] **sykia** 65: 2. B. *3spi* **sykir** 6 not 7.
sylffs se ***silfr.**
***syma** *v.* hedra, upprätta någons heder. A. *3spk* **symi** 53: 6. **syma** [läs **symi**] 53: 10. *3ppk* **symin** 4: 14. B. *3spk* **symi** 53 not 5.
***symd** *f.* heder, upprättelse. A. *gs* **symdar** [**aiþ**] 4: 1.
***symni** *n.* samlag. A. *gs* **symnis** 35: 16.
***Symon** se ***Simon.**
syn *f.* synhåll. A. *ds* **syn** 56: 3. B. *ds* **syn** 52: 8. Jfr **a syn.**
***syn** *adj.* synlig. A. *npm* **synir** 23: 22. 25: 22. *dpm* **synum** 26: 2. *apm* **syna** 25: 19. B. *apm* **syna** 25 not 7.
synar se ***nauþ syn.**
***synas** *v. dep.* synas. S. *3spi* **synis** 63: 6.

synd *f.* synd. **A.** *ap* **syndir** 16:18. **S.** *ns* **synd** 68:7.

synia *v.* vägra. **A.** *i* **synia** 49:20. *3spi* **syniar** 49:24. *3spk* **syni** 40:3.

***synlicr** *adj.* synlig. **B.** *npm* **synlikir** 25 not 7.

syrgia *v. m. dat.* ombesörja. **A.** *i* **syrgia** 13:18.

syri se **ain syri.**

***syscani** *n.* syskon. **A.** *gp* **syscana** 38:18. **syscana** **[barna]** 38:19.

sysla *v.* göra, uträtta, så **[þet]** begå. **A.** *i* **sysla** 3:9.

systir *f.* syster. **A.** *ns* **systir** 16:26. 31:23. 32:6. **[faþur] systir** 31:24. *gs* **systur [barn]** 31:23. **[faþur] systur [barn]** 31:24. *ds* **systr** 32:3. 38:13. *np* **systrir** 38:17. **[faþur] fystrir** [läs **systrir**] 30:18. *ap* **[sam]systrir** 31:4. **B.** *np* **systrir** 30 not 7.

T.

ta fastr *adj.* belägen vid väg. **A.** *asf* **tafasta** 60:11. 60:13. *an* **ta fast** 40:11. **tafast** 40:11.

ta garþr *m.* gärdsgård vid väg. **A.** *ds* **tagarþi** 40:10.

***taca** *v.* taga, fatta [*m. dat. el. ack*], mottaga, antaga, ertappa, gripa, börja; **taca viþr** [*m. dat.*] mottaga, öfvertaga, taga på sig; **taca vpp** uppbära, mottaga. **A.** *i* **taka** 17:15. 17:17. 18:9. 41:11. 43:27. 47:5. 53:1. **[upp] taka** 18:21. 34:19. *ipass* **[upp] takas** 18:3. *2spi* **taer** 12:8. 13:13. 13:16. 14:22. 26:18. 26:19. 37:1. 37:2. 37:3. 37:4. 37:5. 37:6. 37:7. 37:8. 42:17. 48:20. 48:24. *3spi* **tacr** 6:5. 10:25. 15:12. 19:19. 28:13. 35:9. 39:14. 41:2. 44:22. 49:15. **taecr** [läs **tacr**] 19:16. **taer [viþr]** 18:14. **taer [wiþr]** 48:17. 50:7. **takr** 29:14. 57:8. **taki** [läs **taer**] 10:13. *3spk* **taki** 17:13. 17:15. 17:17. 18:7. 18:11. 20:3. 20:17. 29:2. 29:3. 29:17. 30:26. 31:14. 33:26. 44:11. 44:28. 47:1. 53:16. 54:4. 54:8. 54:9. **takis** [läs **taki**] 29:10. **taki [viþr]** 29:12. **taki [wiþr]** 34:6. **taki [upp]** 31:21. 45:13. **tachi** 40:28. *3ppk* **takin** 4:15. 30:19. 30:21. 43:27. **takin [upp]** 31:4. **tacin** 39:12. *2simperat* **tac** 40:25. 40:30. *ptc nsm* **takin** 10:15. **[inni] takin** 33:14. 33:18. 33:23. 34:9. 34:11. 34:13. 34:14. 34:23. 35:2. *nsf* **[af] takin** 37:17. *ns comm* **takin** 10:21. 11:2. *nsn* **[af] takit** 58:20. *dsm* **vir. in tak. ti turn** [läs **inni taknum**] 1:5. *npm* **tacnir** 12:3. 13:3. *npf* **[af] tacnar** 38:6. **[af] tacnir** [läs **af tacnar**] 37:23. *sup* **takit** 6:21. 39:24. 46:2. **takkit** [läs **takit**] 15:20. **[mis]takit** 48:27. 48:28. **[wiþr] takit** 9:19. **S.** *i* **taka** 61:3. 63:18. 65:1. 67:10. 67:16. 69:14. *3spk* **taki** 67:18. *3ppi* **taka** 69:13. *3sii* **tok [wiþr]** 65:12. *3sik* **toki [wiþr]** 66:22. *3pii* **tocu [wiþr]** 66:14. **toku** 68:11. **toku [wiþr]** 68:13. *ptc nsm* **[af] takin** 61:15.

nsf [af] **takin** 61: 4. 61: 11. *nsn* **takit** 59: 7. *npn* [af] **takin** 61: 7. 61: 12. **B.** *i* **taka** 8: 12. 8: 14. 9: 2. 9: 3. 9: 10. 47: 13. *2spi* **takir** 26 not 4. *3spi* **takir** 10 not 6. 51: 26. *3spk* **taki** 8: 2. 8: 15. 9: 5. 29 not 4. 51: 9. 53: 23. *ptc nsn* **takit** 51: 8. 52: 12. *npf* **tachnar** 37 not 9. *sup* **takit** 15 not 7.

***taki** *m.* löftesman, hos hvilken kaution deponerades. **B.** *gs* **taka** 8: 21.

tal *n.* tal, antal, röstöfvervikt. **A.** *ds* [**hafþa**] **tali** 30: 1. 32: 22. 32: 24. **tali** 59: 4. [**marca**] **tali** 56: 21.

-talan se **samtalan.**

***ta laut** *f.* jord [eg. betesmark] belägen invid väg. **A.** *ap* **talautir** 60: 16.

***tandr** *m.* tand. **A.** *gp* **tanna** 21: 18. *dp* **tannum** 21: 1. *ap* **tendr** 26: 12. 26: 17. **B.** *gp* **tanna** 22: 4. *ap* **tendir** 26 not 4. 26 not 4.

***tappa** *v. m. dat.* förlora. **A.** *3spk* **tappi** 40: 29.

***tassal**? spänne. **S.** *gp* **tassala** 61: 5.

tect *f.* tagande. Se **hesta tect, *intect.**

***telia** *v.* säga. **A.** *ptc nsn* **telt** 21: 3.

telgia *f.* skåra. **A.** *ns* **tielgia** [läs **telgia**] 25: 15. **B.** *ns* **telgia** 25 not 7.

***tia** *f.* tå. **B.** *ns* **thia** 24: 22.

til *prp.* till. **A.** *m. gen.* **til** 3: 11. 4: 10. 5: 14. 6: 2. 6: 4. 9: 26. 10: 6. 11: 15. 11: 20. 11: 21. 12: 1. 14: 17. 15: 19. 16: 17. 16: 19. 16: 21. 16: 22. 16: 27. 17: 28. 18: 10. 20: 15. 20: 23. 21: 2. 21: 15. 21: 19. 23: 6. 23: 17. 23: 23. 23: 23. 24: 9. 24: 12. 25: 15. 25: 21. 26: 6. 27: 1. 27: 3. 28: 4. 28: 21. 28: 23. 28: 26. 29: 14. 29: 18. 29: 21. 30: 23. 32: 9. 32: 15. 33: 2. 33: 24. 35: 7. 35: 16. 35: 23. 35: 34. 36: 21. 37: 23. 38: 4. 38: 13. 38: 14. 39: 2. 39: 4. 40: 21. 40: 27. 41: 3. 41: 19. 42: 6. 42: 19. 43: 3. 44: 4. 44: 21. 45: 5. 46: 3. 46: 3. 46: 17. 46: 17. 46: 18. 46: 23. 46: 24. 47: 3. 47: 8. 49: 19. 50: 23. 52: 29. 52: 30. 53: 14. 53: 14. 53: 15. 53: 19. 53: 20. 54: 2. 54: 2. 54: 8. 54: 13. 54: 28. 54: 28. 55: 19. 55: 20. 56: 9. 56: 21. 58: 7. *styr ett föreg. rel. pron* **til** 46: 16. *med oböjdt hufvudord* [jfr *Noreen* Aschw. Gr. § 399. 2 a, samt mina belägg för oböjda former af **half marc**] **til** 40: 30. 46: 25. 47: 1. 47: 4. 50: 25. **S.** *m. gen.* **til** 61: 3. 63: 9. 64: 5. 65: 8. 65: 14. 65: 19. 66: 16. 66: 23. 66: 24. 67: 2. 67: 4. 67: 7. 67: 10. 68: 10. 69: 2. *med oböjdt hufvudord* **til** 66: 26. 68: 3. **B.** *m. gen.* **til** 16 not 2. 22: 2. 22: 4. 31: 20. 51: 11. 51: 17. 52: 14. 59: 15. **till** 47: 25. *m. dat l. ack* **til** 9: 9. Se äfven **þar til, þar til et.**

til *adv. l. prp. utan hufvudord* till, därtill, dit. **A.** **til** 15: 18. 19: 5. 19: 5. 20: 6. 20: 9. 21: 14. 30: 8. 31: 23. 31: 24. 31: 25.

31:26. 32:23. 32:23. 38:9. 42:4. 42:28. 43:2. 44:19. **S. til** 59:20. 68:7. **B.** 9:12[1]. 22:7. 30:19. 51:5. 51:13. 52:4.

til auca *v.* tillöka, anskaffa nytt. Se **auca.**

til bieras *v.* belöpa sig till. Se **biera.**

til biþia *v.* bedja om något. Se **biþia.**

til briauta *v.* uppbryta. Se **briauta.**

til fyra *v. m. dat.* tillföra, gifva. Se **fyra.**

til ganga se **ganga.**

til handa *postp. m. dat.* till. Se **hand.**

til hoyra *v. m. dat.* tillhöra, tillkomma. Se **hoyra.**

til lata *v.* släppa till, lämna rum för. Se **lata.**

til nemna *v.* utse, utnämna. Se **nemna.**

***til quemd** f. ankomst, besök, visitation. **S.** *gs* **tilquemda** [**siþ**] 67:16.

til segia *v. m. dat.* säga till, anmäla. Se **segia.**

til schiauta *v.* hänskjuta. Se **schiauta.**

***til scura** *v.* bestämma, anvisa, disponera. **A.** *ptc nsm* **til scuraþr** 6:18. *nsn* **til scurat** 5:4. 17:3. **S.** *npf* **til scuraþar** 67:19.

til sykia *v.* fara till, besöka. Se **sykia.**

til þes et *konj.* till dess att. **A. til þes et** 12:1. 20:15. 41:3.

***til þrengia** *v.* tränga på, vara nöd på färde. **A.** *3spi* **til þrengr** [läs **þrengir?**] 10:1. 43:4.

tima *felskr.* **B.** 9:14.

timbr *n.* timmer. **A.** *as* **timbr** 42:18.

***timi** *m.* tid. **A.** *gs* **tima** 5:14. 54:14. *ds* **tima** 36:4. 46:20. **S.** *as* **tima** 62:20. 63:19. 65:23. 66:2. 66:8. 66:25. [**wintr**] **tima** 68:10.

tiu *num.* tio. **A. tiu** 13:27. 14:1. 19:15. **tiv** 20:1.

***tiugu** *num.* tjugu. **A. tiughu** 57:2. **S. tiughu** 64:17.

***tiundi** *num.* tionde. **A.** *asm* **tiunda** 11:21.

tiunt *f.* tionde. **A.** *ns* **tiunt** 5:11. 5:15. *ds* **tiunt** 1:3. 5:1. 5:20. *as* **tiunt** 5:3. 5:8. 5:16. 5:23. 6:1. 6:14. 6:19. 6:22. 17:1. [**corn**] **tiunt** 6:17. **?** **tiunt** 5:26.

tiunta *v.* gifva tionde. **A.** *i* **tiunta** 5:10.

tiþir *f. pl.* gudstjänst. **A.** *nom* **tiþir** 9:23. *ack* **tiþir** 5:2. 6:20. 9:21. 12:12. 17:1. **tiþr** [läs **tiþir**] 5:14.

tolf *num.* tolf. **A. tolf** 27 ggr. **þolff** [läs **tolf**] 58:18. **S. tolf** 6 ggr.

torfa *f.* torfva, en bit af hufvudsvålen jämte håret. **A.** *ns* **torfa** 27:14. **Bx.** *ns* **torfa** 27 not 2.

***torg** *n.* torg. **A.** *ds* **torghi** 10:10.

tro *f.* tro. **A.** *ds* **tro** 3:8. **S.** *ds* [**wan**]**tro** 63:23.

---

[1] **hanom** styres ej af **til** utan af **byta.** Jfr **androm** 9:13.

troa *v.* tro. **A.** *i* **troa** 3:4. **[mis]troa** 4:18. 40:2. *3spi* **[mis]tror** 43:13. **S.** *i* **troa** 69:11. *3pii* **troþu** 63:20.

troysta *v. m. dat.* förlita sig på. **A.** *i* **[vm] troysta** 15:2.

***troþur** *f. pl.* gärdsle. **A.** *ack* **troþr** [läs **troþur**] 38:25.

***trygguar, *tryggiar** *f. pl.* fördrag. Se ***lyctrygguar.**

***tuair** *num.* två. **A.** *nm* **tueir** 11:18. 18:12. 21:10. 21:16. 32:4. 37:16. 38:23. 48:6. 48:8. **tuer** 13:22. *nf* **tuar** 27:11. 38:17. *gen* **tyggia** 27:3. 50:22. 53:20. 54:2. *dat* **tueim** 22:15. 23:25. 24:7. 26:11. 26:14. 27:16. 28:21. 28:22. 41:18. 50:20. 54:23. **tuem** 6:7. 21:19. 22:12. 23:10. 24:11. 24:14. *am* **tua** 26:14. 26:15. 26:19. 26:20. 26:21. 26:23. 26:24. 30:9. 33:26. 34:3. 37:21. 50:20. **tva** 39:12. *af* **tuar** 3:16. 20:8. 23:18. 24:5. 42:14. 49:9. 54:26. *an* **tu** 27:8. 28:18. 28:20. 38:24. 39:7. 54:20. **S.** *nf* **tuar** 61:8. *nn* **tu** 62:7. *dat* **tueim** 59:9. *am* **tua** 65:11. **B.** *nm* **tweir** 8:19. *dat* **tweim** 22:4. *am* **twa** 26 not 4. 26 not 4. *an* **thu** 27 not 2. **Bx.** *dat* **twaim** 26 not 4.

***tug** *n.* tåg, rep. **A.** *ds* **tughi** 10:18.

***tui bytr** *adj.* [*ptc.*] betalt med dubbla böter. **S.** *asn* **tui byt** 60:8.

***tuldr** *m.* tull. **S.** *as* **tull** 64:21.

tunga *f.* tunga. **A.** *ns* **tunga** 25:6.

***tuppr** *m.* kvinnomössa. **A.** *as* **tupp** 36:12.

tyggia se ***tuair.**

***tycr** *adj.* som kan tagas, förverkad, förbruten. **A.** *nsf* **tyc** 10:18. *nsn* **tyct** 10:22. 39:22.

U. V. W.

***vagli** *m.* vagel. **A.** *ds* **vagla** 26:3.

***vagn** *m.* vagn. **A.** *ds* **vagni** 9:24. **wagni** 37:16. *as* **wagn** 42:10.

***vagnikil** *m.* [*Bugge* N. T. f. Fil. N. R. III s. 272] vagnåkare. Så kallades de, som åkande deltogo i ett bröllopståg [och medförde brudens hemgift]. **A.** *gp* **wagniola** 37:15. **S.** *dp* **wagniclum** 60:5. **B.** *dp* **wagniklom** 38 not 1.

vagst se ***a vaxtr.**

***vaita** *v.* göra, gifva, tillfoga, bereda. **A.** *i* **veita** 5:5. 22:22. *2spi* **vaitr** [läs **vaitir**] 14:25. 14:26. **veitr** [läs **vaitir**] 15:6. 15:9. *3spi* **vaitir** 21:16. **S.** *i* **waita** 64:24. **B.** *2spi* **weitir** 14 not 7. 15 not 1. **weitir** 14 not 5.

***vaizla** *f.* gästabud. **A.** *gs* **waizlur** [ols] 38:4.

wal se **vald.**

***Valborga messa** *f.* Valborgsmässa. Se **messa.**

vald *n.* våld, makt, rättighet. **A.** *ds* **valdi** 35:9. *as* **vald**

28:16. 28:17. [sielfs]vald 16:16. [sielfs] wald 33:5. 37:24. wal 10:6. S. *ds* waldi 69:19. *as* wal 68:19. B. *as* wald 10 not 4.

***valda** *v. m. dat.* råda öfver, vålla, vara skulden till. A. *3spk* valdi 11:15. waldi 11:19. *ptc nsm* valdandi 20:12. *asm* [alz]valdanda 3:5. B. *3spi* waldir 51:16.

van se **lit van.**

vandreþi *n.* vansklighet, fara. A. *as* vandreþi 16:13.

***vani** *m.* vana. A. *as* wana 54:5. 54:14.

vantro *f.* vantro. Se **tro.**

vapn *n.* vapen. A. *ds* vapni 24:17. *dp* wapnum 57:3. *ap* [fulc] vapn 33:1.

***var** *pron. poss. 1 pers. pl.* vår. A. *nsf* or 3:10. *dsm* orum 3:7. 3:10. *dsf* vari 3:8. *dsn* oru 3:8. 3:14. *dpn* orum 3:3. S. *dsn* waru 63:19.

***vara** *f.* vara. A. *ds* varu 10:11.

***vara** *v.* tillsäga, åtvarna. B. *ptc nsm* waradir 21:22.

vara se **vera.**

***var friþr** *m.* vårfred. Se **friþr.**

vargr se **easna vargr.**

***vari** se ***lic vari.**

***varmbr** *adj.* varm. A. *asn* varmt 25:23.

***varnaþr** *m.* vård, myndling. A. *ds* varnaþi 49:14. *as* varnaþ 35:6.

varst *f.* jord, mark [egentligen: inhägnad? Se *Säve* XXIX]. A. *ds* varst 60:12. *as* varst 60:13.

varþa *v. m. dat.* vårda, ansvara för, åsyfta. A. *i* varþa 28:4. 40:10. *2spi* varþar 21:3. 42:28. *3spi* varþar 20:25. 21:6. 21:7. 40:11. 42:24. 42:26. 45:9. 49:3. 49:10. varþr [läs varþar] 20:18. *3ppi* varþa 13:23. *3spk* varþi 41:1. 60:23. *2simperat* warþa 42:16. B. *i* warda 47:23. *3spi* wardar 21:20. 22:2. 47:24. 47:25. *3spk* wardi 20 not 6.

varþa se **verþa.**

***varþa[r] laus** *adj.* utan omvårdnad, vårdslös. Se **laus.**

***varþ penningar** *m. pl.* vaktpenningar [en årlig skatt, som erlades af alla vapenföra män]. A. *ack* warþ penninga 57:4.

***varþr** *m.* vård, vakt. A. *ds* warþi 2:10. 57:1. *as* uarþ 57:2.

***vatn** *n.* vattendrag. S. *ds* watni 63:7.

***vatu banda** *f.* provisorisk fredskrets, dragen af dråpare omedelbart efter det dråpet skett. A. *as* vatu bandu 16:14.

***vaxtr** se ***a vaxtr.**

***vaþi** *m.* våda, fara, skada vållad af våda. A. *ds* vaþa 36:13. waþa 22:23. *as* waþa 42:29. S. *as* waþa 64:11.

***vega** *v.* dräpa. A. *ptc nsm* vengin [läs vegin] 13:2. *nsf*

vegin 19:2. **B.** *i* **wega** 8:13. **wegha** 8:5. *ptc nsm* **wegin** 13 not 2. 13 not 3.

***vega** *v.* lyfta [*m. dat.*], väga. **A.** *3spk* **veghi** 49:8. *ptc asn* **vegit** 24:18.

vegg se **bac vegg.**

wegi *felskr.* se ***vig.**

vegr *m.* väg, sida. **A.** *as* **veg** 16:6. 60:23. [**far**]**weg** 60:19. [**far**]**ueg** 60:22. [**far**]**vegh** 60:12. *dp* [**far**]**vegum** 1:15. [**far**]**weghum** 60:9. *ap* [**far**]**wegi** 60:10. **S.** *ns* **wegr** 66:25. *as* **wegin** 65:4. **B.** *as* **wegh** 16 not 2. Se äfven ***Norvegr, *veg þueri.**

vegsl *f.* flykt. **A.** *gs* **vegsl** [B. **wegls**] 18:25.

***veg þueri** *m.* vägspärrning. **A.** *as* **vegþuera** 28:13.

veita se ***vaita.**

vecki *felskr.* se **reckia.**

vel *adv.* väl. Se **iem vel.**

***vela** *v.* träffa anstalter. **A.** *3ppi* **uela** [**vm**] 18:12.

***venda** *v.* vända; ***venda vm** tvinga att vända om. **A.** *3spi* **vendir** [**vm**] 28:14.

vengi *n.* kudde. **A.** *as* **vengi** 33:2. *np* [**raiþ**]**wengi** 38:10.

***venia** *v.* vänja. **S.** *3piip* **wendus** 67:1.

***vensl** *f.* misstanke, obevisad beskyllning. **A.** *ns* **venzl** 7:9. **B.** *ns* **wesl** [läs **wensl**] 51:13.

ver *f.* läpp. **A.** *as* **ver** 23:24. **B.** *as* **wer** 23 not 7.

ver *adv. komp.* värre. **B.** **wer** 47:16. Jfr **verra.**

vera *v.* vara; **vera til** vara till, vara i behåll. **A.** *i* **vera** 10:6. 12:16. 16:17. 17:20. 25:9. 29:14. 32:28. 33:7. **vara** 4:17. 17:21. **wara** 25:20. 40:23. 49:6. *3spi* **ir** 123 ggr. **ier** 77 ggr. *3ppi* **iru** 67 ggr. **ieru** 13:7. *3spk* **sei** 3:10. 3:10. 5:11. 5:23. 11:14. 14:8. 14:15. 17:12. 17:19. 24:15. 27:13. 30:7. 34:5. 34:11. 34:23. 39:19. 39:22. 40:8. 41:13. 41:17. 42:14. 44:19. 46:26. 47:1. 50:24. 55:5. **vari** 19:20. 32:11. 32:12. 46:19. 55:23. **wari** 40:5. 42:5. 42:7. 55:22. 57:7. 57:9. 57:20. 58:20. **veri** 18:8. *3ppk* **sein** 18:12. 19:8. 28:9. 29:15. 43:12. 49:7. 59:5. **varin** 32:8. 32:13. 46:11. *2sii* **wast** 48:23. *3sii* **var** 4:16. 5:4. 6:18. 10:14. 21:3. 22:16. 33:27. **war** 4:20. 10:14. 17:3. 27:18. 30:11. 33:18. 33:27. 42:16. 50:6. *3pii* **varu** 4:20. 36:24. **waru** 17:23. 22:15. **warv** 50:9. *3sik* **vari** 3:17. 6:9. 6:13. 19:4. 20:11. 22:14. 22:16. 22:18. 34:2. 35:21. **wari** 17:25. *sup* **verit** 22:10. **varit** 18:23. **S.** *i* **wara** 61:9. 63:14. 68:17. 69:3. *3spi* **ir** 62:12. 63:17. 68:18. 69:13. **ier** 59:6. 59:8. 59:9. 61:2. 61:4. 61:7. 61:8. 61:10. 61:15. 61:16. 64:15. 68:11. 69:10. *3ppi* **iru** 61:6. 67:13. 67:19. 69:22. **ieru** 60:2. 61:12. *3spk* **sei** 68:7. *3sii* **war** 59:7. 62:3. 62:4. 64:4. 64:12. 65:23. 65:27. 66:5. 66:7. 66:11. 66:18. 66:25. 67:3. 68:23.

3pii **waru** 65:16. *3sik* **wari** 63:11. 63:14. *3pik* **warin** 62:9. **B.** *i* **wara** 52:21. *3spi* **ir** 21:24 [se not 9]. **ier** 36 ggr. **er** 52:5. [8:6 utgår] *3ppi* **ieru** 59:15. *3spk* **si** 8:11. 8:16. 9:6. *3sii* **war** 9:13. 51:3. 51:7. 52:12. *3sik* **wari** 9:11. 51:7. 52:10. **Bx.** *3spi* **ier** 26 not 4. 27 not 2. 27 not 2. 27 not 2. *3ppi* **iru** 27 not 2. 29 not 2.

vereldi *n.* mansbot. **A.** *ns* **vereldi** 19:13. 19:15. 19:16. *gs* **wereldis** 50:23. *ds* **vereldi** 14:3. 19:10. 19:18. 19:19. 19:20. 19:21. 21:11. 22:11. 22:24. 32:12. 35:11. 35:32. 36:8. 44:7. **wereldi** 19:11. 19:22. 50:14. 56:13. *as* **vereldi** 17:21. 17:26. 17:28. 18:7. 18:21. 18:25. 18:28. 20:13. 21:12. 36:9. **wereldi** 15:7. *np* **vereldi** 19:12. 19:23. *dp* **vereldum** 20:2. **wereldum** 1:15. 1:16. **S.** *ap* **wereldi** 64:11. **B.** *ns* **werildi** 8:24. *gs* **werildis** 22:2. *ds* **werildi** 1 not 5. 8:18.

verelz maþr *m.* lekman. **A.** *ns* **verelz maþr** 11:20.

veria *v. m. ack.* skydda, försvara [särskildt inför rätta], besitta; *m. dat.* hålla tillbaka; **verias** *m. dat.* skydda sig mot. **A.** *i* **veria** 25:4. *2spip* **vers** 27:2. *3spip* **vers** 25:22. 28:12. 35:27. 36:2. *3ppi* **veria** 45:8. *3spk* **veri** 34:17. *3spkp* **veris** 7:12. *ptc nsm* **verþr** 50:5. *asn* **vert** 36:8. **B.** *ip* **werias** 25 not 3. *3spip* **wers** 7 not 5.

werildi se **vereldi.**

verc *n.* verk, gärning, arbete. **A.** *ns* **werc** 10:23. *ds* **verki** 10:21. 11:2. *as* **werc** 9:20. [**dags**] **uerk** 57:14. *np* [**handa**] **verc** 3:18. *dp* **vercum** 45:9. Jfr ***dags verki**, ***verc hailigr.**

***verkia** *v.* värka. **B.** *3spi* **werkir** 47:25.

***verc hailigr** *adj.* helgad till hvila från arbete. Se ***hailigr.**

verra *adv. komp.* värre. **B.** **werra** 8:2. Jfr **ver** *adv.*

verri *adj. komp.* sämre. **A.** *nsm* **verri** 41:6.

***verþ** *n.* värde, köpeskilling. **A.** *ds* **verþi** 44:4. **B.** *as* **werd** 47:12. 47:22. 47:28.

verþa *v.* varda, blifva, ske, inträffa, skola. **A.** *i* **verþa** 46:22. **uerþa** 59:3. *2spi* **verþr** 42:21. 48:23. *3spi* **verþr** 3:14. 3:18. 3:25. 4:5. 4:23. 7:3. 10:20. 11:1. 11:6. 13:2. 13:6. 15:10. 17:14. 19:1. 19:2. 20:22. 21:9. 21:13. 22:23. 23:9. 25:6. 25:8. 26:7. 26:9. 26:11. 28:2. 28:3. 29:14. 33:14. 33:18. 33:23. 33:24. 34:14. 34:22. 35:16. 35:27. 37:11. 45:6. 50:17. 52:28. 55:5. **uerþr** 4:1. 4:6. 4:21. 28:5. 31:1. 34:9. 34:12. 35:2. 35:30. **uerþr** [af yngre hand ändradt till **vard*i*r**] 23:21. **varþr** 11:11. *3ppi* **varþa** 32:7. 58:12. **warþa** 18:21. 33:6. 58:15. *3spk* **verþi** 10:1. 10:3. 12:21. 13:25. 14:27. 44:7. *3ppk* **verþin** 29:21. **S.** *i* **warþa** 62:13. 67:23. 68:5. 69:4. *3spi* **varþr** 68:2. **warþr** 69:18.

3sii **warþ** 66:19. *3pii* **orþu** 66:16. **B.** *3spi* **wardir** 8:24. 9:15. 21:22. 47:26. 52:6. 52:18. *3ppi* **warda** 21:25. 25 not 7.

***-verþa** se ***anduerþa.**

***verþr** *adj.* värd. **A.** *nsm* **[o haiþ] verþi** 37:9. *komp dsm* **[sue] verþari** 21:9. *komp adv* **[sue]uerþari** 28:25. **B.** *nsm* **werdir** 22:1. *nsf* **wird [läs werd]** 21:25. *nsn* **wert** 21:21.

***-verþr** se ***anduerþr.**

***vetr** se ***friþ vetr.**

veþ *n. pl.* pant. **A.** *dat* **weþium** 2:4. **ueþium** 46:1. *ack* **veþ** 40:28. 46:2.

veþur *m.* vädur. **A.** *ns* **veþur** 54:12. **weþur** 54:8. *ds* **veþuri** 2:1. 2:17. **weþuri** 54:7. 54:11. **S.** *ap* **weþru** 65:9.

vfan *prp. m. ack. l. gen.* ofvanför, emot. **A. vfan** 37:7. **S. vfan** 62:23. 68:15.

vfan a *prp. m. ack.* emot. **S. vfan a** 68:14.

vi *n.* heligt ställe. **A.** *ap* **vi** 7:2. **S.** *ap* **wi** 63:21.

Vi *n.* den fordom heliga plats, där Visby nu står. **S.** *ds* **wi** 65:23. 66:4.

***vig** *n.* strid. **A.** *ds* **vigi** 32:6. **B.** *ds* **wegi [läs wigi]** 32 not 3.

***vigia** *v.* inviga, ordinera. **A.** *ptc nsf* **vigþ** 5:27. **S.** *ip* **wigias** 67:13. 67:14. *3pii* **wigþu** 66:26. *ptc npn* **[o] wigþ** 67:13. **B.** *ptc nsm* **wigdir** 9:9.

vig niauri *m.* testikel. **A.** *ns* **vig niauri** 25:10.

vigsl *f.* invigning. **A.** *dp* **wigslum** 6:9. 13:18. *ap* **wigslir** 6:5. 13:18. **S.** *ds* **[alteris] wigsl** 67:12. **[kirchiu] wigsl** 67:11. *gp* **[kirchiu] wigsla** 67:10.

vica *f.* vecka. **A.** *ns* **[helghudaga] vica** 12:4. **[pasca] vica** 12:3. *ds* **[pascha] wicu** 57:4. *np* **wicur** 12:3. **S.** *ds* **wicu** 69:5. *as* **wiku** 68:24. *gp* **wichna** 68:20.

***vili** *m.* vilja. **A.** *ds* **vilia** 3:9. **wilia** 37:22. 45:12. *as* **vilia** 47:9. **S.** *ds* **[sielfs] wilia** 66:15. **B.** *as* **wilia** 8:13.

vilia *v.* vilja. **A.** *3spi* **vil** 4:10. 23:16. 35:18. 41:4. **vill** 5:24. 34:7. 35:5. 45:13. 45:18. **wil** 10:4. 10:6. 11:20. 17:6. 17:14. 17:16. 17:18. 17:18. 17:26. 18:8. 18:9. 18:11. 21:7. 31:18. 31:19. 34:7. 37:2. 37:22. 37:26. 38:6. 38:13. 39:5. 40:2. 40:23. 44:15. 45:16. 47:2. 49:20. 50:12. 54:16. 58:21. **will** 16:3. 47:6. 49:15. 49:21. *3ppi* **vilia** 4:18. 6:8. 35:25. **uilia** 4:12. **wilia** 18:16. 29:13. 32:27. 33:6. 44:2. 55:8. 55:11. 60:16. *3spk* **vili** 36:9. **wili** 45:12. 48:18. *3sii* **vildi** 5:16. **S.** *3spi* **wil** 69:11. *2ppi* **wilin** 64:10. 65:26. *3ppi* **wilia** 68:19. 69:15. *3sii* **wildi** 63:1. 63:12. 65:22. 65:24. *3sik* **wildi** 67:6. *3pii* **wildu** 62:23. *ptc npm* **[sielfs] wiliandi** 64:19. **B.** *2spi* **wil[tu]** 47:19. *3spi* **wil** 8:12. 8:15. 8:20. 8:20. 9:3. 9:3. 9:5. 9:6.

18:15. 22:3. 47:13. 47:14. 59:16. **will** 8:14. 51:20. *1sii* **wildi** 9:10. 9:11. *3sii* **wildi** 8:23.

vinna *v.* göra, förmå, gitta; **vinna at** räcka till. **A.** *3spi* **vindr** 7:15. 20:12. 20:14. 24:17. 33:22. 50:10. 53:5. **vindir** [läs **vindr**] 36:7. **vindr** [**at**] 8:9. 45:27. **uindr** 4:3. *3ppi* **vinna** 7:7. 7:11. 43:14. *3spk* **vinni** 18:28. 20:10. **B.** *3spi* **windir** 51:23.

vintr se **vittr.**

***vintr timi** *m.* vintertid. **S.** *as* **wintr tima** 68:9.

vir *1 pers. pron. pl.* vi. **A.** *nom* **vir** 3:7. 3:8. **wir** 3:3. *dat* **os** 3:6.

wird *felskr.* se ***verþr.**

virki *n.* virke. **A.** *as* **virki** 42:18.

virþa *v.* värdera, utmäta. **A.** *i* **wirþa** 14:13. 46:27. 53:16. 54:25. *3ppk* **wirþin** 14:17. 46:4. 53:22. **S.** *3ppkp* **wirþins** 60:1. **B.** *i* **wirda** 59:16.

visa *v. m. dat.* visa, påvisa, skylla ngt *[dat]* på [**a** *m. ack.*], befalla. **A.** *i* **wisa** 40:16. *3spi* **wisar** 56:14. **S.** *i* **wisa** 63:12.

***Visbyr** *m.* Visby. **A.** *gs* **wisbyar** 54:28.

vist *f.* mat. **S.** *ds* **wist** 68:20.

vita *v.* veta. **A.** *i* **vita** 3:14. *3sii* **wissi** 50:6. **S.** *2ppi* **witin** 64:9. *3ppi* **wita** 68:1.

vita *v.* bevisa, styrka, tillvita, beskylla; **a vita** anklaga. **A.** *i* **vita** 6:7. 60:12. 60:14. 60:15. *3spi* **vitr** 3:26. *3spk* **viti** 17:24. 19:4. 19:5. 22:17. 25:20. 26:1. 26:5. 42:22. **witi** 36:22. *3ppk* **vitin** 39:24. *ptc nsm* [**a**] **vittr** 10:3. [**o**] **wittr** 10:6. **B.** *i* **wita** 51:6.

viti se **a viti.**

vitna *v.* vittna, bevisa. **A.** *i* **vitna** 39:5. **witna** 39:16. *3ppk* **uitnin** 39:9. **B.** *i* **witna** 52:22. *3spk* **witni** 39 not 6.

vitna se **hurvitna.**

vitni *n.* vittnesbörd, bevisning, vittne. **A.** *gs* **witnis** [**cunur**] 3:16. **uitnis** [**cunur**] 4:19. *as* **vitni** 3:23. 6:12. 6:13. 28:8. [**niþia**] **vitni** 39:7. 39:10. *np* **vitni** 7:4. 39:6. *dp* **vitnum** 20:18. 22:15. 23:12. 23:23. 25:21. 26:6. 28:11. 36:5. 36:15. 40:20. 40:22. 41:4. **witnum** 34:18. 41:10. 43:10. 54:16. 54:18. **viþnum** [läs **vitnum**] 22:12. *ap* **vitni** 39:7. **witni** 23:10. 38:24. **B.** *dp* **witnom** 22 not 1. Jfr **ligs vitni, ortar vitni.**

vitnis cuna *f.* vittneskvinna [som är tillstädes vid ett barns födelse]. Se **cuna.**

vitorþ *n.* bevisningsrätt, rättighet. **A.** *ns* **vitorþ** 34:2. *as* **vitorþ** 17:22. 25:22. 27:1. 27:2. 28:10. 28:12. 29:5. 34:4. 36:5. **witorþ** 34:4. 35:26. 44:20. **uitorþ** 39:2. **witorþr** [läs **vitorþ**] 36:15. **B.** *as* **witord** 36 not 5. 47:18. 47:21. 48:2.

vitr se **o queþins vitr, hurvitna.**

***vitra** *v.* bevisa. **A.** *3spk* **vitri** 32: 16.

vittr *m.* vinter, år. **A.** *np* **uintr** 6: 11. *gp* **vittra** 20: 21. *ap* **vintr** 11: 4. 39: 8. **vintir** [läs **vintr**] 4: 25. **vintra** [B. **wintir**] 21: 5. 22: 22. **S.** *as* **wittr** 68: 16. Jfr **vintr timi.**

viþari *adv. komp.* vidare, längre. **A. wiþari** 10: 4.

***viþr** *m.* ved. **A.** *as* **wiþ** 38: 24. 42: 17.

viþr *prp. m. ack.* vid, hos, till, mot, med, från, af. **A. viþr** 4: 7. 7: 7. 10: 4. 11: 8. 17: 29. 21: 2. 21: 8. 28: 18. 29: 9. 32: 11. 33: 11. 33: 12. 33: 16. 34: 20. 34: 29. 36: 7. 40: 6. 40: 8. 46: 12. **wiþr** 14: 3. 15: 6. 32: 20. 32: 25. 35: 1. 39: 20. 39: 20. 40: 6. 40: 9. 42: 5. 48: 24. 49: 5. 55: 22. 57: 7. 58: 21. **uiþr** 5: 22. **viþir** [läs **viþr**] 11: 13. **S. wiþr** 61: 16. 63: 4. 64: 7. 64: 14. 67: 1. **B. widir** 8: 13. 57 not 10. 59: 11. 59: 12. Se äfven **ganga viþr** [*m. dat.*], **het[t]a viþr** [*m. dat.*], **liggia viþr** [*m. dat.*], **lita viþr** [*m. ack.*], **sia viþr** [*m. dat.*], **þorfa viþr** [*m. gen. l. ack.*].

viþr *adv.* tillstädes, närvarande, därvid, därtill, därom, därmed. **A. viþr** 22: 12. 22: 14. 33: 26. 34: 17. 35: 21. 40: 23. 49: 21. 50: 9. **wiþr** 25: 7. 43: 12. **B. widir** 47: 14.

viþr atta *f.* strid, tvist. **S.** *ns* **wiþratta** 63: 15.

viþr cuma *v.* förmå. Se **cuma.**

viþr lag *n. pl.* plikt [jfr **liggia viþr**], vederlag, ersättning. Så kallades en summa af sex öre, som måste erläggas, innan man fick pina en annans träl på blotta misstankar om stöld. **B.** *ack* **widir lagh** 51: 10. **wider lagh** 51: 14.

viþr taca *v. m. dat.* mottaga, öfvertaga, åtaga sig, antaga. Se **taca** samt **A.** — **wiþr** 34: 7. **S.** — **wiþir** [läs **wiþr**] 68: 12.

ulu se ***sculu.**

vm *prp. m. ack.* omkring, öfver, om, angående, i afseende å, i [67: 16]; [vid tidsbestämningar] om, på, under, vid, efter; *adv.* om, omkring, därom, därför, därtill. **A.** *prp* **vm** 9: 24. 10: 21. 11: 2. 12: 1. 14: 1. 15: 19. 16: 3. 16: 8. 16: 8. 16: 15. 17: 12. 17: 24. 17: 28. 18: 5. 21: 6. 22: 21. 30: 24. 31: 15. 31: 20. 31: 21. 33: 20. 35: 23. 35: 34. 36: 10. 36: 11. 37: 1. 37: 3. 37: 4. 37: 5. 37: 5. 37: 15. 37: 21. 38: 12. 38: 16. 38: 23. 39: 6. 39: 7. 40: 1. 40: 3. 41: 16. 43: 10. 46: 11. 46: 19. 46: 24. 47: 1. 47: 5. 47: 7. 48: 5. 48: 7. 48: 12. 49: 9. [50: 1 **vm** styr ett föreg. rel. pron.]. 50: 19. 52: 26. 54: 3. 54: 20. 54: 24. 55: 14. 55: 19. 56: 16. 58: 13. 58: 15. 60: 10. **um** 5: 12. 6: 6. 9: 20. 9: 22. 11: 25. 49: 2. 53: 21. 57: 13. *adv* **vm** 10: 3. 10: 16. 28: 14. 33: 5. 36: 15. 37: 24. 55: 12. **um** 3: 23. 4: 18. 5: 7. 6: 6. **S.** *prp* **vm** 59: 7. 59: 18. 63: 10. 63: 16. 64: 15. 66: 1. 66: 8. 66: 25. 67: 8. 67: 9. 67: 16. 68: 9. 69: 20. **um** 59: 24. 61: 2. 62: 20. *adv* **vm** 68: 19. 68: 25. **B.** *prp* **vm** 22: 2. 47: 12. 59: 14. 59: 17. **wm** 18 not 1. **om** 47: 24. *adv* **vm** 48: 1. Se äfven **vtan vm.**

umbla se ***humbli.**

vm buþ *n.* uppdrag, ombud. **A.** *ns* **vmbuþ** 44:18. *as* **vmbuþ** 44:27.

vm cring se **cring vm.**

vm siþir *adv.* omsider. **S. vm siþir** 63:15.

vm troysta = **troysta.**

vm vela = **vela.**

vndan *adv.* undan, bort, ut. **A. vndan** 33:15. 33:21. 33:23.

vndir *prp. m. dat. l. ack.* under, *m. ack.* till; *adv.* därunder. **A.** *prp. m. ack.* **vndir** 11:19. 30:9. 30:10. 30:11. *adv.* **vndir** 42:2. **S.** *prp. m. ack.* **vndir** 64:19. **B.** *prp. m. dat.* **vndir** 51:8. 52:12.

vngr *adj.* ung; **vngi maþr** brudgummen. **A.** *nsm* **vngr** 18:22. **vngi** 37:17. 37:18. *asm* **vngan** 18:17. 29:17. *npm* **vngir** 29:7. *superl gsm* **yngsta** 29:17. *asm* **yngsta** 29:9. **S.** *superl nsm* **yngsti** 62:18. **B.** *asm* **vngan** 18:15.

***vnna** *v.* unna, beskära. **A.** *3spk* **unni** 3:6.

vpp *adv.* upp, fram. **A. upp** 3:20. 3:25. 4:3. 4:5. 7:12. 7:14. 42:11. 46:13. **S. vpp** 63:7. 63:8. **wp** 65:25. Se äfven **haita, cuma, *ryma, *taca.**

***vpp dryckia** *f.* dryckenskap. **A.** *ds* **vpp dryckiu** 53:2.

***vpp gangr** *m.* uppgång. **A.** *as* **vpp gang** 14:2.

vpp haf *n.* begynnelse. **A.** *ns* **upp haf** 3:3.

***vpp haizlu soyþr** *m.* kreatur, som förts till tinget för efterlysande af rätte ägaren. **A.** *dp* **upp hailzlu** [**B. heislu,** läs **haizlu**] **soyþum** 55:2.

vpp heldi *n.* uppehälle. **A.** *gs* **wp heldis** 38:14. *ds* **vppheldi** 30:23.

vppi *adv.* uppe, upp. **A. vppi** 24:18. 28:11. **uppi** 28:7. **S. uppi** 62:4. 66:12. **B. vppi** 26 not 4. Se äfven **halda.**

***Vpsalir** *m. pl.* Upsala. **S.** *gen* **upsala** 65:3.

***vstr** *m.* ost. **A.** *dp* **vstum** 10:8.

vt *adv.* ut, till ända. **A. vt** 16:2. 17:16. 44:8. **ut** 3:14. 17:11. 25:2. 25:6. 31:14. 33:7. 33:9. 40:26. 41:5. **ut oc ut** [från den första till den sista] 26:18. **S. vt** 69:20. 69:22. 69:22. **ut** 69:1. **B. wt** 47:20. Se äfven ***vt gift, vt lendis, vt lendingr, vt retta.**

vtan *prp. m. gen.* utanför, utom; *prp. m. ack.* utan. **A.** *m. gen.* **vtan** 40:4. 43:17. 43:25. *m. ack.* **vtan** 23:12. 35:7. 35:10. 40:4. 43:5. 46:27. 47:9. 57:6. 57:9. 57:24. **S.** *m. gen.* [hufvudordet utelämnadt] **vtan** 59:20. *m. ack.* **vtan** 64:21. 66:15. **B.** *m. gen.* [hufvudordet utelämnadt] **vtan** 8:7. Se äfven **firir vtan.**

vtan *konj.* utan, utom, utan att, med mindre, utom att. **A. vtan** 9:21. 10:11. 14:8. 14:15. 19:15. 20:25. 25:13. 27:5. 33:24. 34:11. 38:6. 39:19. 39:22. 40:8. 40:15. 40:17. 41:17.

43: 2. 43: 9. 44: 12. 44: 27. 45: 21. 48: 17. 54: 28. 55: 4. 58: 3. **S vtan** 61: 4. 61: 11. 63: 2. 63: 4. 63: 7. 65: 22. 68: 7. 69: 8. 69: 10. 69: 17. 69: 20. **B. vtan** 9: 3. 9: 15. 47: 14. 51: 13. 52: 4. 59: 16. 61 not 8. Se äfven **firi vtan.**

vtan menn *m. pl.* obefryndade personer. Se **maþr.**

vtan vm *adv.* utanför, rundtomkring. **A. vtan vm** 39: 10.

vtan þi at ains et *konj.* utom i det fall att. **A. vtan þi at ains et** 3: 21. 9: 27. 11: 22. 12: 21. 18: 27. 32: 15. 42: 25. 44: 18. 48: 26. **vtan þy at ains et** 13: 24. 14: 27. **vtan þy at ains ai** [**ai** utgår] **et** 29: 17. **vtan þi ains et** [B har **at fför ains**] 44: 6. 45: 11. **vtan þi at ains at** 36: 8. **B. vtan thi at eyns at** 8: 1. 52: 9. Jfr. **þi at ains et.**

***vt gift** *f.* utgift. **S.** *ap* **utgiftir** 64: 21.

vti *adv.* ute, förliden. **A. vti** 16: 16. 55: 27. **uti** 24: 24. 49: 4. 49: 11.

vt lendingr *m.* utlänning [icke-gotlänning]. **A.** *ns* **ut lendingr** 44: 26.

vt lendis *adv.* utomlands. **A. ut lendis** 16: 17.

vt liþin *adj. [ptc.]* förliden. **B.** *nsf* **wt lidin** 47: 20.

vt retta *v.* utkräfva, uttaga, undantaga. **A.** *i* **vtretta** 17: 28. **Bx.** *ptc npm* **ut rettadir** 29 not 2.

vxi *m.* oxe, tjur. **A.** *ns* **vxi** 20: 21. **uxi** 41: 13. 41: 15. *ds* **uksa** 2: 7. *as* **vxa** 14: 14. 48: 4. **uxa** 48: 5. *gp* **yxna** 9: 25.

Y.

yfir *prp. m. ack.* öfver; *adv.* öfver, därmed [35: 26]. **A.** *prp* **yfir** 23: 28. 24: 2. 60: 19. 60: 22. **ifir** 24: 10. *adv* **yfir** 41: 14. 42: 1. 53: 17. 53: 23. **ifir** 35: 26. **S.** *prp* **yfir** 59: 23. 65: 2. 69: 8. *adv* **yfir** 68: 6. 68: 8. Se äfven **ifir cleþi.**

yfir hor *n.* dubbelt hor. Se **hor.**

***yfri** *adj. komp.* öfre, senare. **A.** *gsf* **yfru** 58: 7. *apm* **yfru** 26: 13. *superl gsm* **yfrsta** 41: 19. *asm* **yfrsta** 42: 11.

ymil ? hviskning, rykte. **A.** *as* **ymil** 34: 1.

***ymis** *adj.* [turvis] någon. **A.** *npm* **ymsir** 44: 11.

yngsti se **vngr.**

***ypa** *v.* ropa. **A.** *sup* **ypt** 49: 14.

***ypin** *adj.* öppen. **A.** *nsn* **ypit** 23: 26. 42: 17. *dsn* **ypnu** 28: 4. *asf* **ypna** 60: 12 [B har **a ypna**]. 60: 13. 60: 14. 60: 16. *dpn* **ypnu** 42: 26. **S.** *nsn* **vpit** [af yngre hand ändr. från **ypit**] 69: 25.

yr *prp. m. dat.* ur; *adv.* ut, däraf. **A.** *prp* **yr** 6: 16. 12: 15. 16: 24. 18: 23. 26: 2. 26: 12. 29: 3. 30: 26. 36: 23. 49: 14. 56: 3. [styr ett föreg. relativ pron.] 30: 10. *adv* **yr** 13: 9. 42: 6. **S.** *prp* **yr** 62: 10. **B.** *prp* **yr** 26 not 4. 52: 8.

yrkia *v.* arbeta, göra åverkan. **A.** *i* **yrkia** 39:21. *3ppk* **yrkin** 11:3. *sup* **ort** 20:17.

***yx** *f.* yxa. **A.** *gs* **yxar** 12:7. 13:10. 13:14. 14:25. 15:8. **S.** *as* **[braiþ]yxi** 65:11.

yxna se **vxi.**

Þ.

þa *adv.* då, [som inledning till en eftersats] så. **A. þa** 389 ggr. **S. þa** 42 ggr. **B. tha** 30 ggr. **ta** 23 ggr. **Bx. tha** 27 not 2. **da** 25 not 7.

þa en *konj.* då, när, men om, om. **A. þa en** 161 ggr. **þa enn** 18:23. 18:26. **þa hen** [B. **en**] 4:10. **þa** [läs **þa en**] 4:1. **þan** 33:27. **þann** 3:15. **S. þa en** 64:8. 67:13. 68:20. 68:25. 69:4. 69:6. **þan** 69:22. **B. tha en** 29 ggr. **ta en** 33 not 9. 47:26. 51:1. 51:12. [**tha**] **en** 4:1. **Bx. tha en** 25 not 7. 27 not 2.

þa fran se **þa[r] fran.**

þaigin? *adv.* dock icke. **A. þaigin** 31:9. **Jfr þoygi.**

þan se **þa en.**

þan *f.* sena. **A.** *ns* **þan** 24:21.

þan *konj.* än. **A. þan** 4:22. 5:24. 6:4. 8:8. 9:24. 11:10. 12:10. 14:5. 16:9. 21:3. 21:10. 23:13. 28:20. 28:22. 28:25. 29:10. 29:15. 31:10. 31:14. 34:1. 36:9. 37:12. 37:16. 38:11. 39:11. 40:26. 43:23. 44:3. 44:17. 44:21. 44:27. 45:6. 46:17. 46:23. 49:8. 53:19. **S. þan** 61:6. 64:6. 68:11. 69:9. **B. than** 21:20. 21:24. 21:25. 27 not 2. 51:1. **tan** 51:25. 52:14.

þann *pron. dem. o. determ.* den, denne, sådan. **A.** *nsm* **þan** 5:4. 6:22. 10:25. 20:17. 21:6. 23:9. 25:22. 30:14. 35:20. 35:26. 38:20. 39:9. 40:10. 40:11. 40:12. 41:7. 44:12. 49:6. 50:7. 54:17. 55:13. 55:21. 56:13. 56:14. 60:22. 60:23. **þann** 10:12. 13:18. 15:12. 17:21. 19:6. 30:25. 39:3. 42:26. 45:9. 46:19. 48:14. 49:12. 54:6. 58:9. *nsf* **þaun** 6:23. 10:18. 16:12. 16:14. 18:19. 31:17. **þaim** [läs **þaun**] 6:26. *nsn* **þet** 3:13. 3:20. 5:2. 6:25. 7:12. 7:14. 7:19. 10:23. 11:6. 11:25. 12:23. 13:24. 13:25. 15:15. 15:20. 16:2. 18:17. 22:17. 24:13. 25:22. 25:24. 27:5. 27:6. 27:18. 29:4. 29:5. 30:7. 31:11. 31:26. 37:8. 38:9. 39:2. 39:22. 43:28. 44:24. 49:3. 53:15. 53:22. 54:5. 54:24. 55:5. 56:16. 56:20. 57:12. 57:16. 58:12. 58:22. 59:1. 59:4. *gsm* **þes** 5:14. 54:13. *gsf* **þairi** 15:19. 32:18. *gsn* **þes** 4:14. 12:1. 20:15. 41:3. 50:1. *dsm* **þaim** 3:26. 5:16. 6:4. 6:19. 12:5. 14:3. 14:6. 14:7. 14:13. 16:11. 18:1. 20:11. 31:8. 36:3. 43:15. 45:15. 55:13. 56:6. *dsf* **þairi** 13:6. 16:23. 16:24. 17:2. 33:27. 47:2. **þairu** [läs **þairi**] 22:23. *dsn* **þi** 3:13. 3:19. 3:21. 5:2. 7:3. 7:19. 9:17. 9:27. 11:6. 11:6. 11:22. 11:26. 12:14.

12:21. 17:4. 18:22. 18:28. 26:8. 31:21. 32:10. 32:15. 36:8. 38:19. 41:2. 42:25. 43:24. 44:6. 44:18. 45:11. 48:26. 49:3. 50:5. 50:13. 53:17. 53:23. 54:4. 56:4. **þy** 4:11. 6:25. 11:25. 13:24. 14:14. 14:27. 15:15. 16:27. 17:6. 29:17. 34:1. 36:23. 46:15. *asm* **þan** 10:16. 38:7. 46:12. 58:16. **þann** 10:5. *asf* **þa** 7:5. 16:9. 33:12. *asn* **þet** 3:7. 3:9. 5:10. 10:25. 11:11. 16:14. 17:24. 19:4. 21:12. 21:14. 22:11. 22:17. 34:5. 38:8. 40:1. 46:27. 49:5. 50:12. 59:1. 59:4. *npm* **þair** 4:14. 7:7. 10:13. 13:22. 15:18. 16:27. 17:7. 18:7. 18:12. 18:13. 29:13. 32:13. 32:27. 32:27. 33:28. 34:19. 35:10. 35:13. 39:8. 39:9. 43:4. 43:17. 43:20. 43:20. 43:28. 44:2. 45:17. 55:9. 55:11. 55:14. 60:17. 60:18. *npf* **þar** 13:7. 30:19. 31:4. 32:23. 32:23. 33:4. 33:6. 33:6. 59:4. **þaar** 29:23. *npn* **þaun** 10:23. 11:3. 18:16. 18:21. 28:1. 31:22. 32:22. 32:24. 35:25. 36:11. 36:24. 36:25. 36:25. 36:27. 39:11. 39:14. 44:25. 49:2. 50:10. 50:19. 53:1. 54:26. 60:10. *gp* **þaira** 7:18. 17:22. 19:20. 23:12. 23:13. 24:25. 25:3. 28:2. 28:19. 31:24. 31:25. 33:1. 33:8. 35:24. 39:16. 44:11. 45:4. 45:8. 45:18. 46:11. 49:21. 50:9. **þairar** [läs **þaira**] 11:9. *dp* **þaim** 6:5. 6:8. 6:13. 10:9. 12:13. 16:5. 16:7. 18:18. 21:7. 22:13. 22:14. 36:5. 36:15. 39:4. 41:19. 43:8. 43:13. 43:19. 44:12. 46:9. 46:24. 46:26. **þeim** 42:1. *apm* **þa** 9:18. 11:9. 11:13. 11:26. 14:15. 26:15. 44:21. 55:14. **þaim** 32:26. *apf* **þar** 4:19. 56:10. **þaim** 33:4. 33:5. *apn* **þaun** 11:3. 53:4. *a* [*d?*] *pn* **þaim** 52:30. **S.** *nsm* **þan** 62:2. **þann** 62:4. 63:10. 65:9. 65:20. *nsf* **þaun** 66:4. 68:2. *nsn* **þet** 59:6. 59:8. 61:8. 62:3. 62:5. 63:17. 64:15. 68:23. *dsm* **þaim** 68:24. 69:23. *dsf* **þairi** 69:5. 69:6. *dsn* **þi** 63:7. 64:2. **þy** 64:12. 64:20. 65:22. 66:3. 66:4. 66:21. 67:3. 67:18. 67:20. 68:23. 69:7. 69:13. *asm* **þan** 63:19. 65:4. 65:23. 66:2. 66:6. 66:25. **þann** 65:21. 67:4. *asf* **þa** 65:7. 65:24. 65:25. *asn* **þet** 61:14. 63:23. 65:5. **þy** 65:21. *npm* **þair** 62:10. 62:16. 62:21. 62:22. 62:23. 62:24. 63:2. 63:3. 63:6. 63:8. 63:8. 63:9. 63:12. 63:18. 63:19. 63:22. 63:23. 64:2. 64:20. 64:24. 65:1. 65:3. 65:16. 66:13. 66:26. 67:2. 67:19. 67:20. 68:1. 68:13. 68:19. 69:5. 69:7. 69:8. 69:15. 69:21. *npf* **þar** 60:2. 61:4. **þaar** 67:23. *npn* **þaun** 62:7. 62:8. *gp* **þaira** 63:14. 64:6. 66:27. *dp* **þaim** 60:8. 62:14. 63:11. 63:12. 63:16. 63:18. 64:16. 66:20. 67:3. 67:5. *apm* **þaim** 62:20. 63:1. 63:2. 66:16. **B.** *nsm* **than** 22:3. 52:8. 52:13. **tan** 48:2. 51:6. 52:2. 52:17. *nsn* **the*t*** 7:23: 21:21. 21:21. 27 not 2. *gsf* **teirir** 15 not 5. *dsf* **theiri** 36 not 1. **teiri** 22 not 8. *dsn* **thi** 8:1. 51:7. 52:9. **thy** 8:10. 8:12. 9:14. *asm* **than** 52:3. **tan** 47:21. *asn* **thet** 22:6. 27 not 2. **the*t*** 47:17. 47:22. 51:16. 52:5. 52:19. 52:22. 52 not 4. *npm* **their** 9:5. **teir** 52:20. 52:22. 52:22. *npn* **thaim** [läs **thaun**] 7 not 6. *gp* **theira** 11 not 6. **teira** 60 not 5.

þann *best. artik.* **S.** *nsm* **þann** 62:17. 62:18.

þann se **þa en.**

þar *adv.* där, där [-af, -näst, -efter etc.]. **A. þar** 3:5 [öfverflödigt, saknas i B.]. 3:24. 5:2. 6:1. 6:8. 6:12. 6:14. 6:18. 6:22. 11:11. 12:11. 12:11. 12:23. 13:3. 13:5. 13:11. 13:14. 13:17. 13:19. 13:23. 14:21. 15:21. 16:25. 17:1. 17:18. 18:2. 18:11. 22:27. 26:15. 28:28. 30:12. 30:16. 30:26. 34:11. 35:8. 35:12. 35:14. 35:23. 37:9. 37:17. 37:19. 39:1. 39:14. 40:10. 40:12. 40:23. 44:5. 50:4. 54:5. 55:6. 55:13. 57:20. 59:3. **S. þar** 60:2. 63:1. 63:3. 63:3. 63:5. 63:6. 63:9. 63:18. 65:1. 65:7. 65:19. 65:22. 65:24. 66:1. 66:5. 68:2. 68:2. 68:9. **B. thar** 9:8. 51:21. **tar** 7:23. 8:15. 9:5. 12 not 8. 51:2.

þar *rel. part.* där som. **S. þar** 66:11.

þarf *f.* behof. **A.** *ns* **þarf** 3:10. *gp* **þarfa** 56:21.

þa[r] fran *adv.* därifrån. **A. þa fran** [**B. tar fran**] 50:8.

þar til *adv.* därtill, därjämte, till dess, därhän. **A. þar til** 16:12. 19:7. 28:9. 37:10. 50:16.

þar til et *konj.* till dess att. **A. þar til et** 5:27. 18:6. 18:14. 19:26. 29:11. 29:20. 32:17. 32:26. 33:4. 40:30.

þar ... vm *adv.* därför. **A. þar ... vm** 10:3.

þau *adv.* dock, likväl, icke dess mindre, dessutom. **A. þau** 4:11. 5:23. 9:27. 10:20. 10:24. 11:13. 14:24. 15:7. 15:10. 16:25. 16:26. 22:10. 22:15. 23:3. 23:8. 23:17. 23:23. 23:25. 24:3. 24:17. 28:7. 30:16. 31:11. 34:15. 35:34. 41:19. 44:1. [50:26-**þa**]. 54:14. 54:25. **S. þau** 64:4. 65:16. 68:17. 68:22. 69:20. **B. than** [läs **thau**] 51:7. 59:16. **tan** [läs **thau**] 51:21. Jfr **þaun** och **þoygi**..

þau at se **þau et.**

þau en *konj.* om än. **A. þau en** 17:13. **B. than en** [läs **thau en**] 51:12.

þau et *konj.* om ock, fastän, ehuru. **A. þau et** 5:23. 11:14. 23:3. 27:13. 29:9. 29:21. 30:13. 34:23. 41:13. 46:26. 49:26. 50:24. **þaut** 48:17. **S. þau at** 68:15. **þaut** 65:16. **B. than et** [läs **thau et**] 17 not 6. **than at** [läs **thau at**] 45 not 1.

þaun *adv.* = **þau**. **A. þaun** 35:4.

þaut se **þau et.**

þear se **þegar** [**sum**].

þegar *adv.* genast. **A. þegar** 6:6. 17:5. 18:7. 32:16. 35:22. 50:2. **S. þeghar** 61:17. **B. thegar** 8:10. **tegar** 8:12.

þegar [**sum**] *konj.* genast då, såsnart. **A. þegar** 12:15. 16:20. 17:14. 30:21. **þeghar sum** 3:20. **þear** [läs **þegar**] **sum** 10:19. **S. þegar** 67:21. **B. thegar som** 10 not 9. **tegar som** 9:2.

þengat *adv.* dit. **A. þengat** 16:2. 35:18.

***þenn** *pron. poss. 2 pers. sg.* din. **A.** *dsf* **þenni** 42:27. **B.** *asm* **thin** 47:11. 47:27.

þet se **þann.**

þet *konj.* att. **A. þet** 3:3. 3:6.

þeþan *adv.* dädan, därifrån. **A. þeþan** 17:5. **S. þeþan** 63:2. 65:14. 66:24.

þi at ains et *konj.* endast i det fall att. **B. thi at eyns et** 51:7. Jfr **vtan þi at ains et.**

þi et se **miþ þi et.**

***þianista** *f.* tjänst. **A.** *ds* **þianistu** 9:21. **B.** *ds? as?* **tienistu** 9:9.

þiauf gildi *n.* tjufvabot. **A.** *ds* **þiauf gildi** 44:8.

***þiaufnaþr** *m.* tjufnad, tjufgods. **B.** *ns* **tiauffnadir** 51:5. 51:22. *as* **tiauffnadin** 51:6.

þiaufr *m.* tjuf. **A.** *ns* **þiaufr** 52:25. 52:27. *gp* **þiaufa** 2:12. 50:18. 50:19. **B.** *ds* **tiaufi** 52:1. *as* **tiauff** 51:26.

þiauþ *n.* människa, *plur.* folk. **A.** *np* **þiauþ** 49:6. *gp* **þiauþa** 22:17. *dp* [**hus**] **þiauþum** 2:11. 57:5. *ap* [**hus**] **þiauþ** 57:8. **S.** *as* **þiauþ** 62:22.

***Þielfar** *personnamn.* **S.** *ns* **þieluar** 62:2. 62:5.

þigia *v.* tiga. **A.** *i* **þigia** 35:26.

thin se ***þenn.**

þing *n.* sammankomst, ting, tingsställe, tingslag. **A.** *ns* **þing** 46:15. *gs* **þings** 11:12. 43:25. 46:3. 53:15. 53:21. 54:3. **þins**[1] 54:28. *ds* **þingi** 4:4. 7:13. 14:23. 34:26. 43:12. 43:24. 44:8. 46:10. 46:15. 50:16. 53:8. 53:10. 54:22. 54:24. 54:25. 56:18. 58:22. *as* **þing** 11:11. 16:8. 17:17. 18:10. 46:20. 53:22. 54:26. 55:24. *gp* **þinga** 53:20. 54:3. *dp* **þingum** 2:4. 46:6. 46:9. 54:23. *ap* **þing** 46:7. **S.** *ns* **þing** 68:25. *ds* **þingi** 69:13. *as* [**gutnal**] **þing** 65:1. *np* **þing** 63:25. **B.** *gs* **tings** 54 not 6. *ds* **tingi** 53 not 3. **tinghi** 52:2. *as* **tingh** 8:15. 9:4. 9:7.

þing friþr *m.* tingsfred. Se **friþr.**

***þing fyra** *v.* föra till tings. **A.** *i* **þinfyra**[1] 50:22. **B. ting fyra** 50 not 5.

***þing[s] lausn** *f.* tingslösen [för kungörelse om tillvaratagna kreatur]. **A.** *as* **þing laun** [läs **lausn**] 53:16. **B. tings laun** [läs **lausn**] 53:23.

þings menn *m. pl.* tingsmän. Se **maþr.**

Þingsteþi *n.* Tingstäde [socken på Gotland]. **A.** *ns* **þingsteþi** 15:21.

þir se **þu.**

þissi *pron. demonstr.* denne. **A.** *nsn* **þitta** 3:3. 9:17. 38:11.

---

[1] Klusilen **g** bortfallen i trekonsonantisk förbindelse; **n** = **ŋ**. Jfr *Noreen* Aschw. Gr. § 281. 2.

46:7. **hitta** 58:6. *dsf* **þissi** 33:14. *dsn* **þissu** 58:8. *asf* **þissa** 43:5. *asn* **þitta** 5:17. 7:8. 38:3. 43:21. 46:15. 53:11. 55:22. 55:23. 58:7. **S.** *nsm* **þissi** 62:5. *nsf* **þissun** 63:14. *nsn* **þitta** 62:13. **hitta** 59:6. *dsf* **þissi** 65:27. *asm* **þinna** 62:11. 62:12. 64:17. *dp* **þissum** 61:18. 62:19. **B.** *nsn* **thitta** 58 not 3.

***þorfa** *v.* behöfva, vara tvungen att. *Konstrueras med gen., med* **viþr** *och gen., med* **viþr** *och ack. eller med en infinitiv.* **A.** *3spi* **þarf** 4:17. 14:15. 18:25. 43:15. 56:20. [**viþr**] **þarf** 14:19. [**viþir** (läs **viþr**)] **þarf** 5:6. **þarf** .. [**wiþr**] 23:9. 50:9. 56:1. 56:2. *3ppi* **þorfu** 43:19. **S.** *3pik* [**wiþr**] **þorftin** 64:24. **B.** *3spi* **tarff** 51:19.

***þorca** *v.* torka. **A.** *ip* **þorcas** 39:1.

þorp se **haim þorp.**

Þors borg *f.* Torsborgen i Kräklingbo socken på Gotland. **S.** *as* **þors borg** 62:24.

þoygi et *konj.* ej engång om. **A.** **þoygi et** 45:11.

þoygi[n] *adv.* dock icke. **A.** **þoygi** 34:10. **B.** **toygi** 52:14. **thoyghin** 31 not 2. Jfr **þaigin.**

þrang *n.* trängsel, *pl.* nöd. **A.** *ds* **þrangi** 23:2. *np* **þrang** 43:2.

þrang laus *adj.* utan trångmål. Se **laus.**

***þraþr** *m.* tråd. **A.** *as* **þraþ** 24:10.

þrel *m.* träl. **A.** *ns* **þrell** 20:19. 28:17. 28:19. **þrel** 11:1. 20:3. 20:7. 20:14. 20:16. 28:23. 28:28. 36:6. *gs* **þrels** 19:15. 19:25. *ds* **þreli** 28:27. *as* **þrel** 12:9. **þrell** 20:14. **B.** *ns* **trell** 50:26. 52:6. **trel** 52:1. *ds* **treli** 51:17. *as* **trel** 51:20. 52:16. **trell** 51:4. 51:18. 52:17. **trelin** 51:9. 51:24. 52:11. 52:13. *np* **trelar** 51:3.

***þrengia** se ***til þrengia.**

þretan *num.* tretton. **A.** **þretan** 49:3.

***þrigildi** *n.* böter af en stulen saks tredubbla värde. **B.** *as* **trigildi** 51:2. 51:4. 51:19. 51:21. 51:23. 52:3.

þrir *num.* tre. **A.** *nm* **þrir** 6:11. 12:3. 13:3. 30:12. 48:14. 49:3. 49:8. *nf* **þriar** 4:8. 5:15. 11:12. 13:15. 23:13. 23:14. 32:17. 42:19. *nn* **þry** 17:16. *gen* **þriggia** 23:15. 28:8. 28:26. 32:14. **þrim** [läs **þriggia**] 53:6. *dat* **þrim** 5:21. 6:11. 7:6. 13:20. 14:8. 14:16. 16:5. 17:22. 19:6. 19:13. 23:14. 39:19. 39:20. 40:5. 40:6. 40:8. 42:5. 42:6. 46:13. 53:3. 58:21. *am* **þria** 5:12. 11:3. 11:4. 12:9. 12:10. 21:4. 22:21. 37:18. 39:7. 46:10. 48:5. 48:12. 58:8. *af* **þriar** 3:20. 3:26. 4:2. 4:4. 4:4. 12:5. 12:23. 14:6. 14:23. 14:26. 15:9. 15:10. 23:20. 28:16. 28:17. 32:28. 33:20. 34:10. 34:23. 48:25. 48:26. 49:9. 53:9. 58:14. *an* **þry** 16:4. 17;12. 17:24. 48:8. 54:4. 54:24. **S.** *nm* **þrir** 62:9. *nf* **þriar** 68:11. *nn* **þry** 60:6. 69:22. *gen* **þriggia** 60:3. *dat* **þrim** 62:19. 67:11. *am* **þria** 62:13. 62:16. *af* **þriar** 59:20.

67:15. *an* **þry** 64:11. 67:10. 67:14. 67:16. 69:20. **B.** *nm* **trir** 52:19. *gen* **trim** [läs **triggia**] 53 not 1. *dat* **trim** 47:23. *an* **try** 59:14. 59:17.

þriþi *num.* tredje. **A.** *nsm* **þriþi** 48:15. *gsf* **þriþiu** 47:4 [syftar på ***half manaþa frest**]. 47:8. **þriggiu** [läs **þriþiu**] 32:19. *gsn* **þriþia** 53:21. 54:3. *dsm* **þriþia** 37:24. *dsn* **þriþia** 12:1. 17:16. 21:4. 22:13. 27:9. 54:23. *asm* **þriþia** 12:19. 30:10. 30:11. *asn* **þriþia** 42:13. 48:29. **S.** *nsm* **þriþi** 62:16. *nsf* **þriþi** 66:19. *dsn* **þriþia** 67:21. *asn* **þriþia** 64:12. **B.** *gsf* **tridio** 32 not 8. *dsn* **tridia** 27 not 2. Jfr **half þriþi.**

***þriþi huer** *num.* hvar tredje. **S.** *asn* **þriþia huert** 67:6. **huert þriþia** 62:21. Jfr ***annar huer, *attundi huer.**

þriþiungr tredjedel, treding [Gotland var och är indeladt i tre prosterier, kallade tredingar]. **A.** *ns* **þriþiungr** 46:17. 54:4. **þrinþiungr** [läs **þriþiungr**] 11:17. *gs* **þriþiungs** 44:28. 53:21. 54:3. 54:23. *as* **þriþiung** 5:18. 5:19. 5:19. 12:18. 13:9. 21:11. 21:17. 39:13. 44:19. 56:2. **S.** *ns* **þriþiungr** 63:25. *ds* **þriþiungi** 66:12. 66:20. 68:1. 68:4. **[miþal]þriþiungi** 66:18. *as* **þriþiung** 62:17. **[miþal] þriþiung** 62:18. *ap* **þriþiunga** 62:16. **B.** *ns* **tridiung*i*r** 11 not 10.

þrysuar *adv.* tre gånger. **A.** **þrysuar** 17:12. 17:24. 18:10. 49:13. **B.** **trysar** 17 not 5. 17 not 8.

þu *2 sg. pers. pron.* du. **A.** *nom* **þu** 12:4. 12:6. 12:6. 12:7. 13:10. 13:12. 13:13. 13:15. 13:16. 14:2. 14:4. 14:5. 14:5. 14:22. 14:24. 14:26. 15:5. 15:8. 21:1. 21:3. 26:12. 26:13. 26:18. 26:19. 26:20. 26:21. 26:23. 26:23. 26:24. 27:1. 27:2. 27:2. 27:15. 28:3. 36:11. 36:18. 36:19. 36:20. 36:22. 37:1. 37:3. 37:4. 37:5. 37:6. 37:7. 37:8. 37:11. 40:23. 40:30. 41:14. 42:10. 42:11. 42:12. 42:13. 42:14. 42:17. 42:21. 42:26. 42:28. 46:2. 48:4. 48:5. 48:7. 48:11. 48:12. 48:13. 48:16. 48:20. 48:23. 48:23. 48:24. 48:27. 48:28. **þv** 26:21. 37:3. *dat* **þir** 14:5. **S.** *nom* **þu** 63:16. 63:17. **B.** *nom* **thu** 13:16. 26 not 4 [3ggr]. 47:12. 47:16. 47:18. 47:27. 47:29. **tu** 47:11. 47:14. 47:17. 47:19. 47:20. 47:22. 48:1. **[wil]tu** 47:19. *dat* **thir** 47:13. 47:15. 47:17. 47:28. **tir** 47:28. *ack* **tik** 47:14.

þuang *n.* tvång, nödtvång. **S.** *ns* **þuang** 68:7. *as* **þuang** 66:15.

***þuer** *adj.* tvär; **yfir þ.** [*ack*] tvärs öfver. **A.** *asf* **þuera** 23:28. *asn* **þuert** 24:2.

***þueri** se ***veg þueri.**

***þufa** se ***star þufa.**

***þuinga** *v.* tvinga. **S.** *3sii* **þuang** 66:16.

þula *v.* tåla, fördraga. **A.** *i* **þula** 25:23. 35:18. *3ppi* **þula** 37:10. **S.** *i* **þula** 63:1. 65:22. **B.** *i* **tula** 9:11.

þumlingr *m.* tumme. **A.** *ns* **þumlingr** 24:13. *as* **þumling** 27:9. **B.** *as* **tumbling** 27 not 2.

***þungi** *m.* vikt. **A.** *as* **þunga** 9:24.

***þunki** *m.* skymf, böter för skymf. **A.** *as* **þunca** 26:22. 28:15. 28:27. 28:28.

þy *adv.* därför. **S.** **þy** 65:22.

þy et, þy at se **miþ þi et.**

þy barn *n.* oäkta barn. Se **barn.**

þy dotir *f.* oäkta dotter. Se **dotir.**

***þykkia** *v. impers. m. dat.* tyckas. **A.** *3spi* **þyckir** 12:16. **S.** *3sii* **þytti** 62:10.

***þypt** *f.* tjufnad, stöld. **B.** *as* **typt** 51:17.

***þypti** *n.* tjufgods. **B.** *ns* **typti** 51:1. 51:3. *ds* **typti** 50:28. 51:5. 51:25. *as* **typti** 51:26. **typtit** 50:28. 51:22. 51:24.

þy sun *m.* oäkta son. Se **sun.**

Tillägg till ordboken.

A. *prp.* **af** 27:13. **ai** icke 25:12. *as* **aign** 43:18. *adv.* **atr** 47:7. *ds* **barni** 34:6. *ds* **bryþr** 38:18. *asn* **diaupt** 23:8. *prp med ack* **i** 26:22. 30:6. 32:2. 38:11. 45:1. 56:8. *prp* **til** [**segia**] 41:3.

S. *ap* **bya menn** 61:6. *dp* **daghum** 62:3. *prp med ack* **i** 63:3. 63:4.

B. *apm* **alla** 52:14. *prp med dat* **at** 55:22. *3ppk* **bierin** 39 not 2. *konj.* **en** om 18:20. *dsm* **hinom** 8:12. *ds* **kyni** 8:1. *nsm* **lerdir** 8 not 6. *gp* **penninga** 38:5. **penninga** 33:13. *ptc nsn* **semt** [**sick**] 58 not 4.

Sid. 16 under **dombr** tillfogas en hänvisning till ***kennidombr.**

Sid. 59 tillfogas hänvisningen: **niauri** se **vig niauri.**

Rättelser till ordboken.

Sid. 7. Numera uppfattar jag **at** **A.** 60:12 som felskrifning för **a** [B har **a**].

„ 11 rad 1 nedifrån står **B** läs **S.**

„ 12 „ 1 uppifrån „ „ „ „

„ 12 „ 11 „ „ „ „ „

„ 24 „ 23 „ „ **A** „ **B.**

„ 35 „ 3 „ utgår *ns.*

„ 35 „ 13 „ „ *indekl* och efter **A.** tilläggs *gsf.*

„ 44 „ 22 uppifrån „ 1:13 „ 1:12.

„ 61 „ 1 „ „ **quedins** „ **queþins.**

mannz 1:15 är i ordboken upptaget under rubriken **manz.**

Af beläggen i texten sid. 29 not 1 och 2, hvilka alla höra till **Bx**, äro **mid, oc** samt **qwinna** i crdboken oriktigt förda under **B.**

DATE DUE			

